

לטביא ורבניה

ביוגרפיה של רבני הקהילות
דיינים ומורי צדק

הרב מרדכי גלזמן

לטביא ורבניה

ביוגרפיה של רבני הקהילות דיינים ומורי צדק

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2024

הרב מרדכי גלזמן

ריגא, לטביא
ה'תש"פ

UNITING HISTORY

Publishing of this book
made possible with the support
of Uniting History Foundation

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2024

הגהה, עריכה לשונית וסידור המפתחות: הרב אברהם וולף
עימוד ועיצוב: *y.w. graphicdesign*

© כל הזכויות שמורות

חב"ד ליובאוויטש לטביא

Lacplesa st **141**
Riga LV-**1003**
LATVIA

glazmanriga@gmail.com
www.chabad.lv

Printed in Bulgaria.

Dedicated

to our dear friend and supporter

Mr. Martin Moshal

On the occasion of his 50th birthday

Cheshvan 9, 5781

Together with his wife **Ilana**,

they should have much

Nachas from their children,

with health, happiness, and success in all!

בס"ד

מבוא

בספר שלפניכם נקבצו ובאו שמות הרבנים, הדיינים ומורי הצדק בקהילות היהודיות בלטביא, במשך תקופה בת כ-200 שנה - ה'ת"ק-ה'ת"ש - ויותר, ופרטיהם הביוגרפיים.

פרקי הספר בנויים על פי שמות המקומות בהם כיהנו, ומסודרים על פי סדר האל"ף-בי"ת. השמות נכתבו כאן בעברית, ובשתי צורות - בתחילה כפי שהמקום נקרא כיום ואחר כך כפי שנקרא בעבר[1]. בכל פרק מופיעה רשימת הרבנים לפי סדר כרונולוגי, ככל שעלה בידי לברר, והיא כוללת פרטים ביוגרפיים רבים, כמו: תקופת כהונתם במקום, ספרים שחיברו, צילום שער אחד מספריהם, חתימותיהם וחותמותיהם[2], הקדשות, צילומי מצבותיהם[3] ועוד[4].

כולי תקווה שבספר זה הצלחתי להעמיד יד ושם לרבנים הדגולים, עיני העדה, שעל רבים מהם כמעט לא ידוע דבר. במיוחד יש בכך הנצחה ליהדות לטביא בת מאות השנים, שהיתה קהילה לשם ולתפארת.

בסוף הספר מופיע מפתח שמות אנשים ומקומות.

•

דגש מיוחד שמתי על הצד החסידי של חלק מהרבנים וכן על אזכוריהם בספרי רבותינו נשיאי חב"ד. יש לציין כי בחלק מערי ועיירות לטביא היוו החסידים ובתי התפילה שלהם רוב מיהודי המקום. ביניהן היו גם ערים שבהן התגוררו חסידים עוד מימי מורנו הבעל שם טוב (כמצויין בפנים).

לחסידות חב"ד קשר מיוחד לעיר ריגא, בירת לטביא:

בתחילת שנת תרפ"ח נאלץ כ"ק אדמו"ר רבי יוסף יצחק שניאורסאהן זי"ע מליובאוויטש, האדמו"ר השישי לבית חב"ד, להגר מרוסיא הסובייטית, ואז זכתה

---

1. כמו כן, בשולי העמוד הראשון של כל עיר מופיע הכתיב של שמות המקומות בצורות שונות, כפי שהוא מופיע בספרים ועיתונים שונים. לעתים שינוי הכתיב יכול בקלות להטעות ולקשר מקום מסוים עם מקום אחר, ומה גם שבספרי השו"ת של הרבנים נכתבו לעתים השמות בצורות שונות. לכן למניעת טעויות וכדי להקל על המעיין צויינו בשולי הגליון צורות הכתיב השונות.
2. החתימות שבספר זה הן בלשון הקודש בלבד. בספר לטביה בתי כנסת ורבנים באו חתימות רבות בלועזית וכן חותמות שונות שלא באו כאן.
3. כולל פיענוח הכתוב עליהן, כשהוא קשה לקריאה.
4. לעתים צויין גם שם חותנו של הרב, במקרה שהיה גם הוא "כלי קודש", רב או שו"ב וכיוצא בזה.

קהילת ריגא להיות לו לאכסניה במשך כשש שנים - עד קיץ תרצ"ג שאז היגר לפולין. גם בשנים הבאות ביקר בריגא מספר פעמים.

במיוחד יש לציין שבשנת תרצ"ג הפך הרבי לאזרח מדינת לטביא, ובעקבות זאת ניצלו חייו וחיי בני משפחתו: בתחילת מלחמת העולם השניה, בחורף שנת ת"ש, הצליחו הרבי ובני משפחתו להיחלץ מוורשא הבוערת, עקב היותו אזרח חו"ל. הרבי הגיע מוורשא לריגא ביום ה טבת ת"ש ושהה בה כחודשיים וחצי, עד כ"ד אדר א, אז היגר לארצות הברית.

•

פי מלא שבח והודיה לה' יתברך על שזכיתי עם זוגתי הרבנית רבקה ובני ביתנו שיחיו בזכות הנפלאה להיות שלוחי כ"ק אדמו"ר זי"ע מליובאוויטש לריגא, לטביא, מאז חורף תשנ"ב, ולפעול כאן בהפצת היהדות ומעיינות החסידות חרף כל הקשיים. כולי תפילה שנזכה להמשיך לקדש שם שמים, להאהיב את שמו יתברך על אחינו בני ישראל תושבי המקום ולהשיבם למקור חוצבם. תקוותי שבהופעת ספר זה הנני מוסיף עוד נדבך בבניית הקשר של בני ישראל לאבינו שבשמים.

שלמי תודה לבתי חי' מושקא תחי' קרמר על עזרתה הרבה בסבלנות אין קץ בעריכת הספר.

הרב מרדכי גלזמן
ריגא

כ"ו אלול תש"פ

מקורות:

פרטי המידע הרבים שבספר לוקטו אחד אחד ממקורות רבים מתוך הספרות הקיימת כיום על הקהילות היהודיות בלטביא.

ביניהם ראויים במיוחד לציון:

בראש ובראשונה - ספריו של הרב לוי אווצינסקי הי"ד: **תולדות ישיבת היהודים בקורלאנד** (פיעטרקוב תרס"ח. הוצאה שניה עם מעט הוספות ותיקונים, ווילנא תרע"ב). **די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד** (ריגא 1928), בהוצאה זו הוסיף הרב המחבר הוספות ותיקונים רבים.

בספרים אלו עשה הרב אווצינסקי עבודה נפלאה בהציבו יד ושם לרבני לטביא, ומהם שאבתי מלוא חופניים. אמנם, עם הגישה המתאפשרת כיום לרשת המקוונת ולעיתוני התקופה, מצאתי חומר רב על אודות רבנים אלו, בתוספת מרובה על העיקר וכך גם תיקונים רבים בתאריכים ופרטים שונים. יש גם לציין שעל אף שספרו האחרון נקרא "די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד" (תולדות היהודים בלטביא), הרי שלמעשה הוא כולל שמות רבנים מ-25 ערים ועיירות בלבד, לעומת הספר שלפנינו הכולל את פרטיהם של רבנים מ-61 מקומות.

יהדות לטביה - ספר זכרון (תל אביב תשי"ג). בספר מופיעים גם מעט פרטים ביוגרפיים של רבני מספר קהילות (בחלקם נעתקו מספרי הרב אווצינסקי). בסוף הספר, בפרק "רבנים ואישי תורה שנספו בשואה", מופיע מידע רב על רבני הדור האחרון. השתמשתי גם בתמונות המופיעות שם.

לטביה בתי כנסת ורבנים 1940-1918 (ריגא תשס"ה). בספר זה נעשתה עבודה רבה וחשובה בליקוט מידע על בתי הכנסת והרבנים בזמן שבין מלחמת העולם הראשונה לשניה, על פי ארכיונים ומקורות ממשלתיים. אמנם יש לציין שבמקרים רבים כבר שימשו הרבנים בתפקידם בפועל טרם שאושרו על ידי הרשויות (כמצוין להלן בפנים).

פנקס הקהילות - לאטביה ואסטוניה (ירושלים תשמ"ח). כעין אנציקלופדיה לחיי הקהילות בלטביא, כולל מבט לחיים הרוחניים של הקהילה. ספר זה מוסיף פרטים לא ידועים על הרבנים, ובמקרים מסוימים שמות הרבנים שהוזכרו בספר זה לא מופיעים במקורות אחרים.

מגילת יוחסין - יחס אבות. קורות המשפחות: דון יחייא, ציוני, אייזנשטט, זליגמן, רבינסון, לוין ואחרות, כשלושים במספר, על רקע חיי הקהילות בלטביא במאתיים השנים האחרונות.

הספר אבד בימי חורבן קהילת לודזא (לוצין) בשנות השואה ולא נשאר ממנו מלבד כמה גליונות דפוס, חלק קטן של הספר, שמחברו שלח לבני ביתו בארץ ישראל לפני הדפסת הספר בשלמותו. הספר מכיל מידע חשוב על פי פנקסים עתיקים, ספרים, כתבי עת ומפי השמועה (תחת ידי נמצא עד עמ' 48 בלבד).

חלק חשוב מהביוגרפיה של רבני דווינסק מקורו במבוא המצויין של הר"ר יהושע מונדשיין ז"ל לשו"ת **זכר יהודה** (הוצאת מכון אהלי שם תשנ"א).

•

השתדלתי לציין בערכו של כל רב את המקורות לביוגרפיה שלו (הובאו לאורך הערך, כשהמקורות הכלליים בדרך כלל בסופו). במקומות שהדבר לא צויין, בדרך כלל המקור הוא מהספר די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד (כאשר היה צורך לציין מספר פעמים לספר זה בכל פרק, נכתב בקיצור: די געשיכטע. כך גם ביחס לספר יידישע שטעט שטעטלעך און דארפישע ישובים אין ליטע ביז 1918, שלעתים נכתב בקיצור: יידישע שטעט).

כמו כן, כאמור, שמות מקומות רבים נכתבו בספר על פי הכתיב המקובל בספרי השו"ת של הרבנים, וכך גם לענין סיומת השמות, כמו: ריגא, קובנא, סלבודקא ועוד.

בכמה מהפרקים הובאו בסוף הפרק (לאחר חציצה על ידי סימון) שמות נוספים שהוזכרו במקורות מסוימים, אבל אין ודאות ששימשו כרבנים וכדומה.

•

הבהרת מושגים:

קורלאנד - מחוז היסטורי הנמצא בתחומי מדינת לטביא כיום.

ליפלאנד - מחוז המחולק כיום בין לטביא ואסטוניה.

לאטגאלע, זעמגאלע - אזורים שונים בלטביא.

נפה - אזור גאוגרפי במדינה המשמש כיחידת חלוקה מנהלית.

ספרי הרישום - ספרי המעטריק: רישום לידות, פטירות ונישואין בקהילות לטביא.

ארכיוו - הארכיון הממשלתי בריגא.

פרנומרנטן - רשימות שנדפסו בספרים בהן מפורטים שמות אנשים ששילמו מראש לקבל את ספרי המחבר לכשיצאו לאור.

חשומ"ד - חסר שנת ומקום דפוס.

תוכן עניינים

אילוקסט 1

הר"ר משה אברהם בן הר"ר נחמיה מאלין - 1 / הר"ר ביניש קראן בן הר"ר חיים ווייליער - 1 / הר"ר אלימלך בן הר"ר אריה ליב ואונש - 2 / הר"ר בנימין פוטרמן - 2 / הר"ר מרדכי בן הר"ר אליהו מרגליות - 2 / הר"ר אברהם בן הר"ר אריה ליב שלוסברג - 3

אאוצע / אלט אויץ 4

הר"ר אברהם אבא בן הר"ר שאול הכהן רבינוביץ - 4 / הר"ר לוי בן הר"ר דובער יונה אווצינסקי - 4 / הר"ר יצחק יעקב בן הר"ר שאול עוזר שבלוביץ' - 5 / הר"ר יהודה ליב פיסצקי - 7

אייזפוטע / האזנפוט 8

הר"ר אהרן בן הר"ר יוסף אהרן הלוי הורוויץ - 8 / הר"ר יוסף שלמה בן הר"ר מנחם מענדל - 9 / הר"ר יחיאל מיכל בן הר"ר אריה - 9 / הר"ר יצחק. - 10 / הר"ר משה יהושע זעליג בן הר"ר מנחם מענדל הכהן - 10 / הר"ר יוסף כלב בן הר"ר משה - 10 / הר"ר יצחק זאב בן הר"ר יהושע ארונוביץ - 11 / הר"ר אברהם בן הר"ר יחיאל העליר - 11 / הר"ר צבי הירש בן הר"ר אהרן נורוק - 11 / הר"ר יוסף בן הר"ר שאול רבינוביץ - 11 / הר"ר משה בן הר"ר יצחק יעקבסון - 12 / הר"ר אליעזר זאב בן הר"ר אברהם צבי שיץ - 13 / הר"ר חיים זלמן צבי בן הר"ר מנחם מענדל שרל - 13

אלוקסנה / מארינבורג 16

הר"ר יוסף בן הר"ר דוד נח קובנט - 16

אקניסטה 17

הר"ר נתן נטע בן הר"ר ברוך אפריימוביץ' - 17 / הר"ר יעקב שפטלוביץ' - 17

באוסק 19

הר"ר מרדכי רבינר בן הר"ר אברהם - 19 / הר"ר אהרן בן הר"ר אלחנן עלקאן - 19 / הר"ר יעקב בן הר"ר יהודה בנדטמן - 19 / הר"ר מרדכי בן הר"ר יוסף אליאשברג - 21 / הר"ר יחזקאל בן הר"ר הלל אריה ליב ליבשיץ (ליבשיטץ) - 22 / הר"ר אברהם יצחק

בן הר"ר שלמה זלמן הכהן קוק - 23 / הר"ר חיים יצחק בן הר"ר חנוך זונדל הכהן בלוך - 24 / הר"ר משה שלום בן הר"ר שלמה איסר סטול - 25

מוצי"ם:

הר"ר אברהם - 27 / הר"ר אליעזר בן הר"ר אליהו - 27 / הר"ר יקותיאל בן הר"ר יעקב הלוי אפרימזון - 27 / הר"ר דוד בן הר"ר משה שלום סטול - 27 / הר"ר שלמה מנחם מענדל פרידמן (ראם), בן הר"ר משה יפה - 28 / ר' יודל אהרן לעוינשטיין - 28

באלווי / באלאווסק 29

הר"ר דוד נח בן הר"ר משה אליהו קובנט - 29

בורובקה / אנטונופול 32

הר"ר אהרן שכנא בן הר"ר שלמה יהודה ליב פלצינסקי - 32

בלטינובה 33

הר"ר דוד נח בן הר"ר משה אליהו קובנט - 33 / הר"ר שלמה יצחק באשקין - 33

גוסטיני / דאנקרה / גלזמנקה 34

הר"ר ישראל בן הר"ר אביגדור ריבלין - 34 / הר"ר שלום אליהו דובער בן הר"ר מיכאל יעקב זליגמן - 35 / הר"ר יחיאל בן הר"ר אורי ליפמן הכהן פרידמן - 35 / הר"ר ישעיהו חנוך בן הר"ר אלכסנדר זוסמן הכהן ברכמן (ברכהן) - 37

גרובין 40

הר"ר העשל - 40 / הר"ר זאב וואלף בן הר"ר ראובן רובינסון - 40 / הר"ר חיים מאיר בן הר"ר יוסף הלוי גרין - 40 / הר"ר ירחמיאל בן הר"ר אברהם יהודה ליב בנימינסון - 41 / הר"ר יהודה ליב פרידברג - 42

גריווא 43

הר"ר מיכאל יעקב בן הר"ר ישראל זליגמן - 43 / הר"ר חיים דוד בן הר"ר מיכאל יעקב זליגמן - 43 / הר"ר זרח בן הר"ר אבא דוד - 44 / הר"ר אליהו אהרן בן הר"ר אריה ליב הלוי מינץ - 44 / הר"ר ישכר בער רבינוביץ - 44 / הר"ר יהושע חיים בן הר"ר משה באסאוו - 44 / הר"ר ברוך זאב מינקין - 45 / הר"ר דוב אריה בן הר"ר נחום אולשבנג - 45 / הר"ר אבא דוד בן הר"ר יהודה גולדפיין - 45 / הר"ר קלמן צבי בן הר"ר אריה ליב פורת - 48 / הר"ר ישראל אריה ליב בן הר"ר שלום הכהן שפיץ - 49 / הר"ר בער אייפיר - 51

דאגדה 53

הר"ר יקותיאל ליב בן הר"ר יעקב עליאן - 53 / הר"ר יעקב בן הר"ר צבי אריה סמרגון - 54

דאוגאווופילס / דווינסק / דינאבורג 56

הר"ר שלמה זלמן בן הר"ר שמואל כ"ץ - 56 / הר"ר יהודה בן הר"ר ישראל מקלווריעא - 56 / הר"ר יהודה ליב בן הר"ר שלמה זלקינד - 57 / הר"ר פייוויש (פייביל) רפפורט - 59 / הר"ר אריה ליב זיוואוו בן הר"ר אליעזר - 59 / הר"ר אהרן שאול זעליג מאירוב בן הר"ר מאיר שלום הכהן גוריון - 61 / הר"ר ראובן בן הר"ר אברהם הלוי לוין - 62 / הר"ר מאיר שמחה בן הר"ר שמשון קלונימוס (קלמן) הכהן - 63 / הר"ר יוסף (בנציון) בן הר"ר אפרים פישל ראזין (רוזין) - 64 / הר"ר אלחנן בן הר"ר אהרן יהודא ליב כהן - 69 / הר"ר ישראל אלטר בן הר"ר יהודה הירש ספרן פוקס - 72 / הר"ר בנימין יונתן בן הר"ר אלחנן כהן - 73

דיינים, מוצי"ם ורבני בתי כנסת:

הר"ר אליהו בן הר"ר יעקב רישר מווילנא - 75 / הר"ר אברהם ישכר בן הר"ר אריה ליב רצקר - 75 / הר"ר אברהם דון יחיא בן הר"ר מנחם מן - 76 / הר"ר פנחס וויגודצקי - 76 / הר"ר שלמה בן הר"ר חיים וויילער - 76 / הר"ר שניאור זלמן דובער בן הר"ר שלמה אברהם אנושיסקי - 77 / הר"ר בן ציון בן הר"ר יוסף אשכנזי - 79 / הר"ר ברוך מרדכי - 79 / הר"ר משה בן הר"ר יהודה ליב הכהן קרליץ - 79 / הר"ר מאיר שלום בן הר"ר יהודה ליב הכהן קרליץ - 79 / הר"ר יעקב אליעזר בן הר"ר יהודה הלוי סג"ל - 80 / הר"ר קלונימוס קלמן בן הר"ר ראובן הלוי לוין - 80 / הר"ר ש' זלמן דובער בן הר"ר חיים נח זעלדין - 80 / הר"ר קלמן ליפמן (ליפא) בן הר"ר יעקב רוצקין (רוצ'קו) - 81 / הר"ר אבא דוד בן הר"ר יהודה גולדפיין - 81 / הר"ר משה דוד בן הר"ר אליעזר יעקב הכהן גרודסקי - 82 / הר"ר שלמה יהודה ליב בן הר"ר משה מעשל פלצינסקי - 83 / הר"ר שפטיל רוזנהולץ - 83 / הר"ר אליעזר בן הר"ר אברהם גולדשמיט - 84 / הר"ר ליפמן - 85 / הר"ר וועלוול דיין - 85 / הר"ר שמחה ליב בן הר"ר משה יוסף גאלשעווסקי - 86 / הר"ר יהושע בן הר"ר (אברהם) ליב ארש - 86 / הר"ר חיים צבי בן הר"ר אריה ליב זוכוביצקי - 87 / הר"ר ברוך שלום בן הר"ר חיים דובער טריינין - 87 / הר"ר נתן נטע בן הר"ר ברוך אפריימוביץ' - 88

רבנים מטעם הממשלה:

הר"ר שמואל גרשוני בן הר"ר משה יהודה ליב - 89 / ד"ר יעקב הרץ בן ר' צמח רבינוביץ - 89 / הר"ר צבי בן ר' דוד רטנר - 89

דובלה / דאבלען 92

הר"ר חיים בן הר"ר צבי אברהם וולפרט - 92 / הר"ר אייזיק בן הרר"ג לעוונסון (לעוונענשאהן) - 92 / הר"ר שמואל אביגדור בן הר"ר אבא אברמסון - 92 / הר"ר

יקותיאל זלמן בן הר"ר אהרן צבי הירש הלוי לויטס - 93 / הר"ר ראובן בן הר"ר לוי אווצינסקי - 94 / הר"ר ישראל שמואל בן הר"ר לוי אווצינסקי - 94

דובולטי / דובעלן 96

הר"ר ירוחם פישל בן הר"ר אליעזר הילמן - 96 / הר"ר לוי בן הר"ר צבי הירש ליכטנשטיין - 96

ואינודה 98

הר"ר אברהם בן הר"ר אליעזר זאב שיץ - 98

ואלמיירה / וואלמאר 99

הר"ר אלי' איליאן - 99 / הרב שלמה זלמן מוריין - 99 / הר"ר יעקב גרובין - 100

ואלקה 101

הר"ר אליעזר בן הר"ר שרגא יצחק הכהן פינקוביץ - 101 / הר"ר משה דוד בן הר"ר שמואל מסליאנסקי - 101

וואַרקליאני 104

הר"ר אהרן זעליג בן הר"ר נפתלי ציוני - 104 / הר"ר שלמה צבי שפירא - 104 / הר"ר משה אהרן בן הר"ר יעקב רבינוביץ - 104 / הר"ר אברהם דוב בן הר"ר משה גבאי - 105 / הר"ר אליעזר יעקב בן הר"ר משה דוד הכהן גרודסקי - 105

וייסיטה / וועסען 108

הר"ר אהרן בן הר"ר משה שלום סטול - 108

ווילאני 109

הר"ר צבי הירש בן הר"ר אברהם ימיני - 109 / הר"ר אהרן שכנא בן הר"ר שלמה יהודה ליב פלצינסקי - 109

וילאקה / מארינהויז 111

הר"ר משה דוד גולנדסקי - 111 / הר"ר בן ציון בן הר"ר אליעזר דון יחייא - 111 / הר"ר ישראל יעקב בן הר"ר דניאל צ'רניאק - 111

וישקי 113

הר"ר משה מעשל בן הר"ר יעקב פלצינסקי - 113 / הר"ר שלמה יהודה ליב בן הר"ר

משה מעשל פלצינסקי - 113 / הר"ר יעקב מאיר בן הר"ר שלמה יהודה ליב פלצינסקי - 114

ולדמרפילס / סמאקן 115

הר"ר מנחם נחום - 115 / הר"ר אריה ליב רצקר בן הר"ר אליעזר - 115 / הר"ר חיים. - 115 / הר"ר משה יצחק רעווער (רעוויל) בן הר"ר משולם זלמן הלוי - 115 / הר"ר משה בן הר"ר רפאל לרנבלט - 118 / הר"ר יקותיאל בן הר"ר יעקב הלוי אפרימזון - 118 / הר"ר אברהם שמואל בן הר"ר נפתלי דוביצקי - 118 / הר"ר אברהם שמואל בן הר"ר משה אהרן לבנברג - 119 / הר"ר אלחנן זאב בן הר"ר אברהם בנימין טייץ - 120 / הר"ר אברהם אריה ליב בן הר"ר בן ציון לוויוס - 121

ונטספילס / ווינדוי 122

הר"ר אליהו בן הר"ר דוד יחזקאל יעקובסון - 122 / הר"ר מרדכי אורי' בן הר"ר אהרן סמונוב - 122 / הר"ר דוד בן הר"ר מרדכי רגנשברג - 123 / הר"ר דוב בער זאב וואלף בן הר"ר חיים ליבשיץ (ליבשיטץ) - 123 / הר"ר בנימין בן הר"ר שלמה זלמן מארקוזע - 123 / הר"ר יהושע פאלק בן הר"ר שמעון הלוי הורוויץ - 124 / הר"ר אפרים בן הר"ר גרשון מענדל סמונוב - 124 / הר"ר ראובן בן הר"ר יעקב דוד רובינשטיין - 127 / הר"ר הירש בנימין רבינר - 127

זילופה / רוזינובסק 129

הר"ר חיים אהרן בצלאל בן הר"ר רפאל הכהן פאול - 129 / הר"ר חיים מנחם מענדל נחמקין - 129

טאלסי 130

הר"ר יעקב בן הר"ר אפרים הלוי אפרימזון - 130 / הר"ר משה יהושע בן הר"ר דוד לייבוביץ - 131 / הר"ר יוסף בן הר"ר יעקב קרצמר - 132 / הר"ר מרדכי בן הר"ר אליעזר ליפמן ליכטנשטיין - 132 / הר"ר יעקב בן הר"ר הלל אריה ליב ליבשיץ (ליבשיטץ) - 133 / הר"ר יצחק אייזיק אליעזר בן הר"ר יהודה ליב הירשוביץ - 133 / הר"ר אברהם שמואל בן הר"ר משה אהרן לבנברג - 134 / הר"ר ישראל משה בן הר"ר אברהם יעקב כלאב (קילוב) - 134 / הר"ר ברוך זעליג הלוי בן הר"ר צבי הירש לוינברג - 136

טוקומס / טוקום 137

הר"ר מרדכי בן הר"ר אליעזר ליפמן ליכטנשטיין - 137 / הר"ר אליעזר ליפמן בן הר"ר מרדכי ליכטנשטיין - 137 / הר"ר יהודא ליב - 138 / הר"ר צבי הירש בן הר"ר אליעזר ליפמן ליכטנשטיין - 138 / הר"ר איסר שולמן - 139 / הר"ר לוי בן הר"ר צבי הירש ליכטנשטיין - 140

דיינים ומוצי"ם:

הר"ר יוסף בן הר"ר זאב וואלף כהנא בלומנפלד - 142 / הר"ר צבי הירש בן הר"ר דוב

בער חריף - 142 / הר"ר אהרן בן הר"ר משולם זלמן - 142 / הר"ר שמואל העשל בן הר"ר אליעזר ליפמן ליכטנשטיין - 142

יאונילגבה / פרידריכשטט / ניירא 144

הר"ר שמואל בן הר"ר יהודה ליב - 144 / הר"ר אורי ליפמן בן הר"ר שלום הכהן פרידמן - 144 / הר"ר יהודה ליב בן הר"ר אברהם הכהן כהן (קאהן) - 145 / הר"ר בצלאל מאיר בן הר"ר משה אהרן הכהן רגינסבורג - 145 / הר"ר ברוך יעקב בן הר"ר יחיאל מיכל איזראעלסון - 145 / הר"ר יוסף הלל בן הר"ר ישראל ברמן - 146 / הר"ר יעקב בן הר"ר אברהם הכהן פלקסר - 146 / הר"ר חיים אהרן בצלאל בן הר"ר רפאל הכהן פאול - 148

ילגבה / מיטוי / מיטאווא / ליטאווע 150

הר"ר שמואל בן הר"ר אלקנה תאומים אשכנזי - 150 / הר"ר אפרים זלמן בן הר"ר אליקום פייביש מסלונים - 151 / הר"ר צבי הירש בן הר"ר דוב בער חריף - 151 / הר"ר אברהם אבלי בן הר"ר ישראל יפה - 152 / הר"ר דוד יחזקאל בן הר"ר יקותיאל יעקובסון - 152 / הר"ר ישראל בן הר"ר דוד פרידמן - 152 / הר"ר אליהו בן הר"ר דוד יחזקאל יעקובסון - 153 / הר"ר מרדכי אורי' בן הר"ר אהרן סמונוב - 154 / הר"ר מנחם מענדל בן הר"ר ישראל איסר איזראעלסון - 154 / הר"ר משה בן הר"ר רפאל לרנבלט - 155 / הר"ר יקותיאל בן הר"ר יעקב אפרימזון - 155 / הר"ר ישראל ליב בן הר"ר אליעזר חיימוביץ - 155 / הר"ר צבי הירש רבינוביץ בן הר"ר יצחק אלחנן ספקטור - 156 / הר"ר נחמן יהודה אידל בן הר"ר אליעזר ליפמן מרגליות - 157 / הר"ר צבי הירש בן הר"ר אהרן נורוק - 158 / הר"ר מרדכי בן הר"ר צבי הירש נורוק - 158 / הר"ר לוי בן הר"ר דובער יונה אווצינסקי - 159 / הר"ר יוסף לויטין - 159

דיינים ומוצ"ים:

הר"ר אפרים יעקב בן הר"ר ישראל יעקובסון - 160 / הר"ר יעקב - 160 / הר"ר משה בן הר"ר חנוך פייערטאג - 160 / הר"ר יוסף הלוי לעווי - 160 / הר"ר יהודה בן הר"ר שמואל צבי הערץ ליקנייצקי - 161 / הר"ר שמואל צבי הערץ ליקנייצקי - 161 / הר"ר שמעון בן הר"ר יצחק הכהן קאהאן - 161

רבנים מטעם הממשלה:

ר' ראובן בן ר' יוסף וואונדערבאר - 163 / ר' שלמה זלמן בן ר' פייטל פוחער (פוכער) - 164 / ר' יוסף בן ר' אליהו סגל (זעגאלל) - 164

יעקאבפילס / יאקובשטאט 166

הר"ר מרדכי בן הר"ר יוסף רפאל שושן עמק [רוזנטל / טלראז] - 166 / הר"ר שמעון בן הר"ר זרח זרחי - 166 / הר"ר מרדכי בן הר"ר יקותיאל זלמן הלוי - 168 / הר"ר שמואל גרשוני בן הר"ר משה יהודה ליב - 168 / הר"ר יחזקאל בן הר"ר משה סירקין - 169 / הר"ר מאיר מארים בן הר"ר משה שאפיט - 169 / הר"ר נחמן יהודה אידל בן הר"ר אליעזר ליפמן מרגליות - 170 / הר"ר יעקב שפירא - 172 / הר"ר אפרים בן הר"ר גרשון

מענדל סמונוב - 172 / הר"ר ישראל אולער - 172 / הר"ר יוסף בן הר"ר מרדכי שאבעל - 172 / הר"ר יהודה ליב שאול בן הר"ר רפאל יוסף גינצבורג - 172 / הר"ר יעקב בן הר"ר אברהם הכהן פלקסר - 174 / הרב יהודה ליב כהן - 174

לודזה / לוצין 175

הר"ר נחמן דוב בער (ליפשיץ) - 175 / הר"ר זאב וואלף בן הר"ר דוב בער אלטשול (אלטשולר) - 175 / הר"ר דוד ציוני בן הר"ר אליקום געץ - 176 / הר"ר נפתלי בן הר"ר דוד ציוני - 176 / הר"ר אהרן זעליג בן הר"ר נפתלי ציוני - 177 / הר"ר אליעזר בן הר"ר שבתי דון יחייא - 178 / הר"ר בן ציון בן הר"ר אליעזר דון יחייא - 180

רבנים מטעם הממשלה:

ר' יהודה ישכר בן ר' אברהם גיטלסון - 183 / ר' יעקב איפפא - 183 / ר' ישראל (איזידור) בורוביק - 183

ליוואני / ליוונהוף 185

הר"ר צבי הירש בן הר"ר נפתלי הערץ מה יפית - 185 / הר"ר נתן בן הר"ר משה לוין (לעווי) - 186 / הר"ר נתן שלמה - 186 / הר"ר ישראל איסר יעקב בן הר"ר נפתלי הירץ קלאצקין - 186 / הר"ר בנימין אברהם יעקב (זלמן) טייץ (אשכנזי) בן הר"ר דובער רבינוביץ - 188

ליעפאיה / ליבוי / ליבאווע 191

הר"ר אברהם בן הר"ר אליהו - 191 / הר"ר ישכר - 191 / הר"ר משה יצחק רעווער בן הר"ר משולם זלמן הלוי - 191 / הר"ר צבי הירש בן הר"ר אברהם בורנשטיין - 191 / הר"ר מנחם מענדל בן הר"ר ישראל איסר איזראעלסון - 192 / הר"ר יוסף בן הר"ר אליהו הרצנברג - 192 / הר"ר הלל בן הר"ר זאב צבי הכהן קליין - 192 / הר"ר ישראל זעליג בן הר"ר יהודה ליב הלוי טפליץ - 194 / הר"ר מאיר בן הר"ר דוד אטלס - 194 / הר"ר יעקב בן הר"ר מרדכי דעניזון - 195 / הר"ר אברהם בן הר"ר יחיאל העליר - 196 / הר"ר יהודה זקס בן הר"ר מאיר וולפרט - 197 / הר"ר יהודה אידל חיים בן הר"ר צבי הירש בענגיס - 198 / הר"ר חיים בן הר"ר צבי אברהם וולפרט - 199 / הר"ר ישראל אריה בן הר"ר יעקב משה ספיר - 200 / הר"ר חיים פישל בן הר"ר דוד שלמה עפשטיין - 200 / הר"ר יהושע מרדכי בן הר"ר ישראל איסר יעקב קלאצקין - 201 / הר"ר דוב אריה בן הר"ר ישראל איסר חיים חייט - 202 / הר"ר מנחם מאניש (מנוס) איסר בן הר"ר אברהם ליב פולונסקי - 203 / הר"ר יעקב בן הר"ר משה יהודא ליב לנדא - 205 / הר"ר מיכאל יעקב איידלין - 207 / הר"ר אליהו בער טראוב (טרויב) - 208

רבנים מטעם הממשלה:

ד"ר ר' יהודה ליב בן ר' יוסף קנטור - 209 / ד"ר ר' אהרן דוב בער בן הר"ר צבי הירש נורוק - 209

לימבאז'י / לעמזאל 216

הר"ר מאיר בן הר"ר יוסף מאן - 216 / הרב קאצין (קאצען) - 216 / הר"ר יעקב גרובין - 217

מאלטה / סילמאלה 218

הר"ר חיים מנחם מענדל נחמקין - 218 / הר"ר יוסף וגנהיים - 218 / הר"ר אהרן שכנא בן הר"ר שלמה יהודה ליב פלצינסקי - 219 / הר"ר מנחם קושקביץ - 219

מאדונה 220

הר"ר טוביה בורכוביק - 220

נערעטא 221

הר"ר אליעזר בן הר"ר מנחם מענדל מולער - 221

סבילה / שאבילן 222

הר"ר מנחם מענדל בן הר"ר ישראל איסר איזראעלסון - 222 / הר"ר אברהם בן הר"ר דוד - 222 / הר"ר אליהו בן הר"ר דוד יחזקאל יעקובסון - 223 / הר"ר מרדכי אורי' בן הר"ר אהרן סמונוב - 223 / הר"ר דוב בער זאב וואלף בן הר"ר חיים ליבשיץ (ליבשיטץ) - 223 / הר"ר צבי הירש בן הר"ר אברהם משה ראלבא - 225 / הר"ר מאיר בן הר"ר אלחנן ברלין (שחור) - 226 / הר"ר שלום צבי בן הר"ר אברהם יהושע טאביאס - 227 / הר"ר אלחנן הכהן קאהן (כץ) - 228 / הר"ר בנימין יונתן בן הר"ר אלחנן כהן - 228 / הר"ר יצחק בן הר"ר אברהם נחמן סגל - 228

סובאטה 230

הר"ר אליהו שמואל בן הר"ר מרדכי אריה ליב יפה - 230 / הר"ר משה - 230 / הר"ר משה בן הר"ר מרדכי רבינוביץ - 230 / הר"ר בנימין אברהם יעקב (זלמן) טייץ (אשכנזי) בן הר"ר דובער רבינוביץ - 231 / הר"ר יעקב בן הר"ר אליהו דוד עפשטיין - 231 / הר"ר צבי הירש הערצקאוויץ - 233

סילנה / בורובקה 234

הר"ר משה חיים מבאצייקעוו - 234 / הר"ר אלחנן מבאראווקע - 234 / הר"ר אברהם זלמן בן הר"ר משה הכהן זרדין - 234 / הר"ר קלמן צבי בן הר"ר אריה ליב פורת - 235 / הר"ר אליעזר בן הר"ר ברוך גולובצ'ינר - 235

סלדוס / פרויענבורג 236

הר"ר יצחק יהודה בן הר"ר משה הירשזון - 236 / הר"ר אברהם שמואל בן הר"ר נפתלי דוביצקי - 236 / הר"ר אליעזר בן הר"ר שרגא יצחק הכהן פינקוביץ - 237 / הר"ר משה שלום בן הר"ר שלמה איסר סטול - 237 / הר"ר דוד בן הר"ר משה שלום סטול - 237 / הר"ר מנחם מענדיל בן הר"ר משה בנדט ערליך - 237

סלוקה 239

הר"ר איסר שולמן - 239 / הר"ר יוסף וגנהיים - 239

סמילטנה 240

הר"ר אליעזר בן הר"ר שרגא יצחק הכהן פינקוביץ - 240 / הר"ר ליפמן לבנשטם - 241 / הר"ר ברוך בן הר"ר בן ציון דון יחיא (דונחין) - 241

סקייטסקלנה / שימברג 242

הר"ר מרדכי בן הר"ר יקותיאל זלמן הלוי - 242 / הר"ר יעקב בן הר"ר יהודה צבי כ"ץ רובין - 242 / הר"ר העשל בהר"ר מרדכי רבינר - 243 / הר"ר אליהו בן הר"ר צבי רובינשטיין - 243 / הר"ר נפתלי הירץ בן הר"ר נתן קלאצקין - 243 / הר"ר נפתלי אליעזר בן הר"ר משה בוימן - 244 / הר"ר בנימין ביינוש בן הר"ר צבי הירש רבינר - 245 / הר"ר אברהם אפרים בן הר"ר יעקב דוד רוזינג - 246 / הר"ר משה בן הר"ר דוב שטרן - 249

פווילוסטה / פאולשהאפען 251

הר"ר אליעזר זאב בן הר"ר אברהם צבי שיץ - 251 / הר"ר אברהם בן הרב אליעזר זאב שיץ - 251

פולעשינא / שקאונע 252

הר"ר מרדכי וולף סגל - 252

פילטנה 253

הר"ר אליהו בן הר"ר מאיר - 253 / הר"ר שמעון בן הר"ר אליהו - 253 / הר"ר אליהו בן הר"ר יוסף הרצנברג - 253 / הר"ר ראובן יהושע זעליג אשכנזי בן הר"ר ליב - 254 / הר"ר דובער בן הר"ר צבי הירש דימאנט - 254 / הר"ר יוסף בן הר"ר אליהו הרצנברג - 255 / הר"ר מנחם מענדל בן הר"ר ישראל איסר איזראעלסון - 255 / הר"ר יוסף יהודה בן הר"ר משה הכהן ברנשטיין - 256 / הר"ר ישראל בן הר"ר משה ליטווין - 256

פריילי 258

הר"ר אברהם - 258 / הר"ר נפתלי הערץ מה יפית - 258 / הר"ר ישראל אברהם בן הר"ר נפתלי הערץ מה יפית - 258 / הר"ר משה דוד בן הר"ר אליעזר יעקב הכהן גרודסקי - 259 / הר"ר אברהם שרגא פייביש וייסבורד - 259 / הר"ר אברהם יעקב כלאב (קילוב / קילאוו) - 260 / הר"ר ישראל אריה ליב בן הר"ר שלום הכהן שפיץ - 261

צעסיס / וועגדען 262

הרב יוסלביץ' - 262 / הר"ר בנימין מנחם בן הר"ר זבולון שוורצמן - 262 / הר"ר בנימין אליהו בן הר"ר אלימלך פיילעט רמיגולסקי - 262 / הר"ר שלמה זלמן מוריין - 263 / הר"ר אברהם אריה ליב בן הר"ר בן ציון לוויוס - 263 / הר"ר אליעזר בן הר"ר יוסף קאץ - 263

קאונטה 265

הרב שלמה אורבך - 265

קרסבה /קורסובקע 266

הר"ר וואלף בן הר"ר דוד ציוני - 266 / הר"ר ישעיהו אליהו בן הר"ר בנימין תדיר (טודר) - 266 / הר"ר יעקב בן הר"ר אברהם ווייידון - 266 / הר"ר דוב אריה בן הר"ר נחום אולשבנג - 267

קולדיגא / גולדינגן 268

הר"ר יהודה ישראל איזראעלסון - 268 / הר"ר אהרן בן הר"ר אלחנן עלקאן - 268 / הר"ר זאב וואלף ליפקין בן הר"ר אריה ליב - 268 / הר"ר מנחם מענדל בן הר"ר ישראל איסר איזראעלסון - 269 / הר"ר משה יצחק הלוי רעווּעל בן הר"ר משולם זלמן - 269 / הר"ר שלום בן הר"ר יהושע רבינוביץ - 269 / הר"ר שניאור זלמן בן הר"ר אברהם הירשוביץ - 270 / הר"ר דובער בן הר"ר ישראל נוחימובסקי - 272 / הר"ר אברהם שמואל בן הר"ר נפתלי דוביצקי - 272 / הר"ר אליקים (אליקום) צבי הרצפלד - 272 / הר"ר צבי הירש בן הר"ר אברהם יצחק וואלין - 272 / הר"ר שלמה זלמן בן הר"ר מרדכי מארקוזע - 275

קנדבה / קאנדוי 276

הר"ר יצחק היימנסון - 276 / הר"ר מאיר זימנסון - 276 / הר"ר מרדכי שטרן - 276 / הר"ר מרדכי בן הר"ר אליעזר ליפמן ליכטנשטיין - 276 / הר"ר ברוך יעקב בן הר"ר יחיאל מיכל איזראעלסון - 277 / הר"ר יעקב בן הר"ר אליעזר ליפמן ליכטנשטיין - 277 / הר"ר מנחם מענדל דובער בן הר"ר לוי יצחק ז"ק - 277 / הר"ר אהרן בן הר"ר אריה נורוק - 277

קרוסטפילס / קרייזבורג 279

הר"ר משה בן הר"ר גרשון מענדיל זיו - 279 / הר"ר יעקב בן הר"ר אשר הכהן רבינוביץ - 279 / הר"ר אברהם בן הר"ר אליעזר ליפמן ליכטשטיין - 280 / הר"ר אברהם בן הר"ר דוד - 281 / הר"ר אברהם אליהו גורדון - 281 / הר"ר אביגדור בן הר"ר הלל ריבלין - 282 / הר"ר שלמה אברהם בן הר"ר יצחק אנושיסקי - 282 / הר"ר שלמה זלמן בן הר"ר יצחק אייזיק פינסקר - 282 / הר"ר צבי הירש ליפמן בן הר"ר שמעון ליב סלמנוב - 283 / הר"ר שמעון בן הר"ר דוד שאנין (סאנין) - 284 / הר"ר דוד צבי הירש בן הר"ר ברוך זוטניק פיש - 284 / הר"ר נחמן יהודה אידל בן הר"ר אליעזר ליפמן מרגליות - 286 / הר"ר בנימין מנחם בן הר"ר זבולון שוורצמן - 286 / הר"ר משה בן הר"ר אריה צבי זילברבלט - 288 / הר"ר צבי הירש בן הר"ר נפתלי הערץ מה יפית - 289 / הר"ר חיים פישל בן הר"ר אליעזר שמחה רבינוביץ - 289 / הר"ר ראובן שמעון בן הר"ר יוסף הלוי לוין - 289 / הר"ר יצחק בן הר"ר שמואל מנחם מענדל גברטין - 290

קרסלבה / קריסלאווע 293

הר"ר זלמן חריף - 293 / הר"ר שמשון בן הר"ר מרדכי - 293 / הר"ר שמואל בן הר"ר יצחק אייזיק - 293 / הר"ר שלמה זלמן בן הר"ר שמואל כ"ץ - 294 / הר"ר יוסף בן הר"ר אברהם - 294 / הר"ר יצחק בן הר"ר נפתלי ציוני - 295 / הר"ר שלמה זלמן בן הר"ר הלל פאפירין - 295 / הר"ר יוסף בן הר"ר שלמה זלמן רבינסון - 295 / הר"ר מרדכי בן הר"ר נפתלי הירץ שלמן (שולמן) - 296 / הר"ר אברהם יוסף בן הר"ר אהרן זעליג לוריא - 296 / הר"ר משה שוב - 296 / הר"ר יעקב קאפיל בן הר"ר זעליג קליאצקין - 297 / ר' אהרן משה חדקל - 298

רוגאי 299

הר"ר יצחק קגן - 299

רזקנא / רעז'יצא 300

הר"ר יונה בן הר"ר יהודא מן - 300 / הר"ר אהרן עזריאל בן הר"ר אברהם יצחק יאפעט - 301 / הר"ר יצחק בן הר"ר נפתלי ציוני - 301 / הר"ר דוד צבי בהר"ר יצחק ציוני - 303 / הר"ר ישראל בן הר"ר שמעון יהודה ליב דושוביץ - 303 / הר"ר אהרן יהודה בן הרר"א ליב שולמן - 306 / הר"ר ליב פערל - 307 / הר"ר חיים בן הר"ר ברוך לובוצקי - 307 / הר"ר משה שקרוטה (סקארוטא / סקארוטע) - 310 / הר"ר חיים בן הר"ר יוסף שכנוביץ - 310 / הר"ר ישראל שאול יאפין - 312

רבנים מטעם הממשלה:

ר' יהודה ישכר גיטעלסאהן - 314 / ר' יעקב פולק (פוליאק) - 314

ריגא 315

הר"ר משה בן הר"ר יחזקאל מ"ץ - 315 / הר"ר אהרן בן הר"ר אלחנן עלקאן - 315 / הר"ר יעקב אליהו בן הר"ר אביגדור ריבלין - 316 / הר"ר משה בן הר"ר יהושע אייזיק שפירא - 318 / הר"ר ראובן יצחק בהר"ר יקותיאל זיסל אילייאן - 319 / הר"ר שלמה דוב בן הר"ר גדליהו הכהן שפרינץ - 319 / הר"ר יום טוב ליפמן בן הר"ר בן ציון וינברג - 321 / הר"ר אפרים בן הר"ר אברהם דוב גבאי - 321 / הר"ר שלום מנחם מענדל בן הר"ר יצחק אווין - 322 / הר"ר מנחם מענדל דובער בן הר"ר לוי יצחק ז"ק - 324 / הר"ר ישראל משה בן הר"ר אברהם יעקב כלאב (קילוב / קילאוו) - 327 / הר"ר רפאל בן הר"ר שניאור זלמן חיים הכהן קאהאן - 328 / הר"ר יואל בן הר"ר שמעון ברנצ'יק - 330 / הר"ר ברוך אליעזר בן הר"ר מנחם מענדל לוריא - 331 / הר"ר ברוך נפתלי הערץ סוסנוביק - 332 / הר"ר שלמה מנחם מענדל פרידמן (ראם) בן הר"ר משה יפה - 333 / הר"ר חיים זאב בן הר"ר אשר שמואל חרש - 333 / הר"ר יהודה ליב בן הר"ר שניאור שניאורסון - 334 / הר"ר מרדכי בן הר"ר אברהם אבא ליב זלבוביץ - 335 / הר"ר בנימין מרדכי בלאך - 337 / הר"ר נתן נטע בן הר"ר ברוך אפריימוביץ' - 337

רבנים מטעם הממשלה:

ד"ר אברהם הלוי ניימן - 339 / ד"ר רייכמן - 339 / ר' אהרן אליהו ב"ר אריה ליב פומפיאנסקי - 339 / ד"ר אברהם אבלי בן ר' אהרן בן ציון ערליך - 340 / ר' שלמה זלמן בן ר' פייטל פוחער (פוכער) - 340 / ד"ר מיכעלזאהן - 341 / ד"ר ר' יהודה ליב ב"ר יוסף קנטור (קאנטר) - 341

רייביני / ריבינישקי 363

הר"ר וואלף ציוני - 363 / הר"ר מנחם מענדיל בן הר"ר בנימין הוטנר - 363 / הר"ר יהודה ליב שלום בן הר"ר מאיר זלמן זינובר - 363 / הר"ר יעקב דוב בן הר"ר אברהם רפופורט - 364 / הר"ר שמעון יעקב - 365 / הר"ר אברהם בן הר"ר יונה הירשוביץ - 365 / הר"ר יעקב בן הר"ר רפאל שפירא - 366 / הר"ר אליעזר זאב וואלף בן הר"ר משה נתן לופט - 366 / הר"ר בנימין אברהם יעקב (זלמן) טייץ (אשכנזי) בן הר"ר דובער רבינוביץ - 367 / הר"ר אליעזר זאב בן הר"ר אברהם צבי שיץ - 367

מפתח מקומות 376

מפתח שמות 389

לטביא
ורבניה

עיר נפה בזעמגאלע (קורלאנד)

הר"ר משה אברהם בן הר"ר נחמיה מאלין

מוצאו מבריסק.

חתנו של הר"ר זאב וואלף הלוי, רבה של זעטיל ומחבר ספר עמק הלכה.

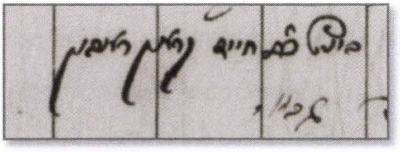
היה רבה הראשון של העיר, וכיהן בה ברבנות משנת תר"ז עד שנת תרט"ו (1847-1855), היה חסיד, ובימיו החלה החסידות להתפתח ולהכות שורשים בלב יהודי העיר.

שו"ת אליו בתשובות רבי איסר יהודה (לאחיו הר"ר איסר יהודה אב"ד בריסק) סימן עז.

הר"ר ביניש קראן בן הר"ר חיים ווילער

אביו היה רבה של פונידל (פאנדעל), ליטא, מחסידי אדמו"ר האמצעי ואדמו"ר הצמח צדק מליובאוויטש.

כיהן כרב כאן בשנים תרט"ז-תרכ"ג (1856-1863), וגם הוא פעל להתפשטות החסידות בקהילה. זכור לטוב בין יהודי העיר. כיהן אחר כך כרב בסירוטינע, פלך ויטבסק.

חתום כרב רשמי בספרי הרישום לקהילות אילוקסט, גריווא וסובאט[1]

---

* אילוקסטה / אילוקסטע / אילוקשט.

1. רישומי קהילות אלו במשך כמה שנים מופיעים בספר אחד.

מחודש טבת תרי"ז עד טבת תר"כ (תחילת 1857 - סוף 1859) ומחודש שבט תרכ"א (כל שנת 1861).

הר"ר אלימלך בן הר"ר אריה ליב ואונש

יליד המקום.

שימש כשוחט ומוהל, ובשנים תרכ"ג-תרכ"ה (1863-1865) כיהן כרב.

גדול בתורה וידען בחסידות.

הר"ר בנימין פוטרמן

יליד ווילנא.

כיהן כרב בשנים תרכ"ו-תרל"ד (1866-1874), וגם הוא נמנה על עדת החסידים.

אחר כך התקבל לרב בהיידוצישוק, מחוז שווינציאן.

הר"ר מרדכי בן הר"ר אליהו מרגליות

ספר
סוגה בשושנים
כולל חדושים וביאורים על ש"ע
יורה דעה
הלכות נדה
ווילנא
СУГО БАШЕШАНИМЪ.
ВИЛЬНА.

נולד בשנת תר"ח (1848) לאביו שהיה רבו המובהק ושימש אב"ד בראדין, פלך ווילנא, ובראקשיק, פלך קובנא.

הוסמך להוראה על ידי הרבנים בני אדמו"ר הצמח צדק מליובאוויטש, רבני דווינסק, הר"ר יצחק אלחנן ספקטור מקובנא והר"ר משה יהושע ליב דיסקין.

בשנת תרל"ב התקבל לרב כאן וכיהן ברבנות עד סוף שנת תרמ"ג (1872-1883), אז התקבל לרב בדיסנא, פלך ווילנא[2].

נפטר בדיסנא כ"א כסלו תרע"ו (1916).

2. בדי געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד כותב שהתקבל לרב באילוקסט בשנת תרל"ה וכיהן בה עד שנת תרמ"ד, ובאהלי שם נכתב שבשנת תרמ"ב התקבל לרבה של דיסנא. אבל כבר הוכח בקובץ אהלי ליובאוויטש חוברת ג עמ' 14 הערה 7 שמתאריכי ההסכמות לספרו עולה שבשנת תרמ"ג היה עדיין רב באילוקסט. וראה גם בהמליץ ד תמוז תרמ"ד (27 ביוני 1884) שהגיע לכהן ברבנות בדיסנא לפני ראש השנה תרמ"ד.

מחבר ספר סוגה בשושנים על הלכות נדה ושו"ת בענינים שונים (ווילנא תרנ"ד), בהסכמת הר"ר מרדכי שניאורסאהן מוויטבסק, רבני דווינסק, רבני ווילנא, והרב רפאל שפירא אב"ד בברויסק וולוז'ין[3].

הר"ר אברהם בן הר"ר אריה ליב שלוסברג

יליד המקום, נולד בשנת תר"ד (1844).

כיהן כרב כאן משנת תרמ"ח (1888)[4]. השפיע על יהודי המקום לשלוח את ילדיהם לישיבות.

נפטר בדווינסק, ז טבת תרפ"א (18 בדצמבר 1920).

הסכמה ממנו במפתח ההלכות (וארשא תרס"ז).

אהלי שם עמ' 8. ושם נכתב ששם אביו יהודא ליב.

3. אהלי שם עמ' 342. מאמר על אודותיו בקובץ אהלי ליובאוויטש חוברת ג.
4. כך בדי געשיכטע, אבל בתולדות ישיבת היהודים בקורלאנד - תרמ"ה. באהלי שם נכתב שהתמנה לרב בשנת תר"מ.

אאוצע / אלט אויץ

עיר בנפת ילגבה שבזעמגאלע (קורלאנד) על גבול ליטא

הר"ר אברהם אבא בן הר"ר שאול הכהן רבינוביץ

נולד בשנת תרי"ז (1857) בערך בווילנא. חתנו של הר"ר יקותיאל זיסל איליאן, רבה של קליקול (גיסו של הר"ר ראובן יצחק איליאן, רב ומו"צ בריגא[1]).

רבה הראשון של העיר. כיהן משנת תרנ"ג עד סוף תרנ"ז (1896-1893), אז התמנה לרב על מקום חותנו[2] בקליקול. בשנת תרס"ה (1905) התקבל לדיין ומו"צ בעיר פאקראי (פוקרוי), מחוז שאוולי.

נפטר בסוף שנת תרס"ז (1907).

בקובץ התורני הפלס נדפסו חידושי תורה ממנו.

שם הגדולים השלישי עמ' 22 אות יח. די געשיכטע עמ' 71.

הר"ר לוי בן הר"ר דובער יונה אווצינסקי

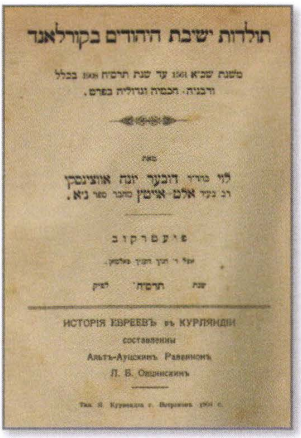
נולד ביום ט"ז מנחם אב תרל"א (3 באוגוסט 1871) בדאוגלישקי, פלך ווילנא.

למד בשווינציאן ובלידא אצל הרב נחמן אידל מרגליות, רבה של יאקובשטאט, והוסמך על ידו להוראה. הוסמך גם על ידי הר"ר שלמה הכהן מווילנא, בית הדין של לידא והר"ר יצחק יעקב ריינס, רבה של לידא.

כיהן כרב כאן מר"ח אדר א תרנ"ז עד גירוש יהודי קורלאנד ביום א של חג השבועות תרע"ה (פברואר 1897 - מאי 1915).

---

* אאוצה / אלט אויטץ / אלט אוץ.
1. ביהדות ליטא ג עמ' 350 נכתב בטעות שהוא בנו.
2. נפטר ז תשרי תרנ"ז.

משנת תרע"ט (1919) רבה של ילגבה (מיטוי).

נספה בשואה.

מחבר הספרים נחלת אבות (ווילנא תרנ"ד), תולדות ישיבת היהודים בקורלאנד (פיעטרקוב תרס"ח. מהדורה שניה, ווילנא תרע"ב), הדרת צבי ודברי לוי (פיעטרקוב תרע"ד), די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד (ריגא 1928)[3].

הסכמות ממנו: הגדה של פסח עם ביאור נחלת שמעון (ריגא תר"צ), ברכה לישראל (ריגא תרצ"ב), דרשות לעמנו ולדתנו (ריגא תרצ"ד).

חידושי תורה ממנו נדפסו בקובץ שערי ציון.

בספריו על יהודי לטביא השאיר שם ושארית לתולדות יהודי לטביא ובפרט לתולדות רבניה.

תולדותיו - בסוף ספריו תולדות ישיבת היהודים בקורלאנד ודי געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד.

אהלי שם עמ' 331. יהדות לטביה עמ' 9-368. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 236.

הר"ר יצחק יעקב בן הר"ר שאול עוזר שבלוביץ'

נולד בשנת תרמ"ד (1884) במיטוי. למד בישיבת טלז.

כעשר שנים כיהן כרב בעיר סלנט שבליטא. אחר כך התקבל לרב בולדמרפילס (סמאקן), שם כיהן עד שנת תרפ"א (1921) אז התקבל לרב ושוחט כאן.

בסוף שנת תרפ"ג (1923) היגר לארצות הברית וכיהן שם כרב בלאנג ברענטש, ניו ג'רסי. בשנת תרפ"ח התקבל לרב בקהילת אהבת אחים במידל ווילעדזש, ניו יורק.

3. תרגום של תולדות ישיבת היהודים בקורלאנד עם הוספות רבות.

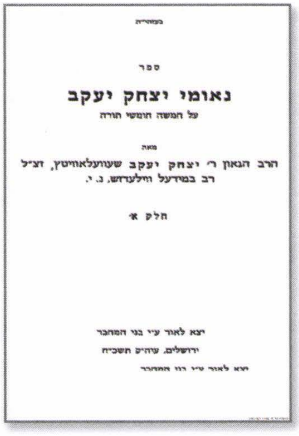

השתתף במחאת אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש נגד הסוכנות היהודית בדבר החינוך החופשי של הילדים הפליטים בארץ ישראל[4].

נפטר ביום י כסלו תשי"ד (17 בנובמבר 1953), ומנוחתו בבית החיים מונטיפיורי בניו יורק.

מחבר נאומי יצחק יעקב על התורה (חלק א, ירושלים תשכ"ח).

הקדמת בניו לספרו. די געשיכטע עמ' 71. זכרון בספר עמ' 272 (שם נדפס מכתבו על מצבו הכלכלי). לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 241 (ושם שנולד בשנת תר"ל). ירחון דגל ישראל טבת תרפ"ח. קובץ אפריון קובץ תשיעי תרפ"ח. תודתי לנכדתו גב' שיילא נשופר על עזרתה.

במחיר

ספר

נאומי יצחק יעקב

על חמשה חומשי תורה

מאת

הרב הגאון ר' יצחק יעקב שעוועלאוויטץ, זצ"ל
רב במידעל וויללעדזש, נ. י.

חלק א'

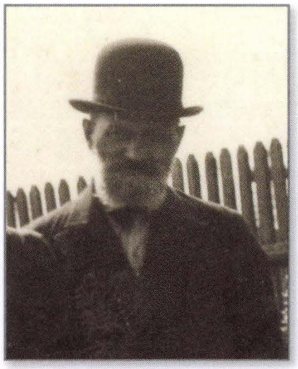
יצא לאור ע"י בני המחבר
ירושלים, עיה"ם תשכ"ח

פ נ נ

נפלה עטרת ראשנו ציב אותנו
בעלי ואבינו מורנו ורבנו
הרב הגאון
ר' יצחק יעקב
בר שאול עוזר ז"ל
שעוועלאוויטץ
נפטר י' כסלו תשי"ד
יקר ומהולל בקרב עמו
צדקתו עשה בישראל
חכם ויקר היה
לקבץ עתים לתורה
ימיר הקדיש לתורה ועבודה
עבד בלב שלם את קונו
קרב לבם לאבינו שבשמים
בהבונה גדל קהל עדת ישורון
במידעל וויללעדזש, נ. י.
ומלפנים בגליל לטויא
ת נ צ ב ה

4. אגרות קודש שלו חלק ז עמ' רעד.

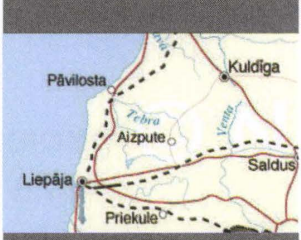
הר"ר יהודה ליב פיסצקי

נולד בשנת תרמ"ג (1883) בגרודנא.

כיהן כרב כאן משנת תרפ"ג (1923), ושימש גם כשוחט.

נספה בשואה בקיץ תש"א (1941).

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 21 ועמ' 237. שם כותב שנספה ב-11 ביוני 1941, וזו טעות כי הנאצים ימ"ש כבשו את המקום לא לפני סוף יוני (פנקס הקהילות עמ' 52).

אייזפוטע / האזנפוט

עיר נפה בקורזמה (קורלאנד)

הר"ר אהרן בן הר"ר יוסף אהרן הלוי הורוויץ

יליד ליטא, רבה הראשון של העיר[1].

התקבל לריש דייני בבית הדין בברלין לא יאוחר משנת תקי"ג[2], ונפטר שם בשנת תקל"ט (1753-1778).

בשו"ת נודע ביהודה מופיעות כמה תשובות אליו[3]. כן נשא ונתן בהלכה עם הר"ר אריה ליב עפשטיין, רבה של קניגסברג[4]. תשובה אליו מופיעה גם בשו"ת קרבן ראשית (סימן כ).

הסכמותיו בספרים: כרם עין גדי (קניגסברג תקכ"ד), צל המעלות (קניגסברג

---

* אייזפוטה / הוזנפאט / האזענפאטה / האזינפוט / הזנפוט / האזענפוט.

1. השערת הרב אוצינסקי. לדבריו, נראה שתחילה כיהן כרב בשקוד והאזנפוט (כי בפנקס קהל שקוד נמצאת חתימתו משנת תק"כ וחותם "חופ"ק שקוד והאזענפוט") ואחר כך שימש כרב רק בהאזנפוט, והוכחתו מכך שבשו"ת נודע ביהודה סימן ס בתשובה משנת תק"ל כותב אליו רק "אב"ד דק"ק האזין פוט". אולם אין זו ראיה, כי בהסכמתו שנדפסה בספר קרבן ראשית (פפד"א תקל"ח) מיום עש"ק כ"ו תשרי תקל"ב, חותם "פה ק"ק ברלין... היושב בברלין ומצ"פ [ומצודתו פרוסה] בק"ק שקוד והאזנפוט ומדינת קורלאנד יצ"ו". כך גם בהסכמה לספר מראה כהן (פפד"מ תקל"ו) מיום ה ניסן תקל"ב חותם "ומצ"פ בק"ק שקוד וק"ק האזינפוט ומדינת קוהר לאנד", וכן בכותרת שם נכתב "הסכמות הרב הה"ג מוהר"ר אהרן לוי הורויץ אב"ד דק"ק שקוד ומדינת קוהר לאנד", וכדלהלן בפנים שגם אחרי פטירתו עדיין כונה "ר' אהרן מהאזנפוט".

2. בקובץ כרם שלמה שנה יח גליון תמוז-אב תשנ"ה עמ' ז הערה 1 מציין שבשנת תקכ"ח התקבל לראבד"ק ברלין, ונפטר שם ביום הכיפורים תקל"ט ושם מנוחתו כבוד, אבל אין מצויין שם כל מקור. ויש להעיר משו"ת בשמים ראש כסא דהרסנא (ברלין תקנ"ג) סימן לז: "הרב מהו' אהרן מהאזנפוט ז"ל ריש דייני פה זה יותר מעשרים וחמש שנה", ולפי זה התקבל בברלין לריש דייני לא יאוחר משנת תקי"ג. ואם כן, ברור שגם אחרי שהתקבל לראב"ד ברלין עדיין חתם כאב"ד שקוד והאזינפוט כדלעיל.

3. מהדורה קמא אבן העזר סימן ה, ס, צ ותשובות נוספות, כנסמן במאמרו של הרב ברוך אוברלנדר בקובץ אור ישראל גליון נה עמ' עד הערה 76. וראה עוד על אודותיו שם ובהערות 77-76.

4. תשובת מהרא"ל עמ' רסט ואילך. שו"ת אור השנים סימן ד.

תקכ"ה), מראה כהן (פפד"מ תקל"ו), ברשימת רבני ברלין המסכימים על יסוד עולם (ברלין תקל"ז), קרבן ראשית (פפד"א תקל"ח), מחברת חיי הנפש ונצחיותה (פאריצק תקמ"ז), ועוד.

מחבר[5] ספר חדושים בסוגיות הרא"ש ובהוספה לזה שו"ת בדבר הגטין (פרנקפורט דאדער תק"ל).

די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 101 ואילך. עיתון המליץ 20 במרץ 1862.

הר"ר יוסף שלמה בן הר"ר מנחם מענדל

התקבל לרב ביום ט סיון תקל"ט (מאי 1779). כיהן ברבנות העיר שנים רבות עד לפטירתו, ובה הובא למנוחות.

חותנו של הר"ר ברוך דון יחייא, רבה של דיסנא[6].

הר"ר יחיאל מיכל בן הר"ר אריה

חתנו של הר"ר יוסף שלמה הנ"ל.

התמנה לרבנות העיר לאחר פטירת חותנו וכיהן בה שנים רבות. כשחלה, נסע לליבוי לצורכי רפואה ונפטר שם בערך בשנת תקצ"ה (1835).

בתשובות רבי עקיבא איגר סימן קכא נדפס מענה על שאלה ממנו[7].

---

5. אוצר הספרים לבן יעקב. תולדות ישיבת היהודים בקורלאנד הוצאה שניה בהוספות ותיקונים. הרב אווצינסקי כותב שנדפסה ממנו הגדה של פסח בשם מעלה בית חורין עם פירוש מטה אהרן על חד גדיא - ביאלסטוק, תקס"ו. אבל זו טעות כי הגדה זו רק נדפסה, כמופיע בדף השער, "בבית ובדפוס הרבני מוה' אהרן הלוי הורוויץ", שהוא המדפיס ואינו קשור כלל לרב הנ"ל.

6. יש אומרים שהר"ר ברוך קיבל מחותנו הר"ר יוסף שלמה את שם המשפחה דון יחייא (בכורי יהודה, לוצין תר"צ, עמ' 36 ואילך), אבל בתולדות ישיבת היהודים בקורלאנד הוצאה שניה עם הוספות ותיקונים שולל זאת.

בתולדות אנשי שם (ווארשא תרל"ה) עמ' 42 אות כב ובאנשי שם חלק א (ווארשא תרנ"ב) עמ' כו אות כח כותבים על הר"ר ברוך זה "אבד"ק דיסנא בהר"ר משה אבד"ק האזינפוט". אבל זו טעות, וכנ"ל, חותנו הר"ר יוסף שלמה היה רב העיר ולא אביו, וגם שם אביו היה ר' ישעיהו ולא ר' משה - כך בבכורי יהודה שם.

7. בעניין אדם שנשא גיורת ואחר מותה נשא את בתה שגם נתגיירה. נדפס גם בחוט המשולש להגאון רבי חיים מולוז'ין סימן ד, ועיין בשולי תשובת הגרע"א שם כיצד הגיעה תשובה זו להגר"ח מולוז'ין.

הר"ר יצחק.

עזב מפני מחלוקת והתמנה לרב בפולין.

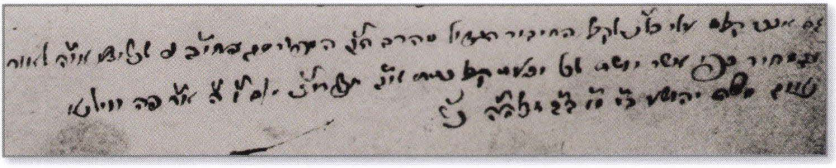
הר"ר משה יהושע זעליג בן הר"ר מנחם מענדל הכהן

מקורו מהעיר פילטן, תלמידו של הגאון רבי חיים מולוז'ין.

כיהן ברבנות העיר משנת תקצ"ט (1839) בערך[8] עד שלהי שנת תרי"ב (1852), אז נסע לארץ ישראל ושם נפטר ביום י"ד סיון תרי"ג (20 ביוני 1853)[9].

צוואה ממנו (נכתבה ביום חמישי י טבת תר"ט) נדפסה (קניגסברג חש"ד, וחזרה ונדפסה כמה פעמים).

הסכמה ממנו בספר גנזי המלך (כתב יד) מובאת כאן.

הר"ר יוסף כלב בן הר"ר משה

בצוואת הרב משה יהושע זעליג הנ"ל אות פב: "לבקש מאלופי אנשי קהילתינו שאחד מבני הנעימים או חתני ימלא מקומי ויכול להחזיק אצלו רב מובהק כמו שהי' אצלי המופלג מו"ה יוסף כלב ז"ל".

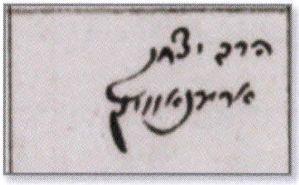
די געשיכטע עמ' 103 אות ב.

---

8. כך כותב הרב אווצינסקי. אבל הוא עצמו כותב בצוואתו עמ' 14 "בשנת תקפ"ח אחר פסח נמכר החצר... שדרתי בו והוצרכתי לנסוע ולא הי' לי שום מקום ידוע ובה"ל אשר נשלח לי כתב רבנות מגאלדינגען ומהאזענפאטה בכבוד גדול".

9. העתק מפנקס החברא קדישא בתולדות חכמי ירושלים ג עמ' 232 אות טז, ולא כפי שכתב הרב אווצינסקי שנפטר בט"ו באב.

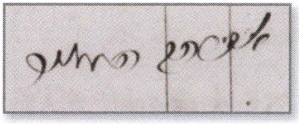
הר"ר יצחק זאב בן הר"ר יהושע ארונוביץ

בשנים תק"ץ-תר"י (1830-1850) כיהן כרב בלויקבה (לויקאווע), ליטא, ובשנת תרי"ב (1852) בערך התקבל לכהן ברבנות העיר עד פטירתו ביום י"א סיון תרל"ו (3 ביוני 1876) ובה מקום מנוחתו.

די געשיכטע עמ' 107. יידישע שטעט שטעטלעך און דארפישע יישובים אין ליטע עמ' 247.

הר"ר אברהם בן הר"ר יחיאל העליר

כיהן ברבנות העיר בשנים תרל"ז-תרמ"א (1877-1881), ומשנת תרמ"א שימש מו"צ בליבוי (ע"ע שם).

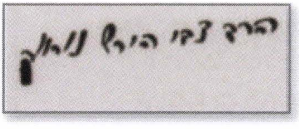
נפטר בליבוי ביום כ"ז תמוז תרפ"ג (11 ביולי 1923).

הר"ר צבי הירש בן הר"ר אהרן נורוק

נולד ביום כ"ח כסלו תרי"א (3 בדצמבר 1850) בראסיין.

למד אצל הר"ר משה צייטלין, רבה של ראסיין, ואצל הר"ר יוסף דב סולובייצ'יק מבריסק (בהיותו רבה של סלוצק).

חתנו של הר"ר אליעזר ליפמן ליכטנשטיין, רבה של טוקומס.

כיהן ברבנות כאן בשנים תרמ"ב-תרנ"ט (1882-1899), אז התקבל לרבה של מיטוי ושם נפטר ביום ו אדר א תרע"ג (13 בפברואר 1913).

הסכמה ממנו נדפסה בשער שמעון (ווילנא תרס"ב).

תולדותיו והספדים עליו בהדרת צבי (פיעטרקוב תרע"ד).

הר"ר יוסף בן הר"ר שאול רבינוביץ

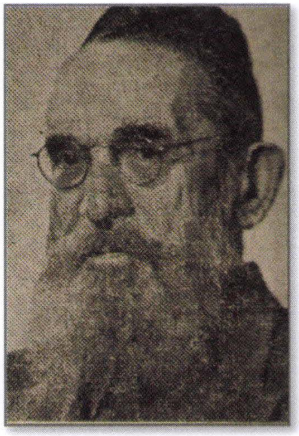
חתנו של הר"ר חיים מאיר גרין, רבה של גרובין.

כיהן ברבנות כאן בשנים תרנ"ט-תרס"ד (1899-1903).

נפטר בצעירותו, ביום י"ח כסלו תרס"ד (7 בדצמבר 1903).

תולדות ישיבת היהודים בקורלאנד עמ' 78.

הר"ר משה בן הר"ר יצחק יעקבסון

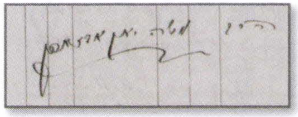

נולד ביום ג תשרי תרל"ח (1877) בטאלסי.

למד בישיבות טלז, איישישוק וקובנא.

כיהן ברבנות כאן מחודש מנחם אב תרס"ד עד שנת תרע"ב (1904-1912), אז עלה לארץ ישראל והתגורר בתל אביב. היה מבוני בית הכנסת הגדול שם ושימש כיו"ר איגוד בתי הכנסת ונשיא הכבוד של החברה קדישא בעיר.

נפטר שם ביום י"ד מנחם אב תשי"ג (25 ביולי 1953), ומקום מנוחתו בבית העלמין הישן (טרומפלדור) בעיר.

אהלי שם עמ' 42. די געשיכטע עמ' 108. בספרי רישום לידות, פטירות ונישואין בעיר הוא חותם כרב החל מחודש אוגוסט 1904. אנציקלופדיה לחלוצי הישוב ובוניו ז עמ' 2893. תודתי לר' לוי יצחק וולף על עזרתו.

יעקבסון
הרב ר' משה ב"ר יצחק ז"ל
עלה לארץ האבות בשנת התרע"ב
יסד בתי כנסיות ומוסדות תורה
שלא על מנת לקבל פרס
הקדיש כל עתותיו לתורה
נטע בקרב יודעיו האמונה
בבנין הארץ ברוח ההקרבה
והחלוציות תוך שמירה
על מסורת ישראל סבא
נפ' י"ד מנחם אב התשי"ג
בשנת הע"ו לחייו

הר"ר אליעזר זאב בן הר"ר אברהם צבי שיץ

נולד בשנת תר"מ (1880) בעיר לומזה ולמד בישיבה שם.

בשנים תרס"ו-תרע"ב (1906-1912) כיהן כרבה של פאווילוסטה (פאולסאפען), ובשנים תרע"ב-תרצ"א (1912-1931) כיהן ברבנות כאן.

משנת תרצ"ב (1932) ואילך כיהן כרבה של רייביני (ריבנישקי).

נספה בשואה.

שו"ת אליו בשו"ת שם עולם יורה דעה סימן א.

יהדות לטביה עמ' 418. קובץ שערי ציון ניסן-סיון תרצ"ב. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 242.

הר"ר חיים זלמן צבי בן הר"ר מנחם מענדל שרל

נולד ביום י אלול תרס"ו (31 באוגוסט 1906) בטלז ולמד שם בישיבה.

נישא בחודש אדר ב תרצ"ב לבת הרב אליעזר זאב שיץ (הנ"ל), ובשנה זו החל לכהן ברבנות העיר.

נספה בשואה.

מחבר ספר דברי חיים חלק א על מסכת עבודה זרה (ריגא תרצ"ו). נדפס עם הסכמה מרבה של ריגא, הרב מנחם מענדל ז"ק.

מכתב ממנו ומשא ומתן בדבריו - בספר שערי טהר חלק ה סימן טז. כן נדפסו חידושי תורה ממנו בסוף ספר תורת זרעים, ובקובץ שערי ציון ניסן-סיון תרצ"ב סימן נה.

מאמרים ממנו נדפסו בקובץ השולחן הטהור (ריגא תרח"ץ) בעניין חשיבות אכילת

כשר, בקובץ הדרת פנים (ריגא תרצ"ט) בעניין איסור הקפת פאות הראש והזקן, ובקובץ כבוד אב ואם (ריגא ת"ש).

הקדמה לספרו דברי חיים. קובץ שערי ציון ניסן-סיון תרצ"ב. יהדות לטביה עמ' 420. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 241.

Grāmata
„Divrei Hajim"
Komentāru latīņu rakstībam. Autors ebrejiešu filoloģijas docents Z. Serelis.
ספר
דברי חיים
חלק ראשון
על סדר עבודה זרה.
בו יבואר הדבה ענינים בהלכה ואגדה כפי אשר הגני יחידי ובראני לשפל אנשים כמוני הצעיר
חיים זלמן צבי באאמ"ר הרה"ג ר' מנחם מנד"ל שרך שליט"א
הוצאה בקר אייזענשטק בעזרת לאמעריא.
ריגא.

באגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש נדפסו מכתבים אליו[10], מהם עולה שהיה לו קשר הדוק עם אדמו"ר הריי"צ וגם עסק בלימוד תורת החסידות.

ב"ה כ' אדר תרצ"א

ריגא

אל התלמיד הנעלה מר חיים זלמן צבי שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו:

בנדון הנוסח בודאי שצריך להתנהג כן כמו שמתנהג.

בנדון לימוד ספר לקוטי תורה ועוד, בודאי הענינים שם עמוקים, ומכל מקום בלימוד במתינות ובשימת לב איזה פעמים יכולים להבין היטב. וציויתי למלאות בקשתו לשלוח לו כל המאמרים שנדפסו, חנם. וילמוד בהם, והשי"ת יעזר לו ללמוד לשמור ולעשות ולקיים מצות ה' בחיות פנימי, ואם לא יבין דבר יכול לשאול.וישיבו לו אי"ה. כן אם ישנם מחבריו התלמידים שי' החפצים באיזה מאמרים הנדפסים כאשר ידרשו יושלח להם אי"ה...

ברכת מזל טוב
לידידי הרב היג. בליל הכשרונה והמעלות. החיב. וכוי. מר
זלמז צבי שרך שליט"א
אביך דהונצוס.
לנשואיו את בינ מרת שיק, בת אביך דריבינישקי.
בכשרונותיך הענקים תוסיף לעלות ברום המדרגות ולהעניד נזו כתר התורה והיראה.
פנחס טייץ, ריגה.

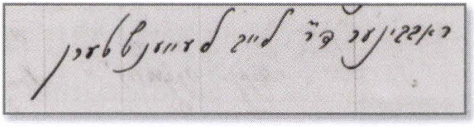
מודעת ברכה באונזער שטימע, י"ט אדר א תרצ"ב

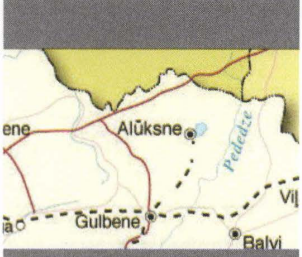
10. חלק ב עמ' שלד (קטע ממכתב זה להלן), שלח, ובחלק יא עמ' שעא.

לטביה :— הרב הגאון ר׳ חיים זלמן צבי שרל נתקבל לרב ואב״ד בעיר החנפוט, על מקום חותנו הרב הגאב״ד ר׳ אליעזר זאב שולץ שנתקבל לרב ואב״ד בעיר רזבינישק.

•

בספרי רישום לידות, פטירות ונישואין בעיר זו משנת 1900 עד אפריל 1902 חותם רב מטעם הממשלה רבינר ד״ר **ליב לעוונשטערן.**

אלוקסנה / מארינבורג

עיר בנפת ואלק שבצפון מזרח וידזמה (ליפלאנד)

הר"ר יוסף בן הר"ר דוד נח קובנט

נולד בשנת תרס"ח (1908) בבאלווי, שם כיהן אביו כרב.

למד בישיבה בריגא, והתמנה לרב בשנת תר"ץ (1930).

נספה בעיר בשואה עם בני משפחתו ביום י"ט מנחם אב תש"א (12 באוגוסט 1941).

יהדות לטביה עמ' 410. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 232. פנקס הקהילות עמ' 61.

* מאריענבורג / מאריינבורג.

אקניסטה

ישוב בנפת אילוקסטה שבזעמגאלע (קורלאנד)

הר"ר נתן נטע בן הר"ר ברוך אפריימוביץ'

נולד בשנת תרל"ג (1873).

כיהן ברבנות כאן מיום כ"ד טבת תרפ"ד (1 בינואר 1924).

כיהן גם ברבנות בערים סמרגון, דווינסק, ריגא, ואחר כך במונטריאול, קנדה, שם כיהן כסגן יו"ר הכבוד של ועד הרבנים.

נפטר שם ביום ב תמוז תשי"ג (15 ביוני 1953) ומנוחתו שם בבית החיים הברון הירש.

מופיע ברשימת הרבנים שהשתתפו במחאה של אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש נגד הסוכנות היהודית בדבר החינוך החופשי של הילדים הפליטים בארץ ישראל[1].

הסכמה ממנו נדפסה בעדות בישראל (מונטריאול תש"ד).

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 226 (ושם ששמו מרדכי).

הר"ר יעקב שפטלוביץ'

נולד ביום ב תשרי תרמ"ג (15 בספטמבר 1882). למד בישיבת טלז והוסמך שם להוראה.

---

* אקניסט / אקנישט.

1. אגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ חלק ז עמ' רסד.

כיהן כרב בשאוליי, ליטא, משנת תרע"ז (1917), וברבנות כאן מיום ט"ו סיון תרצ"א (31 במאי 1931).

ברישומי הארכיוו משנת 1939 הוא עדיין מופיע כרב כאן.

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 241.

•

בספר עץ חיים לרבני משפחת אבלסון נזכר שהיה כאן רב ממשפחת **בערעזנסקי**.

באוסק

עיר נפה בזמגאלע (קורלאנד)

הר"ר מרדכי רבינר בן הר"ר אברהם

ספר
גדולת מרדכי
בזה
שאלות ותשובות
פרשת מרדכי
וילנא

נולד בסלובודה, פרבר של העיר באוסק.

היה רב העיר הראשון, משנת תקס"ב (1802) עד פטירתו ביום י כסלו תק"ץ (6 בדצמבר 1829).

מחבר שו"ת גדולת מרדכי (נדפס על ידי נכדו בשנת תרל"ח בווילנא).

תולדותיו ביהדות לטביה עמ' 246 ואילך.

הר"ר אהרן בן הר"ר אלחנן עלקאן

אחרי פטירת הר"ר מרדכי (הנ"ל) כיהן בעיר זמן קצר כרב.

כיהן גם כרב בגולדינגן ובריגא (ע"ע שם).

נפטר בשנת תרי"א (1851).

מחבר ספר מנחת אהרן בדיני שו"ב וטריפות (קניגסברג תרי"ט).

הר"ר יעקב בן הר"ר יהודה בנדטמן

נולד בשנת תק"נ (1790) בראסיין.

* באוסקה / בוסק / בויסק / בייסק.

ספר
זכרון יעקב
אשר השאיר אחריו ברכה שו"ת
להלכה וגם חדושים בנגה ת"ש ע"
ווילנא
דפוס ומכון

סבו הר"ר שמואל חסיד מראסיין (מתלמידי הגר"א מווילנא) היה רבו המובהק, וכן קיבל תורה מפי דודו הר"ר אליהו, רבה של קליקול ופילטן.

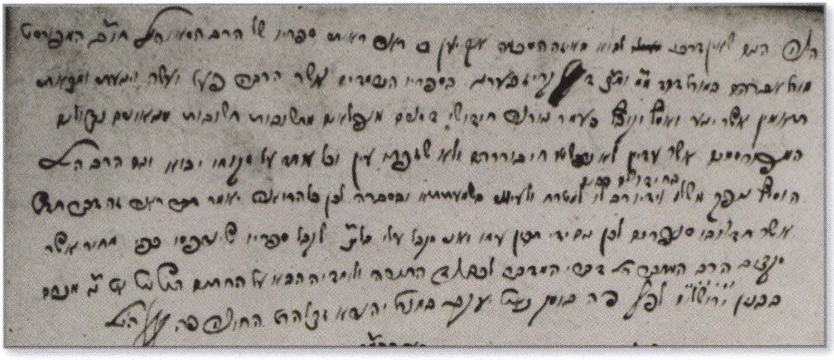
נקרא בשם ר' יענקלע בויסקער.

כיהן כמו"צ בסוגינד חדש (אחר כך שונה שמה לניישטאט טאווריג), ובשנים תקפ"ה-תקצ"ב (1825-1832) כמו"צ בשאוליי (שאוול).

משנת תקצ"ב כיהן כרבה של באוסק עד לפטירתו ביום כ"ז אדר תרכ"א (9 במרץ 1861).

מחבר ספר זכרון יעקב שו"ת וחידושים (ווילנא תרל"ה)[1].

הסכמה ממנו נדפסה בספר מנחת אהרן להר"ר אהרן ב"ר אלחנן, רבה של ריגא. הסכמתו על הדפסת הש"ס בסלאוויטא נדפסה במסכת ברכות, סלאוויטא תקצ"ה[2]. הסכמה ממנו גם בגנזי המלך (כתב יד), כמובא כאן.

1. יש לציין שבסוף סימן נד נכתב "אמר המ"ל [המוציא לאור, נכדו] אחר שסידרתי תשובה זו העירני הגאון המובהק כקש"ת מו"ה בצלאל הכהן נ"י מו"צ דווילנא כי הגאון הגדול החסיד אמתי וכו' כקש"ת מו"ה מנחם מענדיל זצ"ל הרב דליובאוויטש בספרו היקר צ"צ בסי' מ"ו נסתפק ג"כ בדין זה והעלה ג"כ ברוחב בינתו להתיר".
2. צילום במבוא לש"ס ווילנא עמ' רפ, הוצאת אשכול, ירושלים תשנ"ד.

לאחר פטירתו, במשך כחצי שנה - עד תחילת שנת תרכ"ב - שימש חתנו הר"ר ישראל ליב חיימוביץ כרב זמני[3].

לקורות עיר ראסיין ורבניה עמ' כה-1. יידישע שטעט שטעטלעך און דארפישע ישובים אין ליטע עמ' 580. יהדות לטביה עמ' 9-248. ויקיפדיה בערכו. וראה עליו ברבותינו שבגולה ב עמ' 219.

הר"ר מרדכי בן הר"ר יוסף אליאשברג

שאלות ותשובות

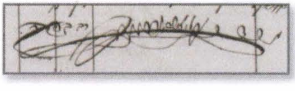
תרומת יד

חלק ראשון

מאת

יד יוסף

וילנא

נולד ביום ר"ח אדר תקע"ז (17 בפברואר 1817) בעיר צייקישוק, פלך קובנא.

אביו כיהן כמו"צ ברומשישוק, פלך קובנא.

רבו המובהק היה הר"ר אליהו מראגולה, וממנו קיבל את רוב תורתו. בהיותו אברך למד בישיבת ולוז'ין בצוותא עם הנצי"ב.

חתנו (בזיווג שני) של הר"ר יהודה ליב הכהן קרליץ, רבה של מיכאלישוק.

משנת תרי"ב (1852) בערך כיהן ברבנות העיר זעזמיר משך שש שנים, ובשנת תרכ"ב (1862) התקבל לרב כאן וכיהן ברבנות עד יומו האחרון.

נפטר ביום י"ח כסלו תר"נ (11 בדצמבר 1889)[4].

מחבר שו"ת תרומת יד (ווילנא תרל"ה), שביל הזהב (ווארשא תרנ"ז).

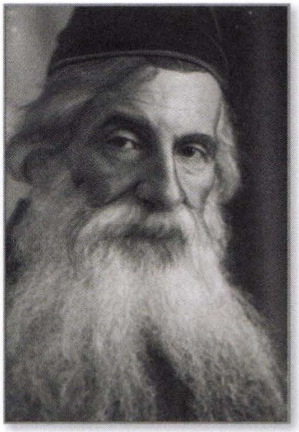
תולדותיו נדפסו על ידי בנו בהקדמה לספרו שביל הזהב (בשם תולדות מרדכי), ובספר הרב מרדכי עלישברג תולדותיו מחשבותיו והלך רוחו (ירושלים תרצ"ז)[5].

3. כפי הנראה מספרי רישום לידות ונישואין.
4. בספר רישום הפטירות נרשם שנפטר ביום י"ט כסלו.
5. תמונתו מאוסף שבדרון בספריה הלאומית.

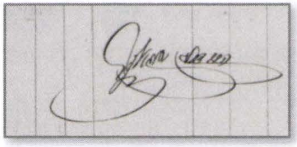
הסכמות ממנו: זכרון יעקב (וילנא תרל"ה), יוסף חן (וואַרשא תרל"ח), המדריך (פרסבורג תרס"ב) ומעשה חשב (נ.י. תרס"ז).

יהדות לטביה עמ' 250-249. יש להוסיף שהוא חתום בספרי רישום לידות, פטירות ונישואין של קהילת שימברג מתחילת 1884 עד סוף 1888.

הר"ר יחזקאל בן הר"ר הלל אריה ליב ליבשיץ (ליבשיטץ)

ספר
המדרש והמעשה
על תפשה חוסשי תורה.
יפרי לשני ראשים
יחזקאל ליבשיטץ, חזה בן פאטץ הלל
(מלובלין בעיר וורבורג ובעיר פרסבורג)
(בן הר"ר ושמו הר' כמוהר"ר הלל אריי' ליב שליט"א ושאבד"ק וילבלין)
חלק ב'
ספר שמות
פ'יעטרקוב
תרס"א לפ"ק
ГАМИДРАШЪ ВЕГАМАСЕ
(Sammlung v. Sprüchen u. Homiletische Abschnitte).
Von R. P. YECHEZKIEL Hacohen Palatin.
Theil II.
Петроковъ въ Типографіи М. Пецифорра.

RABBINER
CH. H. LIEBSCHÜTZ

נולד בשנת תרכ"ב (1862) בראסיין[6], לאביו שכיהן כרב בפלונגיאן, סובאלק ולובלין. מחבר ספר בית הלל.

בשנת תרמ"ז התקבל לרב בעיר יורבורג הסמוכה לקובנא, שם כיהן עד שעבר לבאוסק. כיהן כאן כרב וגם כרב רשמי מטעם הממשלה בשנים ת ר " נ - ת ר נ " ה (1890-1895)[7], אז עבר לכהן ברבנות בפולוצק.

בשנת תרס"ו התקבל לרבה של קאליש. כיהן כנשיא אגודת הרבנים בפולין.

נפטר בקאליש ביום י"ג אדר ב תרצ"ב (21 במרץ 1932) ושם מקום מנוחתו.

מחבר ספרי המדרש והמעשה בהלכה ובאגדה. הגהותיו נדפסו בספרו של אביו בית הלל, וחידושי תורה ממנו נדפסו בקובצי תורה שונים.

6. במקורות אחרים - תרי"ח או תרכ"ד, וכן שנולד בפלונגיאן או בסרדניק.
7. בספרי הרישום הוא חתום כרב רשמי מחודש כסלו תרנ"א עד חודש מנחם אב תרנ"ד (נובמבר 1890 - אוגוסט 1894).

חתום על "קול קורא" לעזרה בהשגת מצות ליהודי רוסיא מחורף תרפ"ט, יחד עם אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש, והגאונים החפץ חיים, הר"ר חיים עוזר גרודזנסקי, הר"ר מנחם מענדל ז"ק רבה של ריגא והר"ר אברהם דוב כהנא שפירא רבה של קובנא[8].

הסכמות ממנו: שער שמעון (וויילנא תרס"ב), משאת בנימין (וואַרשא תרס"ח), מראה כהן (לונדון תרפ"ח), פעולת צדיק (פיעטרקוב תרפ"ט), קהלת מרדכי (פיעטרקוב תרצ"ג), תורי זהב (חשומ"ד, ההסכמה משנת תרפ"ו) ועוד.

אהלי שם עמ' 165. לקורות עיר ראסיין ורבניה עמ' לב. וראה עליו בתולדות יהודי קאליש (תל אביב תשכ"א) עמ' 193 ואילך, ושם נדפסו כתב הרבנות שלו מקהילה זו וצוואתו.

הר"ר אברהם יצחק בן הר"ר שלמה זלמן הכהן קוק

ספר

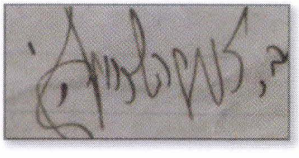
אֲדֶר הַיָּקָר

רשימות הדשמים לתולדותיו של
אותו צדיק, גאון ישראל וקדושתו,
נזר הקדש מרן
אליהו דוד ראבינאוויטץ האומים
זצ"ל.

שחיה אב"ד בקה"ק פאניווזו ומגיד ברוסיה
ובאחרית ימיו שמש בכתר הרבנות לעדת אשכנזים
פרושים בעה"ק ירושלם תובב"א.

נדפסו על ידי חתנו
אברהם יצחק הכהן קוק
עבר לעם קדוש על אדמת הקודש פה
עה"ק יפו והמושבות תובב"א.

בדפוס ירושלם תובב"א
שנת תרס"ו לפ"ק

נולד ביום ט"ז אלול תרכ"ה (7 בספטמבר 1865) בגרייווא הסמוכה לדווינסק. בנערותו למד בלוצין אצל הר"ר אליעזר דון יחיא ואצל הר"ר ראובן הלוי לוין רבה של דווינסק. בבחרותו למד בישיבת ולוז'ין.

בזיווג ראשון היה חתנו של הר"ר אליהו דוד רבינוביץ תאומים (האדר"ת), רבה של פוניבז' וירושלים. בזיווג שני חתן אחיו הר"ר צבי יהודה רבינוביץ תאומים, רבה של ראגולה, ליטא.

בשנת תרמ"ח (1888) התקבל כרב בעיירה זיימל שבליטא[9], שם כיהן עד שנת תרנ"ו.

רבה של באוסק מיום ד אלול תרנ"ו[10] עד אייר תרס"ד (אוגוסט 1896 - אפריל

8. אגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ חלק ב עמ' קסט.
9. במקורות אחרים - תרמ"ז.
10. לדברי הרב אווצינסקי - תרנ"ז. אבל בהמליץ ט אלול תרנ"ו מצוין היום המדויק.

1904), אז עלה לארץ הקודש לכהן כרבה של יפו.

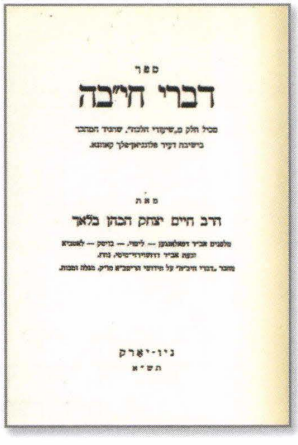
בחודש אלול תרע"ט התקבל לרב הראשי האשכנזי בירושלים ובחודש מנחם אב תרפ"א התמנה לרב האשכנזי הראשי לישראל.

נפטר בירושלים ביום ג אלול תרצ"ה (1 בספטמבר 1935) ומנוחתו בהר הזיתים בירושלים.

השאיר אחריו כתבים רבים, את חלקם פרסם בעצמו אולם רובם התפרסמו לאחר פטירתו. כתביו הנפוצים ביותר הם: שבת הארץ, מאמרי הראי"ה, אגרות הראי"ה, עולת ראיה, עין איה, אורות, אורות הקודש, אורות התורה ואורות התשובה.

הר"ר חיים יצחק בן הר"ר חנוך זונדל הכהן בלוך

ספר
דברי חיבה
מכיל חלק מ־שיעורי חומרי, שיעורי המחבר
בישיבה דעיר פלונגיאן־לך קאונא.
מאת
הרב חיים יצחק הכהן בלאך
פלונגיאן אביר דשלאנגען — ליטא — בישיבה — לאמבורג
הנעה אביר דזעלבירגער־סיסי, נוח.
מחבר „דברי חיבה" על מדרשי חז"ל אגדה ומוסר.
ניו־יארק
תש"א

נולד ביום כ"א תשרי תרכ"ה (21 באוקטובר 1864) בפלונגיאן, פלך קובנא, שם שימש אביו כשוחט.

בנערותו למד אצל הר"ר שמחה זיסל זיו מקלם בתלמוד תורה בגרובין, ובבחרותו למד בישיבת ולוז'ין אצל הגאון רבי חיים סולובייצ'יק.

יסד ישיבה בפלונגיאן עיר הולדתו ושימש בה כראש ישיבה בשנים תרנ"ד- תרנ"ח. משנת תרנ"ח כיהן ברבנות בעיר פולאנגן (פאלאנגא)[11].

11. בדורות האחרונים ס' שני עמ' 28 - ניסן תרנ"ט.

משנת תרס"ז (1907) כיהן ברבנות באוסק[12].

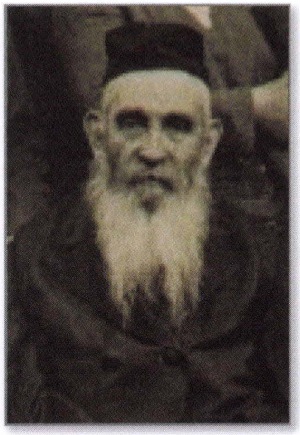
בשנות מלחמת העולם הראשונה נדד לרוסיא ובשנת תר"פ (1920) חזר לבאוסק. בשנת תרפ"ג (או תרפ"ב) היגר לארה"ב והתקבל לרב בקהילת אגודת שלום בג'רסי סיטי, ושימש נשיא הכבוד של אגודת הרבנים בארה"ב וקנדה.

מחבר הספרים דברי חיב"ה על חידושי הריטב"א, ודברי חיב"ה - "חלק משיעורי הלכה שהגיד המחבר בישיבה דעיר פלונגיאן" (נ.י. תש"א). פרסם מאמרים תורניים במאסף יגדיל תורה (סלוצק) ובהפרדס ועוד.

נפטר ביום ז אדר ב תש"ח (18 במרץ 1948) ומנוחתו בבית החיים בריברסייד, ניו ג'רסי.

יהדות לטביה עמ' 256-255. חכמי ליטא עמ' 18, ושם רשימת חיבוריו ודברי תורתו שנדפסו.

הר"ר משה שלום בן הר"ר שלמה איסר סטול

ספר
דרכי שלום
DARCHEI SCHOLOM

נולד ביום י"ז ניסן תרכ"ג (6 באפריל 1863) בדזגישקי, ליטא. למד באיישישוק ובווילנא.

חתנו של הר"ר מרדכי רבינוביץ מסקידל.

בשנת תרס"א[13] התקבל לרב בעיירה

12. בחכמי ליטא - תרס"ב, אבל זו טעות שהרי הוא עצמו כותב (אור מופלא עמ' נ) שבשנים תרס"ה ותרס"ו לא היה כאן רב.
13. בתולדות ישיבת היהודים בקורלאנד עמ' 151 - תר"ס, וביהדות ליטא ג עמ' 319 - תרס"ג.

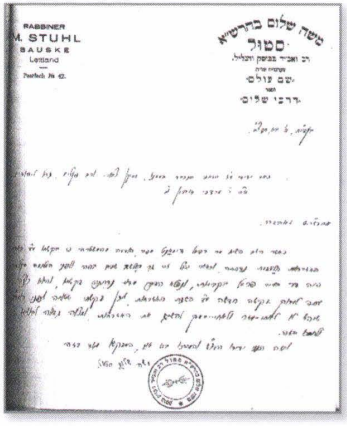
יעזנא[14], פלך ווילנא. בשנת תרס"ז התקבל לרב בעיר סלדוס, שם כיהן עד שלהי שנת תרפ"ד (1924) אז התקבל לרבה של באוסק.

מחבר הספרים שם עולם שו"ת "הכולל שו"ת על שו"ע או"ח יו"ד ואהע"ז, חדושים ובאורים לכמה סוגיות עמוקות בש"ס ובדברי הראשונים, נוסח ההרשאה ושטר מכירת חמץ ובאורם המפורט ונוסחי ההרשאות ושטרותיהן למכירת בתי החרשת והעסקים שונים לכל השנה" (ריגא תרפ"ה), דרכי שלום דרושים (ריגא תר"ץ).

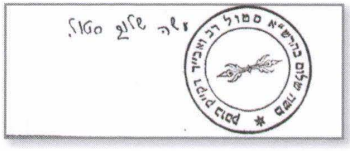
כיהן גם כרבה של העיירה ברונאבה (הרחוקה 14 ק"מ מבאוסק), שם כיהן בנו הר"ר אהרן כרב בשנים תרפ"ד-תרצ"ו (1924-1936)]

נספה בשואה עם משפחתו וכל קהילתו.

אהלי שם עמ' 157. די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 185. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 242, ושם עמ' 32 נדפס מכתבו לרשויות מיום י"ד סיון תרח"צ (1 ביוני 1938) בו הוא מסכים לכהן גם כרבה של העיירה ייצאבה.

RABBINER
M. STUHL
BAUSKE
Lettland

משה שלום בהרשיא
סטול
רב ואב"ד בבאוסק וסלדוס

מכתבו לאיש החסד הר"ר מרדכי דובין:

בעהי"ת, א' בא תרצ"א.

כבוד ידידי עוז הרבני הנכבד בעמנו, עסקן ציבורי ורב פעלים, גדול ליהודים

מו"ה ר' מרדכי דובין נ"י

אחדשה"ט באהבה

כאשר היום השיג מר רפאל דימאנט מפה הודעה מהמשטרה כי בקשתו ע"ד השגת האזרחות הלטבית נדחתה, וכאשר הנ"ל כשלש שנים בפה ולפני המלחמה העולמית היה גר בעיר פרייל בקביעות, ונפלא הדבר מדוע נדחתה בקשתו, והוא רוצה עתה לערוך בקשה חדשה ע"ד השגת האזרחות, לכן בקשתי שטוחה לפני רומע"כ שיהי' לו לאחי-עזר ולאחי-סמך להשיג את האזרחות, ומצוה גדולה להושיעו ולתמכו בזה.

ובזה הנני ידידו הדו"ש והמברכו בכל טוב, המבקשו מאוד בזה

משה שלום סטול

14. יעזנאס, יזנה.

מוצי"ם

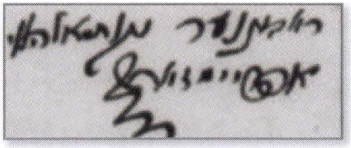
הר"ר אברהם

ממשפחת אפענהיים, דיין בבאוסק בזמן הר"ר מרדכי רבינר, ומוזכר בספרו גדולת מרדכי סימן כא[15].

הר"ר אליעזר בן הר"ר אליהו

שימש דיין בזמן הר"ר מרדכי רבינר, ובספרו גדולת מרדכי סימן כו בסופו: "ע"כ הסכמנו עם הדיין המצויין בעירנו הרב המופלג כמ' אליעזר ב"מ אליה".

הר"ר יקותיאל בן הר"ר יעקב הלוי אפרימזון

נולד בשנת ת"ר (1840) בטאלסי, שם כיהן אביו כרב. למד אצל הר"ר משה יצחק הלוי רבה של פוניבז' (ועוד) והוסמך על ידו להוראה. למד גם בקובנא תחת השפעת הר"ר ישראל סלנטר ואצל הר"ר משה צייטלין.

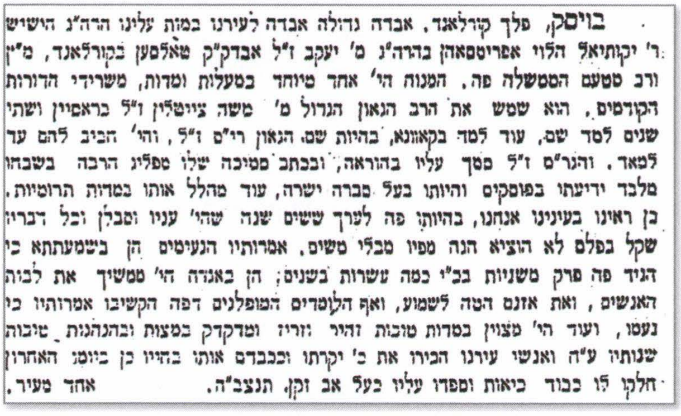
חתנו של הר"ר משה לרנבלט רבה של סמאקן.

כיהן ברבנות בסמאקן וכן משך זמן קצר במיטוי. אחר כך התקבל כאן לדיין ומו"צ ובשנת תרנ"ו נבחר לרב רשמי[16].

נפטר כאן בשלהי שנת תרע"ב (1912).

אהלי שם עמ' 21. די געשיכטע עמ' 79 (שם נכתב בטעות שנפטר בשנת תרע"א). יהדות לטביה עמ' 257. עיתון המודיע ט תשרי תרע"ג.

15. יתכן שהוא המוזכר באהלי שם חלק א (ווארשא תרנ"ב) עמ' טז אות מד "מוהר"ר אברהם גאון גדול וצדיק מפורסם בדורנו אבד"ק בוסק".
16. חתום בספרי רישום לידות, פטירות ונישואין כרב רשמי מחודש מנחם אב תרנ"ו (יולי 1896). חתום גם בספרי הרישום של קהילת שימברג.

בויסק, פלך קורלאנד. אברה גדולה אבדה לעירנו במות עלינו הרה"ג הישיש
ר' יקותיאל הלוי אפריסאהן בהרה"ג מ' יעקב ז"ל אבדק"ק טאלסען בקורלאנד, מ"ן
ורב סטעם הסטשלה פה. המנוח הי' אחד מיוחד בסעלות ומדות, משרידי הדורות
הקודמים, הוא שמש את הרב הגאון הגדול מ' משה צייטלין ז"ל בראסיין ושתי
שנים לסד שם, עוד לסד בקאוונא, בהיות שם הגאון רי"ס ז"ל, והי' חביב להם עד
למאד. והגר"ם ז"ל פסק עליו בהוראה, ובכתב סמיכה שלו טפלינ הרבה בשבחו
מלבד ידיעתו בפוסקים והיותו בעל סברה ישרה, עוד מהלל אותו במדות תרוטיות.
כן ראינו בעינינו אנחנו, בהיותו פה לערך ששים שנה שהי' עניו ומבין וכל דבריו
שקל בפלס לא הוציא הנה מפיו מבלי טשים. אמרותיו הנעימים הן בשמעתתא בי
הגיד פה פרק טשניות בב"י כמה עשרות בשנים; הן באגדה הי' מסשיך את לבות
האנשים, ואת אזנם הטה לשמוע, ואף הלומדים הטופלים דפה הקשיבו אמרותיו כי
נעמו, ועוד הי' מצוין בסדות טובות והיר זריז ומדקדק במצות ובהנהגות טובות
שנותיו ע"ה ואנשי עירנו הבירו את ב' יקרתו וכבדם אותו בחייו כן ביומו האחרון
חלקו לו כבוד ביאות ומפדו עליו בעל אב ומקן תנצב"ה. אחד מעיר.

הר"ר דוד בן הר"ר משה שלום סטול

שימש ברבנות בסלדוס (ע"ע שם), ומשנת תרצ"ד (1934) שימש כמורה הוראה כאן.

יהדות לטביה עמ' 257. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 245.

הר"ר שלמה מנחם מענדל פרידמן (ראם), בן הר"ר משה יפה

שימש שנים רבות כרבו של בית המדרש זובחי צדק כאן.

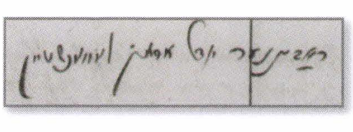
אחר כך התקבל למגיד מישרים בבית הכנסת העירוני בריגא (ע"ע שם).

נפטר בריגא ביום אחרון של פסח תרפ"א (29 באפריל 1921).

ר' יודל אהרן לעוינשטיין

רב מטעם הממשלה.

חתום בספרי הרישום מחודש תשרי תרכ"ב עד חודש טבת תרכ"ו (ספטמבר 1862 - דצמבר 1865).

באלווי / באלאווסק

עיר בלאטגאלע

הר"ר דוד נח בן הר"ר משה אליהו קובנט

היה הרב היחיד של הקהילה.

נולד בשנת תרל"ד (1874) ברעז'יצא, שם שימש אביו כמלמד. הוסמך להוראה על ידי הגאונים הר"ר חיים עוזר גרודזנסקי מווילנא והר"ר חיים יהודה סוסניצער, אב"ד סמרגון.

חתנו של הר"ר יהודה לוין, רבה של העיירה אנטוליפט (אנטאלעפט), פלך קובנא.

משנת תרס"ו (1906) שימש כרב של העיירה בלטינובה שבלאטגאלע, ומשנת תרס"ט (1909) רבה של באלווי[1].

נספה בשואה בעיירה גולבנה.

אהלי שם עמ' 17. יהדות לטביה עמ' 409. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 232 (ושם שנולד בתרל"ג). פנקס הקהילות עמ' 71.

מכתבו לר' מרדכי דובין:

עמ"י עש"ו יום א' י"ב אדר ראשון תרפ"ד באלווי
יצו ד' את הברכה לכ' הנכבד עסקן ציבורי המפורסם לתהילה ר' מרדכי דובין נ"י
שלום לו ולכל מרבית ביתו שלום
בשם קהל עדת עירינו הנני נותן תודה לכ' בעד עמלו ויגיעתו שעמל ויגע ליסע ולהשתדל לטובת עירינו, זכרו יהי' חקוק על לוח לבנו, לעולם לא

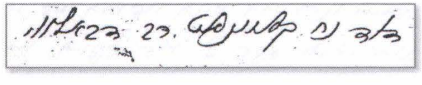
* באלווא / באלווה / באלאוואסק / בולובסק.
1. כך בלטביה בתי כנסת ורבנים, אבל לפי אהלי שם - מתרס"ו.

נשכחהו וד' הטוב ישלמנו בעד מעשיו הטובים והרצויים!
אך כעת הנני פונה עוד הפעם לכ' בשם קהלתנו,
הן כאשר שם בהקונסיסטוריע שלהם הבטיחו לכ' שבעוד ימים אחדים יחליפו את הכומר על אחר ועם הכומר החדש יבואו לעמק השוה, וגם הם אינם חפצים לעשות עול ולא יעלו את המחיר כ"כ עד שא"א לנשוא, וחיכינו על הבטחתם שבודאי יקיימו כי הלא קראו בשם את הכומר החדש, ואם היה רק הבטחה שמו ושם עירו למה? אך לדאבון לבבנו עברו הימים ועוד לא נושענו, הכומר הצורר והמיצר לישראל עודנו על כנו ועודנו עומד במרדו, כי בסוף שבוע העברה שלח אחר אחד לחתום על שטר השכירות (קונטראקט) וכאשר אמר לו שבלתי אפשר לו לשלם רו"כ שלושים וחמשה אלף לשנה השיב כדרכו א"כ הנך מתפטר משטר השכירות ואתן לאחר ויותר לא דבר מאומה, והבעל הבית שחפץ עוד לדבר ולהוסיף איזה מילים לטובתו לא הטה אוזן ועזבו לנפשו יחידו והוא הלך לו לחדר אחר, ויש לחכות כי כן ישלח אחר עוד איזה בעלי בית יחידי כי כן נראה מהנהגתו שלא ישלח אחר כולם בפעם אחת כי אם יחידי,
לזאת אבקש את כ' אשר ישיב לי מה לעשות, כי הבעלי בתים כעת נדהמים ונרעשים, אינם יודעים מה לעשות ואיפה לפנות, אולי דבר כ' עוד הפעם עם היעפיסקאפ ראנצן אודותם ואם לא דבר פן ואולי צריך לדבר אתו עוד הפעם כי אף שראנצן השיב לכבודו שאינו יודע מזה מאומה ולא יתערב בענינים כאלו והכל תלוי בדעת הפרעלאנט דשם בהקוסיסטוריע בכ"ז הלא מובן שאין זה רק דחי' בעלמא כי בודאי יש לו לצוות ולפקד על כל הענינים הנעשים שמה ודבריו נשמעים, ובפרט אשר הכומר הצורר שלנו התנשא לפני הבע"ב אשר כל הנעשה אין להשיב כי כל הנעשה בהקונסיסטוריע יתקיים ע"י הדעפוטאטן אשר בהסיים היינו ראנצן וטראסון ועוד כומר סקודרינסקי הלא נראה שהי' מתערב בענינינו והכל נעשה על פיו, ואבקש את כ' הואיל והתחיל במצוה יגמרנה כמאמרם המתחיל במצוה אומרים לו גמור וישתדל להתראות עוד הפעם עם היעפיסקאפ ראנצן ולא ירפה עד אשר יפעל עליו שיכתב בקוסיסטוריע לעשות עצה שלא להכביד על בני עירנו ולהיטיב.
כשהייתי בריגא ודיברתי עם נוראק אמר לי שאפשר ג"כ לדבר עם הכומר טראסון לזאת יעשה כפי רוח מבינתו אם לדבר ג"כ עם הכומר טראסון או לא יען כי הוא ג"כ אינו מאוהבי יהודים ולצורריהם יחשב, אך עם ראנצן ידבר וישתדל לפעול אצלו שיתן צו בקונסיסטוריע שימצאו דרך לבוא לעמק השוה עם הבע"ב, אם אינם מחליפים את הכומר הצורר ישלחו משם איזה מורשה שיעשה קונטראקטין עם בני עירנו כי עם כומר שלנו בלתי

אפשר לדבר כי אינו שומע מה שמדברים אליו ודרכו רק להזיק, ותקותי תאמצני אשר בודאי ימלא בקשתי וישתדל לדבר ולפעול אצל היעפיסקאפ ראנצן ואם יאמר שאינו מתערב בענינים אלו הלא כ' יודע להשיב כי הוא דבר בלתי אפשר יען כי הוא ממלא משרה גבוה מהם ואיך יוכל להיות שאינו יכול לצוות עליהם, וגם הלא כל הענינים תתקיים על ידו ובודאי יעשה בקשתי, ואבקשו שישיב לי מיד מה השיב לכ' ובכלל מה לעשות.

ידידו המכבדו ומוקירו כערכו הרם ומחכה לתשובתו הרמה

דוד נח קאוונאט רב דבאלווי

אונזער שטימע
ח טבת תרצ"ב מס' 23

דער סיום־התורה אין באלוי.

(פון אונזער קארעספאנדענט).

שוין מערערע יארן, ווי די באלוטער פרויען האבן נהאפט דעם געדאנק צו שרייבן א ניע ספר־תורה, נאר ס'זיינען ניט געווען קיינע אקטיוויע טוער אין אויך זיינען געווען פארשידענע שטערונגען, ענדלעך, מיט ג' יאר צוריק איז חודש מנחם אב איז צוזאמענגעריפן געווארן א אלגעמיינע אסיפה פון די פרויען און מ'האט באשלאסן צו שרייבן א ניע ספר־תורה. יעדע פרוי האט זיך באשטיירט נאך איר מעגלעכקייט נאך אין רעזולטר נעצאלט איר חוב. אפילו אין דער לעצטער צייט, בעת ס'האט זיך דאך יערע כאפט דער גרויזאמער קריזיס, האט זיך דאך יערע איינציקע אנגעשטרענגט און זיך ניט אפגעזאגט פון איר גרויסן חוב.

די ס"ת איז נעשריבן געווארן דורך דעם סופר מנחם־מענדל סופער פון ליוצין פון א זייער שיינעם פארמעט מיט א פיינעם שריפט און וועט קאסטן מיט אלע הוצאות בין 1500 לאמ.

דינסטאג אונט, די 5־טע ליכטל, איז נעפע־רט געווארן דער גרויסער און גראנדיעזער יום־טוב פון סיום־התורה מיט גרויס פאראד.

נאכן ענדיקן שרייבן איז די ס"ת אנגעטאן גע־ווארן אין א זייער שיינע מענטעלע, וועלכע איז אויסגענייט געווארן דורך דער פרילן נ. נ.

דער אנטאן פון מענטעלע איז אין נאמען פון אלע פרויען אפגענעבן געווארן דער רבנית, וועלכע איז נעווען די גאנצע איניציאטארין פון דער שמחה.

דא האט מען די ס"ת אונטער דער חופה געפראגן דורך דער גר יסער גאס אין בח"ט ארייין, פון ב'הם איז מען ארום אנטקעגן מיט די איבריקע ס"ת אין מיט שין באפיצעט מערט.

אין אלע פענסטער זיינען געווען אנגעצונדן ליכט און די חופה איז די גאנצע וועג געווען באגלייט מיט שיינע נגונים.

קומענדיק אין ב"הם האט דער הינער רב שליט"א גחאלטן א שיינע און אינהאלטסרייכע דרשה, וועלכע האט געלאזן א גרויסן רושם אף אלע אנ־וועזנדע פון דער שמחה.

דער רב האט אויך דערמאנט אין זיין דרשה. דאס אינגיבן וועט אונז באזוכן א פארשטייער פון „אלקסהיב" און האט גקבעטן, דאס אלע זאלן אים קומען אנטקעגן און העלפן פארשטארקן דעם לימוד התורה.

וויטער האט ער אויפגעפארדערט די באלוטער פרויען, זי זאלן גרינדן א פרויען־פארבאנד אום צו העלפן די אריטע, וועלכע גייען אוים פון הונגער און קעלט.

נאכן ענדיקן די דרשה, האט דער עולם זיך משמח געווען כדאיבערים, מאכנדיק א גומן לחיים, זינ־גנדיק דערבי שיינע נגונים.

שפעט אין דער נאכט איז דער עולם זיך פא־נאנדערגענאנגען מיט א פרילעכן נעמיט. בשוב.

בורובקה / אנטונופול

עיירה בנפת רזקנא שבלאטגאלע

הר"ר אהרן שכנא בן הר"ר שלמה יהודה ליב פלצינסקי

נולד בי"ח שבט תר"ע (28 בינואר 1910) בעיירה ווישקי לאביו שהיה הרב שם (ושל אזור פלאן חדש (פלעצער) בדווינסק).

למד בישיבות בריגא ובסלבודקא.

חתן דודו הר"ר צבי הירש ימיני, רבה של העיירה ווילאני (ווילון) שבלאטגאלע.

שימש כאן כרב משנת תרצ"ב (1932)[1].

כיהן במקביל גם כרב קהילת מאלטה הסמוכה (בשנת 1936 אוחדו 2 העיירות).

משנת ת"ש (1940) מילא את מקום חותנו ברבנות ווילאני.

חידושי תורה ממנו התפרסמו בירחון כנסת ישראל (ניסן תרח"ץ, כסלו ת"ש, ניסן ת"ש) ובקונטרס זכר אבות שבסוף ספר שלום יהודה.

נספה בשואה בווילאני עם בני עדתו בקיץ תש"א (1941).

יהדות לטביה עמ' 408. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 237. פנקס הקהילות עמ' 118[2].

---

* בורוביה.

1. בעיתון אונזער שטימע גליון מס' 27 מחודש שבט תרצ"ב מופיעה ידיעה, שהשבוע באספת הועד לענייני רוחניים במשרד הפנים התמנה הרב פלצינסקי לרבה של אנטונופול. אבל בפנקס הקהילות נכתב שהתמנה בשנת 1929, ובלטביה בתי כנסת ורבנים - בשנת 1931.

2. שם עמ' 72 נכתב שהתפילות בעיירה נערכו לפי נוסחת פשרה של הגאון הרוגצ'ובי בין חסידים למתנגדים, וכולם התפללו בבית כנסת אחד.

בלטינובה

ישוב בלאטגאלע

הר"ר דוד נח בן הר"ר משה אליהו קובנט

רב כאן משנת תרס"ו (1906), ומשנת תרס"ט (1909) רבה של באלווי (ע"ע שם).

הר"ר שלמה יצחק באשקין

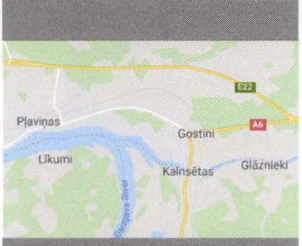
נולד ביום י"ב תשרי תרס"ז (1 באוקטובר 1906) בפיידרויא (פרידרויסק). למד בישיבה בדווינסק.

כיהן כרב כאן מיום י"ד מרחשון תרפ"ח (9 בנובמבר 1927).

ברישומי הארכיוו משנת 1939 עדיין מופיע כרב כאן.

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 224 (ושם ששמו שלום, אבל בחותמת שלו המופיעה שם בעמ' 25 נראה ששמו שלמה, וכן הוא בפנקס הקהילות עמ' 73, ושם כתוב ששימש כאן כשוחט).

* בלטינבה / באלטינאווע.

גוסטיני / דאנקרה / גלזמנקה

עיירה בנפת דאוגאווופילס (דווינסק)

הר"ר ישראל בן הר"ר אביגדור ריבלין

אביו כיהן כרבה של קרייזבורג.

נולד בשקלוב בשנת תק"ע (1810) בערך.

רבה של גוסטיני משך יותר מארבעים שנה. בסוף ימיו עלה לירושלים, חי בה כחמש שנים ושם נפטר ביום כ"ו תמוז תרנ"ו (7 ביולי 1896) ומנוחתו בהר הזיתים בירושלים.

בתכריך כתב יד שו"ת ודרשות של הר"ר נחמן יהודה אידל מרגליות, רבה של יעקובשטאט, הנמצא בספריית מוסקבא (אחרי עמ' 32), מופיעה תשובה מיום ד' ט"ו טבת תרל"ב "לידידי שארי הרב המפורסם מו"ה ישראל שי' ריבלין הרב דק"ק דאנקערע".

די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 169. ספר היחס - ריבלין מס' 308. אתר משפחת ריבלין - http://www.rivlin-family.com מס' 308, ושם נכתב בטעות שהיה רב בגלזמנקה ואחר כך בדאנקרע, ואלו שני שמות לאותה עיר.

פ"נ הרה"ג יא"מ מו"ה
ישראל בהרה"ג כו'
מו"ה אביגדור

---

* גאסטיני / דאנקרע / דאנקרא / דאנקערין / דנקערא / דאנקערע / גלאזמאנקא / גלזמאנקא / שטאקמאנסהאף.

ריבלין נלב"ע כו
תמוז תרנו
תנצבה

הר"ר שלום אליהו דובער
בן הר"ר מיכאל יעקב זליגמן

אביו כיהן כרבה של גריווא, מצאצאי הר"ר זאב וואלף אלטשולר, רבה של לוצין.

נולד בחודש אלול תקצ"ט (1839).

התמנה לרב כאן בשנת תרל"ה וכיהן 41 שנים (1875-1916)[1].

בשנות מלחמת העולם הראשונה נדד לעיר ווארקלאן ושם נפטר בר"ח ניסן תרע"ז (24 במרץ 1917).

מכתבו אל הגאון רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק, בעל האור שמח, נדפס בקובץ זכרון נטעי שמואל עמ' פא.

בתכריך כתב יד שו"ת ודרשות של הר"ר נחמן יהודה אידל מרגליות, רבה של יעקובשטאט, הנמצא בספריית מוסקבא (אחרי עמ' 39[2]), מופיעה תשובה אליו מיום "ג' תמוז שנת תרח"ם".

אהלי שם עמ' 39. די געשיכטע עמ' 95 בהערה בשולי הגליון. מגילת יוחסין - יחס אבות אות לב.

הר"ר יחיאל בן הר"ר אורי ליפמן הכהן פרידמן

נולד בפרידריכשטט (ניירא) בשנת תר"ז (1847), שם כיהן אביו כרב.

מצאצאי הר"ר שמואל תאומים אשכנזי, רבה של מיטוי, מחבר שו"ת מקום שמואל.

חתנו (חורגו) של הר"ר ישראל ריבלין הנ"ל.

רב כאן משנת תרפ"ג (1923).

---

1. הוא המוזכר ברשימת האדר"ת (נדפסה גם באחד בדורו עמ' 202) "עוד א"ל הר"ר זעליג דוב מרגליות נ"י האבד"ק דאנקרע", וטעה בשמו (ואכן מצד אמו הוא נכד למשפחת מרגליות, רבני העיר טלז, כמובא באהלי שם).
2. ושם להלן עוד שתי תשובות אליו (ומכנהו בטעות "שלום ארי' דובער").

לא רצה לכהן ברבנות, אבל כשחזר לעיירה אחרי מלחמת העולם הראשונה הסכים לבקשת הקהילה וקיבל על עצמו את משרת הרבנות ללא קבלת שכר.

נפטר בשנת תרצ"ז (1937).

די געשיכטע עמ' 169 ובהוספות. פנקס הקהילות עמ' 75. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 227.

מכתבו לאיש החסד הר"ר מרדכי דובין:

ב"ה! יום שהוכפל בו כי טוב לס' [לסדר] "כי ברך אברכך" בשנת "ברכה ושלום וחסד" לפ"ק
י"א מ"ח תרפ"ז, דנקרא
יצו ה' את הברכה לידיד היקר והנעלה, נודע לשם ולתהלה,
בתורה וביראה טהורה מאוד נעלה, שש לעשות טוב בגילה,
דורש טוב לעמו וכו' וכו', מר מרדכי דובין,
ציר נאמן, שליט"א
אחר דרישת שלומו הטוב!
נשען על הבטחת כבוד ידידנו להיות לנו לפה ולמליץ לפני השר בדעפארטאמענט הרוחני ולמסור לו את הבקשה בדבר הבחירות שהיו בביהמד"ר שנקרא "סינאגאגא" ומפני סיבה בלתי תלוי' בבעלי הבחירות לא נשלח יפה בעתו, ואף גם זאת, כי חסורי מחסרא חתימת יד אחד הסופרים (הצירלערס), ולזאת בטוחים אנו בעזהי"ת, כי השר יתרצה לקבל מיד כבודו הבקשה והפרטי-כל ויקיים את הבחירות כחוק, וישלח ע"ש ראש האסיפה את דברי הקיום, ונקדמה פניו בתודה כפולה ומכופלת בעד טרחתו ובקשתו בזה, למסור בלא איחור הפרטי - כל והבקשה, השלוחים לכ' בזה,
והנני אומר שלום וברכה לכ' בברכת כהנים, דכולה בה,
וגם חתני וכב"ב יחיו דו"ש ומברכים את כ' בכל טוב,
והנני ידידו המכבדו ומברכו כי חפץ ה' בידו יצליח וירום קרן התורה וקרן ישראל, כעתירת המצפה לישועה
יחיאל בהרב מוהרא"ל כהן זצללה"ה פרידמאן

הר"ר ישעיהו חנוך בן הר"ר אלכסנדר זוסמן הכהן ברכמן (ברכהן)

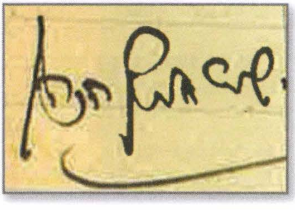

נולד בשנת תרע"ד (1914) בליוונהוף.

למד בישיבות בריגא ובברנוביץ.

חתנו של הר"ר רפאל כהן, רבם של החסידים בריגא.

רבה של גוסטיני מיום ז טבת תרצ"ה (11 בינואר 1935). בשנת תרצ"ו יסד כאן ישיבת חב"ד. בתחילה נקראה זכרון יוסף (על שם הגאון הרוגצ'ובי) ואחר כך תומכי תמימים. בערך בשנת ת"ש יסד ישיבה קטנה בליוואני (ליוונהוף)[3].

נספה בשואה בריגא עם בני משפחתו בחודש כסלו תש"ב (נובמבר 1941).

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 224.

מכתב אליו מאדמו"ר מוהריי"צ[4]:

ב"ה ה' תמוז ת"ש
נויארק
ידידי הרב וו"ח אי"א מוה"ר ישעי' חנוך שי'
הכהן
שלום וברכה !

במענה על מכתבו, נהנתי במאד לשמוע משלומו ומשלום התלמידים שי' בדאנקרא וליוואני. יפרוש גיני בשלומם הטוב ויגיד להם ברכתי שיחזק השי"ת בריאותם ויצליחו בלימודם ויהיו יראי אלוקים חסידים ולומדים ולרגלם יתברכו הוריהם יחיו וכל העוזרים ותומכים בידם. יפרוש גיני בשלום המורים ומדריכים ידידיי יחיו וימסור להם את ברכתי שיהא השי"ת בעזרם בגו"ר.

3. אודות ישיבות אלו ראה בתולדות חב"ד בפולין ליטא ולטביא פרק נ, שם גם נדפס צילום ממכתביו לאדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש.
4. אגרות קודש חלק יב עמ' עט.

די גאסטינער ישיבה – „זכרון־יוסף"

(פון אונדזער קארעספאנדענט)

דו און דארטן האבן אנגעהויבן צו באריין זיך תורה־שפראזשנגן, וואס גיבן השפונג אזן שוין צו כד.

פאר מאנכע חגם עם זיין במחם חי אן ארבעראשונג די ישיבה, האם אין נעגיונדעם נעווארן אין גאסטינע פון דעם דארטיגן רב הרב ברכה שליט"א.

עם איז א הורה־סומר, וואס פרעגט א חכירין כאראקטער פון א חבר־ישיבה אזן איז מיזער לויטינו פאנם פר התורה דעם ראשפשחר צו. ר איז נעגיונדעם נפאארן חינה נאך אין פמירה אזן חיסם „ברון יוסף" על שמו.

הרב ברכה אין א ענרגישער מענש, פוא מים מסירה־נפש פאר תורה אזן אם קומט עם משקע דעם נידוש ישיבות פאר אם דעם חכמם חשובן ענין, חלכבר אין ארט, אבר, ליימם נישם אנגעקומען.

איצער דריימים המתירים דערנעך ארצם יומם־נלילה אין דער „ישיבה – פון התחלה נטרא בית „אריבנוקמם" אזן ווי בבלי.

עם איז א חיין־נאמען אין חעלבן עם חיין זיך נעפלאנצט נרויסע נשיקות אזן עם חיין זיך שוין די קישפת בליאונגן פון די אזוי שפארק אויסגעבייקמע פירוכ.

מען דארף אויך נישם פארנעסן, או די לעמלנדישע קהלות וינען שפארק אויסנע־הונגערט אזן בלוט־ארעם אין וויהנזיהרוק בוחות אזן די השפקה פון א ישיבה באי ערקנעצם זיך נישם בלוין אין די אכזות פון בית מדרש אליין – נאר אזך בלפי חיין, בלפי דעם עולם הבפלי־בתים.

א איר פון א נאנץ יאר אפילו – פילם קר זיך דאך לעבעדיקפי, אירלעכי אזן מי־מיקפר פון נאם בלוין באפאמטזין, דאם נא אים אין שפאם נפפונם זיך א נפמם פאר התורה.

אזן נישם בלוין פאר די רוחניות חקרים אזן דאנקואגונג.

דיר־מים האב איך דעם כבוד יעריט צו באדאנקן דעם חשוב כוחר ה' שלמה חקס, מיר־מאן אזן יין מיר בתי־צין פאר זיער שיינער מחנה (די חרי בימן נרוסן נאמען) למובת אונזער ישיבה „ברון־יוסף", חאו די הלמידים חעלן קענען אינגאנצען חקרן מימן עסן אזן שלאפן אזן בקסמן היינעניגען אזן סאניטארן אירם.

אין נאכמן פון דער ישיבה היינ איך די מנידים אריבה יומים ושנים בעפר וכבוד זי זאלן זוכה זין בהרמה קרן התורה וקרן ישראל בבי"א.

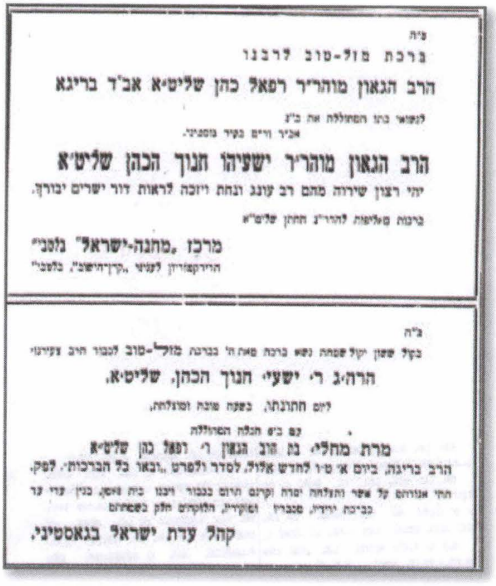
מים אכמונג

ישעי' חנך הכהן ברבהמן

מנה"ח חישיבה הק' „ברון־יוסף"

ויב דפ"ח נאסטיני

היינט י"ח ניסן תרח"צ

ע"ה

ברכת מזל־טוב לרבנו

הרב הגאון מוהריר רפא"ל כהן שליט"א אב"ד בריגא

למאמי בנו המחולנה את כ"ג

אביר ויום בעיר נוסענו.

הרב הגאון מוהריר ישעיהו חנוך הכהן שליט"א

יהי רצון שיהיה מהם רב ענוג ונחת ויזכה לראות דור ישרים ובורך.

ברכות מלאות לחורי"ג חתחן שליט"א

מרכז „מחנה־ישראל" נלמני"

חירקוריון לעיר „קרקחישצ", נלמצ"

ע"ה

בקל שמען יקול שמחת נפש ברכת מאה ה' בברכת **מזל־טוב** לכבוד חיב צעיינו

הרה"ג ר' ישעי' חנוך הכהן, שליט"א.

ליום חתונתו, בשעה טובה ומוצלחת,

עם כ"ש חגלה המחוללה

מרת מחלי', בת הרב הגאון ר' יפאל כהן שליט"א

הרב בריגא, ביום א' ט"ו לחדש אלול, לסדר „ובאו כל הברכות", לפק.

תחי אנוחים על אשר והצלחה יסרה וקרוב ויבנו בית נאמן, בנין עדי עד בבימת ישיבה, מבוררי ומשקיעי, חלוקים חלק בשמחתם

קהל עדת ישראל בגאסטיני.

היינט י"ח ניסן תרח"צ

רבנישע חתונה אין ריגע.

די מעג איז אין ריגע פארנעקומען א נרוי־סע און אומפאוואנטע רבנישע חתונה. סע האבן זיך משרך — ריגע מיט נאסטיני.

סע האָבן חתונה נעהאט די מאכטיגסטע פון ריגער רב הי"ב הגאון ר' רפאל כהן מיטן נאסטינגער רב י. ח. פארקהן.

צו דער חתונה זיינען נעקומען העכער 400 איינגלאדענע נעסט, סך זיינען אנהענגער נעהאט מחותנים פון ריגע און נאסטיני, צוישן חלכע מען האָט נעזען די שענסטע און אנגעזעענסטע בעלי בתים פון ריגע מען האט אף דער חתונה נעזען די בני־הישיבה פון ריגע, די נאנצע נאסטינער ישיבה, חלכע דער חתן האָט נעגרינדעט און מאז ער זאָנט א שיעור, רבנים זון שטעט און שטעלעך פארשטייער פון ראונאחפ־לער ישיבה, די ריגער רבנים, די נאנצע ריגער „בית און בנות יעקב", וועסטנס טיטנלירערין די כלה איז.

די חופה איז פארנעקומען אונטערן פריעץ הימל, מסדר קידושין נעווען האָט דער ריגער אויבער־ראָבינער הגאון ר' מ"מ וק.

מיט די ברכות אונטער דער חופה האָט מען מכבד נעווען דעם ריגער רב הגאון ר' י. מ. קילאָף און דער פאָטער פון דער כלה.

נאך דער חופה לאון זיך שוין די בני הישיבה פאר חתלכה אין א „לעבעדיקן" ריקוד.

בעת דער חופה־הקשערע האָט א שיינע דרשה נעהאלטן דער חתן, חלכער האָט אונ־טערשטריכן אז חיוק התורה, שטיצן ישיבות איז אזוי גרוים, חי בנין בית המקדש. מיין שמחה קען נאר זיין דען גרוים, — דערקלערט דער חתן — חען איך חפל זעקן, חי סע פאָרשטארקן זיך די ישיבות און כ'פארנרסטערן זיך די צאל פון די לומדי תורה.

דער חתן שפעלירט צו שלע אנהענגריקע צו זאנען אין שטיצן די ישיבות. א שיינע דרשה האָט נהאלטן דער ריגער רב הרב הגאון ר' מ. קילאָף, ס'ריירן נאך פון די ראונאח־פ'לער ישיבה „בית יוסף", מנהל ר' ברוך נאה, די רבנים שטערן, עליקסנדרן, פאדאלסקי, „אלקסהיים", יוסף ברושטין, ראונאחפ־לער שטאָט מניר הרב י. ראזאלאוויטש, חלכער האָט אנגעחיון אף דעם שיינעם תורה צענטר, חאָט דער חתן האָט אוועקנעבוים אין נאסטיני די נאסטינער ישיבה קען זיין א שטאָלץ אין פריר פארן נאנצן לעטלענדישן אידישן קיבוץ. די ישיבה האָט זיך שטארק קונה שם נעחתן און דער נחתונענער נאסטינער חוב דער אנגעוועגענער סוחר הי חעסטערטאן האָט נעשאנקען א הויז פאר דער ישיבה. ס'ריירן נאך ארח. חיטעפערנ און דער פאָטער פון כלה הרב הגאון ר' ר. כהן. א שיינעם מאמר החסירות האָט נעוואָגט הרה"ח ר' יצחק מתיר.

בין פאנינען האָט זיך דער עולם משמח נעחתן אף דער וקלטנער שיינער שמחה.

ידיעה על חתונתו, היינט י"ח אלול תרח"צ

גרובין

עיר בנפת ליעפאיה

הר"ר העשל

היה הרב הראשון בעיר.

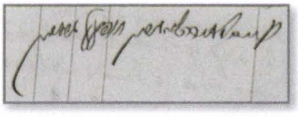
הר"ר זאב וואלף בן הר"ר ראובן רובינסון

התקבל לרב בשנת תקע"ט (1819) בערך וכיהן כאן כרב כ-60 שנה, עד פטירתו בשנת תרל"ט (1879).

הר"ר חיים מאיר בן הר"ר יוסף הלוי גרין

נולד בשנת תר"ג (1843).

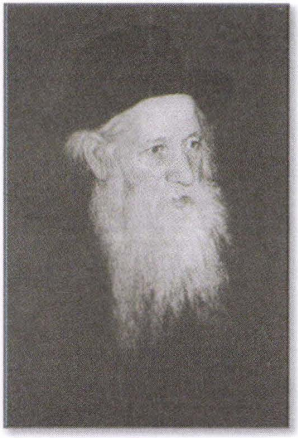
חתנו של הרש"ז הירשוביץ, רבה של גולדינגן.

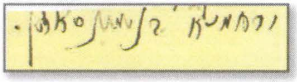

התקבל לרב כאן בשנת תרל"א (1871) ושימש ברבנות שנים רבות, עד פטירתו ביום י"ז כסלו תרע"ב (8 בדצמבר 1911).

אהלי שם עמ' 32. די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 94. מספרי רישום לידות, פטירות ונישואין נראה שהיו תקופות בהן שימש גם כרב רשמי בהאזינפוט.

* גראבין / גרובינא / גרוביני.

הר"ר ירחמיאל בן הר"ר אברהם יהודה ליב בנימינסון

נולד בבישינקוביץ בשנת תרמ"ה (1885). בצעירותו למד בישיבת תומכי תמימים בליובאוויטש.

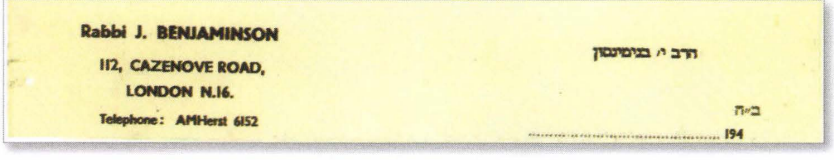
חתנו של הר"ר חיים מאיר גרין וממלא מקומו ברבנות גרובין לאחר פטירתו.

כיהן כאן כרב עד גירוש היהודים מקורלאנד בזמן מלחמת העולם הראשונה.

בשנות המלחמה שהה כפליט בעיר ויטבסק וייסד שם ישיבה. אחר כך היה רב בשצעדרין, ומשנת תרפ"ז רב בז'לובין[1]. תרצ"ד - יצא מברית המועצות לריגא. תרצ"ו - עבר ללונדון, אנגליה, ושימש שם ברבנות (יחד עם הדיין הרב אליעזר פוזן ותחת נשיאות הרב שלמה שונפלד). היה מעורב בהשגחת השחיטה מטעם הקהילה, וכיהן גם כרב בית הכנסת ברחוב CAZENOVE מס' 112. תש"י - היגר לארצות הברית. לאחר זמן קצר עבר למונטריאול, קנדה, שם כיהן כרב וכראש ישיבה בישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש בעיר.

נפטר במונטריאול ביום ר"ח שבט תשט"ו (24 בינואר 1955) ומנוחתו בבית החיים מונטיפיורי בניו יורק, סמוך לציון אדמו"רי ליובאוויטש.

די געשיכטע עמ' 94. ליובאוויטש וחייליה עמ' 185. למען ידעו עמ' 17. עמ' 107. רשמי ביאורים פרק ב בזכרונות בסוף הספר. עדויות בעל פה.

Rabbi J. BENJAMINSON
112, CAZENOVE ROAD,
LONDON N.16.
Telephone: AMHerst 6152

הרב י. בנימינסון

ב"ה

194

1. באגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ חלק א עמ' תקסב, מתאריך כ"ב שבט תרפ"ז, הרבי כותב לו הסכמה וברכה לרבנות זו.

הר"ר יהודה ליב פרידברג

נולד כאן ביום ט"ו טבת תרכ"ז (23 בדצמבר 1866). למד בישיבת ולוז'ין ושם הוסמך לרבנות.

רב המקום משנת תרע"ח (1918).

נספה בשואה.

מכתב ממנו על מצבו הקשה בשנת תר"פ אחרי מלחמת העולם הראשונה נדפס בזכרון בספר (עמ' 60).

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 227. יהדות לטביה עמ' 408.

גריוא

עיר בנפת אילוקסטה, שוכנת מול העיר דווינסק
(ברוב שנות קיומה נחשבה כפרבר שלה)

הר"ר מיכאל יעקב בן הר"ר ישראל זליגמן

אביו היה רב באשווע (אשווא), סעבעזש ובדריסא, פלך ויטבסק.

נולד בערך בשנת תק"ס (1800).

חתנו של הר"ר אריה ליב מרגליות, אב"ד טלז (נכד הר"ר זאב וואלף אלטשולר, רבה של לוצין).

כיהן כאן כרב שנים רבות וגם כרב רשמי מטעם הממשלה.

נפטר ביום י תמוז תר"ח[1] (11 ביולי 1848) בגיל 48.

די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 95. מגילת יוחסין אות יג. יחס אבות אות כו.

הר"ר חיים דוד בן הר"ר מיכאל יעקב זליגמן

נולד בערך בשנת תקפ"ה (1825).

חתנו של הר"ר נפתלי ציוני, רבה של לוצין.

ממלא מקום אביו ברבנות כאן.

שימש ברבנות שנה אחת, ונפטר כאן ביום כ"ז אלול תר"ט (14 בספטמבר 1849) בגיל 24.

די געשיכטע עמ' 96. מגילת יוחסין אות יד.

---

* גריבא / גריווע / גריווקע.

1. בשם הגדולים השלישי (כתב יד) כותב שנפטר ביום ז אלול תרי"א.

הר"ר זרח בן הר"ר אבא דוד

אביו היה מחסידי אדמו"ר הזקן בעל התניא ובנו אדמו"ר האמצעי מליובאוויטש[2].

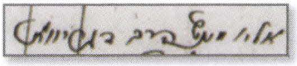
הגיע לכהן כאן כמו"צ בשנת תר"ז (1847).

הר"ר אליהו אהרן בן הר"ר אריה ליב הלוי מינץ

כיהן כרב כאן משנת תר"ט עד לפטירתו ביום כ"ח שבט תרל"ח (1849 - 1 בפברואר 1878).

היה רב פעלים ועשה רבות להתפתחות החיים הציבוריים והתפשטות החסידות בעדת גריווא.

חתום גם בספרי הרישום של קהילת אילוקסט בשנים 1860, 1865-1864.

תולדות ישיבת היהודים בקורלאנד עמ' 69 (ונשמט מדי געשיכטע עמ' 97). מוזכר במבוא לשו"ת זכר יהודה (הוצאת מכון אהלי שם תשנ"א) הערה 22.

הר"ר ישכר בער רבינוביץ

כיהן כאן שנים אחדות כרב.

מופיע בספרי רישום נישואין וגיטין כמסדר קידושין וגיטין בשנים תר"נ (1890), תרנ"ג (1893) ותרנ"ו (1896). אחר כך עלה לארץ הקודש.

מוזכר בפרנומרנטן שבסוף ספר מעיל שמואל חלק ב (ווילנא תרנ"ז).

הר"ר יהושע חיים בן הר"ר משה באסאוו

נולד בשנת תרכ"ו (1866) בפלך מאהילוב.

חתנו של הר"ר שניאור זלמן דוכמן, רבה של קורמא, פלך מאהילוב (אחיו של החסיד הנודע ר' מרדכי יואל דוכמן).

נפטר בגיל 48 בערך, בשנת תרע"ד (1914).

אהלי שם עמ' 174. שבועון כפר חב"ד גליון 918 עמ' 41 הערה 3. די געשיכטע עמ' 98.

2. ספר התולדות אדמו"ר מוהריי"צ חלק א עמ' 141. חלק ב עמ' 77.

הר"ר ברוך זאב מינקין

יליד שווינציאן.

כיהן כאן שנים רבות כרב וראש ישיבה והעמיד תלמידים הרבה.

מופיע בספר רישום הגירושין כאן של שנת תרנ"ה (1895).

די געשיכטע עמ' 68.

הר"ר דוב אריה בן הר"ר נחום אולשבנג

נולד בשנת תרל"ט (1879) בעיירה לוקניק, פלך קובנא.

למד בישיבת טלז, בקיבוץ בחורים בבריסק, בקיבוץ אברכים בקלם ובווילנא. חתנו של הרב ברוך זאב מינקין הנ"ל.

משנת תרס"ו (1906) כיהן כרב בפיידרויא (פרידרויסק), ומשנת תרס"ח (1908) שימש ברבנות כאן בגריווא כממלא מקום חותנו. משנת תרע"ט (1919) כיהן כרבה של קרסבה (קורסובקה, ע"ע שם).

נפטר מרעב בסמרקנד ביום כ"ב טבת תש"ב (11 בינואר 1942).

יהדות לטביה עמ' 370. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 236, ושם נכתב שנולד בגריווא.

הר"ר אבא דוד בן הר"ר יהודה גולדפיין

נולד בשנת תרל"ד[3] בראיידק הסמוכה לאוטיאן, מחוז קובנא. למד בישיבת ולוז'ין.

חתן הגאון הרוגצ'ובי.

לאחר חתונתו שימש כמו"צ בדווינסק והיה רב ב"דער פארבערשער מניין" (בית הכנסת של הצבעים) שהיה בית הכנסת של חסידי חב"ד[4]. לאחר מכן עבר לכהן כרב ומו"צ כאן.

בזמן הגירוש במלחמת העולם הראשונה עבר למוסקבא, שם כיהן כרב ואב"ד[5] עד פטירתו ביום י"ט אייר תרצ"ו (11 במאי 1936), ומנוחתו שם בבית החיים ווסטרייקובסקויה.

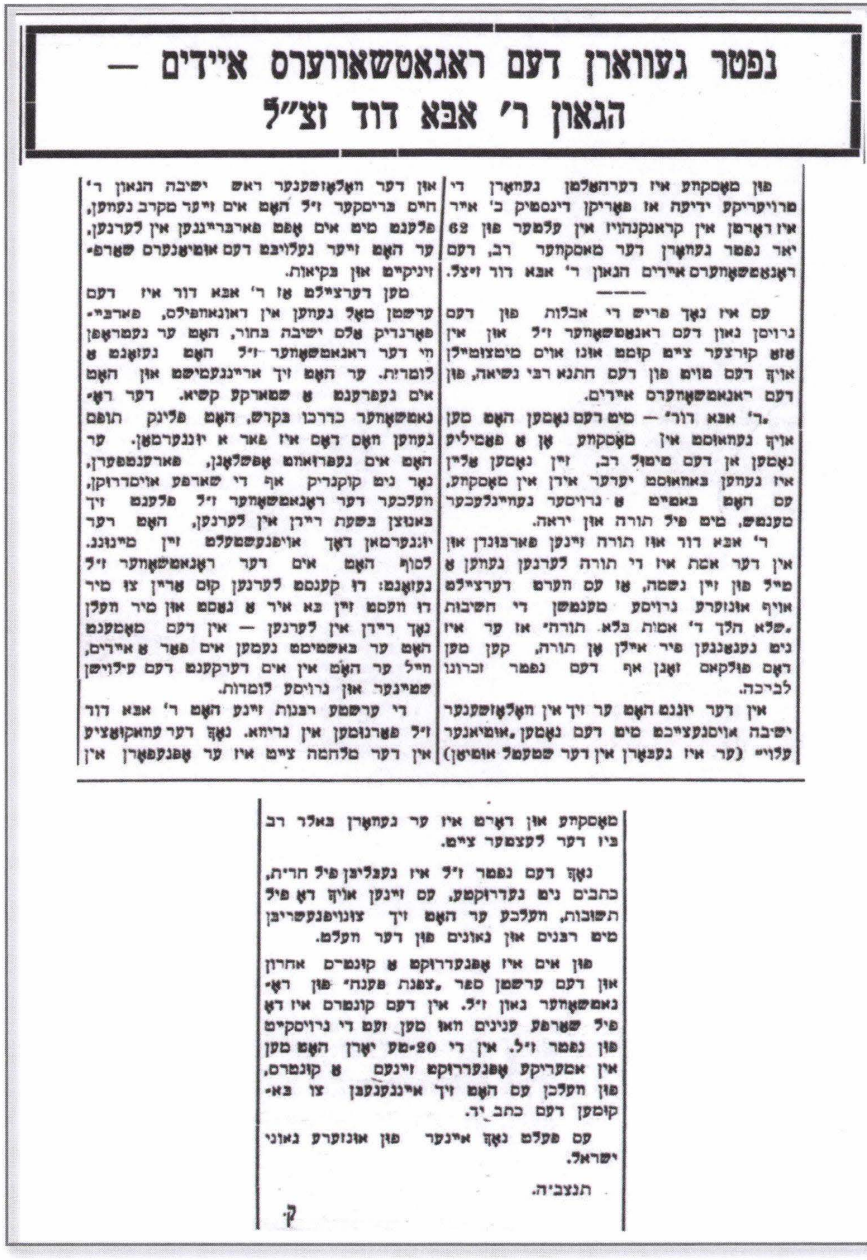
---

3. ביהדות ליטא ג עמ' 37 - תרל"ח, ובתולדות גדולי ישראל (ירושלים תש"א) עמ' עב - תרל"ה.
4. שבועון כפר חב"ד גליון 918.
5. התקבל לאב"ד בשנת תרפ"ה בערך - הגחלת עמ' 60.

בקובץ מוריה ניסן תשס"ג (גליון רצד-רצו) עמ' עו מופיע פירוט כתביו שבדפוס ושבכתובים.

בשו"ת צפנת פענח לחותנו (דווינסק ת"ש) נדפס ממנו קונטרס החליצה.

צילום מכתב ידו שבספריית ליובאוויטש מספר 1347

נפטר געוואָרן דעם ראָגאטשאָוערס איידים — הגאון ר' אבא דוד זצ"ל

פון מאָסקוע איז דערהאלטן געוואָרן די טרויעריקע ידיעה אז פאָריק דינסטיק כ' אייר איז דאָרטן אין קראנקנהויז אין עלמער פון 62 יאר נפטר געוואָרן דער מאָסקווער רב, דעם ראָגאטשאָווערס אידים הגאון ר' אבא דוד זיצ.

עס איז נאָך פריש די אבלות פון דעם גרויסן גאון דעם ראָגאטשאָווער ז"ל און אין שוט קורצער צייט קומט אונז אוים מיטצוטיילן אויך דעם טויט פון דעם התנא רבי נשיאה, פון דעם ראָגאטשאָווערס אידים.

ר' אבא דוד' — טיט דעם נאָמען האָט מען אויך געוואוסט אין מאָסקוע אין ש פאָבילע נאָמען אין דעם טימוד רב. זיין נאָמען שלייך איז געווען באוואוסט יעדער אידן אין מאָסקוע, עס האָט באשיידט ש גרויסער נקוויינלעכקער מענטש, טיט פיל תורה און יראה.

ר' אבא דוד אוז תורה זיינען פארבונדן אוז אין דער אמת איז די תורה לעבנס נעווען ש פיל פון זיין נשמה, אז עס הערט דערצילט אויך אונזערע גרויסע מענטשן די חשיבות "אפא הלך ר' אמות בלא תורה" אז ער איז נים נעווענדן פיר אילן אן תורה, קען מען דאָס פולקאם זאָגן אף דעם נפטר זכרונו לברכה.

אין דער יוגנט האָט ער זיך אין האָלאָוושענער ישיבה אויסנעצייכט טים דעם נאָמען "אוטאנער עלוי" (ער איז נעפאָרן אין דער שטאָט אוטיאן) אין דער וואָלאָוושענער ישיבה הגאון ר' חיים בריסקער זי"ע האָט אים זייער מקרב נעווען, פלעגט טים אים אָפט פארבריינגען אין לערנען, ער האָט זייער נעלויבט דעם אומענערס שארפ־זינקייט אוז בקיאות.

מען דערצילט אז ר' אבא דור איז דעם קרשטן מאָל נעווען אין ראוגאוואָלס, פארבי־פארנדיק אלס ישיבה בחור, האָט ער נפטרויפן מי דער ראָגאטשאָווער ז"ל האָט נעוואוסט ש לומרית. ער האָט זיך אריינגעמישט אוז האָט אים נעפרעגט ש שטארק קשיא. דער ר' נאָטשאָווער כדרכו בקיש, האָט פלינק תופס נעווען האָט דאָס אין אאר א יונגערמאן. ער האָט אים נעפרואוט אָפשלאָגן, פארנטפערן, נאָר נים קוקנריק אף די שארפע אויסדרוקן, האלכער דער ראָגאטשאָווער ז"ל פלעגט זיך באוצין בשפת ריידן אין לערנען, האָט ער יוגערמאן דאָך אויפגעטשלאָסן זיין מיינונג. לסוף האָט אים דער ראָגאטשאָווער ז"ל נעוואָגט: די קענסט לערנען קום שרייב צו טיר די חכמה זיין בא אויר ש נאָטש אין טיר חלאן נאָך ריידן אין לערנען — אין דעם מאָמענט האָט ער באשטימט נעטען אים פער ש אידים, חיל ער האָט אין אים דערקענט דעם עילוי־שמיינקע אוז נרויסע לומרות.

די קרשטע רבנות זיינע האָט ר' אבא דור ז"ל פארנומען אין נרייוא. נאָך דער פאָלקוסציע אין דער טלחמה ציים איז ער אָפנעפאָרן אין מאָסקוע אוז דאָרט איז ער נעחאָרן באלד רב בי דער לעצטער ציים.

נאָך דעם נפטר ז"ל איז נעבליבן פיל חריה, כתבים נים נעדרוקטע, עס זיינען אויך דא פיל תשובות, חלכע ער האָט זיך צונויפנעשריבן טים רבנים אוז נאונים פון דער חלט.

פון אים איז אָפנעדרוקט ש קונטרס אחרון אוז דעם קרשטן טפר „צפנת פענח" פון ראָ־נאָטשאָווער נאון ז"ל. אין דעם קונטרס איז דא פיל שארפע ענינים וואו מען זעט די נרויסקייט פון נפטר ז"ל. אין די 20־טע יארן האָט מען אין אטעריק אָפנעדרוקט זיינעם ש קונטרס, פון חלכן עס האָט זיך איינגעלעבן צו בא־קומען דעם כתב־יד.

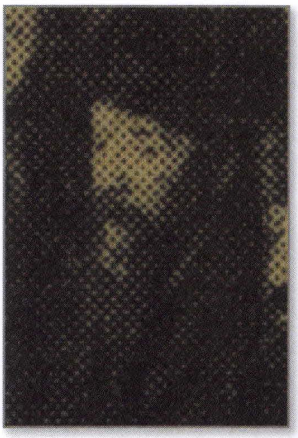
עס פעלט נאָך אינער פון אונזערע נאוני ישראל.

תנצביה.

ק

ידיעה על פטירתו, עיתון היינט כ"ט אייר תרצ"ז

הר"ר קלמן צבי בן הר"ר אריה ליב פורת

נולד בשנת תרל"ג (1873)[6], ומוצאו מדווינסק.

בזמן מלחמת העולם הראשונה היה רב בקוזלוב שברוסיא. משנת תרפ"ג (1923) כיהן כרב העיירה סילנה, ומתחילת שנות השלושים כיהן כרבה של גריווא. שימש כאן גם כגבאי של כולל חב"ד[7].

נפטר ביום ט"ז אייר תרצ"ז (27 באפריל 1937) ומקום מנוחתו בדווינסק[8].

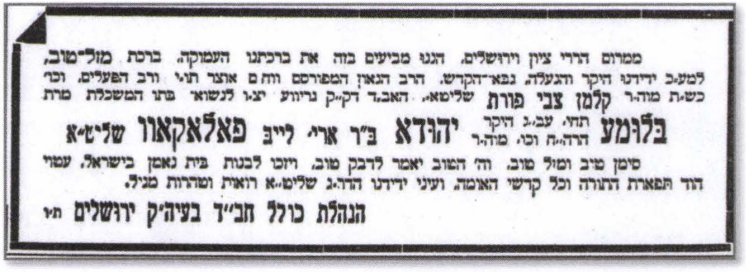
די געשיכטע עמ' 81. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 236, והנכתב שם שנפטר בשנת ת"ש (1940) - טעות, וכן הנכתב בספר עדות לישראל שנספה בשואה - טעות.

הכיתוב על גבי מצבתו[9]

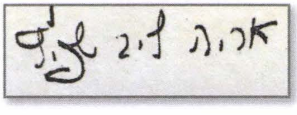
6. במקור אחר - תרל"ו.
7. בלטביה בתי כנסת ורבנים כותב שכיהן כאן כרב משנת 1934, אבל בעיתון אונזער שטימע מחודש אדר ב תרצ"ב (1932) הוא מוזכר כבר כרב כאן.
8. בספר זכרון להר"ר יהודה ליב גרויבארט עמ' 69 כותב "הרב ר"י פורת שהי' רב בטורזיק סמוך לדווינסק" (והועתק באגרות קודש אדמו"ר מוהרש"ב חלק ה עמ' עו בשולי הגליון). אבל שמו היה קלמן צבי, וגם לא נודע לנו שהיה רב בטורזיק. מה גם שהרב אווצינסקי כותב שביקר שם בשנת תרנ"ט וגרו שם רק שלוש-ארבע משפחות יהודיות, כך שלא מסתבר שהיה להם רב.
9. יש להעיר שמצבה זו שתמונתה ניתנת כאן אינה המצבה המקורית והכיתוב בה מקוצר ושונה מהנכתב במצבה המקורית. מצבה זו הוקמה בשנות ה-70, אז הרסו השלטונות הסובייטיים את בית העלמין וקברו הועבר לחלקה בתוך בית העלמין העירוני יחד עם שאר הרבנים שהיו קבורים באוהל אחד, ומצבה זו היא הניצבת כיום.

ממרום הרחי ציון וירושלים. הנני מביעים בזה את ברכתנו העמוקה. ברכת מזל־טוב,
למע"כ ידידנו היקר והנעלה, נצא־להקדש. הרב הגאון המפורסם וחסיד אחר תנ"ו ורב הפעלים, וכו'
כש"ת מוה"ר קלמן צבי פורת שליט"א. האב"ד דק"ק נריוונע יצ"ו לנשואי בתו המשכלת מרת
בלומע תחי' עב"ג היקר הרה"ח וכו' מוה"ר יהודא ב"ר אריי לייב פאלאקאוו שליט"א
סימן טוב ומזל טוב. וה' הטוב יאמר לרבקן טוב. ויזכו לבנות בית נאמן בישראל. עטרת
הוד תפארת התורה וכל קדושי האומה. ועיני ידידנו הרה"ג שליט"א רואות ושהרות מגיל.
הנהלת כולל חב"ד בעיה"ק ירושלים תו"ו

הר"ר ישראל אריה ליב בן הר"ר שלום הכהן שפיץ

נולד בלובלין בשנת תרס"ט (1909)[10]. למד בישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש בווארשא.

בשנת תרצ"ב מינהו אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש לעמוד בראש ישיבת תומכי תמימים בווילנא, ובתפקיד זה כיהן עד שלהי שנת תרצ"ד בערך.

ישב על כיסא הרבנות בעיר פרייל, ובשנת תרצ"ו התקבל לרב כאן בגריווא ושימש כרב עד מלחמת העולם השניה.

בתחילת השואה היה בגטו בריגא. אחרי המלחמה, בזמן השלטון הסובייטי, שימש כרב בריגא ובחודש כסלו תש"ה (נובמבר 1944) התחיל לעסוק ברישום הקהילה הדתית והחיים היהודיים בבית הכנסת ברחוב פייטאוואס. בחודש טבת תש"ו (דצמבר 1945) עסק ברישום בית הכנסת ברחוב מאריאס 13 (בזאר בערג).

בשנת 1946 הבריח את הגבול מברית המועצות, היגר לארצות הברית והיה רב קהילת לב ישראל בנוארק, ניו ג'רסי, משך קרוב ל-40 שנה.

10. בכל המקורות החב"דיים מופיע שמו ישראל ליב (וכן בלטביה בתי כנסת ורבנים). אבל על מצבתו ובספרו מופיע שמו אריה ליב.

במשך כמה שנים עמד בראש ישיבת אחי תמימים בנוארק[11].

שמו מופיע ברשימה שהגיש אדמו"ר מוהריי"צ לקבלת ויזה לארצות הברית בתחילת מלחמת העולם השניה[12].

מחבר ספר זכר אריה שו"ת וחידושים (חמוש"ד). חידושי תורה ממנו נדפסו גם בקובצי המאור, גליונות סיון-תמוז תשמ"א, מנחם אב-אלול תשמ"א, תשרי-חשון תשמ"ב ועוד.

ספר

זכר אריה

שאלות ותשובות וחידושים

מאת

הרב הגאון

מוהר"ר ר' אריי' לייב בהר"ר שלום הכהן שפיץ ז"ל

אב"ד ור"מ בנוארק נד"י בארה"ב

ומלפנים אב"ד דריגא. לטביא ור"מ בווילנא

רבנישע וועלט איז טיפן טרויער אויף פטירה פון הגאון ר' ארי' לייב שפיץ ז"ל

הרב ארי' לייב שפיץ

די רבנישע וועלט איז אין טרויער אריף דער פלוצימדיקער פטירה פון הרב ר' ארי' לייב שפיץ ז"ל, באוואוסטער רב אין פוסק, ראש בית דין פון "מרכז הרבנים", וועלכער איז נפטר געווארן דעם פארגאנגענעם י"ח כסלו אין איז נעקומען צו קבורה אין ירושלים.

אריף דער לויה, וואס איז פארגעקומען אין דער ספרדישער שוהל אין בארא פארק, איז דער נפטר באוויינט געווארן מיט וירנדע הספדים פון דעם מרא דאתרא, הרב ר' דוד דינגער, הרב ר' פנחס טייך, הרב ר' אברהם אבא זיאנס, א שוואגער פון נפטר, און פון הרב ר' יצחק דינגער, רב פון דער ביאליסטאקער שוהל. עס האבן אריך מספיד געווען די זין פון נפטר, הרב שלום יוסף און הרב מרדכי יהושע.

אריף דער לויה אין ירושלים דינען געהאלטן געווארן הספדים פון הרב ר' חיים זייטשיק, ראש ישיבה און משפיע פון די ישיבות "בית יוסף" און "אור תורה", הרב ר' מאיר יאקובאוויטש, רב פון נחלת יהודה און מנהל פון אגודת הרבנים אין ישראל, און הרב ר' ישראל שורין, באקאנטער רב פון ניו יארק, אריצ א תרשב אין אפרת. אויפן וועג קיין חברון.

דער ארון איז באגלייט געווארן פון עלטסטן זון, הרב שלום יוסף און פון דעם עלטסטן איידעם, הרב שבתי סליי. די אלמנה, הרבנית חי' צירא מנין אינגערן זון און די טעכטער, רבצינס הבה סליי און שושנה בראדט, זיינען געזעסן שבעה אין הילסייד, נ. דזש. וואהין עס האבן נעשטראמט די גאנצע וואך הונדערטער מנחמים. צוליב זיי פראמינענטע רבנים און ראשי ישיבות פון נאענט און פון וויט.

הרב שפיץ, אן אפשטאמיקער פון לובלין, האט פאר דער מלחמה געוואוינט שיעורים אין דער פאר בעלי הוראה.

11. באגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ חלק י עמ' רעא - אגרת אליו מחודש מרחשון תש"י בתור מנהל הישיבה בנוארק. וראה גם קובץ ליובאוויטש שנה ה חוברת א עמ' 58. ובאגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ חלק יג עמ' רסו (כ"ט ניסן ת"ש) אל האברך ר' זלמן דובין הי"ד (בנו של ר' מרדכי דובין) "איך הוא סדר לימודך... ועם מי אתה לומד בטח עם ידידנו הרב שפיץ שי'".

12. תולדות חב"ד בפולין ליטא ולטביה עמ' שעח מס' 18.

נפטר ביום י"ח כסלו תשד"מ (24 בנובמבר 1983) בניו ג'רסי והובא למנוחות בבית החיים סנהדריה בירושלים.

תולדות חב"ד בפולין ליטא ולטביא במפתח אנשים ושם נסמן. המאור גליונות קיב, קעח, רסב, רעח. ארכיוו הקג"ב בריגא. תודתי נתונה לר' דוד מרגולין על עזרתו.

פריז תש"ז, עם כ"ק אדמו"ר זי"ע מליובאוויטש שבא לפגוש את אמו הרבנית חנה אחרי יציאתה מעמק הבכא הסובייטי, הרב שפיץ יושב שני מימין (התמונה מארכיון JEM)

הר"ר בער אייפיר

נולד ביום י"ח טבת תרע"ח (2 בינואר 1918) בריגא.

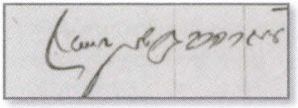
כיהן ברבנות כאן מיום ו אדר א ת"ש (15 בפברואר 1940).

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 227.

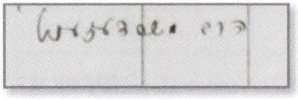
•

הרב **נחמן אידל מרגליות** מיאקובשטאט חתום כרב רשמי כאן בספרי רישום לידות, פטירות ונישואין בשנת 1879 ושנת 1890.

הרב **אפרים סמונוב** חתום כעוזר הרב בשנת 1893.

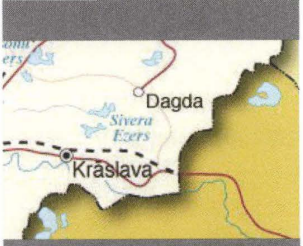
הרב **אברהם גרשון דייטש** חתום כעוזר הרב בשנת 1895 ואילו בשנת 1903 הוא חותם כרב.

הרב **משה דעזענט** חתום בשנת 1907.

"בעדת חסידי דעטענבורג וגריווא היו מזקני חסידי כ"ק אדמו"ר הזקן וכ"ק אדמו"ר האמצעי"

(ספר התולדות אדמו"ר מוהריי"צ א עמ' 125)

דאגדה

עיירה בנפת דאוגאווופילס (דווינסק) שבלאטגאלע,
בקרבת הגבול עם רוסיא

הר"ר יקותיאל ליב בן הר"ר יעקב עליאן

אביו כיהן כרבה של זעזמיר.

נולד בשנת תר"ח (1848) בקראז, מחוז ווילנא.

לאחר עליית אביו לארץ ישראל בחודש תמוז תרל"ג[1] נבחר לממלא מקומו וכיהן ברבנות זעזמיר 22 שנה.

כיהן ברבנות כאן ארבע שנים בערך, משנת תרנ"ו (1896) עד לפטירתו כאן ביום כ"א אייר תר"ס (20 במאי 1900).

מחבר הספרים גליון מהרי"ל (ווארשא תרנ"ג), חבת הקודש (ווארשא תרנ"ט).

הסכמה ממנו (שיקבל הספר

דאגדא (פ. וויט עכסק). — לא מבשר טוב הנני היום כבאי להגיד בשערי "המליץ" את נגדל השבר שהשברה עירנו ביום כ"א אייר, במות עלינו ביום אחד ובשעה אחת אדונינו הרב הגאון הגדול ר' יקותיאל ליב עליון ורעיתו הצנועה ואשת החסד מ' פייגע מיכלע ז"ל.

היא היתה אשה ידועה תולי זה מכבר ועוד לפני ירחים אחדים אבדה מרופאי יוריעז כל תקוה לנהות ממנה מזור, והוא היה ככל הרבנן הקצרי ומרעי, אי-אפשר היה לכנותו בשם בריא, אבל לא היה צפוי אלי קבר. וימים אחדים לפני מותה, עת היא כבר ההאבקה עם מר המות, חלה פתאם גם הוא וישכב על המטה וביום אחד ובשעה אחת יצאה נשמת שניהם!

המנוח היה איש שבו נצמדו תורה והשכלה, האמונה והמדע הלכו בו שלובי זרוע. היא היה בקי בכל חדרי הבבלי והירושלמי עם הפוסקים הראשונים והאחרונים וגם בספרי מחקר. הוא היה נאה דורש ורשותיו לקחו תמיד את לבות שומעיו, כי השכיל לפרש את הכתובים בהגיון ישר ודברי באוריו היו מהאימים תמיד לחקי הלשון, כי ידע המנוח את דקדוק הלשון ושפת עבר צחה היתה שגורה על פיו ועל פי עפר.

היא היה בן חמשים וחמש שנים. בעירנו שמש בכתר הרבנות ארבע שנים ובראשונה ישב על כסא הרבנות בעיר ועזטיר עשרים ושתים שנים. תנצב"ה.

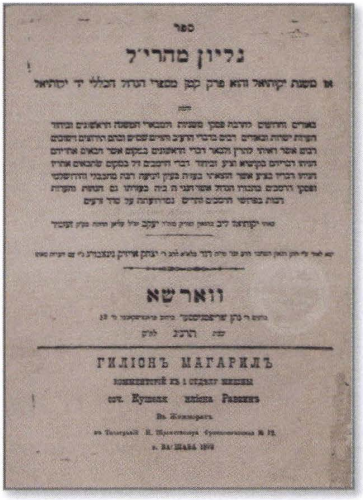
אליהו הייבשוביץ.

* דאגדע / דאגדא.

1. ולא כמופיע במקורות שונים - תרל"ד.

כשיצא לאור) בספר תכנית הנפש[2] (ווארשא תרס"א).

דור רבניו וסופריו חלק א עמ' 42 (ווארשא תרנ"ה). חלק ג עמ' 34. עיתון הלבנון כ מנחם אב תרל"ג. עיתון המליץ ט סיון תר"ס (צילומו הובא כאן), ושם שנפטר בגיל 55, ולפי זה נולד בשנת תר"ה.

ספר
נזיון מהרי"ל
או משנת יקותיאל והוא פרק קטן מבאר הרוח וכללי דיסוראל
ווארשא
ГИЛЬОНЪ МАГАРИЛЪ

הר"ר יעקב בן הר"ר צבי אריה סמרגון

נולד בזעלווא שברוסיא הלבנה ביום ג מרחשון תרל"ז (21 באוקטובר 1876). הוסמך להוראה על ידי הגאון רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק ועוד.

חתנו של הר"ר יקותיאל ליב עליאן הנ"ל, ונבחר לממלא מקומו ברבנות כאן מיד לאחר פטירתו (עוד טרם נישואיו בקיץ תר"ס, זמן קצר לאחר פטירת חותנו).

בשנת תר"ע בערך יסד כאן ישיבה.

מוזכר באגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש[3] "להרב יעקב סמארגאן בעיר דאגדא ייטיב למסור תשע מאות ושישים לאט".

2. אבל הנכתב שם יקותיאל בהרב ר' מענדל - טעות.
3. חלק יב עמ' כח.

מכתב ממנו "קול קורא לעזרה" במחלוקת הקצבים נגדו נדפס בעיתון אונזער שטימע[4], ושם מביא מכתב שקיבל מהרב מנחם מענדל ז"ק, רבה של ריגא, כדלהלן.

בעזר"ה, ה' שמיני [לפרשת] קרב את אהרן התרצ"ב לפ"ק פה ריגא יצ"ו
מהודענה בזה כי הנני מסכים עם ועד הרבנים שהשו"בים מחוייבים לקבל פתקאות מהקצבים דוקא שקיבלו מהרב הגאון אב"ד שלכם כמו שהי' הדבר נוהג מקדם, ובלתי רשות והסכמת הרב אין להשו"בים בשום אופן לשחוט.
ובזה אשאר מברכם בכטו"ס
מנחם מענדל ז"ק חופק"ק ריגא יצ"ו

נספה בשואה בקיץ תש"א (1941).

אהלי שם עמ' 35. דור רבניו וסופריו חלק ג עמ' 33-34 (ושם ששמו יעקב גדליהו). עיתוני המגיד י סיון תר"ס, הצפירה ח תמוז תר"ס, המליץ כ"ב תמוז תר"ס.

4. מס' 43 (ז אייר תרצ"ב).

דאוגאווופילס / דווינסק / דינאבורג

עיר בלאטגאלע, על גדות הנהר דאוגאווה (דווינה)

הר"ר שלמה זלמן בן הר"ר שמואל כ"ץ

נולד בשנת תקכ"ג (1763) בערך[1]. מכונה בשם ר' זלמן זעזמיר על שם כהונתו ברבנות בעיר זעזמיר (הנמצאת בין ווילנא לקובנא) לפני היותו רב כאן בדווינסק.

חסיד מפורסם, מגדולי תלמידי אדמו"ר הזקן בעל התניא והשולחן ערוך, ואחר כך מתלמידי בנו אדמו"ר האמצעי מליובאוויטש.

שימש גם כרב בקריסלאווע.

תלמידו החסיד הידוע הר"ר הלל מפאריטש כותב עליו: "לפניו לא היה כמוהו ואחריו לא ראיתי עדיין עובד ה' במוח ולב, לבו כלב הארי ודעת רחבה בעומק אור האלקי בעא"ע [בעילוי אחר עילוי] עד אין שיעור".

נפטר בקריסלאווע ביום כ"ח טבת תקפ"ז (27 בינואר 1827) ושם מקום מנוחתו.

מקור הציטוט: מגדל עז עמ' תרלז. עוד על אודותיו: תורת מנחם רשימת היומן עמ' תקט הערה 33 (וראה במבוא לשו"ת זכר יהודה (הוצאת מכון אהלי שם תשנ"א) הערה 19).

הר"ר יהודה בן הר"ר ישראל מקלווריעא

מחבר ספר חבל יהודה (ווילנא תק"ס) ובשער ספרו כותב: "חברתי אני... יהודא

---

* דאוגאופילס / דאגאווופילס / דאוגאווופילי / דוועגסק / דענבורג / דענעבארג / דענעבורג / דעניבורג / דנבורג / דענאבארג.

1. אגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש חלק ד עמ' רסה.

ספר
חבל יהודה
וויל נא יע"א

בהמנוח מוהר"ר ישראל זללה"ה מקלווריעא יצ"ו מ"מ ומ"ץ דק"ק דענאבורג ורובץ תחת משא מדינת איפלאנד יצ"ו".

הסכמה ממנו נדפסה בדרך המלך (שקלוב תקנ"ח). בחתימתו שם כותב "יושב על כסא הוראה בק"ק דענענבורג ומצ"פ [ומצודתו פרוסה] במדינת איפלנד".

הר"ר יהודה ליב בן הר"ר שלמה זלקינד

ספר
זכר יהודה
שאלות ותשובות פסקי לבסוף
כרדיטשוב

מכונה בשם ר' ליב בטלן.

תלמידו של אדמו"ר הזקן בעל התניא והשולחן ערוך, עמיתו ורעו של אדמו"ר הצמח צדק מליובאוויטש, ויחד עמו למד בימי עלומם בתחילת חורף תקס"ג[2]. לגרסה אחרת היה אדמו"ר הצמח צדק תלמידו בנערותו כרבע שנה[3].

היה רב בוילקומיר, פלך ווילנא, ובשנת תקע"ח (1818) בערך התקבל לרב בדווינסק. תחילה כיהן בחלק העיר הישן ואחר כך באזור החדש והמרכזי.

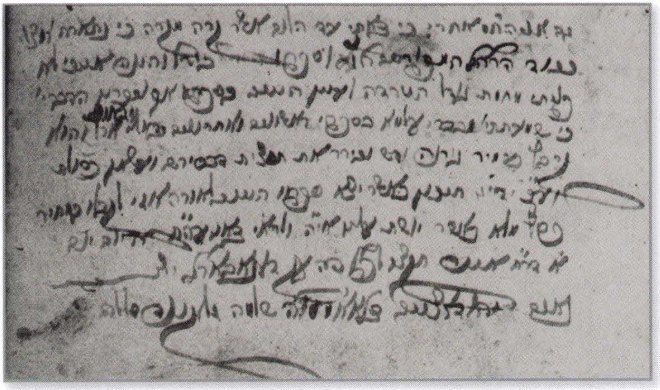
כיהן כאן ברבנות כארבעים שנה, עד לפטירתו ביום כ"ג כסלו תרי"ח (10 בדצמבר 1857) וכאן מקום מנוחתו[4].

מחבר שו"ת זכר יהודה (ברדיטשוב תרמ"ט).

הסכמות ממנו: עמק הלכה (ווילנא תר"ן), שארית יעקב (ווילנא תרמ"ד) ובגנזי המלך (בכתב יד) כמובא להלן.

---

2. ספר התולדות אדמו"ר מוהריי"צ א עמ' 140. בית רבי
3. סיפורים נוראים עמ' 140 (ירושלים, תשס"ז).
4. באישים וקהילות עמ' 394 ואילך, תחת הכותרת "גאונים במשרת אב"ד בדווינסק", אינו מזכיר כלל שהרי"ל בטלן היה חסיד כל ימיו. גם כותב שאחרי פטירתו חל פירוד בעיר וחסידי חב"ד נפרדו מהמתנגדים, ועשו להם עדה משלהם והעמידו רב ומו"צ ושו"ב משלהם. אבל זו טעות גמורה, כי הרבנים הראשונים היו חסידים, וגם לאחר פטירת הרי"ל בטלן התמנה רב חסיד (הרר"פ רפפורט, כדלהלן), והמתנגדים הם שנפרדו מהחסידים בסוף ימיו, וכפי שכבר כתב בעניין זה הר"ר יהושע מונדשיין במבוא לשו"ת זכר יהודה (הנ"ל).

קול נהי
יהודה וישראל צעקו מעברים
הה ליום עלמות ולא סדרים
ויט יהודה אהלו בין הקברים
דעת א-ל ויראת ה' במסתרים
הקם על לישר ולפרק הרים
בא עמו ספר מלחמות שערים
נגה אור צדקתו לארץ ולדרים
שיח דברותיו כחמה ברים
לתנות קצות דרכיו אין מספרים
מבואו ועד צאתו באור יקרים
הוי ונהי מי ישקה העדרים
זעקת שבר כי באנו עד השברים
לזאת דמע הזילו כמים מגרים
לעפרו שב גוו ונשמתו בין ישרים
ה"ה הגאון הגדול צדיק וחסיד
קדוש וטהור כק"ש יהודה ליב
במהר"ר שלמה זלה"ה נ"נ בקו"ט
ביום ג' כ"ג כסליו שנת תרי"ח
תנצב"ה

נוסח מצבתו, נעתק מספר בית שלום (ברוקלין תשכ"ג)[5]

5. אבל ראה מה שכתב בעניין זה הר"ר יהושע מונדשיין במבוא לשו"ת זכר יהודה שם הערה 44.

הר"ר פייוויש (פייביל) רפפורט

נמנה על עדת החסידים, וכיהן כרב העיר אחרי פטירתו של הרי"ל בטלן וגם כרב רשמי מטעם הממשלה.

מוזכר בסוף תשובת אדמו"ר מהרי"נ מניעז'ין, בן אדמו"ר הצמח צדק מליובאוויטש, הנדפסת בשו"ת אילה שלוחה (סוף סימן כח) "רק רצוני ונכון הוא לצרף עוד עכ"פ דעת מורה א' מהמפורסמים כמו... הרב המפורסם מו"ה פייוול מדעניבורג"[6].

נפטר בזקנותו מוצש"ק סליחות (תרכ"ג ?).

הר"ר אריה ליב זיוואוו בן הר"ר אליעזר

אביו[7] היה דיין קהילת מאזיר ותלמידו של החסיד הנודע הר"ר יצחק אייזיק הלוי עפשטיין, רבה של הומיל, המכונה ר' אייזיק הומילער.

נולד בשנת תק"ע-א (1810-1811) בערך.

שימש את החסיד המפורסם הר"ר ברוך מרדכי אטינגר, רבה של בברויסק. ממקושרי אדמו"ר הצמח צדק מליובאוויטש, הוסמך על ידו להוראה בגיל י"ח, וכן על ידי גדולי רבני חב"ד בדור ההוא. היה גם שד"ר של אדמו"ר הצמח צדק.

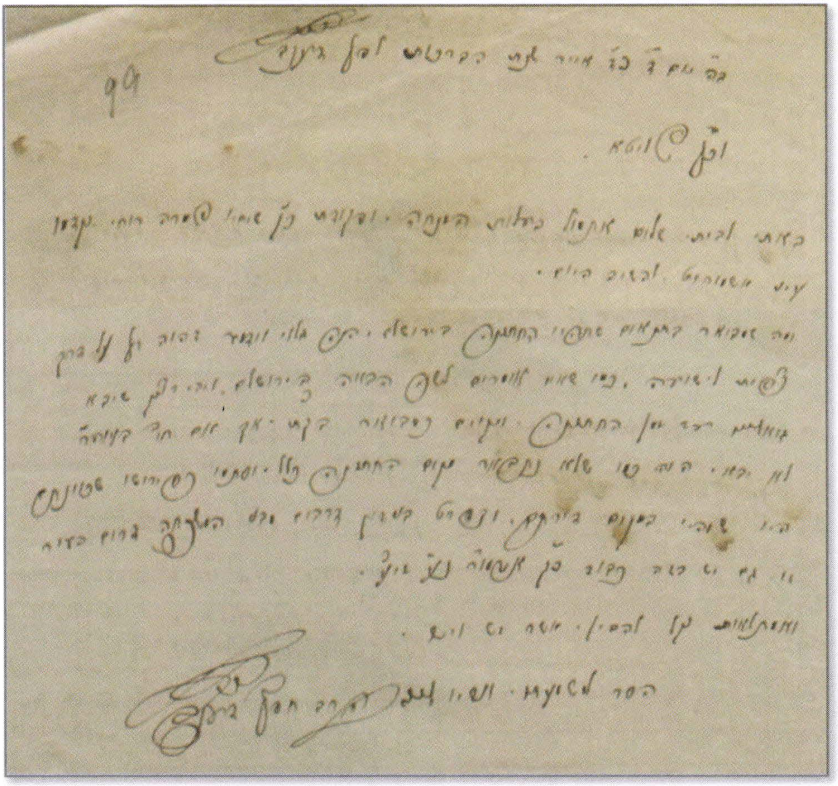
בהיותו בן י"ז, בשנת תקפ"ז בערך, התקבל לרב בסמילאוויטש ועל שמה נקרא ר' ליב סמילעוויצער. התקבל למו"צ בעיר הומיל, ובשנת תרי"ז, לאחר פטירת רב העיר הר"ר יצחק אייזיק הומילער, שימש הוא כאב"ד שם משך זמן.

כיהן כרבה של דווינסק במשך 23 שנה[8] - משנת תרכ"ה (1865) בערך עד פטירתו בער"ח סיון תרמ"ז (23 במאי 1887) וכאן מקום מנוחתו. שישים שנה רצופות ישב על כסא הרבנות בקהילות ישראל.

באגרות קודש אדמו"ר הצמח צדק[9] נדפסה אגרת מאדמו"ר הצמח צדק אליו שנכתבה ע"י בנו אדמו"ר מהרי"נ מניעז'ין.

---

6. במבוא לשו"ת זכר יהודה שם הערה 22 כותב ששאלת הר"ר נפתלי הירץ קלאצקין בשו"ת שלו אילה שלוחה סימן ה היא אל הר"ר פייביל.
7. בהסכמת הר"ר אריה ליב לספרו של בנו שבעים תמרים חותם בשמו "בן אליעזר", ולא כמופיע בכמה מקומות ששם אביו אלעזר.
8. עיתון הזמן י"ב מנחם אב תרמ"ז.
9. הוצאת תשע"ג עמ' קלט.

צילום (חלק) מתשובה שכתב לאדמו"ר מהר"ש מליובאוויטש[10].

בשו"ת ציוני חלק ב סימן מ נדפסה תשובה אליו[11].

בשו"ת שערי דעה[12] סימן תלה נדפסה תשובה אליו, ושם (עמ' תפב ואילך, נספח ג) נדפסו שתי תשובותיו.

תשובה ממנו נדפסה בקובץ יגדיל תורה (נ.י.) חוברת יז עמ' רעא ואילך. בתורת רבינו שמואל סלנט ב נדפסו שתי תשובות ממנו בענייני גיטין. במגדל עז עמ' מ נדפסה תשובתו בעניין חלוקת נכסי בית כנסת לקהל חסידים שנפרדו.

10. ספריית אדמור"י ליובאוויטש (הנמצאת בשביה במוסקבא).
11. ועיין גם שם סימן לא סעיף י וסימן לב.
12. הוצאת מכון אהלי שם תשע"ב.

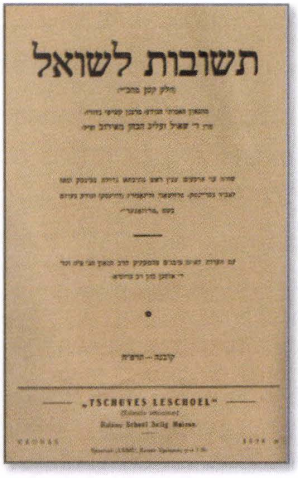
מכתביו בעניין איסור אכילת דגים מלוחים וזנגוויל בפסח נדפסו בקובץ זכור לאברהם תשס"ב[13].

הסכמות ממנו: יוסף חן (ווארשא תרל"ח), אילמא רבתי לרמ"ק (לבוב תרמ"א), מצב הישר חלק א (ווילנא תרמ"א), דברי חיים (ווילנא תרמ"ט), בספרו של בנו שבעים תמרים, ובשרביט הזהב חלק א (ווילנא תרמ"ט). וראה בשנה בשנה תשמ"ח עמ' 384 הסכמתו לספר אהל מועד (שלא נדפסה). וראה גם היכל הבעש"ט גליון לט עמ' רטו.

בשו"ת משיב דבר חלק ד סימן כו כותב: "הנני מסכים לדעת הרב הגדול מו"ה ליב שי' מו"צ דפה להתיר איתתא דא לעלמא באופן שיצטרף עמנו הרה"ג מ' שאול זעליג שי'".

על אודותיו באריכות - היכל הבעש"ט גליון לט.

הר"ר אהרן שאול זעליג מאירוב בן הר"ר מאיר שלום הכהן גוריון

אביו היה ר"מ בווילנא ורב בערים מאלאט, קרליץ ואיוויא.

נולד בערך בשנת תקע"ג (1813).

היה ראש ישיבה במינסק 22 שנה, מגיל 18 עד גיל 40[14]. כיהן משנת תרי"ג בערך כרב בבריינסק ומשנת תרכ"א בפרוזשאני (פרוז'ין), ועל שמה נקרא בשם פרוזשאנער.

בדווינסק כיהן כרב כ-14 שנה, משנת תרכ"ה (1865) בערך עד לפטירתו ביום ה שבט תרל"ט (29 בינואר 1879)[15].

היה רב עדת המתנגדים.

---

13. חלק ב עמ' תתלג, ותולדותיו שם הערה 1. יש להעיר, שביגדיל תורה ומגדל עז וכן במבוא לשו"ת זכר יהודה (שם עמ' 9 ושם הערה 24) כותב הר"ר יהושע מונדשיין ששימש ברבנות בבברויסק בבית דינו של הר"ר ברוך מרדכי. אבל בזכור לאברהם כותב שהוא שימש את הרב"מ (כלומר, שעשה שימוש בבית דינו) אבל לא שהיה שם כרב.
14. שער ספרו תשובות לשואל.
15. בכמה מקומות נכתב שהתקבל לרב אחרי פטירת הרי"ל בטלן, ואין זה מדויק, כי התקבל לרב רק שבע שנים אחרי פטירת הרי"ל, וכפי שהוכיח הר"ר יהושע מונדשיין במבוא לשו"ת זכר יהודה שם הערה 26.

מחבר שו"ת תשובות לשואל (קובנא תרפ"ח, ווילנא תרפ"ט), מגן שאול, חידושים וביאורים בש"ס (ירושלים תשי"ד).

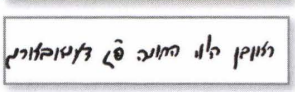
בתשובות מהרי"ש (ירושלים תרס"ז) סימן כח נדפס מכתב ממנו והרשאה למסירת גט ושם כותב: "וע"כ העצה לזה יעוצה כבר בספר צ"צ להאדמו"ר נ"ע בענין שליחת גט על פאסט" [דואר].

ראה על אודותיו ואודות ספריו וכתביו במבוא לשו"ת זכר יהודה שם הערה 27. ארשת ה (ירושלים תשל"ב) עמ' 370-369 בהערות. הלבנון י"ד שבט תרל"ט.

הר"ר ראובן בן הר"ר אברהם הלוי לוין

נולד בשנת תקע"ר[16] (1816) בערך בסמרגון, פלך ווילנא, ונודע בצעירותו בשם העילוי מסמרגון.

כיהן כרב בערים לעבעדאווע, איוויא, אילייא, נשביז (נישווע) ואמציסלאוו.

התקבל כרב בדווינסק בשנת תרל"ט (1879) וכיהן בה ברבנות עד פטירתו ביום ה מנחם אב תרמ"ז (26 ביולי 1887), בשנת ה-71 לחייו.

נודע בשם ר' ראובלע דענעבורגער.

מחבר שו"ת ראש לראובני (דווינסק תרצ"ו).

היה רב עדת המתנגדים.

ברשימות הרב"ש[17] מספר מה ששמע עליו מאדמו"ר מוהרש"ב מליובאוויטש.

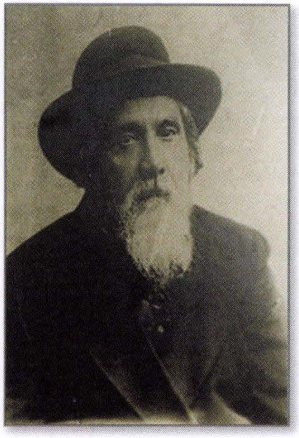
תולדותיו נדפסו בכמה מקומות.

הקדמת ספרו. בית שלום (ברוקלין תשכ"ג) עמ' סט. מרן רבנו מאיר שמחה כהן (להר"ר זאב אריה רבינר, תל אביב תשכ"ז). רבותינו שבגולה א עמ' 60 ואילך.

16. במקורות אחרים - תקע"ז.
17. קה"ת תשס"א, עמ' קכו.

נוסח מצבתו:[18]

מקום קבר
אדוננו מורנו ורבנו גאון אמתי
אשר השיב הלכה ברורה לכל קצוי ארץ
שימש בכתר הרבנות בעירנו משנת
בא לה גאון ישראל
עד שנת מת רבה
וצוה שלא לכתוב עליו תוארי שבח
זולת הרב האב"ד מרנא
ר' ראובן ב"ר אברהם הלוי זללה"ה
אהה ! רבנו הגדול נתבקש לישיבה של מעלה
בשנת יום חמישי בירח אב
והגאון ר' ראובן איננו לפ"ק
תנצב"ה

הר"ר מאיר שמחה בן הר"ר שמשון קלונימוס (קלמן) הכהן

נולד בעיר בלטרימנץ, פלך ווילנא, בשנת תר"ג (1843) בערך[19].

התקבל לרב עדת המתנגדים בדווינסק בחודש ניסן תרמ"ח (מרץ 1888)[20], וכיהן ברבנות זו ט"ל שנה עד פטירתו. נודע בגאונותו וצדקתו בכל קצווי ארץ.

נפטר בריגא בליל ש"ק פרשת שופטים ד אלול תרפ"ו (13 באוגוסט 1926), ומקום מנוחתו בדווינסק.

מחבר הספרים אור שמח, משך חכמה (על התורה). מכתביו נדפסו חדושי רבנו מאיר שמחה על הש"ס, שו"ת אור שמח.

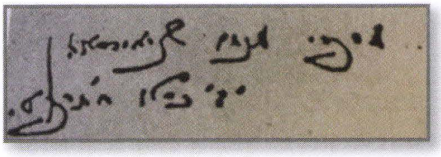
18. נעתק מספרו ראש לראובני.
19. בפנקס ביאלסטוק - תר"י, ובמקורות אחרים - תר"ה.
20. המליץ י"ג ניסן תרמ"ח.

תולדותיו בספר מרן רבנו מאיר שמחה כהן (להר"ר זאב אריה רבינר, תל אביב תשכ"ז). עיון בדרכי תורתו באישים ושיטות להר"ר שלמה יוסף זוין.

ספר אור שמח שקיבל אדמו"ר זי"ע מליובאוויטש כמתנה לחתונתו[21]

הר"ר יוסף (בנציון[22]) בן הר"ר אפרים פישל ראזין (רוזין)

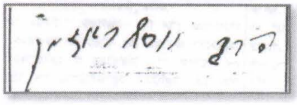
הגאון הרוגצ'ובי

נולד בשנת תרי"ח (1858) בעיר רוגאצ'וב, פלך מוהילוב. אביו היה מלמדני העיר

21. מבית הגנזים (קה"ת תש"ע) עמ' שסז.

22. בכמה וכמה שטרות מכירת חמץ שלו שהתפרסמו בשבועון כפר חב"ד גליון 1645 (ערב חג הפסח תשע"ו) מופיע שמו יוסף בנציון. גם בשטר הרשאה משנת תרפ"ט הנדפס בשו"ת צפנת פענח החדשות חלק א סימן לו (מודיעין עילית תש"ע) מופיע שמו כך.

ספר
צפנת פענח
מדרש תניא
חלק ראשון
חרב ר' יוסף ט"ייטא
ברוב החיב בסדיר
אשרים שיסד ראשון ר"ח פראנאטשאץ
שמו נודע בשם הראנאטשאיער
שנת תרלו
דווינסק

הרב יוסף רייצין

ומחסידיה, ובילדותו לקחו עמו לראות את פני אדמו"ר הצמח צדק בליובאוויטש, והרבי בירכו בהצלחה בלימודו.

כשהגיע לבר מצוה הביאו אביו לסלוצק אל הגאון רבי יוסף בער סולובייצ'יק, שם למד שנה תמימה עם בנו שהתפרסם לימים כגאון ר' חיים מבריסק. מסלוצק נסע לשקלוב אל הר"ר יהושע ליב דיסקין. היה מבקר לפעמים בקאפוסט אצל האדמו"ר ר' שלמה זלמן בעל מגן אבות (מנכדי אדמו"ר הצמח צדק), והוא שיעץ לקהילת החסידים בדווינסק לקבל את הגאון ר' יוסף לרב[23].

בחודש אדר א תרמ"ט (פברואר 1889) התקבל לרב החסידים בדווינסק[24].

בעת מלחמת העולם הראשונה, בשנת תרע"ה, כשהגרמנים עמדו לכבוש את דווינסק, נסע משם לפטרבורג ושהה שם כעשר שנים. במשך היותו שם קיבלוהו חסידי פטרבורג לרב והתייחסו אליו בהערצה יוצאת מן הכלל. בתקופה זו נתהדקו קשריו עם אדמו"ר מוהרש"ב מליובאוויטש ובנו אדמו"ר מוהריי"צ (שגר בפטרבורג בשנים תרפ"ד-תרפ"ז).

חזר לדווינסק ביום ח טבת תרפ"ה (ינואר 1925).

נפטר בווינה ביום י"א אדר תרצ"ו (5 במרץ 1936) והובא למנוחות בדווינסק.

מחבר ספרי צפנת פענח על הרמב"ם ושו"ת.

על מצבתו נכתב, "היה רב בעדתנו מ"ח שנים".

תולדותיו נלקטו בספר הרוגוצ'ובי (ארץ הקודש תשס"ה). לדמותו החסידית ראה המאמר "פענח רזא" במגדל עז עמ' פח ואילך. וראה ספר השיחות לאדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש תר"פ-תרפ"ז עמ' 70 הערה 9.

23. אחרי הסתלקות אדמו"ר הצמח צדק היתה דווינסק לאחד ממעוזיהם של חסידי חב"ד-קאפוסט.
24. המליץ י"ג אדר א תרמ"ט.

זצ"ל

אדוננו מורנו ורבנו

רבן של כל בני ישראל

הגאון האמיתי אחד בדרא

הרבה דורות לא קם כמוהו

שר התורה מרן ר' יוסף

בהרב ר' אפרים פישל ז"ל

מראגאצאוו

היה רב בעדתנו מ"ח שנים

מחה"ס [מחבר הספר] הנפלא צפנת

פענח

עהרמב"ם [על הרמב"ם] שו"ת

והרבה בכת"י

יצתה נשמתו בטהרה

י"א אדר א' הצרו"ת תנצבה

אזהרה גדולה

וועלכע וועט פארהיטן פון כרת.

אזוי וי עס האט זיך ארויסגעזאגט, אז מען בריינגט אין די היזשר חלב אנשטאט שמאלץ, דערייבער איז יעדערער מחוייב צו זאגן פא זיך אין שמוס, אז מען זאל ניט קויפן ניט קיין שמאלץ, ניט קיין פלייש נאר קיפן אין די ישמעס. ואם עס איז באוואסט פאר כשרה.

אור ליום שלישי כ"ח אדר שני תרצ"ב. יוסף ראזין רב דפה.

מודעה מעיתון פרימארגן ב ניסן תרצ"ב

הודעה מהרבנים דפה דאונאוופילם

כאשר נתודע שהרבה שוחטים עופות לא בסקום הקבוע לפחיטה של עופות ועיי זה יש חשש נדול שלא יכשלו ח"ו ברבר חשוש נבלות וטריפות, לכן באנו להודיע שכולל על כל, אשר יזדרו בביתם שלא ישחטו עופות רק בבית השחיטה הנמצא בחצר המקוון דפה ולראו בעיתה יום ב' פ' האזינו ר"ה אלול התרצה. יוסף ראזין רב דפה הגי"ל, אלחנן כהן רב דפ"ק הגי"ל

הודעה פון דאונאוועילער רבנים אין דאונאוועילם.

אזוי ווי עס איז באוואנט נעוואָרן, אז פיל שקן קיילענען עופות נים אין דעם ארט ווען איז בשחטים נעוואָרן צו קיילענען עופות אוז דערבעם איז פאראן א חשש נכשל צו ווערן אין נבלות וטרפות חיו ראדום פעלדן מיר, אז עס איז א חוב אף יעדערן, אז ער זאל אנזאָנן בא זיך אין הויז, אז מען זאל קיילענען עופות נאר אין שחיטה־הויז ווען בעפינט זיך אין הויף פון די ישמקם. יום ב' פ' האזינו כ"ה אלול התרצה.

יוסף ראזין רב דפה הגי"ל, אלחנן כהן רב דפ"ק הגי"ל

עיתון היינט כ"ז אלול תרצ"ה

היינט

פאָלקס־אויסגאבע

פרייטאג, דעם 3 מארץ 1939 ג.

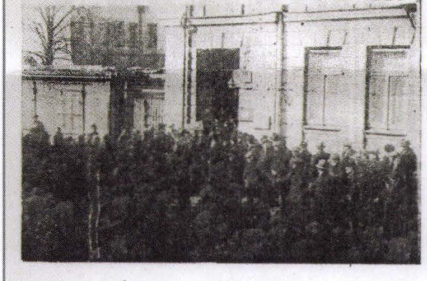
רעדאקטיאָן, אדמיניסטראציע: דרוקעריי ראנאנאנ:

גלה כבוד מישראל! נשבה ארון ה' צבאות! רבן של כל בני הגולה, גאון הגאונים, חד חד מגאוני קדמאי רבן של ישראל מורנו ורבנו הרה"ג ר' חיים יוסף ראזין זצ"ל

קוין פארן שלוס פון דער רעדאקציע האבן מיר דערהאלטן פאלגנדיקע טרויעריקע ידיעה פון ווין, ווען. 5 מארס. היינט 9 אויגער אינדערפרי איז נעפאר געווארן רבן של כל בני הגלה הגאון ר' חיים יוסף ראזין זצ"ל, דער ראגאשאווער גאון.

ניסא מער ריער רבן של כל בני הגלה הגאון ר' חיים יוסף ראזין זצ"ל

לויטשקע פון האם נעפונדעלט אין אוי־

מען טראָגט אריים דעם ארון פון ראגאשאווער גאון זצ"ל פון זיין דירה אוף אימאגאם יקל 23.

אלגעמיינער בילד פון דער לוי' פון ראגאשאווער גאון זצ"ל.

מוויסער אירן באגליישן דעם נישטן גאון צו זיין איביקער רו

רבנים, ישיבה-לייט און עלטערע ראזאזאווילער אידן פראגן דעם אירן אף די הקמה.

די הכרזה נאכן ראזאמשאוער גאון זצ"ל אפן דאזאזאוויליער בית-עולם

1. ראזאזאוויליער רב הרהג"מ א. פוקס. 2. ראזאזאוויליער מגיד הרב ד' ג. ראפאלאוויטש
3. די נאכבאר פון ראזאמשאוער גאון פרוי ציטרון. 4. די אלמנה.

די לעצטע תיקונ, וואו דער ראזאמשאוער גאון זצ"ל האט מסדר קרושין געווען דער גאון ליינט די כתובה אף א תיקונ בא נאוואדוסק א פאכמער.

דער סדרים-ציטער פון ראזאמשאוער גאון זצ"ל.
אפן רל לינק שפיר אנגעהויבן צו דרוקן סדרים.

פרימארגן א טבת תרצ"ד,

"ביום ראשון כה כסלו התקיים כינוס של קרן החינוך בדווינסק בהשתתפות רבני לאטגאלע ועסקני החינוך והם ביקרו אצל הגאון"

די העלפטע פון דער חינוך = קאנפערענץ אין דווינסק ברא שפיט טערערע בהכנים צו גפסם.
בתם ראזאמשאוער רבין.

הר"ר אלחנן בן הר"ר אהרן יהודא ליב כהן

נולד בקופישוק, ליטא, בשנת תרל"ד (1874)[25]. למד בישיבת ולוז'ין.

התחתן ביום ט אדר תרנ"ה עם בת הר"ר מרדכי אליאשברג, רבה של באוסק, חמש שנים אחרי פטירת חותנו.

בשנת תר"ס התקבל לרב בעיירה פאשוויטין[26], פלך קובנא.

בזמן מלחמת העולם הראשונה נסע לרוסיא והתקבל לרב בעיר באכמאטש, אוקריינא. אחר כך התקבל לרב בסומי, פלך חרקוב, ושימש שם ברבנות שמונה שנים.

בשנת תרפ"ט (1929) התמנה לרב קהילת המתנגדים בדווינסק.

נפטר ביום כ תשרי תרצ"ז (6 באוקטובר 1936) בריגא, והובא למנוחות בדווינסק.

על מצבתו נכתב, "ארבעים וחמש שנה נשא הוד רב בכמה קהילות הקודש חשובות".

הערותיו על שו"ת תשובות לשואל נדפסו שם בסוף הספר. חידושי תורה ממנו נדפסו ב"יגדיל תורה" (סלוצק) ובירחון קול תורה (ירושלים). מכתב ממנו נדפס בגנון והציל ב (ברוקלין תרצ"ז).

יהדות לטביה עמ' 391. יהדות ליטא ג עמ' 57. אמנם הכתוב שם שנספה בשואה - טעות. ירחון שערי ציון תשרי-שבט תרצ"ז.

נוסח מצבתו:

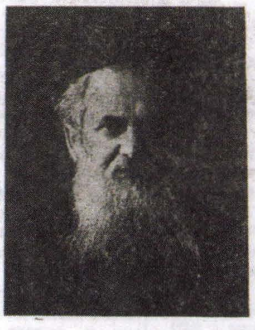
פה נגנז ארון הקודש
מורינו ורבינו עטרת ראשנו
הגאון הגדול צדיק ועניו
מרן הרב ר' אלחנן זצוק"ל
כהן צדק מחזיק כל בדק
בהרב הג'
ר' אהרן יהודא ליב הכהן זצ"ל

25. בלטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 231 - תר"ל. בעיתון היינט כ"א תשרי תרצ"ז כתוב שנפטר בגיל 68, ולפי זה נולד בשנת תרכ"ח - תרכ"ט.
26. פאסוויטין, פאסוועטין.

ארבעים וחמש שנה נשא הוד רב
בכמה קהלות הקודש חשובות
ומשנת תרפ"ט רב ואב"ד בעירנו יצ"ו
תלמידי חכמים נהנו מאור תורתו
ועמא דארעא מחכמתו וחיין ישרת (?)
נתבקש בישיבה של מעלה
כ' תשרי שנת תרצ"ז
אללי לנו אויה לנו אויה
בשלום ינוח עד הקיצו לתחיה

היינט כ"א תשרי תרצ"ז

דאוגאוופילער רב הרב הגאון ר' אלחנן כהן זצ"ל

הרה"ג ר' אלחנן כהן זצ"ל.

ין רער שטאם שוט, כם קאטער נוצרנינ.
האס קר פארנומם דעם כמא היבנות ציו 8
יאר צוריק, הזן קר חערט נאך דער פסירה
פון הנאן ר' מאיר שטחח זצ"ל איינגעלאזן
שלם רב אין האונגחם"לם.

אין האונגחם"לם איז ה"ה"נ ר' א. כה
וצ"ל נקחזן שטארק נעשכם אזן באליבם בש
שלם קריין פון דער אידישקר בשעפלקריגנ.
הפלכע האם אין אים נקזוכן דעם עניו, נחבא
על הכלים אזן זורח שלום

די נאנצע יאר, האם רער נפסר האם
פארנומען דאס רבנות-משכאן אין האונגחם"לם
איז קר בהתמרה נקזוסן על התורה אזן
פילחיו שנעשריבן פון זינע חידושים, האם
זינען בשפתו פארבראכט נקחאלן אין אוקי"נע
זין לעצמער האונפ שון קראנק-בעם איז
נקחזן, אז קר זאל נאך וכה זין צו רער-
פעלן צו פארענדיקן אזן מסור זין צום דרוק
זין חצור. בעת קר האם רערשפירט, אז זינע
מעג זינען נעצייטיפ האם קר דאס שנעזוכט
זין זון דעם מאציליקר רב חיב נ. כהן שליטא.

טיט 4 חרשים קאריק האם הרב הנ' ר'
א כהן זיך שנעחויבן מיין שלכבם אזן איז
נקקומען קין רינע זיך קוירין בא די הינע
רשקמוירים.

די רשקמוירים האבן קאנפאנירט, או קר
פירם פון דעם מאטער-בלאז.

א'נצר דרי חרשים איז הרב הנ' א. כהן
נבליבן אין אידיש קראנקנהויז, חאז עם איז
אים נקמאכם נקחארן א קליינע שפראצע.

טיט דרי חשבן קאריק האם הרב הנ' א
כהן פארלאזן דעם אידיש קראנקנהויז אזן איז
לוים רער עצה פון זינע סקזרים אריבער-
נקפארן אין סקזוא פארק אף דקרהוילונג אין

האם טיטאמאל באקומען ה"ן אזן די ראק-
טוירים האבן קאנפאנירט, או באם חוצה
איז אנמצינרפם אזן פארטימרם רער נירל-
בקקן אזן רער האסר-בלאז. די ראקטוירים
האבן אנקרקקנפ אזן טיפנקפ"לם, או ס'איז
נישא קין טיפלקן צו ראפחחן ראס לבבן
אזן קראנק.

דעם זונפיק 5 או. נאכטיפאב איז ראר-
נאחפ"לער רב הרה"נ א. כהן איינגעשלאפן
אזן זיך אזף שלאף מער נים אויפנכוואכפ.

נקכבן השבם 1 או. באמאב איז קר נאך
אן אטרוזיקן דרייפאניקן שלאף פלוצים פשיל
נקחאלן אזן נים קומענריק מער צום בא-
האנפאזין אויסנקהרכם די נשמה.

בא רער פסירה זינען נקחחן אייניק
ישיבה-לים בראש טיטן ראש ישיבה הרה"נ
א. קנאפער אזן רער זון אזן נפסר רער
מאציליקר רב הרב ב. כהן. שפעטער זינען
אין מאמאריע אזן דר. האפ נקקומען די
קרובים, חאס לבבן אין זינע, הרה"נ ר'
י. ס. קילפ, ס. באראן אזן נאך אנגעוקענע
בקלי-בחים אזן שפאט.

נקכבן 6 אזינקר פארנאכם האם מען דעם
נפסר אין אטפאנם אנגעפירם קין ראח-
נאחפ"לי.

ארויפנאנ"יפן דעם רב זינען נקקומען
פארשפ"יקר פון רינער חברה קרישא ה. שפר-
הי אזן ראבינאחים, ס. קילפ אזן א. גרוי-
סער קולם.

דעם ארון קין ראונאחפ"לם השבן באנל"ים
אינינק יש בה"לים טיטן ראש ישיבה הרה"נ
א. קנאפער. די נאנצע חנג השבן זי אין אח-
פאנם נקוואנם התלים.

הר"ר ישראל אלטר בן הר"ר יהודה הירש ספרן פוקס

נולד ביום י"ז אדר תרע"א (17 במרץ 1911) בבולשביץ, עיירה במחוז טרנופול בגליציה המזרחית.

למד בסוסנוביץ אצל הר"ר אריה צבי פרומר הרב מקוז'יגלוב. היה תלמידו ומקורבו של הגאון הרוגצ'ובי, וסידר והוציא לאור בדפוס שני כרכי שו"ת צפנת פענח שלו.

ביום כ"ט כסלו תרצ"ז (13 בדצמבר 9371) נבחר לרב הקהילה החסידית בדווינסק[27].

נספה בשואה ביום י"ח סיון תש"ב (3 ביוני 1942) בברסלב שברוסיא הלבנה (סמוכה לדווינסק), ביום חיסול הגטו שם[28].

תולדותיו נדפסו בכמה מקומות.

הרוגוצ'ובי פרק טו עמ' 279 ואילך. אישים שהכרתי עמ' 319 ואילך. עיתון היינט באטאג ד טבת תרצ"ז. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 239, ושם שאושר רשמית על ידי הרשויות כרב בתי הכנסת ביום ב תמוז תרצ"ו (22 ביולי 1936). אמש שואה (ספר זכרון לקהילת ברסלב שברוסיא הלבנה) עמ' 110.

הרב הגאון ר' אלטער פוקס געווילט אלס חסידישער רב אין דאוגאווילס אין ממלא מקום פון ראגאטשאוער זצ"ל

נעכטן אחגם איז ביים ' רעד רעדאקציעס פון אינקרי- מינימעריום פערנעמען אין אסיפה פון אלע חסידישע מניעס און גתי-תפילה אין ראוגא- פילס תקנן היילן א ספלא מקום אזן חסידיש כמא הרגגות אין ראוגאטשילס.

עם השבן זיך פארשלעם אין ראגאטשאתער שבוב 50 עסקנים פארשרעטער פון פארשיי- קריין אזן נעננען פון שמעם, חקלכע זיגען נקקזאנן צום באשלום, אז ניט קוקנריק שף רעריוף חרהג פוקס איז אויך רער סמרר פון רעם ראגאטשאתקרס כהבים אזן ערגעם אפרערי- טירלעק רערצי די נאגצע ציים. פאר רער ציים השם די ראזנאטשילער אידישע באפעל- קערונג זיך צו אים צוזאמענגעזן ניט נאר צוליב זיין לופרוה. נשר אויך צוליב וויגע מרות פובות.

אין די רבנים-קריין פון לעטאגר השם מען זיך נעריכם שף ריער ראזקער חא.

היינט ל כסלו תרצ"ז

27. היינט ל כסלו תרצ"ז.
28. אבל ראה חורבן ליטע עמ' 217.

הר"ר בנימין יונתן בן הר"ר אלחנן כהן

נולד בשנת תרנ"ד (1894)[29] בפושוויטין[30], שם כיהן אביו כרב (ומאוחר יותר רב בדווינסק, כנ"ל).

התחנך בישיבת הר"ר שפטל קרמר בחרקוב, למד בישיבות פוניבז' ומיר והיה מתלמידיו החביבים של הר"ר ירוחם, המנהל הרוחני של ישיבת מיר.

שימש ברבנות בסבילה (שאבלן), ואחרי פטירת אביו נבחר בתחילת חודש טבת תרצ"ז (דצמבר 1937) כממלא מקומו ברבנות עדת המתנגדים בדווינסק[31].

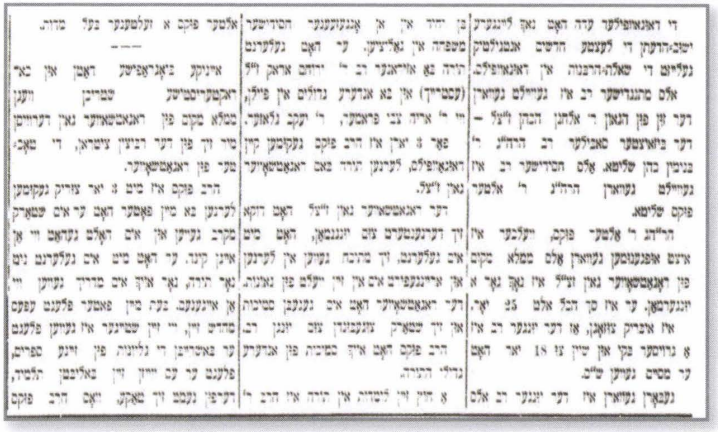
נספה בשואה ביער פוגוליאנקה הסמוך לדווינסק ביום השבת קודש י"ח מרחשון תש"ב[32] (8 בנובמבר 1941) יחד עם בני קהילתו.

יהדות לטביה עמ' 391. היינט באטאג ד טבת תרצ"ז. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 230, ושם שאושר רשמית על ידי הרשויות כרב ביום ז שבט תרצ"ז (19 בינואר 1937). מאמר עליו באלה אזכרה חלק ו עמ' 134 ואילך.

---

29. באלה אזכרה - תרנ"ב.
30. פאשוויטין / פאסוויטין.
31. היה גיסו של הר"ר ישראל משה כלאב, רב בריגא, חתנו של הר"ר מנחם מענדל ז"ק.
32. לפי הרב אפרים אשרי בחורבן ליטע עמ' 217, נספה בבית האסורים לפני י"ז תמוז תש"א (12 ביולי 1941).

געלייזט די רבנות־פראגע אין דאוגאווּפילס

היינט באטאג ד טבת תרצ"ז

"עיר דענענבורג נחשבה לבירת עדת החסידים עוד מתחילת זריחת שמש חסידות הבעש"ט נ"ע בעולם", החל מקיץ שנת תצ"ח אז נוסדה בעיר "חבורת מקושרי מורנו הבעש"ט נ"ע"

(רשימת אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש, חוברת י"א-י"ג ניסן תרנ"ג בתחילתה, קה"ת תשע"א)

דיינים, מוצי"ם ורבני בתי כנסת

הר"ר אליהו בן הר"ר יעקב רישר מווילנא

מו"צ.

סבו של הר"ר נפתלי הירץ קלאצקין, רבה של שימברג.

בהקדמה לשו"ת אילה שלוחה לנכדו הנ"ל הוא מוזכר "סו"ד [ספרא ודיינא] דדענאבורג" - שנות דור ודור א עמ' עא.

הר"ר אברהם ישכר בן הר"ר אריה ליב רצקר

נולד בשנת תקע"ב בערך[33] לאביו שכיהן כרב בסמאקן, ראש ישיבה בדווינסק, רב בראדין וראש ישיבה בווילנא.

כיהן כדיין ומו"צ כמה שנים אצל הרי"ל בטלן, ואחר כך התקבל לראש ישיבה בבית המדרש הגדול כאן בדווינסק.

נפטר ביום כ"ד סיון תר"נ (12 ביוני 1890) ומקום מנוחתו בשווינציאן.

מוזכר בפרנומרנטן שבסוף ספר איוב עם ביאור מורה חיים (ווילנא 1873).

נחלת אבות עמ' 18. אהלי שם עמ' 124.

33. בנו כותב בהקדמה לספר זרע אברהם שנפטר בגיל ע"ח.

הר"ר אברהם דון יחיא בן הר"ר מנחם מן

מוצאו של אביו מווידז, ומכונה בשם ר' מענקע ווידזער[34].

כיהן כרב בפלאן חדש[35] בזמנו של הרי"ל בטלן.

די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד בהוספות בסוף הספר. טעם מגדים א עמ' 268.

הר"ר פנחס וויגודצקי

כיהן כדיין לעדת המתנגדים בסוף ימיו של הר"ר פייביל רפפורט.

מוזכר בפרנומרנטן שבסוף שו"ת ציוני חלק ב "**הרב הדיין ר' פנחס**", וכמו כן בסוף שו"ת גדולת מרדכי. נרשם גם כמוהל בעיר בספרי הלידות החל משנת תרכ"ח (1968), שמאז מופיע הרישום.

מציאת יצחק (ווילנא תער"ג) בהקדמה. הלבנון ג אדר ב תרל"ב. הוספה להמגיד כ"ח שבט תרל"ב.

הר"ר שלמה בן הר"ר חיים ווילער

אחרי פטירת הר"ר פייביל רפפורט, עד לבחירת רב עיר חדש, קיבלו עליהם אנשי העיר את הדיין ר' שלמה[36].

כנראה הוא בנו של הר"ר חיים, רבה של פונידל (פאנדעל), פלך קובנא, מחסידי אדמו"ר האמצעי מליובאוויטש וחתנו של הרי"ל בטלן[37].

חתום על גביית עדות בדווינסק משנת תרכ"ה[38] "נאו' שלמה בא"א הרב מו"ה חיים יצ"ו ד"צ דק"ק הנ"ל". חתום גם כמו"צ במכתב משנת תרל"ה.

אהלי ליובאוויטש גליון ד (שבט תשנ"ו) במאמר על החסיד הר"ר חיים ווילער, אב"ד פאנדעל, הערה 1 והערה 5. שבועון כפר חב"ד גליון 918 עמ' 41.

34. לדברי הר"ר בן ציון דון יחיא (בסוף ספרו טעם מגדים א עמ' 268) הוא היה נכדו ולא בנו, אבל גם בשלהי ההקדמה לשו"ת אילה שלוחה להר"ר נפתלי הירץ קלאצקין מוזכר "ר' אברהם מדענאבורג ואביו ר' מענקא ווידזר".
35. נאוויסטראיענע, מגרש חדש, נייע פלעצער.
36. בית שלום עמ' סו. מבוא לשו"ת זכר יהודה (הוצאת מכון אהלי שם תשנ"א).
37. ולא כנכתב במבוא שם הערה 23.
38. קובץ יגדיל תורה נ.י. חוברת מג עמ' שסד.

הר"ר שניאור זלמן דובער בן הר"ר שלמה אברהם אנושיסקי

ספר
מצב הישר
חלק ראשון
הם
ספר בראשית
ווילנא

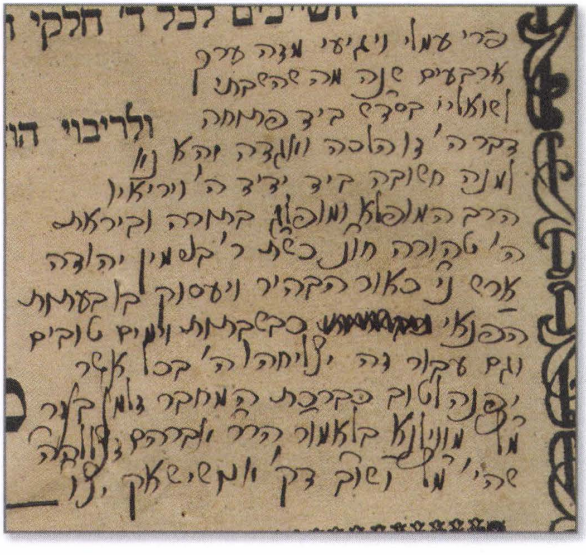
אביו היה שו"ב ומו"צ באנישישוק ומו"צ בקרייזבורג.

חתנו של הר"ר יוסף ליב בן הר"ר שמעון זרחי, רבה של יאקובשטאט.

שימש כמו"צ ואב"ד בקהילת וויישאן, אב"ד בקהילת דובענא הסמוכה לדווינסק, ואחר כך היה מגיד מישרים ומו"צ בפלאן חדש, ומשנת תרכ"ט מו"צ בווילנא[39].

מחבר ספר מצב הישר (חלק א ווילנא תרמ"א, חלק ב שם תרמ"ז)[40].

39. בהצפירה כ"ב אייר תרמ"ט נכתב שגר בווילנא יותר מעשרים שנה.
40. על אודות ספרו וההסכמות עליו - ראה מאורן של ישראל פרק כא. אבל ישנם המפקפקים באמיתות ההסכמות שבספרו.

הסכמות ממנו: ברכת אברהם (ווילנא תרל"ב), אבן שמואל (תולדות חכמי ירושלים ווילנא תרל"ד), מים חיים (ווארשא תרל"ה), מפיק מרגליות (ווילנא תר"נ), עיקר שלחן ערוך (פיעטרקוב תר"ע)[41].

בחלק ב מספרו (עמ' 72) כותב:

ובדרך אגב לא אמנע א"ע מלכתוב לו דבר הגון מה ששמעתי בשם הרב המ"מ דפ"ק ווילנא ר' זלמן זאב זללה"ה שבהתגוררו איזה חודשים בק' ליובאוויטש מקום משכן אדמו"ר הר"ר מנחם מענדל המחבר ספרי שו"ת צמח צדק על או"ח ויו"ד ואה"ע ועל משניות נבג"מ והי' משתעשע בהרב הנזכר כל ימי התגוררו שם וקודם פרידתו מאתו אמר לו הרב המ"מ דווילנא להרב דליובאוויטש הנזכר כתיב שש אנוכי על אמרתך כמוצא שלל רב ענין המוצא שלל רב [בהתגוררו לבדו ובבואו למקום מדבר שממה] ודאי שהוא שש ושמח מאוד אבל נולד לו גם צער גדול על שלא ידע בזה מקודם ועתה אין לו סוסים ועגלות וכלים גדולים ושקים גדולים ליקח בהם את כל השלל רב ואין ביכולתו ליקח רק מעט מזער כפי כחו כך אני כעת שכבר זקנתי ותש כחי ומוכרחני ליסע לעיר חנייתי היא קהילת ווילנא ואין בי כח לקבל מהשלל רב שמצאתי בהדרת גאונכם רק כפי מיעוט כחותיי ומעט זמן שזיכני השי"ת לשהות פ"ק ליובאוויטש ולחסות בצל כנפיכם עכ"ד, וכשנתבקש הרב הגאון דליובאוויטש לישיבה של מעלה הספיד עליו מספד רב תמרורים הרב המ"מ הנזכר בפ"ק ווילנא אף שהי' זה למורת רוח לאיזה אנשים נכבדים.

ועוד שם (עמ' 92):

ובימי ילדותי שמעתי שנשאל אדמו"ר הזקן מוהרש"ז בעל ספר הש"ע וס' התניא היכן נרמז בקרא שבתנ"ך בג' מלות כל דת יהדות והשיב בכל דרכך דעהו, שוב שאלוהו היכן נרמז בדברי רז"ל בה' מלות כל דת יהדות והשיב וכל מעשיך יהיו לשם שמים ע"כ מה ששמעתי. ונראה שנשאל כן בימי ילדותו כשהי' ילד קטן דאל"כ מאי רבותי' ומי ומי שיעיז פניו לשאול לו מלתא זוטרתי כזו, ואולי בשעת המחלוקת הידוע ממתנגדיו והוא בריבוי ענוותנותי' לא הקפיד כלל עליהם בזה והשיב להם כן.

בספר גם מזכיר (עמ' 132) שאביו השתייך לכת החסידים של סוף ימיו של הרבי האמצעי דליבאוויטש.

41. הסכמה זו היא מ"יום ועש"ק תזריע ב' ניסן ה תר"ע לפ"ק מאהליו" (מאהילוב), ולפי זה האריך ימים מאוד כי מכתביו בספרו מצב הישר הם מתחילת שנות הת"ר. אבל יתכן שהתאריך שגוי, כי ב' ניסן לא היה בועש"ק, וכמו כן רוב ההסכמות הן משנות הנר"ן.

הר"ר בן ציון בן הר"ר יוסף אשכנזי

אביו היה ראש ישיבה ביאקובשטאט ורב בנובו אלכסנדרובסק[42], מחבר ספר אהל יוסף.

רב ומו"צ בפלאן ישן יותר מ-25 שנים.

נפטר בשנת תרס"ו (1906).

בשו"ת אילה שלוחה להר"ר נפתלי הירץ קלאצקין סימן כז הוא חתום בתור חבר בית דין לגביית עדות.

די געשיכטע עמ' 122. נחלת אבות עמ' 50.

הר"ר ברוך מרדכי

רב ומו"צ בפלאן חדש.

אהלי שם עמ' 342. מוזכר בפרנומרנטן למעיל שמואל חלק ב, ווילנא תרנ"ז.

הר"ר משה בן הר"ר יהודה ליב הכהן קרליץ

נולד בערך בשנת תקצ"ח (1838) באיזור ווילנא, אביו היה רבה של מיכאלישוק, פלך ווילנא. חתנו של דודו (אח אביו) הר"ר אהרן שאול זעליג מאירוב, רבה של דווינסק.

כיהן כרב במגרש חדש ויסד שם תלמוד תורה וישיבה. כאשר חותנו חלה, מילא את משרת הרבנות והתמנה לרב וראש דייני עד סוף ימיו.

נפטר בדווינסק בשנת תרנ"ח (1898).

דברי תורה אחדים ממנו נדפסו בסוף שו"ת תשובות לשואל לחותנו.

הסכמה ממנו בספר תכנית הנפש (ווארשא תר"ס).

תשובות לשואל, בדברים אחדים מאת המביא לבית הדפוס. נחלת אבות עמ' 20.

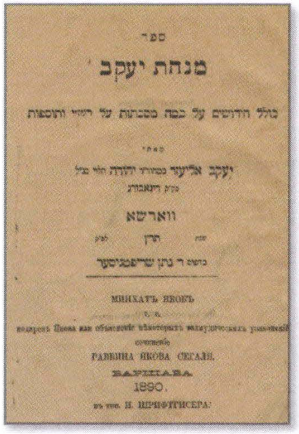
הר"ר מאיר שלום בן הר"ר יהודה ליב הכהן קרליץ

אחי הר"ר משה הנ"ל. רב במגרש חדש ואחר כך רב בווילנא.

נחלת אבות עמ' 70. עץ חיים (למשה צינוביץ) עמ' 421.

---

42. מוזכר בשו"ת צמח צדק, כמצויין במפתחות עמ' קסה.

ספר
מנחת יעקב
מלך והדרשים על כמה מסכתות על ריטב"א והוספות
מאת
יעקב אליעזר בהגאון המפורסם מוהר"ר יהודה הלוי סג"ל
מורה דצדק בווארשא
וואַרשא
שנת תרן לפ"ק
בדפוס ר' נתן שריפענסיפר
МИНХАТЪ ЯКОВЪ
Разрѣшено Цензурою съ обязательствомъ напечатанія указаннаго
экземпляра
РАВВИНА ЯКОВА СЕГАЛЯ.
ВАРШАВА.
1890.
Въ тип. Н. ШРИФТИСЕРА.

הר"ר יעקב אליעזר בן הר"ר יהודה הלוי סג"ל

נולד בערך בשנת תקע"ח (1818) בדווינסק.

מו"צ ודיין.

חתום יחד עם הגאון רבי מאיר שמחה בשו"ת אור שמח חלק ב סימן יז[43].

מחבר ספר מנחת יעקב (ווארשא תר"נ), ובהסכמות לספרו (משנת תרמ"א) נכתב שהוא מו"צ ודיין בעיר.

הר"ר קלונימוס קלמן בן הר"ר ראובן הלוי לוין

אביו היה רבה של עדת המתנגדים בעיר.

אב"ד ומו"צ במגרש חדש.

בשנת תרמ"ז, בזמן פטירת אביו, כבר שימש כרב בעיר.

הסכמה ממנו נדפסה בשו"ת בית לחם יהודה (ווילנא תרס"ד). מכתב המלצה ממנו על לימוד המוסר נדפס בפולמוס המוסר (עמ' 159).

המליץ ז מנחם אב תרמ"ז.

הר"ר ש' זלמן דובער בן הר"ר חיים נח זעלדין

נולד בערך בשנת תרי"ג (1853) בעיירה גלובוקי מחוז ויטבסק.

אב"ד ומו"צ[44].

הסכמה ממנו משנת תרמ"ט נדפסה בספר דברי

43. הוצאת מכון ירושלים תשנ"ח, עמ' קסו.
44. במודעה שלו בעיתון המליץ מס' 84 מיום ל ניסן תרס"ג, וכן במודעות ברכה לנישואי בתו בעיתון זה מס' 86 מיום ב אייר תרס"ג, מופיע שמו שניאור זלמן.

חיים (ווילנא תרמ"ט), ושם חותם "שלמה זלמן דובער זעלדין מ"צ וד"צ בפק"ק דענעבארג יצ"ו".

גם בספר מבשר צדק (ווילנא תער"ג) נדפסה הסכמתו משנת תרע"ב, וחותם "זלמן דובער זעלדין ראב"ד ומ"ץ דפ"ק דווינסק".

נפטר במוסקבא ביום כ"א שבט תרצ"ג (17 בפברואר 1933), ומנוחתו שם בבית החיים ווסטרייקובסקויה[45].

הר"ר קלמן ליפמן (ליפא) בן הר"ר יעקב רוצקין (רוצ'קו)

נולד בשנת תרל"ח (1878). למד בישיבות סלבודקא וסלוצק. הוסמך להוראה על ידי הגאון הרוגצ'ובי, האדמו"ר ר' שמריהו נח שניאורסאהן מבברויסק והגאון הרידב"ז.

בשנת תרס"ה התמנה לרב ומו"צ במגרש חדש. כיהן גם כרב של קדיש'ס מנין שהיה מנין חב"די[46].

נפטר בשנת תרח"צ (1938).

אהלי שם עמ' 38. יהדות לטביה עמ' 415. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 239 (ושם, שנולד בשנת תרל"ז ושימש כאן ברבנות 38 שנה, אבל לפי המובא לעיל מאהלי שם שהתקבל לרב כאן בשנת תרס"ה נמצא ששימש ברבנות כ-33 שנים).

הר"ר אבא דוד בן הר"ר יהודה גולדפיין

חתנו של הגאון הרוגצ'ובי. לאחר חתונתו שימש כמו"צ בעיר וכיהן כרב במניין החב"די שנקרא דער פארבערשער מניין (בית הכנסת של הצבעים). אחר כך כיהן כרב בגריווא (ע"ע שם) ואב"ד במוסקבא.

שבועון כפר חב"ד גליון 918. קובץ ליובאוויטש (קה"ת תשע"ד) עמ' 554.

45. תמונת המצבה - www.matzevot.net.
46. הוא בית הכנסת היחיד הקיים כיום.

הר"ר משה דוד בן הר"ר אליעזר יעקב הכהן גרודסקי

כינויו היה דער ראגאווער. שימש כרב בפריילי, ואחר כך רב במגרש חדש בדווינסק[47].

נפטר ביום ו תמוז תרפ"ז (6 ביולי 1927).

ידיד נפש של הגאון רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק, והם נקברו זה לצד זה.

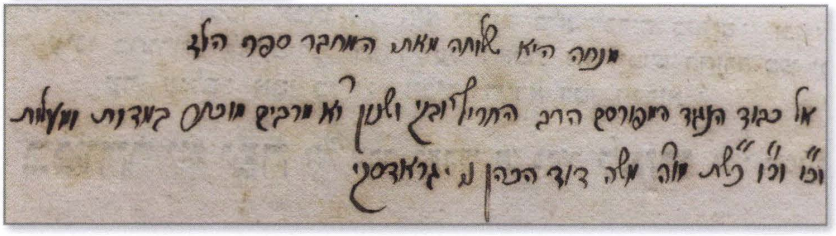
הכיתוב על גבי מצבתו - יהדות לטביה עמ' 380[48].

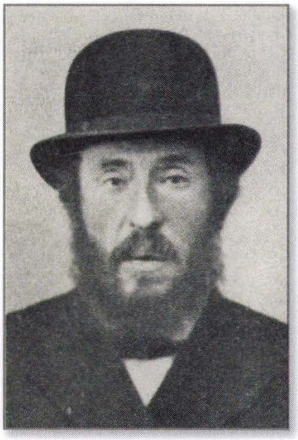

הקדשה על ספר מחזה אברהם שניתן לו על ידי המחבר, הר"ר אברהם עבר יפה

47. בהסכמתו על ספר חזון אש (להר"ר חיים זאב חרש) משנת תרע"ב חותם כבר כרב בפלאן חדש דווינסק, וכן בהסכמתו על מערכת התלמוד והפוסקים.

48. מצבה זו אינה המקורית ונעשתה אחרי העברת קברו (יחד עם קברי הרבנים האחרים) בשנות ה - 70 והכיתוב שונה מהמקורית. תמונתו מאתר https://isheiisrael.wordpress.com.

הר״ר שלמה יהודה ליב בן הר״ר משה מעשל פלצינסקי

נולד בשנת תרל״ו[49] (1876) בעיירה וישקי, שם כיהן אביו ברבנות. התחנך בישיבות סלבודקא וסלוצק.

חתנו של הר״ר נתן צבי פינקל, מייסד ומנהל ישיבת כנסת ישראל בסלבודקא.

משנת תרס״ד (1904) שימש כרב בווישקי על מקום אביו במשך כעשרים וחמש שנה, ומשנת תר״ץ (1930) כיהן כרב באיזור מגרש חדש בדווינסק.

נספה בשואה. לפי השמועה, כשהוליכו את יהודי דווינסק להורג הלך בראשם עטוף בטלית[50].

חידושי תורה ממנו התפרסמו בירחון כנסת ישראל סיון תרח״צ, מרחשון תרצ״ט, ובקונטרס זכר אבות שבסוף ספר שלום יהודה.

יהדות לטביה עמ' 407. ירחון שערי ציון אייר-סיון תר״ץ עמ' לד. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 238. תמונת המודעה מהאבא מסלבודקא.

הר״ר שפטיל רוזנהולץ

יליד ווילקוביסק. למד בישיבות טלז וסלבודקא.

חתנו של הר״ר ליפמן רוצקין (הנ״ל), והיה ממלא מקומו כמורה הוראה.

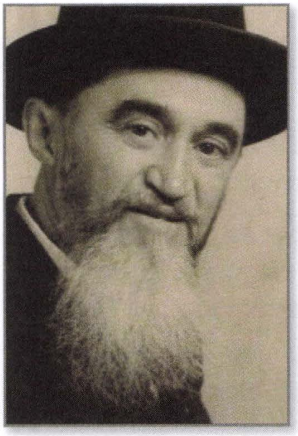
נספה בשואה לפני י״ז תמוז תש״א (12 ביולי 1941).

יהדות לטביה עמ' 415. חורבן ליטע עמ' 217.

---

49. בנו כותב בספרו שלום יהודה עמ' שנג שנולד בשנת תרל״ה. עוד כותב הוא שעמד בראש ישיבת בית יוסף נובהרדוק בדווינסק.
50. אבל ראה חורבן ליטע עמ' 217 שנספה בבית האסורים לפני י״ז תמוז תש״א (12 ביולי 1941).

הר"ר אליעזר בן הר"ר אברהם גולדשמיט

נולד ביום ח תשרי תר"ע (23 בספטמבר 1909) ביאנובה שליד קובנא. למד בישיבות סלבודקא ובכנסת ישראל בחברון.

חתנו של הר"ר שלמה יהודה ליב פלצינסקי הנ"ל, רבה של וישקי ורב בדווינסק.

כיהן כרב בפלאן חדש בדווינסק משנת תרצ"ז (1937).[51]

עלה לארץ ישראל בשנת תש"א, ושימש אב"ד בבית הדין בתל אביב ובבית הדין הגדול בירושלים.

מחבר ספר עזר משפט (ירושלים תשנ"ד).

נפטר ביום כ"ח אדר ב תשנ"ב (2 באפריל 1992) ומנוחתו בהר הזיתים בירושלים.

הקדמה לספרו עזר משפט.

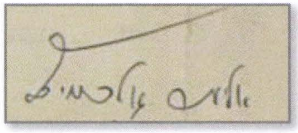

עזר משפט

פסקים וחידושים
בענייני אבן העזר וחשן משפט
וקצת ענייני ארעיים

מאת
יהואן ריי אליעזר גולדשמידט זצ"ל
בירחמ"ע רב: אברהם זצ"ל
אב"ד בבית הדין ד'שתל בירושלים

ירושלים תשנ"ד

51. לפי לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 228 שימש כרב מאוקטובר 1939.

פ"נ
הגאון הגדול
רבי אליעזר
בן הרה"ג
רבי אברהם גולדשמיט
זצ"ל
האמת הצרופה והישרות מדותיו
בגאונות עצומה וללא חת
פסק הדין והעמיד משפט התורה
אהבתו, תבונתו ומאור פניו
הרבו בעולם את השלום
דיין ואב"ד בת"א
ובבית הדין הגדול בירושלים
שלושים שנה
מפאר גידולי ישיבת כנסת ישראל
בסלבודקה ובחברון
אשר ידע גדלות האדם וכבודו
פעל צדק למען זולתו
נולד ח' תשרי העת"ר בינובה (ליטא)
נלב"ע בשם טוב כ"ח אדר ב' התשנ"ב
בירושלים תובב"א
תנצב"ה

הר"ר ליפמן

נמנה עם חסידי חב"ד, חתנו של החסיד ר' זלמן השוחט. היה רב בית הכנסת החב"די של אידל רייסקעס, והיה חוזר בו מאמרי חסידות.

שבועון כפר חב"ד גליון 918 עמ' 38. קובץ ליובאוויטש (קה"ת תשע"ד) עמ' 554.

הר"ר וועלוול דיין

דיין בעיר.

בעיתון היינט כ"ד אדר א תרצ"ה מוזכר שהר"ר שלום מנחם מענדל אווין, רב בריגא, היה נכד של ר' וועלוול דיין מדווינסק.

הר"ר שמחה ליב בן הר"ר משה יוסף גאלשעווסקי

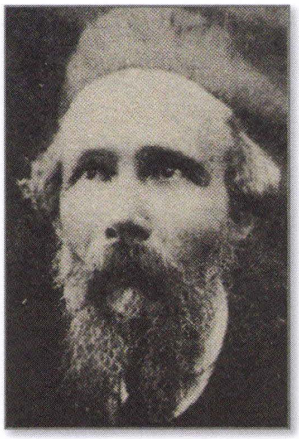
נולד בבריסק בשנת תר"מ (1880) בערך. למד בישיבות סלבודקא, ולוז'ין, שאוליי וראדין.

בזמן מלחמת העולם הראשונה התגורר בדווינסק, וכיהן כרב בבית המדרש גרינהויז.

בשנת תרפ"ד התקבל לרב באנישוק, שם כיהן כשלוש שנים. אחר כך היגר לארצות הברית וכיהן שם ברבנות בכמה בתי כנסת.

נפטר במוצאי שמחת תורה אור לכ"ד תשרי תרח"צ (28 בספטמבר 1937), ומנוחתו בחלקת אגודת אחים בבית החיים בוובורן, מסצ'וסטס.

דורות האחרונים ספר שני מ-פ עמ' 207.

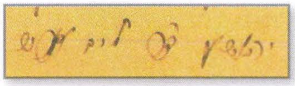

הר"ר יהושע[52] בן הר"ר (אברהם) ליב ארש

כיהן כראש ישיבה בישיבת ויטנברג בדווינסק (ישיבה חסידית), כר"מ בישיבת תומכי תמימים בליובאוויטש מחורף שנת עת"ר ואילך, וכר"מ בישיבת תומכי תמימים באראל ובקרמנצ'וג.

בתחילת קיץ תרע"ט נשלח עם קבוצת תלמידים

52. במבית הגנזים (קה"ת תש"ע) עמ' קלג מפענח חתימתו "יהושע ב"ר אברהם ליב ארש", ובשטר מכירת חמץ (שצילומו תחת ידינו) חותם "יהושע ב"ר ליב ארש". אבל בחותמת שהתפרסמה בדברי ימי התמימים עמ' 468 (ירושלים תשע"ז) כתוב "יהושע ב"ר טוביה ארש דווינסק", ובפשטות היו שני אנשים שונים בשם זהה.

לפתוח מחלקה מהישיבה בחאראל, ואחר כך חזר לדווינסק ושימש בה כדיין עד לפטירתו.

באגרת מיום י"א ניסן תרפ"ד[53] מתעניין אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש על אודותיו אצל אחד החסידים שגר בדווינסק, "מה שלומו של הראש ישיבה ר' יהושע ארש".

אגרות קודש שם בהערה. מבית הגנזים עמ' קלג. יזכור בוך פון ראקישאק און אומגעגנט עמ' 118 ועמ' 149.

הר"ר חיים צבי בן הר"ר אריה ליב זוכוביצקי

חתנו של הר"ר יחזקאל חפץ, רב בראדין, ווראנאווא, סקידל וקנישין, ומחבר ספר מלאכת חרש.

כיהן כדיין שלוש שנים אצל בן דודו הגאון רבי מאיר שמחה הכהן בדווינסק.

הקדשות שבסוף ספר מלאכת חרש ב, ובסוף משך חכמה א (הוצאת בני ברק תשס"ג).

הר"ר ברוך שלום בן הר"ר חיים דובער טריינין

נולד בדווינסק בשנת תרמ"ד בערך.

חתנו של הר"ר מאיר ליוען, רבה של ווילייקא (נובווילייסק), פלך ווילנא, ומחבר הספרים ראש אמיר, אמרי חמד ועוד.

תלמידו המובהק של הגאון רבי מאיר

53. אגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ חלק טז עמ' פז.

שמחה הכהן מדווינסק וחבר בבית דינו. הוסמך על ידו להוראה וכן על ידי הגאון הרוגצ'ובי.

לימים כיהן כרב בקליבלנד, משלהי שנת תרפ"ח כרב בפליינפילד, ניו ג'רסי, ואחר כך בבית הכנסת תפארת ציון אנשי ספרד בבענסונהורטס בברוקלין.

השתתף באספה אצל אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש למען ישיבת תומכי תמימים ביום ה כסלו תש"ב.

נפטר ביום י"ז אדר ב תש"ו (19 במרץ 1946), ומנוחתו בבית החיים בית דוד בלונג איילנד, ניו יורק.

משנה ישרה לחתנו הר"ר יחזקאל כהנא עמ' יא. תולדות חב"ד בארצות הברית עמ' קצג. ירחון דגל ישראל אלול תרפ"ח.

הר"ר נתן נטע בן הר"ר ברוך אפריימוביץ'

רב באקניסטה (ע"ע שם). כיהן גם ברבנות בדווינסק, סמרגון, ריגא ובמונטריאול, קנדה[54].

54. בשבועון כפר חב"ד גליון 1613 במאמרו של הר"ר חנניה יוסף אייזנבך על הר"ר אליהו יוסף ריבלין מדריבין נכתב "מאחת מחתימותיו נראה ששימש גם רבה של דענעבורג-דווינסק". אבל זה לא מופיע בעוד מקורות.

רבנים מטעם הממשלה

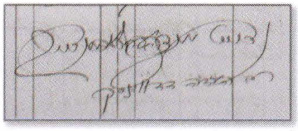
הר"ר שמואל גרשוני בן הר"ר משה יהודה ליב

רב ביאקובשטאט (ע"ע שם), ובערך משנת תרכ"ו רב רשמי בדווינסק מטעם הממשלה. כיהן בתפקיד זה 23 שנים.

נפטר ביום י"ט תמוז תרמ"ח (28 ביוני 1888)[55].

ד"ר יעקב הרץ בן ר' צמח רבינוביץ

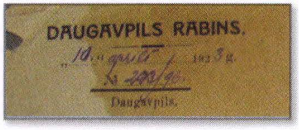
נולד בערך בשנת תקצ"ז (1837) בווילנא, גר בנובו אלכסנדרובסק.

חתום בספרי הרישום מחודש שבט תרמ"ט (סוף 1888) עד שנת תרנ"ח (1898)[56].

חתום גם בספרי הרישום של קהילת וישקי.

הר"ר צבי בן ר' דוד רטנר

נולד ביום ז סיון תרכ"ג (25 במאי 1863) בוויטבסק.

התמנה כרב רשמי בדווינסק מטעם הממשלה מיום כ"ד ניסן תרנ"ח (16 באפריל 1898)[57].

הסכמה ממנו נדפסה בשם הגדולים השלישי.

ברשימות הארכיוו משנת 1939 עדיין מופיע הוא כרב רשמי כאן, וכמו כן כרב רשמי גם בגריווא הסמוכה.

נספה בשואה בריגא בשנת 1941

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 238. רישומי הארכיוו העירוני בדווינסק.

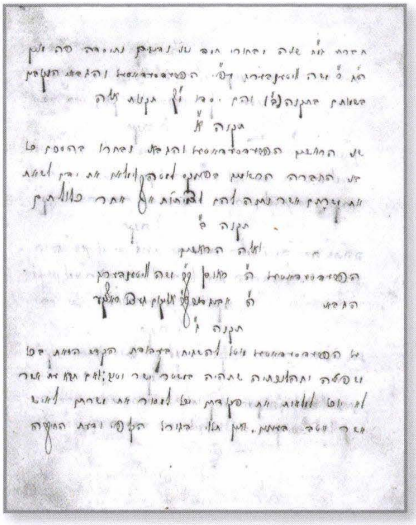

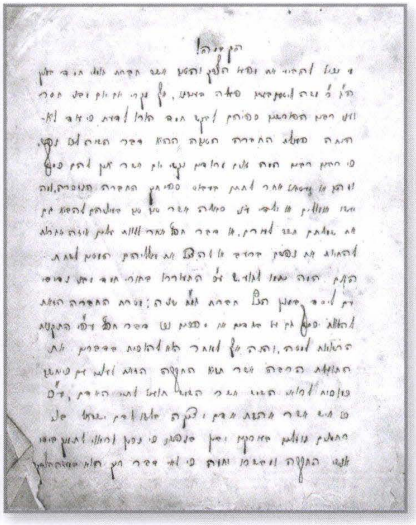
55. בפנקס רישום הפטירות - כ"ג תמוז, אבל מהידיעות בעיתונות על דבר פטירתו ברור שזו טעות.
56. נבחר כבר בקיץ תרמ"ח, אבל ארך זמן עד שמינויו אושר מטעם הרשויות - ראה הצפירה 29 באוגוסט 1888.
57. סיפור על עזרת הגאון הרוגצ'ובי לרב זה נדפס בשבועון כפר חב"ד גליונות 137 עמ' 14, 142 עמ' 38, 145 עמ' 29 (נעתק בספר הרוגוצ'בי עמ' 54).

גמ"ח זה נוסד בחול המועד פסח שנת תרמ"א.

להלן צילום שני העמודים הראשונים "מפנקס הגדול אשר לחברת הגמ"ח השני' שבמנין הג[ביר] ר' משה וויטענבערג אשר יסדו בחורי חמד ובני נדיבים ביום א' כ' ניסן שנת לגמילו"ת חסדי"ם דינאבורג".

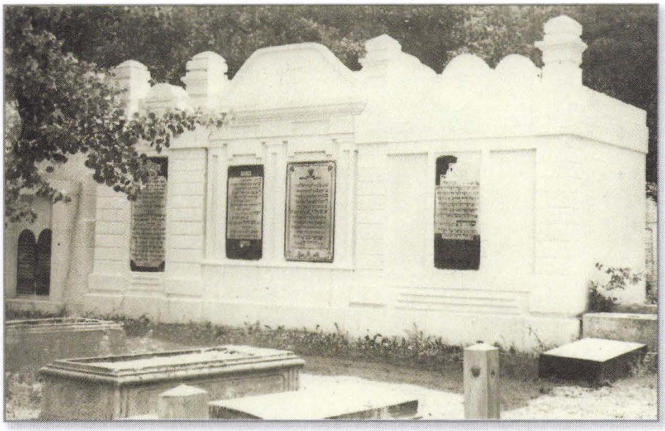

צילום האוהל המקורי על קברי רבני העיר לפני חיסול בית החיים (בשנות ה-70) והעברת הקברים

בית העלמין בדווינסק

בית־העלמין ההיסטורי העתיק ה־יותר של דווינסק, אשר ברפובליקה הסובייטית הלטבית שבו שמורים גדולי תורה ואישים אחרים, עומד לפני חיסולו המוחלט — ידיעה על חיסולו נתקבלה בירושלים.

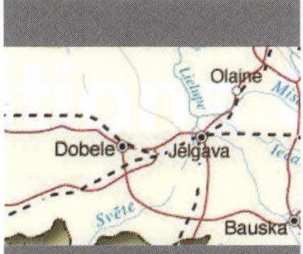
שמחה כץ, לשעבר עורך המשנה של האנציקלופדיה העברית, קיבל מכתב מדווינסק שבו נאמר כי השלטונות הסובייטים החליטו לחסל את בית־העלמין ההיסטורי המקומי הקיים כ־150 שנה. מבית־קברות עתיק־יומין זה נותרו רק כמה קברים בודדים; ביניהם קברו של הגאון הנודע רבי מאיר שמחה הכהן, מי שהיה רבם של ה„מתנגדים" בדווינסק. הידוע בחיבוריו התורניים „אור שמחה" על ה„משנה תורה" להרמב"ם ו„משך חכמה" פירוש על התורה. הוא נפטר בשנת 1926. קברו של הגאון רבי יוסף רוזין הידוע בכינויו „הרוגאצ'ובר עילוי" מי שהיה רבם של ה„חסידים" בדווינסק מחבר הספרים „צפנת פענח" על הרמב"ם, נפטר בשנת 1936; וכן הקבר של הרב נחמן בורכוביץ, חותנו של שמחה כץ, לשעבר עורך העתון „דבר" בדווינסק מחבר ספרי ילדים ידוע בדווינסק. מול הקברים הבודדים שנשארו לפליטה עומד קבר־האחים של יהודי דווינסק והסביבה שנספו בשואה. השטח האחר של בית הקברות העלמין היהודי נחרש ונהפך לגן ציבורי ומרכז תעשייתי.

הידיעה על חיסולו המוחלט של בית־העלמין היהודי בדווינסק, שהשלטונות הסובייטים עמדו לבצע עד הרן למאי השנה, והגיעה לארה"ב, ויהודי לטביה באמריקה, ובראשם הרב פנחס טייץ, מראשי „אגודת ישראל" בארה"ב פנו אל השלטונות בריגה וביקשו לעכב את ביצוע הגריסת הקברים עד תום ימים.

בימים אלה יצא הרב יצחק הכטמן, סגן יו"ר הקהלה היהודית במונטריאול, לברה"מ לפי הזמנת יהודי מוסקווה וריגה. הוא יעלה בפני השלטונות גם את בעיית חיסולו של בית העלמין היהודי בדווינסק.

נח זבולוני

עיתון דבר 8 במאי 1980

דובלה / דאבלען

עיר בנפת ילגבה (מיטוי) שבזעמגאלע קורלאנד[1]

הר"ר חיים בן הר"ר צבי אברהם וולפרט

כיהן כרב כאן בשנים תרמ"ז-תרנ"ב (1887-1892)[2].

אחר כך כיהן כרב בליבוי (ליעפאיה, ע"ע שם)

נפטר ביום ד תמוז תש"ב (19 ביוני 1942) ומנוחתו בכפר סבא.

הר"ר אייזיק בן הרר"ג לעוונסון (לעוונשאהן)

לימים היגר לארצות הברית.

הר"ר שמואל אביגדור בן הר"ר אבא אברמסון

נולד בשנת תרכ"ו (1866) בדווינסק. למד בישיבות מינסק וולוז'ין.

בשנת תרס"ג התקבל בעיר לרב וכיהן ברבנות כשנה.

---

* דאבלין.

1. יש להבחין בינה לדובלען שעל חוף הים הנקראת היום דובלטי שבעיירה יורמלא.
2. הצפירה ח תמוז תרנ"ח.

לימים היגר לארצות הברית וכיהן שם ברבנות בכמה קהילות. אחר כך כיהן תשע עשרה שנים כרב בניו יורק, ומחודש ניסן תרפ"ט בירושלים.

נפטר ביום כ"ד מרחשון תש"ב (14 בנובמבר 1941) ומנוחתו בהר הזיתים בירושלים.

מחבר הספרים תורי זהב, הלכה פלפול ודרוש על הלכות הכנסת אורחים (חשומ"ד - בערך תרפ"ו), שו"ת תורי זהב (חשומ"ד - בערך תרפ"ו), עם נקודות הכסף שאסור לשלוח שליח לחליצה (ירושלים תר"צ), שו"ת נעשה לך (ירושלים תר"צ).

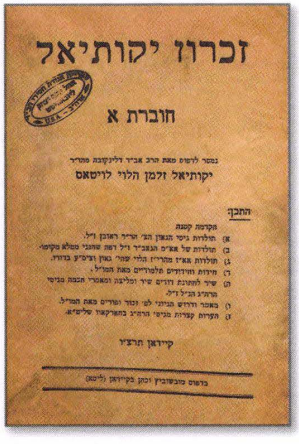
שמו מופיע ברשימת האישים שאדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש שלח להם מכתב ברכת שנה טובה לפני ראש השנה תרצ"ט[3].

דורות האחרונים ספר ראשון (א-ו) עמ' 12, שער ספרו עם נקודות הכסף.

פ"נ
הרב שמואל אביגדור
בה"ר אבא ז"ל
אברמסון
בעל "תורי זהב" ועוד
רב בכמה קהילות
נפטר בכ"ד במרחשון תש"ב
תנצב"ה

הר"ר יקותיאל זלמן בן הר"ר אהרן צבי הירש הלוי לויטס

נולד בשנת תרכ"ח (1868) לאביו, רבה של לינקובה.

חתנו של הר"ר אריה ליב ליפקין, רב בוועקשנע ובעוד מקומות, מחבר חדושי אגדות מהרא"ל (הובא לדפוס על ידי חתנו זה) ועוד.

בשנת תרס"ג, לאחר פטירת חותנו, מילא את מקומו ברבנות וועקשנע.

בשנת תרס"ה התקבל כאן לרב.

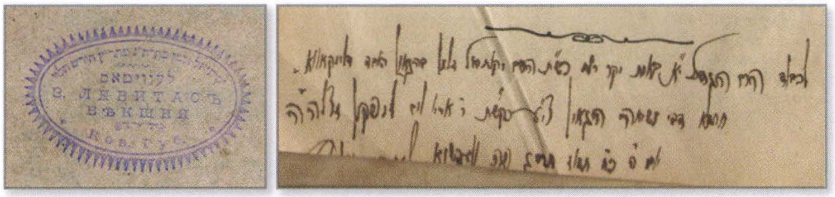
3. קובץ הרי"ף (מכתבי המזכיר הר"י פייגין) שנת תרח"ץ (נמצא בדפוס).

אחר כך התקבל לרב ומורה הוראה בלינקובה (לינקאווע), מחוז שאוולי, והיה לרבה האחרון ושם נספה בשואה[4].

מחבר זכרון יקותיאל (חוברת א, קידן תרצ"ו).

בספר הדרת צבי נדפס הספד שאמר על הר"ר צבי הירש נורוק, רבה של מיטוי. חידושי תורה ממנו נדפסו בירחון שערי ציון[5].

די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 99. אהלי שם עמ' 34. יהדות ליטא ג עמ' 322.

הקדשה מהר"ר שמחה הכהן כהנא על ספרו מגן התלמוד (ווארשא תרס"ב)

הר"ר ראובן בן הר"ר לוי אווצינסקי

נולד בשנת תרס"ז (1907) באלט אויץ לאביו שהיה רב המקום.

כיהן כרב בדובלה מחודש אדר א תרפ"ז (פברואר 1927).

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 236.

הר"ר ישראל שמואל בן הר"ר לוי אווצינסקי

נולד ביום י מרחשון תר"ע (25 באוקטובר 1909) באלט אויץ לאביו שהיה רב המקום.

כיהן כרב בדובלה מיום י"ב מנחם אב תרח"צ (9 באוגוסט 1938).

בנובמבר 1940 הגיש בקשה לרשויות לשחררו מתפקיד רב העיר בשל לימודיו באוניברסיטה המקומית.

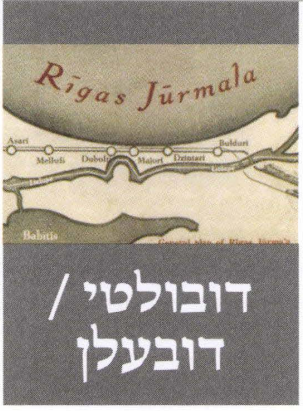
---

4. לפי אחד המקורות נרצח ביום שבת קודש ג תמוז תש"א (28 ביוני 1941) בעת פלישת הצבא הגרמני לעיר, על ידי לאומנים ליטאיים ימ"ש.
5. בכתב עת המעין תשרי תשמ"ח עמ' 41 הערה 3 נכתב עליו שהיה רב בעיר דובלין, אירלנד. וזו טעות כמובן.

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 69 ועמ' 236. די געשיכטע עמ' 196. לעניין בקשתו לשחררו מתפקידו יש להעיר שמדובר כחצי שנה אחרי שלטביה נכבשה על ידי הסובייטים, ואולי לכן התפטר מתפקידו.

•

בפנקס הקהילות מופיעים שמותיהם של הרב אהרן גליקמן שכיהן כרב בשנות התשעים של המאה הי"ט, ושל הרב דוד קנטור שכיהן כרב בין שתי מלחמות העולם.

ריגאס יורמלא שעל שפת הים
(בפי היהודים - ריגער שטראנד), פלך ליפלאנד

הר"ר ירוחם פישל בן הר"ר אליעזר הילמן

נולד בשנת תקצ"ט (1839).

התקבל למו"צ בשנת תר"מ (1880) וכיהן גם כשו"ב.

אהלי שם עמ' 37. יהדות לטביה עמ' 259.

הר"ר לוי בן הר"ר צבי הירש ליכטנשטיין

רבה של טוקומס (ע"ע שם).

מי"א טבת תרצ"א (21 בדצמבר 1931) כיהן גם כרבה של דובולטי.

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 234.

---

* דובבלן / דובבעלן / דובעללן / דובבעלען / דובבעלין.

פייערלעכער חנוכת־הבית פֿונם בית־הכנסת איז קעמערן.

זונטיק באמאָג איז אין קעמערן פֿאָרגענומען דער פייערלעכער חנוכת • חבית פון ערשטן קע• מערנער בית • הכנסת. וואָס איז נאָר וואָם אויס• געבויט געווארן צו דאנק דער פיכולישׂ פון חשי• בע נעוועלשאפֿטלעכע עסקנים.

דער ניגונשטיין פֿאר דעם דאָזיקן בית • הכ• נסה איז שוין צוליב־נעוואָרן פיט 8 יאָר צו • רי־ך. דורך צ רי ריגער און פֿראָווינציעלע בא • לעבאטים, וואָס האבן זיך בשעתו נעהאָלפֿן אין קור • פֿרם קעמערן. דערנאָך איז אויך אומקום • וויליקס נעווארן צ בוי • קאָסיפֿפֿס אין בעשאָנד• פון די ח"ח דר. אידעלמאן, ל. ליכטמן, דשׂ• נץ מעיער (הויפּט) ל. קאָדיש, דניאל שיין, מאקס בעליצקי, מ ראָבינאָוויטש, ר. בערענער, ק. שולמאן, ס. קיסין, ק. שיינקמאן א. א. צוי• ליב דער שחיערער ציימ איז אבער גיט סענלער נעווען ביזואיצער רי שול אוים־צוזוהן. רי בוי • קאָסיפֿפֿס האָם אבער ניט נערוט און נאָך לאנגע אנשפרייגונגן אין איר פֿאָרשׂאָרן נעלונגען פֿאָ• הויבן די בוי • ארבעט פון בית • הכנסת. אויפֿ• אין די שול שיין כמעט זיי פֿאָרפֿרטיק. זי אין אויס• נעבויט נעווארן לויט די צייכנונגן פון ארכי• טעקטאָר מאָגדלשמאָם און מאָכט א זייער טשו• אינדרוק, סי טיפ איר אינעווייניקסטער אויב • ריכטונג, סי טיפ איך אויסערלעכער שיינקייט צום חנוכת • הבית איז זיך רעם 9-טן יולי אין קעמערן צוזוימענפֿאָרן א היבשער אידישער עולם, צוזיצן זיי אויך די שפּעניזיטע קעמערנער אי • רישע קור • נעסט. צווישן עולם חערשט א יום • פֿיבריזיקע שיפֿונג, איינער רעם פֿונרערן ניט זיך פֿאָ כול • פֿוב, אזן סען ניט באקוקן רעם בית • הכנסת.

צום חנוכת • הבית זיינען אויך נעפֿוסטן רער ריגער רב הרב ם. זאָק אזן הרב ם. פֿוריז, דער משערנאָכילער רבי, דער פּירזידיכשמפּטער רב פֿאָל, דער ויצדושער רב רובינשפּיין. רעב

ראב. ם. נודאָק א. א.

די ניגע שול פֿונם הרב זאָק, דער אויבער • קאָנטאָר אברהמס סיפן כאר פון דער פייפוי • שול אונטער דער לייטונג פון דירעקטאָר ה' חיים בירן דורך מה פובו, נאָר וועלכע הרב זק האלפֿט פֿ לייענערע דעדע. פֿם רשרט אויך ה' מיכלמאן אויבער פון די אקסיוטפֿע פֿוער לטובת רעם ניעם בית • הכנסת. אבערקאָנטאָר אברה• סיס רשוגם מנחה. נאָר דער תפלה לאוים זיך רער עולם צו די שיין • סערוירטע פרשו.

אלם מאָמאָ • פֿיסמער וועדם אויבשיסיק אויבטעוויפֿ ה' דר. אידעלמאן. באָם פיש ריידן דער נבאי פון ניעם קעמערנער בית • הכנסת ה' ל. ליסמאן, ם. קיסין (העבריאיש) הרב פאול, הרב רובינשטיין, יוסף כץ (אין נאָמען פון מבקיש • ערומים אזן מאיראנאפֿאָער אירישער קהלה) אלם לעצמער ערדם דער נאָמן פון ניעם בית • הכנסת דר. אידעלמאן.

לעת • עתה זיינען שוין פֿר די בוי • ארבעפן פון שול אויסגעגעבן נעווארן 13.000 לאָם, דונר פֿרום וועם דער בית • הכנסת אפֿקאָסטן זא ערך 20.000 לאָם. די נעלמער זיינען צוגוים • נעוואָרפֿן נעווארן פון שפּענדונגן. אויך זונטיק האבן מערערע אָפֿפֿיילונגמער נעשפּענדערט גרע • מערע נעלם • סומם לטובת דר שול.

אינם אויבזיי פון ניעם בית • הכנסת האָם זיך אויך באשיילונס א ספּעציעלער דאָנען • קע • מיטעם אין באשאָנד פון די פרוי דר. אידעל, מאָן, פרוי ליסמאן, פרוי קיסין פרוי דר. קאָל• נוס, פרוי מיכאליסקי פרוי לאפקאָווסקי, פרוי קאָדיש, פרוי מאיר, פרוי אש, פרוי פריד • לענדער, פרוי נערבער אזן פרוי דאָלנאָפֿאָלם. קי.

נאָך א נעמיפֿלענן צוברייגונגן אין רער שפּחת מצות איז זיך רער עולם שפּעם אין צוגם פֿא• נאָנערנענגנגן.

זונטיק — רעפֿעראט פֿאר די מעיני אפן ריגער

(מ) זונטיק, 5 אויגער נאכמיטיק וועם אין מפֿלוישי אין מנין פון מניר, קאָלפיז נעם 5 הרב ר. מעיני, רב פון מנריאל, ריירן פֿאר א יונגם־קריין וועגן רער יוגנט־באוועגונג „חזק חיים" אין ארץ ישׂראל.

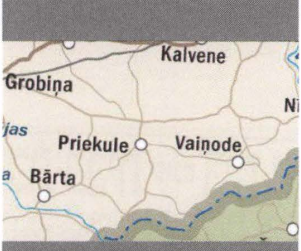
„עונג שבת" פֿאראנשטאלטונגן פֿאר מעני אפן ריגער שטראנר

(מ) די עונג שבת־פֿאראנשטאלטונגן פֿאר רער אידישער יוגנט, וועם חערן איינגעלרנט יקרן שבת אפן ריגער שטרשנר אין מאיאי אזן בולדורי רופן ארויס א גרויסן אינטערעס אזן חערן נוס באווכט.

מארגן, שבת פ' עקב קומט פֿאר רער עונג שבת אין מאיאי אין מנין וויקטאריעס יקלפ פינקפלקף השלב 6 אויגער נאכמי• טפֿג.

אין בולדורי וועם די עונג שבת פֿאראנ• שטאלטונג פֿארקומען אין קהלשן מנין 7 אויגער אינאוגם.

קעמערי - קעמערן נמצאת גם היא ביורמלא.

ואינודה

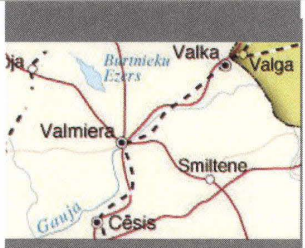
ישוב בנפת ליעפאיה קורזמה (קורלאנד)

הר"ר אברהם בן הר"ר אליעזר זאב שיץ

נולד ביום ג כסלו תרע"א (4 בדצמבר 1910) בליבוי לאביו, רבה של פאווילוסטה, אייזפוטע ורייביני (ריבנישקי). למד בישיבת ריגא והוסמך לרבנות על ידי רבה של ריגא הר"ר מנחם מענדל ז"ק.

בשנת תרצ"א החל לכהן כרב העיירות ואינודה, פווילוסטה וסקרונדה.

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 241.

ואלמיירה / וואלמאר

עיר נפה בוידזמה (ליפלאנד)

הר"ר אלי' איליאן

מופיע בספרי רישום לידות, פטירות ונישואין של קהילת ריגא משנת תרמ"ה (1885) ואילך כ"עוזר הרב" כאן.

הרב שלמה זלמן מוריין

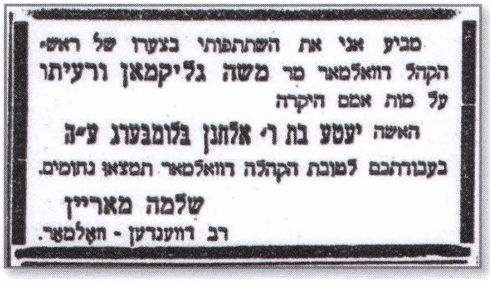
נולד ביום כ"ה סיון תרס"ט (14 ביוני 1909) בריגא. למד בישיבת ריגא.

כיהן גם כרבה של צעסיס (וועגדען).

במודעה להלן מעיתון פרימארגן[1] חותם רב דוועגדען (צעסיס) - וואלמאר.

בלטביה בתי כנסת ורבנים נדפס מכתבו לרשויות משנת תרצ"ג (1933) בבקשה לאיחוד שני הקהילות.

מביע אני את השתתפותי בצערו של ראש־
הקהל דוואלמאר מר משה גליקמאן ורעיתו
על מות אמם היקרה
האשה יעטע בת ר' אלחנן בלומבערג ע"ה
בעבודתכם למובת הקהלה דוואלמאר תמצאו נחומים.
שלמה מאריין
רב דוועגרען - חאלמאר.

1. ל שבט תרצ"ג.

הר"ר יעקב גרובין

נולד ביום כ"ט מרחשון תרע"ב (20 בנובמבר 1911) בדווינסק. למד בישיבות ברנוביץ' וראדין.

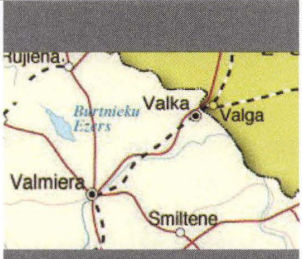
כיהן כרבה של ואלמיירה מי"ב תשרי תרצ"ז (28 בספטמבר 1936).

כיהן גם כרב העיירות לימבאז'י (לעמזאל) ורויאנה.

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 229.

•

בספר רישום נישואין קהילת ריגא שנת 1906 ושנת 1909 מופיע כמסדר קידושין **הרב ל. הורוויץ (גורעוויץ) מוואלמאר.**

ואלקה

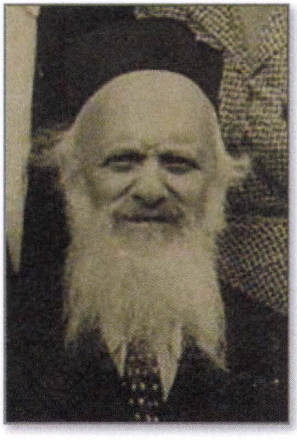
עיר נפה בוידזמה (ליפלאנד), על גבול אסטוניה

הר"ר אליעזר בן הר"ר שרגא יצחק הכהן פינקוביץ

כיהן ברבנות כאן, בפרויענבורג ובסמילטנה (ע"ע שם).

די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד בהוספות שבסוף הספר. יהדות לטביה עמ' 266.

הר"ר משה דוד בן הר"ר שמואל מסליאנסקי

נולד ביום י טבת תרל"א (3 בינואר 1871) בסלוצק. למד בישיבת ולוז'ין. תקופה מסוימת למד בחברותא עם הגאון הרוגצ'ובי.

חתנו (בזיווג ראשון) של הר"ר יחיאל מיכל וולפסון, רב בהאדיטש, סעלץ ויאנישוק, ומחבר ספר שפת הים.

מופיע בספרי רישום נישואין של קהילת ריגא (1903-1909) כמסדר קידושין **הרב מסלנסקי** "עוזר הרב בוואלק". כיהן ברבנות כאן משנת תרנ"ז (1897) ושימש גם כרב רשמי.

לאחר מלחמת העולם הראשונה פסקה ועדת בוררות מטעם בנות הברית שהעיר תחולק, ורק חלקה הקטן יסופח ללטביא. בשנת 1920 חולקה העיר, וחלקה הגדול יותר סופח לאסטוניה. מאז נקראו שני החלקים וואלקה בלטביא וואלגה באסטוניה. הרב

* ואלק.

מסליאנסקי עקר לחלק האסטוני של העיר ושימש שם כרב עד מלחמת העולם השניה.

אחרי מלחמת העולם השניה, משנת תש"ו (1946) כיהן כרב בית הכנסת היחיד שנותר לפליטה אחרי המלחמה, פייטאוו שול, בריגא.

נפטר שם ביום י"ב אדר א תשי"ט (20 בפברואר 1959) ומנוחתו בבית העלמין שמערלי בריגא.

ספרי הרישום קהילת ריגא. פנקס הקהילות עמ' 112. רשימת ר' אברהם גודין ז"ל. הארכיוו העירוני בוואלגה, אסטוניה.

הכיתוב על האוהל שעל קברו:

פ"נ
אבינו עטרת ראשנו
מורנו הרב הג'
ר' משה דוד ב"ר שמואל זצ"ל
מאסליאנסקי
זכרו יהי' חקוק בלבנו נצח
עלתה נשמתו בטהרה י"ב אדר א'
תשי"ט
המתאבלים עליו בנו ובנותיו וכל מכיריו
ת'נ'צ'ב'ה'

הכיתוב בצד השני:

פ"נ
האי גברא יקירא
גריס באורייתא תדירא
אהב לכל אדם
ואהוב מכל
חבב תורה והוקיר
רבנן שמש תלמידי
חכמים הרבה למד
ולמד וקים מצוותיה
בשמחה ובמסירות נפש
אביר הרועים אשר
היה רועה את צאנו

במשך שנים רבות
בק"ק ריגא
לאנהר על עיינין משמערתיה (?)

•

בספר Jewish Cemeteries in Latvia **(ריגא 2006, עמ' 113) מופיעה כאן תמונת מצבה ועליה הכיתוב:**

הרב המאור הג[דול] צדיק
וישר ... מפור[סם] ... יצחק
יששכר ב"ר אהרן ונאסף
אל עמיו כ"א ניסן ז' של
פסח ש[נת] תרמ"ט לפ"ק
תנצבה

ווארקליאני

עיר בנפת רזקנא במרכז לאטגאלע

הר"ר אהרן זעליג בן הר"ר נפתלי ציוני

נולד בשנת תקע"ב (1812) לאביו, רבה של לוצין.

חתנו של הר"ר ישראל זליגמן, רבה של דריסא.

כיהן כאן ברבנות כשבע שנים, בערך משנת תר"ט עד תרט"ז (1849-1856), אז עבר למלא את מקום אביו כרבה של לוצין (ע"ע שם).

נפטר ביום ד ניסן תרל"ו (29 במרץ 1876).

מגילת יוחסין אות לב.

הר"ר שלמה צבי שפירא

רב בווארקלאן, ווילאן וקליקול.

בסוף ימיו עלה לארץ ישראל.

שו"ת שלו עם הרב משה יצחק אביגדור, רבה של שקלוב ועוד, נדפס בשו"ת פרדס רימונים א (ירושלים תשס"ז) יורה דעה סימן כג.

אהלי שם עמ' 451 (ביידישע שטעט שטעטלעך און דארפישע ישובים עמ' 487 מעתיק בטעות שמו שלום צבי).

הר"ר משה אהרן בן הר"ר יעקב רבינוביץ

נולד בסמרגון בשנת תקצ"ח (1838).

• ווארקליאן / וארקליאן / וארקלאן / וורקלאן / ווארקלאן.

כיהן כאן כרב[1]. אחר כך התפטר מהרבנות, עבר לווילנא ועסק במסחר.

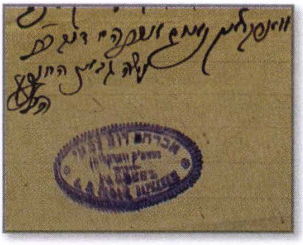
ממייסדי המושבה חדרה בארץ ישראל.

נפטר בווילנא בשנת תרנ"ז (1897).

סמורגון ספר עדות וזכרון עמ' 108.

הר"ר אברהם דוב בן הר"ר משה גבאי

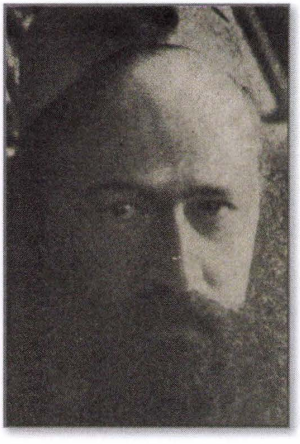
נולד בשנת ת"ר (1840) בבברויסק. למד שם בישיבה אצל הר"ר יחיאל מיכל עפשטיין מנובהרדוק (מחבר ערוך השלחן), ונודע בכינוי "העילוי מבברויסק". הוסמך להוראה על ידי הנצי"ב מולוז'ין, האחים הר"ר זעליג ציוני מלוצין והר"ר יצחק ציוני רבה של רעז'יצא, ועוד.

התמנה לרב כאן בשנת תרל"ג (1873) וכיהן בה במשך ארבעים וחמש שנה, עד לפטירתו בשנת תרע"ז (1917).

תשובה אליו בשו"ת רידב"ז סימן כה, ובשו"ת ציוני חלק א סימן כח, חלק ב סימנים כג, ל, לט.

אהלי שם עמ' 54. באברויסק ספר זכרון עמ' 291.

הר"ר אליעזר יעקב בן הר"ר משה דוד הכהן גרודסקי

נולד בשנת תרל"ה (1875) בפריילי, שם שימש אביו ברבנות.

חתנו של הר"ר בנימין אייזנשטט, רבה של אוטיאן ומחבר ספר משאת בנימין.

כיהן כרב כאן משנת תרע"ח (1918)[2].

---

1. אולי הוא "הרב אב"ד" המוזכר בשו"ת עולת יצחק א סימן קצג שכיהן כאן כרב בשנת תרל"א.
2. לפי רישומי הארכיון משנת 1939 הוא שימש כרב גם בעיירות ברקאווה (בורקוב / בורהוף - Barkava) שליד רזקנא, ועלעיא, ליד הגבול עם ליטא. אמנם לפי לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 229 בנו אליהו (נולד בווארקלאן בשנת תרע"ד (1914)) הוא שכיהן כרבה של ברקאווה מיום כ"ח סיון תרח"צ (27 ביולי 1938). בדקתי שוב בארכיון כאן ואכן כך נרשם. במגילת יוחסין - יחס אבות אות פו (נערך בערך בשלהי שנת תרצ"ט) נכתב שהוא משמש כעורך דין בריגא.

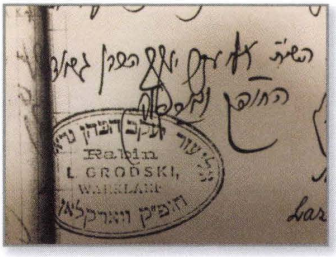
נספה בשואה עם בני קהילתו ביום י"א מנחם אב תש"א (4 באוגוסט 1941).

מחבר ספר תורה ודעת על ספר בראשית (ריגא תרצ"ו). חידושי תורה ממנו נדפסו בקובץ שערי ציון. מכתב ממנו נדפס בזכרון בספר (עמ' 134).

מוזכר באגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש[3] בעניין החזר חוב (או תמיכה) "להרב ל. גראדסקי בעיר ווארקליאן מאה ועשרים לאט".

מגילת יוחסין יחס אבות סעיף פו. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 229 (ושם כותב שכיהן כרבה של פריילי משנת תרע"א (1911) עד שעבר לכהן ברבנות כאן). פנקס הקהילות עמ' 114 ואילך.

מכתבו לאיש החסד הר"ר מרדכי דובין בעניין העברת יום השוק בעיירה מאדאן (מאדונה) מיום השבת קודש[4]:

בעזה"י יום א' ר"ח טבת התרצ"א
כבוד האלוף המרומם הנכבד הנעלה יקר ערך עסקן צבורי נודע לתהלה ציר הסיים מוה"ר מרדכי דובין הי"ו
שלום וברכה
אחדשה"ט [אחרי דרישת שלומו הטוב] כיאות לכבודו הרם
הנה עפ"י בקשת העדה קהילת עיר מאדאן בליפלאנד והשו"ב הנכבד דקהילת מאדאן מו"ה משה חיים ליפשיץ הנני פונה בזה בבקשה לכבודו יען כי בקביעות יום השוק במאדאן הוא ביום השבת קודש לכן חילול הש"ק גדול ונורא מאד ד' ירחם ומאד ידוה הלב ומר לראות בחילול הקודש בפרהסיה אם באפשר נא לפעול מטעם הממשלה כי יחליפו יום השוק מיום השבת קודש ליום ה' הי' צריך לעשות כל האפשר ממש במסירות נפש, וכאשר אמרו חז"ל לפעול במסירות נפש על קיום שמירת השבת וע"כ בודאי יעשה כבודו שיחי' כל האפשר בזה וכל מה שיהי' נחוץ בזה לעשות מצד קהילת מאדאן יראו גם הם לעשות כאשר יודיעו להם מה נחוץ מצדם לעשות והנני מקוה ומצפה לתשועת ולעזרת השי"ת בזה, ולמעלת כבודו אשרי שיהי' יכולת בידו להסיר מכשול נורא ולתקן דבר גדול זה.
והנה מחכים לתשובתו לדעת מה שיפעול בזה ובמה שנחוץ מצד אנשי מאדאן לעשות בעזר השי"ת.

3. חלק יב עמ' נב.
4. פורסם על ידי בקובץ אור ישראל כסלו תשס"ב (כו).

ידידו הדו"ש בכבוד וברכה מצפה לתשועת השי"ת,
אליעזר יעקב הכהן גראדסקי, החופ"ק ווארקלאן
מכתב תשובה יכול לשלוח אלי עפ"י אדרסתי בווארקלאן או להשו"ב במאדאן עפ"י אדריסתו

Grāmata
„Tora Veidaat"
Rabina L. Grodska sprediķi.
Izdevniecība SKOLA" Rīgā, Marijas ielā 6a.

ספר
תורה ודעת

המחבר הנדרש בקרא בשם אמרי דעת
התלמידים וג'אורים בהלכה ובקא משמחידושי תורת
אשר אבי החזן זצוק"ל ישנה
אליעזר יעקב בהרב הגאון פוהריר משה דוד
הכהן זצ"ל גראדסקי
חתנם הארשלאן דמתיבתא דמאדינא
חלק א' ספר בראשית

בשו"ת עולת יצחק חלק א סימן קצג מוזכר הרב הרשמי מטעם הממשלה כאן בשנת תרל"א: ר' **טוביה**. ואולי אליו הכוונה בנרשם בספרי רישום לידות, פטירות ונישואין כאן "**עוזר הרב טוביה הילפערין**".

בספרי רישום נישואין שנת תרל"א-תרל"ב (1871-2) מופיע כמסדר קידושין הר"ר **דוד בן ראובן (רובינאוו - רובין)**.

משלהי תרמ"ט (1889) ואילך חתום כרב רשמי כאן **יעקב פוליאק**, הרב מטעם הממשלה ברעז'יצא.

וייסיטה / ווועסען

עיר בנפת יעקאבפילס בזעמגאלע (קורלאנד)

הר"ר אהרן בן הר"ר משה שלום סטול

נולד ביום כ"ה שבט תרס"ה (31 בינואר 1905) ביעזנא הסמוכה לקובנא, שם כיהן אביו כרב (אחר כך כיהן כרבה של סלדוס ובאוסק).

למד בישיבת טלז, היה עיתונאי, סופר ורב כאן משנת תרצ"ב.

תרפ"ד-תרצ"ו (1924-1936) כיהן גם כרב העיירה ברונאבה (brunava) שליד באוסק.

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 242 (ושם בעמ' 213 מכתבו לרשויות מיום כ סיון תרצ"ו (10 ביוני 1936) לשחררו מתפקיד רב בברונאבה). יהדות לטביה עמ' 257.

•

בפנקס הקהילות (עמ' 116) מופיע שהרב קוקלה (חיים קוקליא) היה הרב כאן בשנות השלושים. אבל בלטביה בתי כנסת ורבנים הוא נרשם כשוחט ולא כרב.

• וויעסיטע.

עיר בנפת רזקנא בלאטגאלע[1]

הר"ר צבי הירש בן הר"ר אברהם ימיני

נולד בשנת תר"ל (1870) בחבל מינסק. למד בישיבות ולוז'ין, איישישוק ובכולל בקובנא.

הוסמך להוראה על ידי הגאון רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק.

חתנו של הר"ר משה מעשל פלצינסקי, רבה של ווישקי.

רב כאן משנת תר"ס (1900).

נפטר בשנת ת"ש (1940).

בכתב העת שרגאי ד (עמ' 153) כותב שהתשובה בשו"ת זכר יהוסף סימן ריא היא כנראה אליו.

אהלי שם עמ' 59. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 227, ושם שנולד בשנת תרכ"ח (1868) ושכיהן כרב כאן משנת תרס"ב (1902)[2].

הר"ר אהרן שכנא בן הר"ר שלמה יהודה ליב פלצינסקי

חתנו של הר"ר צבי הירש ימיני הנ"ל.

כיהן כרבה של אנטונופול (בורובקה, ע"ע שם), ומשנת ת"ש (1940) מילא את מקום חותנו ברבנות כאן.

---

* וילון / ווילאן / ווילייאן / וועליאן.

1. יש להבחין בינה לעיירה ווילאן הסמוכה לקובנא.

2. בפנקס הקהילות עמ' 118 נכתב שהיה רב עד אמצע שנות השלושים, אבל זו טעות, כי בלטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 217 נדפס מכתבו לרשויות מחודש נובמבר 1939 לשחררו מתפקיד רב.

נספה כאן בשואה עם בני עדתו בקיץ תש"א (1941)[3].

•

עיין לעיל ברבני ווארקליאן, שם נכתב שהרב **שלמה צבי שפירא** כיהן גם כאן כרב[4].

3. בפנקס הקהילות עמ' 118 נכתב שהרב י. גרודני היה הרב הראשון כאן. אבל לא מצאתי לזה אזכור נוסף. גם הנכתב שם שהרב יוסף קובנאט שימש כאן כרב לא מופיע בעוד מקורות.
4. אבל אולי כיהן בווילאן שבליטא.

וילאקה / מארינהויז

עיירה בנפת אברנה בלאטגאלע

הר"ר משה דוד גולנדסקי

שימש כמורה הוראה.

פנקס הקהילות עמ' 119.

הר"ר בן ציון בן הר"ר אליעזר דון יחייא

כיהן כרב הראשון.

התמנה בשנת תר"ס (1900) וכיהן כאן ברבנות עד שנת תרפ"ו (1926), אז עבר למלא את מקום אביו ברבנות לודזא (לוצין, ע"ע שם).

אהלי שם עמ' 116. הקדמתו לספרו טעם מגדים חלק א.

הר"ר ישראל יעקב בן הר"ר דניאל צ'רניאק

נולד ביום כ מרחשון תרנ"ט (5 בנובמבר 1898) ברעז'יצא. למד בישיבות רעז'יצא, ריגא ובוגורודסק, והוסמך להוראה על ידי הרב מנחם מענדל ז"ק, רבה של ריגא.

חתנו של ר' שלמה'לה, השמש של המנין החסידי "באזאר בערג" בריגא.

• ויליאקי / ווילאקי / ווילויאקי / ווילויאקא / מאריענהויז / מאריענהאוזן.

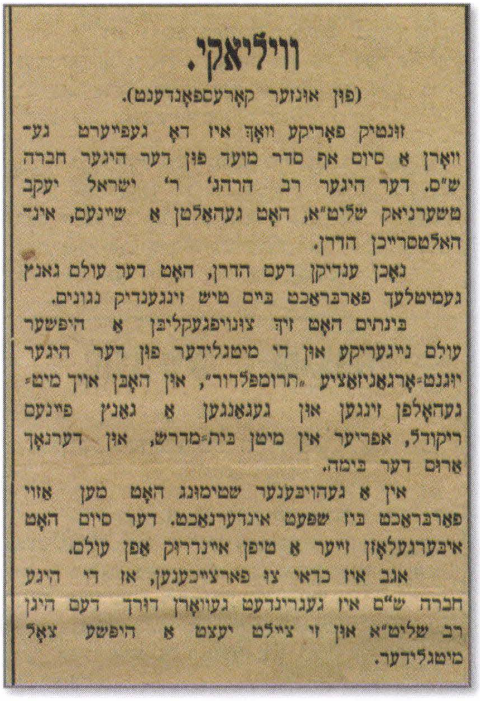
ממגידי השיעור בישיבת ריגא ומעסקני החינוך החרדי בלטביא.

כיהן כרב המקום משנת תרפ"ו (1926).

נספה בשואה.

חידושי תורה ממנו נדפסו בקונטרס פלפול החברים (ריגא תרפ"ד).

יהדות לטביה עמ' 409. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 225.

ווילקי.

(פון אונזער קארעספאנדענט).

זונטיק פאריקע ויאך איז דא געפיירט ג'ע־
ויארן א סיום אף סדר מועד פון דער היגער חברה
ש"ס. דער היגער רב הרהג' ר' ישראל יעקב
משערניאק שליט"א, האט געהאלטן א שיינעם, אינ־
האלטסרייכן הדרן.

נאכן ענדיקן דעם הדרן, האט דער עולם גאנץ
געמיטלעך פארבראכט בים טיש זינגענדיק נגונים.

בינתים האט זיך צוזאמיפגעקליבן א היפשער
עולם ניינעריקע און די מיטגלידער פון דער היגער
יוגנט־ארגאניזאציע "תרומפלדור", אין האבן אויך מיט־
געהאלפן זינגען אין געגאנגען א גאנץ פיינעם
ריקוד, אפריער אין מיטן בית־מדרש, אין דערנאך
ארום דער בימה.

אין א געהויבענער שטימונג האט מען אזוי
פארבראכט ביז שפעט אינדערנאכט. דער סיום האט
אינגערגלאזן זייער א טיפן אינדרוק אפן עולם.

אגב איז כדאי צו פארצייכענען, או די היגע
חברה ש"ס אין געגרינדעט געווארן דורך דעם היגן
רב שליט"א און זי ציילט יעצט א היפשע צאל
מיטגלידער.

עיתון אונזער שטימע ג מנחם אב תרצ"א (עיתון מס' 1)

•

בספרי הרישום כאן בשנים תרל"א-תר"מ (1880-1871) חתום כרב רשמי ר' יהודה ישכר גיטעלסאהן, הרב מטעם הממשלה בלוצין ורעז'יצא.

עיירה בנפת דאוגאווופילס (דווינסק) בלאטגאלע

הר"ר משה מעשל בן הר"ר יעקב פלצינסקי

נודע בכינוי "העילוי מסובאלק". היה ידיד נפש של הגאון רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק.

כיהן כרב בווישקי 40 שנה[1].

נפטר בשנת תרס"ז (1907).

מחידושי תורתו נדפס בקונטרס זכר אבות שבסוף ספר שלום יהודה.

יהדות לטביה עמ' 407. פנקס הקהילות עמ' 122.

הר"ר שלמה יהודה ליב בן הר"ר משה מעשל פלצינסקי

נולד כאן בשנת תרל"ו (1876) לאביו, רב העיר הנ"ל.

חתנו של הר"ר נתן צבי פינקל, מייסד ומנהל רוחני של ישיבת כנסת ישראל בסלבודקא.

כיהן כרב כאן משנת תרס"ד (1904) במשך כעשרים וחמש שנה.

משנת תר"ץ (1930) כיהן כרב באיזור פלאן חדש בדווינסק (ע"ע שם), ושם נספה בשואה.

---

* ווישקי / ווישקעס / וויסקעש / ווישקעש.

1. ביחס אבות אות צד (וכן באהלי שם עמ' 47) נכתב שכיהן כאן כרב כ-50 שנה.

הר"ר יעקב מאיר בן הר"ר שלמה יהודה ליב פלצינסקי

נולד כאן בר"ח סיון תרס"ב (6 ביוני 1902) לאביו הנ"ל. למד בישיבות רעז'יצא, ריגא, קרמנצ'וג, סלבודקא וחברון.

כיהן כרב כאן משנת תר"ץ (1930), על מקום כהונת אביו וסבו.

חידושי תורה ממנו פורסמו בירחון כנסת ישראל ובקונטרס זכר אבות שבסוף ספר שלום יהודה.

נספה בשואה בדווינסק.

יהדות לטביה עמ' 407. ירחון שערי ציון אייר-סיון תר"ץ עמ' לד. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 238 (ושם שהתקבל לרב בשנת 1931. אבל בירחון שערי ציון תחילת קיץ תר"ץ כבר מופיע שהתקבל לרב). פנקס הקהילות עמ' 123.

ברכת מזל טוב לחברי היקר הרה"ג אוצר התורה ורעת ה' כליל המעלות והמדות
דוב מעיני נ"י לנשואיו את בת הגר"י **ברנציק** שליט"א.
תתגשמנה שאיפותיך, יפוצו מעיינותיך חוצה, וברוחק הכביר תשפיע לרבים וה
להיות מגדולי מנהיגי עמנו.
ידידך יעקב מאיר פלצינסקי הרב בווישק

אונזער שטימע, י"ח תמוז תרצ"ב

•

בפרנומרנטן שבסוף ספר קרני צבי חלק א מופיע תחת העיירה ווישקעס הרה"ג ר' **משה יעלין**.

בספרי רישום לידות, נישואין ופטירות חתום כאן כרב רשמי ד"ר **יעקב רבינוביץ**, הרב מטעם הממשלה בדווינסק.

ולדמרפילס / סאסמאקן

עיר בנפת טאלסי (טלסן) בקורזמה (קורלאנד)

הר"ר מנחם נחום

מוזכר בפרנומרנטן שבתחילת ספר דרך סלולה (ווילנא תקפ"ו) "הרב המאה"ג מ"ו [המאור הגדול מורנו ורבנו] מנחם נחום דק"ק סאסמאקען".

הר"ר אריה ליב רצקר בן הר"ר אליעזר

נולד בראצק, פלך סובאלק. תלמידו של מהרא"ל צונץ, רבה של פולוצק.

חתנו של הר"ר גדליהו גינזבורג שבסוף ימיו כיהן כרב בקהילת אוסטרא[1].

בצעירותו שימש כאן כרב, ואחר כך שימש כראש ישיבה בדווינסק, רב בראדין וראש ישיבה בווילנא עד פטירתו ביום י"א ניסן תקצ"ו (29 במרץ 1836).

נחלת אבות עמ' 32 ועמ' לה. אהלי שם עמ' 124.

הר"ר חיים.

כיהן כרב כאן, אבל לא ידועים פרטים על אודותיו.

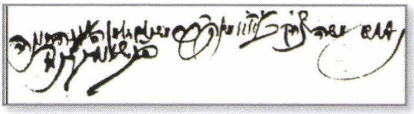
הר"ר משה יצחק רעוועל (רעוויל) בן הר"ר משולם זלמן הלוי

מכונה בשם ר' משה איצל פונוביז'ר.

---

* וואלדמרפילס / סאסמאקען.

1. נודע בשם ר' גדליה נעסוויזער, או ר' גדליה דער גרויסער.

נולד בערך בשנת תקפ"ז (1827) בעיר ראסיין[2]. תלמידו של הר"ר אליהו מראגולה וקאליש.

בצעירותו כיהן כרב כאן בולדמרפילס.
אחר כך כיהן ברבנות בערים רבות (קראטינגען, גולדינגן, ליבוי, טאווריג, פוניבז', שוועקשנא, פלונגיאן ואוגוסטוב).

נפטר בשבת קודש פרשת קדושים ו' אייר תר"ל (7 במאי 1870) בעיר אוגוסטוב, מקום רבנותו האחרון (כיהן שם כרב רק כשנה אחת).

מעט חידושיו על מסכת ברכות נדפסו במסכת ברכות דפוס שטעטין תר"כ (ובמסכת ברכות ברלין-ווארשא תרכ"ג) ובספר כתר המלך (ווארשא תרנ"ו) לחתנו הר"ר כתריאל אהרן נאטאן, בו הוא כותב בהקדמה שמביא בספרו חידושים רבים מחותנו שמצא כתובים על גליון הרמב"ם שלו וממה ששמע מפיו. גם בספרו של נכדו חדושי יחיאל חלק ב (ווילנא תרצ"ב) נדפס "יתר הפליטה מתורת זקני הגאון ר' משה יצחק רעווּעל זצ"ל, דרוש הלכה הסכמות".

חדושי יחיאל (ווילנא תרצ"ב) בתחילתו. בחלק ב נדפס נוסח מצבתו. אוגוסטב ספר קהילה עמ' 94. באריכות על אודותיו - אחד בדורו (תל אביב תש"ל) עמ' 181 ואילך, רבותינו שבגולה ב עמ' 257.

נוסח מצבתו בבית החיים באוגוסטוב:

מזאמוט, יצא חטר לגאון ולתפארת
שעשועיו, גדלה קורלאנד לצבי ועטרת
הוי הוי תקרא פלאען כי חפרה הקבר
יחד על משה תיללנה קהלות תשע
צאן נהג בשנות חמשים על פלגי ישע
חיל תאחז כל איש - גדול כים השבר
קדוש יעקב וגאונו משושו וששונו חמדת כל עינים
בן ששים ושלשה - הוי בא שמש בצהרים
ממקום שור ופגע עמל ונגע הלך לנוח
שכח אניתו בלב ים זועף סוערת
לא זכר קן גוזליו בלי חוסה נותרת
מה גדול שברך בת יעקב עד היום יפוח
ה(לילו) דכים כי מרחמכם אפס

2. בלקורות עיר ראסיין ורבניה עמ' יא נכתב שנולד בשנת תקע"ב ונפטר בגיל נ"ח. אבל על מצבתו מופיע שנפטר בגיל 63.

ל(א יתנו) דמי כל קשה יום כל מר נפש
ובכתה התורה והמצוה גואלכן אין
ידידכן יחידכן נוצרכן כאישון בת עין
זכרו מי לא יברך? כי מי לא ידעהו?
צוף דבשו וחלבו מי לא טעמוהו?
לב מי לא הרנין? מי לא יודנו?
למד ולימד העיר והאיר עד הלך ואיננו
השיב רבים מעון עשה נפשות סלה
הפליא לעשות עמד לנס עד נאסף האהלה
ה"ה [הרי הוא] אדמו"ר הרב הגאון הגדול שר התורה
מאור הגולה נ"י ע"ה פ"ה [נר ישראל עמוד הימין פטיש החזק] חכם הרזים
המפורסם
בכל קצוי תבל בתורתו וצדקתו כקש"ת מרן
משה יצחק בהרב מ' משלם זלמן הלוי ז"ל
עלה למרום ליל ש"ק ו' אייר א"ך לספירה ש' תר"ל

במסכת כתובות ברלין תרכ"ב נדפס מכתבו זה

מכתב מהרב הגאון המפורסם ח"ו מו"ה משה יצחק נ' שהי' אב"ד בכמה קהלות ליפאייא קראטשינגא טאויראגן וכעת הוא אב"ד דק"ק פאנעוויעז.

יום ל' י"ב מנח נכתי"ב לפ"ק.

שלום וחיים לכבוד ידידי הרב מו"ה נחמן גאלדבערג נק"ק בערלין נ"י.

קול שמועתי שמע הגיעו ז"ל דוושלבוים בלבוף הכבוד דוושלבוים שמעתי לכן תוכן סדבר לא ידעתי עד זה לשלוש מחני הכא החיונק קוע"ם מו"ם דוב זאב החו"ל דק"ק שלעזען וכליתי בידו העתק, ומדברים, ומדבריו וגם מדברי מעלמא, לגד שמע הגיד ממני כי' זוה, לא מלאתי פוש עוקם למום למעם ולמוטע תורם מעכיים וכניסם שמע אין לאל ידם לקוים ס"ם בגלי ויוסלמי הכתפים בעדיותיהו (וגם לגד זה עוד מלוס בקניים קפדים התלמודים, כמבואר ב"ל בים הלכות ס"ם וגם"ך שם) לזאת לא ידעתי מה עוקם מלאו להטיל נודע רבה על הקונים ולא עוד שהטילו נודע על המעתים בדבר מלוה רבה כזו שמע מהם כזאת לא שמעתי ולא שום עוקם לשלשל זה כ"ל ים לשלשל על עיקר החכם, שמע הכתיבו גאוניהו קדמוניהו, ובכאן לא שייך כלל לשלשלו ובני שום שפק אין אל ממש לא על הקונים ולא על המעתים לכן ידידי אל יקף שמע האל ויוסיף לחזק להדפיס כפי המודע בני שום שיהו ושבועת ושמחני שפוכם שלא יפול בגד חוקי הקיסר יר"ם ומדיניה ומען ד' יגליח בידו כלולותיו וכללון כל הקונים ויזכו לגמור בשמחה בשמחה וכ"ע דבקי ידידו המצפכו בכל מיני בנכה.

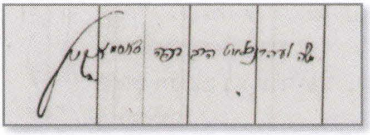
משה יצחק בן לא"אמו מו"ה משלם זלמן הלוי זלה"ה.

הר"ר משה בן הר"ר רפאל לרנבלט[3]

נולד בראסיין בערך בשנת תקע"ג (1813). היה חברו וגיסו של הר"ר משה יצחק הנ"ל, בהיותו חתנו של הר"ר משולם זלמן הנ"ל מראסיין.

בשנת תקצ"ג (1833) התקבל כאן לרב. בשנת תרכ"ב (1822) התקבל לרב במיטוי וכיהן שם זמן קצר, אבל עזב וחזר לכהן כאן ברבנות[4].

על מצבתו מופיע כי דן את עדת סאסמאקען ד"ן (54) שנה.

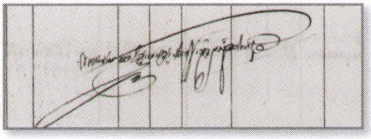
נפטר בריגא בגיל 74 ביום כ אלול תרמ"ז (9 בספטמבר 1887).

מוזכר כמסכים על ספר המדריך (פרסבורג תרמ"ב).

לקורות עיר ראסיין ורבניה עמ' יא ועמ' כז (ושם ששנתיים כיהן כרב במיטוי ושנפטר בכ"א אלול בגיל 75). די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 171. ספר רישום הפטירות של קהילת ריגא שנת 1887.

הר"ר יקותיאל בן הר"ר יעקב הלוי אפרימזון

חתנו של הר"ר משה לרנבלט הנ"ל.

כיהן כאן כרב מחורף תר"כ, ושימש גם כרב רשמי. שנים רבות כיהן כרב בבאוסק (ע"ע שם), ושם נפטר בשלהי שנת תרע"ב (1912)[5].

הר"ר אברהם שמואל בן הר"ר נפתלי דוביצקי

נולד בווילנא בשנת תר"כ (1860).

חתנו של הר"ר משה לרנבלט הנ"ל.

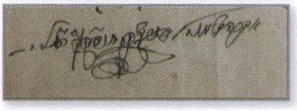
3. באהלי שם עמ' 21 וכן בלקורות עיר ראסיין ורבניה עמ' כז נכתב בטעות ששם משפחתו אהרינבלאט.
4. חתום כאן בספרי הרישום של לידות, נישואין ופטירות כרב רשמי מתשרי תרכ"ג (ספטמבר 1862) והלאה.
5. באהלי שם כותב שהוא התקבל כאן לרב בשנת תרכ"ב, אמנם בספרי הרישום כאן הוא מופיע כבר כרב בחודש טבת תר"כ (ינואר 1860).

כיהן כאן כרב מחודש סיון תרמ"ב (יוני 1882)[6] עד כסלו תרס"ד (סוף 1903)[7].

כיהן אחר כך כרב בפרויענבורג, ומשנת תרס"ה כרבה של גולדינגן.

בשנת תרפ"ב (1922) היגר לארצות הברית. משך זמן קצר היה רב בניו הייבן, אחר כך היגר למונטריאול, קנדה, והתקבל לרב בוועד העיר ורב בית הכנסת "חברה קדישא עדת ישורון", שם כיהן ברבנות עד לפטירתו שם ביום י תמוז תש"ד (1 ביולי 1944). הובא למנוחות בבית החיים Back Rivery Cemetery Memorial Gardens.

בספר הדרת צבי נדפס הספד שנשא על הר"ר צבי הירש נורוק, רבה של מיטוי.

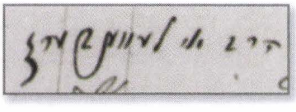
תשובה אליו נדפסה בשו"ת שם עולם (להר"ר מ"ש סטול רבה של באוסק) יורה דעה סימן ה. תשובות אליו גם בממעיני ישועה (מונטריאול תשי"ט).

הסכמה ממנו נדפסה בספר עדות בישראל (מונטריאל תש"ד).

לקורות עיר ראסיין ורבניה עמ' כז (ושם שמוצאו מעיר מערעטש בליטא). די געשיכטע עמ' 93 (ושם שהתקבל כרב על מקום חותנו). אהלי שם עמ' 31 (ושם שנולד בשנת תרכ"ב). ירחון הפרדס מנחם אב תש"ד עמ' 40. ספר היובל של אגודת הרבנים בארצות הברית וקנדה עמ' קנה.

הר"ר אברהם שמואל בן הר"ר משה אהרן לבנברג

נולד בשנת תרכ"ט[8] (1869) בטוקומס.

כיהן כרב כאן משנת תרס"א[9] (1901), ואחרי מלחמת העולם הראשונה כיהן כרב בטאלסי.

---

6. מאז הוא חותם כרב בספרי הרישום כאן.
7. עד אז חותם בספרי הרישום כרב כאן. אבל באהלי שם נכתב שמשנת תרס"ב כיהן כרב בפרויענבורג. מופיע גם בספר רישום נישואין של קהילת טוקומס משנת תרנ"ו (1896) כעוזר הרב שם.
8. בלטביה בתי כנסת ורבנים - תרכ"ז.
9. באהלי שם - תרס"ד.

נפטר בריגא בשנת תרפ"ז (1927).

די געשיכטע עמ' 171. אהלי שם עמ' 131.

הר"ר יצחק יעקב בן הר"ר שאול עוזר שבלוביץ'

כיהן כרב כאן עד שנת תרפ"א (1921), אז עבר לכהן כרב באאוצע (ע"ע שם).

די געשיכטע עמ' 71. זכרון בספר עמ' 272 (שם גם נדפס מכתבו על מצבו הכלכלי). לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 241.

הר"ר אלחנן זאב בן הר"ר אברהם בנימין טייץ

נולד בשנת תרע"ב[10] (1912) בסובאטה, שם כיהן אביו ברבנות. למד בישיבות ריגא, כנסת ישראל בסלבודקא וטלז.

התקבל כאן לרב בשנת תרצ"ב[11] (1932) וכיהן בשנים תרצ"ב-תרצ"ג (1933-1932)[12].

בשנת תרצ"ה היגר לארצות הברית. בשנת תרצ"ו התקבל לרבה של קהילת אהבת ישראל בניו יורק, שם כיהן ברבנות עד שנת תש"א. בשנת תש"ב התקבל לרב בקהילת עדת ישורון אנשי ספרד בוויליאמסבורג, ברוקלין.

נפטר ביום ד תשרי תשס"א (3 באוקטובר 2000) ומנוחתו בבית החיים סנהדריה בירושלים.

בירחון שערי ציון ניסן-סיון תרצ"ה נדפסו חידושי תורה ממנו (וחותם "אב"ד ולדמרפילס").

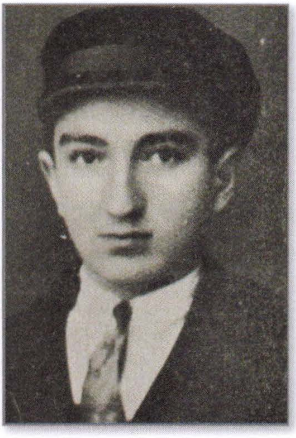

10. בלטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 243 - תרע"א.
11. בעיתון אונזער שטימע מס' 37 י"ז אדר ב תרצ"ב נכתב שאין כאן רב.
12. כך נכתב בביוגרפיה שלו בספר היובל דלהלן. אבל בלטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 201 נדפס מכתבו מ-6 בספטמבר 1936 (י"ט אלול תרצ"ו) בבקשה למנות את רבה של טאלסי לממלא מקומו בזמן היעדרו.

מופיע ברשימת הרבנים שהשתתפו במחאה של אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש נגד הסוכנות היהודית בדבר החינוך החופשי של הילדים הפליטים בארץ ישראל[13], ובאגרת לאחיו[14] מתעניין אדמו"ר מוהריי"צ מהנעשה איתו והיכן הוא לומד.

תולדות אנשי שם עמ' ל. ספר היובל הפרדס עמ' 559.

הר"ר אברהם אריה ליב בן הר"ר בן ציון לוויוס

נולד ביום ה טבת תרע"ב (26 בדצמבר 1911) בונטספילס. למד אצל רב העיר הר"ר אפרים סמונוב, ואצל הר"ר ישראל משה כלאב בישיבת טאלסי. כן למד בישיבות ריגא וטלז.

בעודו צעיר לימים התקבל לרב בעיר צעסיס, וביז אדר א תרח"צ (18 בפברואר 1938) התקבל לרב כאן בולדמרפילס.

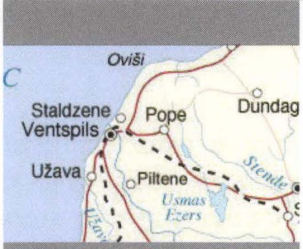
נספה בשואה.

יהדות לטביה עמ' 395. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 233.

•

הר"ר יעקב ליבשיץ מטאלסי חתום בספרי הרישום כרב רשמי כאן בשנים 1904-1905.

13. אגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ חלק ז עמ' רסח.
14. מתאריך ג אייר תרצ"א (אגרות קודש חלק ב עמ' שדמ).

ונטספילס / ווינדוי

עיר נפה בקורזמה

הר"ר אליהו בן הר"ר דוד יחזקאל יעקובסון

נולד בערך בשנת תקנ"ב (1792) לאביו, רבה של מיטוי.

כיהן גם כרבה של שאבילן.

בשנת תר"ד עבר מכאן לכהן כרבה של מיטוי (ע"ע שם).

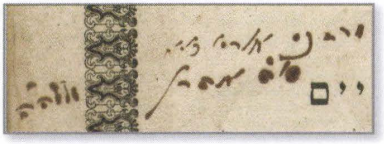
נפטר ביום י"ב אלול תרי"ד (5 בספטמבר 1854).

הר"ר מרדכי אורי' בן הר"ר אהרן סמונוב

נולד בשנת תקס"ט (1809) בשווקשנא, פלך קובנא. למד באיישישוק.

משנת ת"ר (1840) בערך כיהן כרבה של שאבילן[1] עד שנת תר"ז (1847), אז התקבל לרב כאן בונטספילס.

בשנים תרט"ז-אדר תרי"ט (1856-1859) כיהן כרב במיטוי, ובחודש ניסן תרי"ט (מרץ 1859) חזר לכהן כאן ברבנות.

נפטר כאן ביום ט"ז סיון תרכ"ד (20 ביוני 1864)[2].

חידושי תורה ממנו נדפסו בספרו של בנו אהלי אהרן חלק א.

---

* ווינדאווע / ווינדאוא / ווינדויא.

1. וטעות הנכתב ביהדות ליטא ג עמ' 365 שכיהן בשוולן, מחוז שאוולי, ליטא.
2. בספר רישום הפטירות נכתב שנפטר ביום ט"ו סיון, ושכיהן גם כרבה של פילטנה.

די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 112-111. תולדותיו בהקדמה לשו"ת אהלי אהרן חלק ב לבנו הרב אליהו אהרן מיליקובסקי. ספרי הרישום.

הר"ר דוד בן הר"ר מרדכי רגנשברג

נולד בשנת תקצ"א (1831) בערך.

תלמיד דודו הר"ר אליהו מראגולה וקאליש.

כיהן כר"מ בישיבת סלבודקא. כיהן כרב כאן בונטספילס במשך שלוש שנים עד שחוייב ע"י הרשויות לעזוב את העיר. אחר כך כיהן כרב בסיאד (שאד) והגליל[3], ולעת זקנותו כרבה של פופיליאן, מחוז שאוולי.

נפטר בליעפאיה (ליבוי) ביום כ"ו תמוז תרנ"א (1 באוגוסט 1891) והובא שם למנוחות.

חידושי תורה ממנו נדפסו בספרי בנו (הר"ר דוב מנחם, רבה של זעמבראווא) מנחת מנחם ודברי מנחם.

תולדות אליהו (פרומקין, הוצאת תרצ"ז) עמ' 6 ועמ' 27 (אבל טעות המובא שם שנפטר בפופיליאן). ספר רישום הפטירות של קהילת ליעפאיה שנת 1891 ועוד.

הר"ר דוב בער זאב וואלף בן הר"ר חיים ליבשיץ (ליבשיטץ)

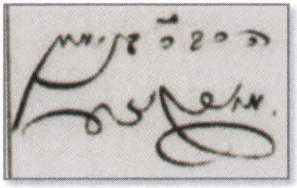
חתנו של הר"ר משה יצחק הלוי, רבה של ולדמרפילס ועוד.

כיהן כרבה של שאבילן (ע"ע שם), ומשלהי שנת תרכ"ד כרב כאן עד זמן מה אחרי פטירת אביו (בשנת תרכ"ו), אז עבר למלא את מקומו ברבנות סרדניק[4].

הר"ר בנימין בן הר"ר שלמה זלמן מארקוזע

נולד בגולדינגן, שם שימש אביו שמש ודיין.

3. בהסכמה ממנו על ספרי הר"ר בן ציון שלעז מיום י"א אייר תרל"ד הוא חותם כרב בשאד.
4. חתום כרב בספרי הרישום כאן מחודש מנחם אב תרכ"ד עד כסלו תרכ"ח (אוגוסט 1864 - סוף 1867).

כיהן כרב כאן משנת תרכ"ז (1867)[5]. כשחלה נסע ללייפציג לצורכי רפואה, ונפטר שם ביום ט מנחם אב תרל"ז (19 ביולי 1877).

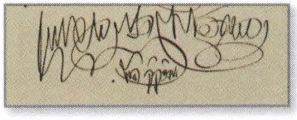
מוזכר בפרנומרנטן שתחילת ספר נאום דוד (וילנא תרל"ו).

הר"ר יהושע פאלק
בן הר"ר שמעון הלוי הורוויץ

נולד בשנת תקצ"ו (1836) בערך.

כיהן כראש ישיבה באשמינה, מגיד ומורה הוראה באנטוקול, פרבר של וילנא, ומשנת תר"ל רב בעיר טראק.

כיהן כרב כאן מתחילת שנת תרל"ח[6].

נפטר כאן ביום כ"ז סיון תרנ"ז (27 ביוני 1897) בגיל 61[7].

הר"ר אפרים בן הר"ר גרשון מענדל סמונוב

נולד ביום ה סיון ערב חג השבועות תר"כ (26 במאי 1860) בפילטן. נכדו של הר"ר מרדכי אורי' הנ"ל. למד בולוז'ין אצל הנצי"ב. חתן בנו הר"ר חיים ברלין, רבה של מוסקבא וירושלים.

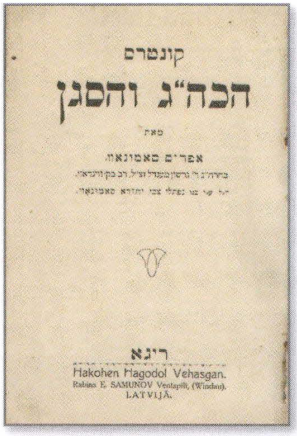
כיהן משנת תר"נ (1890) כרבה של יאקובשטאט, ומשנת תרנ"ז (1897) כרב כאן בונטספילס[8].

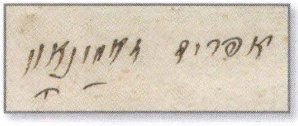
מחבר קונטרס הכה"ג והסגן (ריגא תר"ץ). בשערי ציון נדפסה תשובה אליו בעניין היתר עגונה (אבן העזר סימן יד).

בהדרת צבי נדפס הספד שנשא על הר"ר צבי הירש נורוק, רבה של מיטוי.

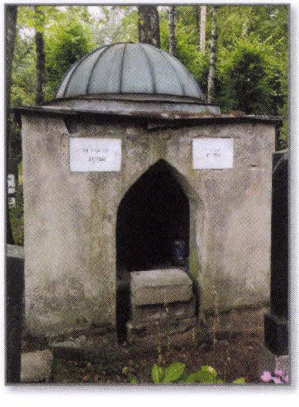
---

5. חתום כרב בספרי הרישום כאן מקיץ תרכ"ח (1868).
6. מופיע לראשונה בספר רישום נישואין כמסדר חופה וקידושין בתחילת חודש טבת תרל"ח (דצמבר 1877). חתום גם בספרי הרישום של של קהילת פילטנה וחותם שם "הרב דפה".
7. בספר רישום הפטירות כתוב שנפטר בגיל 60.
8. חתום בספרי הרישום כאן מחודש שבט תרנ"ח (ינואר 1898).

באוצר רבי חיים ברלין פירות החב"ר נדפסו חידושי תורה ממנו בשם עץ אפרים (גם בשו"ת נשמת חיים נדפס משא ומתן תורני שהיה לו עם חותנו).

בשנת תרצ"א חלה ועזב את הרבנות.

נפטר בריגא ביום כ"ג סיון תרצ"ב (27 ביוני 1932) והובא למנוחות בבית החיים שמערלי בריגא.

דברים לזכרו כתב דודו הר"ר אליהו אהרן מיליקובסקי בסוף ספרו שו"ת אהלי אהרן ב (תל אביב תרצ"ו) תחת הכותרת "ציון לנפש חיה" ושם מופיעים גם תולדותיו[9].

פ"נ
אבינו עטרת ראשינו
מורנו הרב
הג[און] ר' אפרים
ברה"ג ר' גרשון מנדל זצ"ל
סמונוב
נפטר כ"ג סיון תרצ"ב
תנצבה

בצד השני [כיתוב זה לא קיים כיום]:

פ"נ
הרב ר' אפרים
ב"ר גרשון מנדל
סאמונאוו
אשר כהן במשרת הרבנות והי'
רב אב"ד מ"א שנה בק"ק
יאקאבשטאט ווינדוי
נולד ערב שבועות תר"ך בפילטען
ונלבי"מ (?) כ"ג סיון תרצ"ב בריגא

9. בלטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 240 נכתב שהיה גם רב בפילטנה.

הרב המנוח (?) צוה ... שלא
להספידו ולא לכתוב עליו שום
תוארים

ערב שבועות פייערט דער ווינדוישער רב ר' אפרים סאמונאוו זיין 70־יאריקן יובל.

הרב סאמונאוו איז געבאָרן אין תר"ך (1860) אין פילמען אלס ערשטער זון פון דעם גרויסן ייסוחר און למדן, רב גרשון מענדל סאמונאוו ז"ל. זיין זיידע איז געווען דער פאריטמער גאון ר' מרדכי אורי סאמונאוו ז'צל, וועלכער איז געווען רב אין מיטוי, צאבעלן און ווינדוי. פון זיין מוטערס צד שטאמט דער רב סאמונאוו פון פאריטמן גאון ר' זלינ הכהן ז'צל פון האוזמאס, וועלכער איז געווען א תלמיד פון ר' חיים וואלאושינער ז"ל.

צו 14 יאר איז דער רב סאמונאוו אוועקגעפאָרן אין דער פאריטמער ישיבה פון וואלאשין, וואו ער האט גיך באקומען דעם נאמען „עילוי". ער איז נעפאָרן א תלמיד מובהק פון גאון ר' נפתלי צבי יהודה בערלין (דער נצי"ב זצ"ל), וועלכער האט זיך זייער אינטערעסירט מיטן עילוי. אין תרמ"ג (1883) איז דער סאמונאוו געווארן דער אידים פון נצי"בס זון, דעם מאקסוועור רב, הגאון ר' חיים בערלין זצ"ל און איז פאַרבליבן אין וואלאושין ביז תר"ן (1890), ווען ער איז אָנגעקומען אלס רב אין יאקאבשטאט.

אין תרנ"ו (1897) איז דער רב סאמונאוו אויסגעקליבן געווארן אלס רב אין ווינדוי, וואו ער איז ■ רב ביז היינט, און האט אין משך פון די עט־

לעכע צענדליק יאָרן, זיך באליבט געמאכט באם עולם.

דער רב סאמונאוו שטוב זייער פיל פאר זין נעמיינדע און קען איינציקער קהלשער ענין שטוב זיך נים אָפּ אן זין באמיליקונג.

אין סוף 1906, בעת די וואָלן פון דער ערשטער רוסישער דומע, איז דער רב סאמונאוו געווען א וואל־מאן פון מינדוישן קריי.

בעת עס האָבן אין קורלאנד נעהערשט די אנ־מענטשלעכע רוסישע נעווענדן וועגן אידישן וואוי־רעכט, איז דער רב סאמונאוו אפט געווען פארנומען מיט פרעזין־שבוים צו באַריין ארעסטירטע אידן, וואָס מען האט נים דערלויבט זיך אופצוהאלטן אין מינדוי.

בעתן נרוש פון די אידן פון קורלאנד, האָט דער רב סאמונאוו, נים ארגאניזירט הילף פאר דער אריימער אידישער באפעלקערונג.

אין 1916 יאר האָט דער רב סאמונאוו דערכנעפירט אין רוסלאנד א בריימע אקציע פארן חנוך. דער רב סאמונאוו האָט זיך באמיליקט אין מערערע רבני־שע, פאליטישע און אלגעמיינע קאָנפערענצן און אסיפות. ער איז אויך פרעזידיום־מיטגליד פון דער אגודת הרבנים אין לעמלאנד.

ער האָט אויך אָנטייל גענומען אין צוזאמענפאר פון די לעמלענדישע קהלות, וועלכע איז פארגע־קומען אין ריגע.

אויך די אידישע דערציאונגס־נעזעלשאפט „יבנה" אין לימע האָט צו פארדאנקן דער רב סאמונאוו די דורכפירונג פון בריימער הילף - אקציע אין 1928 יאָר.

אין פאריקן יאר איז דער רב סאמונאוו אויסגעקליבן געווארן אלס רעלענאט פון דער „אגודת ישראל" צו דער צוויימער כנסיה גדולה אין תין, וואו ער האָט גענומען א וויכטיקן אָנטייל אין דער ארבעט פון דעם דאזיקן קאָנגרעס.

דער רב סאמונאוו באוויזט א גרויסע ביבליאָמאק, אין וועלכער עס געפינען זיך וועלטענע אלטע און מיערע עקזעמפלארן. חוץ זיינע בקיאות און תו־פות אין תלמוד און זיינע ספרישע, באוויזט דער רב סאמונאוו אויך אויסערגיוישע קענטענישן.

בא דער רב סאמונאוו געפינען זיך זיינע כת"י אין הלכה און דרוש, אף תנ"ך, בבלי, ירושלמי און פוסקים. א קליינער טייל איז אריסגענעבן געווארן היינטיקן יאָר אין קינגערס „הכת"ג והסנן", ווען־בער האָט אויסגעטטען אין דער לוטרישער מעלט.

הר"ר ראובן בן הר"ר יעקב דוד רובינשטיין

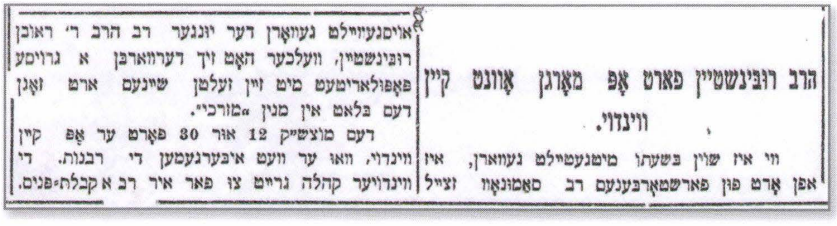
נולד בעיר פרויענבורג. למד בישיבת טלז.

כיהן כרבה של ונטספילס משלהי חודש מנחם אב תרצ"ב (אוגוסט 1932)[10].

ברישומי הארכיוו משנת 1939 הוא מופיע כרב גם בפילטנה.

נספה בשואה.

יהדות לטביה עמ' 415. בלטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 239 כותב שנולד ביום 28 באוגוסט 1870 (א אלול תר"ל). אבל יש להעיר שבכתבה הנ"ל כתוב שנבחר "הרב הצעיר", ואם כן תאריך לידתו שם שגוי (בדקתי שוב ברישומי הארכיוו, ואכן כתוב שם כמו בלטביה בתי כנסת ורבנים).

הרב רובינשטיין פארט אף מארגן אוונט קיין ווינדוי.

וי איז שוין בשעתו מיטגעטיילט געווארן, אין אפן ארט פון פארשטארבענעם רב סאמונאו וציילן אויסגעזיילט געווארן דער יונגער רב הרב ר' ראובן רובינשטיין, וועלכער האָט זיך דערווארבן א גרויסע פאָפולאריטעט מיט זין זעלטן שיינעם ארט זאָגן דעם בלאט אין מנין "מורכי".

דעם מוצשיק 12 אור 30 פארט ער אף קיין ווינדוי, וואו ער וועט אינגערגעטען די רבנות. די ווינדויער קהלה גרייט צו פאר איר רב א קבלה-פנים.

הר"ר הירש בנימין רבינר

מופיע בספרי הרישום כמסדר קידושין כאן בשנים תרט"ז-תרי"ז (1856-1857)

•

משנת תרל"א (1871) והלאה מופיע כמה פעמים שמו של **העשל ברמן** "במקום הרב".

כמוזכר לעיל, כמה מרבני המקום כיהנו גם כרבנים רשמיים בפילטנה הסמוכה.

בלטביה בתי כנסת ורבנים (עמ' 211) כותב שהיה כאן גם רב ושמו **חיים סימון**.

בכמה מקורות מוזכר גם **שהר"ר משה יצחק הלוי רעווע**ל (ע"ע ברבני ולדמרפילס) היה רב כאן.

10. עיתון אוונט פאסט כ"ד מנחם אב תרצ"ב, שצילומו כאן.

דער קאמף ארום דעם כסא הרבות איז ווינדיג.

היינט קלייבט ווינדיג א רב.

שוין סערערע תרשים וויי אין וינדיג מוטלט זיך — נאנץ שטאם אין פארטעק מיט די הבטחות צו די וואלן פון א רב.

א ליינערע ציט וויי וינדיג איז נעבליבן פון א רב. דער אלטער וינדיגשער רב פאסינאוו האט צוליב זיין קראנקייט נעמוזט פארלאזן דעם כסא הרבנות. אף דעם פריין רבנות-פאסטן האבן זיך נעמעלדעט סערערע קאנדידאטן — רבנים פון פארשידענע שטעטלעך אין לעטלאנד אין טוסטכים. וואס פארנעמען נים קיין רבנות-שטעלע. די וינדיגער קהלה האט לכתחילה אינגעלאדן אלע רב דעם איידים פון ריגער אינערעציגער, הרב קילאיין פון טאלסטן. דער לעצטער האט זיך אבער צוליב פארשידענע מעמים אפגעזאגט צו פארנעמען דעם כסא הרבנות אין וינדיג.

קיין וינדיג האבן אנגעהיבן צו אפקומען רבנים, וועלכע האבן געהאלטן דרשות, זיך באקענט מיטן עולם און נעוואלט „איינגעטאן" וינדיג. פון די אלע רבנים, האט האבן פאר די לעצטע תרשים „נאסטראלירט" אין וינדיג וויבן איצט נעבליבן דריי שרנסטע מאנדידאטן: הרב לאנדוי פון ליפוי, הרב כהן פון צאבעלן אין הרב ריבינשטיין, וועלכער איז א פארוואנדער אין דינן „סוראי".

די וואלן זיינן באשטימט נעוואָרן אף היינט אין וינדיג נריים זיך טאקע גאר ליטיש צו דעם נרויסן „יום הדין". ווער ווען זיגן נא די היינטיקע רבנות-וואלן איז שוער צו זאגן, אבער יערנסטאלם איז דער קאמף ארום דעם רבנות-פאסטן זייער א שוי-פער — דער קאמף פאר א רב האט זיך פארוואנדלט אין א קאמף צווישן „אנדרה" אין „סדרתי". אזוי וויי איינער פון די קאנדידאטן פון רבנות-פאסטן, הרב ריבינשטיין איז א „סדרתי" אין די אנדערע צוויי רבנים זיינן אנדרהניקעס ראטן זיך אין שטאם נעפילדעט צוויי צדדים: אהרהינגער פון דעם סדרהישן רב אין אהרהינגער פון אן אנדרהישן רב.

ארום דעם קאמף פארן רבנות-פאסטן האט זיך אויך ארנאניזירט די וינדויש יוגנט. וועלכע ווייל זיי אלס רב א סדרתישן. די יוגנט אגיטירט פאר הרב ריבינשטיינען. אין אזוי וי דאס רעכט צו קלייבן א רב האט יעדער א"נער פון 21 יאר אן וועלן זיך אין די וואלן משתתף באטיליקן אלע יוגנט-לעכע.

די וואלן פון רב זיינן אסת דעמאקראטיש — עס זיינן פאנאנדערגעשיקט נעוואָרן צו אלע וואל-באצירקן דרייוואל-צעטלעך אף וועלכע עס פיטוירן צו דריי רבנים. יעדער אינער וועט קי-מעט אין וואל-באצירק אין אפגעבן זיין שטים פאר דעם אדער ענעם רב. נעוויס וועט יעדער אינער פון די צדדים בטשה פון היינטיקן טאג נאך פריאן אגיטירן אין איגרירן צו שטימען פאר זייער רב.

זילופה / רוזינובסק

עיירה בנפת לודזא שבלאטגאלע

הר"ר חיים אהרן בצלאל בן הר"ר רפאל הכהן פאול

רבה של זילופה בשנים תרס"ה-תרע"ט (1905-1919)[1], אז התקבל לרב ביאונילגבה (פרידריכשטט - ניירא, ע"ע שם).

אהלי שם עמ' 195. ירחון שערי ציון שנה י"א חוברת תשרי-כסלו תרצ"א בסופה.

הר"ר חיים מנחם מענדל נחמקין

נולד בשנת תרל"ה (1875) בשקלוב. למד בישיבת ראדין, היה מהמקורבים לחפץ חיים והושפע ממנו מאוד.

חתנו של הר"ר אליעזר דון יחיא, רבה של לודזא (לוצין).

שימש ברבנות בעיירה מאלטה, ואחר כך כיהן כרבה של זילופה משנת תרפ"א (1921).

נספה בשואה יחד עם בני עדתו.

יהדות לטביה עמ' 399. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 235. פנקס הקהילות עמ' 129.

---

* זילופא / ראזענאווסק / ראזענאווסקי / ראזינובסקי.

1. לפי לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 237 כיהן כרב בשנים 1901-1908.

עיר נפה בקורזמה (קורלאנד)

הר"ר יעקב בן הר"ר אפרים הלוי אפרימזון

נולד בפוקרוי (פאקראי), מחוז שאוולי.

חתנו של הר"ר ישראל, רב בזיימל.

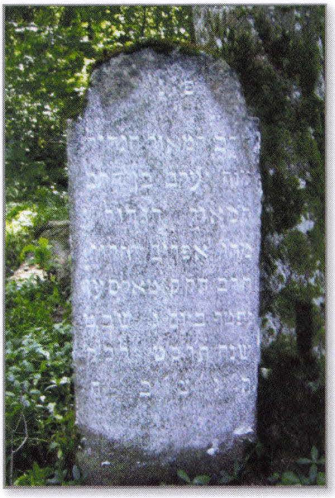
היה מהתושבים הראשונים בטאלסי. תחילה שימש כשוחט ואחר כך כמורה הוראה[1] במשך כ-60 שנה.

נפטר ביום ג שבט תרס"ט (25 בינואר 1909) וכאן מנוחתו.

די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 115.

הכיתוב על מצבתו:

פ"נ
הרב המאור הגדול
מוה' יעקב בן הרב
המאור הגדול
מהו' אפרים הלוי
הרב דק"ק טאלסען
נפטר ביום ג' שבט
שנת תרס"ט לפ"ק
ת'נ'צ'ב'ה'

* טאלסן / טאלסאן / טאלסען / טלסין / טאלסן / טאלשין.
1. בעיתון המודיע מיום כ"ט ניסן תרע"א מזכיר הרב לוי אווצינסקי במאמרו שגם אביו הר"ר אפרים היה מו"צ כאן.

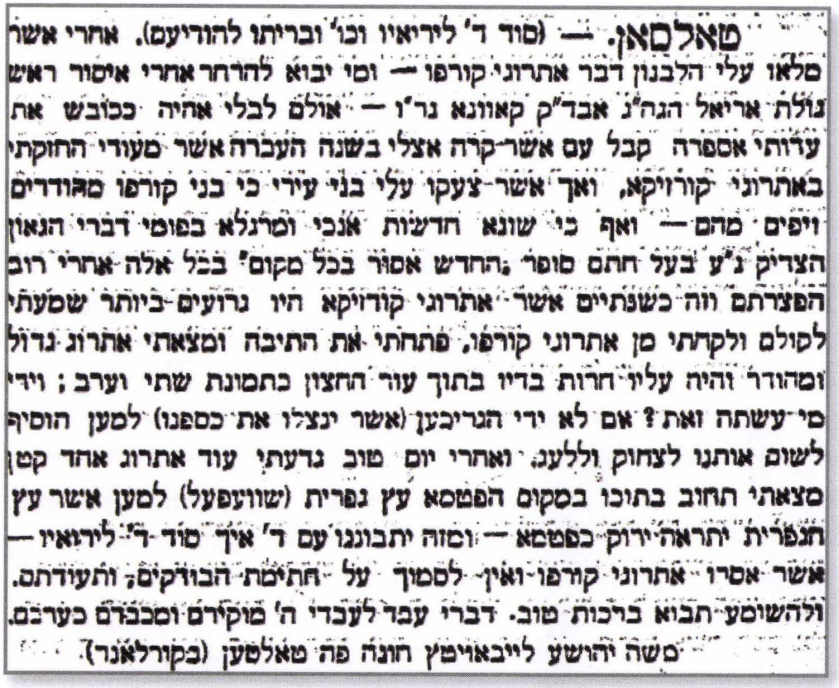
הר"ר משה יהושע בן הר"ר דוד לייבוביץ

תחילה כיהן כרב ביעלוק, ליטא, ומשנת תרי"ז בערך כיהן כרבה של טאלסי במשך 34 שנה.

נפטר ביום שבת קודש ד מנחם אב תרנ"א (8 באוגוסט 1891), והובא כאן למנוחות.

מופיע ברשימת המסכימים על ספר המדריך (פרסבורג תרס"ב).

תולדות ישיבת היהודים בקורלאנד עמ' 91. עיתון המליץ כ"ג מנחם אב תרנ"א. בפרנומרנטן למעיל שמואל חלק ב (ווילנא תרנ"ז) נכתב שמו בטעות אשר יהושע.

טאלסאן. — (סוד ד' ליראיו וכו' ובריתו להודיעם). אחרי אשר
סלאו עלי הלבנון דבר אתרוגי קורפו — ומי יבוא להרחר אחרי איסור ראש
גולת אריאל הגה"ג אבד"ק קאוונא נר"ו — אולם לבלי אחיה ככובש את
עדותי אספרה קבל עם אשר-קרה אצלי בשנה העברה אשר מעודי התחזקתי
באתרוגי קורוקא, ואך אשר-צעקו עלי בני עירי כי בני קורפו מהודרים
ויפים מהם — ואף כי שונא חדשות אנכי ומרגלא בפומי דברי הגאון
הצדיק נ"ע בעל חתם סופר "החדש אסור בכל מקום" בכל אלה אחרי רוב
הפצרתם וה כשנתיים אשר אתרוגי קורוקא היו נרועים ביותר שמעתי
לקולם ולקחתי מן אתרוגי קורפו, פתחתי את התיבה ומצאתי אתרוג גדול
ומהודר והיה עליו חרות בדיו בתוך עור החצון כתמונת שתי וערב; וידי
מי עשתה זאת? אם לא ידי הגריבצן (אשר ינצלו את כספנו) למען הוסיף
לשום אותנו לצחוק וללעג. ואחרי יום טוב נרעתי עוד אתרוג אחד קטן
מצאתי תחוב בתוכו במקום הפטמא עץ נפרית (שוועפעל) למען אשר עץ
תנפרית יתראה ירוק כפטמא — ומזה יתבוננו עם ד' איך סוד ד' ליראיו —
אשר אסרו אתרוני קורפו ואין לסמוך על התיסת הבודקים, ותעודתם.
ולהשומע תבוא ברכות טוב. דברי עבד לעבדי ה' מוקירם ומכבדם כערכם.
משה יהושע לייבאוויטץ חונה פה טאלסען (בקורלאנד).

מכתבו נגד אתרוגי קורפו, עיתון הלבנון כ"ב אלול תרל"ה

הר"ר יוסף בן הר"ר יעקב קרצמר

נולד בשנת תרכ"ג (1863). הוסמך להוראה על ידי הנצי"ב מולוז'ין, הר"ר יצחק מאיר מסלבודקא והר"ר צבי הירש רבינוביץ מקובנא. היה בן אחותו של הר"ר בצלאל הכהן מווילנא.

בשנת תרמ"ז (1887) נבחר לדיין ומו"צ כאן בטאלסי. אחר כך כיהן ברבנות בעיר יעווופאטאריע, פלך קרים, ובשנת תרנ"ז התקבל לרבנות העיר באחמוט, פלך יקטרינוסלב.

מוזכר בשדי חמד ח כללים מערכת ג סימן ה.

הסכמות ממנו: שם הגדולים השלישי ב (ווילנא עת"ר), בינה במקראות ובמפרשים (חש"ד).

אהלי שם עמ' 16-17. עיתון היום כ"ה סיון תרמ"ז.

הר"ר מרדכי בן הר"ר אליעזר ליפמן ליכטנשטיין

נולד בשנת תר"ח (1848) בערך לאביו, רבה של טוקומס.

תלמידו של הגאון רבי יוסף דב סולובייצ'יק מבריסק.

בשנת תרמ"ג (1883) התקבל לרבה של קנדבה, ומשנת תרנ"ב (1892) כיהן כרב כאן בטאלסי.

נפטר ביום ה סיון ערב חג השבועות תרנ"ו (17 במאי 1896), וכאן מקום מנוחתו[2].

פ"נ
הרב הגאון דפה מהור"ר
ר' מרדכי בן
הרב ר' אליעזר ליפמן
זצ"ל נפטר ערב שבועות
שנת תרנ"ו לפ"ק
תנצבה

2. בדי געשיכטע עמ' 115 כותב שנפטר בגיל 49, ולפי זה נולד בשנת תר"ז. אבל בפשטות נקרא על שם סבו, רבה של טוקומס, והוא נפטר בשנת תר"ח.

הר"ר יעקב בן הר"ר הלל אריה ליב ליבשיץ (ליבשיטץ)

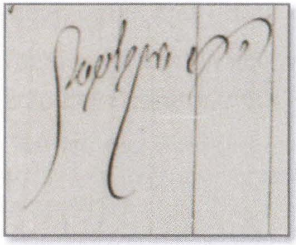
נולד בסרדניק, פלך קובנא, לאביו שהיה רבה של סובאלק ולובלין ומחבר ספר בית הלל.

כיהן כרבה של טאלסי מסוף שנת תרנ"ו עד שנת תרס"ו (1896-1906), אז נבחר לרבה של קאנין בפולין.

מכתב ממנו נדפס בספר תקנת רבים עמ' יא (ווארשא תר"צ).

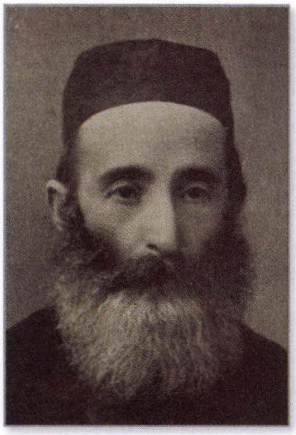
נפטר בשנות השואה בגטו ביוזעפוב - בילגאריסקי.

אחיו של הר"ר יחזקאל, מרבני באוסק, והוא מזכירו בספריו המדרש והמעשה.

הוא חתום בספרי הרישום של קהילת שאבילן כרב רשמי מטעם הממשלה משנת תרנ"ט עד כסלו תרס"ד (1899-1903), ובקהילת סמאקן בשנים תרס"ד-תרס"ה (1904-1905).

די געשיכטע עמ' 115. ספר קהילת קונין במאמר עליו עמ' 85 ואילך.

הר"ר יצחק אייזיק אליעזר בן הר"ר יהודה ליב הירשוביץ

נולד ביום ד כסלו תרל"א (28 בנובמבר 1870) בליעפאיה (ליבוי).

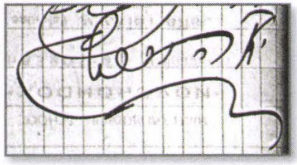
למד בישיבת טלז, והיה חתנו של הר"ר אליעזר גורדון, אב"ד טלז.

בפורים שנת תרס"ו הוכתר לרבה של טאלסי[3] וכיהן כאן ברבנות עד לגירוש היהודים מהעיר בזמן מלחמת העולם הראשונה, בחג השבועות תרע"ה.

3. לדברי הרב אווצינסקי (וכן באהלי שם עמ' 84) - תרס"ז.

ספר
מיטב הגיון
מיטב הגיוני היהדות
ר' שמשון בן רפאל הירש זצ"ל
ווילנא – תרע"ג

עבר לכהן כראש ישיבה באיהומן (פלך מינסק), ובחורף תרפ"ו התקבל לרב בווירבאלן[4], ליטא.

מחבר הספרים מאראל שריפטן פיר דאס יודישע הויז (תר"ס)[5], מיטב הגיון - עיבוד בעברית מכתביו של הרב שמשון רפאל הירש (ווילנא תרע"ג), הליכות עם עולם (קובנא תרפ"ט).

נספה בשואה ביום ו מנחם אב תש"א (30 ביולי 1941) בעיירה אוזבנט[6].

בצום גדליה תשי"ז הועברו עצמותיו, יחד עם עצמות שאר ההרוגים, והוטמנו בקבר אחים בבית העלמין בווילנא.

תולדותיו נדפסו בתחילת ספרו מיטב הגיון, הוצאת נצח תשכ"ז. בסוף הספר שם נדפסה צוואתו. מרביצי תורה ומוסר ב עמ' רל. בחקר ועיון ב (ירושלים תשכ"ז) עמ' רמה הערה 4 מופיעה רשימת מאמריו שבדפוס.

הר"ר אברהם שמואל בן הר"ר משה אהרן לבנברג

כיהן כרב בססמאקן (ע"ע שם) ואחרי מלחמת העולם הראשונה כיהן כרב כאן.

נפטר בריגא בשנת תרפ"ז (1927).

הר"ר ישראל משה בן הר"ר אברהם יעקב כלאב (קילוב)

בשנת תרפ"ט (1929) נבחר לרבה של טאלסי ויסד בה ישיבה. כיהן כאן ברבנות עד שנת תרצ"ה, אז נבחר לרב בריגא (ע"ע שם).

4. ווערזשבלאווא / ווירבאלין.
5. נדפס בשנת תשל"ח בתרגום לעברית בשם כרם בית ישראל.
6. לפי אלה אזכרה ד עמ' 120 נספה בקלם ביום כ"ז אלול תש"א.

ספר
השקפה לברכה

גרויסע חנוכה־פייערונג אין טאלסן.

(פון אונזער קאָרעספּאָנדענט).

מוצאי שבת פ' מקץ איז בּאַם הינגן רב אין שטוב פּאַרגעקומען א חגיגה־חנוכּה אין צוגליך א בחינה פון די גמרא־קינדער. צו דער פייערונג זיינען געקומען די עלטערן פון די קינדער און די לומדים פון שטאָט. נאָכן פּאַרהערן די קינדער האָט גע־האַלטן אן אינהאַלטסרייכע רעדע אונזער רב הרב חגאון כּלאב שליט"א, אין וועלכער ער האָט זיך אָפּ־געשטעלט אף דעם, אז עס איז א פּרייד צו הערן ווי די קינדער לערנען גמרא. און ווי מייער טען דאַרף זיי האַלטן. צולעצט וועגדעט זיך רער רב צו די קינדער אז זיי זאָלן אוך וויטער לערנען בּהתמדה און נית אויסלעשן די אָנגעצונדענע ליכטעלעך, און אוך צו די עלטערן זאָגט ער אז זיי זאָלן זאָרגן דערפּאַר אז די קינדער זאָלן קענען וויטער לערנען. נאָכדעם האָט נערעדט הרב לעוונבערג, וועלכער וויינטשט די קינדער זיי זאָלן אויסוואַקסן שיינע ער־לעכע אידן און זאָלן זיין די טרעגער פון אידישן פּאָלק, צולעצט רעדט רער באַוואוסטער דרשן, וועל־כער איז בּאָ אונז געווען שבּת, הרב ארלינסקי, אין א לייגערע רעדע וויזט ער אוף די וויכטיקייט פון למוד התורה בּאָ די חתקות של בית־רבן די רעדע מאַכט אף די אָנווועזנדע א געוואַלטיקן רושם, בּאָ די עלטערן שטעלן זיך טרערן אין די אויגן, און צווישן זיינען די קינדער מערערע ניגונים, בּאָ א שיין סער־ווירטן טיש פּאַרבריינגען אלע בּיז שפּעט אינאַוונט, צולעצט בּאַדאַנקען נאָך די עלטערן דעם רב, און זייער רבין קאציענען פּאַר זייער מי און וויינטשן זיי פיל דערפּאָלג אין זייער ארבעט.

גור.

אונזער שטימע ט"ו טבת תרצ"ב

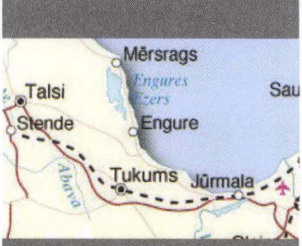
הר"ר ברוך זעליג הלוי בן הר"ר צבי הירש לוינברג

נולד ביום כ"ה טבת תרל"ט (20 בינואר 1879) בפילטנה. מצאצאי הר"ר זעליג מהזינפוט. למד בישיבות קנדבה וסלבודקא. היה תלמיד ותיק של הר"ר נתן צבי פינקל מסלבודקא, וכל חייו נשאר נאמן לתורת המוסר של רבו.

כיהן משנת תרצ"ה (1935) כרבה של טאלסי.

נספה בשואה.

ספר רישום לידות של קהילת פילטנה. יהדות לטביה עמ' 395. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 233. דורות האחרונים ספר ראשון עמ' 216.

טוקומס / טוקום

עיר נפה בזעמגאלע (קורלאנד)

הר"ר מרדכי בן הר"ר אליעזר ליפמן ליכטנשטיין

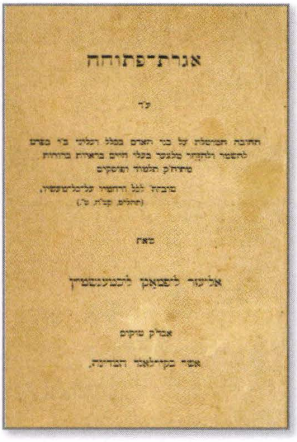
נכד הר"ר נתן, אחיהם של הצדיקים ר' זושא מאניפולי ור' אלימלך מליז'ענסק. נולד בשנת תקמ"ו (1786) בערך.

כיהן כרב בבלטרמנץ ואחר כך כיהן ברבנות כאן 33 שנה, משנת תקע"ו בערך עד פטירתו בשנת תר"ח (1816-1848).

מוזכר בפרנומרנטן שבתחילת דרך סלולה (ווילנא תקפ"ו).

די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 117.

הר"ר אליעזר ליפמן בן הר"ר מרדכי ליכטנשטיין

אגרת־פתוחה

נולד בשנת תקפ"ז (1827) בערך לאביו שהיה רב המקום.

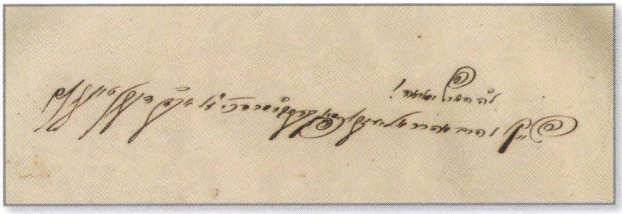
התקבל לרב לאחר פטירת אביו בשנת תר"ח, בהיותו בגיל 21, וכיהן 48 שנים עד פטירתו ביום ז אייר תרנ"ו (20 באפריל 1896).

נדפסה ממנו "אגרת פתוחה" בעניין זהירות מצער בעלי חיים (חשומו"ד)[1].

---

* טוקקום / טוקעם.

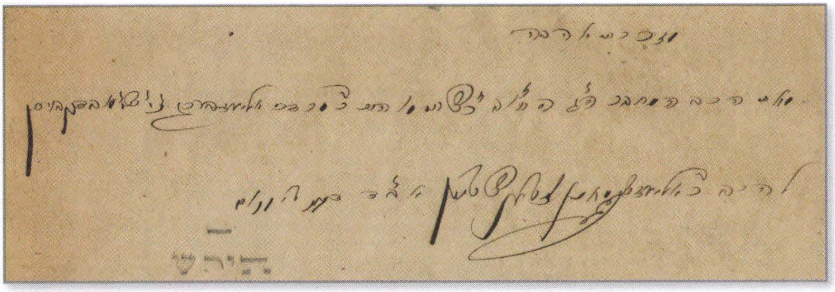
1. בית עקד ספרים חלק א מס' 540. שם הגדולים השלישי חלק ב מערכת ספרים אות א, אות קעד (מחזיק טז עמודים).

הסכמה ממנו נדפסה בספר קרני צבי חלק ראשון (ווארשא תרמ"ג).

להלן הקדשה "מזכרת אהבה" על ספר תרומת יד שקיבל מהר"ר מרדכי עליאסברג מבויסק:

הר"ר יהודא ליב

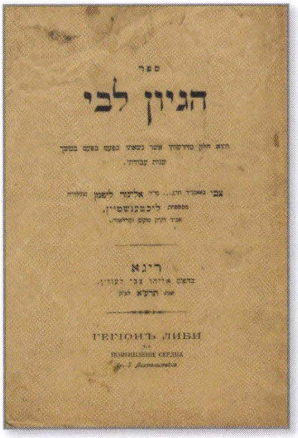
מופיע בפרנומרנטן שבסוף גדולת מרדכי (נדפס בשנת תרל"ח) "הרב הגאב"ד ר' יהודא ליב".

הר"ר צבי הירש בן הר"ר אליעזר ליפמן ליכטנשטיין

בן הרב הנ"ל.

חתנו של הר"ר אליעזר שמחה רבינוביץ, רב בליטא בערים רוגובא, שאדובא, סובאלק, לומזה וקלווואריא.

נבחר לרב כממלא מקום אביו אחרי פטירתו בשנת תרנ"ו.

ספר
הגיון לבי
רינא
ГЕРІОНЪ ЛИВИ

גורש עם קהילתו לרוסיא בזמן מלחמת העולם הראשונה.

נפטר בקרמנצ'וג ביום כ"ו תשרי תר"פ (20 באוקטובר 1919).

מחבר ספר הגיון לבי (דרשותיו, ריגא תרע"א).

באגרות קודש אדמו"ר מוהרש"ב מליובאוויטש[2] נדפס מכתב אליו:

ב"ה יום ד' ח' אלול תער"ב לפ"ק
נאות נשא זאאלשיע
יכתב ויחתם לאלתר לחיים טובים ולשלום כבוד הרב
הגאון המפורסם לתהלה בתורתו ויראתו מגזע אראלים
ותרשישים מעוז ומשגב ע"ה פ"ה כש"ת מו"ה [עמוד הימיני פטיש החזק כבוד שם תפארתו מורנו הרב] צבי ליכטינשטיין אבד"ק טוקום נרו יאיר ויזרח לעד
אחדהש"ט [אחרי דרישת שלומו הטוב]. נתכבדתי במכתב כת"ר יחי' גם בספרו היקר הגיון לבי אשר כבדוני בו, ולע"ע הספיק לי הזמן לעיין בו במקצת ואני רואה שיש בו בכדי לעורר לב האדם לאשב"ש [לאבינו שבשמים], והשי"ת יזכה את כת"ר להיות ממצדיקי הרבים.

הסכמות ממנו: שער שמעון (ווילנא תרס"ב), הדרת צבי (פיעטרקוב תרע"ד).

די געשיכטע עמ' 119.

הר"ר איסר שולמן

כיהן כשוחט ורב בשלוק (סלוקה) עד שנת תרע"ה (1915).

בשנת תרע"ח (1918) התקבל כאן לרב זמני, ואחר פטירת הר"ר צבי הירש הנ"ל נשאר לכהן בעיר כרב עד פטירתו כאן בחודש אדר תרפ"ו (פברואר 1926).

די געשיכטע עמ' 120.

2. חלק ב עמ' תרלו.

הר"ר לוי בן הר"ר צבי הירש ליכטנשטיין

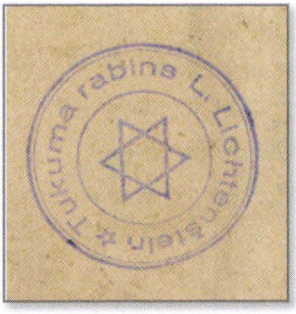
נולד כאן ביום ט טבת תרס"ה (17 בדצמבר 1904) לאביו הרב הנ"ל. למד בישיבות ריגא וכנסת ישראל בקרמנצ'וג.

חתנו של הר"ר ברוך הלוי הורביץ, אב"ד אלקסוט, ליטא, וראש ישיבת כנסת ישראל סלבודקא.

התקבל לרב כאן בשנת תרפ"ה.

כיהן גם כרבה של דובולטי.

נספה עם בני משפחתו וקהילתו בחודש תמוז תש"א (אמצע יולי 1941), ובשנת תש"ו הובא לקבורה בבית העלמין היהודי כאן.

חידושי תורה ממנו נדפסו בירחון כנסת ישראל תמוז תרצ"ט.

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 234. פנקס הקהילות עמ' 139. חידושי רבי אליעזר שמחה, הוצאת מכון ירושלים במבוא.

משפחת ליכטנשטיין כיהנה ברבנות העיר משך ארבעה דורות: תקע"ו-תש"א (1816-1941), 125 שנה.

ברכת מ"ז לבבית ולחבית לידידנו הרב

לוי ליכטנשטיין שליט"א

אב"ד דקק טוקום

עם ב"נ טרת חי' בת הרב הגאון

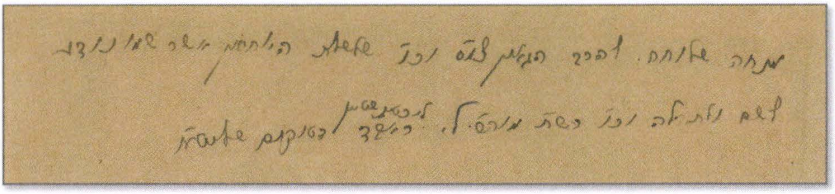
מור"ר ברוך הלוי הורוויץ

שליט"א מאלוקסט הר"מ דמתיבתא רבתא דסלאבודקא.

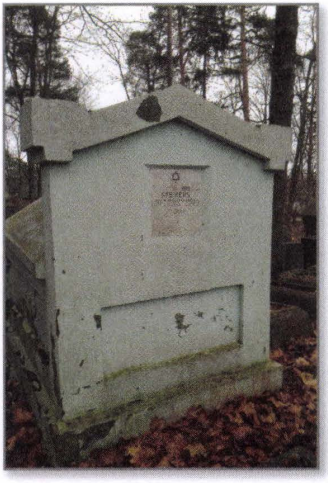
ויזוגכם יעלה יפה כענבי הגפן בענבי הגפן.

האחים ברושטין.

מודעת הברכה מעיתון אונזער שטימע, י אדר ב תרצ"ב

הקדשה על הספר עטרת מרדכי שקיבל מהמחבר הר"ר מרדכי זלבוביץ

דיינים ומוצי"ם

הר"ר יוסף בן הר"ר זאב וואלף כהנא בלומנפלד

היה מו"צ (ולא אב"ד), חתום בפנקס הקהילה בשנים תקס"א-תקע"ה (1801-1815).

די געשיכטע עמ' 117.

הר"ר צבי הירש בן הר"ר דוב בער חריף

רבה של מיטוי (ע"ע שם).

חותם בהסכמתו מיום כ"ב סיון תק"ע על ספר זבד טוב (להר"ר זאב וואלף אלטשולר, רבה של לוצין) ובספר שפת הים (לרב הנ"ל): "פה ק"ק מיטאוי ומ"צ מק"ק טוקם ואגפי'".

הר"ר אהרן בן הר"ר משולם זלמן

גיסו של הר"ר משה לרנבלט, רבה של ולדמרפילס.

נודע בשם ר' אורציק. שימש כדיין בטוקומס ובראסיין ואחר כך כדיין ומורה הוראה בקובנא, שם נפטר ביום ד סיון תרל"ו (27 במאי 1876).

די געשיכטע עמ' 171. לקורות עיר ראסיין ורבניה עמ' כד.

הר"ר שמואל העשל בן הר"ר אליעזר ליפמן ליכטנשטיין

נולד בשנת תרט"ו (1855) בערך לאביו, רב המקום.

שימש כאן כדיין ומורה הוראה. מופיע כמסדר קידושין בספר רישום נישואין משנת תרמ"ח (1888) והלאה כ"עוזר הרב".

נפטר ביום אדר"ח אייר תרנ"ט (10 באפריל 1899) בגיל 44.

די געשיכטע עמ' 119. תולדות ישיבת היהודים בקורלאנד עמ' 95.

•

בספר רישום נישואין שנת תרנ"ה (1895) מופיע כמסדר קידושין "עוזר הרב א. לווינזאהן".

בשנת תרנ"ו (1896) מופיעים כמסדרי קידושין עוזרי הרב: הר"ר אברהם שמואל דוביצקי מסמאקן, ר"מ רובינשטיין והר"ר יצחק יהודה הירשזון מפרויענבורג.

בשנת תרנ"ז (1897) מופיעים כמסדרי קידושין עוזרי הרב: ל. ברוידע, הר"ר אברהם שמואל דוביצקי והר"ר יצחק יהודה הירשזון.

יאונילגבה / פרידריכשטט / נייראַ

עיר בנפת יעקבפילס בזעמגאלע (קורלאנד)

הר"ר שמואל בן הר"ר יהודה ליב

כיהן כרב הראשון של העיר.

תלמידו של הר"ר מרדכי רבינר, רבה של באוסק, ובספר גדולת מרדכי לרבו נדפסו מספר תשובות (סימנים יא-יד) בהן הוא נושא ונותן עמו.

די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 168.

הר"ר אורי ליפמן בן הר"ר שלום הכהן פרידמן

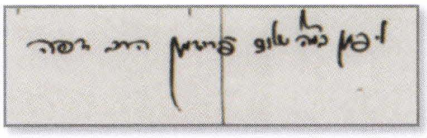
נולד בשנת תקס"ה (1805) בערך בפוסבול (פאסוואל), ליטא. למד אצל רב העיר.

בשנת תק"ץ (1830) התקבל כאן לרב וכיהן בה 46 שנה.

כיהן גם כרב רשמי מטעם הממשלה.

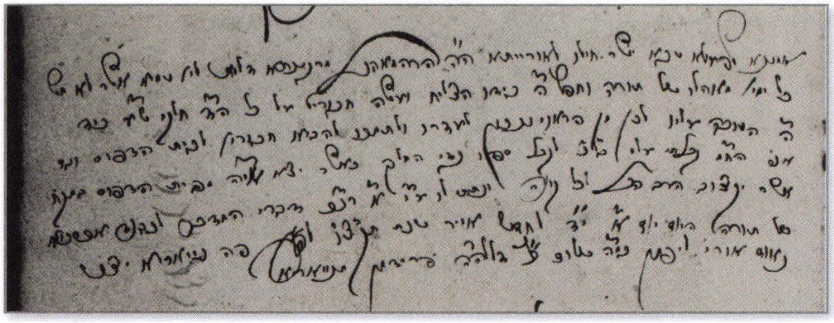
נפטר ביום י"ח אייר, ל"ג בעומר, תרל"ו (12 במאי 1876).

בשו"ת זכרון יעקב להר"ר יעקב בנדטמן מבאוסק נדפסו כמה תשובות אליו בעניין שמות בגיטין (סימנים כה, לה, מו).

די געשיכטע עמ' 168.

* פרידריכשטאט / פרידריכשטאדט / ניירע / נייריא / ניירוא / נייארי / נאריא / נווואריא / נאיי ריגא / נאיירעג.

הסכמה ממנו לגנזי המלך (כתב יד)

הר"ר יהודה ליב בן הר"ר אברהם הכהן כהן (קאהן)

גיסו של הרב פרידמן הנ"ל. התקבל לרב לאחר פטירת גיסו בשנת תרל"ו וכיהן כאן עד שלהי שנת תרנ"ה, אז התקבל לרב במוסקבא.

נפטר שם ביום ב שבט תרס"ד (19 בינואר 1904).

הסכמות ממנו: יד אהרן (ווארשא תרס"ט), אמונת יהודה וישראל (ברוקלין תש"ט).

די געשיכטע עמ' 169.

הר"ר בצלאל מאיר בן הר"ר משה אהרן הכהן רגינסבורג

נולד בשנת תר"ד (1844).

חתנו של הר"ר אורי ליפמן פרידמן הנ"ל.

התקבל בשנת תרל"ו (1876) לדיין ומו"צ וכיהן קרוב ל-50 שנה.

נפטר בריגא בחורף תרפ"ז (1927).

די געשיכטע עמ' 169. אהלי שם עמ' 158. ירחון שערי ציון אדר א-ניסן תרפ"ז.

הר"ר ברוך יעקב בן הר"ר יחיאל מיכל איזראעלסון

יליד טוקומס.

אחרי שכיהן כרבה של קנדבה התקבל בשנת תרנ"ז (1897) לרב כאן.

נפטר בצעירותו בשנת תרנ"ח (1898).

בעיתון המליץ (ט אדר תרנ"ח) מופיעה ידיעה שהשתתף במסיבת סיום הש"ס במנין חסידים כאן.

תשובה אליו בשו"ת בית יצחק חלק א סימן ו.

חידושי תורה ממנו נדפסו בכנסת הגדולה, בהפסגה, בקובצי כנסת חכמי ישראל ובקובצי תורה מציון.

די געשיכטע עמ' 169. אגרת החיים להגאון רבי חיים מולוז'ין (הוצאה חדשה, חשומ"ד).

הר"ר יוסף הלל בן הר"ר ישראל ברמן

מוצאו מהעיר טלז. מצאצאי הגאון רבי חיים מולוז'ין.

כיהן כרב בפולאנגן (פאלאנגא) משנת תרמ"ט[1] (1889), ובשנת תרנ"ח (1898) התקבל לרב כאן[2].

בשנת תרס"ז (1907) עבר לכהן כרב ברוסטוב.

אדמו"ר מוהרש"ב מליובאוויטש גר ברוסטוב משנת תרע"ו, ומסופר שהיה קשר הדוק בינו לרב ברמן והרבי אף הלך אליו לבקרו. כשחלה הרבי, בשבת קודש שלפני הסתלקותו, הכריז הרב ברמן שכל דיירי העיר - איש לא יעדר - יבואו לבית המדרש או המנין שלו בצהריים לומר תהלים ולבקש רחמים בעדו[3].

נפטר בקיץ תרפ"ו (1926) כששהה במעון קיץ בסלביאנסק[4].

חידושי תורה ממנו נדפסו בירחון אהל יצחק (סאטמאר) וביגדיל תורה (סלוצק).

הסכמה ממנו בשער שמעון (ווילנא תרס"ב).

די געשיכטע עמ' 173. אהלי שם עמ' 198. היכל הבעש"ט גליון טו עמ' קד. ספר טעלז עמ' 44.

הר"ר יעקב בן הר"ר אברהם הכהן פלקסר

נולד בשנת תרכ"ט (1869) באוטיאן.

---

1. באהלי שם - תרמ"ח.
2. כך ביהדות ליטא ג עמ' 334. בדי געשיכטע - תרנ"ט. בעיתון המליץ י"ד חשון תרנ"ט הוא כבר מוזכר כרב כאן.
3. אשכבתא דרבי עמ' 82.
4. זכרונות אהרן ב (זאקאן) עמ' 34, ולא כנכתב בדורשי ציון בפועל עמ' 187 שאחרי המהפכה הסובייטית נעלמו עקבותיו. ביהדות ליטא ג עמ' 36 שנפטר בשנת תרפ"ח.

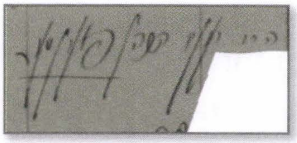

כיהן כרב ביאקובשטאט, ומשנת תרס"ח (1908) כרב כאן.

בזמן מלחמת העולם הראשונה גלה עם בני קהילתו לרוסיה וכיהן שם כרב בירוסלב.

בשנת תרפ"ג (1923) היגר לארצות הברית וכיהן כרב קהילת אוהבי צדק בפליינפילד, ניו ג'רסי. בשנת תרפ"ז עבר לכהן בבית הכנסת תפארת עדת ישראל בניו הייבן, קונטיקט, וכשנוסדה שם ישיבת אחי תמימים בשנת תש"ד עזר בהקמתה.

נפטר ביום כ"ט שבט תשי"ד (2 בפברואר 1954), ובי"ב אלול תשי"ח הועבר למנוחות בהר המנוחות בירושלים.

מחבר הספרים: למען ציון (ווילנא תר"נ), דבר ליעקב, דרשות (סט. לואיס, תרפ"ה), מסלה ליהדות (סט. לואיס, תרפ"ט), אור תורה (נ.י. ת"ש).

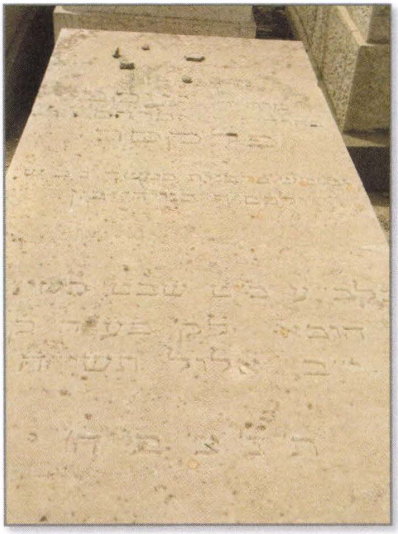

ספר
למען ציון
ווילנא

בהדרת צבי נדפס הספד שנשא על הר"ר צבי הירש נורוק, רבה של מיטוי.

תשובות אליו בשו"ת דברי יהודה (ווארשא תרס"ד) סימן ב "כבוד ידידי ... מוהר"ר יעקב פלעקסער נ"י בק"ק מיכיילישאק וכעת רב בק"ק יאקאבשטאדט", ובשו"ת הר צבי אבן העזר סימן נג.

חידושי תורה ממנו נדפסו גם בקובצי שערי ציון ובקובצי אפריון.

די געשיכטע עמ' 122. אהלי שם עמ' 158. קובץ דגל ישראל ניסן תרפ"ז. תולדות חב"ד בארצות הברית פרק נא. חכמי ישראל דניו ענגלאנד עמ' 10.

פ"נ
הרב הגאון
מוה"ר יעקב
בהרה"ג ר' אברהם ז"ל
פלקסר
שמש ברבנות במשך נ"ב ש'[נים]
ולבסוף בנויהייבין
נלב"ע כ"ט שבט תשי"ד
הובא לק' פעיה"ק
י"ב אלול תשי"ח
ת'נ'צ'ב'ה'

הר"ר חיים אהרן בצלאל בן הר"ר רפאל הכהן פאול

נולד ביום י"ט מנחם אב תרמ"ב (4 באוגוסט 1882) בדווינסק[5].

למד בישיבות נובהרדוק, קובנא ולוז'ין.

תלמיד מובהק של הגאון רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק והוסמך על ידו להוראה.

כיהן כרב בזילופה, ומשנת תרע"ט (1919) כיהן כאן כרב.

נספה בשואה בריגא באקציה השניה לחיסול הגטו, ביום י"ח כסלו תש"ב (8 בדצמבר 1941).

רשימת בנו. ירחון שערי ציון שנה יא חוברת תשרי-כסלו תרצ"א בסופה. אהלי שם עמ' 195. די געשיכטע עמ' 170. פנקס הקהילות עמ' 128. תודה לנכדתו גב' מיקי קורן על עזרתה.

5. לפי רשימת בנו ד"ר זליק ראובן פאול. באהלי שם נכתב שנולד בשנת תר"מ, ולפי לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 237 נולד ב-19 ביוני 1871. בעיתון אוונט פאסט גליון 151 י"ח אלול תרצ"ב נכתב שנולד בזילופה.

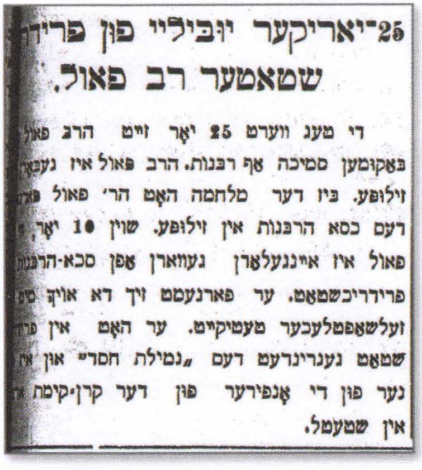

באמצע (עם הזקן הלבן) הרב פאול. לימינו הרב ראובן רובינשטיין מונטספילס

25־יאריקער יובילייו פון פרידריכשטאטער רב פאול.

די טעג וועלט 25 יאר זיט הרב פאול באקומען סמיכה אף רבנות. הרב פאול איז נעבאר זילופע. ביז דער מלחמה האט הר' פאול רעם כסא הרבנות אין זילופע. שוין 10 יאר, פאול איז איינגעלאדן געווארן אפן סכא־הרבנות פרידריכשטאט. ער פארעמט זיך דא אויף זעלשאפטלעכער טעטיקיט. ער האט אין פרי שטאט נענרינדעט דעם „גמילת חסדי" און איז נער פון די אנפירער פון דער קרן־קימת אין שטעטל.

עיתון אוונט פוסט
י"ח אלול תרצ"ב

אבטונג יאוניעלגאווא!

מוצאי שבת תשובה 9 סעפטעמבער תרצ"ו 20 או.

וועלן פארקומען גראם־וואלן אין מיין דחמידים.

נאם פעלן פון א קיאורום וועלן פארקומען די וואלן מוצאי שבת חול־המועד דעם 8 אקטיאבער אין זעלבן אדם און ציים.

די פארוואלטונג

ילגבה / מיטוי / מיטאווא / ליטאווע

עיר נפה בזעמגאלע (קורלאנד)

הר"ר שמואל[1] בן הר"ר אלקנה תאומים אשכנזי

נולד באלטונא שבאשכנז[2]. תלמידם של החכם צבי, הר"ר אברהם ברוידא בעל אשל אברהם והר"ר משה רבה של המבורג[3].

כיהן ברבנות בעיר ז'אגר (זאגער), כמו"ץ בווילנא ואחר כך הגיע לכהן כאן ברבנות.

---

* יעלגאווא / מיטאוי / מיטויא / מיטאווי / מיטאוויאי / מיטאוויא / מיטאווע / מוטאווי / לעטאווע.

1. בחכמי אה"ו (עמ' 114) מכנהו ר' שמואל עלקאן, היינו בן אלקנה.

2. בהסכמות על ספרו נכתב "מילידי אלטונא והמבורג".

3. בלתולדות היהודים בקובנה וסלבודקה (קידאן תרצ"א) עמ' 134 הערה 3 כותב שהר"ר שמואל היה תלמיד מהר"מ מרוטנבורג. אבל זו כמובן טעות, שהרי הוא הסתלק בשנת ה'נ"ג. רק בספרו הוא מכנה את הר"ר משה זיסקינד רוטנבורג, מחבר שו"ת מהר"ם זיסקינד רוטנבורג, בשם "מורי ורבי". ראה אוה למושב עמ' 19.

נפטר כאן בגיל 84[4] ביום שמחת תורה שנת תק"כ[5] (14 באוקטובר 1759)[6].

מחבר שו"ת מקום שמואל (אלטונא תצ"ח), ומההסכמות עליו עולה שבשנת תצ"ח היה רב בזאמוט. ספרו זה מוזכר בשם הגדולים להחיד"א.

החסיד ר' יוסף מליעפלי, חסידו ומקורבו של אדמו"ר הזקן, היה מצאצאיו[7].

הר"ר אפרים זלמן בן הר"ר אליקום פייביש מסלונים

מחבר הגהות שער אפרים בספר עטרת צבי - בית לחם יהודא (פיורדא תק"ז), בנו חורגו של המהר"ם מטיקטין.

לתולדות הקהילות בפולין עמ' 419. שמן הטוב, סיפורים אות קנו. אבל אינו מוזכר כלל בכל המקורות הרגילים.

הר"ר צבי הירש בן הר"ר דוב בער חריף

נולד (או גדל) כאן.

בשנת תקס"א חותם כמו"ץ כאן[8].

נפטר ביום ט"ז תמוז תק"ע[9] (18 ביולי 1810).

די געשיכטע עמ' 136.

---

4. לפי זה נולד בשנת תל"ו.

5. הרב אווצינסקי בספרו די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד (עמ' 135) מוכיח שנפטר בשנת תק"כ ולא בשנת תק"ב. יש להוסיף, שבתשובתו הנדפסת בסוף ספרו של בנו קמח פסח (שממנה מוכיח הרב אווצינסקי את דעתו) מופיע בפירוש התאריך "יום ג' שנכפל בו כי טוב ז"ך ניסן שנת יבו"שר לפ"ק החונה פה ק"ק מיטויא יע"א שמואל הקטן מהמבורג", והיינו שנת תקי"ח (וכבר העירו שטעה בזה בדור ודור ודורשיו שכותב שנת פטירתו תצ"ח).

6. אבל בשו"ת אור השנים סימן א מביא שהר"ר שמואל כתב לו בר"ח טבת תק"כ: "מה שכתב אלי בשאלה מעיר מיטאווי יו' ה' ר"ח טבת שנת ישי"ר שהוא תק"כ לפ"ק".

7. בית רבי א עמ' 148.

8. בהסכמותיו לספרי הר"ר זאב וואלף אב"ד לוצין, חותם "פה ק"ק מיטאווי... חונה פה ק"ק הנ"ל ומ"ץ דקהילת טוקם ואגפיה".

9. הרב אווצינסקי כותב שנפטר בשנת תק"ע, אבל התאריך בהסכמתו לשפת הים מהרז"ו אב"ד לוצין (הוצאת ברעסלויא תקע"ט) הוא משנת תקע"ח. אמנם הסכמה זו היא כמעט אות באות מהסכמתו בשנת תק"ע לספר זה בהוצאתו הקודמת (קאפוסט תקע"ב, ובשניהם כתוב יום א' כ"ב סיון, ואכן רק בשנת תק"ע היה תאריך זה ביום א' ואילו בתקע"ח היה זה ביום ו).

הר"ר אברהם אבלי בן הר"ר ישראל יפה

ספר

מתק שפתים

על

מסכת שבת

חידושים וביאורים בס"ד ומדברי הכותבו הראשונים והמפקים בסבירות עמוקות בחריפות ובקיאות כדרכם של הראשונים על סדר הדפים

ובשוש מפורש צרופת אמרתם בעה"י מפה

מאת

תנאן האמיתי שר התורה קדוש ישראל והשאירנו הסמרפם בדורו

מרן רבי **אברהם אבלי יפה** נתקללה"ה

אבד"ק העקעניש אאמ"ק (ולשעבר)

ולאחרונה אב"ד ור"מ דק"ק פוניבז'

בן המאור רבי ישראל יפה שנתקללה"ה

בן לרשבה"ג מרן המאור רבי מרדכי יפה בעל הלבושים ז"ל

יוצא לאור עולם לזיכוי נשמת כ"ק מרנא הקדוש משאריש עמה

על ידי

משה בי' שבואל שלמ"א רזין

מי שהי' רבהי'

מגו-ברק

שנת תשנ"ז לפ"ק

הר"ר אברהם אבלי בן הר"ר ישראל יפה נולד ביאנישוק, שם כיהן אביו כרב.

כיהן גם ברבנות בוועקשנע ופוניבז'.

נפטר בשנת תק"פ (1820).

בספר פרי אשל לנכדו (ווילנא תרל"ז) נדפס ממנו קונטרס ברכת אברהם הכולל חידושי תורה בעניין היתר עגונה.

מחבר מתק שפתים על מסכת שבת (נדפס מכתב יד, בני ברק תשנ"ז).

שם הגדולים השלישי אות א סעיף סא (עמ' טו). אינו מוזכר אצל הרב אווצינסקי. באנציקלופדיה לתולדות חכמי ארץ ישראל ג עמ' פא (וכן ביהדות ליטא ג עמ' 55. אטלס עץ חיים י עמ' 164) מערב בין בנו הר"ר שבתי לאביו הר"ר אברהם אבלי.

הר"ר דוד יחזקאל בן הר"ר יקותיאל יעקובסון

כיהן כרב בעיר ואבולניק (וואבאלניק) הסמוכה לפוניבז' ובקהילת ז'אגר (זאגער).

בערך בשנת תק"ע (1810) התקבל כאן לרב.

נפטר כאן בשנת תקפ"ג (1823).

תשובה אליו בשו"ת גדולת מרדכי סימן יז.

די געשיכטע עמ' 137.

הר"ר ישראל בן הר"ר דוד פרידמן

נודע בשם ר' ישראל פעסיס.

נולד בראסיין, פלך קובנא. תלמידו של הר"ר ראובן יהושע זעליג, רבה של פילטן.

נבחר לכהן כרב כאן אחרי פטירת הר"ר דוד יחזקאל יעקובסון הנ"ל.

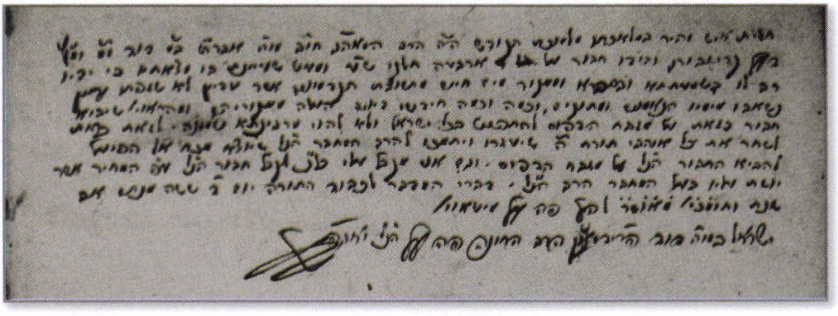
שימש גם כצענזור מטעם הממשלה (ראה חותמת).

נפטר ביום כ"ז אדר תר"ד (18 במרץ 1844).

תשובות אליו בשו"ת זכרון יעקב מהר"ר יעקב בנדטמן, אב"ד בויסק, סימנים ח-ט.

שו"ת אליו ביד אליהו סימן פו.

די געשיכטע עמ' 9-138.

הסכמה ממנו לגנזי המלך (כתב יד)

הר"ר אליהו בן הר"ר דוד יחזקאל יעקובסון

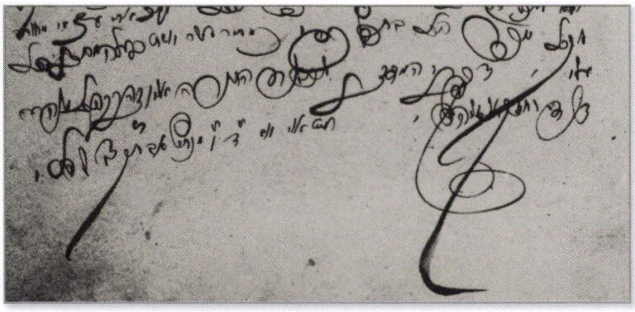
נולד בערך בשנת תקנ"ב (1792), לאביו הנ"ל.

שימש ברבנות בוינדוי ונבחר לרב כאן בשנת תר"ד, אחרי פטירת הרב ישראל פרידמן. כיהן גם כרב בשאבילן.

נפטר ביום י"ב אלול תרי"ד (5 בספטמבר 1854).

מוזכר בשו"ת זכרון יעקב הנ"ל עמ' 76 "... במיטאווע אצל הרב המנוח מוה' אלי' זצלה"ה", וכן בפרנומרנטן שבתחילת ספר דרך סלולה (ווילנא תקפ"ו) "ר' אלי' בהגאון מו' דוד יחזקאל".

תולדות ישיבת היהודים בקורלאנד עמ' 117. די געשיכטע עמ' 139.

הסכמה ממנו בספר גנזי המלך (כתב יד).

הר"ר מרדכי אורי' בן הר"ר אהרן סמונוב

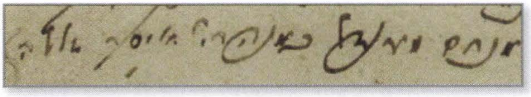
כיהן כאן כרב בשנים תרט"ז-תרי"ט (1856-1859)[10].

כיהן גם כרב רשמי מטעם הממשלה. השתדל מאוד אצל שר ההשכלה לפטור את ילדי ישראל מלימודם בבתי הספר ביום שבת קודש.

כיהן גם כרב בשאבילן ובוינדוי (ע"ע שם).

די געשיכטע עמ' 112.

הר"ר מנחם מענדל בן הר"ר ישראל איסר איזראעלסון

נולד בפילטנה בשנת תק"ס (1800).

תלמיד הגאון רבי חיים מולוז'ין.

כיהן זמן קצר כרבה של שאבילן, ואחר כך שימש כרב בערים גולדינגן, ליבוי ופילטנה עיר הולדתו.

בשנת תרי"ט (1859) התקבל כאן לרב. כיהן גם כצענזור רשמי מטעם הממשלה.

נפטר כאן כעבור זמן קצר ממינויו, ביום י"ז מנחם אב תר"כ (5 באוגוסט 1860), וכאן מקום מנוחתו.

10. מופיע בספרי הרישום כאן מחודש שבט תרט"ז (תחילת 1856) עד אדר א תרי"ט (פברואר 1859).

מוזכר בסידור תפלת ישראל עם פירוש עיון תפלה (ווארשא תרנ"ה, עמ' 504) "בא אלי מכתב מהרב הג' וכו' מוהר"ר מנחם מענדל במוהרי"א הגאבד"ק פילטען בקורלאנד" (ושם, שלמד בישיבה אצל הגר"ח מולוז'ין, כנ"ל).

ספר רישום הפטירות. די געשיכטע עמ' 139 (ושם שנפטר בי"ט מנחם אב). שם הגדולים השלישי (כתב י"ד).

הר"ר משה בן הר"ר רפאל לרנבלט

כיהן כאן כרב משנת תרכ"ב (1862) במשך שנתיים, ואז חזר לכהן כרב בוינדוי (ע"ע שם).

הר"ר יקותיאל בן הר"ר יעקב אפרימזון

כיהן כאן כרב זמן קצר (ע"ע ברבני ליעפאיה).

אהלי שם עמ' 21.

הר"ר ישראל ליב בן הר"ר אליעזר חיימוביץ

נולד בשנת תקפ"ט (1829).

חתנו של הר"ר יעקב בנדטמן, רבה של באוסק.

עד תחילת שנת תרכ"ב שימש כרב זמני בבאוסק, ואחר כך התקבל כרב כאן בערך משנת תרכ"ב (1862).

נפטר כאן ביום כ"ז כסלו תרמ"א (30 בנובמבר 1880).

בסוף זכרון יעקב לחותנו הנ"ל נדפסו חידושי תורה ממנו בשם חדושי מהרי"ל[11].

בשו"ת משיב דבר ד סימן עא נדפסה תשובה אליו "להרב האבד"ק מיטאווע"[12].

---

11. גם בתולדות היהודים בקורלאנד וגם בדי געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד כותב הרב אווצינסקי שסימנים ח-ט בספר זכרון יעקב לחותנו הנ"ל הם תשובות אליו. אבל זו טעות, שהרי בסימן ח התאריך הוא משנת תקצ"ד, והוא היה אז בגיל 5, וכמו כן הרב אווצינסקי עצמו כותב שהתשובה נכתבה להר"ר ישראל פרידמן הנ"ל.

12. בעניין כתיבה בגט של שם אשה ושמה האדא ונקראת בשם האנכען, וכותב שם "ותקע עצמו לדבר הלכה זו עפ"י דעת חמיו הצדיק זי"ע". וראה בספרו של חותנו זכרון יעקב סימן נ עמ' 72 "וכן בא לידי מאשה אחת מליטאווע אשר שם הערישה שלה הי' האדא ... נקראת בפי כל האנכען".
יתכן שאליו מופנית גם התשובה בשו"ת הנ"ל אורח חיים סימן טו בעניין העמדת הבימה במזרח בית הכנסת, כי לפי המובא להלן (מדור רבנים מטעם הממשלה) משו"ת זכר יהוסף היתה השאלה בזה בשנת תרכ"ד בערך, והוא היה אז הרב כאן.

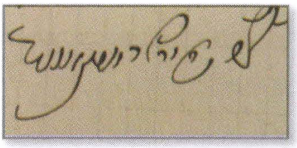
תשובה נוספת אליו נדפסה בספרו של גיסו תורת הר"ר אלכסנדר משה (לפידות) אבן העזר סימן י בעניין שילוח גט על ידי הדואר.

ספר רישום הפטירות. די געשיכטע עמ' 140.

הר"ר צבי הירש רבינוביץ בן הר"ר יצחק אלחנן ספקטור

נולד בשנת תר"ח[13] (1848) בעיר נשביז (נישוועז), לאביו רב העיר (ואחר כך רבה של קובנא).

התקבל כאן לרב בשנת תרמ"ב וכיהן עד שנת תרמ"ט (1889 - 1882), אז התקבל למגיד מישרים ומו"צ בווילנא.

לאחר פטירת אביו בשנת תרנ"ו התקבל על מקומו לרבה של קובנא.

נפטר ביום ג שבט עת"ר (13 בינואר 1910), ומקום מנוחתו בקובנא ליד אביו.

חידושי תורה ממנו נדפסו בספרי אביו.

עוד מתולדותיו נדפס בכמה מקומות.

מכתביו אל ועל אודות אדמו"ר מוהרש"ב מליובאוויטש נדפסו באגרות קודש אדמו"ר מוהרש"ב[14]. כמו כן, הם חתומים יחד ב"קול קורא" מחודש מרחשון תרס"ח על תקנה בעניין השחיטה[15].

די געשיכטע עמ' 140. צבי ישראל (ווילנא עת"ר). חכמי ליטא עמ' 98. במחיצתם של גדולי הדור עמ' 172 ואילך. רבעון תלפיות ניסן תש"ז עמ' 81 ואילך.

13. במקום אחר - תרי"א, אבל על מצבתו מופיע שנפטר בגיל 63, ולפי זה נולד בשנת תר"ח.
14. חלק א עמ' רג בשולי הגליון (וראה עוד במפתח שמות בסוף חלק ה).
15. שו"ת תורת שלום סימן לד.

פה ינוח
הגאון
ר' צבי זצ"ל
ראבינאוויץ
בהגאון ר' יצחק אלחנן זצ"ל
אשר ישב על כסא הרבנות
של אביו הג[און] ארבעה עשר ש[נים]
עלה למרום
ג' שבט ה' תר"ע תנצבה
ששים ושלוש לימי חייו

הר"ר נחמן יהודה אידל בן הר"ר אליעזר ליפמן מרגליות

כיהן כרבה של יעקובשטאט (ע"ע שם), ואחר כך כרב כאן בערך משנת תרנ"א (1891). כיהן גם כרב מטעם הממשלה[16].

נפטר כאן ביום י"ב שבט תרנ"ח (4 בפרואר 1898) והובא כאן למנוחות.

תולדות ישיבת היהודים בקורלאנד עמ' 118.

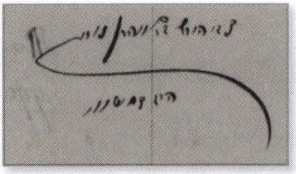
נוסח מצבתו[17]:

שנת הה! רבינו הגאון ה' נחמן אידל איננו.
נר ישראל עמוד הימיני הייתָ
חכמת התורה מנעוריך קניתָ
מאהל תורה לא מַשתָ כל ימיךָ
נהירין היו לך ש"ס בבלי מבחרותיךָ
אף על תלמוד ירושלמי פקחתָ עיניךָ
יגעת ומצאתָ בשני התלמודים דַיָךָ
די באר צדקותיך ומפעלותיךָ
לא יכיל האבן אף למקצת שבחיךָ

16. מופיע בספרי הרישום מחשון תרנ"ד (אוקטובר 1893).
17. הדרת צבי (פיעטרקוב תרע"ד). תולדות ישיבת היהודים בקורלאנד.

משנת תר"ל מגביר נדיב לרבנות עָלֶיתָ
רב ומורה לעדת יאקאבשטאט הייתָ
גדלך בשם טוב ובקיאותך בחדרי תורה
לקחוך למיטאוי לאב"ד רב ומורה
יקוננו עליך עיר ווילנא הרה וילדה
וערי דווינסק ויאקאבשטאט גדלה שעשוע
תאניה ואניה למיטאוי אבדה כלי חמדת ה
ה"ה אבינו הרב הגאון הצדיק אוצר המדות שלשלת היוחסין מרן ר'
נחמן אידל בהרב ר' אליעזר ליפמאן מרגליות נפטר י"ב לחודש שבט תרנ"ח.

הר"ר צבי הירש בן הר"ר אהרן נורוק

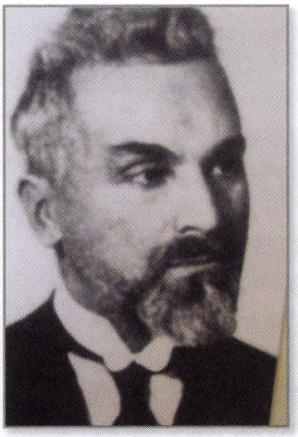

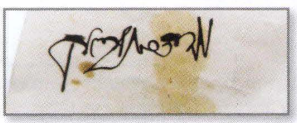
כיהן כרב בהזינפוט (ע"ע שם).

בשנת תרנ"ט (1899) נבחר לרב כאן, וכיהן עד לפטירתו ביום ו אדר א תרע"ג (13 בפברואר 1913) והובא כאן למנוחות.

תולדותיו והספדים עליו - הדרת צבי (מאת הרב לוי אווצינסקי, פיעטרקוב תרע"ד).

הר"ר מרדכי בן הר"ר צבי הירש נורוק

נולד בטוקומס ביום כ מרחשון תר"מ (6 בנובמבר 1879).

נבחר לרב רשמי אחרי פטירת אביו הנ"ל בשנת תרע"ג, וכיהן עד גירוש היהודים מקורלאנד בשנת תרע"ה (1915).

משנת תרפ"ב (1922) כיהן כחבר הסיים הלאטבי מטעם המזרחי.

נפטר בתל אביב ביום י"א מרחשון תשכ"ג (8 בנובמבר 1962) ומנוחתו בבית החיים סנהדריה בירושלים.

ספר זיכרון זכר מרדכי (ירושלים תשכ"ז) שנדפס לזכרו.

הר"ר לוי בן הר"ר דובער יונה אווצינסקי

כיהן כרב באלט אויץ (ע"ע שם).

התקבל כאן לרב ביום י"ח סיון תרע"ט (16 ביוני 1919).

נספה בשואה.

די געשיכטע עמ' 195.

הר"ר יוסף לויטין

למד בישיבת טלז.

חתנו של הר"ר לוי אווצינסקי הנ"ל, ובשנת תרח"צ (1938) נבחר לכהן כרב לצד חותנו.

נספה בשואה.

יהדות לטביה עמ' 369. פנקס הקהילות עמ' 157.

דיינים ומוצ"ים

הר"ר אפרים יעקב בן הר"ר ישראל יעקובסון

מוזכר בפרנומרנטן שבתחילת ספר דרך סלולה (ווילנא תקפ"ו) "הדיין מ"ו אפרים יעקב ב"ר ישראל".

נפטר במגיפת החולירע בשנת תקצ"א (1831).

די געשיכטע עמ' 142.

הר"ר יעקב

נודע בשם ר' יעקב טריסקער.

כיהן כדיין ומורה הוראה אחרי פטירת הר"ר ישראל פרידמן הנ"ל (בשנת תר"ד) במשך כשנה, ואז נסע לארץ ישראל.

תשובה אליו בשו"ת זכרון יעקב סימן לט מיום ט"ו כסלו תר"ה ומכנהו "מהור"ר יעקב נ"י מ"צ דק"ק מיטאווע".

די געשיכטע עמ' 139.

הר"ר משה בן הר"ר חנוך פייערטאג

מגיד מישרים ומו"צ.

נפטר בשנת תר"ח (1848).

מופיע בתולדות ישיבת היהודים בקורלאנד עמ' 120 ונשמט בדי געשיכטע.

הר"ר יוסף הלוי לעווי

מוזכר בשו"ת זכר יהוסף אורח חיים סימן צג "שנת תרכ"ג להר"ר יוסף מ"מ במיטאוויא, על דבר שאלתו בענין הדלקת הנרות בבהמ"ד בשבת ע"י נכרי", ובסוף התשובה "והנה בשנת תרל"ב בא עוד בשאלתו".

שתי תשובות נוספות אליו בחלק אבן העזר (הוצאת מכון ירושלים) משנת תרנ"ג - סימן מא "להר"ר יוסף לעווי מ"מ בבהמ"ד דמיטאוויא" ובהמשך לזה סימן מב.

מופיע ברשימת הפרנומרנטן שבסוף ספר תפארת שאול ג, "הרב מ"מ ר' יוסף סג"ל ממיטאווע".

הר"ר יהודה בן הר"ר שמואל צבי הערץ ליקנייצקי

נולד בשנת תר"ד (1844) בערך.

כיהן כדיין ומו"צ.

נכדו של הר"ר יעקב בנדטמן מבאוסק, והוא שסידר והדפיס את ספרו של סבו זכרון יעקב (שם גם נדפסו חידושי תורה ממנו).

נפטר בצעירותו ביום כ"ג שבט תרמ"ו (29 בינואר 1886)[18] בגיל 42.

די געשיכטע עמ' 142.

הר"ר שמואל צבי הערץ ליקנייצקי

נולד בערך בשנת תקפ"ב (1822), ומוצאו מיאנישוק.

חתנו של הר"ר יעקב בנדטמן מבאוסק.

היה דיין ומורה הוראה בז'אגר (זאגער) חדש, ולאחר פטירת בנו הנ"ל בא לכהן כאן כדיין ומו"צ.

נפטר ביום י"ד אדר ב תרנ"ד (22 במרץ 1894).

חידושי תורה ממנו נדפסו בספרו של חותנו זכרון יעקב.

תולדות ישיבת היהודים בקורלאנד עמ' 120. די געשיכטע עמ' 3-142.

הר"ר שמעון בן הר"ר יצחק הכהן קאהאן

נולד בגולדינגן בשנת תרי"א (1851). למד בישיבת ולוז'ין אצל הנצי"ב ובווילנא.

18. כך בידיעה מבנו בעיתון המליץ 21 בפברואר 1895. ובדי געשיכטע - כ"ב שבט.

כיהן כמגיד מישרים משנת תרמ"ה (1885) בטאלסי. בשנת תרמ"ז (1887) התקבל למ"מ בעיר הולדתו גולדינגן, ומשנת תרנ"ב[19] (1892) כיהן כמ"מ ומו"צ כאן.

מחבר הספרים שער שמעון, "לבאר ענינים שונים באמונה ודת ולהישיר הלבבות במדות ודעות", בהסכמת כמה מרבני לטביא (ווילנא תרס"ב), הגדה של פסח עם ביאור נחלת שמעון (ריגא תר"צ), ברכה לישראל, ביאורים בענייני ברכת המצות (ריגא תרצ"ב).

ספר
שער שמעון
חלק ראשון
ארבעה שערים
ווילנא
ШААРЪ ШИМОНЪ
СИМОНА БАГША.
ВИЛЬНА
1901.

די געשיכטע עמ' 143. דור רבניו וסופריו חלק ו עמ' 41.

•

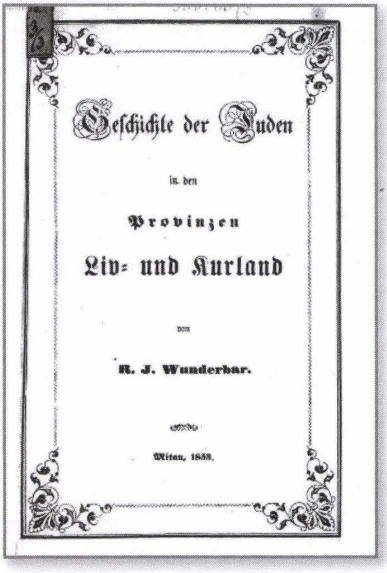
בזכור לאברהם (נ.י. תר"ץ, בתולדות משפחת הקורלנדר שבתחילת הספר) ובחכמי טראניסלוואניה (עמ' 205) מוזכר שהיה כאן אב"ד (בשנות הת"ק) **הר"ר יצחק בן הר"ר אלי' קורלנדר**, קרובו של הגר"א מווילנא.

19. בדור רבניו וסופריו - תרנ"ד.

רבנים מטעם הממשלה

עד כהונתו של הר"ר מרדכי אורי' סמונוב הנ"ל היה במקום תמיד רב אחד שכיהן במקביל בשתי המשרות - רב רוחני ורב מטעם הממשלה, אבל אחרי עזיבתו התחלקה הרבנות ל"רב" לחוד ו"ראבינער" לחוד[20].

ר' ראובן בן ר' יוסף וואונדערבאר

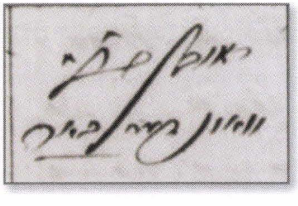

Geschichte der Juden
in den
Provinzen
Liv- und Kurland
von
R. J. Wunderbar.
Mitau, 1853.

נולד כאן ביום י"ח תשרי תקע"ג (24 בספטמבר 1812).

שימש בתפקיד ממלא מקום הרב מטעם הממשלה במשך כל שנת 1855 ובחודשים כסלו-ניסן תרי"ט (אוקטובר 1858 - אפריל 1859) (ומוסיף בחתימתו "במקום הרב").

נפטר כאן ביום כ"ח אלול תרכ"ח (15 בספטמבר 1868).

חיבר ספר (בגרמנית) על תולדות היהודים בפלך ליפלאנד וקורלאנד (מיטאוי 1853) Geschichte der Juden in den Provinzen Liv und Kurland.

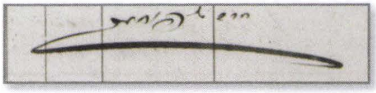

ספרי הרישום כאן. מופיע בתולדות ישיבת היהודים בקורלאנד עמ' 126 (ושם כותב שהתקבל כאן למלא מקום הרב מטעם הממשלה אחרי פטירת הרב ישראל פרידמן (בשנת תר"ד). אבל שם בספר זה כותב בהמשך שכיהן בשנת 1855, דהיינו 11 שנים מאוחר יותר), ונשמט בדי געשיכטע.

עוד על אודותיו - מאמר עליו בהעבר (חוברת יא עמ' 118 ואילך), ובכתב עת הכרמל (ג אלול תר"כ גליון 9 עמ' 68) מופיעה רשימת ספריו שהוציא לאור.

20. די געשיכטע עמ' 139 בהערה בשולי הגליון.

ר' שלמה זלמן בן ר' פייטל פוחער (פוכער)

נולד ביום ט"ז מרחשון תקצ"ג (9 בנובמבר 1832) בניישטאט (ולדיסלבוב), פלך סובאלק.

התמנה לרב כאן מטעם הממשלה בשנת תרי"ט וכיהן בתפקיד זה 34 שנה[21].

בשנת תרנ"ג (1893) נבחר לרב מטעם המשלה בריגא, וכיהן בתפקיד זה שלוש שנים. בבחירות שנערכו לאחר סיום ימי כהונתו הראשונה לא נבחר עוד.

נפטר בריגא ביום כ"א כסלו תר"ס (23 בנובמבר 1899).

מוזכר בשו"ת זכר יהוסף אורח חיים סימן לט "בענין קביעת מקום הבימה אם מותר לעשות מקומה שלא באמצע ביהכ"נ, כבר השבתי מכמה שנים בערך שנת תרכ"ד להרב הנבחר מטעם הממשלה במיטאויא ר"ש פוחער בדבר המחלוקת שנתהוה אז בקהילתו", ודעתו שם לאסור.

ובשו"ת משיב דבר חלק א סימן טו "לכבוד הרב וכו' מו"ץ במיטאוי [כנראה הר"ר ישראל ליב חיימוביץ הנ"ל] ע"ד אשר עלה על רצון אנשים אחדים מעדתו להעתיק הבימה שבבהכ"נ הגדולה הבנויה באמצע ולהעמידה סמוך לאה"ק", וגם הוא דעתו שם לאסור.

די געשיכטע עמ' 143. עיתון המליץ כ"ח כסלו תר"ס, ושם כמה פרטים שונים מהנכתב לעיל. הצפירה כ"ח כסלו תר"ס.

ר' יוסף בן ר' אליהו סגל (זעגאלל)

נולד בערך בשנת תרל"ו (1876). תלמיד הסמינר לרבנים בברלין אצל הר"ר עזריאל הילדסהיימר.

בהיותו כבן 22, בשנת תרנ"ח (1898), נבחר לרב מטעם המשלה כאן וכיהן עד שנת תרס"ד (סוף 1903) אז התפטר מתפקידו.

די געשיכטע עמ' 4-143. תולדות ישיבת היהודים בקורלאנד עמ' 127.

---

21. חתום בספרי הרישום כאן מחודש אייר תרי"ט (מאי 1859) עד חשון תרנ"ד (אוקטובר 1893). מופיע גם כרב מטעם הממשלה בספרי הרישום של קהילת באוסק מתחילת שנת 1890 עד חודש אוקטובר.

ווי וועט געפייערט ווערן דער 150-יאריקער יובל פון פרידליבס שול אין יעלגאַוואַ?

(א בריוו פון יעלגאוא)

די אינציקע מעגע פון היינטיקן טאג פאר די יעלגאוער אידן איז, דער גאפאדשטיינדער 150 יאריקער יובל פון פרידליבס-שול.

אין די פיערונגען תקלן אנטשילנקעען די ריינער חונים ח"ה שפראמים אין מאנרל, מי אויך די יעלגאוער חונים יפת אין קעסאנאא, אלס רעדנער זיינען פארגעזען:זוען ה"ה רחמ לוי אחשוינסקי, יעלגאוער שאאם-חויפ ח' שמאלץ, ס. רוזין, ש. הימענקרג, ראזינער ס. נוראק דר. הענ, פרהאקאם דר, קאנפאר, פאטמאר מיולים. הרב פרומען, יעלגאוער נע- זעלשאפטעכער מופר ר. הירשעלר, שלעס- בערג אין פארשטייער פון די יעלגאוער בת"- מדרשים.

די יעלגאוער בעלי בתים האבן זיך זייער פארעם אפגעוויזן מים פארשידענע שפענדונגען למובת דער שול.

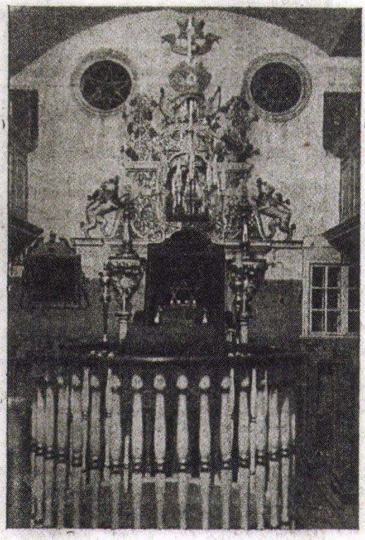
די נפשות פון פרידליבס-שול זיינען ארוים- געפארן קין ריגע מיטן צוקע צו באזוכן די ריינער אירן העלכע האבן פאר דער פלחשת שליין בעלעפע אין יעלגאוא. פארר זייערע עלטערן האבן בעלעפע דארטן אין בערשטונס אין פרידליבס-שול. די שטעליקע יעלגאוער יועבים אין כתפללים פון דער פרידליבס-שול האבן זיי אוועקגעטון זייער הערציק אין גא- מילקע בעטעטן קארטן צום יובל אין דערצי ז'יטונגען די נפשות פון דער שול דעם נרעסטן יישר כוח פארן אינגאנצען דעם יובל.

אין פלאער יעלגאוער הושב ש בעזיטצער ה' יפת האט דערצו טיט פרערן אין די אויגן זיך אויסנקוריקט אז פר השלם אפילו צוזאם נקסיטען קיין יעלגאוא כדי גייצוזיין צו דעם יום-טוב פון דער שול. האט פר נעדינקט נאך די דער פאטער פלענט אים שענדוין טיט- נעטען טיט זיך שלם קינד. צוזיין די ריינער פרישע העלכע האבן אנטיל נעטונען טיט שפענדונגען למובת דער שול נעזיגט זיך אויך די שקצ. נעז. ,חיקאריש", ,דעלקי" א. א.

ס'איז פשוט צו באזאגערן דעם דשמען- קשמעם, האם האם זיך נעשאען צוליב דעם יום טוב פון די פרוען פון די מתפללים פון פרידליבס-שול: אין העלכן ס'זיינען אריי: ז. השלצמן, ר. שכן, ה. שכן, נ. שכן, ראזאנ- סק, נערקאוויטש, ליפערמען, י. ליבערמען זשלצמן, קן, הערציקשיטש לפתים — העלכע האבן אחקן:קאראבן זייערע אינזעע ארבעטס אין זיך אינגאנצן אינערגענדו די כלל ארבעטס אין סיטו זיי שרוימזאן דעם נרעסטן שכח פארן סקייב זיין זייער ציים אין מי למובת די שול.

דער יובל האט זיך אנהויבן זונטיק דעם 18 נאיאר האלב 6 אינאזוס טיט ש נאמעס זיינטם אין שול אין האט זיך ערזיקן טיט ש באנקעס אין זקנאלער קלוב. קארטן צו גא- סטען נא די נפשות שכן אין ליבערמען.

א—ה.

דער זעלטענער אירן-קודש פון פרידליבס-שול, וואס אין אויסנעשניצט נעוואירן

יעקאבפילס / יאקובשטאט

עיר נפה בזעמגאלע (קורלאנד)

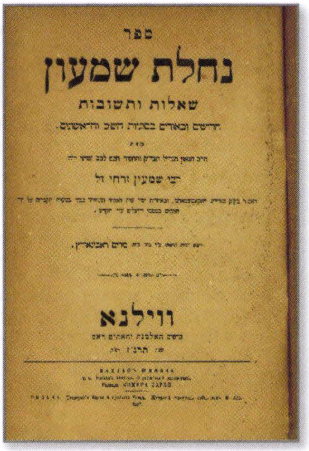
הר"ר מרדכי בן הר"ר יוסף רפאל שושן עמק [רוזנטל / טלראז]

כיהן כאן כרב אחרי שנת תק"נ (1790).

תשובה ממנו נדפסה בשו"ת גדולת מרדכי סימן ד (וחותם שם "מרדכי שושן עמק").

די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 120.

הר"ר שמעון בן הר"ר זרח זרחי

ספר
נחלת שמעון
שאלות ותשובות
ווילנא

נולד בשנת תקמ"ח (1788) בעיירה זעזמיר הסמוכה לווילנא.

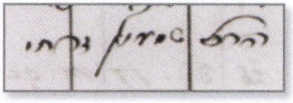
למד בקיידאן אצל הר"ר אריה ליב קצנלנבויגן (לימים אב"ד בריסק). הוסמך להוראה בגיל 13.

כיהן כרב כאן משנת תקצ"ה עד ת"ר (1835-1840). בשנים ת"ר-תרי"ג (1840-1853) כיהן כרב בטאוורויג ובשנת תרי"ג חזר לכהן כאן ברבנות עד שנת תרי"ז (1853-1857)[1], אז עלה לארץ ישראל והתגורר בירושלים.

---

* "יקאבפילס / יקבפילס / יעקובשטט / יעקבשטט / יאקאבשטאט / יאקאבשטאדט / יאקאב שטאדט. בזכרון בספר עמ' 132 אות יד כותב: "עיר יאקאבשטאט במדינת קורלאנד עיר שכולה חסידים רק בית תפילה אחת קטנה בשם מנין לקצבים מתי מספר אשכנזים" (וכן כותב בעמ' 136). וראה יהדות לטביה עמ' 273 שעיר זו היתה מבצר החסידות בקורלאנד.

1. חתום בספרי הרישום כאן עד חודש אייר תרי"ז.

היה מגבאי ומנהלי תלמוד התורה עץ חיים בחורבת רבי יהודה החסיד.

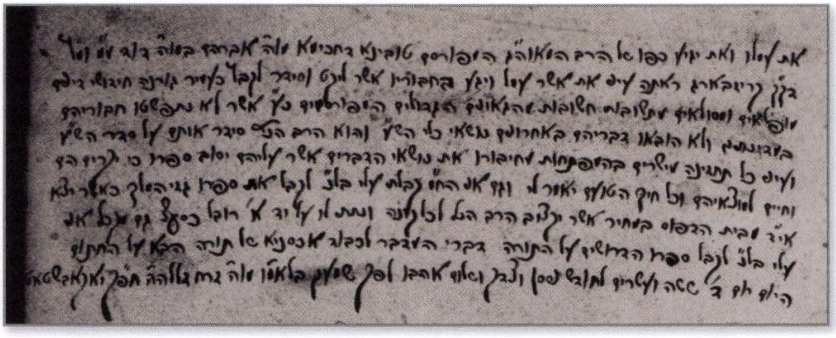
נפטר בירושלים ביום ט אלול תר"כ (26 באוגוסט 1860) ומנוחתו בהר הזיתים בירושלים.

מחבר שו"ת נחלת שמעון (ווילנא תרנ"ז).

במחלוקת שהתגלעה בינו לבין הר"ר יוסף אשכנזי, ר"מ כאן ביעקובשטאט, שלחו את שאלותיהם לאדמו"ר הצמח צדק מליובאוויטש וענה להם בניסן תקצ"ו[2].

הסכמה ממנו נדפסה במצב הישר לחתן בנו חלק א (ווילנא תרמ"א).

ארשת ב עמ' 265, ושם תולדותיו שכתב בנו, וכן בעיתון הכרמל כ"ד מרחשון תרכ"א. תולדות חכמי ירושלים ג עמ' 236. מאמר עליו ברבותינו שבגולה ב עמ' 212 ואילך.

הסכמתו לגנזי המלך (כתב יד)

הרב אווצינסקי כותב: רב כאן משנת תקצ"ב בערך. בשנים תר"א-תר"ה היה רב בטאבריג, אז חזר לכהן כאן כרב. בתו כותבת בסוף ספרו נחלת שמעון שהיה רב בטאבריג בשנים תר"ה-תר"ז. אבל הנ"ל בפנים מרישומי בנו זמן קצר אחרי פטירתו, וכנראה יותר מדויק.

2. שו"ת שלו חלק אורח חיים סימנים מג, עה. יורה דעה סימן ריז. חושן משפט סימן פה.
השאלה נדפסה בספרו שו"ת נחלת שמעון סימן לא. וראה גם קובץ יגדיל תורה נ.י. חוברת ז עמ' לג (אבל הנכתב ביגדיל תורה שם בתוכן הענינים שבתחילת הספר על הר"ר יוסף אשכנזי "הרב מיאקאבשטאט" אינו מדויק, כי לא כיהן כאן כרב אלא כראש ישיבה).

פ"נ
הרב הגאון
והצדיק מו"ה
שמעון בהר"ר זרח
זצ"ל שהי' רב
ומורה בעיר
טאוורעג
ויקובשטאט
ונקרא אל השמים
ביום ט אלול
ש[נת] כת"ר לפ"ק
תנצבה

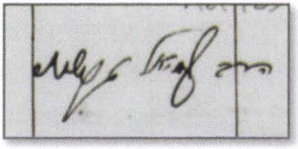
הר"ר מרדכי בן הר"ר יקותיאל זלמן הלוי

נולד בז'אגר חדש[3].

בשנים תר"ב-תר"ח (1842-1848) כיהן כרבה של שימברג. אחר כך היה בחלאפניץ, מחוז מינסק, ומשם התקבל כאן לרב.

יהדות לטביה עמ' 280. בתולדות ישיבת היהודים בקורלאנד עמ' 154 משער שהתקבל כרב כאן לאחר שהר"ר שמעון זרחי הנ"ל עבר לטאווריג למשך שלש שנים, כנ"ל.

הר"ר שמואל גרשוני בן הר"ר משה יהודה ליב

מוצאו מווילנא.

כיהן כאן כרב במשך 10 שנים, תרט"ז-תרכ"ו[4] בערך (1856-1866).

אחר כך כיהן כרב רשמי מטעם הממשלה בדווינסק, ושם נפטר ביום י"ט תמוז תרמ"ח (28 ביוני 1888).

הסכמות ממנו: מצב הישר (ווילנא תרמ"א), דברי חיים חלק א (ווילנא תרמ"ט), שבעים תמרים (חשומ"ד) ועוד.

די געשיכטע עמ' 121. המליץ כ"ג תמוז תרמ"ח.

3. לפי אחד המקורות אביו היה הרב בז'אגר חדש ובווקשנא.
4. בהסכמתו למצב הישר כותב "משנת תרט"ז מתחילת בואי לק"ק יאקבשטאט".

הר"ר יחזקאל בן הר"ר משה סירקין

נולד בעיירה טטרסק שבמחוז סמולנסק.

מחסידי אדמו"ר הצמח צדק מליובאוויטש. ר"מ בוויטבסק[5].

בשנת תר"כ בערך כיהן זמן קצר כרב כאן.

אחר כך כיהן שנים רבות כרב בקאפוסט, שם נפטר ביום כ"ח אלול תרמ"ט (24 בספטמבר 1889).

מחבר ספר בנין יחזקאל (על מסכתות נדרים וכתובות, ווארשא תרכ"א), קונטרס בנין יחזקאל (עשר תשובות, אודסה תרמ"ה). פרסם מחידושי תורתו בקובצי יגדיל תורה (אודסה). תשובותיו פורסמו גם בקובץ יגדיל תורה נ.י. ובעוד מקומות.

קובץ תורני זכור לאברהם תשנ"ט עמ' תיז הערה 35. קובץ כרם שלמה גליון קצ עמ' יג בשולי הגליון. המליץ כ"ט אלול תרמ"ט.

הר"ר מאיר מארים בן הר"ר משה שאפיט

נולד בערך בשנת תק"ס (1800) בעיירה ניי מוש ליד ברנוביץ'.

בגיל 15 התקבל לרב במייצד (מייטשעט) הסמוכה לסלונים, ומשם עבר לכהן כרב בוישנובה.

בערך בשנת תר"ט התקבל לרבה של שווינציאן, שם היה עד שנת תרי"ח (1858) שאז התקבל כאן לרב[6].

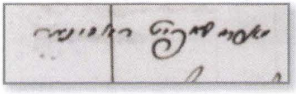
5. בהסכמתו לספר גאון אברהם משנת תר"ד חותם "פ"ק ויטבסק... ר"מ דקהילה הנ"ל".
6. בשנת תרכ"ח עדיין כיהן כאן כרב, שכן בשו"ת עין יצחק א סימן לד מר"ח סיון תרכ"ח מכנהו "אבד"ק

ספר
ניר
פירוש על תלמוד ירושלמי
סדר זרעים
וואַרשא
СѢФЕРЪ НИРЪ.

התקבל אחר כך לרבה של קוברין[7], ושם נפטר ביום י מרחשון תרל"ג (11 בנובמבר 1872).

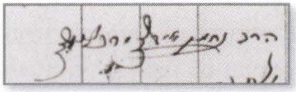
ממקושרי הרה"צ ר' נח מלכוביץ', הרה"צ ר' משה מקוברין והרה"צ ר' אברהם מסלונים, בעל יסוד העבודה, שגם היה מחותנו.

מחבר הספרים: לולאות (ווילנא תרכ"ו), ניר, פירוש על תלמוד ירושלמי (על סדר זרעים ווארשא תרל"ה, סדר מועד ווילנא תר"נ, מסכתות גיטין קידושין נשים ווארשא תרצ"ב, מסכתות יבמות כתובות סוטה ירושלים תשל"ט, ומסכת נדרים בתוך ספר רבי מאיר מארים מקוברין (נר שילה, תשע"ד)).

תולדותיו במרביצי תורה מעולם החסידות עמ' צו ואילך, בספר זכרון לקהילת מייטשעט, וברבי מאיר מארים מקוברין, ושם שנולד בשנת תק"פ (1820).

הר"ר נחמן יהודה אידל[8] בן הר"ר אליעזר ליפמן מרגליות

נולד ביום ז מנחם אב תקצ"ב[9] (3 באוגוסט 1832) בווילנא. מצאצאי המהר"ל מפראג.

כיהן כרב כאן משנת תר"ל (1870) וגם כרב רשמי מטעם הממשלה[10] במשך 20 שנה[11].

אחר כך התקבל לרב במיטוי, שם כיהן ברבנות עד לפטירתו ביום י"ב שבט תרנ"ח[12].

יאקובשטאט". גם בהסכמתו לספר קב נקי (להגאון רבי אברהם דוד לאוואט, סבו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע) מערב ר"ח אלול תרכ"ח חותם "מאיר מארים... יאקובשטאדט". גם בספר רישום הלידות הוא חתום עדיין כרב כאן בחודש טבת תרכ"ח (דצמבר 1867).

7. על הסתירות בתאריכי רבנותו וסדר הערים בהן כיהן - ראה במרביצי תורה מעולם החסידות עמ' צח בהערה.

8. בכל המקורות וגם על מצבתו נכתב שמו נחמן אידל, אבל בתשובתו שבשו"ת ציוני ובהסכמתו דלהלן חותם "נחמן יהודא אידל".

9. בספר עיר ווילנא - תקצ"ג.

10. חתום כרב כאן בספרי הרישום כבר בחודש טבת תר"ל (ינואר 1870) עד תחילת חודש טבת תרנ"א (תחילת דצמבר 1890). חתום גם כרב רשמי בספרי הרישום של קהילת גריווא בשנת 1879 ובשנת 1890.

11. בעיר ווילנא נכתב שבשנת תר"נ התקבל לרב בקרייזבורג הסמוכה ואחר כך התקבל לרב במיטוי. אבל דבר זה לא מופיע בנוסח הרשום על מצבתו, ואולי היה שם רק לזמן קצר.

12. תמונתו מאתר https://kehilalinks.jewishgen.org/jelgava/Nakhman.html.

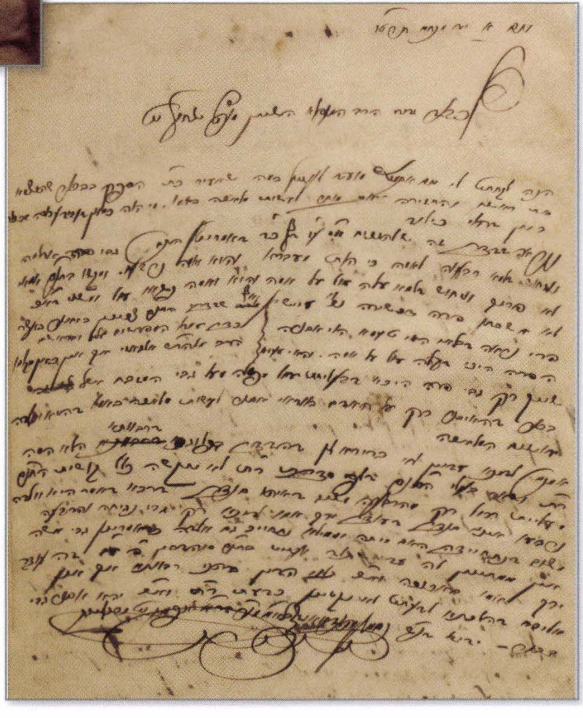

נשא ונתן בהלכה עם הר"ר אהרן זעליג ציוני - שו"ת ציוני א סימן א סעיף ח.

מופיע ברשימת המסכימים על ספר המדריך (הוצאה שניה, פרסבורג תרס"ב)[13].

תולדותיו והספדים עליו נדפסו על ידי תלמידו הר"ר לוי אווציסקי בספר הדרת צבי (פיעטרקוב תרע"ד).

עיר ווילנא עמ' 216 ושם בהערה 7. הדרת צבי דף ג ואילך.

תשובה בכתב ידו מתכריך
תשובותיו הנמצא
בספריית מוסקבא

13. בשו"ת תרומת יעקב חלק ראשון, מהרב יעקב מאיר יאקא, דפוס שנת אעת"ר נדפסה הסכמה ממנו מיום ג' ט' סיון תרנ"ח. אבל לכאורה זו טעות, שהרי נפטר ביום י"ב שבט תרנ"ח. אמנם בספר זה הוצאת שנת תר"ע מופיעה הסכמה זו אות באות כשהתאריך זהה ורק מנין השנה שונה - שנת תרס"ב. והדבר תמוה. מה גם שיום ט סיון תרנ"ח היה ביום שני ולא ביום ג', וכן בשנת תרס"ב חל בשבת קודש. כמו כן, בחתימתו בהסכמה שם נכתב שם אביו אליהו, והרי שמו היה אליעזר ליפמאן כנכתב על מצבתו ובכמה מקומות.

הר"ר יעקב שפירא

מופיע בפרנומרטן שבסוף ספר ניר על תלמוד ירושלמי זרעים (ווארשא תרל"ה) כאב"ד כאן.

הר"ר אפרים בן הר"ר גרשון מענדל סמונוב

רבה של ונטספילס (וינדוי, ע"ע שם).

כיהן כרב כאן בשנים תר"נ-תרנ"ז[14] (1890-1897)[15].

הר"ר ישראל אולער

רב בדולהינוב, היידוצישוק.

במשך זמן קצר כיהן כאן כרב, ואחר כך כרב בליאדי.

די געשיכטע עמ' 122.

הר"ר יוסף בן הר"ר מרדכי שאבעל

נולד בערך בשנת תקע"א (1811).

כיהן כאן כשו"ב כ-60 שנה, ופעמים רבות מילא את תפקיד הרב.

נפטר ביום י"ט טבת תרנ"ח (13 בינואר 1898).

די געשיכטע עמ' 123 ובהוספות שבסוף הספר.

הר"ר יהודה ליב שאול בן הר"ר רפאל יוסף גינצבורג

נולד בשנת תרל"ד[16] (1874) בווידזא, מחוז קובנא, לאביו שהיה רב בשרקובשצ'יזנה, פלך ווילנא.

למד תורה אצל אביו וב"מארקילס קלויז" בקובנא.

---

14. לפי די געשיכטע בהוספות - תרנ"א-תרנ"ח.
15. בספרי הרישום כאן הוא חתום כעוזר הרב מחודש טבת תרנ"ב (דצמבר 1891).
16. בלטביה בתי כנסת ורבנים (וביהדות ליטא ג עמ' 38) - תרל"ב.

התמנה לרב כאן בגיל 24, בשנת תרנ"ח[17] (1898), וכיהן כאן כ-42 שנה. כיהן גם כרב מטעם הממשלה.

נספה בשואה בשלהי שנת תש"א (1941).

עמד בקשרי מכתבים תורניים עם הגאון הרוגצ'ובי, ובשו"ת צפנת פענח (דווינסק ת"ש) נדפסה תשובה אליו (סימן כ)[18].

מוזכר באגרת אדמו"ר מוהרש"ב מליובאוויטש[19] אל הגאון רבי חיים עוזר גרודזנסקי (ושם, שבזמן מלחמת העולם הראשונה שהה בויטבסק).

בהדרת צבי נדפס הספד שנשא על הר"ר צבי הירש נורוק, רבה של מיטוי.

תולדותיו נדפסו בכמה מקומות.

אלה אזכרה ז עמ' 246 ואילך. אהלי שם עמ' 380. יהדות לטביה עמ' 379-378. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 228.

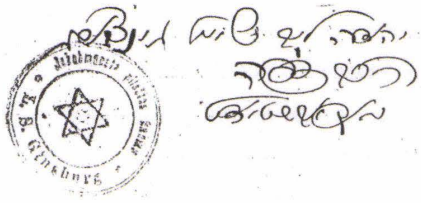
מכתבו לאיש החסד הר"ר מרדכי דובין:

שלום וברכה לכבוד ידידי הנכבד וו"ח הגביר המפורסם בשם מרדכי דובין איש ציבורי בכל עדתינו לעטלאנד

יערב נא עתירתי בעד האי גברא זאב בער ראטבארט מפה יאקאבשטאדט העמוס במשא כבד אשר הטילו עליו יותר מכפי יכולתו עפ"י חוקי ממשלה, והרחמנות גדולה עליו למאוד, כאשר יציע לפני כת"ר כל תהלוכותיו, ע"כ אולי יש לו איזה דרך לעשות לו טובה, אם כי באמת לא אדע אם שייך הענין הלז אצלו, אך דעת לא אדע בעצמי וגם הנוכחי ראטבארט הנ"ל איננו יודע למי לפנות, ע"כ אשלח טורים אחדים לכבודו, ואם הדבר דרוש לפנות לזולתו, יעשה כעצתו ובינתו, והחובה מוטלת על כל אחד ואחד מאיתנו לעשות טובה לזולתינו כפי יכולתו, וכל מה שביכלתי לעשות הנני לעשות, ויעזור השי"ת לכל כלל ישראל בכל אשר יעשו,

17. להרב אווצינסקי - תר"ס, ובלטביה בתי כנסת ורבנים - 1902.
18. יתכן שהוא החתום יחד עם הגאון רבי מאיר שמחה הכהן בשו"ת אור שמח חלק ב סימן יז (עמ' קסו, הוצאת מכון ירושלים תשנ"ח). אבל שם הוא חתום "ב"ר אברהם יוסף".
19. אגרות קודש חלק ב עמ' תתעד.

ממני המעתיר באמת לטובת זולתי.
יהודה ליב שאול גינצבורג
הרב דפה יאקאבשטאדט
ט"ו מרחשון תרפ"ה

הר"ר יעקב בן הר"ר אברהם הכהן פלקסר

כיהן כרב כאן בשנים תרס"ב-תרס"ח (1902-1908), וגם כרב רשמי מטעם הממשלה.

אחר כך עבר לכהן ברבנות בפרידריכשטט (ע"ע שם).

חתום כרב רשמי בספר הלידות של קהילת גריווא שנת 1906.

אהלי שם עמ' 158. די געשיכטע עמ' 122.

הרב יהודה ליב כהן

חתום כרב בספרי הרישום כאן מחודש אדר א תרנ"א עד חודש מרחשון תרנ"ב (ינואר-נובמבר 1891)

יתכן שהוא הרב יהודה ליב כהן ששימש כרב בפרידריכשטט (ניירא) (ע"ע שם).

•

בהסכמות לגנזי המלך (כתב יד) יש הסכמה מיום ב אייר תקצ"ו יעקאבשטאט מ"**אברהם בלאמו"ר הרב המאוה"ג מוהר"ר מנחם מענדל מדענאבארג**". (ואולי הוא הר"ר אברהם דון יחיא בן הר"ר מענקע ווידזער דלעיל עמ' 76).

לודזה / לוצין

עיר נפה בלאטגאלע

הר"ר נחמן דוב בער (ליפשיץ)

רב ומו"צ.

עיר ווילנא עמ' 37.

הר"ר זאב וואלף בן הר"ר דוב בער אלטשול (אלטשולר)

יליד זאמוט.

כיהן כרב ומגיד משרים כאן משנת תקמ"ו עד לפטירתו בשנת תקס"ו (1786-1806).

מחבר הספרים: חמשה חלוקי אבנים (ביאור על שיר השירים בשם אבני קודש, ועל מגילת רות בשם אבן פנה, שקלוב תקנ"ד), זבד טוב על בנין הבית דיחזקאל (שקלוב תקנ"ד), שפת הים על הגדה של פסח (שקלוב תקנ"ד).

כותב בשער ספריו "יושב על מדין בק"ק לוצין והאוייעזד [והמחוז] במדינת איפלאנד".

הסכמה ממנו בספר דרך המלך (שקלוב תקנ"ח).

יהדות לטביה עמ' 287. הקדמה לספר יד ישראל (מהר"ר ישראל זליגמן). יחס אבות אות נא.

* לודזא, ליוצין.

הר"ר דוד ציוני בן הר"ר אליקום געץ

נולד בשנת תק"כ (1760) בעיר אוסוויע, פלך ויטבסק. התגורר שם ושימש כמלמד עד שהתיישב בלוצין ביום כ אלול תקס"ב.

התקבל כאן לרב בשנת תקס"ו (1806) וכיהן עד פטירתו ביום ב ניסן תק"ע (6 באפריל 1810).

מגילת יוחסין אות כד (ושם שנפטר בשנת תקס"ח). יחס אבות אותיות מג, נ, נד. די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 96. יהדות לטביה עמ' 287.

הר"ר נפתלי בן הר"ר דוד ציוני

נולד בשנת תקמ"ה (1785) בערך. תלמיד מובהק של אביו הרב הנ"ל. למד גם אצל הר"ר גרשון, אב"ד שקלוב, ואצל רבני קרסלבא הר"ר נטע והר"ר שמואל.

מילא את מקום אביו ברבנות מחודש ניסן תק"ע (1810) עד לפטירתו ביום ג אייר תרט"ז (8 במאי 1856) ומנוחתו כאן בלוצין.

עסק רבות בעזר לילדי ישראל החטופים, ה"קנטוניסטים".

שימש גם כצענזור רשמי מטעם הממשלה.

נסע מפעם לפעם אל אדמו"ר האמצעי מליובאוויטש, שכתב עליו "ירא את ה' מנעוריו". היה חביב מאוד אצל אדמו"ר הצמח צדק וביקר אצלו כמה פעמים.

בשו"ת פני יצחק (להר"ר יצחק אייזיק בהר"ד, רבה של ויטבסק ותלמידו של אדמו"ר הזקן בעל התניא והשו"ע) סימן ב נדפסה תשובה אליו, וכן בזכר יהודה סימן כב[1] "לכבוד הרב הגדול ומפורסם חריף ובקי וכו' כבוד הרב מו"ה נפתלי".

מגילת יוחסין אות כז. יחס אבות אות סז, ושם סיפור מעניין בקשר לביקורו בצעירותו אצל אדמו"ר האמצעי. רשימות נכדו שבתי דניאל (דון יחיא).

נוסח מצבתו[2]:

נחצב פה קבר מו"ר הרב הג'
המאוה"ג חו"ב נ"י מהו' [המאור הגדול חריף ובקי נר ישראל מורנו הרב]
נפתלי בהגאון מ"ו דוד ז"ל רב דפה
נפטר יום ג' אייר שנת תרט"ז

1. הוצאת מכון אהלי שם תשנ"א.
2. יחס אבות אות עו.

הר"ר אהרן זעליג בן הר"ר נפתלי ציוני

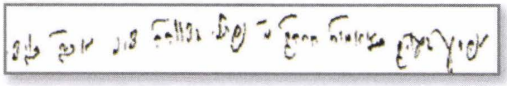
נולד בשנת תקע"ב (1812) כאן, לאביו הרב הנ"ל.

חתנו של הר"ר ישראל זליגמן, רבה של דריסא.

כיהן כרב בווארקלאן עד שנת תרט"ז, ועם פטירת אביו בשנת תרט"ז (1856) בא למלא את מקומו ברבנות[3].

גם הוא כאביו פעל והשתדל רבות להציל צעירים מאחינו בני ישראל מעבודת הצבא.

כיהן כרב כאן 20 שנה, עד לפטירתו ביום ד ניסן תרל"ו (29 במרץ 1876) וכאן מקום מנוחתו.

מחבר ספר ציוני, שו"ת וחידושים בש"ס (שני חלקים, ווילנא תרל"ה).

בחלק א (עמ' נט) דן הוא בדברי אדמו"ר הצמח צדק בשו"ת שלו אבן העזר א סימן עד בעניין היתר עגונה.

בשו"ת משיב דבר (ד סימן פד) נדפסה תשובה אליו בעניין היתר עגונה, והוא דן בזה בספרו ציוני (חלק א סימנים לא-לג) עם הר"ר יצחק אלחנן ספקטור מקובנא.

הסכמה ממנו במצב הישר א (ווילנא תרמ"א).

מגילת יוחסין אות לב. יחס אבות אות פ.

נוסח מצבתו[4]:

נחצב פה קבר מו"ר הרב הג' המאוה"ג
חו"ב נ"י מו"ה אהרן זעליג
רב דפה בהרב הג' ר' נפתלי יצא
נשמתו בטהרה ד' ניסן תרל"ו

3. כתב רבנותו מיום א' כ"ח לספירה (י"ג אייר) תרט"ז.
4. יחס אבות אות פא.

הר"ר שמואל חיים

היה מלמד בטשאריי.

בשנת תרכ"ז, על פי בקשת חסידי לוצין שלחו אדמו"ר מוהר"ש מליובאוויטש לכהן להם כרב.

היה מופלא במידות טובות, ופעל במסירת נפש ומתוך סבלנות רבה לחנך ולהדריך את אנשי העיר ופעל שם רבות.

אגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ חלק ח עמ' תקב.

הר"ר אליעזר בן הר"ר שבתי דון יחייא

נולד ביום ד תמוז תקצ"ח (27 ביוני 1838) בדריסא, לאביו רב העיר.

אביו היה מחסידי אדמו"ר הצמח צדק מליובאוויטש. הוא לקחו איתו לליובאוויטש, שם הסתופף בצל קדשו של הצמח צדק ואף למד בצעירותו תקופה קצרה בליובאוויטש.

לימים סיפר שפעם ניגש אליו הצמח צדק והתבונן איזה מסכת הוא לומד, ואמר לו בחיבה "למד בני, למד. בוודאי תהיה למורה צדק בישראל", וסיים בפסוק (משלי ג) "רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך".

קיבל תורה מאביו ואחר כך גלה למקום תורה ללוצין, שם למד אצל דודו הר"ר יצחק ציוני, ובעיקר למד אצל דודו רב העיר (שהיה אחר כך לחותנו) הר"ר אהרן זעליג ציוני הנ"ל.

בשנת תרכ"ד התקבל לרב בעיר וויזון, פלך קובנא, וכיהן שם ברבנות עד שנת תרל"ו.

לאחר פטירת חותנו התקבל כאן לרב על מקומו[5], וכיהן ברבנות זו עד לפטירתו ביום ד תמוז תרפ"ו (16 ביוני 1926), יום הולדתו, וכאן מקום מנוחתו.

מחבר הספרים: שו"ת אבן שתיה (ווילנא תרנ"ג), טעם מגדים על הפרי מגדים

5. כתב רבנותו מיום ו אייר תרל"ו.

לאורח חיים (חלק א לודזא תרצ"ד, חלק ב שם תרצ"ט).

בשו"ת ציוני לחותנו יש שו"ת אליו. תשובה אליו נדפסה גם בשו"ת ראש לראובני.

הסכמות ממנו: יד ישראל (ווילנא תרמ"ח), דרש משה (ווילנא תרס"ג), מדרש יעב"ץ (ליעדז תרע"א), ראשון לציון (ווילנא תרע"ג), חדושי בר נחמני (פיעטרקוב תרע"ד), בספרו של גיסו משאת בנימין (ווילנא תרפ"ה) ובאוצר המספרים (ניו יורק תש"ב).

ספר
אבן שתיה
כולל שאלות ותשובות
על ארבעה חלקי שלחן העזר אשר רצון ה'
אדוני הצעיר אלייעזר דון קרקידיא אבד"ק
ווילנא
ווילנא

חוברת רבי אליעזר דון יחייא מגילת חייו (מאת נכדו, ירושלים תרצ"ב). מאורי ישראל עמ' 204 ואילך. יחס אבות אות קו.

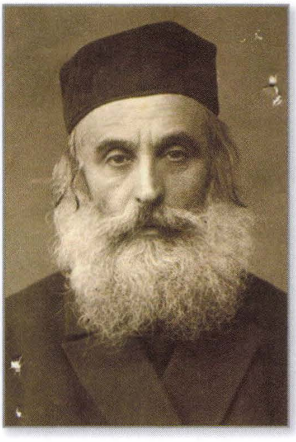

תמונת הלוויתו מפנקס הקהילות עמ' 164.

פ"נ
צנא מלא ספרא
כלו ספרא טוב עלמא
מגזע רבנים גואנים [גאונים]
מחבר אבן שתיה
הרב הגאון ר' אליעזר
בהרב ר' שבתי
דן יחייא
נאסף אל עמיו
ד ימים לחודש תמוז
שנת תרפ"ו

הר"ר בן ציון בן הר"ר אליעזר דון יחייא

נולד בשנת תרל"א[6] (1871) בעיר וויזון, פלך קובנא, לאביו הרב הנ"ל.

קיבל תורה מאביו שהיה לרבו המובהק. אחר כך למד בישיבת ולוז'ין ובכולל בקובנא. הוסמך להוראה על ידי הר"ר צבי הירש רבינוביץ רבה של קובנא, הר"ר משה דנישבסקי רבה של סלבודקא, והר"ר צבי הירש מה יפית רבה של ליוואני (ליוונהוף) ווילקוביסק.

חתן דודו זקנו הר"ר יצחק ציוני, רבה של רעז'יצא.

בשנים תר"ס-תרפ"ו (1900-1926) כיהן כרבה של ווילאקי, ומשנת תרפ"ו (1926) מילא את מקום אביו כאן.

נספה כאן בשואה ביום כ"ה מנחם אב תש"א (18 באוגוסט 1941) והובא למנוחות בבית החיים כאן.

מחבר ספר לקוטי מגדים, "מאסף ביאורים בשו"ע או"ח ונו"כ ולקוטי דינים ממאות ספרי הפוסקים ומפרשי השו"ע ראשונים ואחרונים, וקונטרס בדי השלחן, מפתח

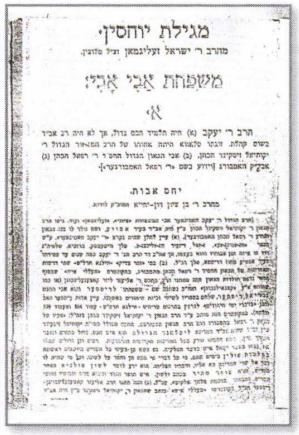
6. בלטביה בתי כנסת ורבנים - תר"ל, ובאנשי שם עמ' 14 - תרכ"ט.

שלחן ערוך

אורח חיים

חלק שני

לודזא

מגילת יוחסין

משפחות אבי אדמי:

יחס אבות.

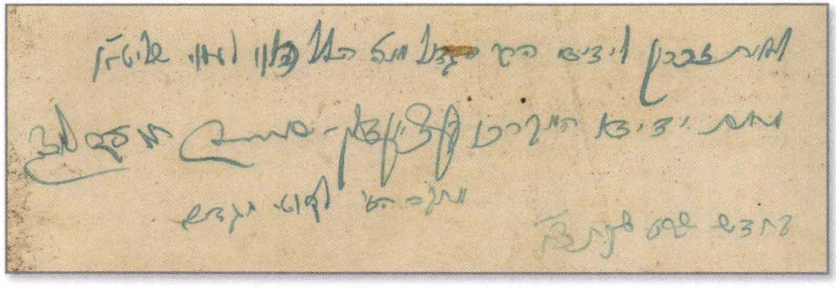
מכל הדינים שבכל סעיף בשו"ע בה"ט טעם מגדים ולקוטי מגדים". נדפס עם ספרו של אביו טעם מגדים.

כן חיבר יחס אבות על מגילת יוחסין של שאר בשרו הר"ר ישראל זליגמן, ושם קורות המשפחות: דון יחייא, ציוני, אייזנשטט, זליגמן, רבינסון, לוין ואחרות, כשלושים במספר, על הרקע של חיי הקהילות בלטביא במאתיים השנים האחרונות.

הספר אבד בימי חורבן קהילת לודזא ולא נשארו ממנו אלא כמה גליונות דפוס, חלק קטן של הספר, שמחברו שלח אל בני ביתו בארץ ישראל לפני הדפסת הספר בשלימותו. הספר מכיל חומר חשוב מפנקסים עתיקים, ספרים וכתבי עת ודברים מפי השמועה.

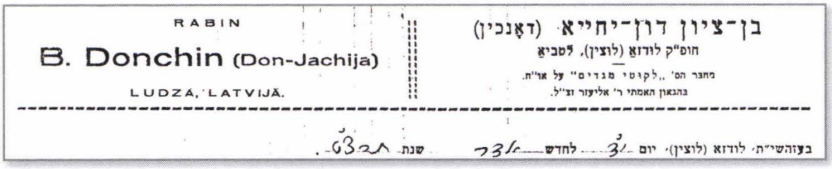
אהלי שם עמ' 116. יהדות לטביה עמ' 290. חכמי ליטא עמ' 30.

להלן הקדשה בכתב ידו על ספרו:

וינקם נקמת דם עבדיך
שמסר נפשו על קידוש השם
פ"נ
שלשלת רבנים וגואנם [וגאונים]
הרב ר' בן ציון בהרב הגאון
ר' אליעזר דון יחיי
חיבר שלחן ערך [ערוך]
אורח החיים [חיים] ונעלם
מהעולם הזה על ידי
הגזלנים ההיטלריסטן
נשאר זכרון חרותה
בלבי דמחנינו לודזע

RABIN
B. Donchin (Don-Jachija)
LUDZA, LATVIJA.

בן־ציון דון־יחייא (דאנכין)
חופ"ק לודזא (לוצין), לטביא
מחבר הס' „לקוטי סגדים" על או"ח.
בהגאון האמתי ר' אליעזר זצ"ל.

בעזהשי"ת. לודזא (לוצין). יום ... לחדש ... שנת ...

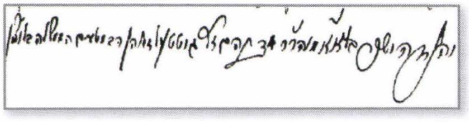
רבנים מטעם הממשלה

ר' יהודה ישכר בן ר' אברהם גיטלסון

רב מטעם הממשלה במחוזות רעז'יצא ולוצין.

רשימת הפרנומרנטן שבסוף שו"ת ציוני חלק א (ווילנא תרל"ה). שנות דור ודור ד עמ' קצב.

ר' יעקב איפפא

במודעה בעיתון המליץ מיום ה מרחשון תרנ"ה (מיום 19 בדצמבר 1894) חתום "**רב דמלכותא בעיר לוצין יעקב איפפא**".

ר' ישראל (איזידור) בורוביק

בעיתון הזמן 2 ביולי 1903 מופיע "**הרב מטעה"מ בארוויק**".

נפטר בלוצין וכאן מנוחתו.

חברה
נדיבי לב בטגן דחסידים
לוצין

חותם דבתכיו
רבי לוצין

בית המדרש
דחומה
לוצין

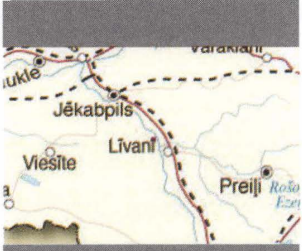

בית המדרש דהרב

שיך לביתשד הישן
פה לוצין

חותם דבי המדרש הישן
דק"ק לוצין

שיך לביתשד הישן
פה לוצין

ליוואני / ליוונהוף

עיר בנפת דאוגאווופילס בלאטגאלע

הר"ר צבי הירש בן הר"ר נפתלי הערץ מה יפית

נולד בשנת ת"ר (1840) בפרייליי, לאביו שהיה רב העיר.

בשנת תרי"ז (1857) בהיותו בגיל 17 התקבל לרב כאן.

אחר כך כיהן כרב באיישישוק.

לאחר השריפה שם בשנת תרנ"ה התמנה לרב בווילקוביסק, פלך סובאלק[1]. כיהן שם ברבנות עד ימי מלחמת העולם הראשונה, אז נדד לעיר ליפצק (ליעפצק), פלך טמבוב (טאמבאוו) ברוסיה, ושם נפטר בשנת תרע"ט (1919).

כיהן גם כרבה של קרייזבורג.

תשובה אליו נדפסה בשו"ת אילה שלוחה סימן יז.

הסכמות ממנו: שערי ציון (ליעדז תרס"ד), מי נח (ווארשא תרס"ט), בית יצחק (ווילנא תרע"א), חיי ישראל (ריגא תרע"א), שם הגדולים השלישי (ווילנא עת"ר), שערי רצון א (נ.י. תרצ"א, להרמ"מ ריזיקוב, וחזרה ונדפסה בכמה מספריו).

מכתב ממנו נדפס במחזיקי הדת (פיעטרקוב תרס"ג).

תולדות ישיבת היהודים בקורלאנד עמ' 156 בהערה. די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 130. ספר זכרון להר"ר יהודה ליב גרויבארט עמ' 70. יהדות ליטא ג עמ' 66. יידישע שטעט שטעטלעך און דארפישע יישובים אין ליטע עמ' 98.

---

* ליוועגהאף / ליוענהאף / ליוואנהוף / ליווינהאף / ליוועזן האף / ליוען האף / ליוועמוזע / ליבעמוזע.

1. במכתבו מי"א מנחם אב תרנ"ה שפורסם בעיתון הצפירה (י"ז מנחם אב תרנ"ה) בעניין עזרה לנשרפים באיישישוק הוא חתום "האבד"ק ווילקאווישק".

הר"ר נתן בן הר"ר משה לוין (לעווי)

נולד בשנת תקפ"ד (1824) בקיידאן. מצאצאי הר"ר רפאל מהמבורג.

בצעירותו היה דיין אצל בעל פתחי תשובה וכן אצל המלבי"ם.

כיהן כרב באנטיפאלע, כאן בליוונהוף, באליטע, אבעל וועגראוו שבפולין, ומשנת תר"מ כיהן כרבה של ניקופול, פלך יקאטרינוסלב (דנייפרופטרובסק), שם כיהן 18 שנה ושם נפטר בשנת תרנ"ז (1897).

מכתב ממנו נדפס בספר שיבת ציון חלק ב (ווארשא תרנ"ב) עמ' 35.

(נכדו הוא הר"ר יהודה ליב לוין, רבה של מוסקבא משנת תשי"ז).

לקורות עיר קיידאן ורבניה עמ' יב. שנה בשנה תשכ"ט עמ' 288. שנה בשנה תשל"ג עמ' 387. ביידישע שטעט עמ' 1 ועמ' 18 כותב ששמו חיים נתן.

הר"ר נתן שלמה

הסכמה ממנו בספר מפענח נעלמות (לובלין תרנ"ז) מיום "ה' ואתחנן תרנ"ד פה ליוען האף".

יתכן שאליו מופנית התשובה בתכריך כתב יד (עמ' 39) שו"ת הר"ר נחמן אידל מרגליות, רבה של יעקובשטאט (הנמצא בספריית מוסקבא) מ"יום עש"ק ר"ח שבט תרח"ם" בעניין הכשרת ריחיים של ואלצין [גלילי ברזל] לחג הפסח, "לכבוד ידיד בן ידיד הרב המ' המפורסם לגאון ותפארת חו"ב בת"ת נודע להלל כש"ת מו"ה נתן שלמה שי'. יקרת כתבי' הגיעני היום וראש דבר לברך את כת"ר במשרת הרבנות החדשה אשר נתנה על שכמו".

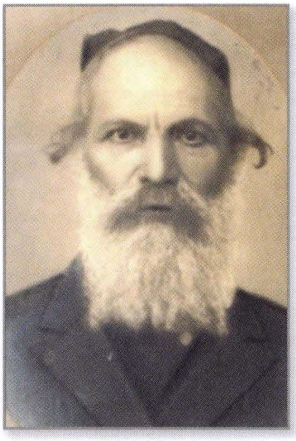
הר"ר ישראל איסר יעקב בן הר"ר נפתלי הירץ קלאצקין

נולד בשנת תר"ה (1845) בעיירה אושפאל הסמוכה לאוטיאן בפלך קובנא, שם כיהן אביו כרב (לאחר מכן רבה של שימברג ומחבר שו"ת אילה שלוחה).

הוסמך להוראה על ידי הנצי"ב מולוז'ין, הר"ר אליהו שיק רבה של לידא, הר"ר אריה ליב זיוואוו מדווינסק והגאון הרוגצ'ובי.

מחסידי אדמו"ר הצמח צדק ומשומעי לקחו של החסיד הידוע הר"ר הלל מפאריטש.

היה מחותנו של הרב צבי הירש מה יפית הנ"ל.

כיהן משנת תרל"ג (1873) כרב באניישוק (אניושון) הסמוכה לראקשיק, פלך קובנא.

כיהן כרב כאן משנת תרנ"ז (1897).

בימי מלחמת העולם הראשונה גלה לליאזני, שם כיהן אחיו ברבנות, ואחרי המלחמה חזר לליוונהוף.

נפטר כאן ביום ל מרחשון תרפ"ב (1 בדצמבר 1921) וכאן מקום מנוחתו.

חידושי תורה ממנו נדפסו בספר עמודי שש שבסוף ספרו של אביו שו"ת אילה שלוחה.

כמה תשובות אליו נדפסו בספריו של אחיו: שו"ת דבר אליהו סימנים סח-עט ותשובה ממנו שם במילואים סימנים ב-ד, ובספרו אמרי שפר סימן סה.

הסכמה ממנו נדפסה בבנין יהושע (ווארשא תרנ"ח).

אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש שיגר אליו בתחילת מרחשון תרפ"ב[2] (זמן קצר לפני פטירתו) מכתב ארוך בעניין ההשתתפות עם "הנראים כאוהבים ודורשים שלום ארצנו הקדושה תובב"א". כמו כן, ימים ספורים לפני פטירתו שלח לו ספרי תניא להפיצם בעירו[3]. לאחר פטירתו שלח מכתב ניחומים[4] ל"עדת ישראל בליובנהאף" על פטירת רבם.

מוזכר גם באגרת אדמו"ר מוהרש"ב מליובאוויטש[5] אל הגאון רבי חיים עוזר גרודזנסקי, "הרב הישיש הר' איסר קליטשקין".

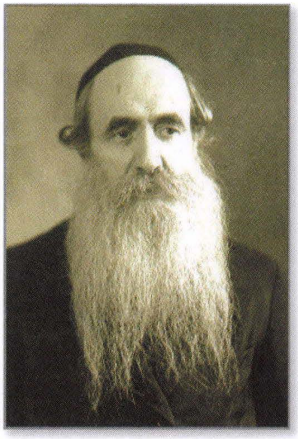
אהלי שם עמ' 108. חיבת הקדש (לאחיו הר"ר אליהו קלאצקין) סימן לח (ושם שנולד בשנת תר"ד). די געשיכטע עמ' 190.

2. אגרות קודש חלק יד עמ' סז.
3. חלק יג עמ' עד.
4. מוזכר שם חלק יד עמ' קסב.
5. אגרות קודש שלו חלק ב עמ' תתעד.

[פ"נ]
הרה"ג החסיד
ר' ישראל איסר יעקב
בהרה"ג החסיד
ר' נפתלי הירץ
קלאצקין
אשר ישב
על כסא הרבנות
בקהלתנו כ"ו שנה
שבק חיים לכל חי
יום א' דר"ח כסלו
שנת התרפ"ב לב"ע [לבריאת עולם]

הר"ר בנימין אברהם יעקב (זלמן) טייץ (אשכנזי) בן הר"ר דובער רבינוביץ

נולד בשנת תרל"ג (1873) בפיאנטניצא שעל יד לומזא, לאביו רב המקום שגם כיהן כרבה של שילעל, מחבר שו"ת דבר אמת.

למד אצל אחיו הר"ר אליהו עקיבא רבינוביץ, אב"ד פולטבה ועורך ירחון הפלס, ואצל דודו הר"ר אליהו דוד רבינוביץ תאומים, רבה של מיר ופוניבז' ואב"ד ירושלים. כמו כן למד בכולל באיישישוק ובקובנא.

חתנו של הר"ר משה מישל שמואל שפירא, אב"ד רוגובא (ראגאווא), שמזכירו בהקדמה לספרו תבואות שמש: "בספרי הזכרתי איזה פעמים הערות מסבירות מאת חתני הרב האז"ב הוא חתני הרב הגאון המפורסם כו' מוהרא"ז בנימין שליט"א גאבד"ק לעווענהאף", ושם גם נדפסה תשובה אליו (סימן לו). כמו כן מזכירו בספרו

שכיות החמדה עמ' נג (הנדפס עם ספר חמדת שאול).

בשנים תרנ"ח-תרע"ה (1898-1915) כיהן כרבה של סובאטה, ובשנים תרפ"ב-תרפ"ה (1922-1925) כרבה של ריבינישקי.

כיהן כרב כאן משנת תרפ"ה עד שנת ת"ש[6] (1925-1940)[7], אז היגר לארצות הברית. בשנים תש"א-תשט"ז (1941-1956) כיהן כרב בבית הכנסת בית ישראל בשכונת ברונזוויל שבברוקלין, ובחודש תמוז תשט"ז עלה לארץ ישראל.

נפטר ביום שבת קודש כ"ד תשרי תשי"ז (29 בספטמבר 1956) בחדרה, ומנוחתו בבית החיים סנהדריה בירושלים[8].

---

6. לפי אגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש חלק א עמ' שפז היה רב כאן בחודש אדר ראשון תרפ"ד, ואולי הרב טייץ הגיע לכאן קודם.
ובמכתבו הנדפס בחלק יד עמ שנד להר"ר מרדכי דובין מיום כ"ט ניסן ת"ש מבקשו "להשפיע על עיר ליוועניהאף שיקחו את הרב הלל גורעוויטש לרב במחנם", ובוודאי היה זה אחרי נסיעת הרב טייץ מהעיר.
7. בפנקס הקהילות עמ' 169 נכתב שבבית הכנסת הגדול כאן התמקמה בשנת 1927 - תרפ"ז - ישיבת חב"ד המקומית. אבל אין לדבר זה תימוכין ממקורות נוספים.
כמו כן, באגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ חלק טו עמ' קי נכתב בהערת העורך (נעתק גם בתולדות חב"ד בפולין ליטא ולטביא פרק נ) שאדמו"ר מוהריי"צ יסד ישיבה קטנה בעיר ליוועניהאף. אבל לעניות דעתי אין זה נכון, כי את הישיבה יסד הר"ר פנחס טייץ (בן הרב הנ"ל), והרבי עודדו במלאכתו כדרכו בקודש לעודד כל דבר ופועל טוב, וגם כתב מכתב תמיכה לייסוד הישיבה "אל קהל עדת ישורון וידידינו אנ"ש בעי"ת ליועניהאף" (אגרות קודש חלק יז עמ' עב), אבל לא היה למוסד זה קשר גלוי לחב"ד (וראה גם אגרות קודש שלו חלק יא עמ' שע. שעג).
ומה שכותב העורך שם (ובתולדות חב"ד שם עמ' רנב) על אודות נסיעת הר"פ טייץ ברכבת עם אדמו"ר מוהריי"צ ועל כך שהרבי הציע לו לפתוח ישיבה ומציין שם לראיון שהעניק הר"פ טייץ לשבועון כפר חב"ד (ומופיע גם בימי מלך א עמ' 343), הרי הרב טייץ מספר שם במפורש שהרבי דיבר איתו בעניין ישיבת תומכי תמימים בריגא שנוסדה בשנת תרצ"ב (ועל דרך זה כותב הר"פ טייץ גם בצפנת פענח כללי התורה והמצוה חלק ג בהקדמה), ואין זה קשור כלל לישיבה בליוונהאף.
יש להוסיף, שבשנת תרצ"ב הודפס בריגא עיתון שבועי בשם אונזער שטימע, שהר"פ טייץ היה מעורכיו, ושם הובאו ידיעות מפורטות על הישיבה שיסד בליוונהאף, כולל דיווח מפורט ותמונות מהפתיחה. אבל אין כל אזכור לכך שמדובר בישיבת חב"ד, כי אכן, כאמור, לא היתה זו ישיבה של חב"ד. (כמו כן, המצוין בתולדות חב"ד שם לדברי ר' אברהם גודין בבטאון חב"ד, גם שם מדובר על הישיבה בריגא).
8. לפי לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 243 הוא נולד בשנת 1872 - תרל"ב - במחוז ווילנא, וכיהן כרבה של ליוואני מ-1898 (תרנ"ח). אבל זו טעות, כי כיהן כאן כרב רק אחרי מלחמת העולם הראשונה, כמו שכותב הרב אווצינסקי בדי געשיכטע עמ' 188.
כמו כן, לגבי הנכתב שם שהר"פ טייץ כיהן כאן כרב משנת 1935 - יתכן שהוא נרשם כרב, אבל בפועל ודאי לא כיהן כאן כרב. מה גם שבקיץ תרצ"ד (1934) הוא נסע לארצות הברית וחזר לכאן לביקור קצר אחרי חתונתו שם, כמסופר בספר ושמחת בחייך - תולדותיו וחזונו של הרב מרדכי פינחס טייץ, ובעיתון היינט ל' אדר א תרצ"ה.

בסוף ספרו של אביו דבר אמת נדפס בירור הלכה ממנו.

תשובות אליו נדפסו בשו"ת צפנת פענח א (דווינסק ת"ש) סימנים קכ, קכו. שו"ת צפנת פענח החדשות חלק ב סימן מז. חלק ד סימנים טו-טז.

באגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש כותב[9]: "ובזה נפלאת היא העיר ליוועניהאף משארי העירות שהם נשמעים ואפילו בעה"ב מתאספים ורוצים לשמוע בלימודים, והרה"ג טייץ שי' הוא איש נכבד רק שבעצמו איננו איש דברים וחפץ מאד שיבא מי שיוכל לדבר ולהשפיע".

סיפר הרה"ג ר' פנחס טייץ, אב"ד אליזבט (בנו של הרב הנ"ל), כי אביו היה רב בשופיץ (= סובאט) ולא היה אוכל משחיטתו של מי שהיה נוגע בזקנו, היפך דעת אדמו"ר הצמח צדק[10].

אהלי שם עמ' 201. תולדות אנשי שם עמ' ל (וטעות הנכתב שם שלא שימש ברבנות בארצות הברית). די געשיכטע עמ' 188. פנקס הקהילות עמ' 295. מכתב נכדתו גב' רבקה בלאו אלי, ותודתי נתונה לה.

•

בכמה מקומות[11] נכתב שהיה רב נוסף בליוונהאף ושמו **הר"ר משה זאב בן הר"ר שאול הכהן כהן**, אבל הדבר אינו נכון[12].

---

9. חלק ב עמ' שח.

10. מרשימות הר"ר חנניה יוסף אייזנבך בשם הר"ר זעליג שרפשטיין, אב"ד סינסינעטי. נדפס במוסף מיוחד לשבועון כפר חב"ד גליון 1654, במלאות 150 שנה להסתלקות כ"ק אדמו"ר הצמח צדק נ"ע, עמ' 12 אות נד.

11. דורות האחרונים (א-ל) עמ' 103 ובמקומות אחרים.

12. הוא עצמו כותב בהקדמה לספרו תפארת משה "קרוב וסמוך לנסיעתי לבקר את ארצות הברית דאמעריקא, קבלתי כתב רבנות מעיר ל י ו ו ע נ ה א ף אשר בלאטביא, עיר חשובה מאד. אולם בבואי למדינת אמעריקא החלטתי להשאר ולהשתקע בה".

ליעפאיה / ליבוי / ליבאווע

עיר נפה בקורזמה (קורלאנד)

הר"ר אברהם בן הר"ר אליהו

אביו (ר' אליהו קליקולר) היה רבה של קליקול ופילטן.

מכונה בשם ר' אברהמ'ל בויער (בויערער - על שם בויען, אחוזה ליד האזינפוט / אייזפוטע).

הר"ר ישכר

כיהן כרב כאן, אבל לא ידועים פרטים על אודותיו.

הר"ר משה יצחק רעוועל בן הר"ר משולם זלמן הלוי

כיהן כרב כאן בערך משנת תקצ"ג עד בערך שנת ת"ר (1833-1840).

(ע"ע לעיל ברבני ולדמרפילס).

הר"ר צבי הירש בן הר"ר אברהם בורנשטיין

נולד בשנת תקע"ב (1812) בפולאנגן (פאלאנגא), שם כיהן אביו כמו"צ.

* לייפאיה / ליפאיי / ליבאוי / ליבאווי / ליבויא / ליבאו / ליבאוע / ליבאווה / ליבאווא.

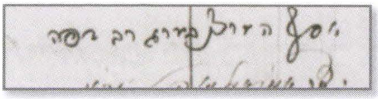
כיהן כאן כרב משנת ת"ר (1840) בערך (על פי בקשת הר"ר משה יצחק הנ"ל לכהן כרב במקומו).

נפטר כאן בצעירותו ביום ז ניסן תר"ד (27 במרץ 1844).

הר"ר מנחם מענדל בן הר"ר ישראל איסר איזראעלסון

ע"ע ברבני ילגבה (מיטוי).

הר"ר יוסף בן הר"ר אליהו הרצנברג

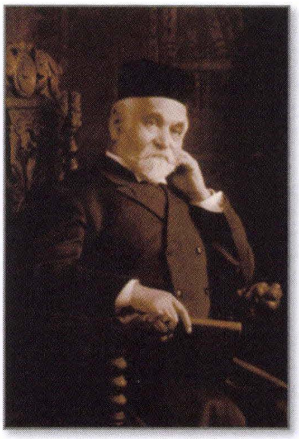

נולד בערך בשנת תקע"ה (1815) בפילטנה, שם כיהן אביו כרב ומו"צ.

כיהן כרב בפילטנה עיר הולדתו משנת תר"י עד שנת תרט"ז (1856-1850), אז החליף את מקום רבנותו עם הר"ר מנחם מענדל איזראעלסון הנ"ל, וכיהן ברבנות כאן עד פטירתו במוצאי שמחת תורה כ"ד תשרי תרמ"ב (17 באוקטובר 1881).

תשובה אליו נדפסה בשו"ת זכר יהוסף סימן קנ.

די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 128. ספר רישומי הפטירות כאן (ושם שנפטר בגיל 66).

הר"ר הלל בן הר"ר זאב צבי הכהן קליין

נולד ביום כ"ח אייר תר"ט (20 במאי 1849) בכפר בראטשקא שבהונגריה. למד בפרשבורג אצל הר"ר אברהם שמואל בנימין סופר בעל הכתב סופר, בישיבת הר"ר עזריאל הילדסהיימר בברלין, והוסמך להוראה על ידי הר"ר צבי בנימין אוירבך רבה של הלברשטט.

חתנו של הר"ר מנחם מענדל הירש, בנו של הר"ר שמשון רפאל הירש רבה של פרנקפורט.

התקבל לרב כאן בשנת תרמ"א[1] (1881) וכיהן עד שנת תר"נ[2] (1890), אז נאלץ לעזוב כי היה אזרח חוץ והרשויות לא האריכו את אשרת שהייתו. כיהן גם כרב רשמי מטעם הממשלה.

מתמוז תרנ"א כיהן כרב בניו יורק בקהילת אוהב צדק. היה מחשובי הרבנים בניו יורק, כיהן כנשיא הכבוד של אגודת הרבנים בארצות הברית וקנדה, גזבר ארגון עזרת תורה וכן היה נשיא של כמה ארגונים חשובים.

נפטר ביום ו ניסן תרפ"ו (21 במרץ 1926) בניו יורק והובא למנוחות בבית החיים ושינגטון בברוקלין, ניו יורק.

הסכמה ממנו בספר דברי אליעזר (ניו יורק תרע"א).

דור רבניו וסופריו חלק ה עמ' 89-88, ועוד. הכיתוב על מצבתו.

ברוך אתה בבאך וברוך אתה בצאתך
פ"נ
הכהן הגדול מאחיו המאור הגדול הרב
המובהק
אדוננו מורנו ורבנו הילל בן מורו"ר
זאב צבי הכהן זצ"ל
מו' האיר עיני הדור בתורת אמת שהי'
בפיו פיו מפיק מרגליות
ועשה צדקה לכל הבא אליו בחסידות
נשיא כולל שומרי החומות באה"ק
הלא הוא אשר שימש בכתר הרבנות
בק"ק אוהב צדק
זה ששה ושלושים שנה ומלפנים הופיע
אור תורתו בק"ק ליבאו
ועתה נשאר הדור יתום לא הניח כמותו
בחכמתו בענותנותו וביראת ה' טהורה
ואותנו עזב לאנחה ביום א' ששה ימים לחודש ניסן ונקבר למחרתו
יום ב' שבעה ימים לחודש ניסן שנת תרפ"ו לפ"ק
בשנת ששה ושבעים לימי חייו
תנצבה

1. בדור רבניו וסופריו חלק ה עמ' 88 - תר"מ.
2. חתום בספרי הרישום כאן עד חודש אדר ב תר"נ.

הר"ר ישראל זעליג בן הר"ר יהודה ליב הלוי טפליץ

נולד בשנת תר"ח (1947) בעיר קרטינגה, ליטא. למד בווילקומיר, והוסמך להוראה על ידי הר"ר מרדכי מלצר רבה של לידא, הר"ר בצלאל הכהן מווילנא והר"ר אליהו ברוך קמאי רבה של מיר.

בשנים תרל"ה-תרמ"ב (1875-1882) כיהן כמו"צ בשקוד. בשנים תרמ"ב-תרס"ה (1882-1905) כיהן כמו"צ כאן ללא תשלום שכר.

היגר לארצות הברית ומשנת תרס"ה כיהן כרב בקהילת עדת ישראל בדולוטה (Duluth), מיניסוטה, עד לפטירתו ביום ר"ח ניסן תרפ"ד (5 באפריל 1924) ומנוחתו שם בבית החיים תפארת ישראל.

אהלי שם עמ' 298.

פה
קבורת איש גדול מאחיו
רועה עדת קדושים הורה דעה
והבין שמועה ובתבונה כפיו
נהל עדת ישראל ה"ה מרנו
ורבנו כמהר"ר ישראל זעלעג [זעליג]
ב"ר יהודה ליב הלוי אב"ד
דקהלתנו יצה"ק [יצאה נשמתו הקדושה
(?)] ביום ש"ק ר"ח ניסן
תרפ"ד ת'נ'צ'ב'ה'

הר"ר מאיר בן הר"ר דוד אטלס

נולד בשנת תר"ח[3] (1848) בעיר בייסגולא (בייסאגאלע), ליטא.

בשנת תרמ"א[4] ייסד את הישיבה בטלז ושימש בה ראש ישיבה.

3. לפי מקור אחר - סמוך לשנת תר"י.
4. לפי מקור אחר - תרל"ה, ובמקור נוסף - תרל"ז.

בשנת תרמ"ה (1885) התקבל לרב ומו"צ כאן בליעפאיה בבית המדרש אנשי זאמוט.

כעבור זמן נבחר לכהן כרב בסלנט[5]. בשנת תרנ"ט נבחר לרב בקוברין, ומשנת תרס"ו עד פטירתו כיהן כרבה של שאוליי (שאוועל) בליטא.

חותנם של הגאונים הר"ר אלחנן וסרמן הי"ד (שמביא בספרו קובץ שיעורים חידושי תורה משמו) ושל הר"ר חיים עוזר גרודזנסקי בזיווג שני.

נפטר בשאוליי ביום י"ב שבט תרפ"ו (27 בינואר 1926).

מוזכר באגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש[6] שהשתתף באספה חשאית עם אביו אדמו"ר מוהרש"ב ביום ה אלול תרס"ה. כן השתתף עמו באספת הרבנים בווילנא בחודש אייר תרס"ט[7]. כמו כן הוא חתום יחד עם אדמו"ר מוהרש"ב על "קול קורא" - תקנה בעניין השחיטה מחודש מרחשון תרס"ח[8].

הסכמותיו נדפסו בספרים רבים.

דורות אחרונים ספר ראשון (א-ו) עמ' 18. חכמי ליטא עמ' 9 ועוד.

ספר
שארית יעקב
כולל
שאלות ותשובות וחדושים
ווילנא

הר"ר יעקב בן הר"ר מרדכי דעניזון

נולד בשנת ת"ר (1840) בזאגער חדש. למד בסלוצק אצל הגאון רבי יוסף דוב סולובייצ'יק והוסמך להוראה על ידו. כן הוסמך על ידי הגאונים הר"ר בצלאל הכהן מווילנא והר"ר אליהו שיק אב"ד זאגער ולידא.

כיהן משנת תרל"ג[9] כרב באזווענט, פלך קובנא, ומשנת תרמ"ז כרב כאן.

5. בשלהי שנת תרמ"ח כבר היה בסלנט - ראה הצפירה 4 ספטמבר 1888.
6. חלק ז עמ' שצג.
7. אגרות קודש אדמו"ר מוהרש"ב חלק ד עמ' שכט. וראה גם חלק ב עמ' תתמד.
8. שו"ת תורת שלום סימן לד.
9. לפי דור רבניו וסופריו חלק ו עמ' 25 - רבה של אוזווענט בשנים תרל"ב-תרמ"ו.

נפטר כאן ביום ז אייר תרע"ט (7 במאי 1919)[10].

מחבר שו"ת וחידושים שארית יעקב (חלק א ווילנא תרנ"ו, חלק ב סאספאלא תרע"א).

חידושי תורה ממנו נדפסו בקובצי הירחון הרבני אהל יצחק (סאטמאר), בקובצי ירחון המאסף וביגדיל תורה (סלוצק).

מכתב הערות ממנו (לספר מנחת משה) נדפס בספר כליל תפארת סימן טז (בשו"ת השיב משה. מכון ירושלים, תשס"ו).

במענה אליהו סימן מב נדפסה תשובה מהגאון האדר"ת אליו.

בהדרת צבי נדפס הספד שנשא על הר"ר צבי הירש נורוק, רבה של מיטוי.

הסכמה ממנו נדפסה בנפש הגר (פיעטרקוב תרס"ו).

אהלי שם עמ' 105. תולדות ישיבת היהודים בקורלאנד עמ' 106. מסמכי רישום הפטירות של קהילת ליעפאיה 1909-1941.

הר"ר אברהם בן הר"ר יחיאל העליר

ספר
יפה נוף
יכיל שאלות ותשובות בד' חלקי שרע,
חידושים בשס, דרושים, ביאורי הפטרות.
חבר שארי אברהם בן הגאון הקבוצה רבינו יחיאל העליר
ומקללה.
בן הרב הגדול פה ליטביא, קילקיר, ומקום אבד
מקרן האשכנזאמה.
פיעטרקוב
OBERPY. RABB HOFS.

נולד בשנת תר"ב (1842) בסובאלק, לאביו שכיהן ברבנות בהלוסק, ווילקאוויסק, סובאלק ופלונגיאן, מחבר שו"ת עמודי אור ועוד.

בשנים תר"כ-תרל"ז (1860-1877) כיהן כרב ביאנישוק שבליטא, בשנים תרל"ז-תרמ"א (1877-1881) כרב בהזינפוט, ואחר כך עבר לכהן כרב כאן.

נפטר כאן ביום כ"ז תמוז תרפ"ג (11 ביולי 1923).

מחבר ספר יפה נוף, שו"ת חידושים, דרושים וביאורי הפטרות (פיעטרקוב תרס"ח).

הסכמות ממנו: שו"ת לדובר מישרים (פיעטרקוב תרס"א), נפש הגר (פיעטרקוב תרס"ו), שם הגדולים השלישי (ווילנא עת"ר).

מכתב ממנו נדפס בירחון סיני כרך עח עמ' נב.

סובאלק יזכור בוך עמ' 132. יהדות ליטא ג עמ' 45. מסמכי רישום הפטירות של קהילת ליעפאיה 1909-1941.

10. וטעות הנכתב בדי געשיכטע שנפטר בשנת תר"פ. וראה גם בהשבת לקדשו עמ' 204.

הר"ר יהודה זקס בן הר"ר מאיר וולפרט

נולד בשנת תר"כ (1860) בקלם, פלך קובנא.

כיהן כרב כאן בבית המדרש אנשי זאמוט.

בשנת תרנ"ד (1894) היגר לארצות הברית, ובערך משנת תרס"ד כיהן כרב בבית המדרש שערי תורה בניו יורק.

גיסו של הר"ר נתן צבי פינקל מסלבודקא.

נפטר ביום ט אדר תרע"ח (21 בפברואר 1918) ומנוחתו בבית החיים מאונט יהודה בקווינס, ניו יורק.

חידושי תורה ממנו נדפסו במאסף חודשי יגדיל תורה נ.י. ובירחון המאסף.

דורות אחרונים ספר ראשון (ז-מ) עמ' 141. ספר היובל אגודת הרבנים של ארצות הברית וקנדה (נ.י. תרפ"ח) עמ' קמא.

פ"נ
אבינו הרב הגאון ר'
יהודא בר' מאיר זאקס זצוק"ל
איש קדוש וצדיק יסוד עולם
כל רז לא אנס ממנו ולא נעלם
מקור מים חיים תורתו נובעת
והוסיף לקח ומוסר על אזן שומעת
הבין שמועה והורה דעה
בכו וספדו כי שמשו שקעה
נאסף אל אבותיו ט' אדר תרע"ח
ת'נ'צ'ב'ה'

הר"ר יהודה אידל חיים בן הר"ר צבי הירש בענגיס

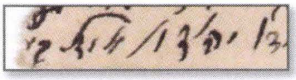
נולד ביום י"ד סיון תרכ"ב (12 ביוני 1862) בווילנא.

התמנה לרב ומו"צ בליבוי החדשה בשנת תרנ"ט (1899).

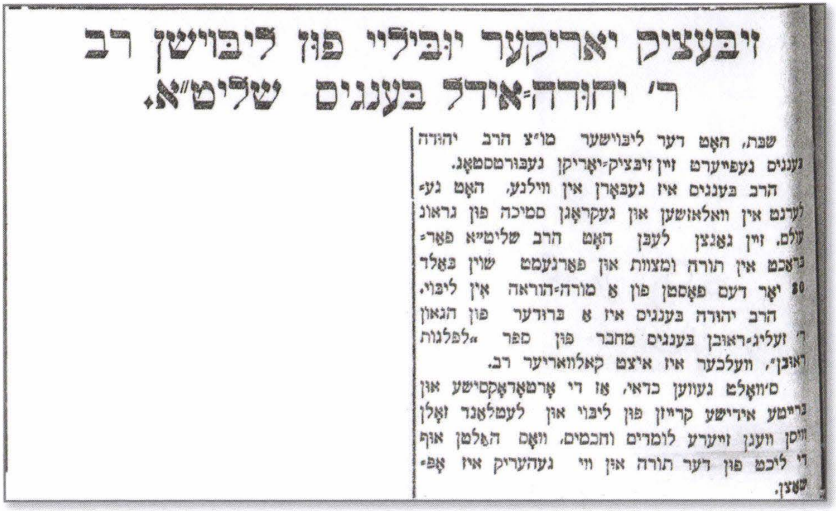
נפטר ביום י"ד מרחשון תרצ"ג (13 בנובמבר 1932) וכאן מקום מנוחתו.

אחיו של הר"ר זעליג ראובן בענגיס, ראב"ד העדה החרדית ירושלים.

אהלי שם עמ' 105. עיתון פרימארגן י"ח חשון תרצ"ג. במסמכי רישום הפטירות של קהילת ליעפאיה 1909-1941 נכתב שנפטר ביום י"ב חשון.

זיבעציק יאריקער יוביליי פון ליבושין רב
ר' יחודה־אידל בענגים שליט"א.

שבת, האט דער ליבושער מו"צ הרב יהודה בענגים געפייערט זיין זיבציק־יאריקן געבורטסטאג.

הרב בענגים איז געבאָרן אין ווילנע, האט געלערנט אין וואלושין און געקראָגן סמיכה פון גראוֹנ עלם. זיין נאָנצן לעבן האָט הרב שליט"א פאָרגראָכט אין תורה ומצוות און פאָרנעמט שוין באָלד 50 יאָר דעם פאָסטן פון א מורה־הוראה אין ליבוי.

הרב יהודה בענגים איז א ברודער פון הגאון ר' זעליג־ראובן בענגים מחבר פון ספר "לפלגות ראובן", וועלכער איז אויצט קאלוואריער רב.

סיוואלט געווען כראי, אז די אָרטאָדאָקסישע און פריימע אידישע קריין פון ליבוי און לעמלאנד זאלן ווייסן וועגן זייערע לומדים והכמים, ווען הָאלטן אופ די ליכט פון דער תורה אין ווי געהעריק איז אפ־קשען.

עיתון אוונט פאסט י"ח סיון תרצ"ב

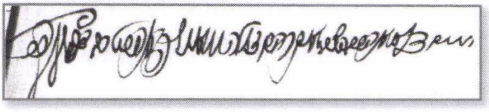
הר"ר חיים בן הר"ר צבי אברהם וולפרט

נולד ביום ט אלול תר"כ[11] (27 באוגוסט 1860) בעיירה שאבילן, לאביו ששימש חזן ושוחט בעיר פרויענבורג. למד בישיבת ולוז'ין.

חתנו של הר"ר דוד רגינסבורג, רבה של וינדוי ועוד. הוסמך להוראה על ידי הגאונים הר"ר יצחק אלחנן ספקטור מקובנא, הר"ר חיים מבריסק ועוד.

כיהן כרבה של דובלן משנת תרמ"ז עד שנת תרנ"ב (1887-1892)[12], אחר כך היה רב ומו"צ בעיר זעמבראווא ומשנת תרס"ה (1905) כיהן כרב כאן.

בשנת תרצ"ה (1935) עלה לארץ ישראל.

נפטר ביום ד תמוז תש"ב (19 ביוני 1942) ומנוחתו בכפר סבא.

מחבר הספרים בחיר חיים על פרקי אבות (תל אביב ת"ש) ובחיר חיים שו"ת וחידושים (ירושלים תשל"א, ושם התכתבויות שלו עם הגאון רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק והגאון הרוגצ'ובי).

בתשובות רבינו יצחק אלחנן (ירושלים תש"ע)

11. בלטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 244 - תרכ"ד.
12. לפי עיתון הצפירה מיום ח תמוז תרנ"ח.

סימן פח נדפסה תשובה אליו, וכן בשו"ת צפנת פענח החדשות חלק ג סימן סא תשובה אליו.

בספר הדרת צבי נדפס הספד שנשא על הר"ר צבי הירש נורוק, רבה של מיטוי.

תולדותיו נדפסו בכמה מקומות.

ספרו בחיר חיים שו"ת וחידושים בתחילתו. די געשיכטע עמ' 98.

הר"ר ישראל אריה בן הר"ר יעקב משה ספיר

נולד בשנת תר"נ ברוסיה, לאביו שכיהן כרבה של סרטוב.

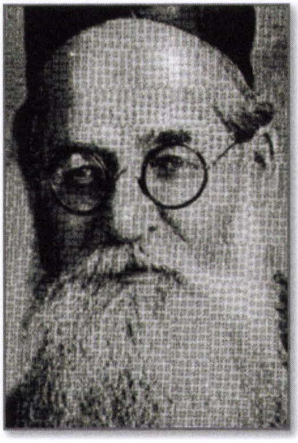
במקום אחד נכתב שכיהן כאן כרב[13].

עלה לארץ הקודש בשנת תרע"ז, והיה מרבני פתח תקוה.

חותנו של הר"ר דוד חנזין, מרבני פתח תקוה ומגדולי רבני חב"ד.

נפטר ביום ל מנחם אב תשכ"א.

הר"ר חיים פישל בן הר"ר דוד שלמה עפשטיין

נולד ביום כ"א אייר[14] תרל"ד (8 במאי 1874) בטאוורויג, פלך קובנא. מצאצאי הנודע ביהודה. למד בישיבת ולוז'ין. חתנו של הר"ר ברוך נתנאל נייווידל, דיין ומו"צ בטאוורויג.

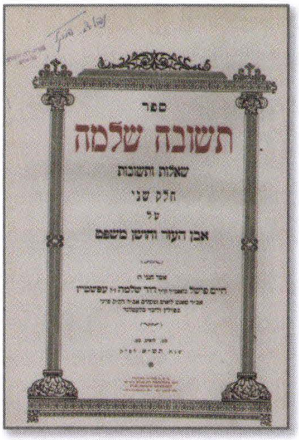
משנת תרנ"ז[15] כיהן כרב בעיירה הרוזובה (גרוזובה) שליד סלוצק. משנת תרס"ז[16] כיהן כרבה של סיניי, פלך סובאלק, עד שנת תרע"ה, ובזמן מלחמת העולם הראשונה כיהן כרבה של דורפאט, אסטוניה.

בשנת תרפ"א (1921) התקבל לרב כאן.

בחודש טבת תרפ"ג (ינואר 1923) היגר לארצות הברית. כיהן שם כרב בכמה קהילות, ובשנת תר"צ

13. ויקיפדיה, ללא ציון מקור.
14. במקום אחר - ה אייר.
15. או תרנ"ח.
16. או תרס"ח.

התקבל לרב הכולל בעיר סט. לואיס בה כיהן עד לפטירתו ביום כ תמוז תש"ב (5 ביולי 1942) ושם הובא למנוחות.

ספר
תשובה שלמה
שאלות ותשובות
חלק שני
על
אבן העזר וחושן משפט

מחבר ספר תשובה שלמה שו"ת, חלק א על אורח חיים ויורה דעה (פיעטרקוב תרע"ד), חלק ב על אבן העזר וחושן משפט (סט. לואיס תש"א), מדרש החיים (נ.י. תרפ"ג).

מאמריו פורסמו בקובצי הפרדס וביגדיל תורה (סלוצק).

כ"ק אדמו"ר זי"ע מליובאוויטש מזכיר את שו"ת תשובה שלמה באגרות קודשו[17].

הליכות יצחק עמ' 84 הערה 67. קובץ הפרדס תשרי תש"ב ומנחם אב תש"ב. חוברת "רבי חיים פישל עפשטיין חייו תורתו ופעולותיו", ניו יורק תשכ"ג.

על האוהל שעל קברו נחקק:

הרב הגאון מרן
ר' חיים פישל עפשטיין
אב"ד דקהילתנו

הר"ר יהושע מרדכי בן הר"ר ישראל איסר יעקב קלאצקין

נולד בשנת תרכ"ב (1862) בכפר טאלון הסמוך לפומפיאן, פלך קובנא, לאביו רבה של ליוונהוף.

חתנו של הר"ר צבי הירש מה יפית, רבה של ליוונהוף, קרייזבורג ועוד.

בצעירותו שימש כראש ישיבה בסלבודקא. אחר כך כיהן כרב בשוואדישץ[18] פלך קובנא. בשנת תרנ"א

17. חלק ו עמ' קד.
18. שויאדעשץ / סוואדאשטש.

- רב בהורודוק. תרנ"ד - רב בברעזי, פלך מוגילוב. תרס"ט - רב בראסיין, פלך קובנא. אחר כך חזר לברעזי, ובשנת תרע"ב חזר לראסיין.

כיהן משנת תרפ"ד (1924) כרב כאן, עד לפטירתו כאן ביום ח שבט תרפ"ה (2 בפברואר 1925).

חידושי תורה ממנו נדפסו בספר חיבת הקודש סימן לח לדודו הר"ר אליהו קלאצקין. מכתב חידושי תורה ממנו נדפס גם בשו"ת דבר אליהו לדודו זה, במילואים סימן ט.

בספר הזכרון זכרון שלמה עמ' קפב נדפסה תשובה ממנו.

לקורות עיר ראסיין ורבניה עמ' כב. חיבת הקודש סימן לח. יידישע שטעט שטעטלעך און דארפישע יישובים אין ליטע עמ' 322. די געשיכטע עמ' 130-129.

הר"ר דוב אריה בן הר"ר ישראל איסר חיים חייט

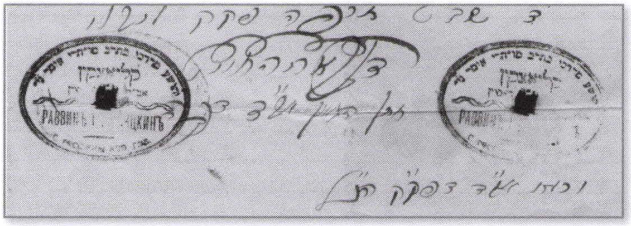

נולד ביום כ"ג אייר תרנ"ג (9 במאי 1893) באוטיאן, פלך קובנא. למד בישיבת סלבודקא.

חתנו של הר"ר יהושע מרדכי קלאצקין הנ"ל וממלא מקומו כרב כאן בשנים תרפ"ה-תר"צ (1925-1930). אחר כך היגר לארצות הברית וכיהן כרב בלאנג ברענטש, ניו ג'רסי. משנת תרצ"ג כיהן כרב בבוסטון עד לפטירתו ביום י"א אדר תשכ"ג (7 במרץ 1963), והובא למנוחות בהר המנוחות בירושלים.

מחבר הספר אוצר הרעיון והמחשבה (נ.י. תרצ"ו).

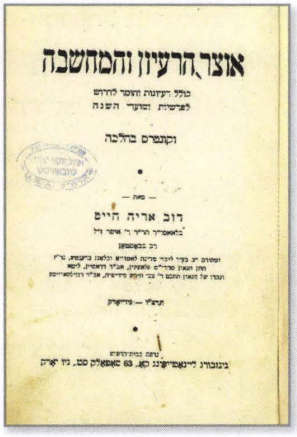
בשו"ת דבר בעתו נדפסו כמה תשובות בהלכה אליו.

באגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש[19] נדפס מכתבו אליו. השתתף במחאת אדמו"ר

19. חלק ה עמ' רפג.

אוצר הרעיון והמחשבה

כולל ידיעות חומר לחדוש
לפרשיות ומועדי השנה

וקצתם בהלכה

— מאת —

דוב אריה חייט

בלאסקיר הרוחי ר' אשר זל

רב בבאקאוו

יוסיפו יב בתי ליבי פרטה לאמריא ולאנו בישעת, ת"ר
חתן הגאון מהר"ם מאמעזיק, אב"ד דאשקין, לשם
ונהרו עו הגאון הגדול ר' בן ציון מרדכי, אב"ד ומו"מ דאשקין

תרצ"ו — פרידקין

מוהריי"צ נגד הסוכנות היהודית בדבר החינוך החופשי של הילדים הפליטים בארץ ישראל[20]. גם כ"ק אדמו"ר זי"ע מליובאוויטש עמד עמו בקשרי מכתבים[21].

הקדמתו לספרו. אנשי שם עמ' 19. ארשת ד עמ' 558. חכמי ישראל דניו ענגלאנד.

הר"ר מנחם מאניש (מנוס) איסר בן הר"ר אברהם ליב פולונסקי

נולד בשנת תרמ"ב (1882) בעיירה דונילביץ, פלך ווילנא[22], שם כיהן אביו כרב. למד בישיבתו של הר"ר יצחק יעקב ריינס בלידא והוסמך על ידו לרבנות. למד גם זמן מה בישיבת סלונים.

חתנו של הר"ר מאיר רובינזון, רב בערים קרוק, שווינציאן ורדושקוביץ, פלך ווילנא.

מיד לאחר נישואיו בשנת תר"ס התקבל לרב בעיירה אולשאן, פלך ווילנא[23]. בפרוץ מלחמת העולם הראשונה נדד לברדיאנסק שעל גדות הים

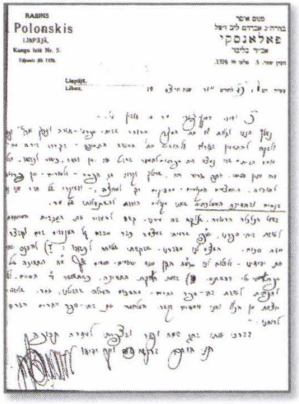
20. אגרות קודש חלק ז עמ' רסז.
21. באגרות קודש שלו חלק י עמ' רעה. חלק כב עמ' ו, ובהוספה לקונטרס שיחות י"ב תמוז תשכ"ח חלק ג (י"ל לש"פ בלק תשע"ג).
22. באהלי שם עמ' 332 - תרמ"ג, ולפי לטביה בתי כנסת ורבנים נולד בשנת תר"ל באולשאן.
23. באהלי שם עמ' 332 - תרס"ז.

השחור ושימש שם כרב. בתום המלחמה חזר לפולין. בשנת תרפ"ב התמנה לרב בעיר שווינציאן, ומשנת תרפ"ט כיהן כרבה של ליעפאיה.

נספה בשואה ביום כ"ט תמוז תש"א[24] (24 ביולי 1941).

ספר זכרון לקהילות באזור שוינציאן עמ' 207. יהדות לטביה עמ' 405. אלה אזכרה ז עמ' 137 ואילך. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 238. בספר לעבן און אומקום פון אלשאן עמ' 87 נכתב בטעות שהיה גם רבה הראשי של ריגא.

מכתבו לאיש החסד הר"ר מרדכי דובין בבקשת עזרה לבית הספר תורה ודרך ארץ בעירו:

RABBINS
Polonskis
LIBAU.

בע"ה יום ו' כ"ד לחודש אדר תרצ"א

כ' ידידי עסקן ציבורי מר מ. דובין נ"י.
נאלץ הנני לגלות לו את המצב השורר בבית ספרנו "תורה ודרך ארץ" דפה ולבקשו להתעניין בגורלו ולהושיט את העזרה התכופה.

בקרוב בירח מאי עומד הבית שבו נמצא בית ספרנו להמכר בשביל חוב ישן וחדש, כידוע לכבודו, אבל זהו ענין פנימי. יותר גרוע הוא, שהולך וקרוב חג הפסח ולמורים אין פרוטה לפורטה.

האמצעים המקומיים מספיקים רק למחצה, ובעיקרו של דבר אנו [נעזרים] **בנסים ובתמיכה הממלכתית** שאנו מקבלים הודות להשתדלותו של מר.

בשביל הכלכלה הרעועה שנלקה בה עירנו, קשה להעביר את המגבית המיוחדת לטובת בית ספרנו, אעפ"י שרעייתי בעצמה כבר סבבה על המנדבים בעם וקבצה איזה סכום.

היוצא לנו מדברינו שבקשתי שטוחה לכבודו : א) להכניס בדבר את ידידנו ולשלוח לנו גמ"ח הגון איזה ארבעים-חמישים אלף ע"ח התמיכה של אפריל - יולי דהשתא.

ב) בשעת חלוקת התמיכה, כשתאושר ע"י הסיים, לבלי להפחית לטובת בתי ספר אחרים מהסכום העולה בשבילנו, אחרי שליבוי יוצאת מן הכלל ואנו

24. למקורות אחרים - בראשית שנת תש"ב.

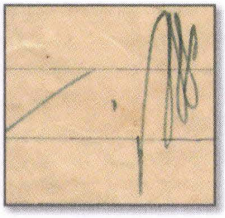
עומדים בקשרי המלחמה את בתי ספר אחרים הזרים לרוחינו.
בברכי אותו בחג שמח וכשר ובצפייתי לעזרה תכופה
הנני חותם ברגשי כבוד ויקר,ידידו

הר"ר יעקב בן הר"ר משה יהודא ליב לנדא

נולד ביום ה אייר תרנ"ג (21 באפריל 1893) בקורניץ, לאביו שהיה רב העיר. למד בישיבת תומכי תמימים בליובאוויטש. בשלהי שנת תרע"ג התמנה לרב בקורניץ כממלא מקום אביו. בתקופת מלחמת העולם הראשונה שימש כרב החצר אצל אדמו"ר מוהרש"ב מליובאוויטש בעיר רוסטוב. עמד בראש ארגון תפארת בחורים במוסקבא, בו לימד תורה לסטודנטים שאינם לומדים בישיבה.

בתחילת שנת תרפ"ח יצא מרוסיה ללטביא, ובתשרי תרפ"ט (אוקטובר 1928) התקבל לרב הקהילה החסידית בליעפאיה[25] בה כיהן עד עלייתו לארץ הקודש בתחילת חודש אלול תרצ"ד (אוגוסט 1934).

שימש תחילה ברבנות ברמתיים

---

25. צילום כתב הרבנות מיום טו"ב תשרי תרפ"ט התפרסם בתולדות חב"ד בפולין ליטא ולטביא עמ' מט. באגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש חלק ב עמ' קלא מכתב ברכה אליו מכ"א חשון תרפ"ט לקבלת כתב הרבנות. וראה גם שם חלק טז עמ' תסח.
בקובץ יגדיל תורה נ.י. חוברת נא עמ' עז נדפס מכתב המלצה שכתב עבורו הגאון הרוגצ'ובי (בקשר לבחירות לרב בעיר ונטספילס שנערכו בט"ו סיון תרצ"ב, בהן הרב לנדא הגיש את מועמדותו (כמובא לעיל ברבני ונטספילס מעיתון באטאג), וראה עוד יגדיל תורה שם סוף סימן יד): עש"ק י"ג סיון תרצ"ב דווינסק ע"ד דרישתם על הרב דליבוא ר"י שי', הנה אם יקבל סמיכה ורשות אצל הרב מריגא שי' [הר"ר מנחם מענדל ז"ק] להורות ולדון... גם אני מסכים בזה שתוכלו לקבלו לרב בעירם ואקצר. יוסף ראזין רב דפה הנ"ל.

(הוד השרון), ובשנת תרצ"ה (1935) נבחר לרבה של בני ברק בה כיהן עד לפטירתו ביום כ"ו שבט תשמ"ו (5 בפברואר 1986) ומנוחתו בהר הזיתים בירושלים.

תולדות חב"ד בפולין ליטא ולטביא עמ' מח-מט. עיתון היינט ג אלול תרצ"ד. קובץ שערי ציון טבת-אדר תרצ"ה עמ' עב.

ב"ה

בליבוי.

בש"ק פ' משפטים בשעה 5 אחר המנחה

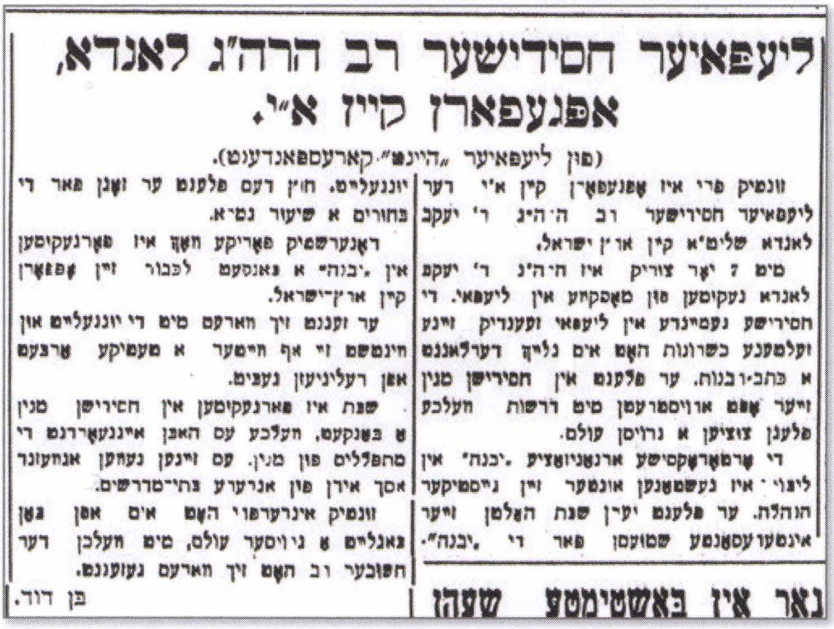
ידרוש

הרב דהסידים

בביהמ"ד דהסידים. הנער.

ב"ה

מודעה על דרשתו בפרימארגן
כ"ח שבט תרפ"ט

ליעפאיער חסידישער רב הרה"ג לאנדא, אפגעפארן קיין א"י.

(פון ליעפאיער „היינט" קארעספאנדענט).

וונמיק פרי איז אפגעפארן קין א"י רער ליעפאיער חסידישער רב ה"ה"ג ר' יעקב לאנדא שליט"א קין ארץ ישראל.

מים 7 יאר צוריק איז ה"ה"ג ר' יעקב לאנרא נעקומען פון מאסקוע אין ליעפאי. די חסידישע נעמיינרע אין ליעפאי זענרויק זיינע ועלמענע כשרונות האט אים גליק דערלאנגט א כתב-רבנות. ער פלעגט אין חסידישן מנין ווער אפט ארויסרעדן מים דרשות חעלכע פלענן צוציען א נרויסן עולם.

די שרמארקסישע ארנאניזאציע „כנה" אין ליפו איז נעשפאנען אונטער זיין נייסטיקער הנהלה. ער פלעגט יעדן שנת השלמן זיער אינטערעסאנטע שטונען פאר די „כנה".

יונגליים. חיין רעם פלעגט ער זאגן פאר די בחורים א שיעור נמ"א.

ראנרשטיק פאריקע חשך איז פארנעקומען אין „כנה" א נאנטע לכבוד זין אפפאר קין ארץ-ישראל.

ער זאגנט זיך חארפט מים די יונגעליים אין חינטשם זי אף חיטער א מעשיקע ערצעם אזן רעליניזען נעגנים.

שנת איז פארנעקומען אין חסירישן מנין ש בשנקט, חעלכע עס האבן איינגאריגנם די מחפללים פון מנין. עס זיינן נעחאן אנחעזנר אסך אירן פון אנרערע נחי-סררים.

וונמיק אינרערוי האט אים אפן גאנליים ש נרויסער עולם, מים חעלכן רער חשובער רב האט זיך חארעם נעזאנגט.

בן דוד.

נאר אין באשטימטע שעהן

ידיעה על נסיעתו לארץ ישראל, היינט ג אלול תרצ"ד

פ"נ
הרב
ר' יעקב לנדא זללה"ה
בן הרב
ר"ח משה יהודא ליב זללה"ה
והנולד מהאשה גיטה פיגא ע"ה
אשר יצק מים בפועל על ידי
כ"ק אדמו"ר הרה"ק
מרן ר' שלום דובער מליובאוויטש
נבג"מ זיע"א
והיה מקושר אליו מאד
והיה רב דבני ברק
נלב"ע ברביעי בשבת
כ"ו שבט התשמ"ו
תנצב"ה

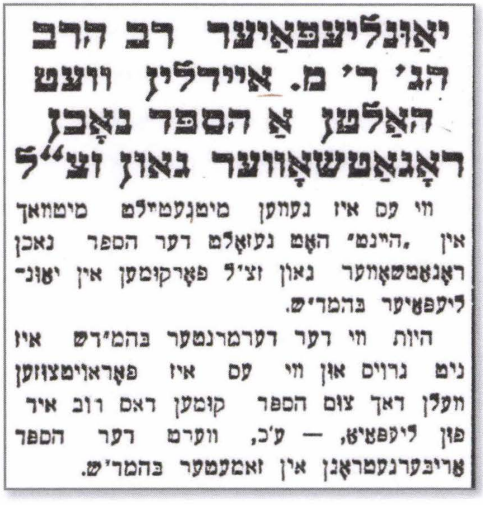
הר"ר מיכאל יעקב איידלין

נולד ביום כ"ג ניסן תרס"ו (18 באפריל 1906) בליטא. למד בישיבת כנסת ישראל בסלבודקא ושם הוסמך לרבנות.

כיהן כרב כאן משנת תרצ"ה (1935).

נספה כאן בשואה בקיץ תש"א (יולי 1941).

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 226. מוסף קרן הישוב לעיתון היינט ערב ראש השנה תרצ"ט.

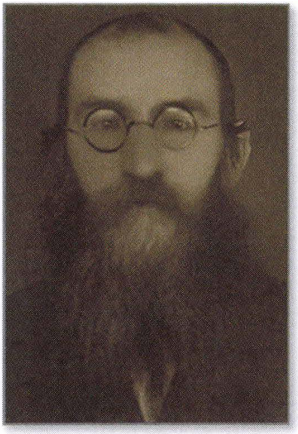

יאָונליעפאַיער רב הרב
הג' ר' מ. איידלין ווערט
האַלטן אַ הספד נאָכן
ראָגאַטשאָווער גאון זצ"ל

ווי עס איז נעמען מיטנעמילט מיטוואך
אין „היינט" האָט נעזאָלט דער הספד נאכן
ראָגאַטשאָווער גאון זצ"ל פֿאַרקומען אין יאונ-
ליעפֿאיער בהמר"ש.

היות ווי דער דערמרנטער בהמ"ד איז
ניט גרויס און ווי עס איז פֿאַראויסצוזען
וועלן דאך צום הספד קומען דאס רוב איר
פון ליפֿאַיע, — ע"כ, ווערט דער הספד
אַריבערגעטראָגן אין זאמעטער בהמר"ש.

ידיעה בעיתון היינט כ"ח אדר תרצ"ו

הר"ר אליהו בער טראוב (טרויב)

נולד בשנת תרנ"א (1891) בליטא. למד בישיבת קובנא.

נספה כאן בשואה בשנת תש"ב (1942).

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 243. בספר אמונת יהודה וישראל (ברוקלין תש"ט) מוזכר בהקדשה "לזכרון עם ה' שנפלו בחרב, הרה"ג ר' דוב בערל טרויב ליבאווע".

רבנים מטעם הממשלה

ד"ר ר' יהודה ליב בן ר' יוסף קנטור

נולד ביום ה אייר תר"ט (27 באפריל 1849) בווילנא.

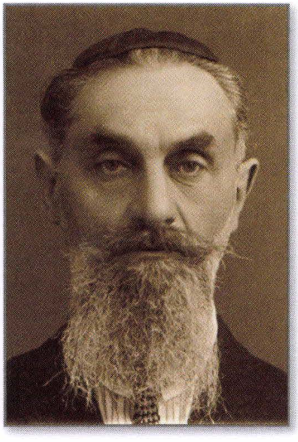
רב מטעם הממשלה משנת תר"נ (אחרי עזיבת הרב קליין). כיהן במשרה זו כ-14 שנה עד שנת תרס"ד (1890-1904), אז נבחר לרב מטעה"מ בווילנא עיר הולדתו.

משנת תרס"ט כיהן כרב מטעה"מ בריגא עד לפטירתו ביום כ"ג אייר תרע"ה (7 במאי 1915).

בספר חיי ישראל (ריגא תרע"א) נדפסה הסכמה ממנו.

די געשיכטע עמ' 130. מאמר הערכה עליו נדפס לאחר פטירתו בעיתון הצפירה מיום כ"ח אייר תרע"ה.

ד"ר ר' אהרן דוב בער בן הר"ר צבי הירש נורוק

נולד ביום כ"ג תשרי תרל"ז (22 באוקטובר 1875) בטוקומס, לאביו רבה של מיטוי. נכדו של הר"ר אליעזר ליפמן ליכטנשטיין, רבה של טוקומס. למד בישיבת טלז, בסמינר לרבנים בברלין וכן באוניברסיטת ברלין. כיהן משנת תרס"ז[26] כרב כאן מטעם הממשלה.

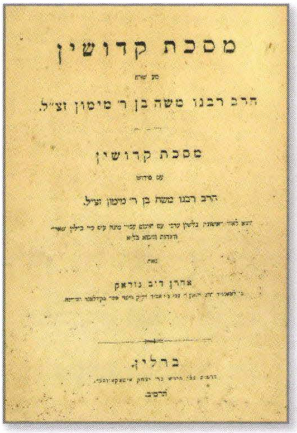
לאחר מלחמת העולם הראשונה כיהן גם זמן מה בלטביא העצמאית כציר הסיים (הפרלמנט הלטבי). כיהן גם כראש הקהילה המקומית[27].

הוציא לאור מסכת קידושין עם פירוש המשנה להרמב"ם עם הגהות ומבוא (ברלין תרס"ב).

26. כך בדי געשיכטע וביהדות לטביה עמ' 241, אבל בתולדות ישיבת היהודים בקורלאנד - תרס"ז.
27. ברשימת הארכיוון משנת 1939 הוא עדיין מופיע כאן כרב.

נפטר כאן ביום י"ג אייר תש"א (10 במאי 1941).

די געשיכטע עמ' 130. יהדות לטביה עמ' 119 ועמ' 241. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 235.

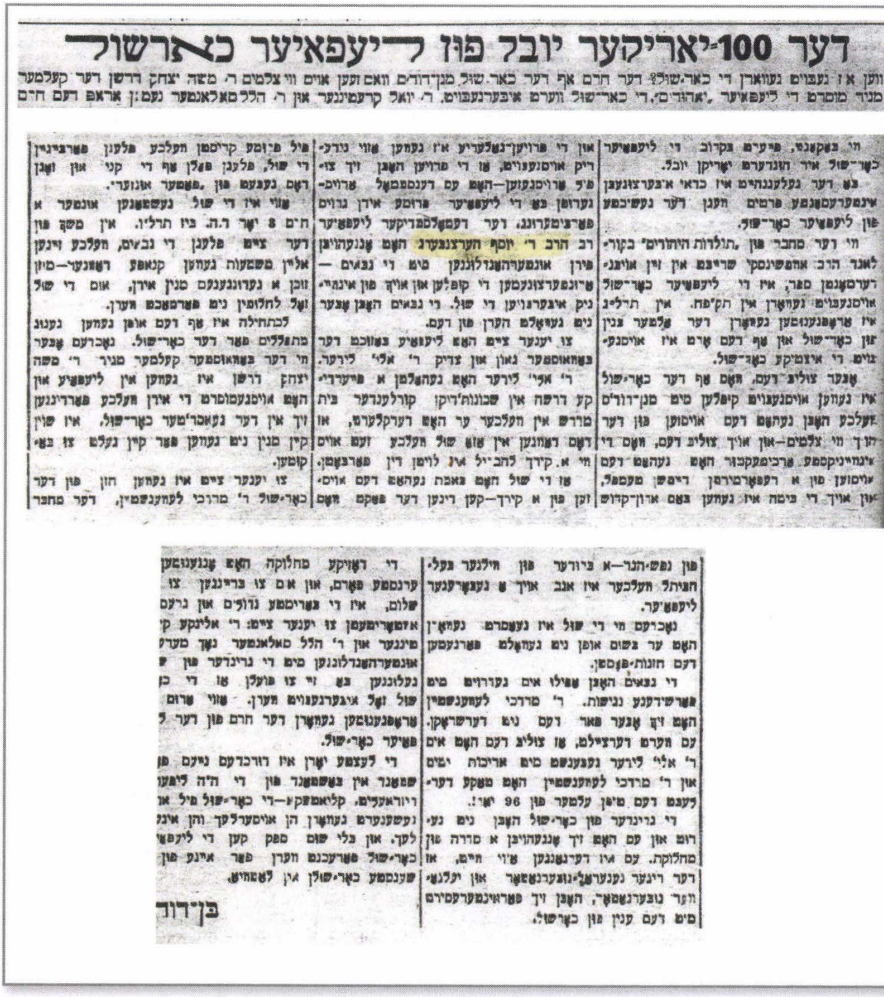

בספר דרושי הצל"ח (חשומ"ד) נכתב שנלקט ע"י "נכדו הר"ר זאב וואלף סגל לנדא אב"ד בליבויא מלפנים במדינת קורלאנד" והודפס לפני מאה שנה.

ברם, הרז"ו הנ"ל חותם בהקדמתו לספר שהוא מליבויא אבל הוא לא שימש כרב כאן. ואכן מההסכמות לספרי הצל"ח שהוציא לאור וממקורות נוספים עולה בבירור שהוא היה גביר ונגיד אבל לא רב.

דער 100-יאריקער יובל פון ד״יעפאיער כארשוי

וען א נעמיס נעוואלן די כארשויסקי דער תרם אף דער כארשוי מנדלזון וואס זען אוים וי צלמים ר׳ משה יצחק דרשן דער קלמער מנור מוסרס די ליפאיער ,אהרונים, די כארשוי וערט איפערנעמיס. ר׳ יואל קרעטינגער אין ר׳ הלל סאלאמער נעמען דעם חרם

אין די פרויען־נשלערייע אי נעמען שוי נידע־ריין אויסנעמיס. אז די פרויען האבן זיך צוי־טיל פרויסנזוען—האם עם דענסטמאל פרויס־נעדאכן נים די ליפאיער פרוסע אידן נרויס פארטיידיגונג, דער דמקלסבריקער ליפאיער רב הרב ר׳ יוסף הערצנבערג האם אננקהויבן פירן אונטערהאנדלונגן טים די נצבים — ש׳ראפערצונעמען די קופלען אן אויך פון אינגי־נית אינדערזוין די שוי. די נצבים האבן עבער נים נעוואלם הערן פון דעם.

צו יענער צייט האם ליפאיער בשותם דער בשאוסטער נאון אוך צדיק ר׳ אלי׳ לוריה.

ר׳ אפי׳ לוריה האם נהאלטן א פיירדי־קע דרשה אין סכונות׳דיקן קולקנדער בית מדרש אין חלכבער עך האם דערקלערם, או דאם דאמונען אין שוא שוי חלכבע זעם אוים וי א. קירך לחב״ל אי לוזען דין פארצשמן. זו די שוי האם אאבת נהאהם דעם אוים. זען פון א קירך—קלן ריינען דער בשקם האם פון נשקנבט, פיינם בקרוב די ליפאיער כארשוי. איר הונדערם יאריקן יובל.

נם דער נעלעגנהיים איז כדאי א בעריצונענען אינטערעסאנטע פרטים וענן דער נעשיכטע פון ליפאיער כארשוי.

די דער מחבר פון „תולדות היהודים בקוי־לאנד הרב אהשינסקי שריבם אין זין אויגנ־דערצאנטן סדר, איז די ליפאיער כארשוי אויסנעבויט נעווארן אין הק׳פה. אין תל״נ איז ארשענעמען נעווארן דער עלטער צוין כארשוי אין אף דעם ארט איז אויסנק־נוים די ארמענקע כארשוי.

עבער צוליב דעם, האם אף דער כארשוי אין נעווען אויסנעבויט קיפלען טים מנין־זוים דעלכע האבן נהאהם דעם אויסוען פון דער הוך פון צלמים—אין אוך צוליב דעם, האם די אינדוסטריעלע ברכיפמקבור האם נהאהם דעם אויסוען פון א רעפארטירהן דיפיקן: מעכאל, אין אוך די ניטה איז נעווען האם אדון־קדוש

פון נפש־הנר—א בירוער פון חילנער בעל־חצות׳ל העלבער איז אבר אוך ש נעפארענער ליפאיע׳ער.

נאכדעם מי די שוי איז נעשטרם נעווארן האם ער צאום אופן טים נהאלם פארטעמט דעם חונות־פעסטן.

די נצבים האבן שוילו אים נעזורגים טים פארשידענע נציות. ר׳ מרדכי לעפענשטיין האם זיך אבער דעם טיש דערשראקן. עם חתרם דערציילם, אז צוליב דעם האם אים ר׳ אלי׳ לוריר נעבענשם טים אריכות ימים און ר׳ מרדכי לעפענשטיין האם משקם דער־פעסט דעם מיזן עלטער פון 96 יאר!

די נרינדער פון כארשוי האבן טים נע־רוט אן עם האם זיך שנעהויבן א סדרה פון מחלוקת. עס איז דער־נאנגן צוי חיים, או דער ריינער נפערשל־נשערנשאפט אין יקלנ־זעלבסטפארסטענדליך, האבן זיך פארשטעהערסים טים דעם ענין פון כארשוי.

די דאזיקע מחלוקת האם שנעטענשען קרענטער פארם, און אם צו בריינגן צו שלום, איז די פארטמע נדולים אין גרעם אומשריעסען צו ענער צייט: ר׳ אלינק־ק מינער אין ר׳ הלל סאלאמער נאך מערע אונטערהאנדלונגן טים די נרינדער פון ד נעלונגן נם זי צו פולן זו די כן שוי זאל אינערגעוויס ווערן. שוי ערום פארשפעטשען נעווארן דער חרם פון דער ל פאיער כארשוי.

די לעצטע ישרן איז רוהיגדעם נייטם פון פאנער אין נשטאנד פון די היה ליפאע ריוראלעלם, קליאמשק׳—די כארשוי מ׳ל אי נעשענערם נעווארן הן אויסער־לכך והן אינע לקר. און בלי שום ספק קען די ליפאי כארשוי פארשכנע וועלן פאר אינע פון שעכטע כארשוי אין לעמהש.

פין־דוד

100 יאר ליעפאיער כאר־שול

(פון ה"ום קאנפעדעראנס)

אלעקסאנדר דער ז'טער קומט אין כארישוי: אין בארא־וקע ה' מאשל דעם חזן. נצואי־יטש לי ווי פאדוסקי'. ה' ליעפעלע חכיד בעגמשט ה' מאשל דעם חזן. ער איז פא: א גבי'. אינ־בל־קא:מאר אין קאמאוישאר אבי־הם מרכי ראביגאוויץ ז'ל. אינ־ברוך פון הי, מ־יטשטעריעז' פ־א־יצעב. א נלעקל אין שול'. פ־הים בא, פ־תחה'. היימסקע נגאם. לכבוד דעם זוכל וועט אין שול' דאונען דער באי־מצע־ר חזן מ. קיסינזונקי

טים 100 יאר צוריק איז דער קרשטער חזן אין דער ליעפאיער כא־שול נעווען ר' הירש לעווינסאן, דער פאמער פון לענגרשרון, מילנער פאלקסקי'. ער איז נעווען א גרוי־סער בעל מגן אבן מופלג בתורה. ער פלע־גטמם דעם פאמען לערוך 5 יאר אבער אוי־ווי ער שטרעבט, אז זינע קינדער זאלן דער־צוינן ווערן אין א עכט אידישער סביבה, פאר־לאזט ער די ־טיפשטעדישע ליובי' אין פארט פרוים טים זין משפחה קין וילנע.

זין עלטסטער זון ר' מאשל ווערט זין מלא מקום אין ליפאפא. ר' מאשל איז נאך נאר יונג, ער ווערט הון אין צוליך וויבט קר על התורה ועל העבודה, ער דרוקט א חיבור נפש הגר' (ביאור אינער תרגום אונקלס) אן חומרט שטארק נעפרט פון דער אידישער וועלט פון דער קריסטלעכער פעלקערוג.

אין 1862 יאר, בעת דער רוסישער קיסר אלעקסאנדר דער 2־טער איז נעווען צו נאכט אין ליפאפא קומט קר טים זין מוזיק אין כא־שול' דעמרן ר' מאשל דעם חזן. (אנר שטים נאך קר הוזם אין כא־שול' דער שמוי אף וועלכן דער קיסר איז נעווען). נאכן דאוונען האט אלעקסאנדר נלאזט מזרוען ר' מאשל דעם חזן אין אים נפערזנא: נאוואריטש לי ווי פא רוסקי'?

— ני קאך נעם, חשש אשפערמאכט קשיא וועלשטשטוטא — האט נעענטפערט ר' מאשל.

— שאקרן זי רישטי' האט אים אין א פינקט רישט נפערזנט דער קיסר.

— יא, וואה! הער מאיסטפט.

— מי הישל זיי?

— אך הייסט לעווענשטיין.

— לאווענשטיין, טים א אומלויט? — פרענט אים וויטער דער קיסר.

— יא, וואה, הער מאיסטפט.

— נו שוא, אך דאנק אדונען הער לאמזענשטיין. אך דאנק אדונען נאכמאלם, אזן וידרטרלט", דערבי האט אים אלעק־סאנדר דער 2־טער נפרזיקט צו דעם אזן אין מאשל אוינן האבן זיך נעשפעלט מרערן פון פרייד.

אלעקסאנדריק דעם נרוזען כבוד וועלכן ר' מאשל האט דאן זי שטאם, ליובי' פארשטאנ, האבן אים באלצאשים נעשאנקן 500 נאלר רובל.

לידער האבן אים אבער תחלת־די 500 רובל נים מצליה נעווען, ער האט דאס נעלם אינענצאלט פון א הויז אזן עס איז אים נע־שטאנען אין צו פארלירן.

אינמאל, שבת צו הבראה, איז בא אים נעווען ר' ליבעלע חסיד. ער האט נעמערקט אז ר' מאשל דער חזן איז א שרוי בצער אזן ר' ליבעלע האט אים פארן אוקנען א זאל נעמאכן. ווי טים בא־ערט ליפאפער שליח ציבור. איר וועט מצלח זיין!

מאכט פרי איז אלעפאנץ צו ר' מאשלם הויז א צווינשפאן". פון דארט איז ארום־נעקראכן דער דיששער קקפאפשער לאסמאן אזן אים נעמען אנשטרירן פאר זין פרש־נע, אויב ער, מאשל, וואלט אים וועלן אששר פארקויפן זין, היזבון". ס נעפעלם אים דער ראשקער נעננוג.

אזן בעת ר' מאשל האט נעזען וי דער סוחר צילם אים די קנאקרוקע פינפערלער, האנטנעלם" פאר זין. "מאשי, מאקע אזן זעלבינן טים פון וואנעט ר' ליבעלע חסיד האט זיך שנת די נאכט אפנקרוזען האט קר אלעקזוזען פאדשפין וואס דא מוט זיך. —

נאכדעם וי ר' מאשל איז אלעקזוען 85 יאר הון אין ליפאפא, פארנעמט זין שטאק א קורצע צייט חון לעזן, ביז צו דער תקופה אברהם מרדכי ראביגאוויץ ז"ל.

א. מ. ראביגאוויץ איז נעווען א וואלא־שינער ישיבה־בחור טים נוחלשטיק צוזוא־ן אין אלאפאיצע פיאלקמן. קר באקומט זין קרשטע בילדוג בעם באריממן קאמפאזיטאר וויגמרוים, 54 יאר איז קר נעווען הון אין ליפאיער כאר־שול. שוין אין אינגעציטשער חון איז קר נאך נעווען א נרויסער קאמפא־זיטאר אזן זינע קאמפאיצישע ווערן נאך קר־דוזם נעזונגען אזן די נרעסטע אירפאיראישע כאר שלן.

חון ראביגאוויץ איז נעווען שטרייניג בעלי־נישן. טען האט אים בשעת אנגעבאכט קר זאל אריינזינגן זינע קינפאנאלע שפאנגען אזן נרעסאפאן פלאטן. קר האט זיך אבער דערפון עלטסאל קשטנארישׂ אפנוואנט. קר פלעגט זאנן: „אך וויל איז זין קין נורט, אז שירות ותשבחות זאלן נעזונגען ווערן אף אלע וויזען אזן אין נים נעטסטקע אזן אפוויבערע ערטער". דער נרעסטער טייל פון זינע מר־וקאלישע שפאנגען לינן אבער נאך קר הוים בא די יוושים נים אפנדרוקט.

א חוץ עלטסטן איז ר' אברהם מרדכי רא־ביגאוויץ נעווען א איש חכם. זינע ווערטלען, ווינ, אזן טשלים בילדן פאר זיך א באנדערן אינטרעסאנטרייכן אצרר. שוין אן ערך 6 יאר וי ר' ב. ראב. איז נאבר נעווארן אזן א סך ליפאפאיער אדן זינען נאך אנשערן אינדרוק פון די שיינע אומגרענעטסקע קאמפאוויציעס פון חזן ראביגאוויץ.

טים דאן פארנעמט אין ליפאפא דעם חזן־פאמען, אברהקאנאר ציפוק.

ביז צו דער באפריאונג פון לאמוא האט אין ליפאיער כא־שול נקהערשט דער אנג־צוינגער, שטרייגנער, מיטשער ניסם". די נאמען זינען נעווען הלב אסטלירטע אדן אזן די מחללים פון „קירלענדיש, פולי", וועלכע פלענן קומען בעמן צום „פאטער אזי־זער" אזן אזוי האט זיך נעצוינן די מטלה פון „נאבי' הער פלייקם קו', אידיר פאלק, הינריך דאפאאפאדם, יאזוף הירשמאן, הינריך בערמאן כמעט ביז לעצטער הרצענבערנ.

עס פלענן אפט פאסירן, אז אזא מן „נאבי' פלענן זיך פארט מאר קריאת המגילה מישב זין טימן שטש וועמען צו נעבן פתיחה — — אמאל האט נפפרעגט „ז נאבי' א שאלה נאם רב, אויב מען מצ אין ז קלינגן אם שבת, וויל ער איז בדעה איי־צוזינן אין של ז נעקלי, זו וען דער שלם וועט שטופען נאם דאוונן זאל מען קלינגן פון ביטה אנדריקן ז קנפל אזן עס וועט אנהויבן קלינגן . . . נאך ביז נאר נים לאנג האט דער אנערדאנינר דיר א. ב. נוראך נקהאלטן זינע דרשות אף אן אוי־נעשפראכענעם פראקפדיטער ליטערארישן „הער דיטש".

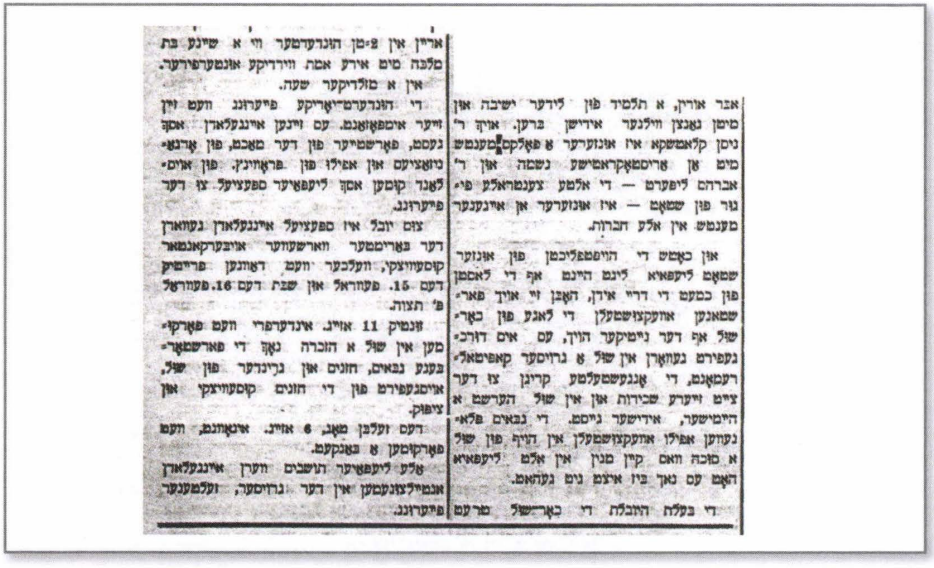
דער לכדן אזן אלטער ישיבה בחור אויבער שטש יפה האט פראשאנצן אויבזשיבן יקדן צו זין יארציים נערדוקט אין דיטש קראלטן אין אוא מן לשון: „ז וועדרזן הירדזרך אינ־נלאדן צום יארציים־מאנע אהרטש פשערט, וועלכע שאמ פינדט אם 19־טן דזוק מאנאמם מן די נראטש סינאנאנ צו ליבוי, 10 אזר מארנעם קאדיש זאנדר".

זינע „האוקראם נעשאמט קארטן" האבן וויידר אוא ענלקבן נאכ.

אינט וען אבער האבינער דיר נוראך אין נקוואהן אין ליפאפא „א נאריגעס ראבינס" אזן פון ביבה האט אנגעהויבן דזוכרן זין שטש טים מאמע־לשון האט פר די כאר־שול ארנענצן „נאיידישם".

אוך אנזערע הינשטק נבאט זינען מענטשן משלנו.

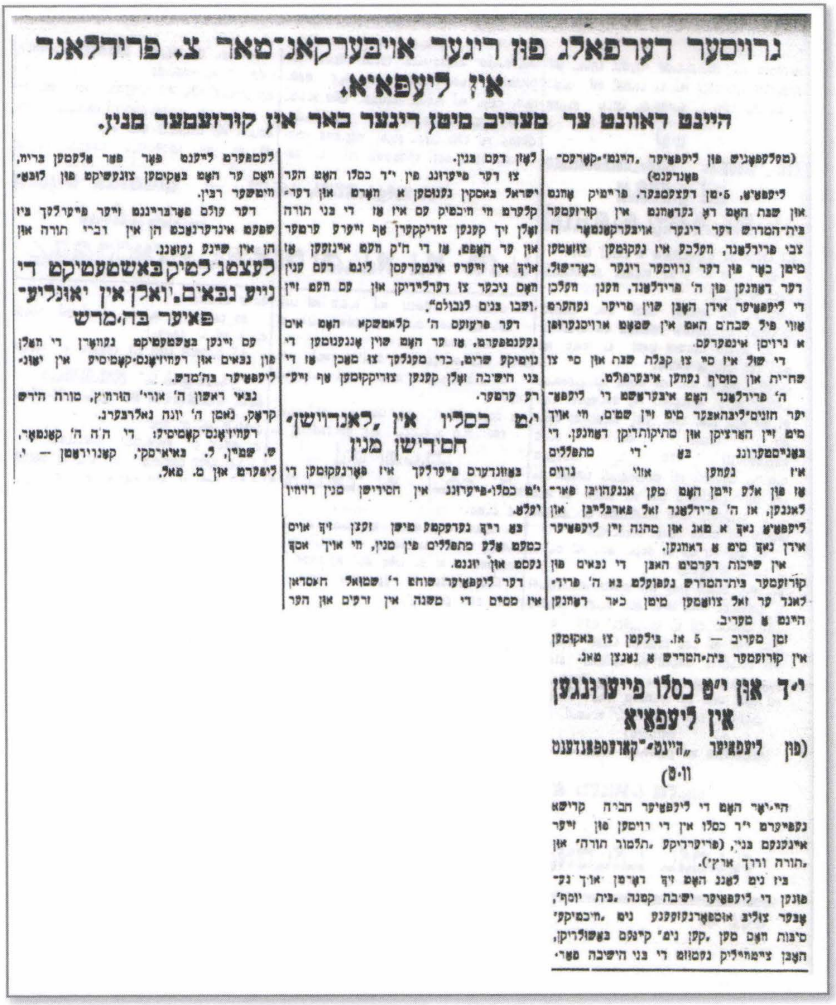
דער נבאי ר' שלמה אזוראליס, א אידים פון באאמאנז נדבו ר' בוימי ווינרוך זיל איז אינ־נעקומען אין ליפאפא אלס א יונגערמאן פון 20 יאר, אזן ער האט נלייך אנגעהויבן לערנען מיט אנדערע יונגלייט. ער האט נים לאנג נעלערנט, ווי ער האט זיך שוין נעוויזן אלס א נרויסער בעל־כשרון. ער האט נעהאט א שיינע שטימע אזן האט נעוואוסט צו זינגען. ער האט נעהאט א נרויסע ליבע צו דער תורה אזן צו דער תפלה, אזן ער האט נעוואוסט צו מתפלל זין. ער האט נעהאט א נרויסע ליבע צו דער תורה אזן צו דער תפלה, אזן ער האט נעוואוסט צו מתפלל זין. ער האט נעהאט א נרויסע ליבע צו דער תורה אזן צו דער תפלה, אזן ער האט נעוואוסט צו מתפלל זין.

עיתון היינט כ"ח שבט תרצ"ה

עיתון היינט כ"ה אדר א ת"ש

גרויסער דערפאלג פון ריגער אויבערקאנ־מאר צ. פרידלאנד איז ליעפאיא.

היינט ראוונט ער מעריב מיטן ריגער באר אין קורצעמער מנין.

(טעלעפאנישע פון ליעפאיער „היינט"־קארעספאנדענט)

ליעפאיא, 5־טן דעצעמבער. פרימיק אחנט אין שבת האט דאָ נעהערשט אין קורצעמער צית־המדרש דער ריגער אויבערקאנטאר ה' צבי פרידלאנד, חעלכע איז נעקומען צושטען מיטן באר פון דער ריגישער ריגער באר־שול. דער דאזיגן פון ה' פרידלאנד, חעגן חעלכן די ליעפאיער אירן השבן שוין פריער נחחברם שוין פיל שבחים האט אין שטאָם ארויסגעדרוקט א גרויסן אינטערעס.

די שול איז סי צו קליין שנה אין סי צו פחי־רות אין מוסף נחחלן אויבערפולט.

ה' פרידלאנד האט אינערשט די ליעפאיער חזנים־ליינהאבער טים זין שטים, חי אוך טים זין הערציק אין מחיקותריק דאזיגן. די נאניטסטרונג בא די מחפללים איז נחחלן אזוי גרויס אז פון אלע זיבן האט טען אונטהויבן פאר לאנגן, או ה' פרידלאנד זאל פארגליבן אין ליעפאיא נאך א מאל אין מהנה זין ליעפאיער אירן נאך טים א ראחנען.

אין שיבות דערטים האבן די נאטים פון קורצמער צית־המדרש נעפולקם בא ה' פרידלאנד פר זאל צושטען מיטן באר רשחנן היינט א סעריב.

זמן סעריב — 5 אז. בילקען צו באקומען אין קורצמער צית־המדרש א נאנצן מאל.

י"ד אין י"ש כסלו פייערונגען אין ליעפאיא

(פון ליעפאיער „היינט"־קארעספאנדענט ו.ו.)

היי־יאר האט די ליעפאיער חברה קדישא נעפאיערט י"ד כסלו אין די רוימען פון איר אינזנעם בנין, (פרידריקא .הנמור תורה' אין .תורה ורוך ארץ').

ביז נים לאנג האט זיך דאָ־מן ארך נע־פונען די ליעפאיער ישיבה קטנה „בית יוסף", אבער צוליב אומפארנוטקנע נים .חכמיקע סיבות האט מען .קון נים' קינגם בשולדיקן. הצבן צייטהיליק נחמוש די בני הישיבה שער־

לימען דעם בנין.

צו דער פיירונג פון י"ד כסלו האט הער ישראל באסקין נחנטען א חאָרט אזן דער־קלערט חי חיכוים עם אין צו די בני תורה שלין זיך קענען צוריקקערן אף זייער ערשטר אזן פר האָשם, צו די ח"ק חקם אינזמקן צו אזך אין זיערע אינטערעסן. ליגם דעם ענין האט ניכער צו דערלירנען אזן עם חקם זין .ובבו בנים לבבום".

דער פרעזעס ה' קלאשקא האט אים נעקנאפערט, צו פר האָשם פון שענקנטטן די נויטיקע שרים, כרי מקנלך צו מאכן צו די בני הישיבה שלין קענען צוריקקומען אף זייער רע ערשטר.

י"ם כסליו אין „אנדרוישן" חסידישן מנין

בשוחערט פיעלקר איז פארנקומען די י"ם כסלו־פיירונג אין חסידישן מנין רוחיון ילנא.

בא ריך נערקמט מיטן זמן איך אוים כסדם אלע מחללים פון מנין, חי אוך אסך נקסם אזן יזנגם.

דער ליעפאיער שוחב ר' שמואל האסדאן איז מסיים די משנה אין נרים אזן הפר

צמסערם ליינט פער פער אלעמן ברוך, האָשם פר האָשם באקומען צוצעשיקט פון לובא־ויטשער רבין.

דער עולם שפרעכינגט ויבר פיעלקר בין שפתם אינזיכרנעכט הן אין רבני תורה אזן הן אין שיינע נעשעב.

לעצטע למיקבאשטעטיקט די נייע נבאים.'ואלן אין יאוגליי־פאיער בה־מרש

עם זיינען בשטעטיקט נעוואָרן די חאלן פון נבאים אזן רפחיזאנס־קאמיטע אין ישוב־ליעפאיער בה־מרש.

נבאי ראשון ה' אורי' הורוויץ, מורה הוראָ קרשק, נאמן ה' יונה נאלדבערג.

רפחיזאנס־קאמיטע: די ה"ה קאנאר, ש. שמען, י. נאראסק, קשנורעמן — י. ליפקרם אזן ס. פאל.

אונזער טעכטער־דערציאונג.

כה תאמר לבית יעקב אלו הנשים (מכילתא).

די אידישע מוטער איז דאך דער פונדאמענט פון נאנצן בית־ישראל, צו איר האט דאך ג־ט זיך צום ערשטן נעוויזנדט, וועו ער האט נעדארפט די אידן א תורה נעבן, אין אירע הענט האט דאך ד, השגחה איבערנעבן דעם שיקזאל פון אונזער צוקונפט, דען די דערציאונג פון אונזער צוקונפטיקן דור ליגט דאך אויסשליסלעך אין די הענט פון דער מוטער. צי קען אבער דען א מוטער, וואס איז דערצוינ נעווארן אין א פרייער שול דורך לערערס, וועלכע ווייגען ניט דורכנעדרונגען טיפן אידישן טראדיציאנעלן נייטט אן זוכן אויסצוריסן באס קינד יעדן רעליגיעזן נעפיל, איינפלאנצן אין איר קינדס הארץ ליבשאפט צום איינעגעם פאלק. באגייסטערונג פאר מצוות ד' הויכשעצונג צום בורא עולם. וועו פאר איר—פאר דער מוטער — אליין איז דאס אלץ פרעמד, ועען טיר טאקע די טרויעריקע קאנסעקווענצן: אין פיל אידישע הייזער איז אריינגעפראנצ נעווארן אן אמתער חורבן, עס איז פארשוואונדן נעווארן דער נאנצער שלום בית דער טאטע פארשטייט ניט ווין קינד אוז דער קינד לאכט אויס דעם טאטן, דעם „פאנאטיקער".

אין דעם אידישן הויז איז נעמאכט נעווארן א שרעקלעכער ריס, עס ווינען צעשטערט נעווארן די פעסטע יסודות פון ריינעם פאמיליען לעבן. טיט וועלכן דאס אידישע פאלק איז נעווען נעבענשט פון אייביק אן.

אין דייטשלאנד האט די ארטאדאקסיע צום ערשטז זיך ארומגעזעץן,

צו וואס פאר א טרויעריקע רעזולטאטן האט אונזער ביז־איצטיקע טעכטער־דערציאונג דערפירט אוז **כמעט איז יעדער ארטאדאקסישער קהלה זיינען געגרינדעט גע־ווארז פאלקס אוז מיטל־שולן פאר חינוך הבנות,**

וואו וועלטלעכע וויסנשאפט איז גלייכצייטיק פארבונדן מיט א פרומער אידישער דערצ'אונג, אין אוך לשון הקדש אוז יהיעות התורה וועדט דארטן נעלערנט אין א נעהעריקער מאס.

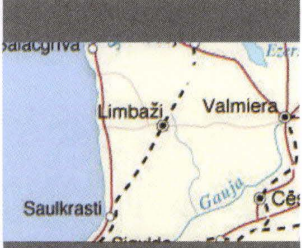
טיט 2 יאר צוריק איז אוך דא אין ליבוי נעמאכט נעווארן א פראבע צו לייגן די דאויקע אנגע־וויזיקטע פראגע. בא דער שוין לאנג עקסיסטירנדיקער אוז פראקטיזירטער אינגל־שול „תורה ודרך ארץ" האט מען נענרינדעט פאראללעלאסן ספעציעל פאר טיידלעך אין א באזונדערן לאקאל, אוז טיר האבן ברוך השם אין א משך פארהעלטניסטעסיק וויינר קורצער צייט, סך הכל נאר 2 יאר, טמש אומדערוואר־טעטע רעזולטאטן.

דערום וועגדן מיר זיך צו אלע ליבוישע אידישע עלטערן, וועמען עס איז טייער דער כבוד פון זייער פאלק, אוז ווילן ניט איבערריסן אונזער נאלדענע יחום־קייט, וואס ציט זיך צו אונז פון בארג סיני אן, אוז ווילן דערציען א דור שטאלצע נעטרייע אידישע טעכטער, זאלן קומען אוז רעגיסטרירן זייערע טעכטער אין דער טעכטער־שול

„תורה ודרך ארץ לבנות".

די רעניסטראציע קומט פאר יעדן פאג פון 11 — 1 אין 1) **העלענען נאס 17** אוז 2) **הערן נאס 6.**

דרוקערייי «פראנרעס», ליבוי.

לימבאזי / לעמזאל

עיר בנפת ואלמיירה שבוידזמה (ליפלאנד)

ספר
הידור מצוה
שאלות ותשובות
בעניגים הנוגעים לדינא
ווילנא

הר"ר מאיר בן הר"ר יוסף מאן

תלמידו של הר"ר משה יצחק הלוי רעווטל (ע"ע ברבני ליבוי)[1].

כיהן גם כרבה של יורבורג[2].

מחבר ספר הידור מצוה (ווילנא תרל"ז)[3], שו"ת ודרשות פרי יוסף (ווילנא תרמ"ו), מאירי הלכה חלק א (ירושלים תרנ"ו), חלק ב (ירושלים בערך תרנ"ח)[4].

הרב קאצין (קאצען)

מופיע כמסדר קידושין בספר רישום נישואין של קהילת ריגא (1906-1909) ורשום "הרב קאצין לעמזאל".

---

* לעמזיל.

1. בספרו הידור מצוה עמ' 16 כותב "ועוד אכתוב בהאי ענינא לתרץ קושיית הרה"ג מו"ר מו"ה משה יצחק ז"ל שהדפיס איזה דפים על מס' ברכות".
2. כך חותם בספריו מאירי הלכה "מאיר מאן אב"ד דק"ק לעמזאל וק"ק יורבארג".
3. ושם "חונה בק"ק לעמזאל", היינו שבשנת תרל"ז כבר כיהן כאן כרב.
4. מההסכמה האחרונה שם מבד"צ ירושלים מחודש אייר תרנ"ו, בה כותבים "והנה שש שנים שבתו בקודש", מובן שעלה לארץ ישראל בשנת תר"נ בערך. וכן הוא מזכיר בסוף הקדמתו לספר שזה ז' שנה הוא בירושלים.

הר"ר יעקב גרובין

כיהן כרב כאן ובעיירות ואלמיירה (ע"ע שם) ורויאנה.

לפי רישומי הארכיוו משנת 1939 הוא גר כאן בלימבאז'י.

מאלטה / סילמאלה

עיירה בנפת רזקנא שבלאטגאלע

הר"ר חיים מנחם מענדל נחמקין

חתנו של הר"ר אליעזר דון יחיא, רבה של לוצין.

כיהן כרב כאן משנת תרע"ג עד שנת תרפ"א (1913-1921), אז עבר לכהן כרבה של זילופה (ע"ע שם).

נספה בשואה.

הר"ר יוסף וגנהיים

נולד ביום ט"ו כסלו תרס"ח (21 בנובמבר 1907) בעיירה סלוקה. למד בישיבות בריגא ובפוניבז'.

כיהן משנת תרפ"ט כרבה של סלוקה, ומשנת תר"צ[1] (1930) כרב כאן.

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 244.

1. לפי רישומי הארכיון משנת 1939 הוא עדיין הרב כאן.

הר"ר אהרן שכנא בן הר"ר שלמה יהודה ליב פלצינסקי

כיהן כרבה של מאלטה ושל אנטונופול הסמוכה (ע"ע שם)[2].

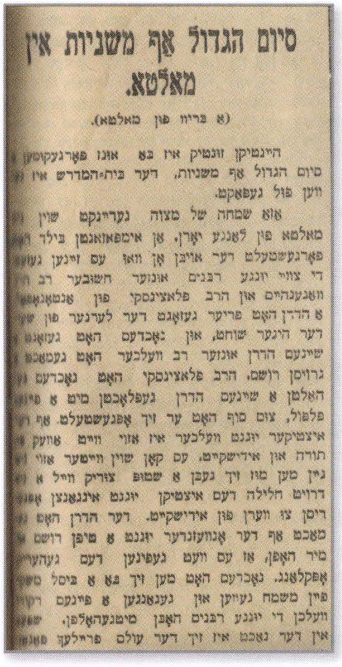
משנת ת"ש מילא את מקום חותנו ברבנות ווילאני, שם נספה בשואה עם בני עדתו בקיץ תש"א (1941).

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 127.

הר"ר מנחם קושקביץ

מוזכר באחד המקורות.

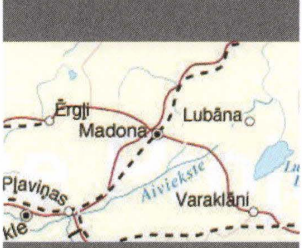
לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 127.

סיום הגדול אף משניות אין מאלטא.

(א בריוו פון מאלטא).

אונזער שטימע י"ז כסלו תרצ"ב
(עיתון מס' 20)

2. בשנת 1936 אוחדו שתי העיירות.

מאדונה

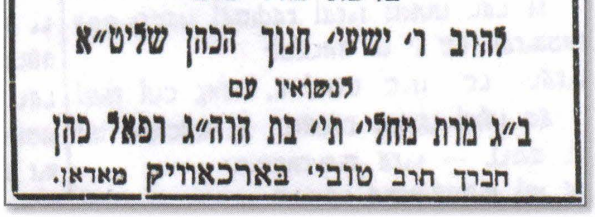
עיר נפה בוידזמה (ליפלאנד)

הר"ר טוביה בורכוביק

נולד ביום ט"ז שבט תרע"ב (4 בפברואר 1912) בדווינסק, שם למד בישיבה.

כיהן משנת תרצ"ה (1935) כרבה של מאדונה.

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 225. בקשת הקהילה מהר"ר מרדכי דובין בעניין העברת יום השוק כאן משבת קודש ליום חמישי פרסמתי בקובץ אור ישראל כסלו תשס"ב (כו). הובא גם לעיל (עמ' 106) בערכו של הר"ר אליעזר יעקב גרודסקי מווארקליאן.

ב"ה

ברכת מזל-טוב

להרב ר' ישעי' חנוך הכהן שליט"א

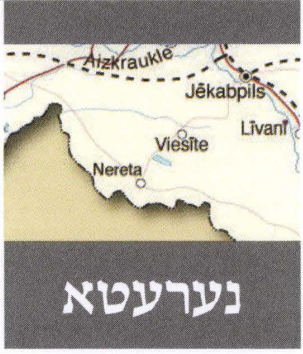
לנשואיו עם

ב"ג מרת מחלי' ת' בת הרה"ג רפאל כהן

חברך הרב טובי' בארכאוויק מארן.

---

* מאדאן.

ישוב בנפת יעקאבפילס שבזעמגאלע (קורלאנד)

הר"ר אליעזר בן הר"ר מנחם מענדל מולער

נולד ביום ט"ו מנחם אב תרס"ט (2 באוגוסט 1909) בקרייזבורג, לאביו השו"ב ביעקובפילס (יאקובשטאט). למד בישיבת ריגא.

שימש כאן כשו"ב ומי"א ניסן תרצ"ו (3 באפריל 1936) כיהן גם כרב.

שמו מוזכר ברשימת החותמים (פרנומרנטן) שבסוף שולחן ערוך אורח חיים עם טעם מגדים חלק א.

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 235.

* נרטה / נערעטע.

סבילה / שאבילן

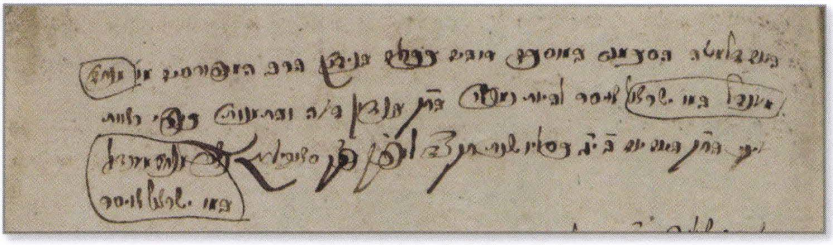
עיר נפה בקורזמה (קורלאנד)

הר"ר מנחם מענדל בן הר"ר ישראל איסר איזראעלסון

כיהן כרב כאן משך זמן קצר.

התקבל לחבר בחברה קדישא כאן ביום י"ג כסלו תקצ"ד וחתום בפנקסם בחול המועד פסח תקצ"ו (וע"ע לעיל ברבני מיטוי).

די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 139 ועמ' 186. פנקס החברה קדישא שבספריית מוסקבא.

הר"ר אברהם בן הר"ר דוד

מוזכר בפנקס החברה קדישא כ"מ"ץ דקהילתינו".
התקבל לחברה קדישא ביום כ"ד תשרי תקצ"ט.

* סאבילע / סבילן / סאבילן / שאבילאן / שאביללן / שאבילין / שבילון / סאבילין / צובלן / צאבלאן / צאבלען / צאבעלן.

הר"ר אליהו בן הר"ר דוד יחזקאל יעקובסון

כיהן כרב גם בוינדוי ובמיטוי (ע"ע שם).

נפטר ביום י"ב אלול תרי"ד (5 בספטמבר 1854).

די געשיכטע עמ' 139.

הר"ר מרדכי אורי' בן הר"ר אהרן סמונוב

כיהן כרב כאן בערך משנת ת"ר (1840). התקבל לחבר בחברה קדישא כאן ביום י"ג ניסן תר"א.

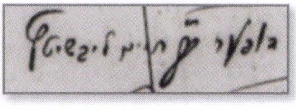
כיהן כאן ברבנות עד שנת תר"ז (1847), אז עבר לכהן כרב בוינדוי (ע"ע שם). כיהן גם כרבה של מיטוי.

נפטר ביום ט"ז סיון תרכ"ד (20 ביוני 1864).

די געשיכטע עמ' 112. פנקס החברה קדישא.

הר"ר דוב בער זאב וואלף בן הר"ר חיים ליבשיץ (ליבשיטץ)

ספר
מעין חיים
חלק א
חדושים ושו"ת
וילנא

נולד ביום ז אדר תקפ"ז (6 במרץ 1827), לאביו רבה של זעטיל וסרדניק.

תלמידו של אביו, של הר"ר זאב וואלף ליפקין (אביו של הר"ר ישראל סלנטר) ושל חותנו הר"ר משה יצחק הלוי רעוועל מרבני ולדמרפילס ועוד.

כיהן כרב כאן מחודש תשרי תר"י[1] עד שלהי שנת תרכ"ד (אוקטובר 1849 - ספטמבר 1864)[2], אז עבר לכהן כרב בוינדוי. כיהן שם עד זמן מה אחרי פטירת אביו (בשנת תרכ"ו), אז עבר לסרדניק לכהן ברבנות על מקום אביו ושם נפטר ביום י"ג כסלו תרס"א (5 בדצמבר 1900).

---

1. בפנקס החברה קדישא כאן כתוב שהתקבל לחבר בחברה קדישא ביום כ"ד תשרי תר"י.
2. כך בדי געשיכטע, וכן בחתימתו בספרי הרישום של קהילת וינדוי. אבל בהקדמתו לספרו מעין חיים חלק א (ווילנא תר"ל, ונשמט מהוצאת תרל"ד) מודה הוא "לעיר שאבילן אשר חיתה נפשי שמה כאחד עשר שנים".

מחבר הספרים: שיר החיים, ביאור על פרקי שירה (ווילנא תר"ל, תרל"ד), באר חיים, ביאור על סידור התפילה (ווילנא תרל"ט), רוח חיים, ביאור על מגילת קהלת (וואַרשא תרמ"ד), מעין חיים חלק א חידושים ושו"ת (ווילנא תר"ל, תרל"ד), חלק ב דרושים (ווילנא תרל"ח).

די געשיכטע עמ' 113. חדושי יחיאל לבנו (ווילנא תרצ"ב, ושם קורות חייו). דור רבניו וסופריו חלק ד עמ' 21. וראה עליו ברבותינו שבגולה ב עמ' 262 ואילך.

מערי המדינה.

ווילנא. השמועה המרגיזה באתנו, כי הרב הגאון ר' בער וואלף אב"ד סרעדניק הלך לעולמו, ואימר לעשות לו ציון עולם במה"ע לבנ"י. הרה"ג בער וואלף ז"ל נולד ביום ג' זין אדר תקפ"ו לאביו הרה"ג ר' חיים ליבשיץ אבר"ק סרעדניק בהר"ר אליעזר מחובשי בית מדרש הגר"א בווילנא, במו' זכריה ראטנער. בהיותו בן השע שנים יצא שמו לעילוי מופלא, ותהה על קנקנו הגאון החכם ר' מ"ה יצחק אבר"ק פאניוויעז ויועידהו לתתן לבתו. בהיותו בן י"ג שנה למד אצל הגאון ר' וואלף אבר"ק טעלז (אבי הגאון ר' ישראל סלאנטער). בן עשרים שנה מנוהו לרב אב"ד בעיר מאבילאן בקורלאנד, ויהי שמה עשר שנים ומתלמידיו בעיר ההיא היו לרבנים בערים נדולות, ומשם נתקבל לאב"ד בק"ק ווינדאווי בקורלאנד, ובמית אביו הרה"ג ר' חיים הנ"ל שנת הרכ"ט בסרעדניק מינוהו על כסא אביו עד יום מותו י"ג כסליו הרס"א. הרבנים מערים הסבובות באו לספדו ובתוכם גם בנו הרה"ג ר' יחיאל ליבשיץ מווילנא. — ואלה הספרים אשר חבר המנוח ז"ל: שיר החיים, פי' על פרק שירה, ווילנא תר"ל, ובהוספית תרל"ד, ס' מעין חיים ח' א' חידושים ושו"ת השלימו בווילנא כ"ב שבט בשנת אמרות טהורות, תרכ"ו, והדפיסו בשנת תר"ל, ס' מעין חיים ח' ב' דרושים ווילנא תרל"ח, ובהוספית תרמ"ו; ס' באר חיים פי' על סדר הפלה, ווילנא הרל"ט, ס' רוח חיים פי' על קהלת, וואַרשא תרמ"ר, והשאיר אחריו בכתובים חידושים רבים על כל הש"ס ופיסקים מלאים פלפול וחריפות ובקיאות. מי יתן ויודפסו. ובני עדתו הסביבי למלאות פקידתו להשיא לאיש את בתו השולמית וכו' בחור מופלג אשר יהיה ראוי להוראה למלאות מקום כבודו. הנצב"ה.

עיתון הצפירה 14 בינואר 1901

מתוך פנקס החברא קדישא

הר"ר צבי הירש בן הר"ר אברהם משה ראלבא

נולד בשנת תקפ"ז (1827). תלמידו של הר"ר אליעזר יצחק מולוז'ין והוסמך על ידו להוראה.

חתנו של הר"ר חיים ליבשיץ, רבה של סרדניק.

מילא את מקום גיסו הר"ר דב בער זאב ליבשיץ הנ"ל[3], עד פטירתו בשבת הגדול ערב פסח תרנ"ט (25 במרץ 1899).

די געשיכטע עמ' 187 (וטעות הנכתב שם שנפטר בפסח תר"ס). דור רבניו וסופריו חלק ד עמ' 35. עיתון המליץ כ"ח אייר תרנ"ט. הצפירה כ"ג אייר תרנ"ט.

3. הרב אווצינסקי כותב בדי געשיכטע שכיהן כרב משנת תרכ"ד בערך. אבל בעיתונים המליץ והצפירה נכתב שכיהן כאן כרב 43 שנים, ואם כן התקבל לרב בשנת תרט"ז בערך, בעת שגיסו עדיין כיהן כאן כרב. כמו כן התקבל לחבר בחברה קדישא כאן בחול המועד פסח תרי"ז. בספר רישום נישואין של קהילה זו הוא מופיע כמסדר קידושין מחודש אייר תרי"ט (מאי 1859) ואילך.

הר"ר מאיר בן הר"ר אלחנן ברלין (שחור)

נולד בערך בשנת תרל"ד[4] (1874) בעיר קלצק. בצעירותו למד אצל קרוב משפחתו הר"ר הלל ליבשיץ, רבה של לובלין. למד אצל הנצי"ב בישיבת ולוז'ין עד סגירתה בשנת תרנ"ב, ואחר כך אצל אחי אביו הר"ר יוסף דוד רושקין שחור, אב"ד סמיאטיץ.

חתן בנו של הר"ר צבי הירש ראלבא הנ"ל[5].

כיהן כרב כאן משנת תרס"א[6] עד חודש סיון תרע"ה (1901 - מאי 1915), עת מלחמת העולם הראשונה.

בשנות המלחמה היה רב בבוריסגליבסק, פלך טמבוב[7].

עלה לארץ ישראל והתגורר בה משנת תרפ"ד. ממייסדי ישיבת תל אביב ושימש בה כר"מ. כמו כן לימד שיעורים באופן קבוע בבית הכנסת הגדול בתל אביב.

נפטר שם ביום י"ג מרחשון תש"ח (27 באוקטובר 1947) ומנוחתו בבית העלמין נחלת יצחק בתל אביב.

בספר הדרת צבי נדפס הספד שנשא על הר"ר צבי הירש נורוק, רבה של מיטוי.

תבונה גליון ח עמ' יח. ספר זכרון להר"ר יהודה ליב גרויבארט עמ' 67 ואילך, שם גם נדפסו כמה ממכתביו. דור רבניו וסופריו חלק ד עמ' 5. פנקס קלצק עמ' 32. תודתי לר' לוי יצחק וולף על עזרתו.

---

4. במקור אחר - תרל"ו.
5. בעיתון המליץ כ"ח אייר תרנ"ט נכתב שלאחר פטירת הרב ראלבע החליטו אנשי העיר לתת את כיסא הרבנות למי שישא את בת בנו ויהיה מוסמך להוראה משלושה גאוני הזמן.
6. כך לפי הרב אווצינסקי בדי געשיכטע. בעיתון המליץ מיום י שבט תרס"א מופיעה ידיעה על נישואיו וקבלתו לרב. אבל בהמליץ מיום ט"ו אדר א תר"ס מופיעה ברכת מזל טוב לבואו בקשרי השידוכין וליום עלותו על כיסא הרבנות כאן.
7. ראה אגרות קודש אדמו"ר מוהרש"ב מליובאוויטש חלק ה עמ' עו.

פ"נ
צדיק וגאון
מרביץ תורה ברבים
צדק ואמת בו נשקו
... ואנוש יחד התחבקו
הרב
מאיר ברלין
בהרב ר' אלחנן ז"ל
נפטר י"ג מרחשון תש"ח
תנצב"ה

הר"ר שלום צבי בן הר"ר אברהם יהושע טאביאס

ספר
מפתח ההלכות
ווארשא

אביו כיהן כרב באילייא, פיקלען ופאקראי (פוקרוי).

בצעירותו למד באיישישוק.

בשנת תרנ"ז (1897) יסד כאן ישיבה והיא התקיימה משך כחמש שנים עד שהוכרח לסוגרה מחוסר אמצעים. כיהן כרב מאחר מלחמת העולם הראשונה עד פטירתו לפני חג הסוכות תרפ"ד (ספטמבר 1923).

מחבר ספר מפתח ההלכות (ווארשא תרס"ז).

הקדמתו לספרו. די געשיכטע עמ' 187.

בהיותי רב שכן וקרוב לעיר שאבילין אמצא לחובה להמליץ בער הישיבה שנתיסדה שם זה איזה שנים ע"י הרב המפורסם לתהלה כמוהר"ר ר' שלום צבי הירש שליט"א בן הגאב"ד המפורסם דק"ק פאקראי שליט"א, והאיש היקר הוה השהדל בנופו ומאודו לחזק עמוד התורה אשר היתה רפויה מיד במדינתו קורלנד כידוע וכבר שבחו נאותי זמננו את מפעלו כנאמר בהעידותיהם וגם אנכי אכירכו כי יצליח בפעלו היקר להרים קרן התורה ולהעלותה מעלה מעלה.
1350—1—1
הבוחב למען כבוד התורה וקומדיה
מנחם מענדיל דובער אביד בקאנדאווי.

המליץ 16 באוגוסט 1901

הר"ר אלחנן הכהן קאהן (כץ)

נולד בשנת תרי"ג (1853) בדווינסק.

שימש כאן כרב בשנות ה-20.

נפטר ביום ח שבט תר"צ (6 בפברואר 1930).

די געשיכטע עמ' 187. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 231.

הר"ר בנימין יונתן בן הר"ר אלחנן כהן

כיהן כאן כרב[8] משנת תרצ"א (1931) עד שנת תרצ"ז (1937), אז נבחר לכהן כרב בדווינסק כממלא מקום אביו (עיין שם).

נספה בשואה.

הר"ר יצחק בן הר"ר אברהם נחמן סגל

נולד ביום כ"ה סיון תרע"ב (10 ביוני 1912) בזילופה, לאביו השו"ב המקומי.

למד בישיבות ריגא, פוניבז' ומיר.

כיהן כרב מיום י"ד אדר ב ת"ש (24 במרץ 1940)[9].

נספה בשואה יחד עם בני עדתו ביום י"ד מנחם אב תש"א (6 באוגוסט 1941).

יחס אבות אות צו. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 240. יהדות לטביה עמ' 400.

•

הר"ר שניאור זלמן הירשוביץ רבה של גולדינגן חתום בספרי הרישום כאן מחודש מרחשון תרל"ח עד טבת תרנ"ב (אוקטובר 1877 - סוף 1891).

8. אינו בן הרב הקודם הנ"ל.
9. כך בלטביה בתי כנסת ורבנים, אבל ברישומי הארכיון משנת 1939 הוא כבר מופיע כרב כאן ובקנדבה

הר"ר **יעקב ליבשיץ** מטאלסי חתום בספרי הרישום כאן כרב רשמי משנת תרנ"ט עד כסלו תרס"ד (1899-1903).

עיר בנפת אילוקסטה שבזעמגאלע (קורלאנד) על גבול ליטא

הר"ר אליהו שמואל בן הר"ר מרדכי אריה ליב יפה

כיהן כאן ברבנות[1] 43 שנה. היה לו יד ושם בחכמת הקבלה.

לפני פטירתו ציווה שלא יתארו אותו על המצבה אף בתואר רב.

נפטר בשנת תרנ"ד (1894).

אהלי שם עמ' 146. די געשיכטע עמ' 8-187.

הר"ר משה

חתנו של הר"ר אליהו שמואל הנ"ל, וכיהן כרב על מקום חותנו לאחר פטירתו יחד עם גיסו (כדלהלן)[2].

הר"ר משה בן הר"ר מרדכי רבינוביץ

נולד בשנת תרכ"ג (1863) בעיר קיידאן, פלך קובנא, לאביו שהיה ר"מ בעיר ורב הערים רוגובא ופוסבול (פאסוואל).

למד בולוז'ין. חתנו של הר"ר אליהו שמואל הנ"ל.

כיהן כאן ברבנות משנת תרנ"ד עד שנת תרנ"ט (1894-1899). אחרי פטירת אביו

---

* סובאט / שובאט / שובבאט / שובאץ / סוביץ / שוביץ.

1. יש להעיר שלכאורה היה כאן רב או מו"ץ זמן רב קודם לכן, כפי שכותב בדי געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 187 שבשו"ת גדולת מרדכי סימנים ד-ח דן בעניין השוחט דשוביץ שהמו"צ המקומי רצה לאסרו, והרי מחבר שו"ת גדולת מרדכי הר"ר מרדכי רבינר נפטר בשנת תק"צ.

2. אולי הוא הר"ר משה זאכער המוזכר ביזכור בוך פון ראקישאק און אומגעגנט עמ' 328, ושם במאמר על העיירה סובאט כותב מחבר המאמר ששמע מהגאון הרוגצ'ובי בזה הלשון "משה'קעלע דער אלטינקער קאן לערנען" (משה'קעלע הזקן יודע ללמוד).

התקבל לממלא מקומו ברבנות פאסוואל, וכיהן שם ברבנות עד פטירתו ביום ט כסלו תרפ"ה (6 בדצמבר 1924).

במענה אליהו (למחותנו הגאון האדר"ת) סימן צג נדפסה תשובה אליו. כך גם בספר שכיות החמדה לגיסו הר"ר משה מישל שמואל שפירא רבה של רוגובא סימן יד נדפסה תשובה אליו, ובספרו מזרח שמש מביא דברי תורה בשמו.

חידושי תורה ממנו נדפסו בקול ברמה (עמ' לח ואילך) ובקובצי תורה מציון.

אהלי שם עמ' 6-145. די געשיכטע עמ' 188. ירחון שערי ציון כסלו-טבת תרפ"ה עמ' יז.

הר"ר בנימין אברהם יעקב (זלמן) טייץ (אשכנזי) בן הר"ר דובער רבינוביץ

כיהן כאן ברבנות בשנים תרנ"ח-תרע"ה (1898-1915) עד מלחמת העולם הראשונה, אז גורשו יהודי המקום לפנים רוסיה. כיהן גם כרבה של רבינישקי וליוואני (ע"ע שם).

הר"ר יעקב בן הר"ר אליהו דוד עפשטיין

ספר
בית יעקב
בדיני תפילין וקדושתן
הלכה ואגדה.
מאת הרב
יעקב עפשטיין
רב ואב"ד בשובאב, לאשבה.
תרצ"ג
דווינסק
בדפוס ש. י. קלמנר.
„Bet Jankev" Rabin J. EPSTEJNA, Subate, Latvija.

נולד בשנת תרמ"ב (1882) בעיירה באקשט, ליטא. למד אצל דודו הר"ר משה מרדכי עפשטיין, רב וראש ישיבת סלבודקא, וגם בישיבת סלוצק.

כיהן כרב כאן משנת תר"פ (1920).

נספה בשואה.

מוזכר באגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש[3].

מחבר ספר בית יעקב בדיני תפילין וקדושתן (דווינסק תרצ"ג).

חידושי תורה ממנו נדפסו בקובץ שערי ציון.

יהדות לטביה עמ' 404. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 227.

3. חלק יב עמ' כח "תמול שלחו לו טלגרמה בבקשה שיוציא ע"ח [=על חשבוני] ... שלש מאות לאט להרב עפשטיין מסובאט ובטח קיים", ולהלן עמ' לב "כן בקשתיו לשלם הגמ"ח המגיע ממני להרב עפשטיין בסך שלש מאות לאט", ובעמ' לז "ולהרב מסובאט ר' יעקב עפשטיין יתן ע"ח [על חשבוני] שמונים לאט ויודיעני מזה".

מכתבו מיום כ כסלו תש"א לאיש החסד הר"ר מרדכי דובין בבקשת עזרה (נכתב כחצי שנה אחרי כיבוש לטביא על ידי הסובייטים):

יום ו וישב תש"א

בע"ה

כבוד ידידי וידיד ה' אוצש"י [אוצר של יראת שמים] וכו' מו"ה ר' מרדכי דובין אחדשה"ט

זה עשרים שנה שהנני רב בלאטויא ולא כתבתי לכת"ר מכתב כזה. הנני להודיעו צערי, כי נהרס מצבי מאוד וסכנה חו"ש צפויה לי ולמשפחתי, אין לי עצים במה להחם את ביתי, לכן הנני פונה אליו אולי יש לו כסף תחת ידו במה לעזור לי.

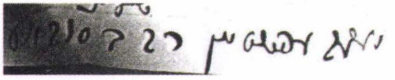
הנני רוצה לקנות מאשין לעסוק בעד משפחתי איינבינדעריי [מכונה לכריכת ספרים] וכבודו בודאי יעזור לי בדבר זה.

הנני רוצה לנסוע אל כבודו אבל פשוט אין לי הוצאות כי הוצאות לריגא נחוץ לי כעת 60 לאט,

ואם לא אקבל מכתב תשובה הנני מוכרח ללוות הוצאות ולבוא לריגא.

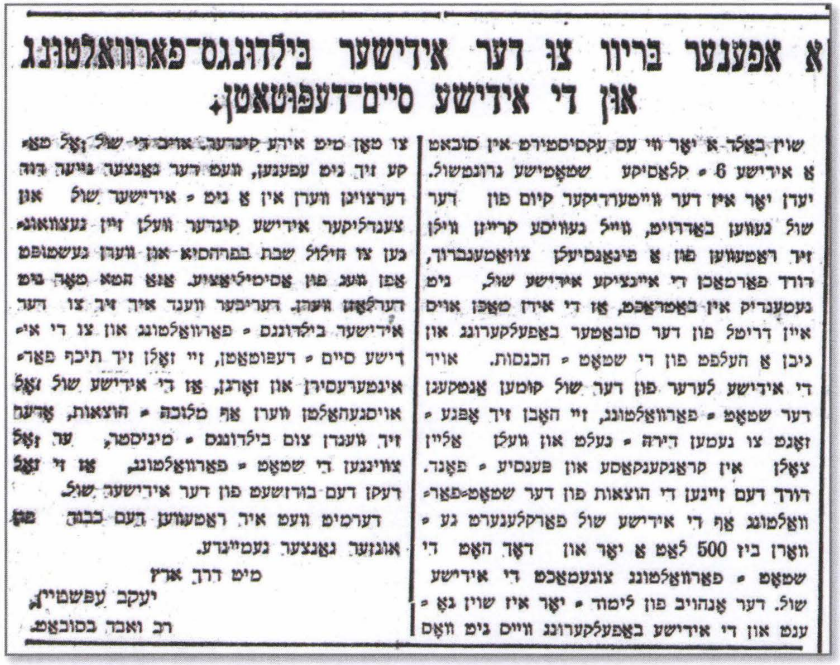
אולי יתן לי בתורת הלואה סך 300 לאט וכאשר ירחיב ה' את גבולי בל"נ אשלם וה' ישלם פעלו.

ממני יעקב עפשטיין רב בסובאט

אחכה שישלח לי תיכף סך הנ"ל

כתובתי זו...

א אפענער בריוו צו דער אידישער בילדונגס־פאראוואלטונג
אין די אידישע סיים־דעפוטאטן.

שוין באלד א יאר זיי עם עקסיסטירט אין סובאט
א אידישע 6 - קלאסיקע שמאמישע גרונטשול.
יעדן יאר איז דער וויטערדיקער קיום פון דער
שול געווען באדרוים, וויל נעוויסע קרייזן ווילן
זיך ראטעווען פון א פינאנסיעלן צוזאמענברוך,
דורך פארמאכן די אייניציקע אידישע שול. ניט
געמערקיט אין באמראכט, אז די אידן מאכן אויס
איין דריטל פון דער סובאטער באפעלקערונג און
ניכן א העלפט פון די שמאם - הכנסות. אויך
די אידישע לערער פון דער שול קומען אנטקעגן
דער שמאם - פארוואלטונג, זיי האבן זיך אפגע -
זאגט צו נעמען דירה - נעלט און וועלן אליין
צאלן אין קראנקענקאסע און פענסיע - פאנד.
דורך דעם זיינען די הוצאות פון דער שמאם-פאר-
וואלטונג אף די אידישע שול פארקלענערט גע -
וואָרן ביז 500 לאם א יאר און דאך האם די
שמאם - פארוואלטונג צוגעמאכט די אידישע
שול. דער אנהויב פון לימוד - יאר איז שוין גא -
ענט און די אידישע באפעלקערונג וויים ניט וואם
צו מאן מיט איהר קיבדער אויפן שול צאל מא-
קע זיך ניט עפענען, וועם דער באנצער נייער דור
דערצויגן ווערן אין א ניט - אידישער שול און
צענדליקער אידישע קיבדער וועלן זיין נעצוואונ-
גען צו חילול שבת בהרהסיא און וועלן נעשטופט
אפן וועג פון אסימילאציע. אוז הטא מאה ניט
דערלאזן וועהן. דעריבער וענד איך זיך צו דער
אידישער בילדונגס - פארוואלטונג און צו די אי-
דישע סיים - דעפומאטן, זיי זאלן זיך תיכף פאר-
אינמערעסירן און זארגן, אז די אידישע שול זאל
אויסגעהאלטן ווערן אף מלוכה - הוצאות, אדרעם
זיך וועגדן צום בילדונגס - מיניסטר, ער זאל
צוזיכערן די שמאם - פארוואלטונג, אז די זאל
דעקן דעם בודזשעט פון דער אידישער שול.
דערמים וועם איר ראטעווען דעם כבוד פון
אונזער נאנצער נעמיינדע.
מיט דרך ארץ
יעקב עפשטיין,
רב ואבד בסובאם.

פרימארגן כ"ח מנחם אב תרצ"ג

הר"ר צבי הירש הערצקאוויץ

בספר מצב הישר (חלק א), בהסכמת אב"ד בריסק, מוזכר "צבי הירש הערצקאוויץ מ"ץ ושו"ב דק' שובאץ ישן השייכה לק"ק יאקש"ט" [יעקובשטאט][4].

4. מצוטט גם בדי געשיכטע עמ' 188.
המרחק משובאץ ליעקבשטאט הוא כ-55 ק"מ. סובאט נחלקה לשני אזורים - ישן וחדש, וביניהם הבדיל נהר.
בספר יזכור בוך פון ראקישאק און אומגעגנט עמ' 327, במאמר על סובאט, נכתב שעיירה זו הייתה מוכרת בשם "דער קורלאנדער סובאט", זאת כי היתה עוד עיירה בשם סובאטש (סובוטש) בליטא, מחוז פוניבז' (ראה גם ביהדות ליטא ג עמ' 328. וביידישע שטעט שטעטלעך און דארפישע ישובים אין ליטע עמ' 320-319 כרך את שתי העיירות יחד). ושם, שהעיירה היתה מחולקת לשניים כשנהר מפריד באמצע, והתנהלותה היתה כבשתי עיירות נפרדות - רבנים אחרים, שוחטים, מלמדים ובתי מדרש נפרדים. החלק המזרחי הנמצא בגבול עם ליטא היה החלק היותר חשוב, כי שם היו מרכזי המסחר.
בתולדות ישיבת היהודים בקורלאנד עמ' 132 מכנה את סובאט הקורלאנדית בשם "סוביץ חדש", ולפי זה אולי "שובאץ ישן" היא הליטאית.

עיירה בנפת אילוקסטה שבזעמגאלע (קורלאנד)

הר"ר משה חיים מבאצייקעוו

הר"ר אלחנן מבאראווקע

אחרי כהונתו כרב כאן עבר למוהילוב.

הר"ר אברהם זלמן בן הר"ר משה הכהן זרדין

נולד בשנת תר"ל (1870).

למד באיישישוק, בווילנא ובכולל בקובנא. תלמיד מובהק של הר"ר ישראל אברהם מה יפית, רבה של פריילי. הוסמך על ידו להוראה, וכן על ידי האדמו"ר ר' שמריה נח שניאורסאהן מבברויסק ורבנים נוספים.

חתנו של הר"ר יהודה ליב זאהאריא (זהוריה) שכיהן ברבנות בערים ליגמיאן, מחוז שווינציאן, וויסוקי ליטובסק וברסלב שברוסיא הלבנה.

כיהן כמו"צ בבברויסק ואחר כיהן כאן כרב.

בשנת תרס"ד (1904) התקבל לרב בשווערזנא, פלך מוהילוב.

די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 81. אהלי שם עמ' 203. ועיין באגרות קודש אדמו"ר הצמח צדק (מהדורת תשע"ג) עמ' קכג בהערה בשולי הגליון.

---

* סילענע / בראווקא / בראווקע / בורובקא.

הר"ר קלמן צבי בן הר"ר אריה ליב פורת

כיהן כאן כרב משנת תרפ"ג (1923), ואחר כך כרבה של גריווא (ע"ע שם).

די געשיכטע עמ' 81. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 236.

הר"ר אליעזר בן הר"ר ברוך גולובצ'ינר

נולד ביום ד תשרי תרס"ח (12 בספטמבר 1907) בליעפאיה.

למד בישיבת בית יוסף בדווינסק. חתנו של הר"ר מאיר אבאוויץ, רבה של נובהרדוק ומחבר ספר פני מאיר וזכרון ישעיה. שימש כמזכירו של איש החסד הר"ר מרדכי דובין.

ביום ג מנחם אב תרצ"ז (11 יולי 1937) התקבל כאן לרב.

גווע ברעב במחנה ריכוז מגדעבורג בגרמניה בחודש אדר תש"ה (מרץ 1945), קרוב לסוף המלחמה, בעודו נזהר שלא להתגאל במאכלי טריפה.

מוזכר באגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש[1].

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 228. יהדות לטביה עמ' 379. תלמוד ירושלמי שבת עם פירוש פני מאיר בהקדמה (הוצאת הרא"ש וסרמן).

1. חלק יב עמ' קמה. חלק יז עמ' נה.

סלדוס / פרויענבורג

עיר בנפת קולדיגא שבקורזמה (קורלאנד)

הר"ר יצחק יהודה בן הר"ר משה הירשזון

ספר
צלצל כנפים
וואַרשא
תר"ס
Соферъ ЦИЛЦЕЛЪ КНАФАИМЪ
т. е. распростертыя Крылья
Комментарій къ пирке Широ
Сост. Раввинъ Н. Л. Гершгоновъ
Варшава. 1890 г.

נולד בשאבילן.

כיהן כרב כאן משנת תרל"א עד לפטירתו בתחילת חורף תרס"ב (1871-1901).

שימש גם כמסדר קידושין ו"עוזר הרב" בקהילת טוקומס.

מחבר ספר צלצל כנפים על פרק שירה (ווארשא תר"ס).

די געשיכטע פון די אין אין לעטלאנד עמ' 185.

הר"ר אברהם שמואל בן הר"ר נפתלי דוביצקי

רבה של ססמאקן (ע"ע שם).

כיהן כרב כאן משנת תרס"ב[1] עד תרס"ה (1902-1905), אז עבר לכהן כרבה של גולדינגן.

אהלי שם עמ' 31.

---

* פרויענבערג.

1. כך הוא באהלי שם. אמנם בספרי הרישום של קהילת ססמאקן הוא חתום שם כרב רשמי עד כסלו תרס"ד (סוף 1903).

הר"ר אליעזר בן הר"ר שרגא יצחק הכהן פינקוביץ

כיהן ברבנות גם בואלקה ובסמילטנה (ע"ע שם).

הר"ר משה שלום בן הר"ר שלמה איסר סטול

כיהן כרב כאן משנת תרס"ז[2] עד שלהי שנת תרפ"ד (1907-1924), אז עבר לכהן כרבה של באוסק (ע"ע שם).

מכתבים ממנו מהשנים תר"פ-תרפ"א (1920-1921) על מצב הקהילה כאן אחרי מלחמת העולם הראשונה נדפסו בזכרון בספר[3].

די געשיכטע עמ' 185.

הר"ר דוד בן הר"ר משה שלום סטול

נולד בשנת תרמ"ד (1884), לאביו הנ"ל. למד בישיבת טלז.

לאחר שאביו עבר לבאוסק מילא את מקומו כאן, בין השנים תרפ"ד-תרצ"ד (1924-1934), ומשנת תרצ"ד כיהן כמו"צ בבאוסק.

בספרי אביו נדפסו חידושי תורה ממנו (בסוף ספר שם עולם הובא דבר הלכה בשמו, ובסוף ספר דרכי שלום הובאו דברי אגדה ממנו).

די געשיכטע עמ' 185. יהדות לטביה עמ' 257. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 245.

הר"ר מנחם מענדיל בן הר"ר משה בנדט ערליך

נולד בשנת תר"מ (1880) בפולין.

כיהן כרב בעיירה ביסטריץ, פלך ווילנא, ובעיירה קימלישוק בפולין, ואחר כך כרב כאן משנת תרפ"ט (1929).

2. בתולדות ישיבת היהודים בקורלאנד עמ' 152 - תרס"ו.
3. עמ' 139 ועמ' 4-263.

נספה בשואה עם בני קהילתו.

מחבר הספר דברי מנחם על חומש בראשית (ריגא תרצ"ה), בהסכמת הר"ר מנחם מענדל ז"ק רבה של ריגא.

ספר

דברי מנחם

לעבר לחוה ולעתיד. מיוסד לפי פ' התורה

חלק ראשון (ספר בראשית)

שנת רתצה ריגא

Seifer

Divrei Menachem

no Rebbes M. EHLICHA. Seidis

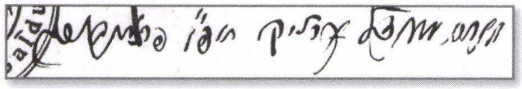
I. daļa

Izdevniecība „Rīkas Biedrs"

Rīgā, Marijas ielā 6.

שער ספרו. יהדות לטביה עמ' 403. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 227. פנקס הקהילות עמ' 198.

הר"ר שניאור זלמן הירשוביץ מגולדינגן חתום בספרי הרישום כרב רשמי כאן בשנים 1875-1878 ובשנת 1902.

עיירה בנפת ריגא (ליפלאנד)

הר"ר איסר שולמן

כיהן כשוחט ורב כאן עד שנת תרע"ה (1915), ואחר כך כרב בטוקומס (ע"ע שם).

בספר רישום נישואין של קהילת ריגא מחודש מרחשון תרמ"ו (ספטמבר 1885) הוא מופיע כמסדר קידושין כאן.

די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 120.

הר"ר יוסף וגנהיים

כיהן כרב כאן משנת תרפ"ט, ומשנת תר"צ כרבה של מאלטה / סילמאלה (ע"ע שם).

---

* סלאק / שלוק.

סמילטנה

עיר בנפת ואלקה שבוידזמה (ליפלאנד)

הר"ר אליעזר בן הר"ר שרגא יצחק הכהן פינקוביץ

נולד בשנת תרי"ז בבאוסק[1].

שימש ברבנות בואלק ובפרויענבורג, ומשנת תרס"ח (1908) כיהן כרב כאן מעל 20 שנה.

נפטר ביום כ"ג מרחשון תרפ"ט (6 בנובמבר 1928).

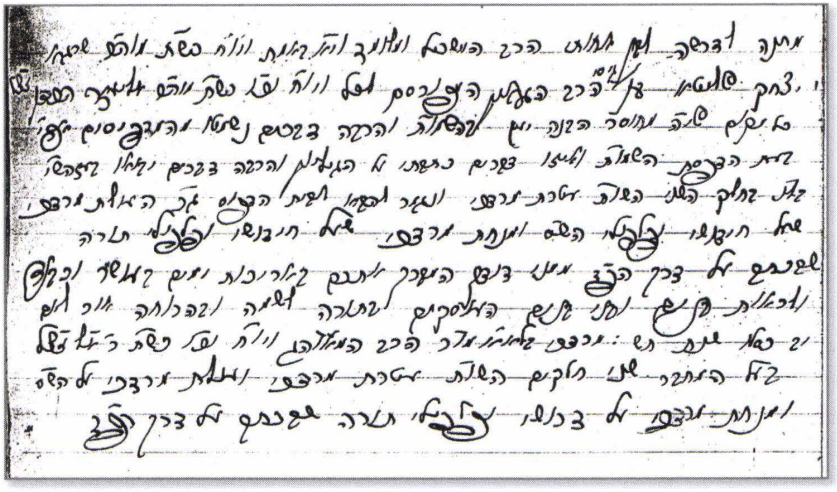
הוא המוזכר בשו"ת עטרת מרדכי (ריגא תרח"צ) להר"ר מרדכי זעלבוביץ (עמ' קע) "שאלה מגיסי הרב המאוה"ג וכו' ר' אליעזר פינקאוויץ הכהן ז"ל".

די געשיכטע בהוספות שבסוף הספר. יהדות לטביה עמ' 266. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 237.

---

* סמילטן.

1. לפי לטביה בתי כנסת ורבנים נולד כאן בסמילטנה.
ביהדות לטביה עמ' 266 נכתב שהיה חתנו של הר"ר יעקב דוד וילובסקי, רבה של סלוצק (הרידב"ז). אבל לפי המובא להלן היה חתנו של הר"ר אבא ליב זעלבוביץ מפונידל בליטא, וגיסם של הר"ר מרדכי, מרבני ריגא ומחבר שו"ת עטרת מרדכי, ואחיו הר"ר חיים יוסף, שו"ב בטשעלסי, מאסס.
בנו הר"ר שרגא יצחק וגיסיו למשפחת זלבוביץ היו חסידי חב"ד. ראה אגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש חלק יד עמ' שנח "לידידי התלמיד החשוב מוה"ר שרגא יצחק שי'" - בנו של הרב הנ"ל. ובתולדות חב"ד בפולין ליטא ולטביא פרק יג עמ' סז-סח מתואר באריכות שהוא וזוגתו ייסדו סניף של ארגון "אחות התמימים" בדווינסק, ומובאת התכתבותם בנושא זה עם אדמו"ר מוהריי"צ.

הקדשת דורון דרשה לבר מצוה של בנו, מדודו מחבר שו"ת עטרת מרדכי
(עותק הספריה הלאומית, ירושלים)

הר"ר ליפמן לבנשטם

נולד ביום ד אייר תרס"ט (25 אפריל 1909). למד בישיבת ראדין.

כיהן כרב כאן משנת תר"צ (1930).

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 233.

הר"ר ברוך בן הר"ר בן ציון דון יחיא (דונחין)

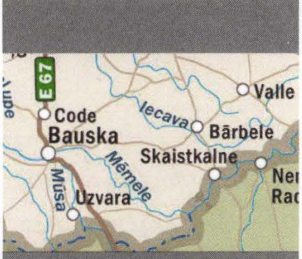

נולד ביום ד אב תרע"ב (18 ביולי 1912) בוילאקה, לאביו רב העיר ורבה של לודזא (לוצין). קיבל תורה מאביו ולמד בישיבות בריגא, סלבודקא ודווינסק.

ביום כ"ט טבת תרצ"ד[2] (16 בינואר 1934) התקבל כאן לרב.

יהדות לטביה עמ' 381. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 226.

2. ברישומי הארכיוו משנת 1939 הוא עדיין הרב כאן.

סקייטסקלנה / שימברג

ישוב בנפת באוסק שבזעמגאלע (קורלאנד)

הר"ר מרדכי בן הר"ר יקותיאל זלמן הלוי

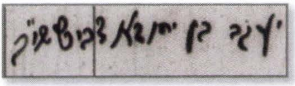
היה הרב הראשון כאן.

יליד ז'אגר חדש.

כיהן כאן כרב בשנים תר"ב-תר"ח (1842-1848), אחר כך כרב בחלאפניץ שבמחוז מינסק ואחר כך ביאקובשטאט (ע"ע שם).

די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 189.

הר"ר יעקב בן הר"ר יהודה צבי כ"ץ רובין

שימש כשו"ב ומוהל שנים רבות[1], ושימש כאן כמו"צ בשנים תר"ז-תר"י (1847-1850) יחד עם השו"ב דלהלן.

בשו"ת אילה שלוחה (להר"ר נפתלי הירץ קלאצקין) סימן כז חתום הר"ר יעקב כחבר בית דין לגביית עדות.

יהדות לטביה עמ' 280. ספרי הרישום, ומופיע שם כמסדר קידושין בקיץ תרכ"ז.

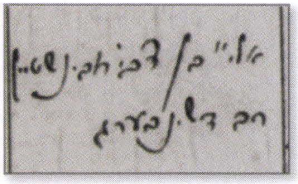
* שימבעריק / שימבריג / שונבערג / שיינבערג / שוויינבערג / שוויינברג.
יש לציין שביהדות לטביה עמ' 277 ואילך נדפס מאמרו של הר"ר זאב אריה רבינר "שימברג - עיר נעורי", ושם כותב שרוב תושבי שימברג היו אנשי חב"ד-ליובאוויטש.
1. מופיע כמוהל בספרי הרישום עד שבט תרכ"ז (ינואר 1867).

הר"ר העשל בהר"ר מרדכי רבינר

אביו היה רבה של באוסק.

שימש כאן תחילה כשו"ב ואחר כך כיהן כמו"צ בשנים תר"ז-תר"י (1847-1850).

הר"ר אליהו בן הר"ר צבי רובינשטיין

נולד בערך בשנת תקע"ח (1818). מוצאו מהעיר זופראן, פלך ווילנא.

כיהן כרב משנת תרי"ב (1852) עד לפטירתו בדמי ימיו, בגיל 38[2], בהיותו בבאוסק, ביום ט"ז סיון תרט"ז (19 ביוני 1856) ושם הובא למנוחות.

די געשיכטע עמ' 189. יהדות לטביה עמ' 280. ספרי הרישום.

הר"ר נפתלי הירץ בן הר"ר נתן קלאצקין

נולד בראש השנה תקפ"ג[3] (16 בספטמבר 1822) בדווינסק. מגיל צעיר למד בישיבות במינסק ובווילנא ובשנת תקצ"ז הגיע לפרשבורג, שם למד שלוש שנים ושלושה חודשים בישיבתו של החתם סופר.

אחר כך התקרב לחסידות חב"ד ושימש את הרה"ק רבי חיים אברהם, בן אדמו"ר הזקן בעל התניא והשולחן ערוך, ואת אדמו"ר הצמח צדק ובניו. הוסמך להוראה על ידי אדמו"ר הצמח צדק וכן על ידי הר"ר יהודה ליב בטלן, רבה של דווינסק, אצלו למד שבע שנים. למד וקיבל גם מהחסידים הנודעים הר"ר הלל מפאריטש והר"ר אליהו יוסף ריבלין מדריבין.

לאחר הסתלקות אדמו"ר הצמח צדק התקשר לבנו אדמו"ר הר"ר חיים שניאור

2. כך כותב הרב אווצינסקי, אבל בספר רישום הפטירות של קהילת באוסק כתוב שנפטר בגיל 45, ולפי זה נולד בערך בשנת תקע"א.
3. למקור נוסף - תקפ"ב.

זלמן מלאדי, ואחרי הסתלקותו בשנת תר"מ נסע לליובאוויטש לאדמו"ר מוהר"ש.

בשנים תר"ז-תרי"ז (1847-1857) כיהן כרב באושפל, פלך קובנא[4].

במשך 37 שנה כיהן כרב כאן - משנת תרי"ז[5] (1857) עד לפטירתו ביום ר"ח שבט תרנ"ד (8 בינואר 1894), וכאן מקום מנוחתו.

מחבר שו"ת אילה שלוחה (וואַרשא תרנ"ז, מהדורה מושלמת וואַרשא תרע"ב).

בספרו נדפסה תשובה מאדמו"ר הצמח צדק אליו (סימן ו) וכן מבנו אדמו"ר מהרי"נ מנעז'ין (סימן כח)[6].

תולדותיו נדפסו בכמה מקומות.

קובץ היכל הבעש"ט חוברת לד עמ' קנב ואילך, "רבנות וחסידות: הרבנים החסידים למשפחת קלאצקין". הקדמת בנו לספרו שו"ת אילה שלוחה[7]. די געשיכטע עמ' 189 ואילך. קובץ יגדיל תורה נ.י. חוברת כ עמ' תמה הערה 14.

הר"ר נפתלי אליעזר בן הר"ר משה בוימן

נולד בשנת תרכ"ה (1865) בריגא.

כיהן כרב כאן בשנים תרנ"ה-תרס"א (1895-1901), ואחר כך כרב באסטרחן, רוסיא.

נפטר בשנת תרפ"ה (1925).

אהלי שם עמ' 332. די געשיכטע עמ' 190. יהדות לטביה עמ' 280.

---

4. דברי בנו בהקדמה לספרו אילה שלוחה שכיהן כרב שם עשר שנים. אבל הרב אווצינסקי כותב בספריו שהיה שם כרב משנת תרי"א. באהלי שם עמ' 196 - משנת תר"ן, ובשנת תר"כ התקבל לרב כאן. וראה להלן הערת ר' יהושע מונדשיין בזה.
5. חתום כרב בספרי הרישום מחודש ניסן תרי"ט (מרץ 1859).
6. נדפסה גם בשו"ת צמח צדק יורה דעה סימן רמט.
7. במבוא לשו"ת זכר יהודה (הוצאת מכון אהלי שם תשנ"א) הערה 53 כותב ר' יהושע מונדשיין: "בפתיחת המהדורה הראשונה של ה'אילה שלוחה' הדפיסו בני המחבר את תולדות אביהם כפי שנתפרסמו בשעתם ב'הצפירה' (כ"ח שבט תרנ"ד), ובפרטי השנים אין התאמה בין האמור שם לבין האמור במהדורה השניה והאמור ב'אהלי שם', ואכמ"ל. מ'הצפירה' נעתק גם ל'דור רבניו וסופריו' (ווילנא תרס"ב עמ' 32) ול'שה"ג השלישי', גם ב'תולדות ישיבת היהודים בקורלאנד' (עמ' 154) התבסס בעיקר על מקור זה, אך שת עליו נוספות".

הר"ר בנימין ביינוש בן הר"ר צבי הירש רבינר

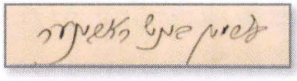

נולד בערך בשנת תר"ט (1849). למד בישיבת ולוז'ין.

שימש כראש הישיבה שיסד הראי"ה קוק בעיר באוסק.

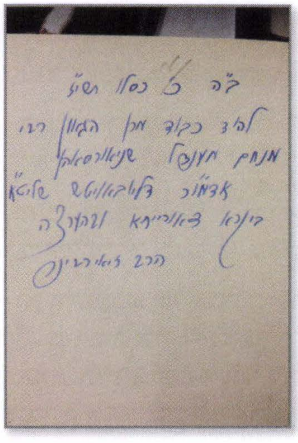
כיהן כרב כאן משלהי חורף תרס"ב עד קיץ תרע"ה (1902-1915), אז יצאה גזירת הגירוש על כל יהודי הבלטיקום.

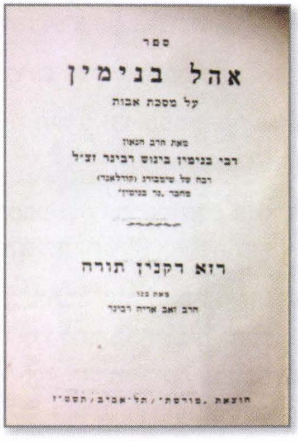
אחרי נדודים הגיע לחרקוב, שם שימש כרבם של אנשי ביאליסטוק פליטי המלחמה, ושם נפטר ביום כ"ט שבט תרע"ט (30 בינואר 1919).

מחבר הספרים: נר בנימין (הדרנים וחידושי תורה בהלכה ובאגדה, ירושלים תש"ד), אהל בנימין[8] (פירוש על פרקי אבות, תל אביב תשט"ז).

יהדות לטביה עמ' 272.

ספר

אהל בנימין

על מסכת אבות

מאת הרב הגאון

רבי בנימין בינוש רבינר זצ"ל

רבה של ווינטרין (פודלאכיי)

מחבר "נר בנימין"

רזא דקנין תורה

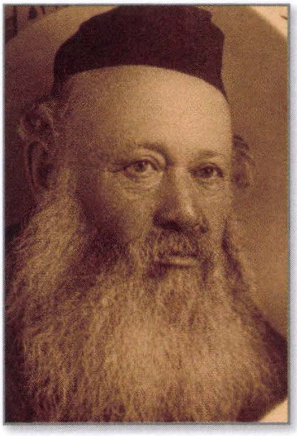
מאת בנו

הרב יואב אריה רבינר

תוצאת "פורסת" / תל-אביב / תשי"ז

8. באגרות קודש כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע חלק יד עמ' רצט מאשר את קבלת הספר.

הר"ר אברהם אפרים בן הר"ר יעקב דוד רוזינג

נולד ביום י"ח ניסן תרל"ח (1 במאי 1878) בעיר וינוטא, פלך קובנא. למד בישיבת כנסת ישראל בסלבודקא.

שימש כרב בעיירה ויאזבוקה, פלך קייב (בהמלצת האדמו"ר מהורנסטייפיל).

משנת תרע"ה כיהן כרב העיר בליעפולי, פלך חרקוב, שם פעל לחיזוק היהדות בין הפליטים בזמן מלחמת העולם הראשונה, ועסק בייסוד מקוואות על פי בקשת אדמו"ר מוהרש"ב מליובאוויטש והגאון רבי חיים עוזר גרודזנסקי.

תרע"ו - כיהן זמן קצר כרב בבאבראוויצי, פלך צ'רניגוב, שם החזיק את ישיבת בית יוסף דנובהרדוק.

כיהן מחודש אייר תרפ"ח (מאי 1928) כרבה של שימברג (על פי הצעת הר"ר מנחם מענדל ז"ק, רבה של ריגא) עד שנת תרצ"ו (1936), אז עלה לארץ ישראל.

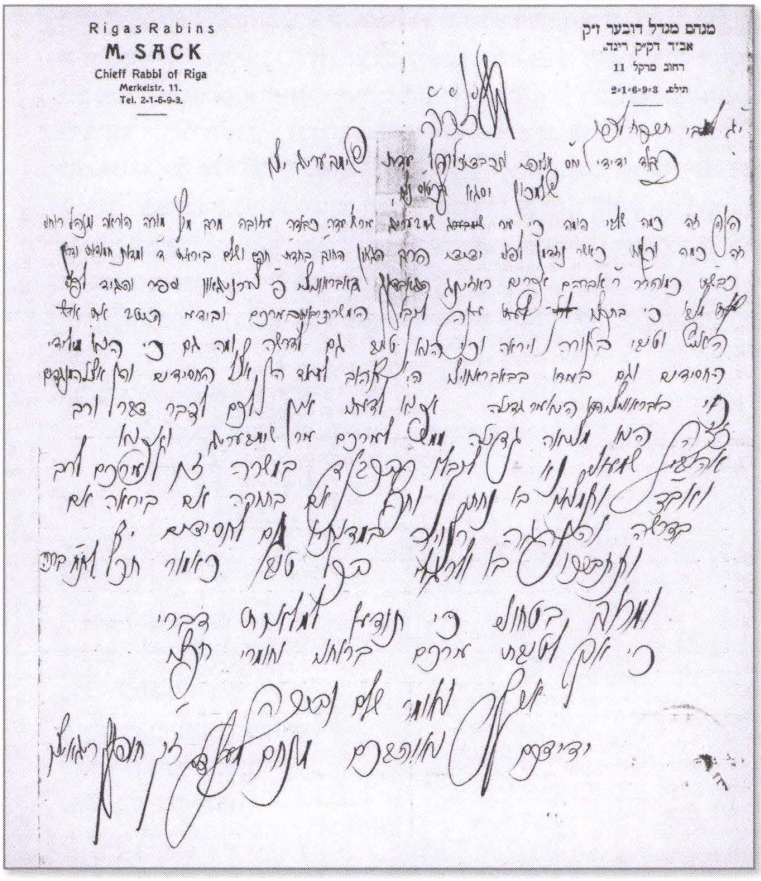
במשך מספר שנים כיהן כרב בדרום אפריקא לקהילת יוצאי ליטא.

נפטר בארץ ישראל בצום גדליה תש"ל (15 בספטמבר 1969), ומנוחתו בעיר בני ברק.

מחבר הספרים: ימי שנותי - מטבע של אברהם חלק א (אייר תשל"א), מטבע של אברהם חלק ב (תשל"ב), מעדני השלחן (תשל"ד), שו"ת פרי איתן (בני ברק תשנ"ט).

בספרו מטבע של אברהם חלק ב כותב: "הנה האמת ניתן להאמר כי לא חסיד אנכי ולא בן חסיד יליד ליטא אני... רק עלי נגזר מן השמים להיות רב ואב"ד אצל חסידים ובשנת תרע"ב היה רצוני להכיר את האדמו"רים", ומספר שחותנו היה חסיד של אדמו"ר מוהר"ש מליובאוויטש ושל האדמו"ר מהורנסטייפיל, והוא נסע אליו לחג השבועות.

תולדותיו בסוף ספרו שו"ת פרי איתן. די געשיכטע עמ' 190. יהדות לטביה עמ' 280. תודתי לנינו ר' מיכאל הכהן ברשינסקי על עזרתו. בלטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 185 נכתב בטעות שמו אברהם יעקב רוזין, ובפנקס הקהילות עמ' 201 נכתב בטעות שם משפחתו רזניק.

י"ג למב"י תרפ"ח לפ"ק בעזר"ה

כבוד ידידי יח"ס אלופי ונכבדי כל קהל עדת שימבריג יצ"ו
שלומכון יסגא בכטו"ס נצח.

הנה זה כמה שלבי הומה כי עיר שימבריג עיר של עדה כבודה עזובה מרב מו"ץ מורה הוראה ומנהל רוחני זה כמה וכעת כאשר נזדמן לפני ידידי הרב הגאון החו"ב בחד"ת [החריף ובקי בחדרי תורה] חכם ושלם ביראת ד' ומדות חמודות ודרשן כבש"ת [כבוד שם תפארתו] כמוהר"ר ר' אברהם אפרים ראזינג הגאבדק"ק באבראוויצי פ' צערניגאוו וספר והגיד לפני מלבו

כי בחפצו לעת עתה לקבל המשרת רבנות בעירכם ובידעי היטב את האיש וטיבו בתורה ויראה וכי הוא טוב גם לדרשה ומה גם כי הוא מילידי החסידים וגם בעירו בבאבראוויצי הי' אהוב למאוד הן אצל החסידים והן אצל המנגדים כי באבראוויצי היא עיר גדולה, אפוא לדעתי אין לכם לדבר דבר ורב כזה הוא מציאה גדולה ממש לעירכם עיר שימבעריג ואפוא אהובי שמעוני נא לקבלו בכבוד למשרה זו לעירכם לרב ואב"ד ותמצאו בו נחת וחפץ אם בתורה אם ביראה אם בדרשה והנהגה רצויה במדותיו גם לחסידים ותתברכו בו ולרגלו בכל טוב כאמור תכף לת"ח ברכה.

ומרוב בטחוני כי תדעו למלאות דברי כי אך לטובת עירכם ברוחני וחומרי חפצי

אקצר ואומר שלום וברכה

ידידכם ואוהבכם מנחם מענדל ז"ק חופק"ק ריגא יצ"ו

פ נ

יקירנו

הרב

ר' אברהם אפרים

רוזינג

בן ר' יעקב דוד ז"ל

מזקני רבני ליטא וארה"ק

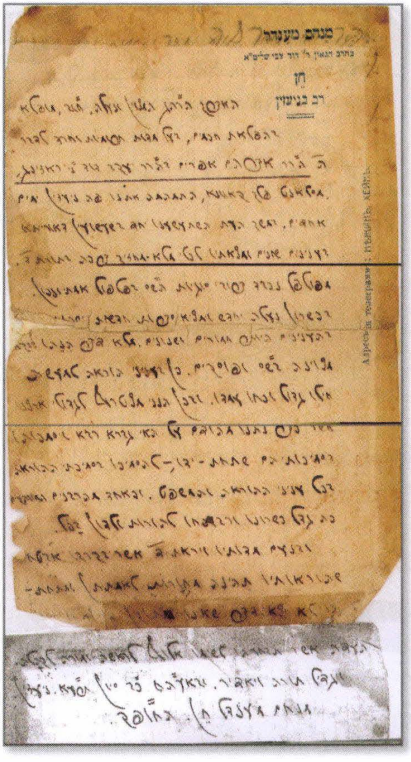
נולד י"ח ניסן תרל"ח

נפטר בשיבה טובה

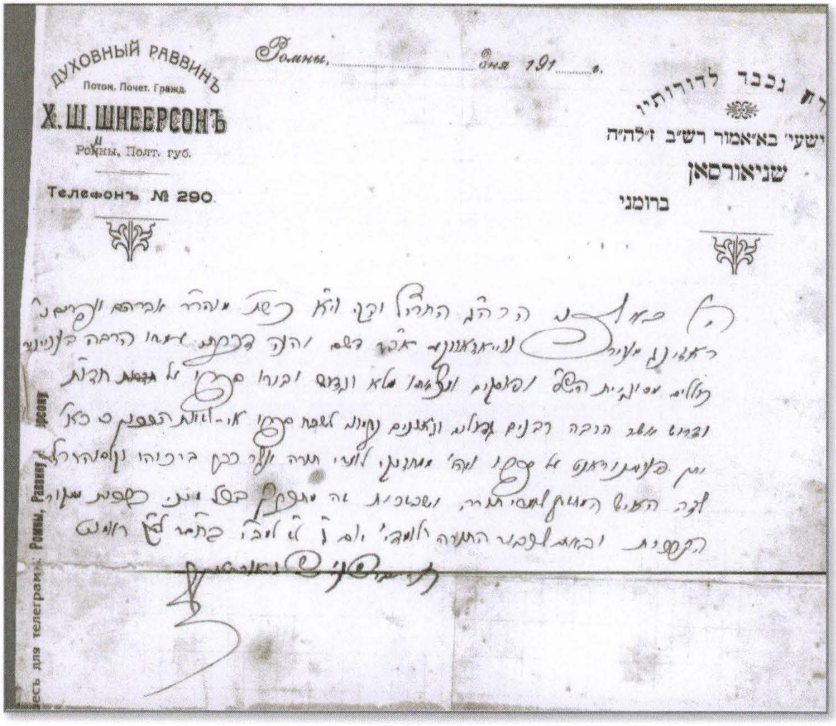
ג' תשרי תש"ל

לא כהתה עינו ולא נס ליחו

תנצב"ה

ДУХОВНЫЙ РАВВИНЪ
Потом. Почет. Гражд.
Х. Ш. ШНЕЕРСОНЪ
Ромны, Полт. губ.
Телефонъ № 290.
Ромны, 1911 г.
שניאורסאן
ברומני

הר"ר משה בן הר"ר דוב שטרן

נולד בשנת תרנ"ח (1898). מוצאו מהעיירה ראקשיק בליטא. למד בישיבת בית יוסף נובהרדוק בהומיל.

חתנו של הר"ר צבי הירש וואלין, רבה של קולדיגא (גולדינגן).

התקבל לרב כאן בשנת תרצ"ד (1934).

נספה בשואה בריגא.

יהדות לטביה עמ' 280 (ושם ששם אביו זאב). לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 242. אמש שואה (ספר זכרון לקהילת ברסלב שברוסיא הלבנה) עמ' 67-66.

היינט ל אדר א ת"ש

•

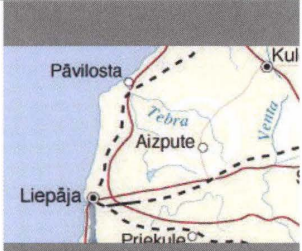
רבני באוסק דלהלן חתומים בספרי הרישום כאן כרבנים רשמיים:

הרב **מרדכי עליאשברג** חתום בספרי הרישום כאן מתחילת 1884 עד סוף 1888.

הרב **יחזקאל ליבשיץ** חתום משנת 1892 עד 1894.

הרב **יקותיאל אפרימזון** חתום מחודש יולי 1896 והלאה.

פווילוסטה / פאולשהאפען

ישוב בנפת אייזפוטע שבקורזמה (קורלאנד)

הר"ר אליעזר זאב בן הר"ר אברהם צבי שיץ

כיהן כרב כאן בשנים תרס"ו-תרע"ב (1906-1912).

תרע"ב - נבחר לרב באייזפוטע (ע"ע שם) ואחר כך לרב ברייביני (ריבנישקי).

נספה בשואה.

הר"ר אברהם בן הרב אליעזר זאב שיץ

נולד ביום ג כסלו תרע"א (4 בדצמבר 1910) בליעפאיה, לאביו הרב הנ"ל. למד בישיבת ריגא.

כיהן משנת תרצ"א[1] כרב העיירות ואינודה, פווילוסטה וסקרונדה.

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 241.

1. ברישומי הארכיון משנת 1939 הוא עדיין הרב כאן.

פולעשינא / שקאונע

ישוב כפרי בנפת לודזא שבלאטגאלע, על גבול רוסיא

הר"ר מרדכי וולף סגל

נולד ביום כ"ט ניסן תרס"ט (20 באפריל 1909) בפוסיני שבמחוז ויטבסק. למד בישיבת ריגא.

כיהן כרב כאן משנת תר"ץ[1] (1930).

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 240.

---

* פאלישצינא.

1. לפי רשומי הארכיון היה עדיין רב כאן בשנת 1939.

עיר בנפת ונטספילס שבקורזמה (קורלאנד)

הר"ר אליהו בן הר"ר מאיר

נולד בערך בשנת תק"ח (1748).

ידוע בשם ר' אלי' קליקולר, על שם העיירה קליקול בה כיהן כרב רוב ימיו.

במשך זמן קצר (כמחצית השנה) שימש כאן כרב, וכאן נפטר ביום שבת קודש ב דר"ח מרחשון תקע"ה (15 באוקטובר 1814).

היה חביב מאוד בעיני הגר"א מווילנא.

די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 178 ואילך, ושם גם פירוט תולדותיו.

הר"ר שמעון בן הר"ר אליהו

בנו של הר"ר אליהו הנ"ל.

רב בניישטאט טאווריק (סוגינד) ובקליקול וכן כאן.

יידישע שטעט שטעטלאך און דארפישע יישובים אין ליטע עמ' 288 ועמ' 487 הוא המקור היחיד שראיתי לזה. הרב אווצינסקי בספריו כותב שהיה רב בניישטאדט סוגינד.

הר"ר אליהו בן הר"ר יוסף הרצנברג

התקבל למורה הוראה בחול המועד פסח תקע"ה (אפריל 1815).

גיסו של הר"ר זאב וואלף רובינסון, רבה של גראבין.

נפטר ביום א דר"ח טבת תר"ג (4 בדצמבר 1842).

---

* פילטן / פילטין / פילטען.

פנקס קהילת פילטנה בספריה הלאומית:
https://www.nli.org.il/he/manuscripts/NNL_ALEPH000044652/NLI#$FL79684315
די געשיכטע עמ' 182 ועמ' 94. דור רבניו וסופריו חלק ו עמ' 28.

נוסח מצבתו (עומדת עד היום):

פה עלה אליהו (?)
בסערה השמימה הרב
המאו[ר] הגדו[ל] נודע בשע[רים]
חו"ב בכל הספרים סי[ני] ועו[קר]
הרים צדקת ה' עשה ו
משפטים ישרים מאי[ר] לאר[ץ]
ולדרי' כמ"ע המפואר
אדונינו מורינו
ורבינו אליהו
ב"ר יוסף ז"ל יו[ם] א'
דר"ח טבת שנת
תר"ג ל[פ"ק] ת'נ'צ'ב'ה'

הר"ר ראובן יהושע זעליג אשכנזי בן הר"ר ליב

אביו כיהן כרב ביורבורג, פלך קובנא. למד בולוז'ין.

בזיווג ראשון חתנו של הר"ר שמחה, אחי הגאון רבי חיים מולוז'ין. בזיווג שני גיסו של הר"ר זעליג, רבה של האזענפוט.

כיהן כאן כרב שנים רבות.

אחר כך עזב את הרבנות ועבר לזאגאר, שם נפטר בערך בשנת תקצ"א (1831)[1].

תולדות ישיבת היהודים בקורלאנד עמ' 145 ואילך, ושם קורות חייו באריכות.

הר"ר דובער בן הר"ר צבי הירש דימאנט

נולד בשנת תק"נ (1790) בגאוורא (גאוורע), שם כיהן אביו כרב.

---

1. ביידישע שטעט עמ' 230 נכתב שכיהן כרב ביורבורג לפני שכיהן כאן כרב (קודם לכן מציין שהר"ר לייב כיהן שם כרב, אבל אינו מזכיר כלל שהוא אביו), אבל הרב אווצינסקי כותב שאביו היה שם רב ולא הוא. גם נכתב שם שנולד בערך בשנים 90-1780 - סביבות תק"מ-תק"ן - ואין זה מסתבר כי לפי הרב אווצינסקי נפטר בשנת תקצ"א בערך ולפי זה נפטר בגיל צעיר, והרי כהונתו כאן ארכה שנים רבות, ולא מוזכר שנפטר בגיל צעיר.

בגיל 18 התקבל לרב בעיר טאווריג (טוראגין) כממלא מקום רבו, אחר כך התקבל לרב בזידיק ולבסוף כיהן כאן כרב.

נפטר ביום כ"ח שבט תר"י (10 בפברואר 1850).

די געשיכטע עמ' 3-182.

הר"ר יוסף בן הר"ר אליהו הרצנברג

נולד כאן לאביו הנ"ל.

כיהן כרב כאן משנת תר"י[2] (1850) עד שנת תרט"ז (1856), אז התקבל לרב בליבוי (ע"ע שם) ושם כיהן עד לפטירתו במוצאי שמחת תורה שנת תרמ"ב.

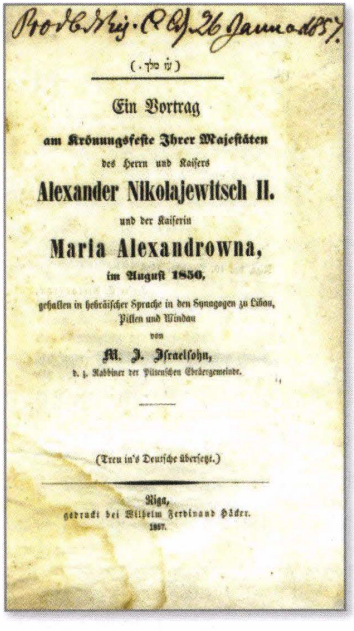
הר"ר מנחם מענדל בן הר"ר ישראל איסר איזראעלסון

נולד כאן בשנת תק"ס (1800) בערך.

כיהן כרב בשאבילן, גולדינגן וליבוי.

כיהן כרב כאן בשנים תרט"ז-תרי"ט (1856-1859), אז עבר לכהן ברבנות במיטוי (ע"ע שם) ושם נפטר ביום י"ט מנחם אב תר"כ (7 באוגוסט 1860).

תולדות ישיבת היהודים בקורלאנד עמ' 117.

(ע' סך.)

Ein Vortrag

am Krönungsfeste Ihrer Majestäten

des Herrn und Kaisers

Alexander Nikolajewitsch II.

und der Kaiserin

Maria Alexandrowna,

im August 1856,

gehalten in hebräischer Sprache in den Synagogen zu Libau, Pillen und Windau

von

M. J. Israelsohn,

d. z. Rabbiner der Pillenschen Ordergemeinde.

(Treu in's Deutsche übersetzt.)

Riga,

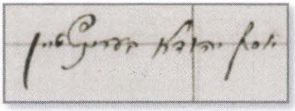
gedruckt bei Wilhelm Ferdinand Häcker.

1857.

שער דרשה שנשא לכבוד
קיסר רוסיא אלכסנדר השני
ביום השנה הראשון להכתרתו בשנת 1856

2. הרב אווצינסקי בספרו תולדות ישיבת היהודים בקורלאנד עמ' 105 אות ו כותב שהיה כאן רב משנת תר"ט, וכן כותב בדי געשיכטע עמ' 128 (בעמ' 183 שם כותב משנת תר"ו), אבל בעצמו כותב בתולדות שם שהתקבל לרב אחרי פטירת הר"ר דובער (הנ"ל) ובדי געשיכטע כותב שנפטר בשנת תר"י.

הר"ר יוסף יהודה בן הר"ר משה הכהן ברנשטיין

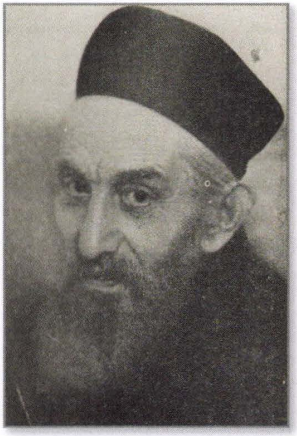
כיהן כרב ברודאמין (רודעמינע), רוגובא ולוקניק.

בשנת תרי"ט (1859) התקבל כאן לרב וכיהן עד שנת תרנ"א (1891), אז עבר לכהן כרב בבלבירישוק ושם נפטר.

מוזכר בפרנומרנטן שבסוף ספר קרני צבי (ווארשא תרמ"ג).

תולדות ישיבת היהודים בקורלאנד עמ' 150. אהלי שם עמ' 10.

הר"ר ישראל בן הר"ר משה ליטווין

ספר

קול אבות

מסכתא אבות

ישראל בא"א הגה"ח הר"א מוהר"ר משה זלה"ה

ליטווין מפילמצן

ריגא. תרצ"ז.

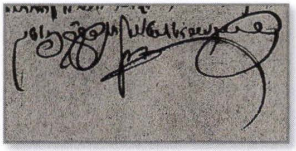
Rabina I. Litvina

«Kol ovoja»

Rigā, 1937. g.

Spiestuve «Spīdola», Rigā, Kongu ielā №21

נולד בשנת תרכ"ז (1867) בעיר סלונים[3]. למד בישיבות בסלונים, ולוז'ין ואיישישוק. הוסמך להוראה על ידי הנצי"ב מולוז'ין, הר"ר שלמה הכהן מווילנא והר"ר שניאור זלמן הירשוביץ רבה של קולדיגא (סב זוגתו).

חתנו של הר"ר חיים מאיר הלוי גרין, רבה של גרובין.

התקבל כאן לרב בשנת תרנ"א וכיהן עד סיון תרע"ה (1891-1915), בעת גירוש יהודי העיר במלחמת העולם הראשונה.

אחרי המלחמה התיישב בריגא ועסק במסחר.

נספה בשואה בריגא.

3. לפי לטביה בתי כנסת ורבנים נולד ביום ד אלול תרכ"ג (19 באוגוסט 1863) בעיר מוגילוב.

מחבר ספר קול אבות (פירוש על מסכת אבות, ריגא תרצ"ז).

מכתב ממנו נדפס בזכרון בספר (עמ' 60).

די געשיכטע עמ' 184. אהלי שם עמ' 151. יהדות לטביה עמ' 397.

•

פילטן נמצאת במחוז וינדוי (ונטספילס), ורבים מרבניה שימשו כרבנים רשמיים כאן, כדלהלן.

בספר רישום הפטירות של קהילת וינדוי שנת תרכ"ד (1864) כתוב שה**רב מרדכי אורי' סמונוב** כיהן כרב רשמי גם כאן.

בספרי הרישום של קהילת פילטן משנת 1884 והלאה חותם ה**רב יהושע פאלק הורוויץ** מוינדוי בתואר "הרב דפה".

בלטביה בתי כנסת ורבנים (עמ' 240) מוזכר ה**רב אפרים סמונוב** כרב כאן. גם ברישומי הארכיוו משנת 1939 מופיע ה**רב ראובן רובינשטיין**, רבה של ונטספילס, כרב כאן.

פריילי

עיר בנפת דאוגאווופילס שבלאטגאלע

הר"ר אברהם

רבה של פרייל ושל שעביז, פלך ויטבסק (סב אמו של הראי"ה קוק).

אגרות הראיה ב עמ' נד. אהלי שם עמ' 492.

הר"ר נפתלי הערץ מה יפית

נפטר בשנת תרמ"ח (1888)[1].

הר"ר ישראל אברהם בן הר"ר נפתלי הערץ מה יפית

בן הרב הנ"ל.

נפטר כאן בשנת תרנ"ז (1897).

בתשובות מהרי"ש (ירושלים תרס"ז) סימן כח הוא החתום יחד עם הר"ר שאול זעליג הכהן מאירוב, רבה של דווינסק, בעניין הרשאה לגט.

פנקס הקהילות עמ' 208. אהלי שם עמ' 203. שולחן ערוך אורח חיים עם טעם מגדים ולקוטי מגדים חלק ב עמ' 344.

---

* פרייל / פרעל.

1. בשו"ת ציוני חלק א סימן ע תשובה אליו משנת תרי"ד (ומכנהו שם "ראב"ד דק' פריל"), וכנראה הוא המוזכר שם בחלק ב סימן טו ("ע"ד מה שהציע הרב דק' פריל שאלה אחת בדין אחד"), ובסוף סימן מד "וקבלתי מכתב מידידי הרב מהר"נ הערץ נ"י מפריל".
מוזכר גם בתולדות ישיבת היהודים בקורלאנד עמ' 156 בהערה. שם הגדולים השלישי (כתב יד), ושם שגם בנו הר"ר ניסן יעקב היה רב כאן, ונפטר ביום ר"ח כסלו תרמ"ד, בגיל 54, ופרנסתו היתה מעסק בחנות. אבל מסופקני אם אכן גם הוא שימש כאן כרב, ולא ראיתי שהדבר מוזכר בעוד מקורות.

הר"ר משה דוד בן הר"ר אליעזר יעקב הכהן גרודסקי

כיהן כאן כרב משנת תרנ"ז (1897), ואחר כך[2] עבר לכהן כרב בפלאן חדש בדווינסק (ע"ע שם).

דור רבניו וסופריו חלק ה עמ' 95. יהדות לטביה עמ' 380.

הר"ר אברהם שרגא פייביש וייסבורד

נולד בשנת תרי"ט (1859) בולוז'ין.

שימש ברבנות בעיירה פוזעלווא (פאדזעלווע), ונודע בכינוי "דער פאזעלווער רב"[3].

כיהן כרב כאן משנת תרנ"ז (1897).

הגאון הרוגצ'ובי החשיבו מאוד, והיה רגיל לומר על אודותיו "פייבקע קען לערנען" (פייבקע יודע ללמוד).

נספה בשואה עם בני קהילתו בחודש מנחם אב תש"א (אוגוסט 1941).

בשו"ת צפנת פענח א (ירושלים תשכ"ה) נדפסו תשובות הרוגצ'ובי אליו (סימנים י-יא) משנת תר"ע.

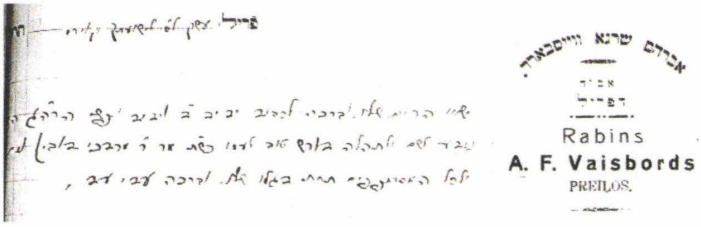
יהדות לטביה עמ' 385-6. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 244, ושם נכתב שהיה לפני זה רב בפנדליס (פונידל) בין השנים תרנ"ב-תרנ"ז (1892-1897). פנקס הקהילות עמ' 209.

---

2. במודעת מחאה מאדר"ח מרחשון תרס"ח (נדפס בספר אין תנאי בנישואין, ווילנא תר"צ, עמ' כג) עדיין חותם כרבה של פריילי, ובהסכמתו לספר חזון אש (להר"ר חיים זאב חרש) משנת תרע"ב (וכן בגילוי דעת שהוא חתום עליו משנה זו, הנדפס ברבעון אור המזרח חוברת לד-לה עמ' 19) כבר חותם כרב בפלאן חדש בדווינסק.

3. אינו מוזכר ביהדות ליטא וביידישע שטעט שטעטלעך און דארפישע ישובים אין ליטע.

מכתב תודה ממנו לר' מרדכי דובין על התמיכה בקבלת חלקת קרקע ובקשת עזרה להבא:

פריל, עש"ק לס' לישועתך קויתי
ישאו הרים שלום וברכה לכבוד ידיד ה' וידיד נפשי הרה"ג נודע לשם ולתהילה דורש טוב לעמו כש"ת מר ר' מרדכי דובין ני"ו
אחדשה"ט
הנני נותן תודה וברכה לרומעכ"ת על מפעלו הטוב שהטריח הרבה עבורי להשיג חלקת הקרקע הנחוץ לנו מאוד, יתן ד' שאזכה לשרתו באופנים טובים.
עכשיו הנני לבקשו בזה באשר ביום ד' אחר ש"ק הבע"ל 7 יאנוואר יהיו מושב הפלאן וחלקת הקרקע נומר 368 יגישו לפניהם להתאשר יהי' נא מטובו וחסדו ללכת הנ"ל למושב הפלענאר לראות שיתאשר כי אולי בא איזה מחאה (פראטעסט) על הקרקע הנ"ל, תקותי תאמצני כי בטח ישים מקום לבקשתי, קצרתי ועל יקרת ערכו אשען כי יעשה בעהי"ת מה שיהי' לאל ידו וכל המתחיל במצוה אומרים לו גמור.
והנני ידידו ואוהבו ישגא שלומו וטובו כל הימים כחפצו וחפץ א. שרגא וויסבארד
אחלה את רומעכ"ת כאשר יתאשר חלקת אדמה נומר 368 יטיב נא להודיעני.

הר"ר אברהם יעקב כלאב (קילוב / קילאוו)

כיהן ברבנות משנת תרע"ב (1912).

פנקס הקהילות עמ' 208, אבל לא נמצא במקורות נוספים. ובמאמר בעיתונות על בנו הר"ר ישראל משה כשנבחר לרב בריגא נכתב שאביו היה למדן שעסק במסחר.

הר"ר ישראל אריה ליב בן הר"ר שלום הכהן שפיץ

שימש כאן כרב בערך בשנת תרצ"ה, ובשנת תרצ"ו התקבל לרב בעיר גריווא (ע"ע שם).

•

בלטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 229 כותב שהר"ר **אליעזר יעקב גרודסקי** היה רב בפריילי משנת 1911, אבל במקורות הנ"ל (יהדות לטביה ופנקס הקהילות) מוזכר רק שאביו היה רב כאן.

צעסיס / וועלדען

עיר נפה במרכז וידזמה (ליפלאנד)

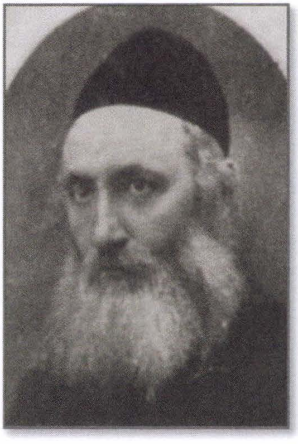
הרב יוסלביץ'

הרב הראשון של הקהילה. כיהן בסוף המאה ה-19 ובראשית[1] המאה ה-20 עד פטירתו.

פנקס הקהילות עמ' 210.

הר"ר בנימין מנחם בן הר"ר זבולון שוורצמן

כיהן כרב בקרייזבורג (ע"ע שם) ובצ'אסניק, וכרב כאן משנת תרס"ז (1907).

הר"ר בנימין אליהו בן הר"ר אלימלך פיילעט רמיגולסקי

נולד בשנת תרל"א (1871) בעיר קיידאן שבליטא, ובנעוריו עבר עם הוריו להתגורר בריגא. למד בישיבות סלבודקא, איישישוק ולוז'ין וכונה בשם "העילוי מריגא". הוסמך להוראה על ידי הר"ר יצחק אלחנן ספקטור מקובנא, הר"ר משה דונשבסקי מסלבודקא והר"ר שלמה הכהן מווילנא.

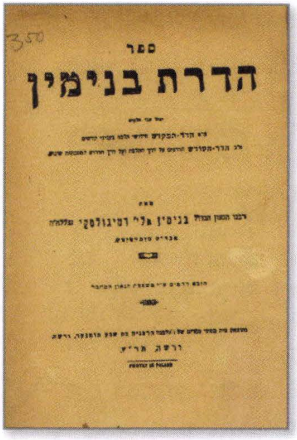
התקבל כאן לרב בשנת תרס"ט (1909).

מכאן עבר לשמש כרב בטרסטינה, פלך גרודנא.

---

* וואנדאן / וונדן.

1. מופיע בספר רישום נישואין של קהילת ריגא מהשנים 1905-1907.

ספר
הדרת בנימין

בשנים תרע"ג-תרפ"ב (1913-1922) שימש כרב בסטאביסק, בשנת תרפ"ב התקבל לרב בגרייאבה ובשנת תרפ"ו (1926) התקבל לרב בסמיאטיץ, שם כיהן עד לפטירתו ביום כ"ה סיון תר"ץ (21 ביוני 1930).

מחבר ספר הדרת בנימין (ווארשא תר"צ).

אהלי שם עמ' 65. הקדמה לספרו. קהילת סמיאטיץ' עמ' 74 ואילך.

הר"ר שלמה זלמן מוריין

נולד ביום כ"ה סיון תרס"ט (14 ביוני 1909) בריגא. כיהן כרב כאן בשנים תר"ץ-תרצ"ד (1930-1934). כיהן גם כרב בואלמיירה (וואלמאר, ע"ע שם).

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 235.

הר"ר אברהם אריה ליב בן הר"ר בן ציון לוויוס

התקבל בגיל צעיר לרב במקום הרב מוריין.

משנת תרח"צ כיהן כרב בולדמרפילס (סמאקן, ע"ע שם).

יהדות לטביה עמ' 395.

הר"ר אליעזר בן הר"ר יוסף קאץ

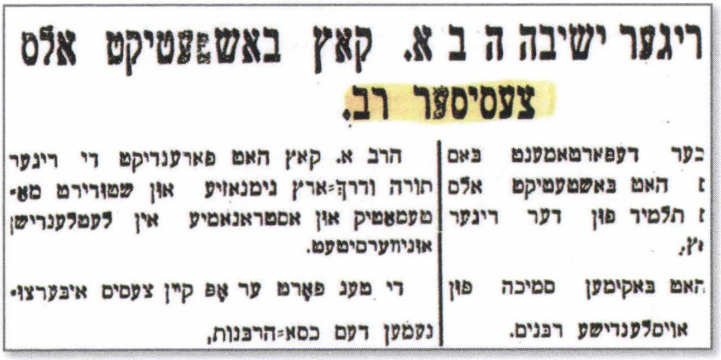

נולד ביום ו כסלו תרע"ד (5 בדצמבר 1913) בפושוויטין[2], מחוז שאוולי בליטא. מושפע מהר"ר יואל ברנצ'יק. למד בישיבת טלז.

2. פאשוויטין / פאסוויטין.

ביום י שבט תרצ"ו (5 בינואר 1936) התקבל לרבה של צעסיס.

יהדות לטביה עמ' 393 (ושם נכתב בטעות ששמו יעקב). לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 230.

ריגער ישיבה ה ב א. קאן באשטיקט אלס

צעסיסער רב.

בער דעפארטאמענט באם
ז האט באשטעטיקט אלס
ז תלמיד פון דער ריגער
ין,
האט באקומען סמיכה פון
אויסלענדישע רבנים.

הרב א. קאן האט פארענדיקט די ריגער
תורה ורח־ארץ ניטנאזיע און שטודירט מא־
טעמאטיק און אסטראנאמיע אין לעטלענדיש
אוניווערסיטעט.

די טעג פאַרט ער אַף קיין צעסיס איבערצו־
נעמען דעם כסא־הרבנות.

היינט כ"ה שבט תרצ"ו

•

בספר רישום נישואין של קהילת ריגא (1907) מופיע כמסדר קידושין הרב גלעזער וועגדען.

קאונטה

ישוב כפרי בנפת רזקנא שבלאטגאלע

הרב שלמה אורבך

בשנות ה-30 שימש כאן כמה שנים ברבנות[1].

פנקס הקהילות עמ' 212.

---

* קאונאט / קובנאט.

1. במגילת יוחסין - יחס אבות אות פו מוזכר "הרב החוב"ק ר' שלמה אוועדבוך בקאונאט" אך לא מוזכר שהוא רב המקום

קרסבה / קורסובקע

עיר בנפת לודזא שבמזרח לאטגאלע

הר"ר וואלף בן הר"ר דוד ציוני

אביו שימש כרבה של לוצין.

היה רבה הראשון של הקהילה.

פנקס הקהילות עמ' 213[1].

הר"ר ישעיהו אליהו
בן הר"ר בנימין תדיר (טודר)

נולד בשנת תר"י בדווינסק, רב כאן משנת תרל"ה.

נפטר ביום יד סיון עת"ר והובא כאן למנוחות.

אה"ש עמ' 175, הארכיון של העיר.

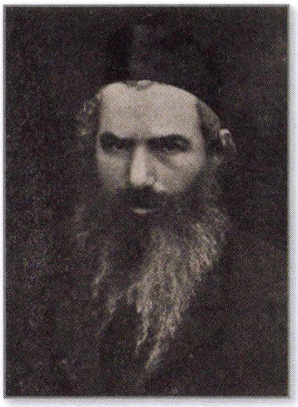
הר"ר יעקב
בן הר"ר אברהם וויידון

נפטר בצעירותו ביום חי אדר תרע"ט והובא כאן למנוחות. (נוסח מצבתו וצילומה מופיע להלן בעמ' 372).

---

* קורסובע / קורסובקה / קארסאווקע/ קארסאווקא / קארסאווקי / קארשאווקא.

1. תמוה שלא הוזכר במגילת יוחסין של זליגמן.

הר"ר דוב אריה
בן הר"ר נחום אולשבנג

נולד בשנת תרל"ט (1879) בעיירה לוקניק, פלך קובנא.

למד בישיבת טלז, בקיבוץ בחורים בבריסק, בקיבוץ אברכים בקלם ובווילנא. חתנו של הרב ברוך זאב מינקין, רבה של גריווא.

כיהן משנת תרס"ו (1906) כרבה של פיידרויא[2], ומשנת תרס"ח (1908) כרבה של גריווא על מקום חותנו.

כיהן כרב כאן משנת תרע"ט (1919) עד מלחמת העולם השניה[3].

נפטר מרעב בסמרקנד ביום כ"ב טבת תש"ב (11 בינואר 1942).

גדולי הרבנים במדינת לטביא, הגאונים רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק והרוגצ'ובי, חיבבוהו וקירבוהו.

תשובות אליו נדפסו בדרכי שלום (עמ' 242 סימנים ד-ה) ובצפנת פענח (דווינסק ת"ש, סימנים נו, עב) "לידידי הרב החריף ובקיא סדרן ופלפלן וכו' כמוהר"ר דוב ארי' נ"י רב בקארסווקא", וכן סימנים עה עז נכתבו אליו (ושם מוסיף ומכנהו "נבון לחש"). בשו"ת צפנת פענח החדשות ג סימן לד מופיע מכתבו והמענה אליו.

בקובץ פרי עץ חיים ב (טלז, סיון תרצ"ט) נדפסה הערה ממנו.

יהדות לטביה עמ' 370. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 236, ושם נכתב שנולד בגריווא.

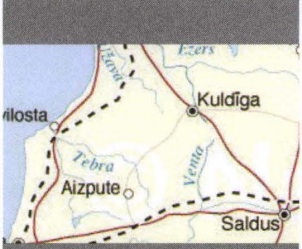
•

ביזכור בוך פון ראקישאק (עמ' 145) נכתב על **הר"ר בצלאל בן הר"ר יוסף כ"ץ**, רב בראקישאק ולפני זה היה רבה של קארסעפקע שליד דווינסק (ואולי הכונה לקרסלבה כי היא ליד דווינסק). ושם, שהיה חסיד גדול, ובביקורו של אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש בראקישוק כיבדו הרבי מאוד.

נפטר בשמחת תורה תש"א.

---

2. נקראת גם פרידרויסק - פרידראוסק Pridruysk - Придруйск, הנמצאת ליד קרסלבה הסמוכה לדווינסק. עד מלחמת העולם הראשונה היתה זו עיר אחת בשם דרויא, ולאחר המלחמה כשהוקם הגבול עם פולין נחלקה העיר לשניים (משני צידי הנהר) - דרויא בפולין ואילו פיידרויא נשארה בתחום מדינת לטביה.
3. לפי לטביה בתי כנסת ורבנים שימש גם כרב בדווינסק משנת תרע"ה (1915), אבל לא מצאתי סימוכין לכך במקורות אחרים.

קולדיגא / גולדינגן

עיר נפה בקורזמה (קורלאנד)

הר"ר יהודה ישראל איזראעלסון

היה מורה ההוראה הראשון בעיר.

נפטר בערך בשנת תקפ"ה (1825)[1].

הר"ר אהרן בן הר"ר אלחנן עלקאן

כיהן כרב כאן בשנת תקפ"ו (1826), אבל לא קיבל רשיון מגורים במקום ונאלץ לעזוב.

שימש אחר כך זמן קצר כרבה של באוסק, ואחר כך כרבה של ריגא (ע"ע שם).

הר"ר זאב וואלף ליפקין בן הר"ר אריה ליב

נולד בשלהי שנת תק"מ בערך בז'אגר (זאגער), לאביו שהיה מו"צ ודיין בזאגער חדש.

כיהן כרב המקום משנת תק"ץ עד שנת תקצ"ח בערך (1830-1838), אז עבר לכהן כרב בטלז עד פטירתו ביום ח סיון תרי"ח (21 במאי 1858).

מחבר הגהות בן אריה על ש"ס, אלפס ושו"ע, וכן הגהות וחידושים בן אריה על אורח חיים (ראה גם בספר מבוא לש"ס ווילנא עמ' תלו).

---

* גולדינגען / גאלדינגען / גאלדינג.

1. אבל ראה בדי געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 82 בהערה.

בהלכות גדולות (מכון ירושלים תשנ"ב) נדפסו הגהותיו, ותולדותיו שם בתחילת הספר.

אביו של הר"ר ישראל סלנטר, מייסד תנועת המוסר.

הר"ר מנחם מענדל בן הר"ר ישראל איסר איזראעלסון

ע"ע ברבני מיטוי.

הר"ר משה יצחק הלוי רעווּעל בן הר"ר משולם זלמן

כיהן בצעירותו כרב בסמאקן (ע"ע שם) ובליבוי.

משם עבר לכהן כרב כאן, בשנת תר"ט בערך, למשך זמן קצר (כשנה[2], תר"ט-תר"י, 1849-1850), ובשנת תר"י עבר לכהן כרב בקרעטינגען, פוניבז', פלונגיאן ואוגוסטוב, שם נפטר ביום ו אייר תר"ל.

ספר
דברי
שלום ואמת
וויל נא

הר"ר שלום בן הר"ר יהושע רבינוביץ

תלמידו של הגאון רבי חיים מולוז'ין.

כיהן 41 שנה כרב ביאנישוק (יאנישקי), תקס"ח-תר"ז (1808-1847), ואחר כך כרב כאן[3].

נפטר ביום כ"ד מנחם אב תרל"ב (20 באוגוסט 1832)[4].

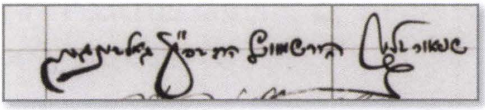
מחבר ספר דברי שלום ואמת (וויל נא תרל"ג).

בשו"ת עטרת יצחק נושא ונותן עמו בהלכה

2. בפנקס החברה קדישא של קהילת שאבילן עמ' 78 הוא מוזכר כרב כאן בשלהי תשרי תר"י. וראה תולדות ישיבת היהודים בקורלאנד עמ' 65 בהערה.
3. יידישע שטעט שטעטלעך און דארפישע ישובים אין ליטע עמ' 214.
4. הקדמה לספרו. בעיר ווילנא כותב שנפטר בשנת תרכ"ב ונמשך אחריו הרב אווצינסקי בספריו. כמו כן, כלל לא ברור בספריו שאכן שימש כאן כרב בפועל. וראה רבעון שערי ציון תשרי תשכ"ד עמ' 2.

(סימנים לז, קיא, קלד, קלה). תשובה אליו נדפסה גם בשו"ת זכרון יעקב להר"ר יעקב בנדטמן מבויסק (סימן כט).

הר"ר שניאור זלמן בן הר"ר אברהם הירשוביץ

נולד ביום ט"ז ניסן תקע"ח[5] (22 באפריל 1818) בווילנא.

היה קרוב משפחתם של אדמו"רי ליובאוויטש, ונקרא על שם אדמו"ר הזקן בעל התניא והשולחן ערוך[6].

שימש כרב ברוגובא[7].

בשנת תרי"א התקבל לרב כאן[8] וכיהן יותר מיובל שנים, עד לפטירתו ביום ג סיון תרס"ד[9] (17 במאי 1904).

תלמיד מובהק של הר"ר יצחק מולוז'ין ותלמיד הר"ר ישראל סלנטר. הדפיס והוציא לאור את ספר אבן ישראל, דרשות וחידושים של רבו, ונלוה לו ספר אבן בוחן, שו"ת ודרושים שלו (ווארשא תרמ"ג).

חיבר גליון אלפס הנדפס בש"ס ווילנא[10], וכן נדפסו ממנו הגהות על שולחן ערוך אורח חיים (חשומ"ד).

בשו"ת עטרת יצחק (ירושלים תרפ"ה, סימנים כד-כז) נושא ונותן בהלכה עמו.

תשובות אליו נדפסו גם בשו"ת זכר יהוסף סימן מא, שו"ת שואל ומשיב חלק א

---

5. גם במכתבו שנדפס בירחון הפלס (שנת תרס"ד חלק א) מיום ב ואתחנן תרנ"ט כותב הוא "**ובחסדי השי"ת הנני בשנת השתים ושמונים**". לפי זה נפטר בגיל 86, אבל לפי הכתוב על מצבתו להלן שנפטר בגיל 87 עולה שנולד בשנת תקע"ז. משה צינוביץ כותב בספרו עץ חיים עמ' 430 שנולד בשנת תקפ"א, אבל מהכיתוב על המצבה מובן שזו טעות.
6. בספר הצאצאים (ירושלים תש"מ) עמ' 471 מובא שיש מסורת במשפחתו שהוא מצאצאי אדמו"ר הזקן בעל התניא.
7. בתולדותיו בחוברת רבי שניאור זלמן הירשוביץ נכתב שהיה זמן מה רב בבאוסק, אבל דבר זה לא מובא במקורות אחרים.
8. הרב אווצינסקי כותב בדי געשיכטע שבערך בשנת תרי"ג התקבל כאן לרב. אבל גם לפי הכתוב על מצבתו דלהלן שכיהן כאן ברבנות 53 שנה צריך לומר שהתקבל לרב בשנת תרי"א.
9. חתום כרב רשמי בספרי הרישום של קהילת שאבילין מחודש חשון תרל"ח עד טבת תרנ"ב (אוקטובר 1877 - סוף 1891), ובקהילת פרויענבורג בשנים 1878-1875 ובשנת 1902.
10. ראה גם במבוא לש"ס ווילנא עמ' תצט.

סימן ג, חמדת שאול יו"ד סימן א, שארית יוסף סימן לח. יתכן שאליו מופנית גם התשובה בשו"ת משיב דבר ד סימן סו "תשובה להה"ג דגאלדינגען".

הסכמות ממנו: מגן התלמוד (ווארשא תרס"ב), שער שמעון (ווילנא תרס"ב), קרני צבי חלק ראשון (ווארשא תרמ"ג).

תולדותיו בחוברת רבי שניאור זלמן הירשוביץ הגהותיו על הש"ס (ירושלים תשי"א).

נוסח מצבתו:

פ"נ
אדיר התורה ארז בארזיאל
צדיק כביר באמונתו
גאון ישראל
כחרף נפשו נלחם
למנהגי ה..קדושים
בקמים להמיר
שבורם כחדשים
ה"ר אבינו וזקנינו
הרב הגאון החו"ב
המפורסם
רבינו שניאור זלמן
ב"ר אברהם
הירשאוויץ זצל"ה
מחבר גליון האלפס
ואבן בוחן
והרבה בכתובים
ישב על כסא הרבנות
פ"ק גאלדינגען שלש וחמישים שנה
עד שנתבקש בישיבה של מעלה
בן שמונים ושבע שנים ביום ג'
שלשה ימים לחדש סיון תרס"ד לפ"ק, תנצב"ה

הר"ר דובער בן הר"ר ישראל נוחימובסקי

נולד בשנת תרל"ד (1874).

חתנו של הר"ר חיים מאיר גרין, רבה של גרובין (חתנו של הר"ר שניאור זלמן הירשוביץ הנ"ל).

נפטר בריגא ביום כ"א שבט תר"צ[11] (19 בפברואר 1930)[12].

הר"ר אברהם שמואל בן הר"ר נפתלי דוביצקי

שימש כרב בססמאקן (ע"ע שם) ובפרויענבורג.

כיהן כרב המקום משנת תרס"ה (1905).

בשנת תרפ"ב (1922) היגר לקנדה וכיהן כרב במונטריאול עד לפטירתו ביום י תמוז תש"ד (1 ביולי 1944).

מכתבו על המצב בקהילה כאן אחרי מלחמת העולם הראשונה נדפס בזכרון בספר (עמ' 269-270).

די געשיכטע עמ' 93. אהלי שם עמ' 31.

הר"ר אליקים (אליקום) צבי הרצפלד

יליד גריווא.

שימש שנים רבות כמגיד כאן, ואחר כך כיהן כרב[13].

כנראה אליו מופנית התשובה של הראי"ה קוק בספרו דעת כהן סימן קנח.

הר"ר צבי הירש בן הר"ר אברהם יצחק וואלין

נולד ביום כ"ד כסלו תרל"ז (10 בדצמבר 1876) בעיירה ברסלב ברוסיא הלבנה (סמוכה לדווינסק). למד בישיבות ולוז'ין וסלבודקא.

---

11. כך כותבים צאצאיו בהקדשות לספרים שונים שהוציאו לאור, אבל בדי געשיכטע עמ' 93 כותב שנפטר ביום כ שבט תרפ"ז, ובהקדשה לזכרו בספר אבן ישראל הוצאת תשי"ד נכתב שנפטר בשנת תרפ"ט.
12. בדי געשיכטע עמ' 93 כותב שהוא היה מועמד לרבנות זו, ומפני סיבות לא קיבל את המינוי. אבל בכמה מקורות נכתב שהוא מילא את מקום סב אשתו הר"ר שניאור זלמן הירשוביץ ברבנות. הקדמת המו"ל לאוצר הפירושים על מסכת הוריות. זכר מרדכי (ספר זיכרון להר"ר מרדכי נורוק) עמ' 212. יהדות לטביה עמ' 15. ועוד.
13. לפי פנקס הקהילות עמ' 220 שימש כרב משנת תר"פ עד שנת תר"צ (1920-1930)

בשנים תר"ע-תרע"ה (1910-1915) שימש ברבנות בקראסנופוליא, פלך סובאלק, ומשנת תרע"ה כיהן כרבה של נובו שווינציאן, פלך ווילנא, שם גם יסד ישיבה.

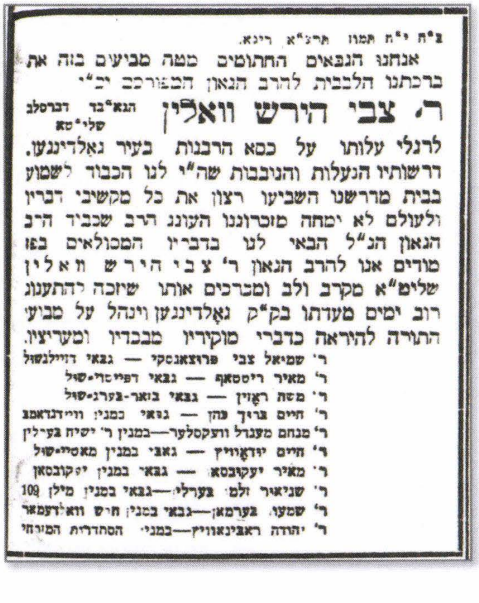
בשנים תר"פ-תר"צ (1920-1930) כיהן כרבה של העיירה ברסלב עיר הולדתו, ויסד שם ישיבה.

ביום ז תמוז תרצ"א (22 ביוני 1931)[14] נבחר לרב כאן.

נספה בשואה בריגא.

יהדות לטביה עמ' 384. ספר זכרון לעשרים ושלוש קהילות שנחרבו באזור שוינציאן עמ' 835. אמש שואה (ספר זכרון לקהילת ברסלב שברוסיא הלבנה) עמ' 67-66. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 243.

ביום י"ח תמוז תרצ"א פורסמה בעיתון פרימארגן מודעת ברכה מגבאי בתי הכנסיות בריגא לרגל בחירתו:

אנחנו הנגבאים החתומים מטה מביעים בזה את ברכתנו הלבבית להרב הגאון המפורסם יכ"י

ר' צבי הירש וואלין הגא"בד דברסלב שליט"א

לרגלי עלותו על כסא הרבנות בעיר גאלדינגען. דרשותיו הנעלות והניבבות שה"י לנו הכבוד לשמוע בבית מדרשנו השביעו רצון את כל מקשיבי דבריו ולעולם לא ימחה מזכרוננו העונג הרב שבכיר הרב הגאון הנ"ל הבאי לנו בדבריו המכולאים בזו מודים אנו להרב הגאון ר' צ ב י ה י ר ש ו א ל י ן שליט"א מקרב ולב ומברכים אותו שיזכה להתענג רוב ימים מעודתו בק"ק גאלדינגען וינהל על מביעי התורה להוראה כדברי מוקדין מבבדין ומעריצין.

ר' שמואל צבי פרוצאנסקי — גבאי דווילנשטל
ר' מאיר ריסטאף — גבאי דפיטרסבורג-שטל
ר' משה ראזין — גבאי בוואר-בערג-שטל
ר' חיים גריזך כהן — גבאי במנין ווידזאנאב
ר' מנחם מענדל וועקסלער—במנין ר' ישיה בערלין
ר' חיים יודקוויץ — גבאי במנין מאסקיי-שטל
ר' מאיר יעקובסא — גבאי במנין יעקובסאן
ר' שניאור זלמ' בערלי—גבאי במנין מילן 109
ר' שמעון בערמאן—גבאי במנין חב"ד וואלדמאר
ר' יהודה ראבינאוויץ—במנין הסתדרות המזרחי

14. בלטביה בתי כנסת ורבנים כותב שנבחר לכהן כרב המקום ב-17 בספטמבר 1937, אבל כנ"ל בפנים נבחר בשנת 1931. ואולי הכוונה שלא אושר על ידי הרשויות עד שנת 1937.

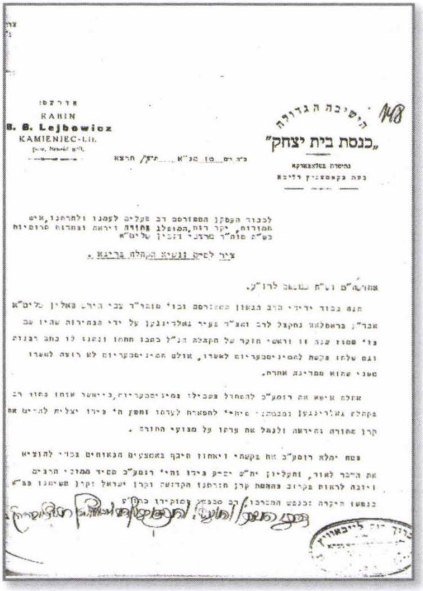
מכתבו של הר"ר ברוך בער לייבאוויץ בעל ברכת שמואל לאיש החסד הר"ר מרדכי דובין בבקשה להשתדל עבור הר"ר צבי הירש הנ"ל שיאשרו במיניסטריום את בחירתו (לאחר שלא רצו לאשרו כיוון שלא היה אזרח המקום)[15]:

הישיבה הגדולה כנסת בית יצחק
נתיסדה בסלאבאדקא
כעת בקאמעניץ דליטא

יום ט"ו מנ"א תרצ"א

לכבוד העסקן המפורסם רב פעלים לעמנו ולתרתנו, איש חמודות, יקר רוח, המופלג בתורה ויראה ובמדות תרומיות כש"ת מוה"ר מרדכי דובין שליט"א ציר לסיים ונשיא הקהילה בריגא.

אחדשה"ט דש"ת כמשפט לרו"ע,

הנה כבוד ידידי הרב הגאון המפורסם וכו' מוהר"ר צבי הירש וואלין שליט"א אבד"ק בראסלאוו נתקבל לרב ואב"ד בעיר גאלדינגען על ידי הבחירות שהיו שם בז' תמוז שנה זו וראשי הועד של הקהילה הנ"ל כתבו חתמו ונתנו לו כתב רבנות וגם שלחו בקשה להמיניסטעריום לאשרו, אולם המיניסטעריום לא רוצה לאשרו ממדינה אחרת.
אחלה איפה את רומע"כ להשתדל בשבילו במיניסטעריום כי יאשר אותו

15. פורסם על ידי בקובץ אור ישראל גליון כו (כסלו תשס"ב).

בתור רב בקהילת גאלדינגען ומבטחני שיהיה לתפארת לעדתו וחפץ ה' בידו יצליח להרים את קרן התורה והיראה ולנהל את עדתו על מבועי התורה. בטח ימלא רומע"כ את בקשתי ויאחוז תיכף באמצעים הנאותים בכדי להוציא את הדבר לאור, והעליון ית"ש יסייע בידו והי' רומע"כ תמיד ממזכי הרבים ויזכה לראות בקרוב בהרמת קרן תורתנו הקדושה וקרן ישראל וקרן משיחנו בב"א כנפשו היקרה וכנפש המברכו, רב מכבדו ומוקירו כרו"ע.

דברי המברכו והמוקירו והמכבדו
ברוך דוב לייבאוויץ
ראש הישיבה הק'

הר"ר שלמה זלמן בן הר"ר מרדכי מארקוזע

יליד המקום.

שימש כדיין שנים רבות.

נפטר בשנת תרל"ו (1876).

די געשיכטע עמ' 114 בהערה.

עיר בנפת טאלסי שבקורזמה (קורלאנד)

הר"ר יצחק היימנסון

שימש כשוחט כאן ואחר כך כיהן גם כמורה הוראה.

הר"ר מאיר זימנסון

יליד קורלאנד.

כיהן משנת תר"א כרב כאן עד לפטירתו בשנת תרמ"ג בערך (1841-1883).

הר"ר מרדכי שטרן

יליד קורלאנד.

כיהן כרב זמן קצר יחד עם ר' מאיר הנ"ל, ואחר כך נסע לארץ ישראל.

הר"ר מרדכי בן הר"ר אליעזר ליפמן ליכטנשטיין

אביו היה רבה של טוקומס.

בשנת תרמ"ג (1883) התקבל כאן לרב, ובשנת תרנ"ב (1892) החל לכהן כרבה של טאלסי (ע"ע שם).

* קאנדבה / קאנדאווא / קאנדאוי / קאנדעווע / קנדוי.

הר"ר ברוך יעקב בן הר"ר יחיאל מיכל איזראעלסון

בשנת תר"נ (1890) כבר כיהן כאן כרב[1], ובשנת תרנ"ז (1897) החל לכהן כרב בפרידריכשטט (ניירא, ע"ע שם).

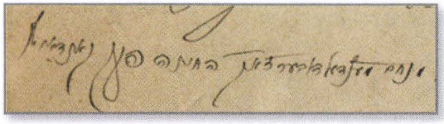
הר"ר יעקב בן הר"ר אליעזר ליפמן ליכטנשטיין

נולד בערך בשנת תרכ"ב (1862), לאביו רבה של טוקומס.

התקבל לרב בקיץ תרנ"ז (1897) וכיהן כאן כחצי שנה.

נפטר ברעז'יצא ביום כ"ה כסלו תרנ"ח (8 דצמבר 1897), בגיל 35, ושם מקום מנוחתו[2].

הר"ר מנחם מענדל דובער בן הר"ר לוי יצחק ז"ק

התקבל לרב בשנת תרנ"ח בעודו צעיר לימים, וכיהן כאן ברבנות 15 שנה - תרנ"ח-תרע"ג (1898-1913).

בשנת תרע"ג החל לכהן כרב בריגא (ע"ע שם).

הר"ר אהרן בן הר"ר אריה נורוק

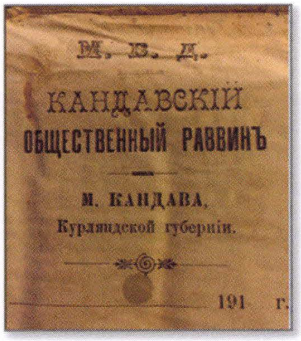
החל לכהן כרב כאן בשנת תרע"ג (1913).

אחרי מלחמת העולם הראשונה כיהן כרב ביאלטה ושם נפטר[3].

•

1. כך נראה מחידושי תורה שפרסם בשנת תר"נ בכנסת הגדולה ספר ד עמ' 73, וחותם "רב דקנדבה". אמנם הרב אוצינסקי בדי געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 169 כותב שהתקבל כאן לרב בשנת תרנ"ג.
2. עיתון המליץ ד טבת תרנ"ח. הרב אוצינסקי בספריו כותב שהוא נפטר אחרי בחירתו לרב, עוד לפני שהגיע לכהן כאן ברבנות. בפנקס רישום הפטירות של קהילת רזקנא נרשם שנפטר בגיל 36.
3. בן אחיו של הר"ר צבי נורוק, רבה של מיטוי.

ברישומי הארכיוו משנת 1939 מופיע הרב יצחק סגל מסבילה כרב הרשמי גם כאן.

М. В. Д.

КАНДАВСКІЙ
ОБЩЕСТВЕННЫЙ РАВВИНЪ

М. КАНДАВА,
Курляндской губерніи.

191 г.

קרוסטפילס / קרייזבורג

עיר בנפת דאוגאווופילס (דווינסק) שבמערב לאטגאלע
(מול העיר יעקאבפילס / יעקובשטאט)

הר"ר משה בן הר"ר גרשון מענדיל זיו

ספר
מחשבת משה
ווילנא

נולד בערך בשנת תק"נ (1850).

לאחר כהונתו כרב כאן שימש כחבר בית הדין בשאוועל (שאוליי), ליטא[1].

נפטר באביב ימיו, בן ל"ג שנה, ביום א של חג השבועות ו סיון תקפ"ג (16 במאי 1823).

מחבר ספר מחשבת משה, פירושים על ספר המצוות להרמב"ם (ווילנא תרכ"ו).

בשו"ת עטרת יצחק (ירושלים תרפ"ה) נושא ונותן עמו בהלכה (סימנים פב-פה)[2].

הר"ר יעקב בן הר"ר אשר הכהן רבינוביץ

אביו היה רבה של קריניק.

---

* קריזבארג / קריזבורג / קריסבארג / קרוזבארג / קרייצבורג / קריצבורג / קרויצבערג / קרויצבורג.
1. במכתביו בעטרת יצחק דלהלן משנת תקע"ג כותב "פה שאוול", ובהקדמתו לספרו משנת תקע"ה כותב שהוא "מק"ק שאוויל ולע"ע פ"ק קרייזבורג".
2. גאולה וישועה בסופו בקורות העיר שאוועל עמ' 108. בדור ודור ודורשיו אות תרפא (עמ' 96) כותב שנפטר בשנת תקפ"ח (1828). ביידישע שטעט שטעטלעך און דארפישע ישובים אין ליטע עמ' 580 כותב שבערך משנת תקע"ו (1816) היה חבר בית הדין בשאוול, ואינו מציין מקור לכך.

חתנו של הר"ר נתן שאטער מיאנובה[3].

נפטר בשנת תקפ"ט (1829).

אבי הרה"צ רבי צדוק הכהן מלובלין.

אליו נכתבה התשובה בגדולת מרדכי להר"ר מרדכי רבינר סימן ד, ושם (סימנים ו-ח, יח-יט) הוא נושא ונותן עמו בהלכה.

תולדות הכהן עמ' 13. פרדס רימונים על מסכת שבת, תולדות המחבר הערה 5.

הר"ר אברהם בן הר"ר אליעזר ליפמן ליכטשטיין[4]

נכד הר"ר נתן, אחיהם של הצדיקים הר"ר זושא מאניפולי והר"ר אלימלך מליז'ענסק.

כיהן גם כרב בלידא, אניקסט, זאבלודאווע, וילקאוויסק, וילקומיר, פראשניץ, לאסק, זאלין והלובאקי[5].

שנת פטירתו אינה ידועה בבירור[6].

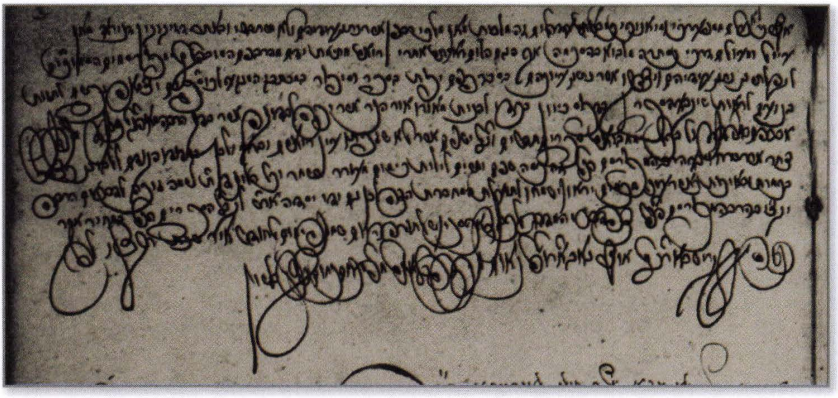
מחבר הספרים: הין צדק ותיקון המדות, עמודי שמים[7], אגרת הצופה, כנפי נשרים, גאולת עולם (על הגדה של פסח), אשל מגדנות, מאמר התורה והמצוה, אבן תקומה ועוד.

הסכמה ממנו נדפסה במדרש תנחומא עם פירוש עץ יוסף וענף יוסף. הסכמה ממנו שניתנה לגנזי המלך (כתב יד) מובאת להלן.

---

3. גיסו של הרה"צ רבי אהרן הגדול מקרלין.
4. בשער כמה מספריו מופיע שם משפחתו "ליכט שטיין", ובהקדמה לספרו אשל מגדנות חותם "אברהם ליכשטיין", אבל אחיו הר"ר מרדכי רבה של טוקומס וצאצאיו כתבו את שם משפחתם ליכטנשטיין.
5. ביידישע שטעט עמ' 26 כותב שהיה גם רב בליבאווע (ליעפאיה), אבל דבר זה אינו מוזכר במקורות נוספים (כנראה החליף עם העיר לידא המוזכרת שם להלן בעמ' 114). וכן כותב בשער ספריו הין צדק, תיקון המדות ועמודי שמים.
6. בהקדמה לפירושו הין צדק שנדפס במסכת אבות מהדורת עוז והדר מוכיחים שנפטר בין שנת תקצ"א לתקצ"ד (שם גם מופיעה רשימת חיבוריו שנדפסו), אבל ראה להלן הסכמה ממנו מיום ח אייר תקצ"ו. בקנת סופרים דף קט ע"ב נכתב בטעות שנפטר בשנת תרל"ג, אבל ודאי השתבש בין הדורות ובין אנשים שונים - עיין שם בהערה 1869 שכרך בין שני ר' אליעזר ליפמן ליכטנשטיין לפי המפורט בדי געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 118.
7. ראה אודות ספר זה ומחברו באהל רח"ל ב עמ' 431 ואילך.

די געשיכטע עמ' 118. שם הגדולים השלישי עמ' 52 (אות קצד). יידישע שטעט עמ' 26 (שם כותב שכיהן ברבנות 54 שנים) ועמ' 114 (ושם שנולד בווילקומיר). ראה על אודותיו גם בעיר לסק וחכמיה עמ' סו ואילך.

הר"ר אברהם בן הר"ר דוד

כיהן כאב"ד, מגיד מישרים ומו"ץ.

מחבר ספר גנזי המלך (כתב יד) על ארבעת חלקי שולחן ערוך[8].

הסכמה ממנו (מיום ב ניסן תקצ"ז) בספר תוספת שבת (וואַרשא תרמ"ו)[9].

הר"ר אברהם אליהו גורדון

כיהן גם כרבה של טלז[10].

נפטר בשנת תרכ"ו (1826).

שם הגדולים השלישי עמ' לא (אות רנה), ובספרו של בנו תפארת אברהם (וואַרשא תרנ"ז) בדף השער ובהסכמות.

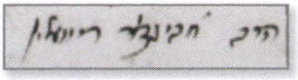
---

8. בספריה הלאומית בירושלים נמצא פנקס הסכמות שאסף (החל משנת תקצ"ו) לספרו גנזי המלך על ארבעת חלקי השולחן ערוך שהיה בדעתו להדפיס. מקריאת ההסכמות עולה שהיה בידו גם ספר דרוש על התורה שרצה להדפיס.

9. בזכרון בספר עמ' 50: "בקריזבורג היה רב ר' אברהם ויכתוב את עיקרי דיני נשים באידיש באותיות גדולות וידביק בעזרת נשים על הקיר". אבל איני יודע אם הוא ר' אברהם זה או ר' אברהם ליכטשטיין הנ"ל.
בעיתון היום כ"ט תשרי תרמ"ח (גליון 212) נכתב שהיה כאן רב בשם ר' אברהם הלוי, ואולי זה הוא.

10. אבל לא מצאתי את שמו בספר טלז ברשימת הרבנים שכיהנו שם.

הר"ר אביגדור בן הר"ר הלל ריבלין

אביו היה מהפרושים, מראשוני העולים לארץ ישראל ומייסדי היישוב האשכנזי בירושלים בשנת תק"ע. כיהן בירושלים כמו"צ.

מחודש אייר תרי"ז (אפריל 1857) הוא גם חתום כרב בספרי הרישום של קהילת יעקובשטאט.

נפטר ביום י"ב כסלו (לא ידוע באיזו שנה).

אביהם של הר"ר יעקב אליהו רבה של ריגא, והר"ר ישראל רבה של גוסטיני (דאנקרא).

נחלת אבות אות א. ספר היחס למשפחת ריבלין מס' 176 ומס' 94.

הר"ר שלמה אברהם בן הר"ר יצחק אנושיסקי

מחסידי אדמו"ר האמצעי מליובאוויטש.

שימש גם כשו"ב ומו"צ באנישישוק, פלך נובואלכסנדרובסק.

היה "מגיד משנה ואגדה במנין הגדול דאנ"ש ומורה הוראות או"ה ברשות הרב המובהק ר' אביגדור" [ריבלין][11].

נפטר כ"ו מנחם אב תרי"ט (26 באוגוסט 1859).

מצב הישר ב עמ' 132.

הר"ר שלמה זלמן[12] בן הר"ר יצחק אייזיק פינסקר

מוצאו מהעיר פולוצק.

ממקושרי אדמו"ר הצמח צדק מליובאוויטש ובנו אדמו"ר מוהר"ש.

כיהן גם כרב בליובאוויטש, בסוף ימיו כרב בחרסון ושם מנוחתו.

---

11. דברי בנו בספרו מצב הישר חלק א תשובה ה (עמ' 26).
12. בסוף ספר משא קרים דלהלן כותב שמו שלמה זלמן, וכן הוא באהלי שם עמ' 79, בהקדשה שכותב חתנו הר"ר משה אביגדור חייקין בספרו כללי הפוסקים, וכן בהסכמתו למסכת אבות עם פירוש הרר"י יעב"ץ. אבל בשדי חמד דלהלן כותב את שמו שניאור זלמן.

נפטר בערך בשנת תרמ"ח[13] (1888).

הסכמות ממנו: פלח הרימון (על ספר בראשית) לחסיד הנודע הר"ר הלל מפאריטש, מסכת אבות עם פירוש הר"ר יוסף יעב"ץ (ווארשא תר"מ), אילימה רבתי לרמ"ק (לבוב תרמ"א).

השתתף באספת אנ"ש בדווינסק לאחר הסתלקות אדמו"ר הצמח צדק וכן באספה בליובאוויטש לאחר הסתלקות אדמו"ר מוהר"ש.

מוזכר בשו"ת אילה שלוחה להר"ר נפתלי הירץ קלאצקין סימן כג.

בשדי חמד (חלק ה מערכת חמץ ומצה עמ' א'צב) בדין חמץ של קראים שעבר עליו הפסח, כותב:

"ולענין הלכה כבר הבאתי למעלה דעת רב גדול בדורנו (ולא נרשם מי בעל הדברים האלו מר ניהו הרה"ג מוהר"ר שניאור זלמן פינסקער אבד"ק חארסאן) להקל ולדון בחמץ כדין חמץ של עכומ"ז שעבר עליו הפסח".

ושם (חלק ו מערכת חתן וכלה עמ' א'רס):

"והן אמת שבמכתב ששלח לי ידידי הרב הגדול מוהר"ר שניאור זלמן פינסקער האבד"ק חארסאן נ"י העיד שגדולי הרבנים מסדרים חו"ק בכל חדש אלול עד התחלת ימי הסליחות".

מוזכר כאב"ד חרסון גם בפרנומרנטן שבסוף ספר משא קרים (ווארשא תרל"ח).

אהלי שם עמ' 79. בית רבי חלק ג עמ' 40. מגדל עז עמ' רכד.

"פעם אחת בהיותי בעיר קריזבארג שאלתי את פי הרב הגאון ר' זלמן פינסקער זללה"ה ואחר כך היה רב בעיר חארסאן על איש אחד החשוד בעיני אם אוכל לאכול אצלו על ברית מילה, וישיבני לאמר: למדתי ביורה דעה דיני ריאה בבהמה ולא באדם"

(זכרון בספר עמ' 146 אות כז)

הר"ר צבי הירש ליפמן בן הר"ר שמעון ליב סלמנוב

נולד בערך בשנת תר"ג (1843), לאביו רבה של איהומן והלוסק. למד בישיבת ולוז'ין.

13. או תרמ"ז. בהסכמת בנו לנתיבי רש"י (ווילנא תרמ"ח) מיום א' דחנוכה תרמ"ח כותב על אביו "הכ"מ", היינו שזה בתוך השנה לפטירתו.

כיהן כאן כרב[14], ואחר כך עבר לכהן כרב בעיר איהומן, פלך מינסק, שם כיהן עד לפטירתו בגיל 58, ביום ה תמוז תרס"א (22 ביוני 1901).

בזכרון בספר מביא דברי תורה בשמו (בפרשת תצא. ובעמ' 122 טעמים בשמו לאכילת מאכלי חלב בשבועות).

כנראה הוא המופיע בפרנומרנטן לשו"ת גדולת מרדכי להר"ר מרדכי רבינר "הרב הגאב"ד ר' צבי שאלעמאנעוו"[15].

כמו כן מופיע בפרנומרנטן שבסוף ספר ניר על תלמוד ירושלמי זרעים (ווארשא תרל"ה) ושבתחילת ספר נאום דוד (ווילנא תרל"ו).

נחלת אבות עמ' נב אות עה. עץ חיים עמ' 421. זכרון בספר עמ' 122. המליץ מיום י"ח תמוז תרס"א.

הר"ר שמעון בן הר"ר דוד שאנין (סאנין)

יליד סמאליאן.

"ה"ה הרב הג' מהחסידים היחידים השרידים צדיק יסוד עולם כקש"ת ר' שמעון סאנין שליט"א רב בעיר קריזבארג פלך וויטבסק הוא נזכר בסוף הספר צמח צדק לאדמו"ר הקדוש ר' מנחם מענדיל נ"ע מליובאוויטש שהוא הגיה אותו ... וזקן רבני החסידים זה נקרא שם בפי כל דער סמאלאנער כי יליד עיר סמאלאן הוא"[16].

מספר שנות רבנותו כאן אינו ידוע בבירור[17].

הכין לדפוס (יחד עם הר"ר חיים יעקב וידרוביץ') את שו"ת צמח צדק.

זכרון בספר עמ' 142 ואילך, ושם נדפס מכתב ממנו.

הר"ר דוד צבי הירש בן הר"ר ברוך זוטניק פיש

למד בישיבת ולוז'ין. חתנו של הר"ר חיים ברלין, רבה של מוסקבא וירושלים.

---

14. לפי ידיעה בעיתון המליץ מיום ז תשרי תרמ"ה (26 בספטמבר 1884) בתחילת שנת **תרמ**"ה היה עדיין כאן, ובמכתבו לעיתון זה שנדפס ביום כ"ז סיון **תרנ"א** חותם "חופ"ק איהומען".

15. כך נראה מהמובא בנחלת אבות עמ' נב שהיה לו אח חורג "ר' מרדכי סאלאמאנוב", ראה זכרון בספר עמ' 158.

16. זכרון בספר הנסמן להלן.

17. בספר שערי ציון (ליעדז תרס"ד) נדפסה הסכמה שלו משנת תרס"ג וחותם שם "חופ"ק **קריזבארג**". כן מובא מכתבו (למחבר הספר שערי ציון) בהמאסף שנה שביעית (תרס"ב) חוברת ו עמ' עד (בשני מקורות אלו חותם את שם משפחתו **שנוו**). בהמליץ מיום א סיון תרמ"ז (24 במאי 1987) נדפס מכתב ממנו בו חותם "פ"ק קריזבארג ד"ץ ומ"ץ דהנ"ל", כך שבשנת תרמ"ז כבר כיהן כאן כרב וגם בשנות הס'. הסכמתו ללא תאריך נדפסה בבית לחם יהודה (ווילנא תרס"ד).

כיהן כרב בטראקי שבליטא.

בשנת תרמ"ט כבר כיהן כאן כרב עד שנת תרנ"ה (1895), אז עבר לכהן כרב במנצ'סטר, אנגליה[18].

בסוף ימיו עלה לירושלים ושם נפטר ביום ז אלול תרס"ו (28 באוגוסט 1906), ומנוחתו בהר הזיתים בירושלים.

בשו"ת אוצר החיים חושן משפט נדפסו חידושי תורה ממנו בשם מגן דוד.

הסכמה ממנו נדפסה בשו"ת מהרי"ל דיסקין.

בהמליץ מיום ט סיון תרנ"א פורסם מכתבו מר"ח סיון תרנ"א "על דבר אתרוגי קורפו", וחותם שם דוד צבי פיש.

הנה ידוע ומפורסם את אשר עוללו לנו היונים הרשעים מעולם עד היום הזה ועד בכלל, ובכל מקום שהיה לאל ידם לקצות ביהודים הראו רשעתם ואכזריות חמת, ויפה כח הבנים המשחיתים מכח אבותיהם הרשעים, להרוג ולאבד את כל אשר בשם ישראל יכונה, ובאונינו שמענו קול דמי אחינו צועקים מן אדמת יון, על כן ראוי ונכון לכל מי שיראת ד' ואהבה עמו נגעה בלבבו, לקבל עליו שבל יראה ובל ימצא בקרבנו אתרוג קורפו, האסורים אף למגן אותם בדבש, לבלי להנות את הרשעים החטאים בנפשותם לקחת מאתם פרי ארמתם העקובה מדם אחינו, ומה נם לקחת אותם לקיים בזה מצות "ולקחתם לכם פרי עץ הדר וגו' שמחתם וכו'", ומה גם שזה רבת בשנים שנדולי ונאוני הדור אבדו את מצוי קורפו לבוא בקהל מחשש מירכבים, כמו כבוד ידי"נ רב"י הגאון רשבבה"ג מרן רי"א הי"ו האב"ד מקאוונא והגאון מלבים זלה"ה.

ובשבוע העבר יצא גם כבוד מרן מוה"ו הגאון מאור הגולה זקן ויושב בישיבה כארבעים שנה כקש"ת מוה' נפתלי צבי יהודא ברלין אב"ד ור"מ דוואלאזין הי"ו וגם כבוד מו"ר הגאון המפורסם בקש"ת מו"ה חיים ברלין הי"ו מלא אחריהם וגם הרבה מנאוני דורנו הי"ו כאמור במכ"ע "המליץ". לדעתי לא יבצא אף אחד מהרבנים הנאונים הן במרינהנו והן בחו"ל להת מהלכים לאתרוגי קורפו במחנם, ובפה לקחתי בער בני עדתי גם בשנה העברה מפרי קורש הלולים אהרוגי א"י, ומה גם עתה בשנה זו; אך זאת נדרש כעת שסוחרי אתרוגי א"י יודיעו במכ"ע שיכולה בידם לעשות הכנה דרושה לדסניק אתרוגים לכל אחינו שבגולה וגם לבלי להעלות את השער שלא יבצאו בעלי האספא מסתברא מקום לעורר על זה ח"ו.

הכצפה לישועה דוד צבי פיש החופ"ק קרויצבורג.

יום א' ר"ח סיון ס"ת לסכ"י תרנ"א לפ"ק.

18. במכתביו להר"ר יצחק אלחנן ספקטור מקובנא משנת תרמ"ט (נדפסו גם במגן דוד שבשו"ת אוצר החיים כדלהלן) כותב "החופ"ק קריזבארג". בשו"ת נשמת חיים לחותנו הר"ר חיים ברלין נדפסו כמה מכתבים ממנו משנת תרנ"ד בהיותו עדיין כאן. מוזכר גם כתושב כאן בהמליץ מיום כ"ט אלול תרנ"ד. בקובץ מוריה גליון צט עמ' כט נדפסה תשובה אליו מהר"ר שלמה הכהן מווילנא משנת תרנ"ה, ומכנהו שם "ראב"ד מנטשסטר". בקובץ מוריה גליון ק נכתב שגר בירושלים משנת תרנ"ה, אבל זו ודאי טעות כי בהמליץ מיום כ"ו סיון תרנ"ח נדפסה מודעת ברכה אליו לחתונת בתו ונכתב שם שהוא רב במנצ'סטר.

נוסח מצבתו:

על אלה חשכו עינינו לפ"ק
על האי שופרא דבלא בעפרא
הוא הרב הגאון נאה דורש ונאה מקיים
מ' דוד צבי ב"ר ברוך ז"ל
שהי' רב במאנשעסטער
ובאחרית ימיו עלה ירושלימה
ועלה רוחו לשמים
נ[פטר] ז' אלול תרס"ו
תנצב"ה

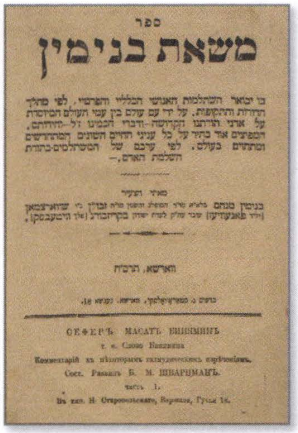
הר"ר נחמן יהודה אידל בן הר"ר אליעזר ליפמן מרגליות

רב ביעקובשטאט (ע"ע שם).

בשנת תר"נ התקבל לרב כאן וכיהן זמן קצר, ואחר כך התקבל לרב במיטוי.

עיר ווילנא עמ' 216 ובהערה 7 שם. אבל בנוסח מצבתו לא הוזכר שכיהן כאן כרב.

הר"ר בנימין מנחם בן הר"ר זבולון שוורצמן

ספר
משאת בנימין
מאת
בנימין מנחם בן הר"ר יצחק אלחנן ספקטור מקובנא
ווארשא, תרכח
שפאר ב. מארגשטערן, ווארשא, נשיא 18.
ОЄФЄРЪ МАСАТЪ БЕНЯМИНЪ
Комментарій къ пятокнижію пятидесяти корбановъ.
Сост. Раввинъ Б. М. ШВАРЦМАНЪ.
Изданіе 3-е.
Въ тип. Н. Стефановскаго, Варшава, Гусья 16.

נולד ביום כ"א סיון תרכ"א (30 במאי 1861) בפוניבז' שבליטא.

היה מקורב אל הר"ר יצחק אלחנן ספקטור מקובנא ולמלבי"ם. אחרי חתונתו למד בולוז'ין.

בשנת תרנ"ז (1897) התמנה לרב כאן[19].

כיהן עד שנת תרס"ז (1907), אז עבר לכהן ברבנות וונדן (צעסיס), ובשנת תרע"ג (1913) לרבנות צ'אסניק.

19. בעיתון הזמן ו תשרי תרס"ו נדפסה מודעה בחתימתו מ"מנהלי הישיבה הק' אשר בקרייצבורג בקשר לזמן קבלת תלמידים מבני הנעורים המתעתדים לבוא ללמוד בישיבה".

בשנת תרפ"ב[20] עלה לירושלים, שם נפטר ביום כ"ו טבת תש"ד (22 בינואר 1944) ומנוחתו בהר הזיתים בירושלים.

מחבר הספרים: משאת בנימין (ווארשא תרס"ח), נחלת בנימין, בין ישראל לעמים, דבר בעתו, שביתת השבת.

קובץ תבונה עמ' נה (ירושלים תש"ד). עיתון הצפה כ"ח שבט תש"ד.

פ"נ
בלבנון ארז
נשמה זוכרת
יסד חברות לתורה
מדבריו להבות
יתעוררו בלבבות
נגהי אורה
משרות רבנות
נשא בתמים
חבר נחלת וגם
משאת בנימין
הרב הגה"צ מוה"ר
בנימין מנחם
בה"ר זב[ו]לון זצ"ל
... כ"ו טבת תש"ד
תנצבה

20. בקובץ שערי ציון - תרפ"ג.

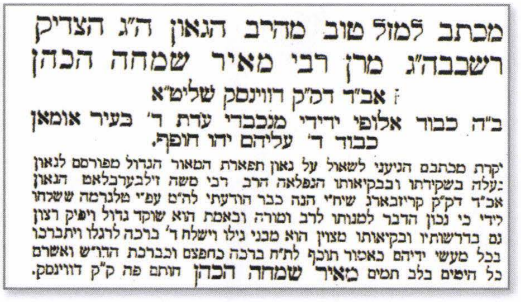
הר"ר משה בן הר"ר אריה צבי זילברבלט

מוצאו ממחוז בריסק[21].

כיהן משנת תרס"ה כרב בנאווארידוק[22], ובתחילת שנת תרס"ז (1906) נבחר כאן לרב[23].

מחבר הספרים שו"ת משה מבחוריו (מהדורא קמא, פודגורזע ליד קראקא תרנ"ט. מהדורא בתרא, ווילנא תרע"ב), תפארת בחורים (מהדורא קמא, ווארשא תרס"ד. מהדורא בתרא, ווילנא תרע"ג)[24].

בעיתון הזמן כ"ה סיון תרע"ד נדפס מכתבו של הגאון רבי מאיר שמחה הכהן, רבה של דווינסק, ל"כבוד אלופי ידידי מנכבדי עדת ה' בעיר אומאן" שנכון הדבר שימנוהו לרב בקהילתם (ומהכותרת "מכתב למזל טוב" נראה שהם קיבלוהו לרב).

מכתב למזל טוב מהרב הגאון ה"ג הצדיק
רשבבה"ג מרן רבי מאיר שמחה הכהן
אב"ד דק"ק דווינסק שליט"א
כ"ה כבוד אלופי ידידי מנכבדי עדת ה' בעיר אומאן
כבוד ה' עליהם ידו חופף.
יקרת מכתבם הגיעני לשאול על גאון תפארת המאור הגדול מפורסם לנאון
עלה בשקידתו ובבקיאותו הנפלאה הרב רבי משה זילבערבלאט הגאון
אב"ד דק"ק קריזבורג שיחי' הנה כבר הודעתי לה"ט עפ"י מלגרמה ששמחו
לידי כי נכון הדבר למנותו לרב ומורה וכאמת הוא שוקד נגיל ויפ"ק רצון
גם בדרשותיו ובקיאותו מצוין הוא מבני גילו וישלח ה' ברכה להגלו ויתברכו
נכל מעשי ידיהם כאמור תוכף לת"ת ברכה כחפצם וכברכת הדרוש ואשרם
כל היפים בלב תמים בזאת שמחה הכהן הוחם פה ק"ק דווינסק.

ספר שו"ת
משה מבחוריו
מהדורא בתרא
ווילנא

עוד על אודותיו במאורי ישראל עמ' 278 ואילך. בספר גדולי הדורות ג עמ' 1041 כותב (ללא ציון מקור) שנפטר בשנת תרצ"ד. יש לציין שישנם הדורשים אותו לשבח, ויש וכו'. ואין כאן המקום לדון בזה.

---

21. כך כותב בדף השער לספרו שו"ת משה מבחוריו מהדורא קמא.
22. בתחילת ספריו נדפס מכתבו של הר"ר מרדכי, רבה של אשמינע וסלונים, מיום כ"ב סיון תרס"ה בו מברכו על קבלת מינוי זה. אבל תמוה שבהפניה בראש המכתב הוא כותב "הרב ור"מ פ"ק קריזבארג", והרי הוא עצמו כותב במכתב זה שנבחר לרב בנאווארידוק ורק מאוחר יותר נבחר לרב בקרייבורג.
23. בספריו נדפס מכתב ברכה מהר"ר יעקב קאפילאוויץ, רב במינסק, מתחילת שנת תרס"ז בו מברכו על שהתמנה לרב כאן. גם בהקדמה לספרו שו"ת משה מבחוריו מהדורא בתרא שנכתבה בשנת תרע"א כותב "עיר ואם בישראל קרית קריזבארג יצ"ו זה כחמשה שנה עליהם נתקבלתי להיות לרב ומורה" (אך יש המערערים על אמינות הסכמות אלו).
24. שם נדפס מכתב ברכה מהר"ר דוד יעקבסון המו"צ בליובאוויטש. במהדורא בתרא בתחילת הספר נדפס מכתב מהגאון רבי מאיר שמחה הכהן בעניין החובה לדאוג למקווה כשרה כאן בקרייזבורג.

הר"ר צבי הירש בן הר"ר נפתלי הערץ מה יפית

כיהן גם כרב בליוונהוף (ע"ע שם), איישישוק ווילקאוויסק.

די געשיכטע עמ' 130. יהדות לטביה עמ' 279.

הר"ר חיים פישל בן הר"ר אליעזר שמחה רבינוביץ

נולד בשנת תר"י (1850) בקובנא, לאביו שכיהן כרב ברוגובא, שאדובא, סובאלק, לומזה וקלווואריא.

(גיסו של הר"ר צבי הירש ליכטנשטיין, רבה של טוקומס).

כיהן כרב כאן משנת תרפ"ב (1922).

נפטר בשנת תרפ"ט (1929).

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 238 (ושם ששמו מאיר פישל). חידושי רבי אליעזר שמחה (רבינוביץ) במבוא.

הר"ר ראובן שמעון בן הר"ר יוסף הלוי לוין

נולד בשנת תרל"ז (1877) בערך בדווינסק.

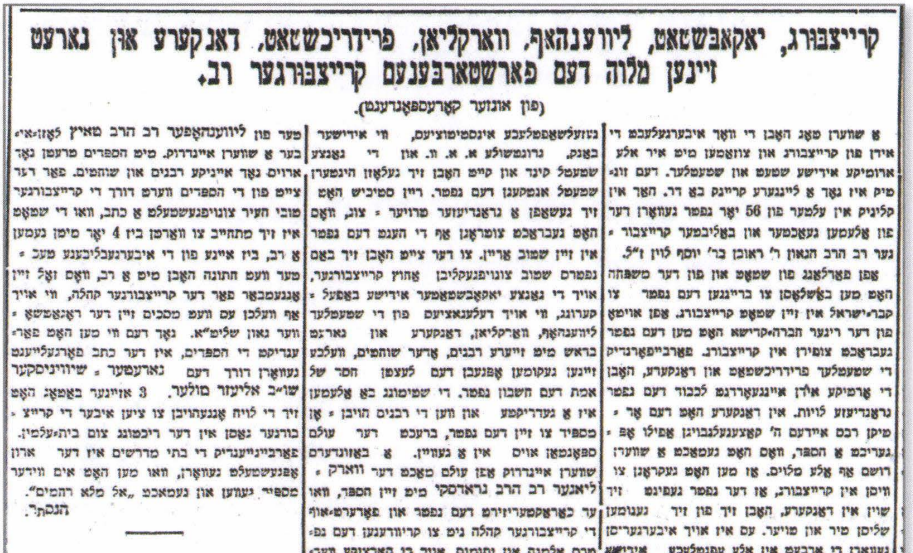
כיהן כרב בליטא, ובערך בשנת תרפ"ו (1926) התקבל כאן לרב.

נפטר בריגא ביום ז אדר תרצ"ג (5 במרץ 1933) והובא כאן למנוחות[25].

בהלווייתו התחייבה הקהילה לחכות ארבע שנים עד שאחת מבנותיו תתחתן עם רב שיסכים עליו הגאון הרוגצ'ובי, ואז הקהילה תקבלו לרב.

פרימארגן י"ב אדר תרצ"ג. היינט י"ח אדר א תרצ"ה. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 233.

25. בלטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 233 כותב שנולד בשנת תרל"א (1871) וכיהן כרב כאן משנת 1931 (תרצ"א). אבל בכתבות בעיתון פרימארגן לאחר פטירתו נכתב שנפטר בגיל 56 וכיהן כאן ברבנות 7 שנים. ואולי רק בשנת 1931 התקבל רשמית לרב מטעם הרשויות.

קרייצבורג, יאקאבשטאט, ליובענהאף, וואַרקליאן, פרידריכשטאט, דאנקערע אין נארעט זיינען מלוה דעם פּאַרשטאַרבענעם קרייצבורגער רב.

(פון אונזער קאָרעספּאָנדענט).

פּער פון ליובענהאָפער רב הרב מאיר לאזן־אי־ בער ז שוערן אייגרודזק. סיט הספּדים פּרעסן נאָך אַרויס נאָך אייניקע רבנים אוז שוהטים. אַפּער דער צייט פון די הספּדים וועלט דורך די קרייצבורגער סובי חיער צוזויפגעשטעלט א כתב, וואו די שמועס איז זיך פּתחייב צו וואַרטן בין 4 יאָר סיטן נעמען א רב, בין אייגע פון די איבערגעבליבענע מעכ־ פער וועט תחנה הצבן סיט א רב, וואָס זאָל זיין אַנגענומען אַפּער דער קרייצבורגער קהלה, וויי אויך אף וועלכן עם וועט מסכים זיין דער רעגעשטש־ ווער נאוו שליט"א. נאָך דעם וי סען האָט אַפּר־ ערויסט די הספּדים, איז דער כתב פּארגעלייגט נעווארן דורך דעם נארעטער ־ שיווייניסקער שו"ב אלינער בולגר. 3 אזוינער באָשאָ האָט זיך די לויה אַנגענהויבן צו ציען איבער די קרייצ־ בורגער נאָסן אין דער ריכטונג צום בית־עלמין. אַרבייניינדיק די בתי מדרשים אין דער ארון אַפּגעשטעלט נעווארן, וואו מען האָט אים וויידער הספּיד געהאַלטן אוז נעמאכט „אל מלא רחמים".

הנסח".

גזוזלשאפּפּלעבע אינספּיטועס. וי אידישער באנק. נרונמשולע א. ה. אוז די נאָנצע שפּעסל קינד אוז סיט האבן זיך נעלאזן הינשערן שפּעסל אנפּאקען דעם נפּטר. דיין ספּיכיש האָט זיך נעשאָפּן א נראַנדיעזער פּרויער ־ צוי, וואָס האָט נעבראכט צוערשט אף די העכע דעם נפּטר אוז זיין שמוב צוריק. צו דער צייט האבן זיך באָם נפּטרס שפּוב צוגיפּנעקליבן אחוץ קרייצבורגער, אויך די נאָנצע יאָקאבשטאָטער אידישע אַבטיל ־ קערונג, וי אויך דעלעגאציעס פון די שפּעסלער ליובענהאף, וואַרקליאן, דאנקערע אוז נארנב בראש סיט זייערע רבנים, אַדער שוהטים, וועלבע זיינען נעקומען אַפּנעבן דעם לעצטן חסד של אמת דעם חשבון נפּטר. די שפּיטונג בא אלעמען אוז א נעדריקטע אוז וען די רבנים הויבן ־ אן כספּיד צו זיין דעם נפּטר, בריכט דער עולם ספּאנטאַן אויס אוז א נעווינען. א באָוונדערס שוערן אייגרודק אַז עולם כאָטש דער וואַרק ־ ליאָנער רב הרב נראָדסקי סיט זיין הספּד, וואו ער כאַראַקטעריזירט דעם נפּטר אוז אַדערס־אוף די קרייצבורגער קהלה ניט צו קריידענען דעם נפּ־ פּרם אלסנה אוז יתומים אויך בי הצרציקע הער־

עיתון פרימארגן י"ב אדר תרצ"ג

הר"ר יצחק בן הר"ר שמואל מנחם מענדל גבריטין

נולד ביום י"ח אלול תרס"ח (14 בספטמבר 1908) בליוונהוף. מגזע חסידי חב"ד. למד בבית אולפנא יגדיל תורה בריגא, בישיבת ריגא ובישיבת ראדין, ונמנה עם חוג המצויינים שם שלמדו קדשים. הגאון הרוגצ'ובי החשיבו מאוד ואף הסמיכו לרבנות. הוסמך גם על ידי הר"ר מנחם מענדל ז"ק רבה של ריגא.

חתנו וממלא מקומו של הרב ראובן שמעון לוין (הנ"ל), והתקבל כאן לרב ביום קישורי התנאים שלו[26].

בקובצי שערי ציון התפרסמו חידושי תורה ממנו.

---

26. חתונתו התקיימה בי"ד אדר א תרצ"ה, והנכתב בלטביה בתי כנסת ורבנים שהתמנה לרב ב-5 במאי 1935 (ב אייר תרצ"ה) הוא התאריך בו התקבל רשמית לרב מטעם הרשויות.

נספה ביום י"ד מנחם אב תש"ד (3 באוגוסט 1944) בבוכנוואלד[27].

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 228. יהדות לטביה עמ' 376. עיתון היינט י"ח אדר א תרצ"ה (מופיע להלן).
תודתי להר"ר שמואל לנגזם על עזרתו.

ווי אזוי קרוסטפילס האט געפייערט די חרטונה פון איר רב

600 נעמט אף דער גרויסער רבנישער חתונה אין קרוסטפילס

(פון זונדער קאָרעספּאָנדענט)

די צוויי שטעטלעך אין לעמבערג קרוסט־
פילס אין יקאַבפּילס, האָבן צוזאַמען זיך אין נאָר
מסתּק א שטאָלצער פּאָס פון דער רזונגשט
דאָבן דעם פּאַרנאָנגענעם זונטיק נעפּראָוועט א
גרויסאַרטיקל שמחה.

עס האָבן חתונה נעהאַט דער ניגער רב
הרב ר. יצחק נאוואַרמען מיט דער מאַכטער
פון פּאַרשטאַרבענעם רב חריהג ר' ראובן
שמעון הלוי וצ"ל. ווי באַקאַנט, האָבן די
קרוסטפּילער בעלי בתים גלייך נאָכן טויט פון
זייער אלטן רב זיך מתחייב נעזיען אָפּצוגעבן
די רבנות דעם תחן, מיט וועלכען זיך מאַכ־
טער וועט חתונה האָבן. די בעלי בתים האָבן
זייער הבטחה מקיים נעזיען אין דעם זונטיק
האָט שטעטל מיט גרויס פּאַראַד נפּיידיקט די
חתונה.

דער תחן איז א געבאָרענער ליטוואַנער,
האָט נעלע רנט אין רינער ישיבה אין לעצטנס
אין ראַדין, וואו ער האָט זיך נערעכנט פּאַר
אינגם פּון די בעסטע בחורים. דעם שידוך
האָט צוזאַמענגעפּירט א לעמישטער רב,
כער איז נעווען דער רבי פון תחן.

דער תחן איז סך הכל 26 יאָר, די כלה
מיט א פּאָר יאָר אינגער.

פּון זונטיק פּאַרמאָג האָט אין בירוך
שטעטלעך ביז שפּעט אינדערנאַכט נעקלונגען
דער קול תחן וקול כלה.

פּון די פּרומקיק שטעלעך זינען צו דער
חתונה נעקומען קרוב 2- הונדערט פּערזאָנען.

רבנים, שוחטים, א סך יונגע אין מתם ניניג־
רוקע, וואָס האָבן נעוועלט ביזיין בא דער
אירינילער שמחה.

זיי קרוסטפּילס אין יקאַבפּילס זינען
שטעטלעך אָפּן בדור הארץ האָבן זי ניט
נעזען דאָס, וואָס זיי האָבן דעם זונטיק נעזעהן.

יעדער זיג האָט מיט זיך נעבראַכט ניט
נעמסס.

די פּרלים האָבן ניט נעקענט באַהיין מיט
פּאַנאַנדערפּירן די מחתנים.

דעם אורדעם האָט מען פּארשפּארט צו
פּרנען בא די פּורמאַנעם. זיי האָבן אַפּילו מיט
די זיערע פּאַבאַוישירן ניט נערעדט. אף ניך
אויסקנפּירט דעם מחתן אָפּגענומען די נעלע
אין נעלאָפּן וויטער צו באָן.

א פּאָר שעה פּאָר דער חתונה איז פון
לייואני אָנגעקומען דער תחן מיט קסלעכע
צענדליק מחותנים, וועלכן נאָנץ שטעטל האָט
אינדערנעמען מיט אן ארקעסטער מוזיק. נרויס
אין קליין, קינד אין קיים האָבן זיך באַטייליקט
אין כלה פּנים פון תחן. פּאָס באָן נאָנץ
שטעטל מקבל ודר נרוי זינען פּארנאָכט אויסק
צו דער חתונה.

זייל אין קרוסטפּילס איז ניטא שום נרויסער
זאל. דער קבלת פּנים פון תחן פּאָר דער
חופה איז פּאַרנעקומען אין קרוסטפּילס אין די
באזונדערע פּון דער כלה איז פּאַרנעקומען
אינער דוינע אין דער צוויטער שטעטל —
אין יקאַבפּילס. אף דער חתונה זינען נעזעהן
נאָר נעלאַדענע נעסט אליין קרוב 600
פּערזאָנען. אין שאל, וואו ס'איז פּאַרנעקומען די
חופה וועמיצרע זינען אָנווענד נעזעהן דער־
מיינט מענטשן — ס'זינען אָנווענד נעזעהן
א פּאָר צענדליק רבנים אין שוחטים. צוויזען
זיי דער מאַלטער רב הרב הנאון ב. קלאָר, דער
רבי פון תחן, לייואַנער רב, וואַרקליאַנער רב,
א פּאָרשטייער פון דער ראַדינער ישיבה,
עלייואַנטער רב (פון אמעריקע)
אין נאָך א נאַנצע רייַ רבנים אין ראשי־ישי־
בות — חברים פון תחן.

אף דער חתונה האָבן נישט נעפעלט קיין
דרשנים. א נרויסן אינדרוק האָט אף די נעסט
אינדערנעלאָנען די דרשה פון תחן.

עס זינען אנגענומען אינער הונדערט טע־
לעגראַמען פון לעמאַנד אין אויסלאַנד.

ביז 8 אויינער אינדערפרי האָט דער נאָנ־
צער זאל נעשטורעם פון די מענין אין התלה־
בות־ריק נינונים

27. עדות אחיו שהיה יחד איתו ושרד - מפי אחיינו ר' שמואל לנגזם. ולכן הנכתב ביהדות לטביה עמ' 376 "לפי השמועה נשרף בעיירה וורקליאן" אינו נכון.

אוונט.

די דאזיקע החתונה ווען אין איבעיק בלייבן אין זכרון אין די בירגע לעקשלעדרישע שטעטלעך.

דער עולם ווידער זיך אויפקעלאזן פארבריינגען אזן ווידער אריינגעהויקט ביז שפעט אינ:

די חתונה פון קרוסטפילע־ רב הרב הנאון נאוארטין.

פון רעכטס אף לינקס: ה' קארלין, ה' ליפסאן די כלה היה נאוארטין. דער ה הרב ר' יצחק נאוארטין. דעם חתנם פאטער מנחם נאוארטין. דער וואלקיאנער רב ה גראדסק האלט א דרשה. דער ליואנער רב הרב ר' פנימין מיין. הרב כאניזשין. ר' ז שפילמאן קרוסמפילער שוב.

עם זיצן: עליואבעטער רב הרב פינחס מיין. אין ווינקל שרויבט דער נערע

קרסלבה / קריסלאווע

עיר בנפת דאוגאווופילס (דווינסק) במזרח לאטגאלע

הר"ר זלמן חריף

כיהן כרב עם הקמתה כעיר[1].

הר"ר שמשון בן הר"ר מרדכי

נישא בשנת תקכ"ו כחתנו של הר"ר זאב וואלף, הנודע בשם ר' וועלוויל קארעליצער.

בימי עלומיו שימש כאב"ד כאן, אחר כך כאב"ד ומגיד מישרים בסלונים ואחר כך כאב"ד ור"מ בקניגסברג, שם נפטר בי"ג אייר תקנ"ד (13 במאי 1794).

בספר תולדות אדם (דיהרנפורט תקס"א) בהקדמה: "הגאון החכם הכולל ירא ה' מרבים מרנא שמשון זצ"ל אב"ד דק"ק קריסלאווא".

הסכמה ממנו נדפסה במרגליות התורה (פאריצק תקמ"ח).

גבורות הארי (ווילנא תר"ל) עמ' 22 והערה לה.

הר"ר שמואל בן הר"ר יצחק אייזיק

חותם בהסכמתו לדרך המלך (שקלוב תקנ"ח)[2]: "חתמתי היום יום ב' ב"ך מנחם אב

---

* קריסלבה / קריסלאוויע / קריסלאווא / קרעסלאוע / קרעסלאווא / קראסלאוויא / קראסלאויע / קרעסלאווקא / קריסלאווקע / קרעסלבקה / קרסלבקה / קרעסלאוול / קרסלאוול / קרסלבל.

1. ביהדות לטביה עמ' 413 בהערה נכתב: על תולדות העיירה קרסלבקה מספרים: היתה אחוזה בקרסלבקה של הגרף פלטר, רצה להפוך את האחוזה לעיר, הלך לווילנא ופנה אל ראשי העיר שיתנו לו רב מווילנא וגם בעלי בתים נכבדים והוא ידאג לפרנסתם, הציעו לו את ר' זלמן חריף מגדולי הרבנים בווילנא ובעלי בתים חשובים להתיישב בקרסלבקה, הגרף פלטר הושיבם באחוזתו, המציא להם פרנסה בכבוד וכך הקים את העיר. בפנקס הקהילות עמ' 226 כותב שזה היה בשנת תקכ"ד.

2. במגילת יוחסין אות כז כותב על הר"ר נפתלי ציוני רבה של לוצין: "סדר ההוראה קבל בילדותו...

שנת תק"מ זיין לפ"ק פה ק["]ק קראסלווי, נאום שמואל בהמנוח מ' יצחק אייזיק זללה"ה החונה פה ק"ק קראסלווי".

הר"ר שלמה זלמן בן הר"ר שמואל כ"ץ

מכונה בשם ר' זלמן זעזמיר. מגדולי תלמידי אדמו"ר הזקן בעל התניא ובנו אדמו"ר האמצעי.

כיהן גם כרב בדווינסק (ע"ע שם).

נפטר כאן ביום כ"ח טבת תקפ"ז (27 בינואר 1827) וכאן מקום מנוחתו.

הר"ר יוסף בן הר"ר אברהם

נודע בכינוי "ר' יוסעלע חריף".

בשם הגדולים השלישי (כתב יד, עמ' קעא): "הרב מו"ה יוסף הגאון המפורסם בזמנו שהי' אבד"ק קריסלאווע, הניח אחריו הרבה שו"ת בכת"י, נפטר בשנת תרי"ד טבת (ינואר 1854), הי' גאון בנגלה ובנסתר ופוסקים ותשובות בחריפות ובקיאות אשר נקרא בשם ר' יוסף חריף".

תשובה ממנו בעניין יי"ש ממיני קטניות בפסח נדפסה ביגדיל תורה (נ.י.) קובץ יב סימן מו[3].

כן נדפסה תשובה ממנו בשו"ת ציוני א סימן א סעיף ז.

מוזכר בפרנומרנטן שבסוף ספר עמק הלכה להר"ר זאב וואלף, רבה של זעטיל (ווילנא 1845)[4].

נחלת אבות עמ' כה אות לט.

ומהרבנים הגדולים שהיו בילדותו בק' קרעסלאווא: **הרב ר' נטע והרב ר' שמואל**, מחמת שחותנו הרב ר' אליעזר היה מקריסלאווא" (נעתק גם בתולדות ישיבת היהודים בקורלאנד עמ' 69 בהערה 5, אבל הושמט בדי געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד). שם ביחס אבות (על המגילת יוחסין) אות סה כותב "איני יודע מי היו הרבנים האלה" ואולי זה הר"ר שמואל דידן.

3. ושם: "... ידידי עוז ה"ה מהרי"ל אב"ד דק' דע"ב" (דענענבורג, הוא הר"ר יהודה ליב בטלן). וכותב "והלא באמתחתי זה ענין שאלה אשר עלה בדעתי משנת תקע"ח כתוב באמתחתי", וראה גם יגדיל תורה קובץ לז עמ' שמו (הערה 42).

4. בדור ודור ודורשיו עמ' 78 (אות יוד, תתשנז) כותב: ר' יוסף אבד"ק קראסלאווי, נפטר תרל"ח. ולכאורה כוונתו לר' יוסף הנ"ל וטעה בתאריך פטירתו.

הר"ר יצחק בן הר"ר נפתלי ציוני

בשנת תרי"ד בערך התקבל כאן לרב וכיהן כאן שבע שנים, עד שנת תרכ"א (1854-1861) אז התקבל לרב ברעז'יצא (ע"ע שם) ועל שמה נקרא "ר' איצעלע רעזעצער".

מחבר שו"ת עולת יצחק.

מגילת יוחסין אות לד. יחס אבות אות צא.

הר"ר שלמה זלמן בן הר"ר הלל פאפירין

חתן החסיד הר"ר שלמה פריידעס משקלוב.

רב בוויעליז, ליעפלי ובסוף כאן בקריסלאווא[5].

היה מקושר מאוד לאדמו"ר הצמח צדק ואחר כך לבנו אדמו"ר מהרי"ל מקאפוסט, שהיה גם גיסו.

נפטר בשנת תרל"ב (1872) ומנוחתו כאן בקריסלאווא.

הסכמה ממנו נדפסה בלקוטי תורה (זיטומיר תר"ח).

חתום על גביית עדות מדע"ב (דענענבורג) מיום ט אייר שנת הכת"ר "מ"צ וד"ץ דק' קראסלאווא ולע"ע חונה פה דע"ב" (יגדיל תורה (נ.י.) חוברת מג עמ' שסד).

השגותיו על תשובת הרה"ק מהרי"ל מיאנאוויטש, אחי אדמו"ר הזקן, נדפסו ביגדיל תורה (נ.י.) חוברת מח סימנים עב-עג (עמ' עדר ואילך).

בית רבי חלק ג עמ' 40 ואילך. מפתחות לשו"ת צמח צדק עמ' קסט ושם נסמן. אגרות קודש צמח צדק (מהדורת תשע"ג) עמ' רכג.

הר"ר יוסף בן הר"ר שלמה זלמן רבינסון

נולד בשנת תקפ"ח (1828).

התמנה כאן לרב בשנת תר"כ (1860).

נפטר ביום כ"ו כסלו ב דחנוכה תרע"ד (25 בדצמבר 1913).

5. בשנת תרט"ז עדיין היה בוועליז, אבל בשנת תרכ"ב כבר היה רב כאן.

תשובות אליו[6] נדפסו בשו"ת ציוני, בשו"ת עולת יצחק לחתנו ובתבואות שמש סימן צז. כמו כן בשו"ת ראש לראובני סימן לה[7].

בתשובות מנחם (להר"ר מנחם מענדל פנחס פערעוואזניק) יורה דעה סימן כב נדפסה תשובה ממנו (ושם בהקדמה נדפס גם מכתב ממנו).

הסכמות ממנו: שו"ת בית לחם יהודה (ווילנא תרס"ד), בכורי אביב (לבוב תרל"ג).

יחס אבות אות צו. אהלי שם עמ' 186[8].

הר"ר מרדכי בן הר"ר נפתלי הירץ שלמן (שולמן)

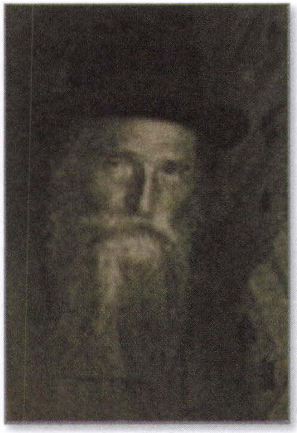
חתום על מודעה בעיתון המליץ מיום ג תמוז תרנ"ב "מ"ץ פה קריסלאווע".

הר"ר אברהם יוסף בן הר"ר אהרן זעליג לוריא

נולד בשנת תרכ"א (1861).

התמנה לרב בשנת תרנ"ג (1893) וכיהן כרב ומו"צ הקהילה החסידית.

הסכמות ממנו: מפענח נעלמות (לובלין תרנ"ז), שו"ת בית לחם יהודה (ווילנא תרס"ד).

אהלי שם עמ' 186. שם הגדולים השלישי חלק א עמ' 56 אות רכה. עיתון המליץ כ"ז תמוז תרנ"ג.

הר"ר משה שוב

נולד ביום כ"ד סיון תר"ל (5 ביולי 1870) במוגילוב, רוסיא הלבנה.

שימש כאן ברבנות משנת תרע"ד (כעולם'שער רב) על מקום חותנו (בזיווג ראשון) הר"ר יוסף רבינסון הנ"ל.

נספה בשואה.

---

6. אולי אליו מופנית גם התשובה בשו"ת משיב דבר חלק ג סימן יח "כבוד הרב וכו' מו"ץ בק"ק קריסלאוויא".
7. במפתחות שבסוף הספר נכתב בטעות סימן לד.
8. בחוברת אהלי ליובאוויטש אדר ב תשנ"ה עמ' 11 הערה 10 כרך את ר' יוסף זה עם ר' יוסעלע חריף הנ"ל, וטעות הכתוב שם שר' יוסף רבינסון זה היה מחסידי אדמו"ר הצמח צדק.

חידושי תורה ממנו התפרסמו בירחון כנסת ישראל אדר א תרח"ץ.

מכתב מהגאון הרגצ'ובי אליו התפרסם בשו"ת צפנת פענח החדשות ג סימן לב.

יחס אבות אות צו. יהדות לטביה עמ' 416. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 243. אבל לפי הכתוב שם שכיהן ברבנות כאן משנת 1902 היה זה עדיין בחיי חותנו, ולפי המובא ביחס אבות מונה לרב כממלא מקום חותנו שנפטר בחנוכה תרע"ד (1913).

הר"ר יעקב קאפיל בן הר"ר זעליג קליאצקין

דברי יעקב
חידושים עה חש"ס בבלי
מאת
יעקב קאפיל קליאצקין
רב דקראסלווא מדינת לטווא

נולד ביום ט"ז תמוז תר"ל (15 ביולי 1870) בדווינסק.

חתנו של הר"ר מענדל ליברמן, מראשי חסידי חב"ד כאן.

כיהן כרב כאן משנת תרס"ח (1908) וכרבם של החסידים.

נספה בשואה.

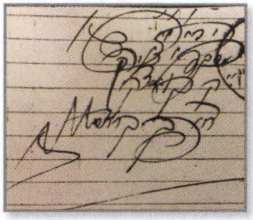
מחבר ספר דברי יעקב, חידושים על הש"ס (דווינסק תרצ"ב).

בשו"ת דבר אליהו (להר"ר אליהו קלאצקין) סימן ד נדפסה תשובה אליו[9].

מוזכר באגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש[10] "לעיר קרעסלאווקא מוכרחים לכתוב מכתב התעוררות מן הכולל יצ"ו [כולל חב"ד] אל הרב דמתא ר' יעקב קאפיל קלאצקין שי'... וצריכים לעוררו שיקבל על עצמו העבודה".

שער ספרו. יהדות לטביה עמ' 413. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 232 (והכתוב שם משנת 1934 כיהן כרב בעיירה הסמוכה אינדרה - זהו בנוסף להיותו רב בקרסלבה. כמו כן, הכתוב שם שנולד בקרסלבה - טעות). תמונתו מחורבן לעטלאנד, הוצאת שמי"ר ריגא 2012.

9. ושם, שהר"ר יעקב קאפיל הוא נכד אחיו של הר"ר נפתלי הירץ קלאצקין, רבה של שימברג.
10. חלק יז עמ' סג-ד.

•

בתולדות משפחות גינצבורג (פטרבורג תרנ"ט, עמ' 246) מוזכר "הרב המפורסם הצדיק מו' אשר אב"ד קריסלאווי והרב מו' בנימין אב"ד דק"ק קריסלאווי".

בפנקס הקהילות (עמ' 227) כותב שכיהן כאן ברבנות "הרב אליעזר" משנות העשרים של המאה ה-18 ועד לפטירתו בשנת 1830[11].

ר' אהרן משה חדקל

במכתב בעיתון המליץ מיום ט"ז טבת תרמ"ג מופיע שמו בתואר "העובד במשרת הרבנות דקיר"ה פה קריסלאווקא". גם במודעה בעיתון זה מיום ג תמוז תרנ"ב הוא חתום כ"רב מטעה"מ פה קריסלאווע".

•

בשו"ת משיב דבר חלק א סימן יט נדפסה תשובה "להה"ג אב"ד דק"ק קריסלאווע".

11. הנכתב בהמשך שם שהרב משה קליצנר מוואַרקליאן שימש כאן כרב נראה כטעות. ואולי נפלה טעות זו מהעתקה מיחס אבות אות צו שחותנו של הר"ר יוסף רבינסון (הנ"ל) היה "הנכבד וירא אלקים מאד ר' משה מוואַרקלאן שהי' מפורסם בשם ר' משה קרעצמער".

רוגאי

הר"ר יצחק קגן

נולד ביום י טבת תרע"ג (20 בדצמבר 1912) בטוקומס. למד בישיבות ראדין וסלבודקא, והוסמך להוראה על ידי רבה של ריגא הר"ר מנחם מענדל ז"ק.

כיהן מיום כ"ד כסלו תרצ"ד[1] (12 בדצמבר 1933) כרבן של העיירות רוגאי, טילזה (טילז'י) ובערזפילס.

לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 231.

1. ברשימת הארכיוו משנת 1939 הוא עדיין מכהן כרב בכל העיירות הללו.

רזקנא / רעז'יצא

עיר נפה במרכז לאטגאלע

הר"ר יונה בן הר"ר יהודא מן

מכונה בשם ר' יונה פוטאשנא.

נולד כאן בשנת תקנ"ט (1799).

שימש כאן כדיין ומורה הוראה עד שנת תר"ז (1847), אז עבר לכהן כדיין בחרסון.

ביום א מרחשון תרי"ט (1958) עלה לארץ ישראל והתיישב בירושלים, שם נפטר ביום י"ב שבט תרכ"ג (1 בפברואר 1863) ומנוחתו בהר הזיתים בירושלים.

אנציקלופדיה לחלוצי הישוב ובוניו ב עמ' 928, ושם עליו באריכות.

פ"נ
ר' יונה
ב"ר יהודא
מרעזיצע נלב"ע
יב שבט תרכג
תנצבה

* רעזעקנע / רעזיצע / רעזיצא / רזיצא / רעז'יצה / רעזשיצע / רעזעצע / רזיצע / רזיצה / רוזיטן.
יש שטעו והחליפו בין עיר זו לעיר רעציצע שברוסיא הלבנה, למשל בזכרון לבני ישראל עמ' קע.

הר"ר אהרן עזריאל בן הר"ר אברהם יצחק יאפעט

חתנו (בזיווג שני) של הר"ר דוב בער יפה רבינוביץ מטורץ, הרב בקארליץ' ואוטיאן.

כיהן כרב עד לפטירתו בשנת תרכ"א (1861).

בשו"ת ציוני נדפסו תשובות אליו בחלק א סימן כד ובסימן כו בקשר לשאלה שלו "ע"ד השוטה משה מרדכי מפרייל" שהר"ר יהודה ליב בטלן רבה של דווינסק סידר לו גט, "והנה ראש המדברים בזה הי' ידידנו הרב הגדול דק' רעזיצא יען כי האשה הנ"ל היא מדיירי ק"ק הנ"ל וערך ע"ז תשובה אחת מצדד לאוסרה לאשה הנ"ל שלא תנשא בג"פ הנ"ל. ובא תשובתו ליד הרב הגאון דק"ק פאלצק וערך ע"ז תשובה ארוכה ושלח ליד הרה"ג דק' רעזיצא מראה פנים להתיר בחריפות ובקיאות. ושלח אלי ידידי הרה"ג מהר"ע כל ההעתקות דידי' ותשו' הרה"ג דפאלצק. ע"כ הוכרחתי להעתיק מקודם תשו' הרה"ג הנ"ל יחי' כדי שיובן תשובתי היטב".

מכתבו של "הרה"ג דפאלצק", הר"ר אליהו יוסף ריבלין בעל התורת חסד, אל אדמו"ר הצמח צדק מיום י"ג אדר תרי"ז הנדפס ביגדיל תורה (נ.י. קובץ לב סימן ה) עוסק באותו עניין[1].

בציוני שם סימן לט: "אלו השני דברים השיבני הרב הגדול מו"ה עזריאל". גם בחלק ב המחבר נושא ונותן עמו בהלכה (סימנים א-ב, ה-ו).

שו"ת זכר יהוסף אורח חיים חלק א, מגילת היחש (בסוף הספר) עמ' 212 אות ה. די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 76 בהערה. יחס אבות אות צ ושם פרטי יחוסו. אנציקלופדיה לחלוצי הישוב ובוניו א עמ' 126.

הר"ר יצחק בן הר"ר נפתלי ציוני

נולד ביום כ"ב תמוז תקפ"ה (8 ביולי 1825) בלוצין, לאביו רב העיר. בזיווג שני חתנו של הר"ר יוסף רבינסון, רבה של קריסלאווא.

היה דיין בפולוצק במשך כחצי שנה, ובשנת תרי"ד התקבל לרב בקריסלאווא. כיהן כרב 7 שנים עד שנת תרכ"א (1854-1861), אז התקבל לרב ברעז'יצא ועל שמה נקרא ר' איצעלע רעז'עצער.

כיהן כאן עד לפטירתו ביום כ"ה שבט תר"ס (25 בינואר 1900) וכאן מנוחתו.

מחבר שו"ת עולת יצחק חלק א (ווילנא תרמ"ה), חלק ב (שם תרנ"ז), שם מצטט

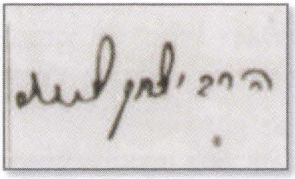
1. וכבר העיר ר' יהושע מונדשיין במבוא לשו"ת זכר יהודה (הוצאת מכון אהלי שם תשנ"א) הערה 40 שלא צויין ביגדיל תורה לשו"ת ציוני הנ"ל, שם מעתיק כל אריכות תשובת התורת חסד בזה.

בכמה מקומות את שולחן ערוך אדמו"ר הזקן בעל התניא ואת שו"ת צמח צדק. בחלק א סימן כא מצטט גם מלקוטי תורה שיר השירים, ובסימן עב מצטט מאגרת התשובה שבתניא.

תשובה אליו בעניין היתר עגונה נדפסה בשו"ת צמח צדק[2] אבן העזר חלק א סימן עד, והשו"ת שלו בזה בספרו הנ"ל (חלק א סימן קצב).

תשובה נוספת אליו בזה בשו"ת נחלת דוד סימן מב. עוד תשובה בזה נדפסה בשו"ת בנין של שמחה אבן העזר סימן ו. גם אחיו כתב לו תשובה בזה, ונדפסה בשו"ת ציוני חלק א סימן לד[3].

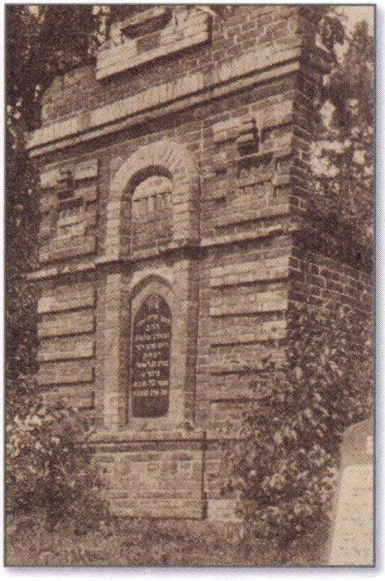
הסכמות ממנו: מעיל שמואל חלק א (ווילנא תרנ"ז), דרש משה (ווילנא תרס"ג), מסכת כלה רבתי עם ביאור מעין גנים (לש"ב הר"ר ישראל זעליגמאן, ווילנא תרנ"ד).

בלוח שנה לשנת ת"ש של הקהילה ברזקנא (אלמאנאך קאלענדאר געווידמעט דעם יידישן קיבוץ אין רעזעקנע, עמ' 47) נדפס מאמר עליו ובו נכתב שכשגר בקריסלבה, בהיותו שם בסביבה חסידית, התקרב לחסידות ואחר כך הביא נטייה זו גם לרעז'יצא. למד הרבה חסידות ובמיוחד ספר התניא, והנהיג ברזקנא בבית המדרש "הירוק" שבו התפלל מנהגים חסידיים כמו הקפות בליל שמיני עצרת ועוד.

מגילת יוחסין אות לד-לה. יחס אבות אות צא-צג (ושם נדפסה צוואתו). עיתון המליץ מיום כ"ב אדר א תר"ס.

---

2. במפתחות לשו"ת צמח צדק עמ' קסט נכתב שהיה מ"ץ ברציצא, וכמובן צריך להיות: רעז'יצא.
3. ובהמשך שם כותב: "כמה שנים אחר כתבי זאת יצא לאור הדפוס ספר צ"צ החדש מאדמו"ר הגאון החסיד מוהרמ"מ מליבאוויטש זצ"ל ומצאתי שם בח"א סי' ע"ד זו השאלה גופא בזה"ל ע"ד העגונא זה י"א שנים שנטבע בנהר דווינא ובתחלת טביעתו נחבט בדף אחד בכח כו' (מפורש דזה השאלה גופא בעת שהתיר אחי הרב נ"י שלח א' מקריסלאווע לאדמו"ר ולא נזכר לא שם השואל ולא תשובתו אליו ורק רשם זה לעצמו..)", ובהמשך מפלפל בדברי הצמח צדק. אמנם בהערות לשו"ת צמח צדק הנ"ל מצויין שבכתב יד נכתב "להמ"ץ הרי"צ מקרעסלאווא", ואם כן אכן נכתב אליו ולא כמו שכתב בשו"ת ציוני.

על קברו היה בנוי אוהל ועליו נכתב:

ציון
לנפש צדיק וחסיד (?)
הרב
המאור (?) שלשלת
היחס מרנו (?) רבי
יצחק
בהרב הג[און] ר' נפתלי
ציוני
נפטר כ"ה שבט
שנ[ת] תר"ס ת'נ'צ'ב'ה'

הר"ר דוד צבי בהר"ר יצחק ציוני

נולד בשנת תרי"ד (1854) כאן לאביו הרב הנ"ל.

חתנו של הר"ר משה מעשל פלצינסקי, רבה של וישקי.

קרוב לעשרים שנה היה רב בעיר לוגא, פלך פטרבורג, ואחר כך התקבל כאן לרב בשנת תר"ס כממלא מקום אביו (על פי בקשת אביו בצוואתו).

בספרי אביו שו"ת עולת יצחק נדפסו תשובות אחדות אליו.

נפטר בגיל 50 בי"ט מרחשון תרס"ד (9 בנובמבר 1903).

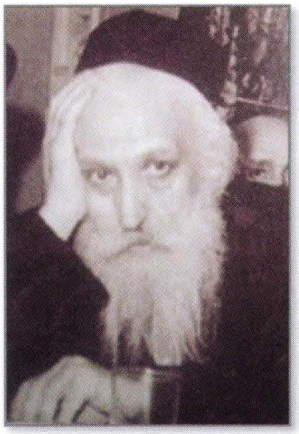
יחס אבות אות צד. אנציקלופדיה של הציונות הדתית ה עמ' 19.

הר"ר ישראל בן הר"ר שמעון יהודה ליב דושוביץ

נולד בשנת תרל"ז (1877) במאהילוב. למד בישיבת מיר.

כיהן כמגיד מישרים בלוחביץ שבאוקריינא, משם התקבל כאן לרב בשנת תרס"ד וכיהן בתפקיד זה 20 שנה עד קיץ תרפ"ד (1924-1904), אז היגר לארצות הברית.

כיהן כרב בברוקלין עשרות שנים, ושימש כיו"ר ועד הרבנים דניו יורק עד לפטירתו בי"ט כסלו תשט"ז (4 בדצמבר 1955) ומקום מנוחתו בבית החיים מאונט כרמל בקווינס נ.י.

מחבר הספרים משכנות ישראל (ווילנא תרנ"ט), השבת לקדשו (נ.י. תש"ב). בסוף ספרו זה נדפסו כמה ממכתבי הגאון רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק אליו.

בשו"ת צפנת פענח החדשות חלק א מכתבים מכתב טו נדפס מענה של הגאון הרוגצ'ובי אליו על שאלתו משנת תרע"ח אם לקבל הרבנות בעיר פסקאוו[4].

באגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש (חלק ה עמ' תנח) נדפס מכתב אליו ובו איחולי מזל טוב לרגל קבלתו כהונת הרבנות בבית הכנסת תפארת ישראל[5].

ב"ה ח' אלול תש"א
ברוקלין

כבוד ידידי עוז, הרב הגאון הנודע לשם תהלה ותפארת, משכיל על דבר טוב, בעל מדות טובות, וו"ח אי"א מוה"ר ישראל שי' שלום וברכה!

בזה הנני לברך את כבוד ידידי הרב הגאון שליט"א עם קהל עדתו הכבודה, ה' עליהם יחיו, בברכת מזל טוב לרגלי קבלתו את כהונת הרבנות למז"ט. יחזק השי"ת את בריאות כבוד ידידי ויאריך ימיו ושנותיו באהלה של תורה מרוב טוב בגשמיות וברוחניות, ולרגלי כבוד ידידי יתברכו כל מתפללי בהכנ"ס "תפארת ישראל", הם ביתם וזרעם, בגשם וברוח.

נאם פעמים רבות באירועים לטובת ישיבת תומכי תמימים. כשייסד אדמו"ר מוהריי"צ את חברת "עדינו" על מנת לארגן כינוסי תורה מזמן לזמן, בחר בו כאחד מחברי מועצת התורה של הארגון.

בזכרון לבני ישראל (עמ' קע הערה שג) כותב עליו: "בהיותו צעיר לימים נחשב

4. מקור מכתב זה בהספד של הרב דושאוויץ על הגאון בקובץ המסילה שנה א (תרצ"ו) חוברת ה-ו עמ' 10.
5. אולי נבחר אז מחדש, כי כיהן שם כרב יותר מ-30 שנה.

לעילוי, הי' למדן גדול ויר"ש, בבוא אדמו"ר מהריי"צ [לארצות הברית בשנת תר"צ] האט ער זיך געוואלגערט א גאנצן טאג מיט אלעמען והי' בא לפרקים קרובים. סיפר שהי' לו מכתב מכ"ק אדמו"ר מהרש"ב, גם בבוא אדמו"ר מהריי"צ בפעם השני' בתחילת מלחמת העולם השני', הי' בא להתוועדויות גם בימי החגים והי' הולך רגלי מוויליאמסבורג".

העבר גליון יב עמ' 170. אהלי שם עמ' 200. הפרדס טבת תשט"ז (חוברת ד) עמ' 27. ספרו השבת לקדשו. אגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ חלק ח עמ' תקח. תולדות חב"ד בארצות הברית במפתח השמות, ושם נסמן.

להלן מכתב מאגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ (חלק ט עמ' תלו):

ב"ה י"ז סיון תש"ח
ברוקלין

כבוד ידידי הרב הגאון הנודע לשם תהלה ותפארת
בתוככי גאוני יעקב וו"ח אי"א כש"ת מוהר"ר ישראל
שליט"א דושאוויץ

שלום וברכה!

קראתי הרצאת והכרזת התעוררות ידידי כת"ר אשר בלי ספק יתעוררו רבים משלומי אמוני ישראל ד' עליהם יחיו הכואבים ודואגים על דבר מצב הכשרות ויבואו בעזרה כספית הדרושה לסידור מצב הכשרות, וברכות מאליפות ברוח ובגשם יחולו על ראש ידידי כת"ר ועל ראשי העוזרים והמשתתפים בעזרתם הגשמי והרוחני להתברך הם ובני ביתם יחיו.

ידידו הדו"ש כת"ר מכבדו ומברכו.

משתתף בדינר (שני מימין) לטובת ישיבת תומכי תמימים המרכזית בניו יורק בשנת תש"ג עם אדמו"ר מוהריי"צ ואדמו"ר זי"ע מליובאוויטש

פ"נ בעלי ואבינו היקר הגאון שר התורה
רבי ישראל בהר"ר שמעון יהודה ליב
דושאוויץ זצ"ל
יד הציב לו בחייו בין גדולי התורה
שם לו בבקיאות בכל חדרי תורה ועוקר הרים וטוחנן בסברה
רב ריב התורה וחכמיה ולחם מלחמתה בעוז ובגבורה
את פיו הקדיש למוסר להפיץ אור תורה
למד לימד וקיים בנפש מסורה
שמש בקהילות גדולות ברוסיא ובמדינתנו יותר
מחמישים שנה ועמד בראש ועד הרבנים דניו יארק
רבתי עשרות בשנים הלך למנוחות י"ט כסלו
תשט"ז ....

הר"ר אהרן יהודה בן הרר"א ליב שולמן

שימש כדיין לצדו של הרב דושאוויץ הנ"ל.

נפטר ביום י"ז תמוז תרפ"ד (19 ביולי 1924) וכאן מנוחתו.

מכתב ד"ת ממנו "ללמד תועים בינה" נדפס בהפסגה חוברת ב קובץ רביעי (עמ' 22) מתאריך ד ניסן תרנ"ז.

מופיע גם בפרנומרנטן שבתחילת ספר פחד יצחק (ווארשא 1885).

פ"נ
איש חמודות מצויין
במעלות ובמדות תרומיות
תמיד יומם ולילה בתורה עמל והגה
ציציה ופרחיה הרבה
הרב הגדול מעוז ומגדול
כש"ת מה"ר אהרן יהודה
בהר"א ליב שולמאן זצ"ל
נשמתו עלתה בטהרה למרום
שבעה עשר בתמוז תרפ"ד
תנצב"ה

הר"ר ליב פערל

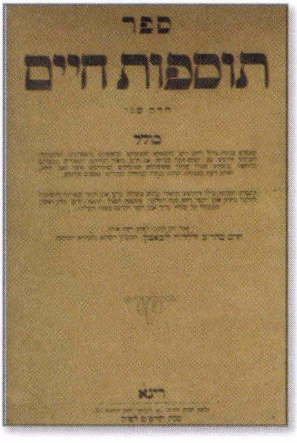
נודע כ"דיין מרז'יצע".

פנקס הקהילות עמ' 234.

הר"ר חיים בן הר"ר ברוך לובוצקי

נולד בשנת תר"מ[6] (1880) בקובנא.

הוסמך להוראה על ידי הר"ר שלמה הכהן מווילנא והר"ר חיים יהודה סאסניצער מסמרגון.

משנת תרס"ה כיהן כרב בקאבילניק, פלך ווילנא, ומשנת תרע"ג (1913) כיהן כרב כאן.

נספה בשואה עם בני קהילתו בחודש מנחם אב תש"א (סוף חודש יולי 1941).

מחבר ספרי תוספות חיים על שולחן ערוך אבן העזר (חלק א ווילנא תער"ב, חלק ב ריגא תרפ"ט).

בשו"ת תשובה שלמה חלק ב אבן העזר (סימנים יב, יג, כז) נדפסו תשובות אליו.

6. לפי לטביה בתי כנסת ורבנים - בשנת תרל"ז.

מכתבו על מצבו לאחר מלחמת העולם הראשונה ובקשת עזרה להדפסת ספרו נדפס בזכרון בספר (עמ' 270 ואילך).

אהלי שם עמ' 160. פנקס הקהילות עמ' 235 ועמ' 241. ספרו תוספות חיים חלק א ב"דברים אחדים" שבתחילת הספר.

ווי הרב לובאצקי האט זיך מוסר נפש געווען פאר די רעזעקנער אידן אין די צייטן פון מהומות און אקופאציעס

די ארץ האָט שוין פיינטשאפֿט נרייט פון זיך אין רעזעקנע נאָר אינגיכן צו א וועלט־נער פּיערוגג — צום רעם 25 יאריקן יובל פון חשובן רעזעקנער רב תרח"ס ר' חיים לובאצקי שליט"א.

וועגן רעם מהות און פּערזענלעכקיט פון יובילאר און זיין נאָטען איז דער רבנישער וועלט אויך אויסער לאטוויא האָבן מיר שוין אָנגעהויבן בשפּרו.

כראי איז אָבער אויך אָפּצושטעלן זיך אף די אופּמוען פון הרב לובאצקי און זיינע דערפאָלגרייכע השתדלותן אין די צייטן פון מהומות און אָקופּאַציעס, האט רעזעקנע האט דורכגעמאכט אין משך פון די גרויסע יארן פון מלחמה און רעוואָלוציע.

בשעת א יוסב אוהל, האָט ער אָבער צוליב צרות הכלל נאָכן אפּ זיך נעמוזט אפּ־ריסן פון דער נטרא און אַרויפֿצוֹן זיך קלאָפן אין די טירן פון א פּלאָץ צוזרים, ארויס־מרפּזירט תי א פּליין יופּר פּאר די רעזעק־נער ארץ מי בא די רישעס פון דער צא־ריסקער שרמי, סי בא די רישעס אָקופּאַנטן און אויך בעת דער בּאלשעוויסטישער מסשלה אין שמאָם.

נים איינמאָל, נאָר אין די מהומה־יארן רי רעזעקנער בתי־סוחרים נעשאָנטן אין נרוים סכנה: די רישען האָבן נים אַ־דערש נעוואָלט זי פּארהאנדלען אין שפּי־מאָלן אין די באלשעוויקעס בראש סיען דאן נום באָאָנטן פּארויצער פון רעזעקנער מא־חש פּינקלמאן האָבן זי סתם נעוואָלט ליק־אויסנעפּוקט אין פּראָקאס או די פּאָאקס ואלן אין דער פּסח־וואך נעמיינט וועלן אין בּרוים, נאר אין קאַרטנע מעל אין ניו היינט נעדיינקט מען נאָך אין רעזעקנע די ראויקע היסטאריש לחמה קנוא — די קא־רטנע מצות, האט זיינען אָבער דאן נעהאָן ויסקר זי דער בּעסטער וקטל מעל.

פון די אלע צרות האט הרב לובאצקין אין אויסנעקומען אָבצושרייבן, אין אבער בא־זונדערס הערט צו פּארצייכענען די בּאריכמע נוירות פון נעזנרא' נאוימאו אין 1916 יאר.

דער ראויקער נעזנרא' איז דאן נעהאָן דער באלבּאס אינער רעזעקנע. א צורר היהודים, האט ער זיך אריינגענטען אין קאָפ אויסצוראטען די ארן פון שמאם, היות זי פּארשיכורן די ארמי.

די נזירה ארויסצופּרייבן אלע אירן פון רעזעקנע איז שוין נעהאָן פּארטיק צו פּוב־לי־קירן. הרב לובאצקי האט דאן בפועל מסם מיט סכנות נפשות נעקאמירט פּאר דער אי־רישער באפעלקערונג אין אפּנעראפּטעט די אידישע רעזעקנע פון א מוראדיקער צרה.

די נעפּראכטע קאלעקע פּאקאָן זיינען נאר א מקצה שבמקצה פון דער לאנגער רי פּתרלניהן האט רעם רב אין אויסנעקומען אין ינע יארן אויסצוזירן פּאר דער רעזעקנער קרה, וקלכע חיוס מאקע ארצע ארוים אר אפּריכטיקע ראקאָרקים צום חשובן רב, פּארואנדלנריש זיין יום־טוב אין אַלנעמיינע שמחת פון אלע אירן אין רעזעקנע. ז־ן.

הרב לובאצקי

עיתון היינט א אדר ב תרח"צ

רעזעקנע באקומען אף ראש השנה א מקוה

(פון רעזעקנער „היינט"-קארעספאנדענט)

דער פעלן פון א בית־טבילה אין אזא קי־
נוין וי רעזעקנע האט אפגעקלונגען וויט אין
אנדערע שטעט.

מיט א קורצער צייט צוריק איז רעזעקנע
באזוכט געווארן צוליב דעם ענין פון ריגער
רב הרה"ג כהן.

ניט קוקנדיק אף אלע אספות, האט זיך
דער ענין פון ארט ניט געריכט, קיין נעלט
איז ניט נקוואדן.

דער רעזעקנער רב הרה"ג לוינאצקי, וואס
האט די נאנצע צייט ניט אויפהערט מעורר
זיין דעם עולם אין דעם ענין, האט לעצטנס
ניט קוקנדיק אף זיין שוואכן נעזונט זיך נע־
נומען צו דער זאך מיט א באזונדער מסירת
נפש און עס איז אים אויך נעלונגען די זאך
אין א נעוויסער מאס צו אַרדנען, אזוי אז די
מקוה איז נאָרדינס נעשלאָסענעם מרחץ קען
באַנוצט ווערן פון דער אירישער באפעלקע־
רונג שוין פון ראש השנה אן. ?—?.

א דאנקזאגונג פון רעזעקנע.

די רעליגיעזע קריין פון רעזעקנע דריקן
אויס זייער הערצלעכסטן דאנק און אנערקע־
נונג לכ"ק אדמו"ר מלובאוויטש שליט"א פאר
זין אופטרקואסקיט צו ארדנען בא אונז אין
שטאט א בית־הטבילה, וועלכע פעלט בא
אונז א לאנגע צייט.

מיט אייניקע וואכן צוריק איז דורך כ"ק
אדמו"ר שליט"א נעשיקט נעוואָרן צו אונז
וועגן דעם ענין ר' אלי' חיים אלטהויז פון
ריגע, וועלכער האט בא אונז פארפראכט
אייניקע טעג און בא דער טימהילף פון הינן
בע"ב הנכבד ר' נפתלי טייץ און נאך אייניקע
בע"ב אין די זאך אופצומאכן נעוואָרן און אף
ראש־השנה איז שוין נעווען א מקוה.

מיר ווילן האפן, דאס פאר די היגע
עסקנים און פארשמייער וועט דאס זיין א
בישפיל, אז „אין לך דבר, העומד בפני
הרצון" און דער ענין, וועלכער פארערט נאך
פיל אויסנעפסרונג און ארבעט וועט שוין
איצט נעמאכט ווערן דורך היגע כחות.

די קרישטע נדבה אף דעם איז צוגעשיקט
נעוואָרן צו אונז פון כ"ק אדמו"ר שליט"א.

נפאי רמנין דריבש

אברהם אנשעלעוויץ

מורה מתנין ריבש **מרדכי שפירא**

משה בר' יחיאל **קאוונאט**

בית־המדרש רופטרל.

היינט ח-י"ד תשרי תרח"צ

הר"ר משה שקרוטה (סקארוטא / סקארוטע)

נולד כאן ביום כ"ג שבט תרמ"ט[7] (25 בינואר 1889). למד אצל הגאון רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק והיה נאמן ביתו ומזכירו[8].

חתנו של הר"ר משה מרדכי עפשטיין, ראש ישיבת סלבודקא.

כיהן כרב כאן מיום ד ניסן תרע"ו (7 באפריל 1916). בשנת תרח"צ (סוף 1937) עבר לכהן כרב בסלבודקא.

נספה[9] יחד עם בני משפחתו בחודש תמוז תש"ד בזמן חיסול הגטו בקובנא.

יהדות לטביה עמ' 418. פנקס הקהילות עמ' 237. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 240.

הר"ר חיים בן הר"ר יוסף שכנוביץ

נולד בשנת תרס"ז (1907) בעיר סוויאדושץ', ליטא, לאביו רב העיר, שכיהן גם כרב בפלונגיאן.

למד בישיבת טלז.

בזיווג ראשון חתנו של הר"ר דוב אריה אולשבנג, רבה של גריווא וקרסבה. אחרי חתונתו התקבל כאן לרב.

בשנת תרצ"ג (1933) התמנה לראש ישיבת בית יוסף נובהרדוק בדווינסק. נשא ונתן בלימוד עם הגאון הרוגצ'ובי והוסמך על ידו להוראה. כן הוסמך על ידי רבו הר"ר יוסף ליב בלאך, רבה של טלז.

---

7. בדברי אפרים להר"ר אפרים אשרי נכתב שנולד בשנת תרמ"ח.
8. ביהדות לטביה נכתב שלמד אצל הר"ר איצעלע ציוני, רבה של רזקנא. אבל יש להעיר שהיה רק בן 11 בזמן פטירת ר' איצעלע.
9. יסור יסרני ב עמ' 487 ואילך ובמקורות נוספים. וראה שם דרשתו בראש השנה האחרון לחייו בגטו. בפנקס הקהילות עמ' 237 נכתב בטעות שנרצח בקיץ 1941 בידי פורעים מקומיים.

בשנת תש"ז הגיע לארצות הברית והתקבל כרב בקהילת משנה וגמרא בשיקאגו.

נפטר בשיקאגו בשבת פרשת משפטים כ"ה שבט תשכ"ח (24 בפרואר 1968), והובא למנוחות בבית החיים זכרון מאיר בני ברק.

מחבר ספרי תוספות חיים על הש"ס.

תולדותיו נדפסו בכמה מקומות[10].

הקדמה לספרו תוספות חיים על מסכת מנחות (ושם שנולד בעיר טלז). תולדות אנשי שם (ניו יורק תש"י) עמ' 137.

פ"נ הרב הגאון הגדול מופלא בחסד
ומרביץ תורה ברבים
מוהר"ר
חיים שכנוביץ
בן הרב הגאון מוהר"ר יוסף זצ"ל
יליד שוואדאסץ בליטא
רב דביהכ"נ משנה וגמרא
בשיקאגו ארה"ב
מלפנים רב בעיר רעזיצע
וראש ישיבת בית יוסף בדוינסק
מחבר ספרי תוספות חיים
ששה חלקים על מסכתות הש"ס
שקדן עצום במסי"נ כל ימיו
בגלות וביס[ו]רים כבימי הרוחה
מסר נפשו על הרבצת התורה
הקים מוסדות תורה ויראה
ובעל נפש רחבה בפזרונו
ובצידקותיו לתורה וללומדיה
שם אמו חי' רחל ע"ה
נפטר לב"ע כ"ה שבט תשכ"ח
תנצב"ה

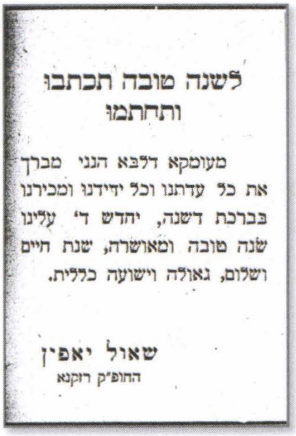
10. בלטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 245 נכתב שנולד ביום י"ט מנחם אב תרס"ו (10 באוגוסט 1906), ומאוקטובר 1938 שימש כעוזר הרב בקרסבה (שם כיהן חותנו כרב). אבל ברור שהיה זה רק לצורך קבלת אשרת שהיה וכדומה, כי בתולדותיו מוזכר שהיה ראש ישיבה בדווינסק משנת תרצ"ג במשך 9 שנים, עד מלחמת העולם השניה.

אחולנו הלבבים לך ידידנו הרחיג **חיים שכנוביץ** נ"י
לנשואיך, את בת הרב הנאון דקורסבה, מרת **שרה**
אלשבנג תיי,
האחים פנחס ואלחנן טייץ.
ריגה.

אונזער שטימע
א אלול תרצ"ב

ספר
תוספות חיים
חידושים עכארים על מסכת נדרים
חיים שכנוביץ

הר"ר ישראל שאול יאפין

לשנה טובה תכתבו
ותחתמו
מעומקא דלבא הנני מברך
את כל עדתנו וכל ידידנו ומכירנו
בברכת דשנה, יהדש ד' עלינו
שנה טובה ומאושרה, שנת חיים
ושלום, גאולה וישועה כללית.
שאול יאפין
החופ"ק רזקנא

נולד ביום א מרחשון תרמ"ו (10 באוקטובר 1885) בעיירה ראסני, פלך מוהילוב.

חתנו של הר"ר דוד פיינשטיין, רבה של סטארובין ואוזדא.

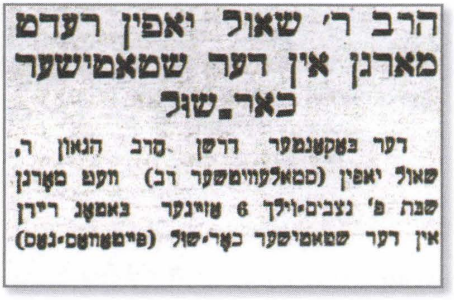
כיהן ברבנות בראסיין, חסלאוויץ ובסמילאוויץ, ומשנת תרח"צ (אחרי עזיבת הר"ר משה שקרוטה) כיהן כאן ברזקנא[11].

נספה בשואה עם בני קהילתו בקיץ תש"א (1941).

תשובה אליו מגיסו הר"ר משה פיינשטיין נדפסה בספרו אגרות משה יורה דעה סימן רה.

יהדות לטביה עמ' 391. פנקס הקהילות עמ' 237. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 245.

11. בלטביה בתי כנסת ורבנים נכתב שב-3 בינואר 1938 התקבל לעוזר הרב, אבל זהו רק רשמית, ולפועל כיהן כרב.

הרב ר׳ שאול יאפין רעדט
מארגן אין רעד שמאמישער
כאר־שול

רעד פאקטאמער דרשן הרב הגאון ר׳
שאול יאפין (סטאלאוויטשער רב) וועט מארגן
שבת פ׳ נצבים־וילך 6 אויגער באמאג ריידן
אין רעד שמאמישער כאר־שול (פיטשחטם־נעמ)

עיתון היינט כ״ד אלול תרצ״ו

•

באחד המקורות נכתב שהר״ר דוד נח קאוונאט (רבה של באלווי) היה רב ברזקנא[12].

12. ידישע שטעט שטעטלעך און דארפישע ישובים עמ׳ 24. אבל לא מצאתי זאת במקום אחר.

רבנים מטעם הממשלה

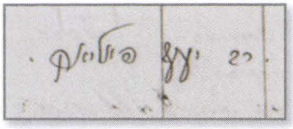
ר' יהודה ישכר גיטעלסאהן

רב מטעם הממשלה במחוזות רעז'יצא ולוצין, מופיע בספרי הרישום בשנת 1875.

חתום גם כרב רשמי בספרי הרישום של קהילת וילאקי בשנים תרל"א-תר"מ (1871-1880).

מופיע ברשימת הפרנומרנטן שבסוף שו"ת ציוני חלק א (ווילנא תרל"ה).

ר' יעקב פולק (פוליאק)

שימש כרב מטעם הממשלה עד פרוץ מלחמת העולם הראשונה.

מופיע בספרי הרישום כאן משנת תר"נ (תחילת 1890). חתום גם כרב בספרי הרישום של קהילת רייביני (ריבנישקי) ושל קהילת וארקליאן משנת 1889 והלאה.

משום מעשה שהיה, התחיל רבינו בעל השו"ע והתניא למכור או ליתן התניא בכבודו ובעצמו. כשבאו משלחות מעיירות שונות לקנות התניא היה רבינו בעצמו מעריך כמה ספרי תניא נחוץ לעיר זו או זו, והיה אומר: לעיר זו מספיק שלשה ספרי תניא או ארבעה או יותר או פחות. פעם באו מעיר רז'יצא פלך ויטבסק (לא להחליף על רציצא פלך מינסק) ואמר אז כ"ק רבינו שעיר רז'יצא אינו צריך לתניא. [הלקח והלבוב, סיפורים]

בירת לטביא, עיר נמל בוידזמה (ליפלאנד)

הר"ר משה בן הר"ר יחזקאל מ"ץ

נולד בקורלאנד בשנת תק"כ ונפטר בשנת תקצ"א (1760-1831)

מוזכר במסמך משנת תקע"א (1811) כרב. בנוסף, שימש גם כחזן שני וכשמש. מילא גם תפקיד של צנזור ממשלתי לספרי קודש עבריים, וחתום כצנזור בספר הדרת זקנים (דובראוונא תקס"ב), אבל לא נראה שהיה רב חשוב ומכובד.

מוזכר בפרנומרנטן שבתחילת ספר דרך סלולה (ווילנא תקפ"ו) "הרב המאה"ג מ"ו משה במו"ה יחזקאל".

עיתון היינט י"ד אייר תרצ"ו. רבעון העבר א עמ' 74. בשני מקורות אלו מוזכר שמו משה יחזקאל. (באיזהו מקומן נזכר שהיה כאן בריגא ובקייב רב בשם משה יחזקאל מאנדלשטם).

הר"ר אהרן בן הר"ר אלחנן עלקאן

תלמידו של הגאון רבי חיים מולוז'ין.

כיהן כרב בגולדינגן ובבאוסק, ומשנת תקצ"ב (1832) כרב בריגא עד לפטירתו בשנת תרי"א (1851).

מחבר ספר מנחת אהרן בדיני שו"ב והלכות טריפות (קניגסברג תרי"ט).

מוזכר בפרנומרנטן שבתחילת ספר עטרת שאול (ווילנא תר"ב).

די געשיכטע פון די אידן אין לעטלאנד עמ' 83. עיתון היינט י"ד אייר, ח' תמוז תרצ"ו.

* ריגה / ריגע.

הר"ר יעקב אליהו בן הר"ר אביגדור ריבלין

נולד בשקלוב בשנת תקפ"ג (1823), לאביו רבה של קרייזבורג.

חתנו (חורגו) של הר"ר אהרן הנ"ל וממלא מקומו. בזיווג שני גיסו של הר"ר אורי ליפמן פרידמן, רבה של פרידריכשטט.

נפטר בריגא ביום י"א ניסן תרמ"ב (31 במרץ 1882).

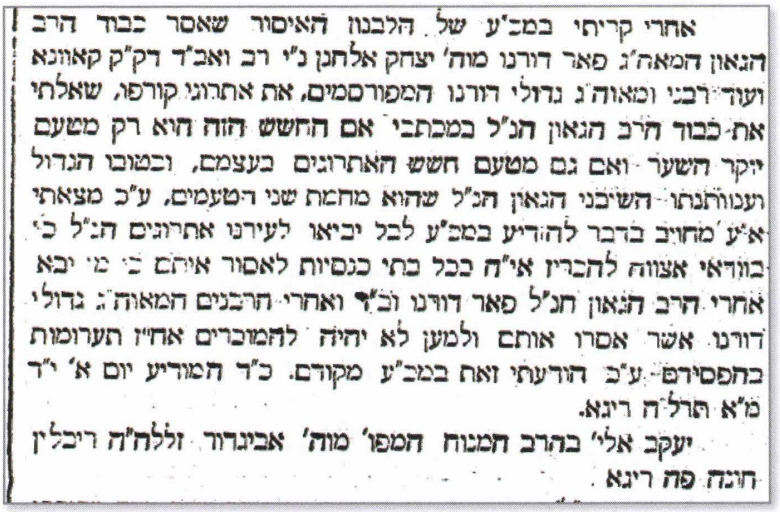
נשא ונתן עם הר"ר יעקב בנדטמן רבה של בויסק בענייני מקוואות בשו"ת זכרון יעקב סימן טז (ואולי גם סימנים כו-כז).

בספר מנחת אהרן של חותנו הנ"ל נדפסו בשמו דברי פתיחה.

מוזכר גם בשו"ת זכר יהוסף חלק ג סימן קנו (בשם "המ"צ דריגא").

ספר רישום נישואין ריגא שנת 1871. ספר רישום הפטירות ריגא שנת 1882. בספר היחס ריבלין מס' 311 נכתב שנפטר ביום י"ב ניסן.

בכתב עת הלבנון מיום כ"ד מנחם אב תרל"ה (25 באוגוסט 1875) נדפס מכתבו מיום י"א מנחם אב תרל"ה נגד השימוש באתרוגי קורפו:

אחרי קריתי במכ"ע של הלבנון האיסור שאסר כבוד הרב הגאון המאה"ג פאר דורנו מוה' יצחק אלחנן נ"י רב ואב"ד דק"ק קאוונא ועוד רבני ומאוה"ג גדולי דורנו המפורסמים, את אתרוגי קורפו, שאלתי את כבוד הרב הגאון הנ"ל במכתבי אם החשש הזה הוא רק משעם יקר השער ואם גם מטעם חשש האתרוגים בעצמם, ובטובו הגדול ועמוקתנתו השיבני הגאון הנ"ל שהוא מחמת שני הטעמים, ע"כ מצאתי א"ע מחויב בדבר להודיע במכ"ע לבל יביאו לעירנו אתרוגים הנ"ל כי בוודאי אצווה להבריז אי"ה בכל בתי כנסיות לאסור איתם כי מי יבא אחרי הרב הגאון הנ"ל פאר דורנו וכ"ף ואחרי הרבנים המאוה"ג גדולי דורנו אשר אסרו אותם ולמען לא יהיה להמוכרים אחיז התרומות בהפסידם ע"כ הודעתי זאת במכ"ע מקודם. כ"ד המודיע יום א' י"ד מ"א תרל"ה ריגא.

יעקב אלי' בהרב חמנוח המפו' מוה' אביגדור זללה"ה ריבלין חכמה פה ריגא.

הקדמת הרב ריבלין לפנקס דתלמוד תורה של בית הכנסת סאלדאטן שול [אנשי חיל] שנת תרכ"ז

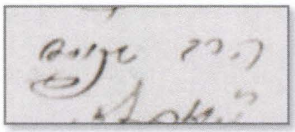
הר"ר משה בן הר"ר יהושע אייזיק שפירא

נולד בשנת תקצ"ח (1838) בעיר קלווריא בליטא לאביו (המכונה ר' אייזל חריף) שכיהן שם כרב, ואחר כך רב בקוטנא, טיקטין וסלונים. למד אצל אביו.

בערך בשנת תרכ"ח בהיותו בגיל 30 התקבל לרב בועקשנא, ומשם התקבל לרב בווילקומיר, שם כיהן ברבנות כעשר שנים.

כיהן כרבה של ריגא משנת תרמ"ב[1] עד לפטירתו בשנת תרע"א (1882-1910).

מחבר הספרים: פני משה חלק א על מסכת פסחים (ווילנא תרל"ב), פני משה, ביאור על הגדה של פסח (ווארשא תרנ"ה), דרשות מהר"ם (פיעטרקוב תר"ס), ברכת משה, ביאור מקראי קודש מנ"ך (פיעטרקוב תרס"ט), כן הדפיס את חידושי אביו עמק יהושע עם חידושיו בשם שפת העמק (פיעטרקוב תרנ"ו).

ספר
דרשות מהר"ם
דרושים לשבתות ולים
יהושע אייזיק זל
פיעטרקוב
Сеферъ ДРОШЕСЪ МАРАМЪ

הסכמות ממנו: מדרש רבה על שיר השירים עם ביאור כנפי יונה (ווארשא תרל"ו), פרי אשל (ווילנא תרל"ז), מלחמת אהרן (ווילנא תר"מ), פרי יוסף (ווילנא תרמ"ו), בנין יהושע (ווארשא תרנ"ח), מאירי הלכה (חלק א ירושלים תרנ"ו, חלק ב שם תרנ"ח בערך), ברכת אברהם חלק א (ווילנא תרנ"ט, חזרה ונדפסה בחלק ג ווארשא תער"ג), מנחת יעקב (ניו יורק תרס"א), מגן התלמוד (ווארשא תרס"ב), ספר המדריך (פרסבורג תרס"ב), מגן דוד (ווארשא תרס"ה), משיב נפש (ווילנא תרס"ו), שאילתות רב אחאי גאון עם פירושים שאילת שלום ושואל כענין (ווילנא תרס"ח), יד אהרן (ווארשא תרס"ט), שם הגדולים השלישי (ווילנא עת"ר), חמש ידות ובשערי זבח (ירושלים תער"ג).

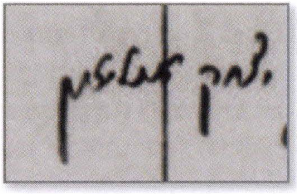
---

1. בפנקס הקהילות עמ' 251 נכתב שהתקבל לרבה של ריגא בשנת 1886 - תרמ"ו, וכן הוא באישים וקהילות עמ' 460. אבל גם בעיתון המליץ 21 בינואר 1884 הוא כבר מוזכר כרב כאן.

חתום יחד עם אדמו"ר מוהרש"ב מליובאוויטש על "קול קורא" מחודש מרחשון תרס"ח תקנה בעניין השחיטה[2].

נפטר בריגא ביום י"ט כסלו תרע"א (20 בדצמבר 1910) וכאן הובא למנוחות[3].

דור רבניו וסופריו חלק ד עמ' 37.

הר"ר ראובן יצחק בהר"ר יקותיאל זיסל איליאן

אביו שימש כרבה של קליקול בליטא[4].

כיהן כרב ומו"צ בריגא עשרות שנים[5].

נפטר ביום כ"ט ניסן תרע"ה (14 באפריל 1915).

תשובות אליו בשו"ת זכר יהוסף אורח חיים חלק א סימן קכט "להרב ר' ראובן יצחק בן הרב דקלקאל וכעת הוא מ"מ ומ"ץ בריגא", ובחלק ג סימן קצד. כן נדפסה תשובה אליו בשו"ת משיב דבר חלק ב סימן נה[6].

בספר הדרת צבי להר"ר לוי אווצינסקי (פיעטרקוב תרע"ד) נדפסה הסכמה ממנו.

מוזכר בפרנומרנטן שבתחילת ספר תפארת שאול חלק א (פיעטרקוב תרנ"ט).

די געשיכטע עמ' 94. עיתון הצפירה מיום ל ניסן תרע"ה.

הר"ר שלמה דוב בן הר"ר גדליהו הכהן שפרינץ

נולד ביום א אדר תקצ"ט (15 בפברואר 1839) במעזריטש. למד שנתיים בולוז'ין.

חתנו של הר"ר אברהם, רבה של קריניק.

בשנת תרכ"ט התקבל לרב בסידרא, פלך הוראדנא, שם כיהן ברבנות שלוש שנים.

---

2. שו"ת תורת שלום סימן לד.
3. ספר רישום הפטירות של קהילת ריגא (שם נכתב ששימש כעוזר הרב של ריגא, אף שלפועל כיהן כ-25 שנה כרבה הראשי של העיר, כיוון שהיה בעיר גם רב מטעם הממשלה ולכן הוא לא נחשב לרב הרשמי).
4. וטעות הנכתב ביהדות ליטא ג עמ' 350 שהר"ר ראובן יצחק גם היה רב בקליקול.
5. מופיע לראשונה בספר רישום נישואין כאן כמסדר קידושין בחודש אלול תרמ"ה (אוגוסט 1885).
6. תשובה משנת תרל"ח, ומכנהו "מו"ץ דק"ק ריגא", ואם כן כבר כיהן אז ברבנות. וברשימת הפרנומרנטן משנת תרל"ו שבתחילת ספר נאום דוד (וילנא תרל"ו) נכתב "ר' יצחק מ"ץ".

כפר
שאלות ותשובות
לשד השמן
חלק א
וואַרשא
1910

אחר כך התקבל לרב בסופראסלא (סופראסלע) הסמוכה לביאלסטוק, אחר כך לרב בוויזנא[7] ובשנת תר"מ התמנה לרב בטארלי (טרלא), פלך לובלין, אחר כך שימש כמו"צ כאן בריגא בפרבר המוסקבאי (מוסקובסקער פארשטאט) ואחר כך כאב"ד בשאט, פלך קובנא.

בשנת תרמ"ט כיהן כרב בפרבר בפריז, ובחודש ניסן תרנ"ח (מרץ 1898) היגר לארצות הברית, שם שימש כרב במקומות שונים וכיהן גם כרב אב"ד במונטריאול, קנדה, ובבוסטון.

נפטר ביום ט"ו אייר תרפ"ט (25 במאי 1929) והובא למנוחות בבוסטון.

מחבר הספרים שו"ת לשד השמן (וואַרשא תרל"ט), כרם שלמה, דרשות (בוסטון 1912, שם נדפסו סמיכות להוראה שקיבל מרבנים רבים).

דור רבניו וסופריו חלק ה עמ' 108 (ושם שנולד בשנת תר"ן, אבל לא כך נכתב על אוהל קברו). הסכמות לספריו. חכמי ישראל דניו ענגלאנד. דברי נינו באתר http://kevarim.com/ rabbi-shlomo-dov-sprince.

נוסח השלט הקבוע על האוהל שהוקם על קברו:

הרב הגאון הישיש
שבעים שנות מורה צדק ורב
לעדות שונות בישראל היה
מתשעים שנות צדק הגבר
העיר ריגא אנשיה אנשי לב
דבקה בו בראשונה ולראשה הצג
ובעיר בוסתן [בוסטון] פגה זיו ההוד
בספריו היקרים טל תורתו הזיל
שנים המה לכבוד ולגאון עדי
פירושים נכוחים בכרם שלמה
רשם בלשד השמן פסקי הלכה

7. בהסכמת רבה של וואלקאוויסק לספרו לשד השמן משנת תרל"ה הוא כותב עליו "אבדק"ק וויזנא".

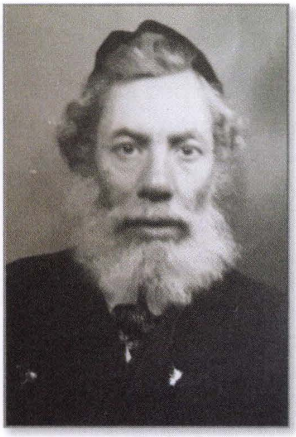

יהי זכר הרב שלמה דוב ברוך
נשמתו לגנזי מרמים תעלה
צדקו ותורתו יליצו בעדנו אמן
הרב שלמה דוב
בהרב גדליהו
הכהן
שפרינץ
נולד א' אדר תקצ"ט נפטר ט"ו אייר תרפ"ט
המשענת הזאת היא לזכר עולם ולהכרת
טובה
לחברי עדת בית הכנסת אהל יעקב במזרח
באסטאן
אשר היו למשען להרב שפרינץ כעשרים שנה

הר"ר יום טוב ליפמן בן הר"ר בן ציון וינברג

נולד בעיירה פילטנה בערך בשנת תרי"ג (1853). אמו בת הרב מרדכי ליכטנשטיין, רבה של טוקומס. למד אצל דודו הר"ר אליעזר ליפמן ליכטנשטיין רבה של טוקומס, ואצל הר"ר יהושע ליב דיסקין כשהיה רבה של שקלוב.

בשנת תרמ"ח (1888), בהיותו בערך בגיל 35, התקבל לרב ומו"צ בפרבר מיטוי בריגא (מיטאווער פארשטאט)[8], וכיהן כאן ברבנות עד לפטירתו ביום כ"ג אדר א תרע"ג (2 במרץ 1913).

הדרת צבי עמ' 18.

הר"ר אפרים בן הר"ר אברהם דוב גבאי

נולד ברעז'יצא ביום ל ניסן תרכ"ב (30 באפריל 1862) לאביו רבה של ווארקליאן.

חתנו של הר"ר אליהו איזראעליט, שו"ב בלוצין[9].

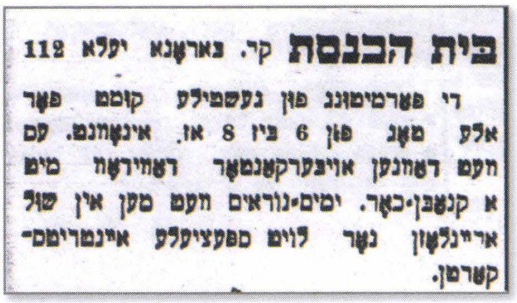
8. האזור שמעבר לנהר הדווינה.
9. ביידישע שטעט שטעטלעך און דארפישע ישובים עמ' 36 כותב שהיה חתנו של הר"ר אברהם דוב

שימש ברבנות שנים אחדות בעיר בלבירישוק (באלבירעשאק) פלך קובנא, ואחר כך כרב ומו"צ בריגא. שנים רבות שימש רבו של בית המדרש הנקרא לוויטנ'ס מנין ברחוב סובורוב[10] 112.

נספה בשואה.

אהלי שם עמ' 54. יהדות לטביה עמ' 377. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 228. שמות החותמים (פרנומרנטן) שבסוף ספר שולחן ערוך אורח חיים עם טעם מגדים ולקוטי מגדים חלק ב.

בית הכנסת קי. בארענא יעלא 112

רי פארטיטונג פון נעשפיילע קומט פאר
אלע טאג פון 6 ביז 8 או. אינאהנם. סם
חעם דאהנען אויבערקאמאר דאחירשה מים
א קנאבן-כאר. ימים-נוראים חעם מען אין שול
אריינלאזן נאר לוים ספעציעלע איינטריטס-
קארטן.

הר"ר שלום מנחם מענדל בן הר"ר יצחק אווין

נולד בערך בשנת תרכ"ז (1867) בדווינסק. נכדו של ר' וועלוול דיין מדווינסק וחתנו של הר"ר משה שפירא, רבה של ריגא.

כיהן כרב ומו"צ בריגא 38 שנים, בערך משנת תרנ"ז (1897) עד לפטירתו[11].

נפטר בריגא ביום כ"ג אדר א תרצ"ה (26 בפברואר 1935) והובא למנוחות בבית החיים שמערלי.

מוזכר בפרנומרנטן שבסוף ספר תפארת שאול ג "המ"ץ מפעטערבורגער פ[ארשטאט]"[12].

הספד עליו נדפס בספר שמחת חיים חלק ב עמ' סג.

ראובן, רבה של אנטאלעפט, וזו טעות - עיין באהלי שם עמ' 54 שגיסו היה הר"ר ראובן, רב בעיר אנטאליפט, והחליף את גיסו עם אביו.

10. כיום - רח' קרישיאנא ברונא.

11. מופיע בספרי הרישום כמסדר קידושין כאן מחודש תמוז תרס"ג (יוני 1903). בעיתון היינט לאחר פטירתו נכתב שכיהן ברבנות 44 שנים.

12. כיום זהו מרכז העיר, רחוב בריוויבאס.

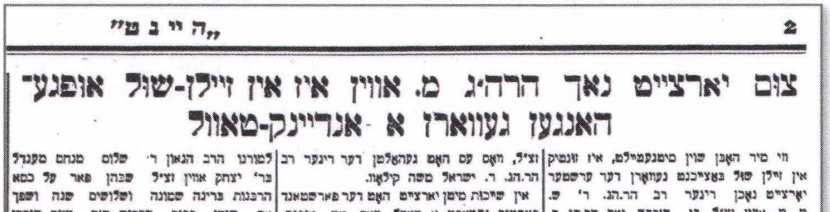
הרה"ג שלום מענדל אווין זצ"ל

די לוויה היינט 12 אז. באטאג פון טרויער־הויז

געשטארבן דער מענטש, נאך ווערטן נאנץ ריגע טרויערט

לרגל היארצייט הראשון שלו נקבעה טבלה לזכרו בבית הכנסת זיילן שול (ברחוב סטאבו 63) בנוסח דלהלן:

זכרון למורנו הרב הגאון ר' שלום מנחם מענדל בר' יצחק אווין זצ"ל שכהן פאר על כסא הרבנות בריגא שמונה ושלושים שנה ושפך את שיחו בבית הקדוש הזה מיום הוסדו משנת התרס"א, נסתלק כג אדר א שנת התרצה.

2 „ה יו ב עז"

צום יארצייט נאך הרה"ג מ. אווין אין זיילן-שול אופגע־ האנגען געווארן א אנדייונק-טאוול

זי מיר האבן צוין טיפנעמיצם, אין וועניק אין זיילן שול נאציכנט נעוואָרן רבר קרישטער יארצייט נאכן רינגער רב הר.הג. ר' ש. מ. אהרן זצ"ל. די הוכרה נאך הר.הג. ר' ש. מ. מ. אווין איז אפגעריכט נעוואָרן צוזוי־ מען מיטן הספר נאכן ראנאשטאדטער נאון

זצ"ל, וואס עס האט נעהאלטן רבר רינגער רב הר.הג. ר. ישראל משה קלאוו. אין שיכות מיטן יארצייט האט רבר פארשטאנר פארשטיק נעמאכט א מאהל, וואס איז אופגע־ האנגן נעוואָרן אפן וואנט אין ש"ל. ארבקרן נר המיר מיטן אפלנגריקן אינהאלט: — זכרון

למורנו הרב הגאון ר' שלום מנחם מענדל בר' יצחק אווין זצ"ל שכהן פאר על כסא הרבנות בריגא שמונה ושלושים שנה ושפך את שיחו בבית הקדוש הזה מיום הוסדו משנת התרס"א.

נסתלק כג אדר א. שנת התרצה.

הר"ר מנחם מענדל דובער בן הר"ר לוי יצחק ז"ק

רבה הראשי של ריגא ויו"ר אגודת הרבנים דלטביא.

נולד בשנת תרל"ח (1878)[13] בפרידריכשטט (ניירא).

למד בישיבת ולוז'ין אצל הגאון רבי יוסף בער סולובייצ'יק. חתנו של הר"ר גרשון, רבה של וועגער שבליטא[14].

בשנת תרנ"ח (1898) התקבל כרב בעיירה קנדבה (קאנדוי), בעודו צעיר לימים, ושם כיהן 15 שנה.

בשנת תרע"ג (1913) התקבל כרב בפרבר מיטוי שבריגא (האזור שמעבר לנהר הדווינא - דאוגאבא), על מקומו של הרב יום טוב ליפמן וויינברג.

ביום י אייר תרע"ה (19 באפריל 1915) התמנה לרבה הראשי של העיר, ולראשונה הרב החרדי בריגא שימש גם בתפקיד הרב הרשמי מטעם הממשלה.

בשנת תרצ"ב הוצעה לו משרת הרבנות בירושלים על מקום הר"ר יוסף חיים זוננפלד, אולם מסיבות שונות לא קיבל אותה[15].

בשנות מלחמת העולם הראשונה עסק רבות בעזרה לרבנים פליטי החרב והגירוש. כמו כן, ארגן ועד עזרה לתמיכת הרבנים המהגרים מרוסיה, שריגא שימשה להם מקלט זמני וכתחנת מעבר לארצות הברית בשנים תר"פ-תר"צ (1920-1930).

בשנת תרפ"א יסד ישיבה בריגא והקדיש לה את כל כוחותיו.

חורף תרפ"ט - חתום יחד עם אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש על "קול קורא" עבור עזרה במצות ליהודי רוסיה[16].

בשנת תרפ"ח מכר אדמו"ר מוהריי"צ את חמצו על ידו[17].

---

13. בלטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 244 נכתב שנולד בשנת 1879, ובאלה אזכרה ד עמ' 258 שנולד בשנת תרל"א.
14. בלטביה בתי כנסת ורבנים כותב שהרב ז"ק כיהן בוועגער כרב בין השנים 1895-1899.
15. ראה בזה באריכות בספרו של הר"ר מנחם פרוש - שרשרת הדורות בתקופות הסוערות ד עמ' 81 ואילך.
16. אגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ חלק ב עמ' קסט.
17. אגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ חלק טו עמ' מז.

נספה בשואה[18].

מכתביו להר"ר אברהם יצחק הכהן קוק נדפסו באגרות לראי"ה.

בספר מענה אליהו להגאון האדר"ת נדפסו שתי תשובות אליו (סימנים פא, פח).

מכתביו משנת תרפ"א בבקשת עזרה עבור רבני לטביא "בשם הגאון האמתי מרן מאיר שמחה הכהן גדול שליט"א מדווינסק יצ"ו ובשמי הצעיר ובשם כל ועד העזרה לצרכי הרבנים ומוסדות דתיים בלטביא", נדפסו בזכרון בספר[19].

להלן מכתב אליו מאדמו"ר מוהריי"צ[20]:

ב"ה, עחגה"ס תרפ"ט
ריגא

כבוד ידידי הרה"ג המפורסם עה"י פטה"ח
[עמוד הימיני פטיש החזק], יראת ד'
אוצרו כו' וו"ח אי"א מוהר"ר מנחם מענדיל שי'

שלום וברכה!

מנהגן של ישראל תורה היא, בזה הנני לברך את כבודו בברכת הרגל הבא עלינו ועל כל ישראל אחינו יחיו, במועד מוגבל לשמחה ואור כי טוב, ויתן האלקים כי יאירו אור ימי השמחה בזיום והדרם בכל תפוצות ישראל, לטוב להם ולנו בגו"ר.

והנני ידידו הדו"ש מוקירו ומכבדו בגמח"ט.

אדמו"ר מוהריי"צ ביקר אצלו עם בואו לריגא, לאחר יציאתו מרוסיה[21].

הסכמות ממנו: שער שמעון (ווילנא תרס"ב), מגן דוד (ווארשא תרס"ה), הגדה של פסח עם ביאור נחלת שמעון (ריגא תר"צ), ברכה לישראל (ריגא תרצ"ב), לעמנו ולדתנו (ריגא תרצ"ד), חוברות עוז והדר (ריגא תרצ"ד-תרצ"ו), דברי מנחם (ריגא תרצ"ה), דברי חיים (ריגא תרצ"ו), חוברת למען אחי ורעי (ריגא תרצ"ו), שו"ת עטרת

18. לפי השמועה נרצח ביריות על מדרגות בניין הקהילה כשהוא עטוף בטלית - יהדות לטביה עמ' 368. אבל הדבר סותר לנכתב שם עמ' 333 שהתפילות בגטו נערכו במניינים פרטיים בביתו של הרב ז"ק, ואם נהרג על מדרגות בניין הקהילה הרי שלא היה בגטו.

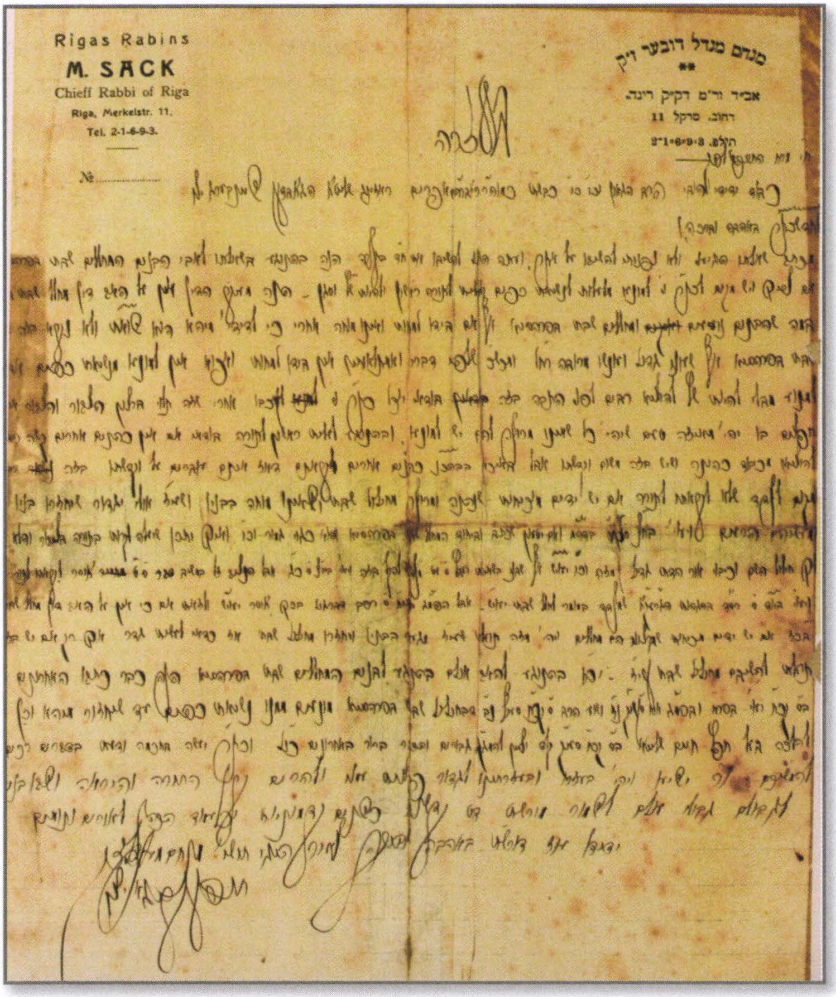
19. עמ' 240 ואילך ועמ' 295 ואילך (שם גם מבקש עזרה עבור הגאון הרוגצ'ובי שהיה אמור לשוב לדווינסק בימים אלו. אבל לפועל הוא חזר לעירו דווינסק רק בשנת תרפ"ה).

20. אגרות קודש שלו חלק טז עמ' רלו.

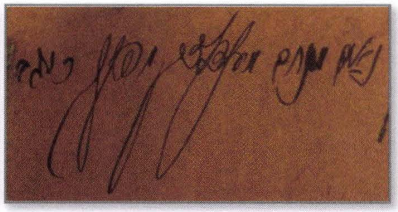
21. ראה בעיתון פרימארגן מיום רביעי ל תשרי תרפ"ח (נדפס במוסף לשבועון כפר חב"ד גליון 1109 (ערב חג הסוכות תשס"ה) עמ' 48).

מרדכי (ריגא חש"ד, ההסכמה היא משנת תרח"צ), שלשה שריגים (ריגא ת"ש), שאר יוסף א (ירושלים תש"ג)[22].

יהדות לטביה עמ' 365 ואילך. עיתון היינט ו אדר ב, י אייר תרצ"ה. אידן אין געזעלשאפטלעכן לעבן און לעטלענדישער ווירטשאפט, מוסף לעיתון היינט 18 נובמבר 1938.

Rigas Rabins
M. SACK
Chieff Rabbi of Riga
Riga, Merkelstr. 11.
Tel. 2-1-6-9-3.

22. באגרות קודש אדמו"ר מוהרש"ב חלק ו עמ' קנג במכתב מט"ז שבט תער"ב מזכיר על דבר הבחירות לרבנים שצריכות להיערך כעת בריגא, ומעיר העורך בשולי הגליון שאחרי זמן נבחר הר"ר מנחם מענדל ז"ק לרבה של ריגא. ולא היא, כי מדובר כאן רק על בחירות שנערכו אז בשנת תרע"ב לרבנות מטעם הממשלה, ובהן נבחר שוב הד"ר יהודה ליב קנטור.

הר"ר ישראל משה בן הר"ר אברהם יעקב כלאב (קילוב / קילאוו)

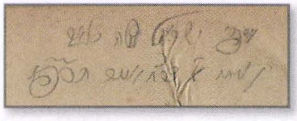
חתנו של הר"ר מנחם מענדל ז"ק, רבה של ריגא.

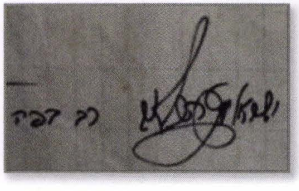
נולד בשנת תרנ"ט (1899)[23] בעיירה פריילי.

למד בישיבות גרודנא וראדין. תלמיד מובהק של הר"ר שמעון שקאפ והר"ר נפתלי טרופ.

בשנת תרפ"א, כשיסד חותנו את הישיבה בריגא, התמנה הוא לכהן כראש הישיבה וכיהן בתפקיד זה עד שנת תרפ"ט, אז נבחר לרבה של טאלסי (טאלסן). יסד שם ישיבה וכיהן שם ברבנות עד שנת תרצ"ה (1929-1935).

ביום ה אדר ב תרצ"ה (10 במרץ 1935) נבחר למלא את מקומו של הרב הר"ר שלום מנחם מענדל אווין כרב בריגא.

נספה בשואה[24].

23. לפי לטביה בתי כנסת ורבנים נולד ב-12 בינואר 1891 - ג שבט תרנ"א. ובמאמר עליו באלה אזכרה ז עמ' 129 נכתב שנולד בשנת תרמ"ז.
24. לפי השמועה נספה בבית הכנסת ברחוב סטאבו 63 שהוצת בליל יום ו, ט תמוז תש"א.

מוזכר באגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ[25]: "להרה"ג קילאוו שי' סך תשע מאות וששים לאט".

בספר שדה יצחק (להר"ר יצחק בעגון, אב"ד זידיק בליטא) עמ' קכה כותב: "ובשנת תרפ"ז העירני על זה ידי"נ הגאון ר' משה כלאב שליט"א אב"ד דטאלשין שהיה אז ר"מ בריגא".

יהדות לטביה עמ' 331 ועמ' 392. עיתון היינט ו אדר ב תרצ"ה. מאמר על אודותיו באלה אזכרה ז.

טאלסער רב הרה"ג ישראל משה קילאוו אויסגעוויילט אלס ממלא מקום פוז נפטר געווארענעם ר' שלום מענדל אויז זצ"ל אלס מורה הוראה געווייליט גיוו. נעוועלטער רב הרה"ג ר' רפאל כהן

עיתון היינט ו אדר ב תרצ"ה

הרה"ג ר' ישראל משה קילאוו

נגב. אין דער אמגעלער שטאמל פריליי, אין יאר תרנ"ט. וין מאמער איז געווען ש ארד ש למדן אוין דעם זיך פארטשען מיט מסחר.

שוין אלס קינד האט ער געשמט אלס עלוי צו 11 יאר פארם ער צחתק לערנען אין דאגענשפילי אין דער ישיבה פון וויטענבערג. צו 18 יאר פארם ער צחתק לערנען אין קאוארקער ישיבה, וואו ער ציכנט זיך אויס ש וינג גרויסע כשרונות.

הרה"ג ר' ישראל משה קילאוו לערנט אין ראדינער אין נראדנער ישיבה נאם וועלם־ באריטשען ראש ישיבה ר' שמעון בריינסקער, דעלקער האט אים נעענען סמיכה אויף רבנות.

אין דער סמיכה שריבם ר' שמעון בריסם קקר נוה הלשון: אשרי לעיר, אשר תקח אותו לרב — ואשרי - אין צו דער שמאם, תאם וותם אים נעמען פאר א רב.

צו 17 יאר האט שוין הרה"ג ר' ישראל משה קילאוו נעוואנט אין נראדנע א שיקור פאר ישיבה בחורים.

אין 1921 קוים הרה"ג ר' ישראל משה קילאוו קין ריגע, וואו ער ווערט ראש ישיבה פון דער הינער ישיבה, אף וועלכן פאסטן ער איז אפגעהיט ביז 1929 יאר.

אין 1929 יאר ווערט הרה"ג ר' ש. קילאוו אופגענומען אלס רב אין טאלסן, וואו ער איז שטארק באליבם אין נעשעצט צווישן דער נאנצער טאלסער באפעלקערונג.

הרה"ג ר' ש. קילאוו איז א אידים פון רייגער רב הגאון ס. זיק שליט"א.

הר"ר רפאל בן הר"ר שניאור זלמן חיים הכהן קאהאן

נולד בערך בשנת תרמ"ט[26] (1889) בגרמנוביץ, פלך ווילנא, גליל דיסנא. למד בישיבת דווינסק ובישיבת תומכי תמימים בליובאוויטש. למד כמה שנים אצל הר"ר מענדל חן רבה של נעז'ין, ואף הוסמך על ידו לרבנות.

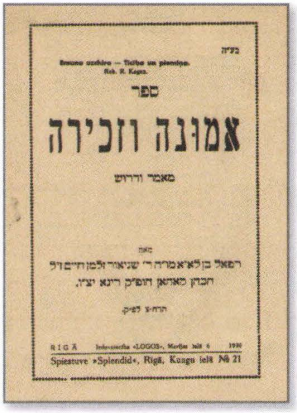
חתנו של הר"ר יואל דוידזון, רבה של אוסוויעט, פלך ויטבסק.

25. חלק יב עמ' נב. האגרת היא מט"ז אייר ת"ש, לאחר כיבוש לטביה על ידי הסובייטים, ולכאורה מדובר בתמיכה או החזר חוב.

26. בלטביה בתי כנסת ורבנים כותב שנולד בשנת תרכ"ו (1866), וזו כמובן טעות.

בחודש מנחם אב תרע"א (1911) התמנה לרב באוסוויעט כממלא מקום חותנו, לאחר פטירתו (חתונתו וקבלת משרת הרבנות היו בו זמנית). בחודש אדר תער"ב (1912) התקבל לרבה של שצ'עדרין, ומשנת תרפ"ב (1922) כיהן כרבה של נעוועל.

בשנת תרפ"ט (1929) הוכרח לברוח משם, ושימש כר"מ בישיבת תומכי תמימים בוויטבסק ובמוסקבא.

בתשרי תרצ"ד (1934) יצא מרוסיא והגיע לריגא.

במוצאי שבת קודש פרשת פקודי תרצ"ד כותב מזכיר כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש, הר"ר יחזקאל פייגין, אל הר"ר חיים מרדכי אייזיק חדקוב בריגא כי קיבל מכתב מאדמו"ר מוהריי"צ בו מבקשו שיכתוב לידידינו אנ"ש בריגא אשר יעשו השתדלות ותעמולה שיתקבל לרב ידידינו הרה"ג וכו' מוהר"ר רפאל כהן.

ביום ה אדר ב תרצ"ה (10 במרץ 1935) נבחר לרב ומו"צ בריגא ורב הקהילה החסידית.

נספה בשואה עם בני משפחתו[27].

מחבר קונטרס אמונה וזכירה (ריגא תרח"צ). חידושי תורה ממנו נדפסו בקובצי התמים. תשובה הלכתית ממנו בעניין צמר גפן באוזן אי הוי חציצה בטבילה נדפסה בקובץ יגדיל תורה נ.י. חוברת סז עמ' שלט. בשו"ת צפנת פענח (דווינסק ת"ש) סימן לו נדפסה תשובה אליו.

עיתון היינט ו אדר ב תרצ"ה. יהדות לטביה עמ' 391. שבועון כפר חב"ד גליון 897 עמ' 48 ואילך, גליון 899 עמ' 72 ואילך. תולדות חב"ד בפולין ליטא ולטביא עמ' סג. תודתי להר"ר יעקב ליב אלטיין על עזרתו.

27. ברישומי הארכיון בריגא נמצא שב-20 באוקטובר 1941 - כ"ט תשרי תש"ב - נשלח עם אשתו וילדיו לגטו. ולפי זה הסיפור המופיע בכמה מקומות (יהדות לטביה עמ' 391 שנשרף במנין דרייסין וספר תורה עמו (המנין דרייסין נשרף ביום ועש"ק ט"ז תמוז תש"א). זכרון לבני ישראל עמ' כה הערה מז. ליובאוויטש וחייליה עמ' 306. ועוד) שהוא נשרף כשרץ להציל את ספרי התורה כשהציתו הנאצים אש בבתי הכנסת אינו נכון, כי הם שרפו את בתי הכנסת בחודש תמוז תש"א (יולי 1941).

הרה"ג ר' רפאל הכהן כהז

איז נעבארן אין יאר תר"מט אין נעריאנאר ווייטשי דיסנער קרייז.

זין פאטער הרב זלמן חיים כהן איז אליין א קראסלאווער אין איז נעווען באקאנט אין קראסלאוויא אלס הייסער ליובאוויטשער חסיד.

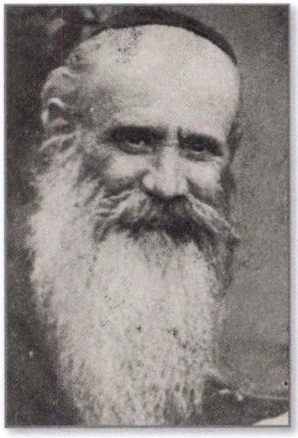
די ערשטע ישיבה, אין וועלכער הרה"ג כהן האט נעלערנט איז נעווען נורעוויצקע ישיבה אין דאנאוופילי (אף די פלעצער). פון יאר תר"סד ביז תרע לערנט הרה"ג כהן אין דער ליז־ באוויטשער ישיבה. עטלעכע יאר האט ער אויך נעלערנט באם באוואסטן למדן ר' מענדל כיין.

דעם ערשטן רבנות־פאסטן האט הרה"ג כהן פארנומען אין אוסווייטש. פון אוסווייטש ווערט הרב כהן איינגעלאדן אין טשעדרין. נאכדעם ווי הרה"ג כהן פארנעמט 10 יאר דעם רבנות פאסטן אין טשעדרין, לאדט אים אין די נעווענלער קהלה אלס איר הויפט־רב. די נעווענלער כמא הרבנות פארנעמט הרב כהן פון 1922 יאר ביז 1938 יאר.

פאראיאן איז הרב כהן צוזאמען מיט זיין פאמיליע נעקומען צופארן קיין לעטלאנד.

עיתון היינט ו אדר ב תרצ"ה

הר"ר יואל בן הר"ר שמעון ברנצ'יק

נולד בשנת תרל"ד (1874)[28] בעיירה ביליצ'ה שעל יד לידא, פלך ווילנא. למד בישיבת נובהרדוק, והיה מתלמידיו המובהקים של הר"ר יוסף יוזל הורוביץ, מגדולי בעלי המוסר.

חתנו של הר"ר בצלאל סמריק, מקדושי חברון במאורעות תרפ"ט.

רבם של צעירי אגודת ישראל בריגא.

התמסר בכל להטו ומרצו להשיב לב בנים אל צור מחצבתם, ורבים חזרו למוטב על ידו.

הגיע להתגורר בריגא בשנת תרס"ט. בשנת תרע"ד יסד את חברת תפארת בחורים שאחרי מלחמת העולם הראשונה נכללה בצעירי אגודת ישראל. ממייסדי הגימנסיה תורה ודרך ארץ בריגא בשנת תר"פ, ומייסד ארגון יגדיל תורה.

אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש כותב עליו (אגרות קודש שלו חלק ב עמ' קנב): "בלבי הנני מייקר ומחבב את המנהל הראשי של הב"ס הלזה, שהוא ירא אלקים באמת במלא מובן המלה ממפלגת בעלי מוסר ושמו הרב יואל שי בראנצ'יק, נודע לשם תהלה בתוככי מקורבי כבוד הרה"ג הנודע, ידידי מאז ומקדם, הר"ר חיים עוזר שליט"א, והגאון החפץ חיים שליט"א".

28. לפי מקור אחר - תרל"ו, ולמקור נוסף - תרל"ז.

נספה בשואה, באקציה השניה של חיסול גטו ריגא, ביום י"ח כסלו תש"ב (8 בדצמבר 1941).

יהדות לטביה עמ' 371. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 224. תולדותיו בספר אעברה נא (ירושלים תשע"ה) עמ' 151 ואילך.

ברכת טוב־טוב חמה ולבבית לעמוד התוך של החנוך החרדי במרינתנו ועירנו
המוריך הרוחני בביה־ספרנו מאו הוסרו ועד עתה, כש"ת
אדמו"ר הרה"ג ר' יואל ברנציק שליט"א
לנשואי בתו המהוללה, מרת פרייידל תחי' עב"ג הר' הג' ר' דב מעיני נ"י.
תהא דרכם בהים צלחה ויבנו את ביתם כמו רמים לאשריהם הם ולתפארת כ
בית ישראל.
חבר המורים והמורות של בתי־הספר „תורה ודרך ארץ" בריגה

מודעת ברכה, אונזער שטימע י"ח תמוז תרצ"ב

הר"ר ברוך אליעזר בן הר"ר מנחם מענדל לוריא

נולד בשנת תרנ"ו (1896) לאביו ששימש ברבנות במושבות שבפלך יקטרינוסלב (דנייפרופטרובסק), ברוסטוב על נהר דון ובעיירה ליאדי.

למד בישיבת מיר.

שימש ברבנות בעיירה פוהוסט הסמוכה לסלוצק ובעיר נובובוריסוב ברוסיה הלבנה.

בשנת תרצ"ג היגר לריגא והתמנה על ידי הרב ז"ק, רבה של ריגא, למשגיח ראשי על הכשרות.

כיהן כרב אנשי בית המדרש מלביש ערומים ברחוב פערסעס 16[29].

נספה בשואה.

יהדות לטביה עמ' 396. שאר יוסף חלק ג בהקדמה עמ' יד. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 234.

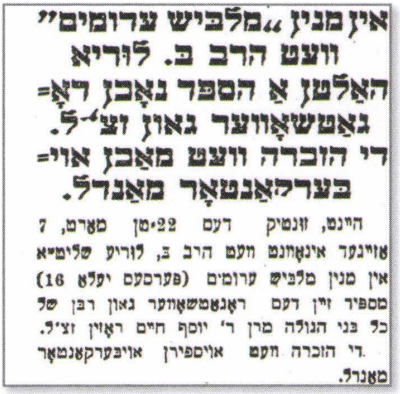
29. בעבר נקרא רחוב זה קליינע נעווא.

הרה"ג ר' ברוך לוריא שליט"א

מנין מלביש ערומים

די נסים אין מצרים אין היינט

היינט כ"ב טבת תרצ"ז

אין מנין „מלביש ערומים"
וועט הרב ב. לוריא
האלטן א הספר נאכן ראש=
גאטשאווער גאון זצ"ל.
די הזכרה וועט מאכן אויי=
בערראנטאר מאנדל.

היינט, זונטיק דעם 22סטן מארט, 7 אויענר אינאחנט וועט הרב ב. לוריא שליטיא אין מנין מלביש ערומים (פערסטם יפלץ 16) מספיד זיין דעם ראגאטשאווער גאון רבן של כל בני הגולה מרן ר' יוסף חיים ראזין זצ"ל. די הזכרה וועט אויספירן אויבערקאנטאר מאנדל.

היינט כ"ח אדר תרצ"ו

הר"ר ברוך נפתלי הערץ סוסנוביק

נולד בשנת תרל"ה (1875). למד בישיבת תומכי תמימים בליובאוויטש.

רב מנין חב"ד ברחוב מאטיי 41[30]. במשך שנים רבות נחשב מנין זה למרכזם של חסידי קאפוסט.

נספה בשואה.

מוזכר באגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ[31] "הרה"ג ידידנו הרר"ב נפתלי הערץ סאסנאויק".

יהדות לטביה עמ' 401 (ושם הכתובת מאטיי 22). ליובאוויטש וחייליה עמ' 364. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 241. רשימת ר' אברהם גודין ז"ל.

30. כיום רח' מאטיסה. בחותמות דלהלן מספר הבית הוא 41. ראה דיווח על שיעור חסידות בבית כנסת זה באגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ יא עמ' קלה.
31. חלק ד עמ' מא.

הר"ר שלמה מנחם מענדל פרידמן (ראם) בן הר"ר משה יפה

שימש שנים רבות כרב בית המדרש זובחי צדק בבאוסק. אחר כך התקבל למגיד מישרים בבית הכנסת העירוני פייטאוו שול בריגא, וכיהן בו 25 שנה עד יום פטירתו. שימש גם כרב אנשי חברת עין יעקב בריגא במשך יותר מעשרים שנה.

נפטר בריגא באחרון של פסח תרפ"א (30 באפריל 1921).

דברי הספד שנאמרו עליו נדפסו בספר שמחת חיים חלק א (ריגא תר"צ) עמ' 186 ואילך.

יהדות לטביה עמ' 259. די געשיכטע עמ' 80-79. שמחת חיים א עמ' 191.

הר"ר חיים זאב בן הר"ר אשר שמואל חרש

נולד בשנת תרי"ד (1854) בעיירה וויסאקי בליטא. תלמידם של הגאונים הגאון רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק והגאון הרוגצ'ובי. רבי מאיר שמחה היה רגיל לקרוא לו "מיין קינד" ואף כתב הסכמה נלהבת לספרו חזון אש (בו מביא כמה אמרות מרבו). הרוגצ'ובי היה צובט לחיו ברבים ואומר "מיין וועלוול'ע קען לערנען" (וועלוועלע שלי יודע ללמוד).

חתנו של הר"ר לוי פולוצקי, ראש השוחטים בדווינסק.

שימש ברבנות בעיירה דוגעלישאק, פלך ווילנא, ולימים כמגיד מישרים[32] בבית המדרש פיטאוו בריגא במשך שנים רבות.

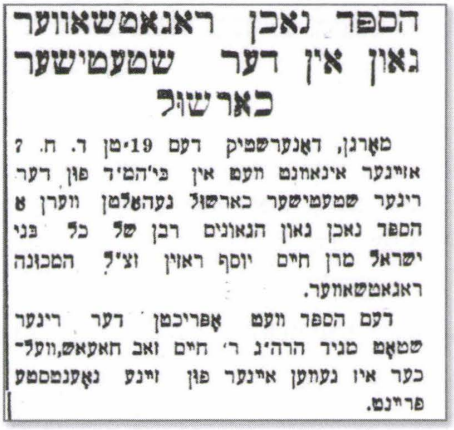
מחבר הספרים: חזון אש (פיעטרקוב תרע"ב), שמחת חיים חלק א (ריגא תר"ץ), שמחת חיים חלק ב (ריגא תרצ"ט).

32. ואולי גם כמו"ץ.

תשובה אליו נדפסה בשו"ת צפנת פענח החדשות ד סימן צט.

נספה בשואה בטבח יהודי ריגא ביער רומבולה, ביום האקציה הראשונה של הגטו, ח כסלו תש"ב (28 בנובמבר 1941).

יהדות לטביה עמ' 387. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 229.

הספר נאכן ראנאטשאוועד
נאון אין דער שטעטישער
כאר שוך

טאָרנן, דאנערשטיק דעם 19-טן ד. ח. ?
אזיינער אינאמנט וועט אין פי'הט'ד פון דער
ריגער שטעטישער כארשוך נעהאלטן ווערן ט
הספר נאכן נאון הגאונים רבן של כל בני
ישראל מרן חיים יוסף ראזין זצ"ל המכונה
ראנאטשאוועד.

דעם הספר וועט אפריכטן דער ריגער
שטאט מגיד הרה"ג ר' חיים זאב האפאפ,ווע-
כער איז נעוועזן אינער פון זיינע נאענטסטע
פריינט.

עיתון היינט כ"ד אדר תרצ"ו

ספר
שמחת חיים

כתיבה וחתימה טובה
לכבוד רבנו הגאון הצדיק ר' יוסף יצחק שניאורסון
ספר
שמחת חיים

צילום הקדשה על ספרו שנתן לאדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש

הר"ר יהודה ליב בן הר"ר שניאור שניאורסון

צאצא של אדמו"ר האמצעי מליובאוויטש[33] ונינו של אדמו"ר הצמח צדק מליובאוויטש[34].

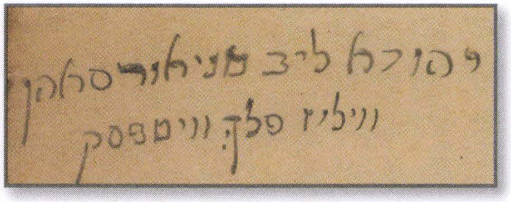
33. מצד אביו ומצד אמו.
34. בנה של הרבנית גולדא בת הרה"ק ר' ברוך שלום בן אדמו"ר הצמח צדק - ספר השיחות אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש תש"ב עמ' 18.

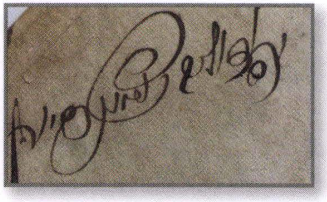
כיהן כרבה של וועליז[35].

בכמה מקורות נכתב שכיהן כרבם של החסידים בריגא עד שנת תרע"ה[36].

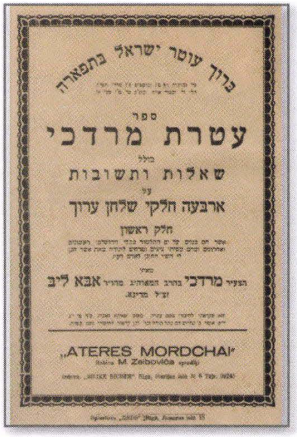
היה גיסו של הגביר הידוע הר"ר ישעיה ברלין מריגא.

נפטר לפני שנת תרע"ח[37].

הר"ר מרדכי בן הר"ר אברהם אבא ליב זלבוביץ

נולד בשנת תרכ"ט (1869) בעיירה פונידעל, פלך קובנא.

כיהן כרב ודיין ומראשי השוחטים בריגא. היה ידוע בריגא בשם "מאטע פונידילר".

בביתו נערכו שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות, והיה חוזר חסידות במנין שבבאזאר בערג.

נספה בשואה.

חידושי תורה ממנו נדפסו בקובץ התמים.

ברשימות כ"ק אדמו"ר זי"ע מליובאוויטש חוברת קמח כתב הערות לקונטרס "לר"מ פאנדעלער", והוכח שהכוונה אליו[38].

---

35. בתחילת שנת תר"ע היה עדיין בוועליז (אגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ חלק טז עמ' כא).
36. בפנקס הקהילות עמ' 251 נכתב: "רבם של החסידים עד שנת תרע"ה (1915) היה הרב ליב שניאורסון", וכן כותב ר' אברהם גודין בשבועון כפר חב"ד גליון 145 עמ' 29 (אבל לא מצאתי על כך במקורות נוספים). כנראה זהו הר"ר ליב מוועליז - ראה עליו בליקוטי סיפורי התוועדויות (להר"ר מנחם זאב גרינגלאס) עמ' 439 ואילך ובמצויין בהערה 2 שם (ושם עמ' 456 מספר על בנו הר"ר חיים שניאור זלמן מלודז' שהיה אצלו כתב רבנות מאנ"ש ריגא שביקשוהו לבוא ולהתיישב כאן בתור הרב החסידי, אבל הוא סירב לכך).
37. ראה אגרות קודש אדמו"ר מוהרש"ב מליובאוויטש חלק ב עמ' תתסט מתאריך ב אלול תרע"ז "הרה"ג ר' שניאור זלמן שניאורסאהן בהרה"ג ר"ל ז"ל מריגא".
38. הערות וביאורים גליון תשסח.

באגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש[39] כותב, זמן קצר לאחר שהגיע לארצות הברית מריגא, לאחיו הר"ר חיים יוסף בקשר אליו:

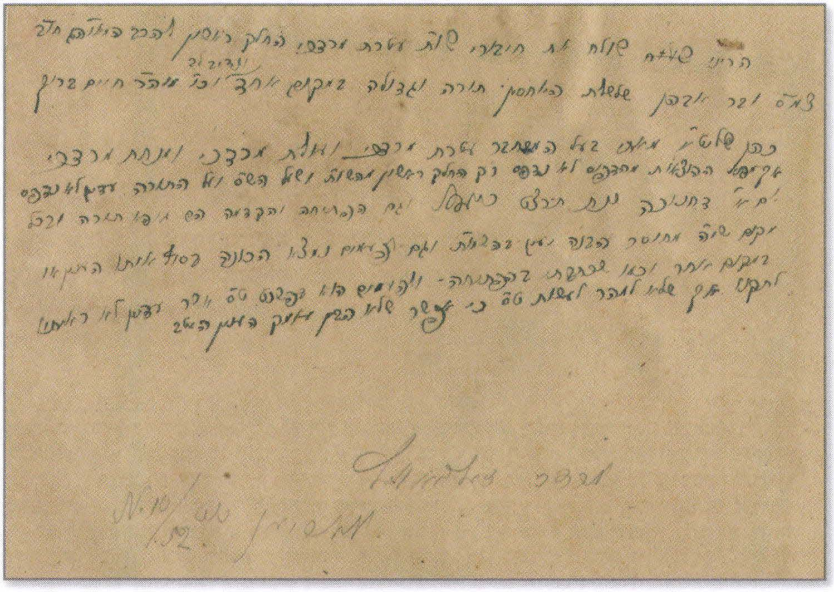
את אחיו ידידי הרב הגאון הנודע ומפורסם לשם תהלה ראיתי בריגא ות"ל שלום לו, אלא שהוא חלוש בבריאותו אבל ת"ל הוא לומד הרבה ומחדש חדושים בתורה ומדפיס חבורים, יחזק השי"ת את בריאותו ויצליח בלימודו, ובקשני למסור לכבודו פ"ש ממנו.

מחבר שו"ת עטרת מרדכי (ריגא חש"ד, בערך תרח"צ), בהסכמת הרב ר' מנחם מענדל ז"ק רבה של ריגא.

יהדות לטביה עמ' 386. לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 263.

39. חלק יד עמ' שמח.

הר"ר בנימין מרדכי בלאך

מו"צ בריגא.

הר"ר נתן נטע בן הר"ר ברוך אפריימוביץ'

רב באניקסה (ע"ע שם). כיהן גם ברבנות כאן, ובערים סמרגון, דווינסק ובמונטריאול שבקנדה.

•

בספרי רישום נשואין (1907-1909) מופיע כמסדר קידושין **הרב יפה (יאפפע)**.

•

אופרוף

ישראל עם קדושים!

קרעמער, העגרלער, פאבריקאנטן, בעלי מלאכות, פון וועלכע שיכטן וי זאלן ניט זין. שוועדע ציוניזם, נסיונות און צרות האבן זיך אנגעזאמלט אף דעם אידישן פאלק. צו די שטענדיקע אידישע יסורים איז צוגעקומען די איצטיקע מלחמה אין פוילן, דער קערן פונם אידנטום שטייט אין געפאר. קהילות נאנצע, אידישע ישובים אלטע אוז איינגעזעסענע ווערן חרוב, און בין לילה פארוואנדלט אין א בערג אש ר"ל. דער דריי אהאלב מיליאניקער אידישער קיבוץ אין די שטעט אן שטעטלעך פון פוילן איז אריינגעשליידערט נעווארן אין א גיהנום צווישן פייער און וואסער.

מיר, לעטלענדישע אידן, האבן בי"ה די מעגלעכקייט צו געניסן פון שלום און רו, זאל דער אויבערשטער אוך אף ווייטער ניט אפטאן זיין חסד פון אונז. דער לעטלענדישער אידנטום, בעיקר דער ריגער, איז מפורסם מיט זיין בריימהארציקייט און אפפערווילקייט. אבער צוגלייך דארף ער ארויסווייזן אפפערווילקייט צום שמירת שבת קודש. ער ליידט אבער פון א מוראדיקן חסא, פון חילול שבת ויום-טוב, ועלכער פרעסט אים אוף לע־ בעדיקערהייט און לאזט אים ניט קומען צו זיך.

עד מתי, אבער רבותי, ביז ווי לאנג נאך, ועלן אונזערע אויגן זיין פארמאכט און אונזער הארץ פארשטאפט? אידישע בלוט גיסט זיך אין דער וועלט, און מיר פארקויפן אונזערע נשמות און די נשמות פון אונזערע קינדער פאר א לאז פרנסה און טרעטן מיט די פיס די אלע הייליקסטער פון אונזער פאלק ישראל.

א רוח פון השובה איז אין דער וועלט דורכגעפאן, איצט איז אויך די ציים מסוגל דערצו, זאל זיין אונזער פרשטער שריט אפן וועג פון אומ־ קערן זיך צום שבת.

אנפאנגענדיק פון קומענדיקן שבת שובה זאלן זיך אלע שבת שלימן

אלע אידישע געשעפטן און אונטערנעמונגן.

טעמע הרבנים דפה און היגע געזעלשאפטלעכע עסקנים איז בא־ שלאסן געווארן מיטן אנהויב פון הייליקן שבת שובה, דער ערשטער שבת פון נייעם יאר, זאלן אלע אידן זיך דערמאנען צו פארהיליקן דעם שבת קודש.

עם קלינגט דאך פארדראקטאל טמש און פון זיך חוזק מאכנדיק, ווען מיט א מאג פריער, ראש השנה זינען די געשעפטן געשלאסן און גלייך אף מארגן – שבת, עפענען זיך די טירן פון די קראמען, פונקט ווי מיר וואלטן מיט א טעפ־לטת פריער אונזער הארץ ניט אויסגענאסן פארן רפונו של עולם און ניט אנגעגעבן זיך פאר א הילוק פאלק, פאר בנים אן עבדים פון בורא עולם אליין.

ברידער, עס איז שבת שובה אך דער וועלט! דערמאנט זיך אן דעם הייליקן שבת. אלע אן אויסנאם, פון קלענסטן ביז צום גרעסטן, אלע כאיש אחד מיט איין הארץ, מיט איין דעה. און דער ג־ט פון דער תורה, דער מקדש השבת והזמנים, וועט איך און אייערע אנגעהעריקע חחמענען צו א גוט יאר צו א שנת גאולה וישועה צו א שנת חיים ושלום.

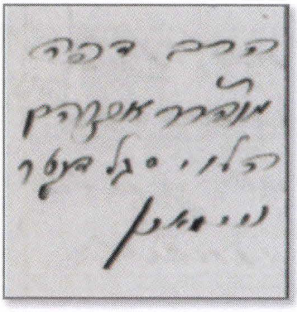
וביאת משיח צדקנו בבי"א.

מנחם מנדל זי"ק חופקי"ק רינא

רפאל הכהן כהן ישראל משה פלאב

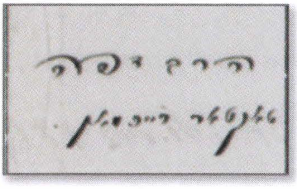
ריגער ראש הקהל ס. רובין

רבנים מטעם הממשלה

ד"ר אברהם הלוי ניימן

נולד בבאוואריה שבגרמניה בערך בשנת תקס"ט (1809). התמנה בשנת תר"ג (1843)[40], ואחר כך התמנה לרב מטעם הממשלה בעיר המלוכה פטרבורג[41]. ושם נפטר בגיל 66 בשנת תרל"ה (1875).

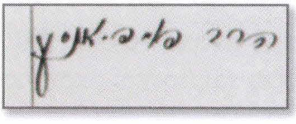

ד"ר רייכמן

חתום כרב בספרי הרישום מחודש תשרי תרכ"ו (ספטמבר 1865).

ר' אהרן אליהו ב"ר אריה ליב פומפיאנסקי

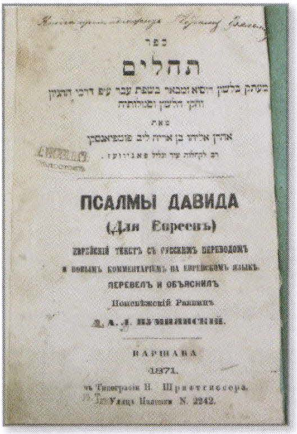
נולד בשנת תקצ"ה[42] (1835) בווילנא.

בשנת תרכ"א התמנה לרב מטעם הממשלה בפוניבז', פלך קובנא (1872 1860-). בשנת תרל"ג (1873) התמנה כרב מטעם הממשלה בריגא וכל פלך ליפלאנד[43], וכהונתו נמשכה מעל 20 שנה.

יסד בשנת תרמ"א (1881) ירחון ספרותי היסטורי בשם "יעבריסקיא זאפיסקי,

40. לפי פנקס הקהילות - בשנת תרי"ד (1854).
41. עיתון המגיד כ"ר מרחשון תרכ"ט.
42. או תקצ"ו.
43. חתום כרב בספרי הרישום כאן מחודש סיון תרל"ג עד חודש אדר תרנ"ג (מאי 1873 - פברואר 1893).

ספר
תהלים
מעתיק בלשון יפה ומצוינה עבור בנות עבר דורנו הצעיר
וחוקר הלשון ומחוזותיה
מאת
אהרן אלחנן בן אריה ליב שוסיאנסקי
רב בקהלה עיר מולד מאוזניץ.
ПСАЛМЫ ДАВИДА
(Для Евреевъ)
ЕВРЕЙСКІЙ ТЕКСТЪ СЪ РУССКИМЪ ПЕРЕВОДОМЪ
И ПОЛНЫМЪ КОММЕНТАРІЕМЪ НА ЕВРЕЙСКОМЪ ЯЗЫКѢ
ПЕРЕВЕЛЪ И ОБЪЯСНИЛЪ
Помѣщикъ Равинскій
Д. А. Л. ШЕЗЕЛЬЯНСКІЙ.
ВАРШАВА
1871.
въ Типографіи В. Шрагтенсора.
По Улицѣ Налевки N. 2242.

ונדפסו בו מאמרים שכתב לקורות היהודים בפלכי ליפלאנד וקורלאנד[44].

נפטר בריגא ביום י אייר תרנ"ג (26 באפריל 1893).

ספר זכרון לסופרי ישראל (ווארשא תרמ"ט) עמ' 85. אחיאסף (לוח עם) תרנ"ד עמ' 300.

ד"ר אברהם אבלי בן ר' אהרן בן ציון ערליך

נולד ביום כ אלול תקצ"ז (20 בספטמבר 1837) במיטוי.

בשנת תרל"א נבחר לרב ומטיף במדינת פרייסין.

בשנת תרל"ז נבחר לרב בריגא ובה כיהן עד שנת תרנ"ה (1877-1895), אז התקבל לרב ומטיף בעיר טילזיט בגרמניה.

נפטר שם ביום כ"ח אדר א תרע"ג (7 במרץ 1913).

אהלי שם עמ' 535 (ושם שכיהן בריגא כעשרים שנה, עד שנת תרנ"ז. אבל בעיתון דלהלן נכתב בפירוט על עזיבתו ב"ב טבת תרנ"ה). עיתון המליץ ו שבט תרנ"ה. ידיעה על פטירתו - שם ח אדר ב תרע"ג. ספר זכרון לסופרי ישראל עמ' 81.

ר' שלמה זלמן בן ר' פייטל פוחער (פוכער)

נולד ביום ט"ז מרחשון תקצ"ג (9 בנובמבר 1832) בניישטאט (ולדיסלבוב), פלך סובאלק.

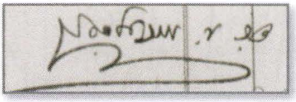
התמנה לרב במיטוי (ע"ע שם) בשנת תרי"ט (1859). בשנת תרנ"ג (1893) עבר לריגא וכיהן בה כרב מטעם הממשלה כ-4 שנים[45].

נפטר כאן ביום כ"א כסלו תר"ס (23 בנובמבר 1899).

---

44. ראה בדור ודור ודורשיו עמ' 44 רשימת הספרים שחיבר.
45. חתום בספרי הרישום כאן מחודש כסלו תרנ"ד עד חודש טבת תרנ"ח (נובמבר 1893 - ינואר 1898)

ד"ר מיכעלזאהן

חתום כרב מטעם הממשלה בספרי הרישום מחודש שבט תרנ"ח עד חודש טבת תרס"ח (פברואר 1898 עד סוף שנת 1907).

ד"ר ר' יהודה ליב ב"ר יוסף קנטור (קאנטר)

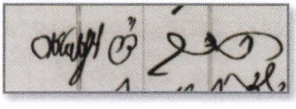
רב מטעם הממשלה בליבוי (ע"ע שם) ובווילנא. משנת תרס"ט (1909) כיהן כרב מטעם הממשלה בריגא[46], עד לפטירתו ביום כ"ג אייר תרע"ה (7 במאי 1915).

•

בטלז ספר קהילה עמ' 19 מוזכר ר' יצחק אייזיק קנטור "רב בריגא". אבל הוא היה מראשי הישיבה, ולא רב (לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 231).

בספר הפרנומרנטן עמ' 288 מופיע ברשימת הרבנים בריגא **אהרן איזאקסאן**.

בעיתון היינט א טבת תרח"צ מוזכר שהיה כאן בערך בשנת תרמ"ה "אויבערבינער שווארץ".

אודות רבני ריגא ראה גם
http://usdine.free.fr/rigarabbis.html

"שייך לבית המדרש הגדול דגאגעל מספרי הבית דין"

46. חתום לראשונה בספרי הרישום בחודש ניסן תרס"ט (מרץ 1909).

באקאנטמאכונג פון דער
גרויסער כאר־שול
נאנאל־נאס.

די פארוואלטונג מאכט באקאנט, או זונטיק, דעם 9 אקטיאבר צו כל נדרי, ווערט באגינט 5 אור ווען דער אריינגאנג זיין נאר מיט איינטריטסקארטן. כדי צו פארמיידן א אנדראנג בא די טויערן, בעט די פארוואל־טונג נאר די קופאנעס פארצואויזין און אפצוגעבן. קנאבן ביז 6 יאר און מידלעך ביז 12 יאר ווערן אף קיין פאל נים אריינגעלאזן ווערן און כדי צו פארמיידן אינצירעניען ווערט נעבעטן אזעלכע קינדער בכלל נים מיט־צוגענומען. נעשטילן ווערן נאך פארטימעט ווערן זונטיק, ערב יום כיפור פון 10—12. שבת שובה, האלב 4 ווען אויבער־ראבינער הרה"ג מ. ז"ק ריידן מעניני דיומא.

חברה גמרא פון דער ריגער שמעטישער כאר־שול צום פינפטן מאל נעענדיקט ש"ס

דער סיום האט זיך אנגעהויבן זונטיק אין האט זיך נעענדיקט מאנטיק פאר־טאג.

נעכטן איז אין דער שמעטישער כאר־שול פארנעקומען א סיום הש"ס.

דאס איז נעווען דער פינפטער סיום הגדול וואס די חברה גמרא פון דער שמעטישער כאר־שול האבן אויפגעריכט.

די חברה גמרא בא דער שמעטישער כאר שול עקסיסטירט שוין זיט 40 יאר. נאך אי־דער די שול איז אויסגעבויט נעווארן האט זיך די חברה גמרא נעפונען אין מנין פון יאזף טייטר.

דער זונטיקדיקער סיום הגדול האט זיך פארוואנדלט אין אמתן יום־טוב פון אלע מתפללים פון דער שמעטישער כאר־שול.

דער סיום האט זיך אנגעהויבן 4 אויינער זונטיק בשטאג אין שול און זיך נעענדיקט מאנטיק פארטאג מיט א גרויסן בשנקעט בא ליפשיץ אין זאל.

צום סיום, זונטיק בשטאג אין שול, איז נעקומען אי לילב פיו מיר 300 מתפללים.

האלטסריכן הדרן האט אויך געהאלטן דער פארזאנגער פון שול הרה"ג חיים זאב כאראש.

נאכן סיום האט אויפגעקאנטאר אפראמים נעדאוונט מעריב.

די הויפט־שמחה האט זיך קרשט אנגע־הויבן 8 אויינער אינאוונט אפן באנקעט, אף וועלכן עס וויינן נעווען נעלאדן פארשמיידער פון דער ריגער לומדישער וועלט בראש מיטן ריגער רב הגאון ס. ז"ק און זיין איידים פון רשוועל — הרב ד"ר נאטער אזן רבנים עמי־נרא"נטן.

בא ריין־נעדעקטע טישן זיינען וויידער נע־האלטן נעווארן דרשות פון הלכה פון אגדה. אינהאלטס־ריכע דרשות האבן אפן באנקעט נעהאלטן אברהם דוד זעליקטאן, הרה"ג דוד בערנטאן. א רושם האט אף די אידן לומדים אזן אלע אנווענדע איבערנעלאזן די דרשה פון ריגער רב הגאון מ. ז"ק אוי זיין איידם הרב

גרויסע הכנות צום 30 יאריקן יובל פון ריגער שטאטישער כארשול

אזן פ׳ער׳לעבן יובל־אקט ווערן זינגען די כא״ן פון ב׳ניו ריגער כא״ר־שולן

ווי באקאנט דאדף בקרוב פארקומען דער 30 יאריקער יובל פון דער ריגער שטאט־שטער כאר־שול. אין צוזאמענהאנג דערמים קאמיטעט. צוזאמען מיטן פארשטאנד, האלטן אפ איניקע מאל א וואך זיצונגען. פם ווינען אויכנפקליבן נעווארן קאמיטעם, צווישן ווילכע פם ווינען פארטרעטם נעווארן די פארפארי־טונגס־ארבעט צום יובל. מים די זיצונגען פון קאמיטעם אין די קאמיטעם פירט אן דער גאנג ו. כאיקעוויץ. די שלי ווערם לכבוד אר 30 יאריקן יובל אופנעפרישם אין צוגעפיצם מים פארשידענע עלעקטרישע אילומינאציעם.

פם איז אויך אויסגעלאדן נעווארן דער צווייטער כאר פון דער ריגער גרויסער כאר־שול אין אויפיקאנאר אנדאטים מימן דירי־גענם וויכמיגן שמודירן אין מים פידע כארן א רייכע פראגראם פון די בעסמע אידישע קאמפאזימארן, ווי למוואנדאווסקי, ווינניגרוים, נאמבפמער, פאליאקאוי, דונאיווסקי, קנפפל־מאן, הענדל אזן אנדערע.

דער יובל ווים זיך פארנעדיגן מים א גרויסן באנקעם אין די זיממען פון אידישן קלוב ס׳וועלן אויסגעלאדן ווערן דער מליכה ראש. מיניסמר־פרעזידענם, דעגירונגס־קאמי־נאלע פארשטייער אזן די השבמפמע פערזע־לעכקיימ פון שמאם, פארשטייער פון אקאדע־מישע אזן קונסט אינסטימוציעם א. א. ו.

ס׳זינען נעמינדעם נעווארן: אן ארמנענס־קאמיטע, מוזיקאלישע קאמיטע, אויסלאדונגס־קאמיטע, ווירטשאפמס־קאמיטע א. א. ו. די ארבעם פון די קאמיטע איז צוטיילם נעווארן צווישן אלע ערמ־מיטגלידער פון יובל־קאמיטעם.

אין דער ארטנונגס־קאמיטע נייטן ארין די ה״ה נעב. זעבא, א. מאלראוש, א. קילמאן, א. שטערן, א. פאם, פאנקלמאן, האיטקאן, ה. פראנשטיין אזן א. יאדלאוהקער.

אין דער ווירטשאפמס־קאמיטע: א. גוממאן, ה. קורמאן, ד. גוממאן, מ. ריטאק, ר. מאר־נאליס אזן י. בלומענמאל.

אין דער מוזיקאלישער קאמיטע י. האק, ד. מיכלמאן, נע. קאנמל גראקמאן, אויבער־קאנמאר אברהמים, ה. ווייסבין, מארק לאזיר, מ. שרייבער א. פאם.

אינלאדונגס־קאמיטע: א. זעבא, י. ווייס, ק. האיטקאן, א. נראדין, בינדקמאן אזן וואלינסקי. די אלע קאמיטים זינגן שוין צוזאמראמען צו דער ארבעם.

צו האלמן די ארדנונג אין שוין איוך צונעצוזינן ווערן אידישע כשודנגען.

סוף קומענדיקע וואך ווים פארקומען א ויצונג פון נאנצן יובל־קאמימם, איוך וועלכער מען ווים איוך באשמימן דעם נעגוינמן מאג פון יובל.

עיתון היינט ה אדר א תרצ״ה

מנין פולקוי. בריעזא יעלא 9 (ווייגדאם 1)

זונטיק דעם 10 פעוראל פ' תצוה קומט פאר אין מנין וואלן פון גפאים אין רעויזיאנם קאם. מען פעט אלע מתפללים צו קומען פרעציזע 5 אוי. ווען עם וועט צו דער באשטימטער צייט ניט זיין קיין קוירום, וועלן די וואלן פארקומען אין זעלבן טאג א צווייטן מאל אום 7 אוי בא יערע צאל מתפללים.

דער פארשטאנד.

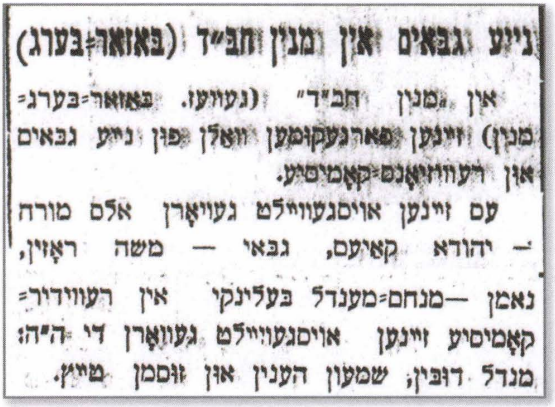

ראה דיווח על שיעור חסידות בבית כנסת זה באגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ יא עמ' קלה.

בחצר באזאר בערג התקיים מנין גם אחרי מלחמת העולם השניה. באוקטובר 1950 אסרו השלטונות להשתמש בבית הכנסת, והוא נסגר סופית בשנת 1952[47].

נייע גבאים אין מנין חב"ד (באזאר־בערג)

אין מנין חב"ד (נעוועז, באזאר־בערג־מנין) זיינען מאר־נעקומען וואלן פון נייע גבאים און רעוויזיאנס־קאמיסיע.

עס זיינען אויסגעוויילט געוואָרן אלס מורה — יהודא קאיעם, גבאי — משה ראזין, נאמן — מנחם־מענדל בעלינקי. אין רעוויזיר־קאמיסיע זיינען אויסגעוויילט געוואָרן די ה"ה: מנדל דובין, שמעון הענין און זוסמן מייץ.

מניז חב"ד מאריאס י. 13

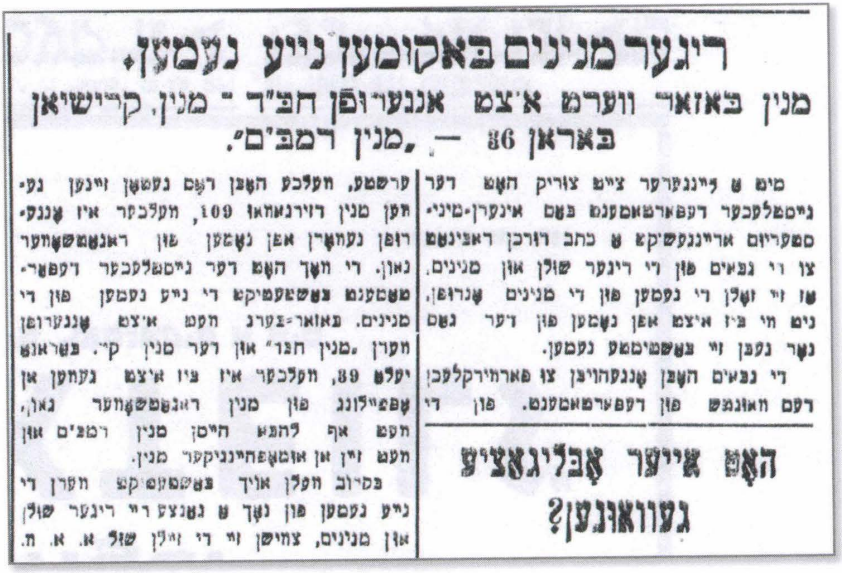
זונטיק דעם 24 ישנחאר ר. י. ? שז. אינואוגנם וועלן אין מנין פארקומען

וואלן פון גבאי, מורא און נאמן און רעוויזיאנס־קאמיסיע

נאם פעלן פון א קהאראל וועלן די צוויפע אנטגילמיקע וועלן פארקומען זונטיק דעם ? פעברואר ר. י. ? שזינער אינואוגנם אין מנין.

עיתון היינט כ"ב טבת תרצ"ז

47. ארכיוו הקג"ב בריגא.
בפנקס הקהילות עמ' 263 נכתב שבחצר הנקראת "בזאר בערג" ברחוב מאריאס 13 התקיימו עד מלחמת העולם השניה ארבעה מנינים חסידיים. אבל מסופקני בנכונות ידיעה זו שלא שמענו עליה כלל ואינה מופיעה בשום מקור אחר.

ריגער מנינים באקומען נייע נעמען.

מנין באזאר ווערט א'צט אנגעוופֿן חב"ד - מנין קרישיאן בארען 86 — ,מנין רמב"ם.

מיט ד ייִנגערער צייט צוריק האָט דער ניסטלקבער דעפארטאמענט פֿאר אינערן-מיני-סטעריום אריינגעשיקט ד כתב רוברט ראבינאוו צו די גאַסן פון די ריגער שולן און מנינים. צו זיי זאָלן די נעמען פון די מנינים ענדערן. נים מי ביז א'צט אזא נעמען פון דער גאַס נאָר נעבן זיי נאַשטיטאַט נעמען.

די נאַסן האָבן ענגהויבן צו פארמירקלעכן דאָס מאָנאַפּ פון דעפארטאמענט. פון די

האָט אייער אָבליגאַציע געווואָנען?

קרשטע, מקלכע האָבן דאָס נעמען זיינען נע-פון מנין רוברנאמאַ 109, מקלכער איז ענגע-רופן נעמאָרן אזא נעמען פון ראבינאוויטש נאון. די מאָך האָט דער ניסטלקבער דעפאר-טמענט נאַשטשטיקט די נייע נעמען פון די מנינים. באזאר-צערג האָט א'צט ענגערופן מקרן ,מנין חבר" און דער מנין ק". בשראש יקלש 89, מקלכער איז ביז א'צט נעמען אן אפּציילונג פון מנין ראבינאוויטש נאון, האָט אף לחצא חיסן מנין רמב"ם און האָט זיי אן אומאפּחיינגיקער מנין.

בסרוב מקלן אויך באשטימט מקרן די נייע נעמען פון נאָך ד נאַנצע ריי ריגער שולן און מנינים, צוישן זיי די זיבן שול א. א. ח.

עיתון היינט כ"ב טבת תרצ"ז

ל. שער

דער היינטיקער יום־טוב בא די ריסישע אידן אין ריגע

50 יאר זינט דער הנוכת הבית פון ריסישן מנין אין 70 יאר ריסישע מנינים אין ריגע. אבן אָרט פון א שפּיכלער _ א נרויסער מקום קודש. 4 ריגער תושבים, וואס נעריינקען נאך דעם הנוכת הבית. די לוי׳ פון ר׳ שלמה וזמן בערלין אן די שוייצה אין ריסישן מנין. 35 מסּ־יתומות האבן דעמאלט אפּגעבּרענט. וואס האט מען דאן וועגן דעם נעריידט אין שאפּוּ

בא די ריסישע אידן אין ריגע איז היינט א נרויסע שמחה: סך איז נעוואָרן 50 יאר זינט סך זענען אויסגעבּוים נעוואָרן די ריסישע מנינים.

איינגעלייגט האבן די ריסישע מנינים אין ריגע הינטער זיך מער ווי 50 יאר. אינדערר־אמתן איז זיך פּאַרלאַנג א האַלבער יאָר־הונדערט נאָר זינט דעמאָלט, ווען די ריסישע מנינים האבן באקומען זייער איצטיקן אויסזוך אוּן סך איז אויסגעבּוים נעוואָרן דער איצּ־טיקער מנין.

ריסישע מנינים סלק שוועכט האבן אף דעם וועלבּיקן אָרט שוין בקיסטירט טים א קנאפּע פאר צענדלק יאָר פריער. סער נים זי האבן נעהיסן אנדערש אוּן אויך זייער אויסערלעך אויסזוך איז נעהאט נאָר אַן אנּ־דערער.

איך האָב נעפּ־וואוס אויפּזוכן ריגער תושבים, וואָס נעריינקען נאָך יקנע צייטן, אירן האט זיינען נעהאט פרוּה, וי אזוי סטן האָט דעם מנין נעבּוים אוּן זיינען אפּשר אוּף אנהאַנּר בּעהאט אַן חנוכת הבית.

דאָס ווייס זיך אָבּער אָרוּם נאָר נים פּוּן די ליבּטע זאכן. דער נרסּטסער טיל פּוּן זי איז שוין פאר דער צייט אויסגעשאָפּ־ען אוּן פלוּיו יחידים צייטן זיך נאָר צוישן די לעצּטיקע. אינער פּוּן זי איז דער סלטער ריגער תושב ר׳ יוסף הנחום לעווים.

אך טרקּה אס אין זיך דירה אף סיראחיין נולה. 18 פאַרשיפּט אין א סער אוּן בּעה סטן סעלדעם סיר אָן צו אם איז ער קענטיק שפּאַרק נים צוזיירן טים סין ווייט. צוליב סיר סיו ער אינעריסן דעם לעריגן, וואס ער טוט משטעה אין די לעצטע יאָרן זעלבּן.

זין פּנים באקומט אָבּער נאר אָן אנדער אויסדרוק ווען איך דערצייל אם וועגן צייל, וואס האט סיר צו אים נעפּראכט: זיך דער־ווייל אינגעלהיים וועגן אטאל אין שיכות סיטן אינעסיקן יובל פּוּן די ריסישע מנינים. ר׳ יוסף הנחום, א איר נאָך ווייט נים קין זקן, טים נוסטוסקע אוינן, א באריידתריקער (יוי עס ווייזט זיך שפּעטער ערוים) פּראַטאַכט דעם ספר אוּן רופט זיך צו נקנטער צו סיר. — לאָזט סיר אינסל אנשמריינען דעם זכרון — טאָכט ער אזוי ווי ער וואלט זיך אנשווילדיקט פאר סיר. ספּטס א קלינקיט: זיך דערמאַנען זאָכן פּוּן א האַלבן יאר־הונדערט צוריק.

ר׳ יוסף הנחום לעווים נעדינקט נאך נאנץ נוט די ציימן וועלן אפּן ארט, וואו סס נע־פינט זיך דער אינטיקער בנין פּוּן די ריסי־שע מנינים האט זיך נעפּונען א סאר טים א הי־לצערינע הייל אוּן א נרוסן שפּיכלער. אם דעם ארט איז שפּעטער באשטרט נעוואָרן צו תּערן פאר ריגער אירן א צענטער פּוּן תורה, וואו עס האבן זיך אויסנעהאַלטן הונדערט פּרוסע אירן אוּן וואו אירן האבן נאך קר־היום די מענלכקיים צו פּארריכטנען סך התורה וסך העבודה.

די קישטע, וואס האבן נעטוסען אף דעם ארט בויען א סנין זיינען נעוואָרן די ליבּאי־טשער חסידים. זי האבן אויסגעבּוים דעם נרסּטסן מנין, וועלכן סען זוּפט דערזיצער נאך איצט סנין הנדוּ.

שפּעטער זיינען נקוסטן די ליאדיקי חסידים אוּן אויסגעבּוים א צויימן מנין אוּן צוליצט איז צוזקוסטן דער נאסיקער מנין, נעריידעט פּוּן קאַטשער חסידים. צוליב דעם האט סען אים א צייט לאנג נעריכּוען דער קאַטשער מנין.

די צאָל ריסישע אירן וואָס זיך בא אונז כּבוד פארנקסקרט אוּן באלד האבן די 3 עקס־טירנדע מנינים ניט נקקענט אריינסטן אלע מתפּללים. סס איז דערציער באשלאָסן נעוואָרן אראַפצוריסן די אלטע היזער אוּן אויסצוזן אף זייער ארט א נרוסן בנין. לכתחילה האָט זיך דער אלטן אנגעשטויסן אף א קוייטע קקנגרעשפּט. די דעסאַלסטוקע בעל־דעות אף דער אירישער נסט בראש סים לוגן זיינען נעוואָרן קנגן דעם. סען האָט נס־מוזם פירן א קאנגן קאַמף בין עס איז קנר־לעך נעלונגען דעם אלטן דורכצוזעצן. די נוטיקע סיטלען האָט סען לייכט נעשאָפּן; סען האָט נאָר אין א קורצער צייט אויסאר־קופט אלע „שטעט" אין די קיסענריקע מנינים. די איבעריקע האָט צוגעשטויסן־עס „אראבקע" אוּן סען האָט אויסנעבּוים דעם אינטיקן נרוסן בנין, וואו עס נעפינען זיך אלע 3 מנינים.

איך בּעם ה׳ לקיים סיר דערצייל־ן אייניקע פּינמים פּוּן חנוכת הבית, וואס איז איינג־אַרדנג נעוואָרן בּאם אויסבּוי פּוּן מנין.

— לייענער איז קם סיר אוסגעלקן. די צייט האָט פּאַרטוסט פּוּן סין זכרון די אלע פּינמים אוּן אך וו אלץ עפּס וויי דורך א נפּל.

אך בין נאך דעסאָלסט א קליין איינגל נעוועז אוּן נעקוסטן אין מנין צוזאַמען סים סין פּאַטער ע״ה, איינס פּוּן די ני־יונדער פּוּן מנין. סען האָט נעהולפּט אוּן נעסאנצט דוכס סיר די נאנצע נאכט. עס זיינען נעקוסטן די פּי־ בראש סיטן דעסאָלסטיקן אויבערשטינער ריישא־ן אוּן דעם שאַמעש־בּוּ ר׳ יעקב אליהו ריישין. אוך לונץ איז נעקוסטן אוּן עס איז נעזעסן נאַשאַלסטוא.

— עס וואלט נקיינן א יושר — נא־סערקט ה׳ לקיים — איר זאָלט הינט, אין מאָנ פּוּן אוא וועלסענס יובל, חעלבן עס לענן אינעם די ריסישע מנינים דערמאָנען זייערע נרינדער אוּן קרשטע נצאט.

טוען סיר דאָס נערן אוּן בריינגן זייערע נעסבּון.

אין מנין הנדוּ זיינען די קרשטע נצאט נעזעסן: באסקין, מכאל רוזבריאסקי, חיים הקטל נינוצבּרג אוּן נחום פרוסקין.

אין סיכסטן מנין: ר׳ סרבי וילאוו, יצחק הילעלסאן אוּן דער שוחט זאב בער בער־קאוויטש.

אין קרשטן מנין: זקט ראפאפארט, לייב־

ווי נעמנאז אין יהושע ראובי.

באם נקומנקנן זיך שטעל אך הי לעיום נאך א קליינע פראגע: חשמען קר נעריגקע נאך צוזיין די לעפערוקע פון די אמעילנע מער אף די פיערוגנגן מים 50 יאר קא־ריק.

— מיר זיגען, ברוך השם, נעפליבן אזוי ווינציק, או מען קען זי איסרכטנגען אף די פינגער".

אין עם ווייס זיך ש־ויס, אז בלויז 4 רי־נער תושבים וואס האבן זיך באשליסקט אפן חנוכת הבית האבן וכה נעזיגן צו דער־לעבן דעם איצטיקן יובל: ר' יוסף תנחום לעווים סנדר נילעוויטש, משה יצחק נורוויטש אפן לוי יצחק ליבער־מאן.

ס'איז יאך קאריק זאגט מען — איז אין מנין הנרול פאר־נקומטן א גרוים אומגליק: ס'זיגען פארבראנט נעווארן א טך ספר־תורות אין ס'האט אפנבראנט דער עמור.

חנען דעם מרוע זען פאל דערציילט ה' סנדר נילעוויטש פאלנדנריק פרטים:

"אין יאר 1909, אדער 1910 איז נע־שבאדן דער באוואסטער נביר, עסקן און נרויסער למדן, ר' שלמה זלמן בערלין, אי־נער פון די כבודריקסטע ריינער ארן שטעד־ריקער מהפלל פון מנין הנרול. נעווינטלעך איז בא הכירים אנגענומען, אז דעם בר־מינן מראנט מען נישט ש־יין אין שוי. אין דעם פאל האט זיך נעפילדעם א צר, חעלבער האט זיך איינגעשטעלט, אז מים שלמה זלמן בערלין ע"ה זאל מען נאכן אן אומנאם אין מסכת זיין אין שוי. דער צר שבננד האט שטאיק נקקמטשם קענן ברכן דעם מנהג, אבער האט נאריגים נים נעקענט אוסמאן אין מען האט דעם נפטר דאך אריינגעבראכן אין שוי.

ס'האט זיך נאר א קוריצע ווייל נעשטעלט, אבער מען וואלם אין דעם וכער באלר פאר־נעמן חען ס'פאטרים נים פאלנענרער פאל. אין א קוריצע צייט נאך דער לוי פון ר' שלמה זלמן בערלין האט נאר נמאי זלמן ראזאפאלם נעהאט יארצים נאך זיין פאטער. נאכן ראזינען האט מען מי נעחיינטלעך פאר־שלמן דעם מנין איבערלאזנדיק די ברענג־דיקע יארצים־ליכט.

ס'האט נים לאנג נעדויערם אז אין נאנצן נענגר האט זיך בלויז־שנעל פארשפרים די ירידה, או ס'ברענט דער ריישטער מנין, ס'האט נלייך אלארטירט די פיערלעשער אין חען וי זיגען אננקומטן אין דער ארון קודש איז שוין אפנעברענט אין פלאטן. דעם פיער איז מאקע אינגיכן נעלונגן צו פארלעשן, אבער ס'זינען פארברענט נעווארן 35 ספר־תורות.

דאס מערקווירדיקסטע איז, אז עם האט אוך אפנעברענט דער ארם וואו מען האט נעהאט אחקנעשטעלם דעם ארון קודש מים ספיר זין ר' שלמה זלמן בערלין.

חנען דעם פאל האט מען אין שטאם דע־מאלסם אלך נערעדט אין דער צר, ווי האט זיך איינגעשטעלט קענן ברכן דעם מנהג, האט אין דעם אומגליק נהאט אינגעזוגן א פא־רכטיקונג זין זין אינשטעלונג.

די קינדער פון ר' שלמה זלמן בערלין האבן ח זיער חשנון רעסטאוירט דעם אפנעברענטן ארון קודש אין קמור..

— —

כרי ווי נהתריק צו באציכענן דעם יובל האבן די נצאים זיך נים אפנעשטעלט פאר קיינע שום מימלן אין האבן כפעציעל אינ־נעלאדן דעם הארשעיטער חזן מ. קוסקוויצקי קוסקוויצקי חעם צוזאמען מימן כאר פון דער שבאטישער כאר־שול אזוכער דער לי־מוגן פון דירינענם ה. חיסבזין הינם פ־עצי־זן 7 זש. אינאזום, דאזונן מעריב אין בנמשן חנוכה־ליכט.

נאכן דאינען חעם פאלקומטן א באנקעט אף חעלבן ס'חעם זיך אויך באשליסן חזן מ קוסקוויצקי.

טכ יאריקער יובל פון ד' ר"ס'שע מנינים זיך פארוואנדלט אין א גרויסן יום טוב פארן לאטגאלער פארשטאט

באגריסונג פון ליובאוויטשער רבין שליט"א – רעדעס פון די רבנים הרה"ג מ. זק, הרה"ג מ. ר. כהן, הרה"ג מ. קילאוו און ריינער ראש הקהל מ. דובין.

דער 50-יאריקער יובל פון די ריי'סישע מנינים האט זיך פארוואנדלט אין אן אמתן גרויסן יום-טוב פאר די אינ פון לאטגאלער פארשטאט. ס'איז אין נעזיין א יובל, וועלכער האט זיך פארוואנדלט אין א רעל-גיטער מאניפעסטאציע פון די פארשטאטער אידן.

דאס וועגן דעם, האט די עלישע יקלא אין די נאכן, וועלכע נעפינען זיך אהוס אין נעקנדרעס זיינר נעיינלעכן אוי ששנה. דאך איסוכן, נאך האט נעוען לויפנדיק אירן שהן אין צוריק, אהוס די ריי'סישע מנינים זיינען דאס וועכטיקוק מאל נעשטאנען רעל-לעך פון אירן, וועלכע האבן היים דעפאציירט, וועגן דעם גרויסן יום-טוב, האבן דא קומט פאר.

עלטערע באוואנטע אירן האבן אויסנעד זיין גרוים בקיאות אין ריי'סאריש דאכט, נאך האט נעהערט דערצילן וועגן פארשרי-נע מעשיות פון מיט 50 יאר קאריק, בריוונה. דרי-ניינדציג וועגן דעם, וויי די מנינים זיינען נעבוים נעווארן, וועגן זייער נרינדער, פאר-שידענע קיבאלן, וואס עס האט פאסירט פאר דעם יובל יוהר.

דאָ האבן אויך נים נעפעלט אולכה, חלה, כע האבן באַאַנטבעט די "פאַויצקס", וויי אזוי אריינגעבאַן זיך אינאיפב צו דער פייער-לעכער תפלה, אין וועלכער עס האט אנטפל נעטומעט חזן סוסויצקי.

די אַרטנער זיינען אַפער רהמנים בני רחמנים אוי אאריכי' ר' נ'ליקלכע" אריי-צוכאַפן זיך אין מנין.

א צייט פאר דער באשטימטער צייט — אוי צו דער ריכטונג פון די ריי'סישע מנינים הויבן אן צו שפראַצען מאַכן מעגנשן, עס קומען אין מאַסעס מים פרייד, וועלכע פרייגנען אַלץ נעך אוי אַלץ סהפלים.

דער קולם איז אוסנעלייגיט, אונטכאַן אין פנרי יום-טוב. דער הויף אוי מנינים זיינען פאַאנאַן מים א שפּק פון עלקטריש בא-לייכטונג.

די נאכן, די מראשואין זיינען שוהארין פון מעגנשן, נים קוקנדיק אַן קלעם קלן מען דא אוך זעהן מאַכטע מים קוסאלך אף די השגם, וועלכע זיינען נעקומען אונקוו האַט עס מוט זיך וועגן מים אַלטע קרוש, וואַ זיידע עלטערן האבן נעראוגט.

ר' מרדכי חצן לייענט פאר א שלעפא-נישע באגריסונג פון אַרבי'ר נליצנזוהיש שליאַם, וועלכער שיקט זיין ברכה אלץ סהפלים אוי נאבים, מיט ווייטע משפחות אוי וויינשפט זי אריכה ימים אוי או אויך בא זי זאל הערשן דער נייסט, האט עס האט נעהערשט בא זיידע עלטערן מים 50 יאר קאריק.

א גרויסע רדשה מעניני ריוהא האלט הרה"ג מ. זק, די בתי כנסיות אוי בתי מדרשות זיינען אנשטאט אונזער בתי המקדש. דער עיקר אין יום טוב תנוכה איז תורה, מען האט נעווינטערט דעם היכל, מען האט אינטנראאט דעם שטוק, וואס עס איז ארטען אייגנצפאבט נעווארן. דאנו את היכך ומהרו אה מקרשך אוך דערפאר איז נעזיין דער נרויסער נצחון, וויי אבער אירן האבן אויסק-נעלאוון דעם — ומהרו — אוך אננקהויבן צו וכן הילף אין שאאלעקדים, אוך סלוכה האבן וי דעם קאמף וויידער פארלארן.

די חשמונאים האט אפנעלויקט וויל זי האבן נעארבעט מים מסירה נפש פאר חיוק התורה, דער אלטער דור צוואנצן מימן וועגן דור. די יונגע מים די אלטע האבן נעקלעמש פאר אין נדרנאנג, האבן נעשפארקעט צו אין מסרה צו אין צייל — מחוק צו זין זיך אין חיוק התורה.

— אף דעם פסוק — אני והנער נלכה עד כה — זאנט דער אי'ר הקדוש — מיינט מען כה כמלו — 25 שנה אין כמלו.

מסירה נפש פאר אידישקייט קען אננע-רוזן ווערן נאר דאן וען צוואנצן מימן אלטן נייט אויך דער נער — די יונגע.

פון אברהם האבן אויך נעלערנט די חשמונאים אוך מיר דארפן פון זיי לערנען, או וען קען זין שהדוקיק מסירה-נפש נאר אויס די אלטע אוך די יונגע קומען צוואנצן אין בית מדרש, אוך וועגן זיך מוסר נפש פאר תורה אוך יהדות.

הרה"ג ר' מ. זק פארטיידיקט זין רעדע מימן חאנוכה, או בקרוב זאל זין ביאת המשיח אוך מען זאל זוכה זין צו פייערן דעם

מען אין מנין.

פון די לעצטע שטא האט מען דערפארנו-נען, אז די צוזן פארשפרטירן צאלים די נרויס שוירן אף נאנצע שטאַן.

די נאַסים לויפן צוטרעפן אוך קלינ-נען פון צייט צו צייט אין דערפס בויערע פון איינאן פארוואלטונג מימן ציל צו אינפארי-ווירן זיי, האט עס טוט זיך מימן מארשירער צוג.

צוב נלויק האט דאס מאל דער צוג פאר-שפעטיקט אינאנצן אף 20 מינוט.

פלוצים ווען אלע סהפלים עלקקערירט פון דעם „מה טובו" וואס מ'הילכט אף פי-עלקך פון חזן ס. קוסקוצקי.

נאכן דאוונען קומט פאר אין צווייטן רדי-טיש מנין א פייערלעכער מאנקפא.

אויך אין באנקעט איז נקוסקוי א נרויסער קולם, צוויישן וועלכע מען האט נזוען אז די-נער רבנים, דרק ראש הקהל ס. דובין אוי פארטרעטער פון הינט מוסדות אוי אינסטימי-ציאס.

דער קרשטער רעדנר הרה"ג ר' רפאל כהן וועלכער וויינט אץ, אז דער פסוק: אני חומה ושדי בעכלות—אנטוקרט פסטמענגן אוך מא-רעסט זיינען די בתי כנסיות ובתי מדרשות דער אויסער פאלק אין נעפלינן נאנץ פון אלץ שלעכטע צייטן נאר דאן וען קר האט זיך נעהאלטן מעסט אן זיינע בתי מדרשים ובתי כנסיות.

קר רופס וויידער דעם אויסיק פאלק צו שיצן זיך אין זינע אלטע מסכמנוגן.

נאכדעם רעדט דער פארזאנער פון קרשטן מנין הרב שאפירא, וועלכער וינקדעם זיך צו די קינדער פון די בזוקר פון די מנינים, אז זי זאלן אמאל אוך באווזן דעם מקום קדוש, וואס זייערע עלטערן האבן נעראוזט.

ר' מרדכי חצן לייענט פאר א שלעפא-נישע באגריסונג פון ארבי'ר נליצנזוהיש שליאַם, וועלכער שיקט זין ברכה אלץ סהפלים אוי נאבים, מיט וויידע משפחות אוי וויינשפט זי אריכה ימים אוי או אויך בא זי זאל הערשן דער נייסט, האט עס האט נעהערשט בא זיידע עלטערן מים 50 יאר קאריק.

א גרויסע רדשה מעניני ריוהא האלט הרה"ג מ. זק, די בתי כנסיות אוי בתי מדרשות זיינען אנשטאט אונזער בתי המקדש. דער עיקר אין יום טוב תנוכה איז תורה, מען האט נעווינטערט דעם היכל, מען האט אינטנראאט דעם שטוק, וואס עס איז ארטען אייגנצפאבט נעווארן. דאנו את היכך ומהרו

חנוכה-הבית פון בית המקדש.

א שיינע אין אינדרוקשריפט דרשה האָט נעהאלטן הרה"ג ר' י. ס. קילאוו, — האָט אידישע פאָלק באגרענצט זיך נים מים קיין זמן אוֹן דערפאר איז הינט פם אונז קיין יום-טוב נים. דער אידישער פאָלק שטיפט לפעלה מן הזמן, מיר זינען אין עם נצחי, אוּיב מיר וואָלטן זיך באגרענצן מים צייט האָבן מיר נעקענט פיהרן יוב"לאוּמפם פון היסטאָרישע דאָקומענטן, די מתן תורה אוֹן אזוי ווייטער.

דער הינטיקער יום-טוב הפט זיך נאר דאָן באַ־קומען אויב מיר וועלן דאָס אויסנצן פאר א דעמאָנסטראציע פון מחוק זיין זיך אין חיזוק התורה והדה.

א רופט האָט אוּף אנטוגרזיק נע־מאכט די דערק פון רינגר דאָס הקהל ר' מרדכי דוּבין, הקלבער האָט אין א פאָלקס־פיעלקבער שפראך פאנאנדרענפוילקם די שקנסטע קריגרזנגען פון די זינע קינדר־יאָרן, וועלכע זינען אזוי אינג פארבונדן מים די ריסישע מנינים. אם דא האָבן מיר אוֹנ־זער קינדהיים פאר־בראכט. ריכטיק האָבן די ארדנער אנגרופן דפם יום-טוב הג הזובל אוֹן נים יובלעאוּם.

א יוב"לאוּם היסט, אז מיר פראוּנגען אָס א יום-טוב אוֹן פמור. — יובֿ — פא־דיפם חזרה — אוסקרען צוריק, פונקט־ווי בא די פעלדער האָט מען צו יובֿ נעפוּמט אוסקרען צו די פרייערדיקע בעלי־בתים.

אוך אונזער יובֿ דארף פירן דערצו, אז מיר זאָלן זיך צוריק אוסקרען אין · די בתי־מדרשות אוֹן בתי כנסיות. מיר האָבן זיך פא־ניסטערט פון דער תפילה, ווָאס דער חזן מ. קוסקוויצקי האָט אזוי שיין נזוּנגען די הפלה — והן חלקנו בתורתך. — לאָזיר עס מאָכט די באניסטערונג אוך פארחירלכען אין לעבן.

אין אמתער עקסאָ פון באניסטערונג האָט אריינגעבראכט די אָנטוגרזיק דער זינגען פון אויבערקאנטאָר מ. קוסקוויצקי, וועל־כע האָט מים א שטורמישן דערפאָלג אויסנע־פירט זיין ליבלינגם נינון "שיבנה בית המקדש" אוֹן "בריך שמי".

ס'האָט אויך נערעדט דער אורח פון לאָנדאָן מ. שאָלים, וועלכער האָט דערצילט זכרונות פון די קינדער יאָרן, וועלכע מען האָט אזוי שיין פארבראכט אין די ריסישע מנינים.

פר דערמאָנט די מלמדים, ווָאס האָבן דא מים אים נעלערנט אלם 5- יאָריקער אינג.

צום סוף באראנקט אינגער פון נדינדער פון די מנינים ר' ס. גילעיטש די נאָמען אוֹן מימגלידער פון יובֿ־קאָמיטעט פאר דעם, ווָאס זיי האָבן אזוי אקטיו נעאַרבעט צובוה דעם הינטיקן יום-טוב, וועלכער איז דורך מים גרוים דערפאָלג.

די הויפט-ארנאנזאטארן פון ארנאנזאציע פון יובֿ זינען נעווען ב. מוקאציר, ו. פישל, י. הורוויץ, שוכמאן, מעלער, ראָזענפעלד, העגרין, כאָנאָוויטש, סוריין, י. ראָן, ב. לישוץ ד. קילאָן, ס. דאָלנאָאָסקי א. א.

50 יאריקער יובל פֿון די ריסישע מנינים.

די ריסישע מנינים גרייטן זיך בקרוב צו פֿייערן זייער 50-יאריקן יובל.

טים 50 יאר צוריק איז ארגעטערנעטסען געווארן די אלצערנע געפֿירט אין וועלכער עם האָט זיך נעפֿונען דער ראמאלסטריקער מאריישער מנין אין אפֿן אָרט פֿון דער אלע.

צענטער געפֿירט איז אויפֿנעפֿונט געווארן דער אירטיקער בנין, וועלכער איז איינגעטיילט אין דרײ מנינים.

די טעג וועט פֿארקומען די ערשטע ויצונג פֿון יובל־קאמיטעט, אין וועלכן עס נייען אריין די נבאים פֿון די מנינים. חשובע בעלי־בתים ווי אויך עלטערע מתפללים וועלכע ווינען בײַ־נעווען בעם בייען פֿון בנין.

ווי מיר דערוויסן זיך וועט אין גרויסן (דריטן) מנין פֿארקומען א פֿיערלעכע תפילה אין וועלכער עס וועט זיך באטיליקן אויבער־קאנטאר מאנדל מיטן כאר.

דער שמש פון ריישישן („מיטלסטן") מנין.

עיתון היינט ט"ו מרחשון תרצ"ו

נעכטיקער סיום אין מנין הגדול דריסין

דער סיום איז פארנעקומען אין דער דירה פון הר"הג ר. ר. כהן שליטא

נעכטן נאך תפלה שחרית איז אין דריסין ר"ישון מנין פארנעקומען א סיום אף דער מסכת שבת.

דער סיום איז פארנעקומען אין דער דירה פון הר"הג ר' כהן שליטא.

צום סיום זיינען נעקומען אהזין די מיטגלידער פון חברה נמרא, אויך די 'נבאים פון אלע דרײ ריסישע מנינים און א גרויסער עולם.

הר"הג ר' רפאל כהן שליטא האָט בסיום נעזוגן די נמרא און נעזאגט אן אינהאלטריכן הדרן.

אהזין פֿיפּו האָט הר"הג ר' ר. כהן אויך נערעדט מקיני רייזא. ער וויזט אָן, אז בעת מען האָט אנגעזאגט די ארץ צו זוינן דעם משכן, האָט מען קיין חילוק שבת ניט נעמאכט. לויטן.

ראָס דאַרף דינגן אפֿאר א מוסר השכל אין טיפֿע לערע פֿאר די יענקע, וואָס מיינען, אז מיטן מאָן, א וועלכע נים איז מצווה קען מען אף דעם חשבון אפֿמאן כל דבר אסור.

באזונדערס הארבן האָט נעמטן אין אכט די מחללי שבתניקעס, וועלכע מיינען, אז מיטן נעבן צדקה קופּפּ מען זיך אויס פון דער שרעקלעכער עבירה פון חילול שבת.

די דרשה פון הר"הג ר' ר. כהן האָט אף אלע אנוועזנדיקע גענאכט א טיפן רושם.

נא נערקטע מיטן האָט זיך דער עולם האַרציק משמח נעזיקט שעה.

עיתון היינט כ"ד אדר תרצ"ז

ביז מנחה למעריב אין רייסישן מנין.

דער מקום מקלט פון אונזערע חסידים. ־ פעסט עליות בחצי חגם־קאנקורענץ אף... דאונטן ־־ דער גמילת חסדים ביינקל פון די רייסישע אידן

דער ריבישער מנהגים אף עלילות־נאם, וואס זינען פון דיר ריבישער מנהגים אף עלילות־נאם, וואס זינען פון זיים יקרן א פעסטונג פון הסידות. קיפש צוזאמען א אידישע מדינה, וואס זיל ווערא דאונטן ליזען חסידישן נוהג, נעם עד אין רייסישן מנין. אף די חסידישע מנהגים האבן פון לאנג א חזקה די רייסישע אידן אין ירגע, וואס דערך זיי זינען זיי אפגענומעז נעוואָרן.

א נאנצע וואָך פוסקענען כמעט די רייסישע מנינים. כאטש דאָרט ווערט נעדאוונט דרייַ מאל מעגלעך, זינען זיי אבער אינערהאלב השלב לידיק. לערד. אינערש אז אבער שבת, שבת זינען די דרייַ רייסישע מנינים אינעראיינם טיפ מתפללים. יעדער באוונדער האָט זיך פון זינ־א פאשענדיקע ראוונער זינגע אין אלמע, וואס זינען „שטאל אין איידיש פאר ווער מנין.

באוונדערש שיפש זינען די רייסישע מנינים אום פונקט בין מנחה למעריב, אמאל אין אט דער צייט פלעגט מען רא פריאון שלם־עדות אפן אכזן חסידישן אופן, כיפ נראגען אין לעקקע, נינונים אין דערהויפט מנין.

אי — האָט מען רא אמאל נעזוכענן ומרורנו — ואָנט מיר אין אלטער כתובל פון א רייסיפן מנין אין אמקן עינג־שבת האָט מען רעמאלם נעהאט די ניסמה־יתרדיקע שבת־פארנאכטן זינען פאר־שוואונדן.

הינט אין א שבתדיקן פארנאכט בין מנחה למעריב פרעגט אירי אין רייסישן מנין א נעזעמל אידן, וואס פכוונען זיבען שאליטוק. זינען פרעמד קריפיש, ובכומה.

פאס עמוד שפיש א ישיבה־בחור אין ואנט הויך אפן קול דעם שבתדיקן תהילים פסוק פאר פסוק אין אלע ואנן אינער פיס נרוים כונה. אין אזוי צימ זיך האָט בית פאטע מערים.

נאָך הינט צו פאָנ קען מען טרעפען אינטערע־פאטע טיפן אין די רייסישע מנינים. אידן פיס בעריר אין פאוה. זיי אין די פאדציפיקע יקרין שטריינג ארטאדאקסאל, פיס באוונדערע מנהגים, לויטן אינג־ארטיקן רייסישן נוסח. אף ניפש זיך בא א לענג פיס די הבדה בפנאות אין הערס נעשמאק דעם פאראונער — א רוסישער רב, וואס קליפט פונא־דער א שויערן פרק, פיס טשלים אין גליכ־ווערטלעך פון נרוסקע נאונפס אין דבנים.

אין א צוויטן וינקל שטיפ נאָך א נאנץ יונ־נער באטערדלטער יונגערהאנדשוך אין שקלקט זיך ארויף א נרויסער נבור אין זינגט זיך דערבי אונ־מער א נבור־נידן.

די הכנסות פון רייסישע מנינים זינען פאר די ווינטער־חדשים שבת־פארנאכטן אין אנפאנג פון אקטאבער.

הינט אין א שבתדיקן פארנאכט בין מנחה למעריב מרעפט אירי אין רייסישן מנין א נעזעמל אידן, וואס פכוונען זיבען שאליטוק. קיפש צוזאמען א פעסטונג פון הסידות. קיפש צוזאמען א אידישע מדינה, וואס זיל ווערא דאונטן ליזען חסידישן נוהג, נעם עד אין רייסישן מנין. אף די חסידישע מנהגים האבן פון לאנג א חזקה די רייסישע אידן אין ירגע, וואס דערך זיי זינען זיי אפגענומעז נעוואָרן.

א נאנצע וואָך פוסקענען כמעט די רייסישע מנינים. כאטש דאָרט ווערט נעדאוונט דרייַ מאל מעגלעך, זינען זיי אבער אינערהאלב השלב לידיק. לערד. אינערש אז אבער שבת, שבת זינען די דרייַ רייסישע מנינים אינעראיינם טיפ מתפללים. יעדער באוונדער האָט זיך פון זינ־א פאשענדיקע ראוונער זינגע אין אלמע, וואס זינען „שטאל אין איידיש פאר ווער מנין.

באוונדערש שיפש זינען די רייסישע מנינים אום פונקט בין מנחה למעריב, אמאל אין אט דער צייט פלעגט מען רא פריאון שלם־עדות אפן אכזן חסידישן אופן, כיפ נראגען אין לעקקע, נינונים אין דערהויפט מנין.

אי — האָט מען רא אמאל נעזוכענן ומרורנו — ואָנט מיר אין אלטער כתובל פון א רייסיפן מנין אין אמקן עינג־שבת האָט מען רעמאלם נעהאט

עיתון אוונט פאסט ה סיון תרצ"ב

70 יאר סאלדאטן־שול

א פּלעצל פּרויוינציק אירישע נעשיכטע. — מאנאציטפּז־אירצאליזמוס. — פּון שוהער פּראהראמעטע נראשנס בויען זיי אוים א אייגענע שול. — רער מייר־פּעכער צוג איבער די ריגער נאכן מיט די סטרי־תורות. — די עזיוליע אוך מיליטערישע מאכט אוך תנובה־הבית פון סאלדאטן־שול. — די טינדער היבן אן די פּראריצעס פון זייערע מאטערס.

בנימין פּרוסאק
געב. אין יאר 1830. נעריגט 25 יאר. איינער פון די גרינדער פון סאלדאטן־שול.

דוד ראמבארט
איינער פון די גרינדער פון סאלדאטן־שול. געשטאלבן מיט עטליכע יאר קאריק אין יינג. אין טיפן עלטער פון 92 יאר.

מאיר טישקינסקי
געב. אין יאר 1835. צו 8 יאר אפּגענעבן פאר א נילאשטוסקי סאלדאטן. נעריגט 25 יאר. איינער פון די גרינדער פון סאלדאטן־שול.

עיתון היינט ו שבט תרצ"ז

פּארשטאנד פון סאלדאטן־שול אפּעלירט צו די קינדער פון די אמאליקע קאנאציסטן זיי זאלן ניט לאזן אונטערגיין די שול פון זייערע אבות

זי טיר האבן שוין טשענסאלם וועלט אין רער סאלדאטן־שול אלע ווינטער א קאי טשעל־יומטאב.

די שול איז צוליב אזר שוהער מאטעריעלן מצב, אין העלכער זי נעפונט זיך שוין פאר די לעצטע יארן אזוי אפּגעלעגן אין הויב נעהאלן, אז זי האט כמעט נישהאלטן פאם שפּאנ־דיגמאל.

די נאשים פון שול, די קינדער פון די ני־קאליאקער סאלדאטן, העלכע האבן אזוי שוהער כוח רער נישטאפער מכירה נאפ אויסצוגעבן די שול, קענען נים דערלעבן, אז כלאל וואר נירט אין אפּהענגקע וועלן די אינציקע הילי־קע יחידות, האם איז זי נאכצולייבן פון זיך צו פלעטען.

אם זי. די אמעריקלענע מענטשן, העלכע האבן אין זייערע יונגע יאהרן אפּגעלעגט 25 יאר רעם יחוסין צוער זיינען נקאנגען מרעפּען די אהרטסטע מיטגלי־רער פון אונזער קהלה, אז זיך אויסצוגעבן אפּצוכאפּערן אפּ־כל נפלא פון אזר אויסגעבויטע שול.

ס מקום־קדוש, נקרוינדעט מ הלמוד־תורה, האט כלערנען נאך הינטען נאפ. פּריסע אדריסע קינדער־לידער, העלכע פאקומען צו פּסח, חנוכה פאקומען אזר אויסגעבליבענע.

מאי? כמעט, באקומט רער פאקט. או די אדריסע ניקאליאיעהער סאלדאטן־שול זינען נקומען נאר איין בויטן רעם נען אף רער שרעפּע נאפ בויטן רעם שלמון אזיזערעם בריף, האב מיר האם נעצאלט פּונ־דוינן מקח, זי דרייי רובל מ נאפ. היי אין ינעניר צייט איז פונ ערבעם נעהאלן פּארטוזרן טים לצפנים־נאפער אין ניט אינציר פון זי אין דערפון אונטערגעקומען.

אם פון די נעלט האבן זי אפּצונעמען אין נעגנים א שוי.

אין רער הלמוד תורה פון אפּצונעמען אין פּאקומען אינטערעסירטע אין פּאקומען פּארשטענען היינט צומאג א יוהר חשוב פּרט אין רער אונזטרוירליכער אין טוהריפער העלם.

אויך אין אומלאנר זינען פּאפּאן זייער פּיל קלינרער פון די אלטע נישאיעפּיר פּאלדאטן, העלכע פּאקומען צו אין פּאלדאטן־שול אין פּאלדאטן־שול העלפּן נישאפּען פּון ריינע אידישע קינדער. מראשונ א. ה. א אנ.

אם האם זינען די עלטערן פון די קינדער, העמענס נעפּלנן פּיינען היינט נום באקומט אבות פון אם שאלידע אין נירוסע כוהרים. די רער שול אין הלמוד תורה רעדזינען אנט־ווילם.

האבן רא זייערע לינן אין פּריהן לשנע־סאב. אין עטליכע לכמל, אי פּאריאן רער באקומט אין פּאריקאנע אינקוויזיטיע.

עיתון היינט כ"ה סיון תרצ"ה

פנקס

בשנת תרכז

אקטיווע טעטיקייט פון די גבאים פון מנין ראגאטשאווער גאון

מי טיר האבן שוין טימנקמילם האבן די גבאים פון מנין רויזנאווא 109 אנגעהויבן זייער מנין אין נאמען פון ראגאטשאווער גאון זצ"ל.

דער פאקט האט בא אלע מתפללים ארוים־גערופן גרויס צופרידנהיים.

דער נייער פארשטאנד, בראש מיט גבאי א. מאיר, האט נאכן איבערנעמען די לימוגג אין מנין אופגענומען זייער א סך לטובת דעם מנין.

ס'זיינען פארשפרייט גיוואָרן די שיינע פון בלאט נומער, מפנה, יין־יקב א. ה.

איך דער פאקט פון אנהויבן דעם מנין אפן נאמען פון גאון באאחיזם אף חיים אקטיוו די גבאים זיינען פארן מנין.

נבאים פון פילע ריינער שולן האבן זיך אפילו נקמענדעם צום ריינער רב, אז קר זאל זיך משתדל זיין בא די נבאים פון מנין רויזנאווא 109, או זי זאלן זיך אפאנן פון נרויסן כבוד לטובת א נייעסטרע ריינער שול. די נבאים פון מנין האבן אנצר נים מסכים נעזעהן דערוף אז האבן אופגעזעהן, או אויך זייער מנין איז ראוי צו שרעגן דעם נאמען פון נרויסן נאמר.

מערוב אין מאכן א הוכרה. נאכדעם וועט מען נאמר דירדן דער ריינער רב הר'הג ר' ישראל־משה קלאר, חקלכער וועט אויך דעם זקלן אזעם אפרוכטן א הספר נאכן ראגאטשאווער גאון זצ"ל.

די נבאים פון זיין שול האבן אין שיכות דערמים נקלאום פארטיק מאכן צום יארציים פון הר'הג ר' שלום מנחם־מענדל אחין זצ"ל א מארמארנעם מאהל, וואס ס'וועט אופגענומען ווערן אין שול. דער נאמר האט נעראגעם דעם קרשטן מאג, וויי די שול איז אויסנעבויט נעוואָרן 88 יאר צוריק.

ראה דיווח על שיעור חסידות בבית כנסת זה באגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ יא עמ' קלה.

היינט ווערט איז מנין פון ראגאטשאווער גאון דערעפנט א חדר

דער ערשטער שריט פון די נבאים פון מנין, וואס האט ארויסנעפרופן נרוים צופרידנהיים בא די מתפללים איז נעווען דער אנרופן זייער מנין אפן נאמען פון ראגאטשאווער.

ניט לאנג צוריק איז אופנעשטאנטן אין מנין דער נקדאנק וועגן נרינדן בא זיי אין מנין א חדר, וואו קינדער זאלן זיצן ש נאנצן טאג אוון לערנען תורה. אויך די אידיי וועלם טאקע איצט פארווירקלעכט.

מי מיר דערמיטן זיך וועלם היינט אין מנין נעפעפנט דער חדר. די קינדער וועלן יעדן טאג אין חדר באקומען אויך נארהאפטע אוון נעשמאקע פרישטיקן. אייניק רינער באלע־באמים, האבן פארשפראכן יעדער וואך צו שפענדן פאר די פרישטיקן פראדוקטן.

קינדער קענען זיך דעניסדירנ אוג וקרנ אנגענומע טיגלעך פוג 9 אז. איג מנינ רויזנאווא 109. דער שריט פוג די נבאים פוג מנין ראגאטשאטער נאוג ראדף באנריסם וועלן אלם. שיינער מומטער פאר די אנדערע שולן אוון מניגים.

היינט א אייר תרצ"ו

סיום הגדול אין מנין פון ישעיה בערלין.

נעכטן איז אין מנין פון ישעיה בערלין אף דער סילן-נאס פאר־עקזמען א סיום הגדול, וואס איז איינ־ נעאָרדנט נעווארן פון דער חברה־נמרא פאס דער־ מאנטן מנין, אוא סיום הגדול קומט פאר אין מנין איינמאל אין 8 — 2 יאר. דעריבער איז פארשמענר־ לעך, אז ציט ראזיקן סיום האט זיך צוגייפנעקליבן א נרויסער עולר. צווישן זיי דער טשערנאביליער רבי און אנדערע אנגעזעענע רבנים. די שמחה האט זיך פארצויגן ביז שפעט אינדערנאכט.

מנין החדש

וואלדקמטרש יקלע 38

דער פארשטאנד כטכם נעקאנם דאס די פארמיטונג פון נעשמילע קומט פאר מעגלעך פון 7 ביז 9 אינאמנם אויסער פרייטיק אוו שבת. זונטיק פון 4 או.

די אלטע מתפללים ווערן נעבעטן צו רע־ גולירן זייערע שולרן אוו צו בעניכן זייערע נעשמיל נים שפעטער מי ביז צום 18 סטנ־ מישער אין קעגנפעל ווען די נעשמילע פער־ מיטעט ווערן.

ראה דיווח על שיעור חסידות בבית כנסת זה באגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ יג עמ' קלה.

עיתון אוונט פאסט א מרחשון תרצ"ג

איז די ריגער שולן אוז מניגים

פאלראמן-שול

ר. פאלטאדם נאס 24.

די נעפטיקע פארטיגונג הויבט זיך אן זונטיק דעם 6 טעפטעמבער ה. י. מעגלעך פון 6 ביז 9 אינאוונט.

די שול איז ניי רעפאנטירט די אלטע מהללים חערן נעפטען ביזן 10 טעפטעמבער זע פענינען ווערט נעפטיקע חי אוך ניט וויגן זע בעקומען פון 5 לעם אן.

ווייב חעם ראטנען דער באאמטער אוי. בערקאמער ה' מינץ.

מנין יאדיש

נעפינט זיך אצט אין ליכטיקע באקוטקע רוימען אף מאריאם י. 10 פארטער (אפטוש אופים).

יסוי-נוראים חעם ראטנען דער חזן ארוי. רוזענשטיין.

די נעפטיקע חערן פארטיגם אן מעגל. נעשעפם י. שאראן מערקלייש יקלא 1 אין אן מנין גופא פון זונטיק אן פון 7-9 אינ. אוונט.

מנין אף מערבאמם יקלא 26

אין דעם ני-רעקאנסטרוקטן מנין אף מערבאמם יקלא 26 פארטיגם זיך די נעקי פרי נעפליגענע נעפטיקע מעגלעך פון השלב 7 ביז 8 וויגער אינאוונט.

זונטיק 7 וויגער אינדערפרי חעם זענן סליחות חזן נחום יקשבצקי.

דער משערנאפיצער מנין

שרעזט יקלא 3-1 האוינטג 14 חעלכער איז פארשרעם טיי נוסע אין הערץ ציקע בעלי חפלה. פארטיגם נעפטיקע זע מעטיקע פרייז מעגלעך פון 4 ביז 8 אוונט.

מנין שאול ריווקינד

נעפינט זיך דעם יאר אף נערטרודס יקלא 45 דירה 8 (אין הויף) אין נרוסע באקוטקע רוימען. אוך בעם די נעפרעמ מהללים, די אלטע זיי אדר די ניע זיך פרוצימיק זע מעלדן מעגל. פון 6-9 אינאוונט אין אינגערמענען לאקאל מפ. 20498, פ"ית, 38778.

דער פאושטאנד פון ב"ת הכנסת קה. בוראן יקלא 112

מאכט באקאנט, אז די באאפרשפריקנדע יום נוראים אין דים חעם ראטנען אויבערנאכטנער י. ראפיזאף טיפן כאר אונטער דער לייטונג פון וידיר. ה. האנאנאם, וי אויך די פרשטע סליחות דעם זונטיק אום 7 אז. אינדערפרי.

די נעפטיקע פארטיגונג קומט פאר מעגלעך פון 8-6 אינאוונט זונטיק אוך פון 12-10 פארטיק, פריינגג אין שול יום-טובים אין נער ליים אינטריסט-קערטן.

אין מנין ראנאמשאוער נאון וועט מען זאגן סליחות 6 אז. פארמאנ.

אין מנין ראנאמשאוער נאון חעם מען זאגן סליחות 6 אז. פארמאנ. חאס סיטצ אויסערן דער באאמטער חזן ש. נאליפ. קאמטקי פון חיינט.

בית-התפילה לשווערמאלם יקלא 8

מאכט באקאנט, אז די מנינים נעפינען זיך אין יסקוביק רוימען וי פארארערן.

די נעפטיקע חערן פארטיגם מעגלעך פון 2-9 אז. אינאוונט אהזיץ פרייטיק.

מנין קה. בארא 36

יסוי נוראים אוך יום חעם ראטנען דער באאמטער חזן ה. רינקן, חעלכער ציימט זיך אוים סיי זיין קיום טויטאליזין אוך סיי קוהריקן שפיגער ראטנען.

די אינערנעפליגענע נעפטיקע זיינען זע נא. קומען זונטיק פון 9-12 אוך פון 7-9 אינ. אוונט, מאנטיק אוך דינסטיק פון 7 ביז 9 אינ. אוונט אוך פרייה א נאכען מאנ.

הרב ר' ברוך לוריא שלימא

חעם דירן מארנן שיק ב' נצבים-וילך השלב זיינן מארנקאם בין סנהה למעריב. אין מלפיש. קרוסים מקניגא דיומא.

הרב ר' שאול יאפין רעדט מארנן אין דער שמאטישער כאר-שול

דער באקאנטער דרשן. מרב הגאון ר. שאול יאפין (סטאלפישטער רב) חעם מארנן שבת ב' נצבים-וילך 6 וויגער באאמט דירן דער שמאטישער כאר-שול (פרישטוש-נשם) אין פארשלעק-מנין ראאנט דער באאמטער אוי. חזן נעמען. די נעמ.

מנין נערפרודעם י. 18.

אין לאקאל פון דער אריישער ניטנאוויץ נערפרודעם י. 18 חערט אינעשרענם יום-נוראים א מנין.

נעפטיקע פארטיגט זיך מעגלעך פון 6-9 אינאוונט.

זיין שול סמאנג יעלא 63

חעם מארנן שיק ב' נצבי דירן 6 וויגער פארנאכט דער לעריער רב הגרייג ר' נחום לוריא ני' מקנינא דיומא.

מנין דבאזאר

מאריאם יקלא 18.

יסים נוראים חעם ראטנען דער באאמטער חזן יקקל נאכטאוויטש סיי א כאר.

די אלטע מהללים קענען נאך אנאיבן ווי. ערע נעפטיקע ביז זונטיק א' דסליחות.

די נאכנפליגענע נעפטיקע חערן פארטיגם זונטיק א נאנצן מאנ. מאנטיק אוך דינסטיק פון 6-9 אינאוונט, פריה — א נאנצן מאנ.

מנין יוסף מיכלין

בריטיגאס יקלא 66-64, ר. 52.

נעפטיקע פאר ראטנען אוך חערן מארי. טיגם מעגלעך פון 9 אינדערפרי ביז 9 אינ. אוונט, חי אוך מעלקפאנט 97575.

דער מנין נעפינט זיך אין באקומען אוך פיינע רוימען.

מנין קה. בארא 36

יסים נוראים אוך יום חעם ראטנען דער באאמטער חזן ה. רינקן, חעלכער ציימט זיך אוים סיי זיין קיום טויטאליזין אוך סיי קוהריקן שפיגער ראטנען.

די אינערנעפליגענע נעפטיקע זיינען זע נא. קומען זונטיק פון 9-12 אוך פון 7-9 אינ. אוונט, מאנטיק אוך דינסטיק פון 7 ביז 9 אינ. אוונט אוך פרייה א נאנצן מאנ.

הרב ר' ברוך לוריא שלימא

חעם דירן מארנן שיק ב' נצבים-וילך השלב זיינן מארנקאם בין סנהה למעריב. אין מלפיש. קרוסים מקניגא דיומא.

הרב ר' שאול יאפין רעדט מארנן אין דער שמאטישער כאר-שול

דער באקאנטער דרשן. מרב הגאון ר. שאול יאפין (סטאלפישטער רב) חעם מארנן שבת ב' נצבים-וילך 6 וויגער באאמט דירן דער שמאטישער כאר-שול (פרישטוש-נשם)

הרב עלישבערג

חעם שבת ב' נצבי דירן אין שלם-בי שול מאסקאוואס יקלא 68 נעפוח 7 מקניגי דיומא.

הרב ר' רב מעיני

חעם מארנן שבת נאך קריאת התורה דירן אין מנין ש"א ר' יעקיבו בערלין. השלב 5 שו. באאמט חעם הרב מעיני דירן אין מנין באאור בערג א. ה. ש.

„מאלו שלום ירושלים".

היינם, פריימ, פ' נצבים-וילך ליכט-בענטשן

59 מינוט אף 7.

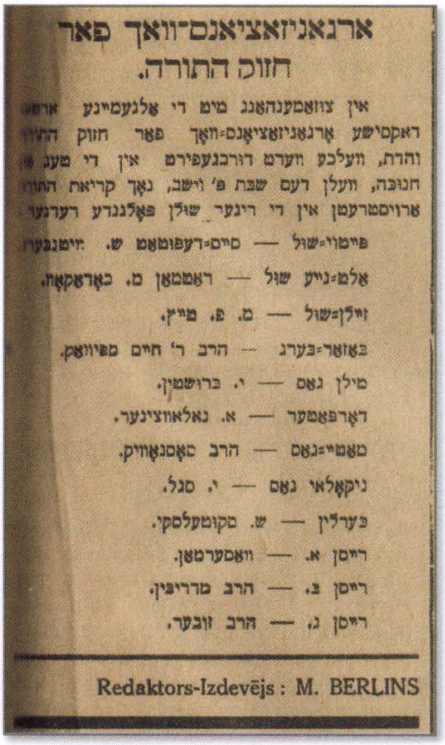
שקיעת החמה

56 מינוט אף 7.

הייליאר וועט מען אין סיוב ריגער כאר שולן זאגן סליחות 12 אז. באאנכט

הייליאר חעם מען אין סיוב ריגער כאר. שולן זאגן סליחות 12 אז. באאנכט.

אין די חטרידש מנינים אין דער מנחה זע זאגן סליחות נאך חצות ניט קין ניט. שבער אין די ריגער כאר שולן חעם מען ניך פריער נוחג נעחען זע זאגן סליחות פארשאג. פארשאין חעם דעם פרשטן פרוזא נעפטאכם די אלטיני שול. די חצאכה אין אוך די אי. דערע נאנים נעפטלן נעחארן אוך הייליאר חעם מען 12 אז. באאנכט זאגן סליחות אוך אין דער ריגער נרויסער כאר שול. אין ווילן שול אוך אין אלם ניי-שול.

ארגאניזאציאנס־וואך פאר
חזוק התורה.

אין צוואמענהאנג מיט די אלגעמיינע ארגא־
דאקטישע ארגאניזאציאנס־וואך פאר חזוק התורה
והרת, וועלכע וועלט דורכגעפירט אין די מעג
חנוכה, וועלן דעם שבת פ' וישב, נאך קריאת התורה
ארויסטרעטן אין די רינגער שולן פאלגנדע רעדנער:

פיטוי־שול — סים־דעפוטאט ש. זימנבער.
אלט־ניע שול — ראטמאן ם. כארשקאי.
זילן־שול — ם. ג. פייג.
בעזער־בערג — הרב ר' חיים ספיוואק.
מילן גאס — י. ברושטין.
דארפמאסער — א. נאלאוויזינער.
מאטי־גאס — הרב מאסנאוויק.
ניקאלאי גאס — י. סגל.
פערלין — ש. סקוטעלסקי.
ריגן א. — וואסערמאן.
ריגן ב. — הרב מרדיפין.
ריגן ג. — הרב זובער.

Redaktors-Izdevējs : M. BERLINS

אונזער שטימע
כ"ד כסלו תרצ"ב,
עיתון מס' 21

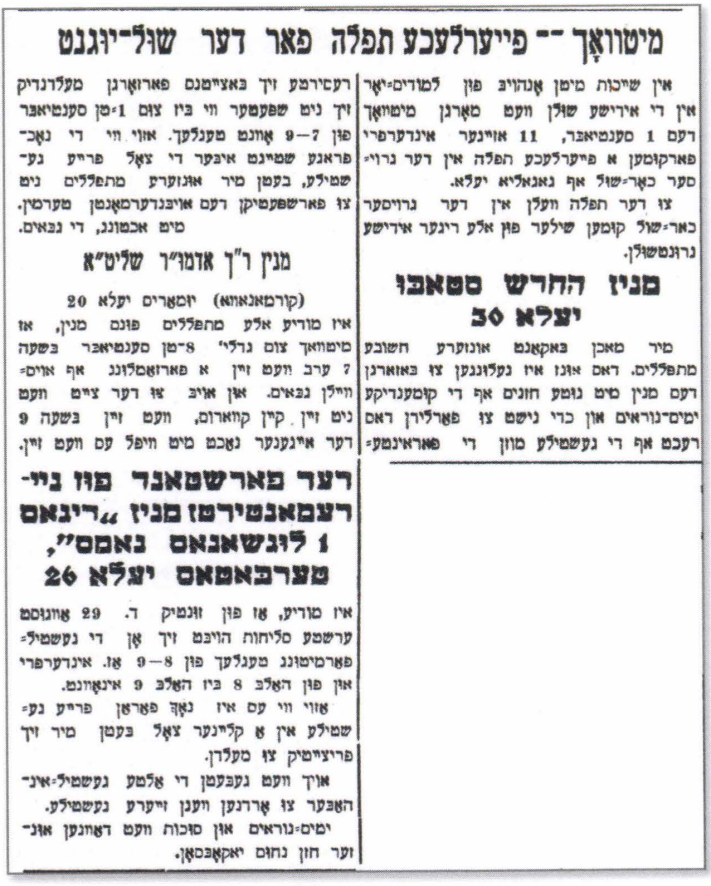

דער ליובאוויטשער רבינס מנין

פון דער ישיבה „תמכי תמימים", וועלכער נעפינט זיך אף לאטשפלעטס (ראי
מאנאי) נאס 76 ד', 2 איז מוריץ אלע מתפללים (הן אלטע און הן נייע), אי
נעשטילע וועלן פארסיטעט. מאנטיק און דינסטיק פון 5—8, מיטוואך, ערב ר"ה ש
נאנצן טאג.

פרימארגן כ"ח אלול תרצ"ג - "דער ליובאוויטשער רבינס מנין"[48]

48. מודעה זו פורסמה לאחר שאדמו"ר מוהריי"צ עזב כבר את ריגא. מנין זה התקיים בשכירות ונדד בכמה מקומות, ותמיד נשא את שמו כ"מנין של הרבי".

מיטוואך -- פייערלעכע תפלה פאר דער שול־יוגנט

אין שיכות מיטן אנהויב פון למודים־יאר אין די אידישע שולן וועט מארגן מיטוואך דעם 1 סעפטיאבר, 11 אויגער אינדערפרי פארקומען א פייערלעכע תפלה אין דער גרויסער כאר־שול אף נאנאליא יקלא.

צו דער תפלה ווילן אין דער גרויסער כאר־שול קומען שילער פון אלע רינגער אידישע גרונטשולן.

מניז החרש סטאבו יצלא 30

מיר מאכן באקאנט אונזערע חשובע מתפללים. דאס אזוי אין נעלזונגן צו באוארנן דעם מנין מיט גוטע חזנים אף די קומענדיקע ימים־נוראים און כדי נישט צו פארליכן דאס רעכט אף די נעשטילע מוון די פאראינמע־רעזירמע זיך באציטנם פארוארגן מעלדונדיק זיך ניט שפעטער וי בין צוס 1־טן סעפטיאבר פון 7—9 אוהט טענלעך. אזוי וי די נאכפראגע שטיינט אינגער די צאל פריינ נעשטילע, בעטן מיר אונזערע מתפללים ניט צו פארשפעטיקן דעם אויפנדרכאנטן טערטין. מיט אכטונג, די נבאים.

מנין ר"ן אדמו"ר שליט"א

(קורצאנאוא) יזמארים יקלא 20

אין מוריע אלע מתפללים פונם מנין, אז מיטוואך צום נרלי' 8־טן סעפטיאבר בשעה 7 ערב וועט זיין א פארזאמלונג אף אויסווילן נבאים. אין אויב צו דער צייט וועט ניט זיין קין קוארום, וועט זיין בשעה 9 דער איינענער נאכט מיט וויפל עם וועט זיין.

רער פארשטאנד פון ניי־רעפאנטירטן מניז „ריגאם 1 ליגשאנאם נאמס", סערבאטאם יצלא 26

אין מוריע, אז פון זונטיק ד. 29 אוגוסט ערשטע סליחות הויבט זיך אן די נעשטיל־פארמיטונג טענלעך פון 8—9 אז. אינדערפרי און פון האלב 8 ביז האלב 9 אינאוונט.

אזוי וי עס איז נאך פארען פריינ נעשטילע אין א קלינער צאל בעטן מיר זיך פריציטיק צו מעלדן.

אוך וועט נעבעטן די אלטע נעשטיל־אינהאבער צו ארדנען וועגן זייערע נעשטילע.

ימים־נוראים און סוכות וועט דאונען אוזער חזן נחום יאקאבסאן.

עיתון היינט כ"ד אלול תרצ"ז

באקאנטמאכונג! דער
מניז ש. סווערדלאוו
מיילט מיט דאס די איבערגעבליבענע געשטילן ווערן פארמיטעט אף יום-כפור צוי זייער בילקע פריזין, פארק נאס 4 א ד. 12. וונטיק א נאנצן טאג אין זאל.
די וואס האבן נית באצאלט בעט מען אומטרוישן די קארטן.
אנע קארטן וועט נית אריינגעלאזן ווערן.
בל-נדרי 5.30

ריגער אויבערראבינער הגאון מ. ז"ק וועט שבת שובה ריידן אין דער גרויסער כארשול.

מארגן, שבת שובה, 5 אז. נאכמיטיק וועט דער ריגער אויבערראבינער מרן הגאב"ד מ. ז"ק ריידן אין דער גרויסער ריגער כארשול מעניני דיומא.

די שטעמישע בארשול

פיטאחאם יקלא 8-6

בעט אזוי מיטטיילן:

נישט קוקנדיק אף דעם, וואס ראש-השנה איז די סינאגאג נעוועז אינערפולט מיט מתפללים, וויבן בא אזוי נעבליבן א סך ניט פארמישטע פלעצער. ווי עס ציינט זיך ארויס האבן פיל מתפללים מיטגענומען אף וויערע נעשטיל באקאנטע און דערכרעם איז פאר-קלענערט נעווארן אונדזער יערלעכע איינ-נאמע.

דער פארשטאנד בעט די מתפללים אף יום-כפור נישט אינצוזאגן אף וויערע נעשטיל באקאנטע. יעדער וועט עס וויל באזוכן די שול מוז מיטן אליין א נעשטיל, זאגט קע-נען מיר נישט דעקן אונזערע אויסנאמן.

נעשטיל מיטן קען מען נאך זוכטיק, דעם 2.-טן סעפטעמבער, מאנטיק. דעם 13-טן סעפטעמבער פון 6-8 אן דינסטיק, ערב יום-כפור, דעם 14-טן סעפטעמבער פון 2 ביז 4.

נייע גבאים אין מנין דחסידים

נעכטן זיינען פארנקומען וואלן אין מנין דחסידים אף יומראם יקלא.

עס זיינען אויסנעווילט: אלס מורה ר' חיים יוסף סקאבלא, אלס גבאי — מענדל לייבאוויץ אן אלס נאבן ר' יצחק קראסניקאוו. אין דער רעוויזיר-קאמיטע זיינען אויסנעווילט נעווארן: ר' שמואל זירענפלד, ר' אלי' חיים אלטהויזן אן ר' זאב כץ.

כאר- שול סאאנד יעלא נום. 63

(זילן-שול)

איניקע נעשטילן זיינען נאך צו פארנעבן. פארשטאנד-ויצוגנגן קומען פאר זונטיק דעם 12-טן סעפטעמבער אן מאנטיק דעם 13-טן סעפטעמבער פון 6 — 8 אינאוונט.

אויסקינפט טעל. 26572.

„בית בנות יעקב" — ריגע

דעם שבת, פרשה וילך, האלב 5 אזיינער נאכמיטיק וועט נאך א הספקה פון די זומער-חדשים ווירער בענייט ווערן די ארבעט מיט א דעפארטאמענט פון פרוי מאירוויץ.

מען בעט אלע חברות פינקטלעך צו דער-שיינען.

היינט, פרייטיק, פ' וילך
ליכט - בענטשן
43 מינוט אף 7
שקיעת החמה
58 מינוט אף 7

עיתון היינט ה תשרי תרח"ץ

אימפאזאנטע חנוכה־פייערונג פון חברה תהילים בא דער אלט־נייע שול

זונטיק, חנוכה די פיינסטע ליכטל האָט די חברה תהילים בא דער אלט־נייע שול גע־פייערט איר טראדיציאנעלען יום־טוב. צו דער שמחה של מצוה זיינען נעקומען א גרויסער עולם בתוכם הרה״ג ר׳ רפאל כהן שליט״א, ד״ר וואלגעמוט, שו״ב ה. ראבינאוויץ א. א. די גבאים פון חברה תהילים האָבן צו דער דאזיקער שמחה צוגעגרייט א סיורפריז דער שול אויסבויענדיק אין בית המדרש א נייעם הערלכן נר תמיד, וועמעס הכנסה עס וועט גיין לטובת דער שול.

די שמחה איז דערעפנט געווארן מיט א קורצע באגריסונג פון ד״ר וואלגעמוט, וועלכער מאכט א פאראלעל פון חנוכה און תהילים אופפאדערנדיק דעם עולם זיך צו שטארקן אין אידישקייט און זיך קלאמערן פעסט אן אונזערע פעסטונגען—די בתי כנסיות און בתי מדרשות.

א פערלדיקן דרוש אין א פאלקסטימלעכער שפראך האָט געהאלטן הרה״ג כהן שליט״א ארומרידנדיק די טיפע נעדאנקען פון די תפילות הבט משמים וראה א. א. אויספירנדיק, אז טראץ אלע נגישות ורדיפות וועט דער אירישער פאלק תמיד דערפילן מיט שטאלץ אזן ווירדע די ארויפנעלייגטע אף אים פליכטן. די דרשות פון הרה״ג כהן שליט״א לאזן אויפער אפן אנווענדן עוֹנ׳ם א גרויסן רושם.

שיינע אינהאלטסריכע דרושים וועגן דער באדייטונג פון חנוכת האלטן נאך שו״ב ר׳ תיוך ראבינאוויץ אזן הרב ראוי׳,

באשיינט די שמחה האָט נאך דער שטענ־דיקער חזן פון שול אברהם גרוויץ, אויספירנדיק מיט אמתער ארציקייט אזן מתיקות אייניקע תפילות אזן פאלקסלידער.

צום לעצט דאנקט נאָך ארויסגעזאגט ווערן א הארציקן יישר כוח די גבאים פון חברה תהילים די הה״ ר׳ ישעי׳ גרינבלאט אזן ר׳ מכאל שלמה קאצעוו פאר זייער אויפער־געזעצענער אומערמידלעכער ארבעט לטובת דער אופהאלטונג פון חברה תהילים אין אלט־נייע שול ווי אוך פאר דער פיינער אינ־אָרדנונג פון דער שמחה.

א מתפלל

היינט ו טבת ת״ש

„חזנים קאנקורס" שמחת תור"ה בא הרב ד"הגאון מ' ז"ק

קאמאמאר שקליאר דאזנט מוסק זין דער שפעטשער כאר שול אין ז'יטערקאמער אראגאב דירינרט מיטן כאר.

– ס. דזובין פרעזעס חעות זין מנין בעפאר-בערג. – שמחת תורה זין ריגע.

רינער אידן האבן אוך הוי-יאריקן שמחת-תורה נאר נשקפהריק זיך משמח נעהאט. אלע מנינים אין אהי סדרשים זינגן אם אין די פריליכע מעג נעפאקט. אין איניקע מנינים האט מען שמחת-תורה אנגעטוסן שוין מים איניקע מעג פריער.

שוין השענה רבה בפנאכט האט מען אין א סך רינער שוין אין מנינים נעקלעפט זען עדות אידן, האס זינגן זיך צוזאמענקומען זאלן הויבן דאוכנאכט אין נעמשפס דעם אסתן „לחיים" אין בקנאבלן דערצו א „בעצערקין" ריקור.

א זייער אינטערעסאנט בילד השענה רבהדיקע נעט נאכט האט מען נעקלעפט זען אין מנין בעזאמ-בערג, וואו עס זינגן זיך צוזאמענקומען אין ערך פון א פונק מנינים אידן. צוויישן זיי אוך דער נעהעזענער סיפ-דעפאסע פ. רובין.

ביז פונק אחינער פארטאג האט מען נעשמאכ. נעפרוזנקען אין כרעפיר זיך משמח נעזען.

אין מנין בפזאר איז שוין אין אלפער מנהג, אז שפנה רבהדיקע חזנות נעהערט צו ס. דזיפין. נאכדן ראזנען נים חידער דער שולם אין סוכה אין מאכט קידוש אוך פארבייגנס חי-דער בין א שטיק אף מאל בים פארשידענע חסידישע ניגונים.

די אסתע הלילאנקל האט זיך אפער אנגעלייגט אין שחרית-תורה נאכדן זינגן חשובע בעלי בתים פון די שול אפיק צום ריגער רב, הגה"ג ס. זק. וא האט מען נעקאכט זען אין דער בעל תפלה א. קאפיצין.

אף אן ערינערלען אוף האבן הערר זיך משמח נעזעהן די מתפללים פון דער שטעטי-שער כאר-שול. צו מוסף האט אויפגעקומען אראבעס אינגלעדן קאמאמאר אזרים שקליאר, או קר זאל ראזנען מוסף. ה. שקליאר האט זיך מאקע נים נעלאזט עפען אין האט לכבוד שמחת-תורה נעפראכט חזנות. אויבער-קאמאר אראבעס האט דירינירט מיטן כאר אין אליין משמוזונגן, האט האט אריינע-נראבט אין שול אפיק שמיטונג.

דער עולם איז נעהאוינט, אז שקליאר קרי-מיקרט יעניעס. האט מען אראפ נעקאלט זען, אי ער מאכט זיך פילן אין דער רשל פון פוס העמען אנדערע ראזען קיישקירן. מען זיים, אז נאר אטאל, אין די קינדער יארן שקליאר אליין נעזינגן א האנדער קי-נים אם האט נעשטורמט א מקפה. זינגן שוין אחפק יארן, ה' שקליאר ז האדען חזנות, זינגן שלא נעזינגן נייז הערן, אי ה. שקליאר האפט זיך אראפ אין מען נים זין אפנאנג. ה. שקליאר שבער שרוסנעזיין אפר נאר נים קיין מנגן אין נאר נלאז שנגעדאנט דע מובדיקן מוסף.

אוך ה' שראבס האט זיך נאריגס נעפילט אין זין ניער רשל שלם כאר-ז אין האט שמארק פארליכשערט די פון חזן.

א.

רייביני / ריבינישקי*

עיירה בנפת רזקנא שבלאטגאלע

הר"ר וואלף ציוני

רבה הראשון של הקהילה. כיהן כרב משנת תר"ג (1843).

פנקס הקהילות עמ' 295.

הר"ר מנחם מענדיל בן הר"ר בנימין הוטנר

נולד בשנת תקפ"ט (1829) בערך בעיר אוזדא שברוסיא הלבנה, וכיהן כרב כאן 13 שנה[1].

אחר כך שימש כרב בעיר מינסק, בפרוור העיר פרעספא, במשך 17 שנה, ובשנת תר"נ עלה לארץ ישראל.

נפטר בגיל 69 ביום י"ז טבת תרנ"ח (11 בינואר 1898).

רבני מינסק וחכמיה אות עד עמ' 66.

הר"ר יהודה ליב שלום בן הר"ר מאיר זלמן זינובר

נולד בשנת תר"ח (1848) בערך.

הוסמך להוראה על ידי הר"ר יצחק אלחנן ספקטור מקובנא.

כיהן במשך 12 שנה כרב בעיר אסטרוב ואחר כך כרב כאן[2].

---

* ריעבני / רבנישקי / רעבינישיק / ריבינישוק / ריבינישאק / ריבנישאק / ריבינישק / ריבינשוק / רובינישוק / רובינשאק / רובינשוק / רובינישק / רובענישאק / רבנישק / ריבינסק.

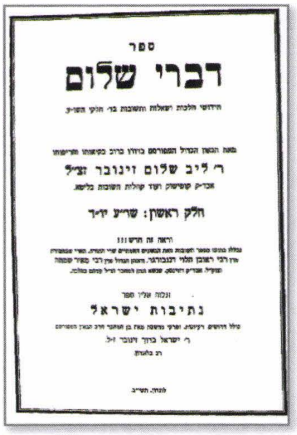
1. כפי הנראה משנת תרכ"א עד תרל"ד בערך.

2. בהסכמתו משנת תרמ"א על ספר מעיל שמואל חותם כאב"ד בעיר רובענישאק הסמוכה לדווינסק. כמו

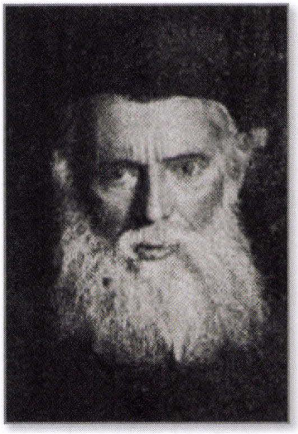
משנת תר"נ כיהן כרבה של קופישאק שבמחוז פוניבז', עד לפטירתו בשנת תרנ"ח (1898-1890), בהיותו בוואר שא, בגיל 50.

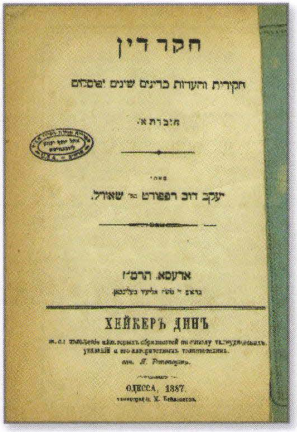
חידושי תורה ושו"ת שלו נדפסו בספרו דברי שלום, בו נושא ונותן בהלכה עם הגאון רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק, הר"ר ראובן הלוי מדווינסק והר"ר שלמה הכהן מווילנא (חלק א לונדון תשי"ב, חלק ב שם תשט"ו).

ספרו דברי שלום בהקדמה. יידישע שטעט שטעטלעך און דארפישע יישובים אין ליטע עמ' 456.

ספר
דברי שלום
חידושי הלכות ושאלות ותשובות בני חוקי חושן
מאת הגאון הגדול המפורסם כבוד"ת מוהר"ר ליב שלום זינובר זצ"ל
אב"ד ק"ק קופישק ועד קהלות חשובות בליטא.
חלק ראשון: שו"ת יו"ד
וראה זה חדש!!!
נתיבות ישראל

הר"ר יעקב דוב בן הר"ר אברהם רפופורט

חקר דין
חקירות והערות כדינים שונים שבתלמוד
מחברת א'
יעקב דוב רפפורט בן שאולי.
ארעסא, תרמ"ז
ХЕЙКЕРЪ ДИНЪ
ODESSA, 1887.

נולד בשנת תר"כ[3] (1860) בעיירה אליטא שבליטא.

חתנו של הר"ר יוסף זכריה שטרן, רבה של שאוולי (שאוויל) ומחבר שו"ת זכר יהוסף.

רבה של ריבנישקי משנת תרמ"ח[4] (1888) בערך עד שנת תרנ"ז (1897), אז התקבל לרבה של זיימל[5].

עלה לארץ ישראל בשנת תרפ"ו (1926) ושימש כרבה הראשון של המושבה כפר

כן בספרו דברי שלום חלק א עמ' קצח נדפסה תשובה אליו משנת תרמ"ג ומכונה בה "אב"ד דריבנישאק", וכן בחלק ב מספרו (עמ' קמג ואילך) במכתבים אליו משנת תרמ"ז הוא מכונה רבה של ריבינישאק.

3. במקורות אחרים - תרכ"ב. וראה גם קובץ שערי ציון שנה ח עמ' טז.

4. בשנות דור ודור ג עמ' שמה נדפס מכתב אליו מסב זוגתו, הג"ר מרדכי גימפל יפה, רבה של ראזינאי, מתאריך ו שבט תרח"ם, ובסיום המכתב שואלו "אם כבר נשקפה לפני כ' מקום מנוחה".

5. במקום הר"ר אברהם יצחק הכהן קוק. בטבת תרנ"ז הוא כבר מוזכר כרבה של זיימל.

סבא, שם נפטר במוצאי שבת קודש י"ח מרחשון תרפ"ח (13 בנובמבר 1927) ושם מקום מנוחתו.

בשו"ת זכר יהוסף לחותנו נדפסו כמה תשובות אליו (סימנים קכב, רד, רלז, רלח, רמח).

בצעירותו חיבר קונטרסי חקר דין (חוברות א-ב, אדעסא תרמ"ז), וחידושי תורה ממנו נדפסו בקובצי שערי ציון ובקובצי מוריה.

יהדות ליטא חלק ג עמ' 96 ועמ' 314. אנציקלופדיה לחלוצי הישוב ובוניו חלק א עמ' 157 (ושם שכיהן כרבה של ריבנישקי 12 שנה). יידישע שטעט עמ' 19 (ושם שכיהן כרב בריבינישקי משנת 1886 - תרמ"ו. אבל אין זה מתאים עם מכתב סב זוגתו המובא בהערה) ועמ' 585.

הר"ר שמעון יעקב

מוזכר בשו"ת זכר יהוסף אורח חיים חלק א, בסוף מגילת היחש עמ' 212 אות ה כ"מ"ץ ברובינשאק".

הר"ר אברהם בן הר"ר יונה הירשוביץ

נולד בשנת תרכ"א (1861) בקרליץ, פלך מינסק.

למד בישיבות ולוז'ין, איישישוק וקובנא. הוסמך להוראה על ידי הר"ר יצחק אלחנן ספקטור מקובנא, הר"ר ראובן הלוי מדווינסק והר"ר רפאל שפירא מולוז'ין.

בשנת תרמ"ד התקבל לכהן כרבה של קמאי, פלך קובנא, ואחר כך כיהן כאן כרב[6] עד שנת תרס"א (1901), אז עבר לכהן כרבה של סקידל.

נפטר ביום ח תשרי תרע"ה (28 בספטמבר 1914).

אהלי שם עמ' 142. דור רבניו וסופריו חלק ד עמ' 6. קונטרס גנזי נסתרות על מסכת פסחים דף יט (נדפס בסוף ספר שדה צופים על מסכת פסחים. ובמכתב הנדפס שם כתוב שבשלהי תרס"א כבר עבר לסקידל). קורליץ - ספר קהילה עמ' 316.

6. מופיע כמסדר קידושין כאן בספר רישום החתונות מחודש ניסן תרנ"ט (פברואר 1899).

הר"ר יעקב בן הר"ר רפאל שפירא

ספר

גאון יעקב

שיעורים בהלכה וביאורים בש"ס ופוסקים

נדפס

רבנו הגאון הצדיק, שר התורה,
מרן **יעקב שפירא** זצוקללה"ה
אב"ד ור"מ דק' וואלוזין

ירוחם ישראל (ישיבת בעלי מוסר וולוזין – תל-אביב)
תל-אביב יסד ויהי, קבוצת מרכז מרץ

נולד בשנת תרל"ג (1873) בולוז'ין, לאביו (חתנו של הנצי"ב מולוז'ין) שכיהן כרבה של בברויסק ואחר כך כראש ישיבת ולוז'ין ורבה של העיר, מחבר ספר תורת רפאל.

גיסו של הגאון רבי חיים מבריסק.

כיהן כרב כאן משנת תרס"ג (1903).

בשנת תרע"ג[7] החל לכהן כראש ישיבת ולוז'ין, ואחרי פטירת אביו בשנת תרפ"א התמנה גם לרב שם.

נפטר ביום ט אייר תרצ"ו (1 במאי 1936) בווארשא והובא למנוחות בולוז'ין.

מחבר ספר גאון יעקב (תל אביב תשי"ג).

אהלי שם עמ' 200, ועוד. על אודותיו - ולוז'ין ספרה של העיר ושל ישיבת עץ חיים, עמ' 190 ואילך.

הר"ר אליעזר זאב וואלף בן הר"ר משה נתן לופט

נולד בשנת תרל"א (1871) בעיר אוטיאן. את עיקר חינוכו קיבל מהר"ר נתן צבי פינקל בישיבת סלבודקא, והרבה להשתתף עמו בהרבצת תורה ומוסר.

שימש כר"מ בעיר מסטיסלאוו, פלך מהילוב, כר"מ בישיבת ראדין וכמנהל רוחני במשך שנתיים בישיבת טלז.

7. למקורות אחרים - תרע"ב.

בשנת תרס"ו התקבל לרב בעיר קמאי, פלך קובנא, ובשנת תרע"ד (1914) התקבל לרב כאן, ויסד וניהל ישיבה לפי שיטת המוסר.

בשנות מלחמת העולם הראשונה (כנראה בשנת תרע"ה) נאלץ לגלות לרוסיה, וניהל את ישיבת ראדין שגלתה אף היא.

הקדיש את חייו להפצת תורת המוסר.

נפטר בסלבודקא ביום כ"ו תשרי תרפ"א (8 באוקטובר 1920).

מחידושי תורתו והגיגיו המוסריים פורסמו במאסף תבונה.

אהלי שם עמ' 167. תבונה כרך א שנת תש"א עמ' יב-יג. מאמר הערכה עליו בתנועת המוסר ה פרק טז.

הר"ר בנימין אברהם יעקב (זלמן) טייץ (אשכנזי) בן הר"ר דובער רבינוביץ

כיהן כרבה של סובאטה בשנים תרנ"ח-תרע"ה (1898-1915), אחר כך בשנים תרפ"ב-תרפ"ה (1922-1925) כיהן כרב כאן, ומשנת תרפ"ה כרבה של ליוואני (ליוענהוף, ע"ע שם).

פנקס הקהילות עמ' 295.

הר"ר אליעזר זאב בן הר"ר אברהם צבי שיץ

כיהן כרבה של פאווילוסטה (פאולסאפען) ואייזפוטע (ע"ע שם), ומשנת תרצ"ב כרב כאן.

נספה בשואה[8].

•

8. לפי לטביה בתי כנסת ורבנים עמ' 241 גם בנו הר"ר שמואל דוב היה כאן רב מ-8 בנובמבר 1936. שם עמ' 242 נכתב שהר"ר אליעזר זאב היה רב כאן משנת 1935 - תרצ"ה. אמנם כבר בקובץ שערי ציון ניסן-סיון תרצ"ב נכתב שהתקבל לרב כאן, ובעיתון אונזער שטימע גליון מס' 3 י"ז מנחם אב תרצ"א, תחת הכותרת "די רבנות פראגע אין ריבינישקי", נכתב שלפני שנתיים הקהילה כבר מסרה לו כתב רבנות, אבל מצד סיבות שונות לא יכל לקבל את התפקיד עד עכשיו.

בספר רישום נישואין שנת תר"ל (1870) מופיע כאן כמסדר קידושין הרב הורוויץ.

בספרי הרישום כאן משנת 1889 והלאה חתום כרב ר' יעקב פוליאק, רב מטעם הממשלה ברזקנא.

אופרוף פון רבנים איז לעטלאנד.

די רבנים אין לעמלאנד בעטן אונז אפר־
עפנטלעכן זייער אופרוף וועגן „קרן חתי־
נות". מיר בריינגען דעם אופרוף מיט פי־
צורים.

אין צוואמענהאנג, וואס אף דעם רבנים־צו־
זאמענאפר אין ריגע פאריקן יאר איז באשלאסן
געוואָרן צו נרינדן א „קרן החינוך", וואס זאל
שמיצ' און אנטוויקלען די מוסדות • החינוך, וואס
דערצייען אידישע קינדער אין נייסט פון תורה און
אמונה, וועגרן מיר זיך צו אייך, ליבע ברידער,
מיט באלנדריקער וועגרונג:

ברידער אידן!

מיר לעבן איצט איבער זייער א שווערן פע־
ריאד; אלע אונזערע שונאים האבן זיך פאראיי־
ניגט מיט איין נעדאנק אויסצורוטן דעם בלל־
ישראל. די לאנע איז זייער א שרעקלעכע. נאר
אונזער אמונה און די הייליקע תורה איז דער
אייניקער שרק, וואס האט אונז נערטאפעט און
העט אונז רטאטען פון אונזערע שונאים. אם
אני חומה — זו תורה. די תורה, דאס איז א טו־
ער, א טעסטונג פאר אונזער באלק. בלייבט אונז
נאר איבער זיך פארטעסטיקן אין אירע וועגס,
און זיך בשטיצן דורך איר.

עס איז א שליכט אף יערן אידן מיטצוהעלפן
דעם צייטווייליקן ועד פון קרן החינוך, און זיך
איינשליסן אלם מיטגליר צו דעם קרן.

יעדער מיטגליד פון א אידישער משפחה, יונג
און אלט, מוז נלייכצייטיק זיין א מיטגליד צום
רעליניעזן חינוך • באנד. דורכן צאלן לכל הפחות
א לאפ א יאר, ווערט מען א מיטגליד און צו
אנטיילנעמער אין דעם זכות פון תנוקות של בית
רבן.

מיר האבן, צו אלע אידן אן אויסנאם וועלן זיך
שטשליסן דערצו, און אין דעם זכות וועלן מיר
נעהאלפן ווערן מיט אן אויסלייזונג פון אלע אונ־
זערע צרות, און עם וועט קומען די נאולה שלימה
בב"א.

אלתגן כהן — דווינסק; אברהם שרגא ווייס א
בארד — פרייל; איסור מנום פאלאנסקי — לי־
בוי; ארי' דב אלשוואנג — קארסאווסע; אליעזר
יעקב הכהן נראדזסי — וואַרקליאן; אהרן בצלאל
הכהן פאפאל — פרידריכשטאט; א. ראזינג —
שיינבערג; בן־ציון דן־יחיה — ליוצין; בנימין יונה
פייע — ליזנהאף; בנימין כהן — צאבעלן; דוד
נח קאיזנאס — באלווי; זאב אליעזר שיע — רי־
בינשסקי; זלמן שערל — האזנפאס; חיים לובאצ־
קי — רעזשיצע; חיים וואלפאפרט — ליבוי; יהו־
דה שלמה פלאציגסקי — דווינסק; יהודה לייב
גינזבורג — יאקאבשטאט; יעקב עפשטיין — מו־
באס; יעקב לאנדא — ליבוי; יעקב קאפל קלצא־
קין — קרעטלאווא; יעקב מאיר פלאצינסקי —
וויטסקי; ישראל משה כלאב — מאלמן; ישראל
יעקב צערנאס — ווילקאקי; לוי אוצינסקי — מי־
טוי; לוי ליסקנשטיין — פוקום; מנחם מענדל ער־
לי — פרוינבורג; משה שלום סטול — בויסק;
משה סקארומא — רעזשיצע; משה שוב — קרע־
סלאווא; צבי הירש וואלין — נאלרינגען; צבי
הירש ימין — וועליען; קלמן ליפא רוצקא —
דווינסק; קלמן פורת — גרייוא; שלמה מארין —
וועגרן.

פון אייביק אן האבן זיך אונזערע עלטערן מוסר
נפש נעווען אף דעם ענין פון חינוך, דאס איז
פון די הייליקסטע און נרעסטע מצוות.

דערויבער בעט איר, מען זאל אף דעם ענין
בריוט פונאנדערעפענען די העפט, כדי צו שטיצן
די ארמפארסישע חינוך • מוסדות פון אונזער
מדינה, וואס צום נרוים באדויערן איז זייער לאנע
קאמפארמאנט צוליב נעלט • מאנגל.

וועקט אוף אייערע הערצער און הערט זיך צו
צום קול קורא, וואס איז צו אייך ארויסנענעבן
נעוואָרן. בזכות זה וועט איר האבן א שנת ברכת
והצלחת.

סנתם מענדל זיק חופקיק ריגא י"צו.

19. כינוס רבנים למען החינוך החרדי
יושבים מימין לשמאל: הרבנים בנימין אברהם שיק, ליפא רוצקין, גרודסקי, מנחם מנדל עהרליך, —, פאול, פלצינסקי, הקיצוני משמאל עופד משה בלומ־ גרג, מנהל הכשרה הקלאית של „אגודת ישראל", ועל ידו הרב צירניאק.

מתוך יהדות לטביה

דער פרעזידיום פון דער שלום ־ זיצונג פון ריגער רבנים ־ קא נפערענין.
פון רעכטס זיצן: קאראסאווסקער רב אלשוואנג, הרב מוערסקי (טשערנאבילער רבי), הירשר רב ב.
ז"ק. פרוילער רב גוויסבאדע, בויסקער רב סטוזה. כאם פולם — ליכוישר רב פאלאנסקי.

תמונה מעיתון פרימארגן כ"ד אדר ב תרצ"ב

На съѣздѣ раввиновъ.

Крайній слѣва М. Нехамкинъ (Зилупе). На переднемъ планѣ М. Эрлихъ (Фрауенбургъ), предс. рижской Агуды А. Волпо нокъ, Валунъ (Гольдингенъ), Полонскій (Либава), Паулъ (Фридрихштадтъ), Пейросъ (Грива). Гродскій (Варкланы), Смородинъ (Дагда), Ландау (Либава), Скаруто (Рѣжица). Передъ послѣдними двумя: Бенгисъ (Либава) и Тайпъ (Ливенгофъ). Крайній справа — Чернякъ (Виляки). За Гродскимъ — самый молодой латвійскій раввинъ — А. Морейнъ, а за нимъ направо — «безбородый» раввинъ Лихтенштейнъ (Тукумъ). За Полонскимъ стоитъ (въ круглой шапкѣ) равв. Гинзбургъ (Якобштадтъ). Нѣкоторые наиболѣе набожные раввины, въ томъ числѣ главный раввинъ М. Заксъ, отказались сниматься.

עיתון סעבודניא וועצ'ערום גליון 69 (שנת 1932), תרגום מרוסית:

אספת רבנים

בצד שמאל בפינה מלפנים: הרב מענדל נחמקין (זילופה).

שורה ראשונה - משמאל לימין: הרב מ. עהרליך (פרויענבורג), הר"ר אביגדור וואלשאנאק, הרב וואלין (גולדינגן), הרב פולונסקי (ליבוי), הרב פאול (פרידריכשטט), הרב פורת (גריווא), הרב גרודסקי (וואַרקלאַן), הרב סמרגון (דאגדא).

שורה שניה: הרב לנדא (ליבוי), הרב סקארוטא (רעז'יצא).

לפני שני האחרונים [צד ימין מלפנים]: הרב בענגיס (ליבוי), הרב טייץ' (ליוואני) [בפינה הימנית]

בפינה הימנית: הרב צ'רניאק (וילאקי)

מאחורי הרב גרודסקי - הרב הכי צעיר בלטביא - הרב א. מוריין, מאחוריו מצד ימין הרב ליכטנשטיין (טוקומס).

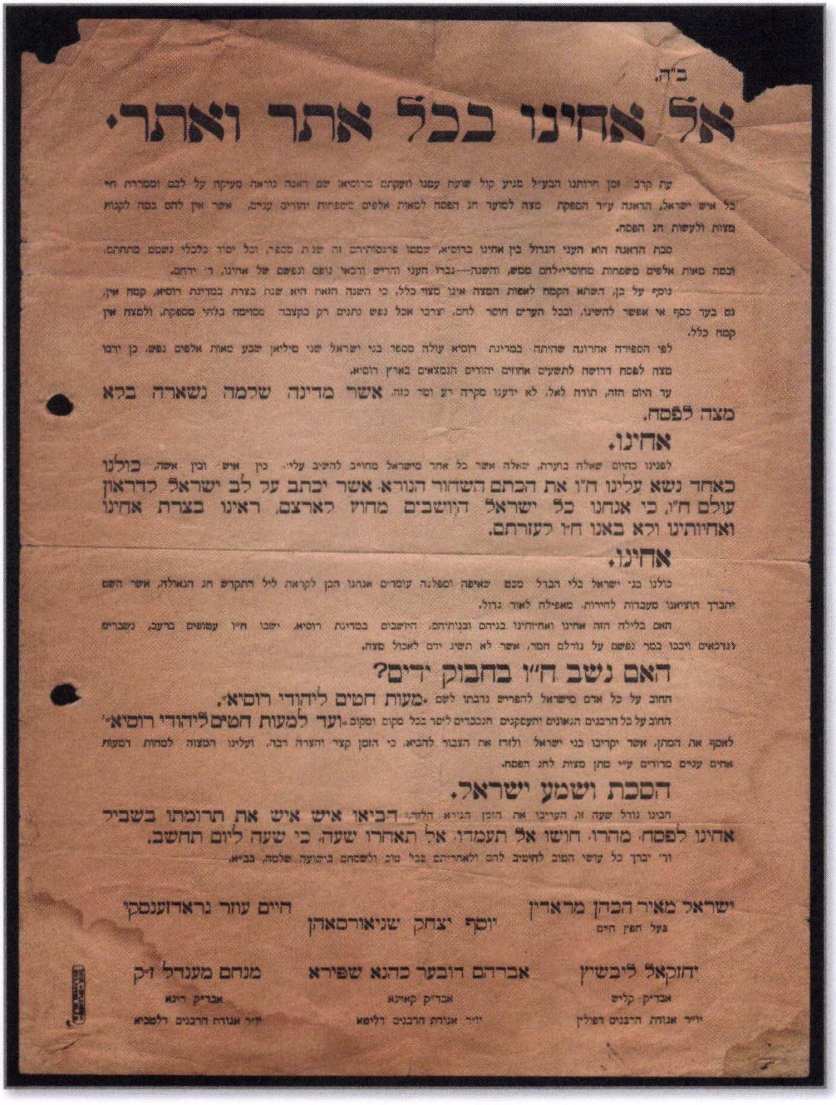
מאחורי הרב פולונסקי עומד (בכובע עגול) הרב גינצבורג (יאקובשטאט).

השמטה מעמ' 266:

נוסח מצבתו:

ציון לנפש חיה
אבידה גדולה אבדה
עדת קארסאווקע
כי נקטף בדמי ימיו
רבינו היקר עטרת ראשינו
הרב הג[און]... מו"ה יעקב
ב"ר אברהם ווייזון
הוא היה מיחידי סגולה מוכתר
במדות ט[ו]בות אהוב ואוהב לכל
שמו הקדוש
לנצח תהיה חקוקה
בלבות עדתו ומשפחתו תדיר
המתאבלים עליו
ומציבים לו המצבה הזה
תנצבה חי אדר ה תרע"ט

ב"ה.

אל אחינו בכל אתר ואתר.

עת קרב זמן תיזותנו הבע"ל בעניו קול שועת עמנו וחוקקים ברוסיאו שם הארה גוראה מעיקה על לבם ומסרדה חי כל איש ישראל, הראוה ע"ד הספקת מצה למעוך חג הפסח לאות אלפים משפחות יהודים עניים, אשר אין להם במה לקנות מצות ולעשות חג הפסח.

סבת הראוה הוא העני הגדול בן אחינו ברוסיא, שסבו פרנסותיהם זה שנת תסצ"ו, וכל יסוד כלכלי נשמם מהתחלה, וכמה מאות אלפים משפחות מחוסרי־לחם מסיק, והשנה—גברו העני הדרוש וכאו נושם נפשם של אחינו, כי ירחם.

נוסף על כן, השתא הקמה לאשת המצה אינו מצוי כלל, כי השנה הזאת היא שנת בצרת בתירוש רוסיא, קמח אין, גם בעד כסף אי אפשר להשיגו, ובכל הערים חוסר לחם. צריכו אכל נפש נתנים רק בקצבה. מסוימה בלחי מספקת, ולמצה אין קמח כלל.

לפי הספדה אחרונה שהוזה במדינת רוסיא עולה מספר בני ישראל שני מיליון שבע מאות אלפים נפש. כן ידמו מצה לפסח דרושה לתשעים אחוזים יהודים הנמצאים בארץ רוסיא.

עד היום הזה, תודה לאל, לא ידענו מקרה רע ושר כזה. **אשר מדינה שרמה נשארה בלא מצה לפסח.**

אחינו.

לפנינו כהיום שאלה בוערת, שאלה אשר כל אחד מישראל מחויב להשיב עליה. כן איש וכן אשה. **כולנו כאחד נשא עלינו ח"ו את הכתם השחור הנורא אשר יכתב על לב ישראל לדראון עולם ח"ו, כי אנחנו כל ישראל היושבים מחוץ לארצם, ראינו בצרת אחינו ואחיותינו וא באנו חיש לעזרתם.**

אחינו.

כולנו בני ישראל בלי הבדל. מצם שאיפה ושלנה עומדים אנחנו הכן לקראת ליל התקדש חג הגאולה, אשר תשם יתבדך התיאנו מעבדות לחירות, מאפילה לאור גדול.

ואם בלילה הזה אחינו ואחיותינו בניהם ובנותיהם, היושבים במדינת רוסיא, יושבו חיץ עמומים בדעב, נשברים וגדכאים ויבכו במר נפשם על גורלם המר, אשר לא תשיג יד לאכול מצה.

האם נשב ח"ו בחבוק ידים?

התחב על כל אדם מישראל להפריש נדבתו לשם **"מעות חטים ליהודי רוסיא".**

התחב על כל הרבנים הנאונים והעסקנים הנכבדים ליסד בכל מקום ומקום **"ועד למעות חטים ליהודי רוסיא".**

לאסף את הזמן, אשר יקריבו בני ישראל ולזרז את הצבור להביא, כי הזמן קצר והצרה רבה. ועליהו הכתוב לפחות רבעות אחים עניים מדודים עיר מתן מצות לתג הפסח.

הסכת ושמע ישראל.

חבינו גודל שעה זו, הקריבו את הזמן הגורא הלזה. **הביאו איש איש את תרומתו בשביל אחינו לפסח, מהרו, חושו אל תעמדו אל האחרו שעה, כי שעה ליום החשב.**

וה' יברך כל עושי השוב לחשיב להם ולאחריהם בכל טוב ולשמחם בישועה שלמה, בביא.

ישראל מאיר הכהן מראדין בעל חפץ חיים	יוסף יצחק שניאורסאהן	חיים עזר גראדזענסקי
יחזקאל ליבשיץ אבדק"ק ליס יו"ר אגודת הרבנים דפולין	אברהם דובער כהנא שפירא אבדק"ק קאוונא יו"ר אגודת הרבנים דליטא	מנחם מענדל וק אבדק"ק רינא יו"ר אגודת הרבנים דלטביא

מקורות נוספים:

ספריית אגודת חסידי חב"ד בניו יורק.

ויקיפדיה בעברית, משם לקחתי גם תמונות.

http://www.lvva-raduraksti.lv - ספרי רישום לידות, פטירות נישואין וגירושין (ספרי המעטריק) בקהילות לטביא (אבל לא תמיד התאריך שם מדויק). משם גם לקחתי חתימות של רבנים.

http://kevarim.com

מרכז מידע הר הזיתים.

http://www.ivelt.com

https://forum.otzar.org העתקתי גם כמה פרטים משם הגדולים השלישי בכתב יד שפוענח שם.

פנקס חברה קדישא, קהילת סבילה-סבילן (https://dlib.rsl.ru/view-er/01006581352#?page=5).

ארכיונו של איש החסד הר"ר מרדכי דובין ז"ל, שחלק קטן ביותר נשאר ממנו לפליטה.

(Jews in Liepāja, Latvia 1941-1945) http://www.liepajajews.org

קטלוגים מכירות יודאיקה.

תודות:

הר"ר יהושע מונדשיין ז"ל, עזר לי רבות ועודדני והדריכני בתחילת עבודתי.

הר"ר יצחק וילהלם, ספרן בספריית אגודת חסידי חב"ד בניו יורק שנעזרתי בו רבות ותמיד נעניתי בסבר פנים יפות.

בני משפחות הרבנים ששיתפו במידע ותמונות, ורבים הם ואי אפשר לפורטם.

הגב' ריטה בוגדנובה מהארכיון הממשלתי בריגא.

איליא לנסקי, מנהל מוזיאון הקהילה היהודית ריגא.

הר"ר אבישי אלבוים, ספרן ספריית הרמב"ם תל אביב שעזרני תמיד במהירות ובסבלנות.

הר"ר מאיר שמחה אברמוביץ, מחבר הספר חכמי ישראל דניו ענגלאנד.

הר"ר יעקב ברגמן והר"ר יצחק גלבשטיין, חברה קדישא הכללית ירושלים.

הת' משה דוד (ברש"י) כהן.

מפתח מקומות

מפתח זה כולל את שמות המקומות המוזכרים בערכים שבספר הקשורים באופן ישיר לרבנים נשואי הערכים. כגון: מקומות לידתם, מגוריהם ומגורי בני משפחותיהם, לימודם, כהונתם, קבורתם, וכמו כן מקומות כהונת הרבנים שהתכתבו עמהם וכדומה.

מקומות שהוזכרו באופן עקיף (כגון: שם המחוז בו נמצאת עיר מסוימת, מקומות בהם הודפסו ספרים שעליהם הסכמת הרבנים נשואי הערכים) לא נכללו בדרך כלל כערכים במפתח זה.

מקומות שנקראו בשמות שונים בתקופות שונות צוינו כאן בכל שמותיהם, כשריכוז הציונים מופיע תחת השם הראשון מרשימת השמות (כשלתועלת המעיין מופיעים לצדו גם שאר השמות בהפרדת קו נטוי /) המופיעים בערכו של המקום בספר, ובשאר השמות צויין רק "ע"ע" (עיין ערך) לשם המקום בו רוכזו הציונים.

בערכם של מקומות ממדינת לטביא צוין לתועלת המעיין "(ערך)" לצד מספר העמוד בו מתחיל הפרק המורחב שיועד למקום זה בספר.

א

אאוצע / אלט אויץ
4 (ערך). 94.

אבעל
.186

אוגוסטוב
.269 .116

אוזבנט (אזוועגט)
.195 .134

אוזדא
.363 .312

אוטיאן
.45 .105 .146 .202 .301 .366

אולשאן
.203

אומן
.288

אוסוויץ (אוסוויעצ)
.176 .328

אוסטרא
.115

אושפאל
.186 .244

איהומן
.134 .283 .284

איוויא (איוויץ)
.61 .62

אייזפוטע / האזנפוט
8 (ערך). 40.

אייישישוק
12. 25. 109. 122. 185. 188. 227. 234. 256.
262. 289. 365.

אילוקסט
1 (ערך). 44.

אילייא
62. 227.

אינדרה
297.

אלוקסנה / מארינבורג
16 (ערך).

אלט אויץ (ע"ע אאוצע)
אלטונא
150.

אליזבט (נ. דז.)
190.

אליטא (אליטע)
186. 364.

אלקסוט
140.

אמציסלאוו
62.

אנטוליפט (אנטאלעפט)
29. 322.

אנטונופול (ע"ע בורובקה)
אנטיפאלע
186.

אניקסט
280.

אניישישוק (אנישוק / יאנישוק / יאנישקי)[1]
77. 86. 101. 152. 161. 187. 196. 269. 282.

אסטרוב
363.

אסטרחן
244.

אקניסטה
17 (ערך).

אראל
86.

אשווע (אשווא)
43.

אשמינה
124. 288.

ב

באבראוויצי
246.

באוסק
19 (ערך). 164. 240. 243. 245.

באחמוט
132.

באכמאטש
69.

באלווי / באלאווסק
16. 29 (ערך).

באקשט
231.

באראטשקא
192.

בברויסק
3. 59. 61. 81. 105. 234. 366.

בוגורודסק
111.

בולשביץ
72.

בוסטון
202. 320.

1. בליטא יש שתי ערים בשם זה, האחת סמוכה לראקשיק, פלך קובנא, והשניה בפלך נובו אלכסנדרובסק. כאן כונסו בערך משותף זה כל הציונים לערים אלו.

בורובקה / אנטונופול
32 (ערך).
בורובקה (ע"ע סילנה)
בוריסגליבסק
.226
ביאליסטוק
.320
בייסגולא (בייסאגאלע)
.194
ביליצ'ה
.330
ביסטריץ
.237
בישינקוביץ
.41
בלבירישוק (באלבירעשאק)
.256 .322
בלטינובה
33 (ערך).
בלטרימנץ
.63 .137
בליעפולי
.246
בני ברק
.206 .246 .311
בערזפילס
.299
ברדיאנסק
.203
ברונאבה
.26 .108
ברייגסק
.61
בריסק
.1 .45 .86 .166 .266 .288
ברלין
.8 .164 .192 .209
ברנוביץ
.37 .169 .100
ברסלב (רוסיא הלבנה)
.72 .234 .272 .273
ברעזי
.202
ברקאווה (בורקוב / בורהוף)
.105

ג

גאוורא (גאוורץ)
.254
גולבנה
.29
גולדינגן (ע"ע קולדיגא)
גוסטיני / דאנקרה / גלזמנקה
34 (ערך).
גלובוקי (הלובאקי)
.80 .280
גלזמנקה (ע"ע גוסטיני)
גרובין
.24 40 (ערך).
גרודנא
.7 .327
גריווא
.1 .23 43 (ערך). .89 .174 .272 .371
גרייאבה
.263
גרמנוביץ
.328
ג'רסי סיטי
.25

ד

דאבלען (ע"ע דובלה)
דאגדה
53 (ערך). 371.

דאוגאווספילס / דווינסק / דינאבורג
3. 33. 48. 56 (ערך). 92. 100. 114. 115. 148. 174. 186. 220. 228. 235. 241. 243. 266. 283. 289. 295. 297. 310. 322. 328. 333.

דאוגלישקי (דוגעלישאק)
4. 333.

דאנקרה (ע"ע גוסטיני)

דובולטי / דובעלן
96 (ערך).

דובלה / דאבלען
92 (ערך).

דובענא
77.

דווינסק (ע"ע דאוגאווספילס)

דולהינוב
172.

דולוטה (מינסוטה)
194.

דונילביץ
203.

דורפאט
200.

דזנישקי
25.

דינאבורג (ע"ע דאוגאווספילס)

דיסנא
2. 9.

דריבין
88. 243.

דריסא
43. 104. 177. 178.

ה

האדיטש
101.

האזנפוט (ע"ע אייזפוטע)

הלובאקי (ע"ע גלובוקי)

הוד השרון / רמתיים
205.

הומיל
59. 249.

הוראדנא
319.

הורודוק
202.

היידוצישוק
2. 172.

הלברשטט
192.

הלוסק
196. 283.

המבורג
150.

הרוזובה (גרוזובה)
200.

ו

ואבולניק (וואבאלניק)
152.

ואינודה
98 (ערך).

ואלמיירה / וואלמאר
99 (ערך).

ואלגה
101.

ואלקה
101 (ערך).

וראנאווא
87.

וארקליאני (וארקלאן)
35. 104 (ערך). 177. 298. 371.

ווּבורן (מסצ'וסטס)
.86

ויאזבוקה
.246

וידז (וידזא)
.76

ויזון
.178 .180

ויזנא
.320

ויטבסק
.3 .41 .89 .169 .173 .176 .329

וייסיטה / ועסעו
108 (ערך).

ויישאן
.77

וילאני (וילון, וילאן)
.32 109 (ערך).

וילאקה / מארינהויז
111 (ערך). 180. 241. 371.

וילייקא (נובווילִיסק)
.87

וילנא
.2 .4 .25 .45 .49 .56 .61 .75 .77 .78 .79 .89
.105 .115 .118 .124 .134 .150 .156 .161
.168 .170 .195 .198 .209 .234 .243 .266
.270 .339 .341

וילקוביסק
.83 .185 .196 .280 .289

וילקומיר
.57 .194 .280 .281 .318

וינדוי (ע"ע ונטספילס)

וינה
.65

וינוטא
.246

ויסאקי
.333

ויסוקי דליטא
.234

וירבאלן
.134

וישנובה
.169

וישקי
.32 .83 .89 113 (ערך). 303.

ולדיסלבוב (ע"ע נייישטאט)

ולדמרפילס / סטמאקן
115 (ערך).

ולוז'ין
.3 .21 .23 .24 .41 .45 .69 .86 .92 .101 .109
.124 .148 .161 .180 .199 .200 .226 .230
.245 .254 .256 .259 .262 .272 .283 .284
.286 .319 .324 .365 .366

ונטספילס / וינדוי
121. 122 (ערך).

ועגער
.324

ועליז (ויעליז)
.295 .335

וענגראוו
.186

וענדען (ע"ע צעסיס)

ועסעו (ע"ע וייסיטה)

ועקשנע
.93 .152 .168 .318

ורשא
.49 .364 .366

ז

זאאלשיע
.139

זאבלודאווע
.280

זאגאר (ז'אגר / זאגער / ז'אגער חדש)
.150 .152 .161 .168 .195 .242 .254 .268

זאלין
.280

זאמוט
.151 .175

זופראן
.243

זידיק
.255 .328

זיימל
.23 .130 .364

זילופה / רוזינובסק
129 (ערך). 228. 371.

ז'לובין
.41

זעזמיר
.21 .53 .56 .166

זעטיל
.1 .223 .294

זעלווא
.54

זעמבראווא
.123 .199

ח

חאראל
.87

חברון
.84 .114 .330

חדרה
.105 .189

חלאפניץ
.168 .242

חסלאוויץ
.312

חרסון
.282 .283 .300

חרקוב
.73 .245

ט

טאוריג (טוראנין)
.116 .166 .200 .255

טאלון
.201

טאלסי
.12 .27 .121 .130 (ערך). 162

טארלי (טרלא)
.320

טוקומס / טוקום
.119 .137 (ערך). 145 .158 .209 .299 .371

טורץ
.301

טטרסק
.169

טילזה (טילז'י)
.299

טילזיט
.340

טיקטין
.318

טלז
.5 .12 .13 .17 .43 .45 .83 .108 .120 .121
.127 .133 .146 .159 .194 .209 .237 .263
.266 .268 .281 .310 .366

טמבוב (טאמבאוו)
.185

טראק (טראקי)
.124 .285

טרנופול
.72

טרסטינה
.262

טשארניי
.178

טשעלסי (מסצ'וסטס)
.240

י

יאונילגבה / פרידריכשטט / ניירא
.35 .144 (ערך). .324 .371

יאלטה
.277

יאנובה
.84 .280

יאנאוויטש
.295

יאנישוק (יאנישקי) (ע"ע אנישישוק)
יאקובשטאט (ע"ע יעקאבפילס)
יורבורג
.22 .216 .254

יוזעפוב - בילגארייסקי
.133

ייצאבה
.26

ילגבה / מיטוי / מיטאווא / ליטאווע
.5 .150 (ערך). .340

יעוופאטאריע
.132

יעזנא
.26 .108

יעלוק
.131

יעקאבפילס / יאקובשטאט
.79 .166 (ערך). .221 .282 .371

יפו
.24

יקטרינוסלב
.132 .186 .331

ירוסלב
.147

ירושלים
.23 .24 .34 .50 .84 .93 .120 .124 .147 .159.
.166 .188 .189 .202 .216 .280 .282 .284.
.285 .287 .300 .324.

כ

כפר סבא
.92 .199 .364.

ל

לאנג ברענטש (נ. דז.)
.5 .202.

לאסק
.280

לובלין
.22 .49 .133 .226.

לוגא
.303

לודזה / לוצין
.23 .175 (ערך). .301 .321.

לוחביץ
.303

לויקבה (לויקאווע)
.11

לומזה
.13 .138 .289.

לונדון
.41

לוצין (ע"ע לודזה)
לוקניק
.45 .256 .266.

ליאדי
.172 .244 .331.

ליאזני
.187

ליבאווע (ע"ע ליעפאיה)
ליבוי (ע"ע ליעפאיה)
ליגמיאן
234.
לידא
4. 186. 194. 195. 203. 280.
ליובאוויטש
41. 65. 86. 178. 205. 244. 282. 283. 288. 328. 332.
ליוואני / ליוונהוף
37. 185 (ערך). 290. 371.
ליטאווע (ע"ע ילגבה)
לייפציג
124.
לימבאז'י / לעמזאל
216 (ערך).
לינקובה (לינקאווע)
93. 94.
ליעפאיה / ליבוי / ליבאווע
9. 11. 98. 123. 133. 191 (ערך). 235. 251. 280. 371.
ליעפלי
295.
ליפצק (ליעפצק)
185.
לכוביץ
170.
לעבעדאווע
62.
לעמזאל (ע"ע לימבאז'י)

מ

מאדונה (מאדאן)
106. 220 (ערך).
מאזיר
59.
מאלאט
61.
מאלטה / סילמאלה
218 (ערך).
מארינבורג (ע"ע אלוקסנה)
מארינהויז (ע"ע וילאקה)
מוהילוב (מוגילוב)
202. 234. 256. 296. 303.
מונטריאול
17. 41. 88. 119. 272. 320. 337.
מוסקבא
45. 81. 124. 145. 186. 205. 284. 329.
מיטאווא (ע"ע ילגבה)
מיטוי (ע"ע ילגבה)
מייצד (מייטשעט)
169.
מיכאלישוק
21. 79.
מינסק
61. 92. 243. 288. 363.
מיר
73. 188. 194. 228. 303. 331.
מנצ'סטר
285.
מסטיסלאוו
366.
מעזריטש
319.
מערעטש
119.

נ

נאווארידוק
288.
נוארק (נ. ד.)
49.
נובהרדוק
148. 235. 330.
נובו אלכסנדרובסק
79. 89.

נובובוריסוב
.331
נובו שווינציאן
.273
ניו הייבן (קונטיקט)
.119 .147
ניו יורק
.5 .6 .41 .88 .93 .120 .189 .193 .197 .303
ניי מוש
.169
ניירא (ע"ע יאונילגבה)
ניקופול
.186
נעז'ין
.328
נערעטא
221 (ערך).
נשביז (נישוועז)
.62 .156
ניישטאט (ולדיסלבוב)
.164 .340
ניישטאט טאוריג (ע"ע סוגינד חדש)
נעווועל
.329

ס

סבילה / שאבילן
.199 .222 (ערך). .236
סובאטה
.1 .120 .230 (ערך).
סובאלק
.22 .133 .138 .196 .289
סוגינד חדש (ניישטאט טאוריג)
.20 .253
סוויאדושץ'
.310
סומי
.69
סוסנוביץ
.72
סופראסלא (סופראסלע)
.320
סטאביסק
.263
סטארובין
.312
סט. לואיס
.201
סיאד (שאד)
.123
סידרא
.319
סייני
.200
סילנה / בורובקה
234 (ערך).
סילמאלה (ע"ע מאלטה)
סירוטינע
.1
סלבודקא
.32 .81 .83 .84 .86 .113 .114 .120 .123
.136 .140 .180 .201 .202 .207 .231 .241
.246 .262 .272 .299 .310 .366 .367
סלביאנסק
.146
סלדוס / פרויענבורג
.127 .199 .236 (ערך). .371
סלונים
.170 .203 .256 .288 .293 .318
סלוצק
.11 .65 .81 .83 .101 .195 .200 .231
סלוקה (שלוק)
.139 .218 .239 (ערך).

סלנט
.5 .195

סמולנסק
.169

סמאליאן
.284

סמיאטיץ
.226 .263

סמילאוויטש
.59 .312

סמילטנה
240 (ערך).

סמרגון
.17 .29 .62 .88 .104 .307 .337

סמרקנד
.45 .266

ססמאקן (ע"ע ולדמרפילס)
סעבעזש
.43

סעלץ
.101

סקידל
.25 .87 .365

סקייטסקלנה / שימברג
.22 .27 242 (ערך).

סקרונדה
.98 .251

סרדניק
.22 .123 .133 .223 .225

סרטוב
.200

ע

עלעיא
.105

פ

פאולשהאפען (ע"ע פווילוסטה)
פאקראי (פוקרוי)
.4 .130 .227

פאריטש
.56 .186 .243 .283

פאשוויטין (פושוויטין)
.69 .73 .263

פוהוסט
.331

פווילוסטה / פאולשהאפען
.13 251 (ערך).

פוזעלווא (פאדזעלווע)
.259

פולאנגן (פאלאנגא)
.24 .146 .191

פולוצק
.22 .282 .301

פולטבה
.188

פולעשינא / שקאונע
252 (ערך).

פומפיאן
.201

פוניבז'
.23 .27 .73 .116 .152 .188 .218 .228 .269 .286 .339

פונידל (פאנדעל)
.1 .76 .240 .259 .335

פוסבול (פאסוואל)
.144 .230 .231

פוסיני
.252

פופיליאן
.123

פטרבורג
.65 .339

פיאנטניצא
188.

פיידרויא (פרידרויסק)
33. 45. 267.

פילטנה (פילטן)
10. 122. 124. 136. 154. 192. 253 (ערך). 321.

פיקלען
227.

פלונגיאן
22. 24. 116. 196. 269. 310.

פליינפילד (נ. דז.)
88. 147.

פסקאוו
304.

פראשניץ
280.

פרוזשאני (פרוז'ין)
61.

פרויענבורג (ע"ע סלדוס)
פרידרויסק (ע"ע פיידרויא)
פרידריכשטט (ע"ע יאונילגבה)
פריז
320.

פריילי
26. 105. 185. 234. 258 (ערך). 327.

פרנקפורט
192.

פרשבורג
192. 243.

פתח תקוה
200.

צ

צ'אסניק
262. 286.

צייקישוק
21.

צעסיס / וענדען
262 (ערך).

צ'רניגוב
246.

ק

קאבילניק
307.

קאונטה
265 (ערך).

קאליש
22. 116.

קאנדוי (ע"ע קנדבה)
קאנין
133.

קאפוסט
65. 169. 295.

קארליץ' (קרליץ)
61. 301. 365.

קובנא
12. 23. 27. 56. 109. 142. 148. 156. 172. 180. 188. 208. 234. 289. 307. 310. 365.

קוברין
170. 195.

קוזלוב
48.

קוז'יגלוב
72.

קוטנא
318.

קולדיגא / גולדינגן
123. 161. 162. 249. 268 (ערך). 371.

קורמא
44.

קורניץ
205.

קורסובקע (ע"ע קרסבה)
קופישוק
.364 .69

קייב
.246

קיידאן
.166 .186 .230 .262

קימלישוק
.237

קלווריעא (קלווריא / קלווריא)
.56 .138 .289 .318

קליבלנד
.88

קליקול
.4 .20 .104 .191 .253 .319

קלם
.45 .134 .197 .266

קלצק
.226

קמאי
.365 .367

קנדבה / קאנדוי
.136 .276 (ערך).

קניגסברג
.8 .293

קנישין
.87

קראז
.53

קראטינגעז (קרטינגה)
.116 .194 .269

קרוסטפילס / קרייזבורג
.34 .221 .279 (ערך).

קרוק
.203

קרייזבורג (ע"ע קרוסטפילס)
קריניק
.279 .319

קריסלאווע (ע"ע קרסלבה)
קרמנצ'וג
.86 .114 .139 .140

קרסבה / קורסובקע
266 (ערך).

קרסלבה / קריסלאווע
.56 .293 (ערך).

קראסנופוליא
.273

ר

ראגולה
.21 .23 .116 .123

ראדין
.2 .75 .86 .87 .100 .115 .129 .241 .290 .299 .327 .366

ראזינאי
.364

ראיידק
.45

ראסיין
.11 .19 .20 .22 .116 .118 .142 .152 .202 .312

ראסני
.312

ראצק
.115

ראקשיק
.2 .249 .267

רדושקוביץ
.203

רוגאי
299 (ערך).

רוגאצ'וב
.64

רוגובא
.138 .188 .230 .231 .256 .270 .289

רודאמין (רודעמינע)
.256
רוזינובסק (ע"ע זילופה)
רויאנה
.217 .100
רומשישוק
.21
רוסטוב
.146 .205 .331
רזקנא / רעז'יצא
.29 .107 .111 .114 .277 300 (ערך). 321.
.371
ריברסייד (נ. דז.)
.25
ריגא
.16 .32 .37 .41 .49 .51 .63 .69 .98 .99 .102.
.111 .112 .114 .118 .120 .121 .125 .134.
.140 .145 .148 .218 .221 .228 .241 .244.
.249 .251 .252 .256 .262 .263 .272 .273.
.289 .290 .315 (ערך).
רייביני / ריבינישקי
363 (ערך).
רמתיים (ע"ע הוד השרון)
רעז'יצא (ע"ע רזקנא)

ש

שאבילן (ע"ע סבילה)
שאדובא
.289 .138
שאולייי (שאוול, שאוועל)
.18 .20 .86 .195 .279 .364
שאט
.320
שוואדישץ
.201
שווינציאן
.4 .45 .75 .169 .203 .204.
שוועקשנא
.116 .122.
שווערזנא
.234
שילעל
.188
שימברג (ע"ע סקייטסקלנה)
שיקאגו
.311
שלוק (ע"ע סלוקה)
שעביז
.258
שצעדרין
.41 .329.
שקאונע (ע"ע פולעשינא)
שקוד
.8 .194
שקלוב
.34 .65 .104 .129 .295 .316 .321.
שרקובשצ'יזנה
.172

ת

תל אביב
.12 .84 .158 .226.

מפתח שמות

מפתח זה כולל את שמות האישים המוזכרים במפורש בערכים שבספר, והקשורים באופן ישיר לרבנים נשואי הערכים. כגון: בני משפחותיהם, רבותיהם, רבנים ואישים שהתכתבו עמהם וכדומה.

אישים שהוזכרו באופן עקיף (כגון ספרי שו"ת לרבני התקופה, הסכמות לספרים וכדומה) לא נכללו כערכים במפתח זה.

א

אבא דוד (אביו של הר"ר זרח מגריווא)
.44

אבאוויץ, מאיר
.235

אברהם (אביו של הר"ר יהודה ישכר גיטעלסאהן / גיטלסון)
.183

אברהם (אביו של הר"ר יוסף מקרסלבה / קריסלאווע)
.294

אברהם (אביו של הר"ר מרדכי רבינר)
.19

אברהם (מבאוסק)
.27

אברהם (מיעקאבפילס / יאקובשטאט)
.174

אברהם (מסבילה / שאבילן)
.222

אברהם (מפריילי)
.258

אברהם (מקרוסטפילס / קרייזבורג)
.281

אברהם (מקריניק, חותנו של הר"ר שלמה דוב שפרינץ)
.319

אברמסון, אבא
.92

אברמסון, שמואל אביגדור
.92

אהרן (אביו של הר"ר יצחק יששכר מואלקה)
.103

אהרן (מטוקומס)
.142

אהרן (מקרלין)
.280

אווין, יצחק
.322

אווין, שלום מנחם מענדל
.85. 322. 327.

אווצינסקי, דובער יונה
.4. 159.

אווצינסקי, ישראל שמואל
.94

אווצינסקי, לוי
.4. 94. 159. 171. 319.

אווצינסקי, ראובן
94.
אוירבך, צבי בנימין
192.
אולער, ישראל
172.
אולשבנג, דוב אריה
45. 266. 310.
אולשבנג, נחום
45. 266.
אורבך, שלמה
265.
אזולאי, חיים יוסף דוד
151.
אטינגר, ברוך מרדכי
59. 61.
אטלס, דוד
194.
אטלס, מאיר
194.
איגר, עקיבא
9.
איזאקסאן, אהרן
341.
איזראעליט, אליהו
321.
איזראעלסון, ברוך יעקב
145. 277.
איזראעלסון, יהודה ישראל
268.
איזראעלסון, יחיאל מיכל
145. 277.
איזראעלסון, ישראל איסר
154. 192. 222. 255. 269.
איזראעלסון, מנחם מענדל
154. 192. 222. 255. 269.
אייזלין, מיכאל יעקב
207.
אייזנשטט, אברהם צבי הירש (פתחי תשובה)
186.
אייזנשטט, בנימין
105.
אייפיר, בער
51.
איליאן, אלי'
99.
איליאן, יקותיאל זיסל
4. 319.
איליאן, ראובן יצחק
4. 319.
איפפא, יעקב
183.
איצקוביץ, חיים (מוולוז'ין)
10. 146. 154. 254. 269. 315.
אלחנן (מבאראווקע)
234.
אלטשול (אלטשולר), דוב בער
175.
אלטושל (אלטשולר), זאב וואלף
35. 43. 142. 175.
אליאשברג, יוסף
21.
אליאשברג, מרדכי
21. 69. 250.
אליהו (אביו של הר"ר אליעזר מבאוסק)
27.
אליהו (הגר"א)
20. 162. 253.
אליהו (מראגולה וקאליש)
21. 116. 123.
אלימלך (מליז'ענסק)
137. 280.
אליעזר (אביו של הר"ר אריה ליב רצקר)
115.
אליעזר (מבאוסק)
27.

אליעזר (מקריסלבה / קריסלאווע) .298
אליקום געץ (אביו של הר"ר דוד ציוני) .176
אליקום פייביש (אביו של הר"ר אפרים זלמן מילגבה / מיטוי / מיטאווא / ליטאווע) .151
אנושיסקי, יצחק .282
אנושיסקי, שלמה אברהם .76. 282
אנושיסקי, שניאור זלמן דובער .76
אפריימוביץ', ברוך .17. 88. 337
אפריימוביץ', נתן נטע .17. 88. 337
אפרימזון, אפרים .130
אפרימזון, יעקב .27. 118. 130. 155
אפרימזון, יקותיאל .27. 118. 155. 250
אפרים זלמן (מילגבה / מיטוי / מיטאווא / ליטאווע) .151
ארונוביץ, יהושע .11
ארונוביץ, יצחק זאב .11
אריה (אביו של הר"ר יחיאל מיכל מהאזענפוט) .9
אריה ליב (אביו של הר"ר זאב וואלף ליפקין) .268
ארש, יהושע .86
ארש, (אברהם) ליב .86
אשכנזי, בן ציון .79
אשכנזי, יוסף .79. 167
אשכנזי, צבי הירש (חכם צבי) .150
אשכנזי, ראובן יהושע זעליג .152. 254
אשר (מקריסלבה / קריסלאווע) .298

ב

באסאוו, יהושע חיים .44
באסאוו, משה .44
באשקין, שלמה יצחק .33
בהר"ד, יצחק אייזיק .176
בוימן, משה .244
בוימן, נפתלי אליעזר .244
בויער, אברהם .191
בורוביק, ישראל (איזידור) .183
בורכוביק, טוביה .220
בורנשטיין, אברהם .191
בורנשטיין, צבי הירש .191

בלאך, בנימין מרדכי
337.
בלאך, יוסף ליב
310.
בלוך, חיים יצחק
24.
בלוך, חנוך זונדל
24.
בנדטמן, יהודה
19.
בנדטמן, יעקב
19. 144. 153. 155. 161. 270. 316.
בנימין (מקריסלבה / קריסלאווע)
298.
בנימינסון, אברהם יהודה ליב
41.
בנימינסון, ירחמיאל
41.
בן ראובן (רובינאוו / רובין), דוד
107.
בעגון, יצחק
328.
בענגיס, זעליג ראובן
198.
בענגיס, יהודה אידל חיים
198. 371.
בענגיס, צבי הירש
198.
בערעזנסקי
18.
ברוידא, אברהם (אשל אברהם)
150.
ברוידע, ל.
143.
ברוכאוויץ, שניאור זלמן (אדמו"ר הזקן)
43. 52. 56. 57. 78. 176. 243. 270. 294.
302. 314.
ברוך מרדכי (מדאוגאווופילס / דווינסק / דינאבורג)
79.
ברכמן (ברכהן), אלכסנדר זוסמן
37.
ברכמן (ברכהן), ישעיהו חנוך
37.
ברלין, חיים
124. 284. 285.
ברלין, ישעיה
335.
ברלין, נפתלי צבי יהודה
21. 105. 124. 132. 161. 186. 226. 256.
366.
ברלין (שחור), אלחנן
226.
ברלין (שחור), מאיר
226.
ברמן, העשל
127.
ברמן, יוסף הלל
146.
ברמן, ישראל
146.
ברנצ'יק, יואל
263. 330.
ברנצ'יק, שמעון
330.
ברנשטיין, יוסף יהודה
256.
ברנשטיין, משה
256.

ג

גאלשעווסקי, משה יוסף
86.

גאלשעווסקי, שמחה ליב
.86
גבאי, אברהם דוב
.321 .105
גבאי, אפרים
.321
גבאי, משה
.105
גברטין, יצחק
.290
גברטין, שמואל מנחם מענדל
.290
גולדפיין, אבא דוד
.45 .81
גולדפיין, יהודה
.45 .81
גולדשמיט, אברהם
.84
גולדשמיט, אליעזר
.84
גולובצ'ינר, אליעזר
.235
גולנדסקי, משה דוד
.111
גורדון, אברהם אליהו
.281
גורדון, אליעזר
.133
גוריון, מאיר שלום
.61
גיטעלסאהן (גיטלסון), יהודה ישכר
.112 .183 .314
גינזבורג, גדליהו
.115
גינצבורג, יהודה ליב שאול
.172 .371
גינצבורג, רפאל יוסף
.172
גליקמן, אהרן
.95
גלעזער (מצעסיס / וענדען)
.264
גרובין, יעקב
.100 .217
גרודזנסקי, חיים עוזר
.23 .29 .173 .187 .195 .246 .330
גרודני, י.
.110
גרודסקי, אליהו
.105
גרודסקי, אליעזר יעקב (הראשון)
.82 .259
גרודסקי, אליעזר יעקב (מוואַרקליאַני)
.105 .261 .371
גרודסקי, משה דוד
.82 .105 .259
גרין, חיים מאיר
.11 .40 .41 .256 .272
גרין, יוסף
.40
גרשון (חותנו של הר"ר מנחם מענדל ז"ק)
.324
גרשון (משקלוב)
.176
גרשוני, שמואל
.89 .168

ד

דובין, זלמן
.50
דובין, מרדכי
.26 .29 .36 .106 .173 .189 .204 .220 .232
.235 .260 .274 .338
דוביצקי, אברהם שמואל
.118 .142 .236 .272

דוביצקי, נפתלי
118. 236. 272.
דוד (אביו של הר"ר אברהם מסבילה / שאבילן)
222.
דוד (אביו של הר"ר אברהם מקרוסטפילס / קרייזבורג)
281.
דוידזון, יואל
328.
דוכמן, מרדכי יואל
44.
דוכמן, שניאור זלמן
44.
דונשבסקי, משה
262.
דון יחיא, אברהם
76. 174.
דון יחיא, אליעזר
23. 111. 129. 178. 180. 218.
דון יחיא, בן ציון
111. 180. 241.
דון יחיא, ברוך (מדיסנא)
9.
דון יחיא (דונחין), ברוך (מסמילטנה)
241.
דון יחיא, שבתי
178.
דושוביץ, ישראל
303. 306.
דושוביץ, שמעון יהודה ליב
303.
דייטש, אברהם גרשון
52.
דימאנט, דובער
254. 255.
דימאנט, צבי הירש
254.
דימאנט, רפאל
26.
דיסקין, משה יהושע ליב
2. 65. 321.
דנישבסקי, משה
180.
דעזענט, משה
52.
דעניזון, יעקב
195.
דעניזון, מרדכי
195.

ה

הוטנר, בנימין
363.
הוטנר, מנחם מענדיל
363.
הורביץ, ברוך
140.
הורוביץ, יוסף יוזל (מנובהרדוק)
330.
הורוויץ, אהרן
8.
הורוויץ, יהושע פאלק
124. 257.
הורוויץ, יוסף אהרן
8.
הורוויץ (גורעוויץ), ל.
100.
הורוויץ, מאיר (מהר"ם טיקטין)
151.
הורוויץ (מרייביני / ריבינישקי)
368.
הורוויץ, שמעון
124.

היימנסון, יצחק
276.
הילדסהיימר, עזריאל
164. 192.
הילמן, אליעזר
96.
הילמן, ירוחם פישל
96.
הילפערין, טוביה
107.
הירש, מנחם מענדל
192.
הירש, שמשון רפאל
134. 192.
הירשוביץ, אברהם (אביו של הר"ר שניאור זלמן ה.)
270.
הירשוביץ, אברהם (מרייביני / ריבינישקי)
365.
הירשוביץ, יהודה ליב
133.
הירשוביץ, יונה
365.
הירשוביץ, יצחק אייזיק אליעזר
133.
הירשוביץ, שניאור זלמן
40. 228. 238. 256. 270. 272.
הירשזון, יצחק יהודה
143. 236.
הירשזון, משה
236.
הכהן, בצלאל
20. 132. 194. 195.
הכהן, ישראל מאיר (חפץ חיים)
23. 129. 330.
הכהן, מאיר שמחה
35. 54. 63. 80. 82. 87. 109. 113. 148. 199. 267. 288. 304. 310. 325. 333. 364.
הכהן, שלמה
4. 256. 262. 285. 307. 364.
הכהן, שמשון קלונימוס (קלמן)
63.
הלוי, זאב וואלף
1. 294.
הלוי, ראובן
364. 365.
העלר, אברהם
11. 196.
העלר, יחיאל
11. 196.
הערצקאוויץ, צבי הירש
233.
העשל (מגרוביץ)
40.
הרצנברג, אליהו
192.
הרצנברג, יוסף (הראשון)
253.
הרצנברג, יוסף (מליעפאיה / ליבוי / ליבאווע)
192. 255.
הרצפלד, אליקים (אליקום) צבי
272.

ו

ואונש, אלימלך
2.
ואונש, אריה ליב
2.
וגנהיים, יוסף
218. 239.
ואונדערבאר, יוסף
163.
ואונדערבאר, ראובן
163.

ואלין, אברהם יצחק
.272
ואלין, צבי הירש
.249 .272 .371
ואלשאנאק, אביגדור
.371
וולפסון, יחיאל מיכל
.101
וולפרט, חיים
.92 .199
וולפרט, מאיר
.197
וולפרט, צבי אברהם
.92 .199
וועלוועל (דיין, מדאוגאווסילס / דווינסק / דינאבורג)
.85 .322
ויגודצקי, פנחס
.76
וידון אברהם
266
וידון יעקב
.266
וידרוביץ, חיים יעקב
.284
ויטענברג, משה
.90
וייזער, מאיר ליבוש (מלבי"ם)
.186 .286
ויילער, חיים
.1 .76
ויילער, שלמה
.76
וייסבורד, אברהם שרגא פייביש
.259
וילובסקי, יעקב דוד (רידב"ז)
.81 .240
וינברג, אברהם (יסוד העבודה)
.170
וינברג, בן ציון
.321
וינברג, יום טוב ליפמן
.321 .324
וסרמן, אלחנן
.195

ז

זאב וואלף (וועלוויל קארעליצער, חותנו של הר"ר שמשון מקרלסבה / קריסלאווע)
.293
זאהאריא (זהוריה), יהודה ליב
.234
זוטניק פיש, ברוך
.284
זוטניק פיש, דוד צבי הירש
.284
זוכוביצקי, אריה ליב
.87
זוכוביצקי, חיים צבי
.87
זוננפלד, יוסף חיים
.324
זושא (מאניפולי)
.137 .280
זיו, גרשון מענדיל
.279
זיו, משה
.279
זיו, שמחה זיסל (מקלם)
.24
זיוואוו, אליעזר
.59
זיוואוו, אריה ליב
.59 .186

זילברבלט, אריה צבי
.287
זילברבלט, משה
.287
זימנסון, מאיר
.276
זינובר, יהודה ליב שלום
.363
זינובר, מאיר זלמן
.363
זלבוביץ, אברהם אבא ליב
.240 .335
זלבוביץ, חיים יוסף
.240 .336
זלבוביץ, מרדכי
.141 .240 .241 .335
זלמן (חותנו של הר"ר ליפמן מדאוגאווופילס / דווינסק / דינאבורג)
.85
זלמן זאב (מווילנא)
.78
זלקינד, יהודה ליב (בטלן)
.57 .59 .75 .76 .243 .294 .301
זלקינד, שלמה
.57
זעלדין, חיים נח
.80
זעלדין, ש' זלמן דובער
.80
זעליגמאן (זעליקמאן), חיים דוד
.43
זעליגמאן (זעליקמאן), ישראל
.43 .104 .177 .181 .302
זעליגמאן (זעליקמאן), מיכאל יעקב
.35 .43
זעליגמאן (זעליקמאן), שלום אליהו דובער
.35
ז"ק, לוי יצחק
.277 .324
ז"ק, מנחם מענדל דובער
.13 .23 .55 .73 .98 .111 .238 .246 .277 .290 .299 .324 .327 .331 .336 .338
זקס, יהודה
.197
זרדין, אברהם זלמן
.234
זרדין, משה
.234
זרח (מגריווא)
.44
זרחי, זרח
.166
זרחי, יוסף ליב
.77
זרחי, שמעון
.77 .166 .168

ח

חדקוב, חיים מרדכי אייזיק
.329
חדקל, אהרן משה
.298
חייט, דוב אריה
.202
חייט, ישראל איסר חיים
.202
חיימוביץ, אליעזר
.155
חיימוביץ, ישראל ליב
.21 .155 .164
חיים (מולדמרפילס / סמאקן)
.115
חנזין, דוד
.200

חן, שלמה מנחם מענדל
.328
חסיד, שמואל
.20
חפץ, יחזקאל
.87
חריף, דוב בער
.151 .142
חריף, זלמן
.293
חריף, צבי הירש
.151 .142
חרש, אשר שמואל
.333
חרש, חיים זאב
.333

ט

טאביאס, אברהם יהושע
.227
טאביאס, שלום צבי
.227
טייץ, אלחנן זאב
.120
טייץ (אשכנזי), בנימין אברהם יעקב (זלמן)
.120 .188 .231 .367 .371
טייץ, פנחס
.189 .190
טפליץ, יהודה ליב
.194
טפליץ, ישראל זעליג
.194
טראוב (טרויב), אליהו בער
.208
טראסון (פקיד ממשלתי)
.30
טרופ, נפתלי
.327
טריינין, ברוך שלום
.87
טריינין, חיים דובער
.87

י

יאפין, ישראל שאול
.312
יאפעט, אברהם יצחק
.301
יאפעט, אהרן עזריאל
.301
יהודא ליב (אחיו של אדמו"ר הזקן)
.295
יהודא ליב (מטוקומס)
.138
יהודה (מדאוגאווופילס / דווינסק / דינאבורג)
.56
יהודה ליב (אביו של הר"ר שמואל מיאונילגבה / פרידריכשטט / ניירא)
.144
יהודה ליווא (מהר"ל מפראג)
.170
יוסלביץ'
.262
יוסף (מליעפלי)
.151
יוסף (מקרסלבה / קריסלאווע)
.294
יוסף כלב (מאייזפוטע / האזענפוט)
.10
יוסף שלמה (מאייזפוטע / האזענפוט)
.9
יחיאל מיכל (מאייזפוטע / האזענפוט)
.9

יחזקאל (אביו של הר"ר משה מריגא)
.315
ימיני, אברהם
.109
ימיני, צבי הירש
.32 .109
יעלין, משה
.114
יעקב (טריסקער, מילגבה / מיטוי / מיטאווא / ליטאווע)
.160
יעקבסון, דוד
.288
יעקבסון, יצחק
.12
יעקבסון, משה
.12
יעקובסון, אליהו
.122 .153 .223
יעקובסון, אפרים יעקב
.160
יעקובסון, דוד יחזקאל
.122 .152 .153 .223
יעקובסון, יקותיאל
.152
יעקובסון, ישראל
.160
יפה (יאפפע, מריגא)
.337
יפה, אברהם אבלי
.152
יפה, אליהו שמואל
.230
יפה, ישראל
.152
יפה, משה
.28 .333
יפה, מרדכי אריה ליב
.230
יפה, מרדכי גימפל
.364
יפה, נח (מלכוביץ)
.170
יפה, שבתי
.152
יפה רבינוביץ, דוב בער
.301
יצחק (מאייזפוטע / האזענפוט)
.10
יצחק אייזיק (אביו של הר"ר שמואל מקרסלבה / קריסלאווע)
.293
יצחק יששכר (מואלקה)
.102
יצחק מאיר (מסלבודקה)
.132
יקותיאל זלמן (אביו של הר"ר מרדכי מיעקאבפילס / יאקובשטאט וסקייטסקלנה / שימברג)
.168 .242
ישכר (מליעפאיה / ליבוי / ליבאווע)
.191
ישראל (אביו של הר"ר יהודה מדאוגאווופילס / דווינסק / דינאבורג)
.56
ישראל (בעל שם טוב)
.74
ישראל (חותנו של הר"ר יעקב אפרימזון)
.130

כ

כהנא, שמחה
.94
כהנא בלומנפלד, זאב וואלף
.142

כהנא בלומנפלד, יוסף
142.
כהנא שפירא, אברהם דוב
23.
כהן, אהרן יהודא ליב
69.
כהן, אלחנן
69. 73. 228.
כהן, בנימין יונתן
73. 228.
כהן, יהודה ליב
174.
כהן, משה זאב
190.
כהן, רפאל
37.
כהן, שאול
190.
כהן (קאהן), אברהם
145.
כהן (קאהן), יהודה ליב
145.
כלאב (קילוב / קילאוו), אברהם יעקב
134. 260. 327.
כלאב (קילוב / קילאוו), ישראל משה
73. 121. 134. 260. 327. 338.
כ"ץ, בצלאל
267.
כ"ץ, יוסף
267.
כ"ץ, רפאל (מהמבורג)
186.
כ"ץ, שמואל
56. 294.
כ"ץ, שלמה זלמן (זעזמיר)
56. 294.
כ"ץ רובין, יהודה צבי
242.
כ"ץ רובין, יעקב
242.

ל

לבנברג, אברהם שמואל
119. 134.
לבנברג, משה אהרן
119. 134.
לבנשטם, ליפמן
241.
לובוצקי, ברוך
307.
לובוצקי, חיים
307.
לוויוס, אברהם אריה ליב
121. 263.
לוויוס, בן ציון
121. 263.
לווינזאהן, א.
143.
לויטין, יוסף
159.
לוינברג, ברוך זעליג
136.
לוינברג, צבי הירש
136.
לויטס, אהרן צבי הירש
93.
לויטס, יקותיאל זלמן
93.
לוין, אברהם
62.
לוין, יהודה
29.
לוין, יהודה ליב
186.

לוין, יוסף
289.

לוין, קלונימוס קלמן
80.

לוין, ראובן
23. 62. 80.

לוין, ראובן שמעון
289. 290.

לוין (לעווי), משה
186.

לוין (לעווי), נתן
186.

לוריא, אברהם יוסף
296.

לוריא, אהרן זעליג
296.

לוריא, ברוך אליעזר
331.

לוריא, מנחם מענדל
331.

ליב (אביו של הר"ר ראובן יהושע זעליג אשכנזי מפילטנה)
254.

ליבוביץ, ברוך בער
274.

ליבוביץ, דוד
131.

ליבוביץ, ירוחם
73.

ליבוביץ, משה יהושע
131.

ליברמן, מענדל
297.

ליבשיץ (ליבשיטץ), דוב בער זאב וואלף
123. 223. 225.

ליבשיץ (ליבשיטץ), הלל אריה ליב
22. 133. 226.

ליבשיץ (ליבשיטץ), חיים
123. 223. 225.

ליבשיץ (ליבשיטץ), יחזקאל
22. 133. 250.

ליבשיץ (ליבשיטץ), יעקב
121. 133. 229.

לופט, אליעזר זאב וואלף
366.

לופט, משה נתן
366.

ליוען, מאיר
87.

ליטווין, ישראל
256.

ליטווין, משה
256.

ליכטשטיין, אברהם
280. 281.

ליכטנשטיין, אליעזר ליפמן (הראשון)
137. 280.

ליכטנשטיין, אליעזר ליפמן (מטוקומס)
11. 132. 137. 138. 142. 209. 276. 277. 321.

ליכטנשטיין, יעקב
277.

ליכטנשטיין, לוי
96. 140. 371.

ליכטנשטיין, מרדכי (מטוקומס)
137. 280. 321.

ליכטנשטיין, מרדכי (מקנדבה וטאלסי)
132. 276.

ליכטנשטיין, צבי הירש
96. 138. 139. 140. 288.

ליכטנשטיין, שמואל העשל
142.

ליפמן (מדאוגאוופילס / דווינסק / דינאבורג)
85.

ליפקין, אריה ליב
93.
ליפקין, זאב וואלף
223. 268.
ליפקין, ישראל (סלנטר)
27. 269. 270.
ליפשיץ, משה חיים
106.
ליפשיץ, נחמן דוב בער
175.
ליקנייצקי, יהודה
161.
ליקנייצקי, שמואל צבי הערץ
161.
לנדא, זאב וואלף
210.
לנדא, יחזקאל (נודע ביהודה)
200.
לנדא, יעקב
205. 371.
לנדא, משה יהודה ליב
205.
לעווי, יוסף
160.
לעוונסון (לעוענשאהן), אייזיק
92.
לעוונשטערן, ליב
15.
לעוינשטיין, יודל אהרן
28.
לפידות, אלכסנדר משה
156.
לרנבלט, משה
27. 118. 142. 155.
לרנבלט, רפאל
118. 155.

מ

מאיר (אביו של הר"ר אליהו קליקולר)
253.
מאירוב, אהרן שאול זעליג
61. 79. 258.
מאלין, איסר יהודה
1.
מאלין, משה אברהם
1.
מאלין, נחמיה
1.
מאליסוב, הלל (מפאריטש)
56. 186. 243. 283.
מאנדלשטם, משה יחזקאל
315.
מאן, יוסף
216.
מאן, מאיר
216.
מארקוזע, בנימין
123.
מארקוזע, מרדכי
275.
מארקוזע, שלמה זלמן
123. 275.
מה יפית, ישראל אברהם
234. 258.
מה יפית, נפתלי הערץ
185. 258. 289.
מה יפית, צבי הירש
180. 185. 186. 201. 289.
מולער, אליעזר
221.
מולער, מנחם מענדל
221.
מוריין, שלמה זלמן
99. 263.

מיכעלזאהן
.341
מיליקובסקי, אליהו אהרן
.125
מינץ, אליהו אהרן
.44
מינץ, אריה ליב
.44
מינקין, ברוך זאב
.45 .266
מלצר, מרדכי
.194
מנחם מן (אביו של הר"ר אברהם דון יחיא)
.76 .174
מנחם מענדל (אביו של הר"ר אברהם מיעקאבפילס / יאקובשטאט)
.174
מנחם מענדל (אביו של הר"ר יוסף שלמה מאייזפוטע / האזענפוט)
.9
מנחם מענדל (אביו של הר"ר משה יהושע זעליג מאייזפוטע / האזענפוט)
.10
מנחם נחום (מולדמרפילס / סמאקן)
.115
מן, יהודא
.300
מן, יונה
.300
מסליאנסקי, משה דוד
.101
מסליאנסקי, שמואל
.101
מרגליות, אליהו
.2
מרגליות, אליעזר ליפמן
.157 .170 .286
מרגליות, אריה ליב
.43
מרגליות, מרדכי
.2
מרגליות, נחמן יהודה אידל
.4 .34 .35 .52 .157 .170 .186 .286
מרדכי (אביו של הר"ר שמשון מקרסלבה / קריסלאווע)
.293
מרדכי (מיעקאבפילס / יאקובשטאט וסקייסטקלנה / שימברג)
.168 .242
מרדכי (מאשמינע וסלונים)
.288
משה (אביו של הר"ר יוסף כלב מאייזפוטע / האזענפוט)
.10
משה (חותנו של הר"ר יוסף רבינסון)
.298
משה (מהמבורג)
.150
משה (מסובאטה)
.230
משה (מריגא)
.315
משה חיים (מבאצייקעוו)
.234
משה יהודה ליב (אביו של הר"ר שמואל גרשוני)
.89 .168
משה יהושע זעליג (מאייזפוטע / האזענפוט)
.10 .136 .254
משה יצחק אביגדור (משקלוב)
.104
משולם זלמן (אביו של הר"ר אהרן מטוקומס)
.142

משולם זלמן (אביו של הר"ר משה יצחק רעוועל)
115. 118. 191. 269.

נ

נאטאן, כתריאל אהרן
116.
נוחימובסקי, דובער
272.
נוחימובסקי, ישראל
272.
נורוק, אהרן (אביו של הר"ר צבי הירש נ.)
11. 158.
נורוק, אהרן (מקנדבה / קאנדוי)
277.
נורוק, אהרן דוב בער
209.
נורוק, אריה
277.
נורוק, מרדכי
30. 158.
נורוק, צבי הירש
11. 94. 119. 124. 147. 158. 173. 196. 200. 209. 226. 277.
נחמקין, חיים מנחם מענדל
129. 218. 371.
נטע (מקרסלבה / קריסלאווע)
176. 294.
נייווידל, ברוך נתנאל
200.
ניימן, אברהם
339.
ניקולאייביץ', אלכסנדר (קיסר)
255.
נתן (סבם של הר"ר אברהם ליכטשטיין ושל הר"ר מרדכי ליכטנשטיין)
137. 280.
נתן שלמה (מליוואני / ליוונהוף)
186.

ס

סגל (זעגאלל), אליהו
164.
סגל (זעגאלל), יוסף
164.
סגל, אברהם נחמן
228.
סגל, יצחק
228. 278.
סגל, מרדכי וולף
252.
סג"ל, יהודה
80.
סג"ל, יעקב אליעזר
80.
סולובייצ'יק, חיים
24. 65. 199. 366.
סולובייצ'יק, יוסף דב
11. 65. 132. 195. 324.
סוסנוביק, ברוך נפתלי הערץ
332.
סוסניצער, חיים יהודה
29. 307.
סופר, אברהם שמואל בנימין
192.
סופר, משה
243.
סטול, אהרן
26. 108.
סטול, דוד
28. 237.
סטול, משה שלום
25. 28. 108. 119. 237.

סטול, שלמה איסר
.237 .25

סימון, חיים
.127

סירקין, יחזקאל
.169

סירקין, משה
.169

סלמנוב, צבי הירש ליפמן
.283

סלמנוב, שמעון ליב
.283

סמונוב, אהרן
.122 .154 .223

סמונוב, אפרים
.52 .121 .124 .172 .257

סמונוב, גרשון מענדל
.124 .172

סמונוב, מרדכי אורי'
.122 .124 .154 .163 .223 .257

סמרגון, יעקב
.54 .371

סמרגון, צבי אריה
.54

סמריק, בצלאל
.330

ספיר, יעקב משה
.200

ספיר, ישראל אריה
.200

ספקטור, יצחק אלחנן
.2 .156 .177 .199 .262 .285 .286 .363 .365

ספרן פוקס, יהודה הירש
.72

ספרן פוקס, ישראל אלטר
.72

סקודרינסקי (כומר)
.30

ע

עבר יפה, אברהם
.82

עליאן, יעקב
.53

עליאן, יקותיאל ליב
.53 .54

עלקאן, אהרן
.19 .20 .268 .315 .316

עלקאן, אלחנן
.19 .268 .315

עפשטיין, אליהו דוד
.231

עפשטיין, אריה ליב
.8

עפשטיין, דוד שלמה
.200

עפשטיין, חיים פישל
.200

עפשטיין, יחיאל מיכל
.105

עפשטיין, יעקב
.231

עפשטיין, יצחק אייזיק (מהומיל)
.59

עפשטיין, משה מרדכי
.231 .310

ערליך, אברהם אבלי
.340

ערליך, אהרן בן ציון
.340

ערליך, מנחם מענדיל
.237 .371

ערליך, משה בנדט
.237

פ

פאול, חיים אהרן בצלאל
.129 .148 .371

פאול, רפאל
.129 .148

פאלייר, משה (מקוברין)
.170

פאפירין, הלל
.295

פאפירין, שלמה זלמן
.295

פוזן, אליעזר
.41

פוחער (פוכער), פייטל
.164 .340

פוחער (פוכער), שלמה זלמן
.164 .340

פוטרמן, בנימין
.2

פולונסקי, אברהם ליב
.203

פולונסקי, מנחם מאניש (מנוס) איסר
.203 .371

פולוצקי, לוי
.333

פוליאק, יעקב
.107 .314 .368

פומפיאנסקי, אהרן אליהו
.339

פומפיאנסקי, אריה ליב
.339

פורת, אריה ליב
.48 .235

פורת, קלמן צבי
.48 .235 .371

פייגין, יחזקאל
.329

פיינשטיין, דוד
.312

פיינשטיין, משה
.312

פייערטאג, חנוך
.160

פייערטאג, משה
.160

פינסקר, יצחק אייזיק
.282

פינסקר, שלמה זלמן
.282

פינקוביץ, אליעזר
.101 .237 .240

פינקוביץ, שרגא יצחק (הראשון)
.101 .237 .240

פינקוביץ, שרגא יצחק (השני)
.240

פינקל, נתן צבי
.83 .113 .136 .197 .366

פיסצקי, יהודה ליב
.7

פלצינסקי, אהרן שכנא
.32 .109 .219

פלצינסקי, יעקב
.113

פלצינסקי, יעקב מאיר
.114

פלצינסקי, משה מעשל
.83 .109 .113 .303

פלצינסקי, שלמה יהודה ליב
.32 .83 .84 .109 .113 .114 .219

פלקסר, אברהם
.146 .174

פלקסר, יעקב
.146 .174

פערל, ליב
.307

פערעוואזניק, מנחם מענדל פנחס
.296

פרומר, אריה צבי
.72

פריד, אליעזר יצחק (מוולוזין)
.225 .270

פרידברג, יהודה ליב
.42

פרידמן, אורי ליפמן
.35 .144 .145 .316

פרידמן, דוד
.152

פרידמן, יחיאל
.35

פרידמן, ישראל
.152 .153 .160

פרידמן, שלום
.144

פרידמן (ראם), שלמה מנחם מענדל
.28 .333

פריידעס, שלמה
.295

צ

צוניץ, אריה ליב
.115

ציוני, אהרן זעליג
.104 .105 .171 .177 .178

ציוני, דוד
.176 .266

ציוני, דוד צבי
.303

ציוני, וואלף
.266 .363

ציוני, יצחק
.105 .178 .180 .295 .301 .303 .310

ציוני, נפתלי
.43 .104 .176 .177 .293 .295 .301

צייטלין, משה
.11 .27

צ'רניאק, ישראל יעקב
.111 .371

צ'רניאק, דניאל
.111

ק

קאהאן, יצחק
.161

קאהאן, רפאל
.328 .338

קאהאן, שמעון
.161

קאהאן, שניאור זלמן חיים
.328

קאהן (כץ), אלחנן
.228

קאפילאוויץ, יעקב
.288

קאצין (קאצען) (מלימבאז'י / לעמזאל)
.216

קאץ, אליעזר
.263

קאץ, יוסף
.263

קגן, יצחק
.299

קובנט, דוד נח
.16 .29 .33 .313

קובנט, יוסף
.16 .110

קובנט, משה אליהו
.29 .33

קוק, אברהם יצחק
23. 245. 258. 272. 325. 364.
קוק, שלמה זלמן
23.
קוקליא, חיים
108.
קורלנדר, אלי'
162.
קורלנדר, יצחק
162.
קושקביץ, מנחם
219.
קלאצקין, אליהו
202. 297.
קליאצקין, זעליג
297.
קלאצקין, יהושע מרדכי
201. 202.
קליאצקין, יעקב קאפיל
297.
קלאצקין, ישראל איסר יעקב
186. 201.
קלאצקין, נפתלי הירץ
59. 75. 79. 186. 242. 243. 283. 297.
קלאצקין, נתן
243.
קליין, הלל
192. 209.
קליין, זאב צבי
192.
קליקולר, אליהו
20. 191. 253.
קמאי, אליהו ברוך
194.
קנטור דוד
95.
קנטור, יהודה ליב
209. 326. 341.
קנטור, יוסף
209. 341.
קנטור, יצחק אייזיק
341.
קצנלנבויגן, אריה ליב
166.
קראן, ביניש
1.
קרליץ, יהודה ליב
21. 79.
קרליץ, מאיר שלום
79.
קרליץ, משה
79.
קרמר, שפטל
73.
קרצמר, יוסף
132.
קרצמר, יעקב
132.

ר

ראובן (גיסו של הר"ר אפרים גבאי)
322.
ראזין (רוזין), אפרים פישל
64.
ראזין (רוזין), יוסף (בנציון) (הגאון הרוגצ'ובי)
32. 37. 45. 64. 72. 81. 88. 89. 101. 173.
186. 199. 205. 230. 259. 267. 289. 290.
297. 304. 310. 325. 333.
ראטבארט, זאב בער
173.
ראלבא, אברהם משה
225.
ראלבא, צבי הירש
225. 226.

ראנצן (פקיד ממשלתי)
30.
רבינוביץ, אברהם אבא
4.
רבינוביץ, אליהו עקיבא
188.
רבינוביץ, אליעזר שמחה
138. 289.
רבינוביץ, אשר
279.
רבינוביץ, דובער
188. 231. 367.
רבינוביץ, חיים פישל
289.
רבינוביץ, יהושע
269.
רבינוביץ, יוסף
11.
רבינוביץ, יעקב
104.
רבינוביץ, יעקב (הכהן)
279.
רבינוביץ, יעקב הרץ
89. 114.
רבינוביץ, ישכר בער
44.
רבינוביץ, מרדכי (אביו של הר"ר משה ר. מסובאטה)
230.
רבינוביץ, מרדכי (מסקידל)
25.
רבינוביץ, משה
230.
רבינוביץ, משה אהרן
104.
רבינוביץ, צבי הירש
132. 156. 180.
רבינוביץ, צמח
89.
רבינוביץ, שאול
11.
רבינוביץ, שאול (הכהן)
4.
רבינוביץ, שלום
269.
רבינוביץ-רובינשטיין, צדוק (מלובלין)
280.
רבינוביץ תאומים, אליהו דוד
23. 188. 196. 231. 325.
רבינוביץ תאומים, צבי יהודה
23.
רבינסון, יוסף
295. 296. 298. 301.
רבינסון, שלמה זלמן
295.
רבינר, בנימין ביינוש
245.
רבינר, הירש בנימין
127.
רבינר, העשל
243.
רבינר, מרדכי
19. 27. 144. 230. 243. 280. 284.
רבינר, צבי הירש
245.
רגינסבורג, בצלאל מאיר
145.
רגינסבורג, משה אהרן
145.
רגנשברג (רגינסבורג), דוב מנחם
123.
רגנשברג (רגינסבורג), דוד
123. 199.
רגנשברג (רגינסבורג), מרדכי
123.

רובינזון, מאיר
.203
רובינסון, זאב וואלף
.40. 253
רובינסון, ראובן
.40
רובינשטיין, אליהו
.243
רובינשטיין, יעקב דוד
.127
רובינשטיין, מ.
.143
רובינשטיין, צבי
.243
רובינשטיין, ראובן
.127. 149. 257
רוזינג, אברהם אפרים
.246
רוזינג, יעקב דוד
.246
רוזנהולץ, שפטיל
.83
רוטנבורג, משה זיסקינד
.150
רוצקין (רוצ'קו), יעקב
.81
רוצקין (רוצ'קו), קלמן ליפמן (ליפא)
.81. 83
רושקין שחור, יוסף דוד
.226
רטנר, דוד
.89
רטנר, צבי
.89
ריבלין, אביגדור
.34. 282. 316
ריבלין, אליהו יוסף
.88. 243. 301
ריבלין, הלל
.282
ריבלין, יעקב אליהו
.282. 316
ריבלין, ישראל
.34. 35. 282.
רייכמן
.339
ריינס, יצחק יעקב
.4. 203.
רייסקעס, אידל
.85
רישר, אליהו
.75
רישר, יעקב
.75
רמיגולסקי, אלימלך פיילעט
.262
רמיגולסקי, בנימין אליהו
.262
רעוועל (רעוויל), משה יצחק
.27. 115. 118. 123. 127. 191. 192. 216.
.223. 269
רפפורט, אברהם
.364
רפפורט, יעקב דוב
.364
רפפורט, פייוויש (פייביל)
.59. 76
רצקר, אברהם ישכר
.75
רצקר, אריה ליב
.75. 115

ש

שאבעל, יוסף
.172

שאבעל, מרדכי
.172
שאטער, נתן
.280
שאנין (סאנין), דוד
.284
שאנין (סאנין), שמעון
.284
שאפיט, מאיר מארים
.169
שאפיט, משה
.169
שבלוביץ', יצחק יעקב
.5 .120
שבלוביץ', שאול עוזר
.5 .120
שוב, משה
.296
שוואַרץ
.341
שוורצמן, בנימין מנחם
.262 .286
שוורצמן, זבולון
.262 .286
שולמן, א. ליב
.306
שולמן, אהרן יהודה
.306
שולמן, איסר
.139 .239
שונפלד, שלמה
.41
שושן עמק [רוזנטל / טלראז], יוסף רפאל
.166
שושן עמק [רוזנטל / טלראז], מרדכי
.166
שטרן, דוב
.249
שטרן, יוסף זכריה
.364
שטרן, מרדכי
.276
שטרן, משה
.249
שיץ, אברהם
.98 .251
שיץ, אברהם צבי
.13 .251 .367
שיץ, אליעזר זאב
.13 .98 .251 .367
שיץ, שמואל דוב
.367
שיק, אליהו
.186 .195
שכנוביץ, חיים
.310
שכנוביץ, יוסף
.310
שלוסברג, אברהם
.3
שלוסברג, אריה ליב
.3
שלמה (חותנו של הר"ר ישראל יעקב צ'רניאק)
.111
שלמן (שולמן), מרדכי
.296
שלמן (שולמן), נפתלי הירץ
.296
שמואל (אביו של הר"ר שלמה זלמן כ"ץ)
.294
שמואל (מיאונילגבה / פרידריכשטט / ניירא)
.144
שמואל (מקרסלבה / קריסלאווע)
.176 .293

שמואל חיים (מלודזה / לוצין)
.178
שמחה (חותנו של הר"ר ראובן יהושע זעליג אשכנזי)
.254
שמעון (מפילטנה)
.253
שמעון יעקב
.365
שמשון (מקרסלבה / קריסלאווע)
.293
שניאורי, דובער (אדמו"ר האמצעי)
1. 44. 52. 56. 76. 78. 176. 282. 294. 334.
שניאורי, חיים אברהם (בן אדמו"ר הזקן)
.243
שניאורסון, ברוך שלום
.334
שניאורסון, גולדא
.334
שניאורסון, חיים שניאור זלמן (אדמו"ר מליאדי)
.243
שניאורסון, חיים שניאור זלמן (מלודז')
.335
שניאורסון, חנה
.51
שניאורסון, יהודה ליב
.334
שניאורסון, יהודה ליב (אדמו"ר מקאפוסט)
.295
שניאורסון, יוסף יצחק (אדמו"ר מוהריי"צ)
6. 14. 17. 23. 37. 41. 49. 50. 52. 54. 65.
74. 87. 88. 93. 106. 121. 187. 189. 190.
195. 202. 205. 231. 235. 240. 267. 297.
304. 305. 324. 325. 328. 329. 330. 332.
334. 336. 358.
שניאורסון, ישראל נח (אדמו"ר מניעז'ין)
.59. 244
שניאורסון, מנחם מענדל (אדמו"ר הצמח צדק)
1. 2. 20. 57. 59. 65. 62. 78. 167. 169. 176.
177. 178. 186. 243. 244. 282. 283. 284.
295. 301. 302. 334.
שניאורסון, מנחם מענדל (אדמו"ר מליובאוויטש)
51. 64. 201. 203. 245. 305. 335.
שניאורסון, מרדכי
.3
שניאורסון, שלום דובער (אדמו"ר מוהרש"ב)
62. 65. 139. 146. 156. 173. 187. 195. 205.
246. 305. 319. 326. 335.
שניאורסון, שלמה זלמן (אדמו"ר מקאפוסט)
.65
שניאורסון, שמואל (אדמו"ר מהר"ש)
60. 178. 244. 246. 282. 283.
שניאורסון, שמריהו נח (אדמו"ר מבברויסק)
.81. 234
שניאורסון, שניאור
.334
שפטלוביץ', יעקב
.17
שפיץ, ישראל אריה ליב
.49. 261
שפיץ, שלום
.49. 261
שפירא, יהושע אייזיק (חריף)
.318
שפירא, יעקב (מיעקאבפילס / יאקובשטאט)
.172
שפירא, יעקב (מרייביני / ריבינישקי)
.366
שפירא, משה
.318. 322
שפירא, משה מישל שמואל
.188. 231

שפירא, רפאל
3. 365. 366.
שפירא, שלמה צבי
104. 110.
שפרינץ, גדליהו
319.
שפרינץ, שלמה דוב
319.
שקאפ, שמעון
327.
שקרוטה (סקארוטא / סקארוטע), משה
310. 312. 371.
שרל, חיים זלמן צבי
13.
שרל, מנחם מענדל
13.

ת

תאומים אשכנזי, אלקנה
150.
תאומים אשכנזי, שמואל
35. 150.
תדיר (טודר), בנימין
266.
תדיר (טודר), ישעיהו אליהו
266.

לזכרון

אבי מורי הוו"ח אי"א ר' שלום דובער ז"ל

בן התמים הרב אברהם יצחק

נלב"ע ביום י"ח כסלו תשנ"ח

אמי מורתי מרת רחל ע"ה

בת ר' יוסף יהודא ליפש

גלזמן

נלב"ע ביום ועש"ק כ"ט טבת תשע"ג

•

לזכרון

חותני הוו"ח אי"א התמים ר' שמואל דוב ז"ל

בן ר' יחיאל מאיר הכהן

מארמולשטיין

נלב"ע בליל ש"ק י"א שבט תשע"ה

לזכרון

איש המעש בעל חזון ורב פעלים

מייסד ופטרון מוסדות חב"ד ריגא, אשר דאג ועזר בכל ליבו להצלחתם

ר' שמואל רוהר ז"ל

בן ר' יהושע אליהו

נלב"ע ביום י"ז מנחם אב תשע"ב

יהי זכרו ברוך

•

לזכרון

איש חיל רב פעלים לתורה ולחסד

עזר רבות להתפתחות מוסדות חב"ד ריגא

ר' שמואל רובננקו ז"ל

בן גרשון וטאובה

נלב"ע ביום י"ט כסלו תשע"ז

יהי זכרו ברוך

בהכרת תודה לבניו שיחיו ידידינו היקרים

והמסורים לטובת מוסדות ופעילות חב"ד בריגא

האחים יצחק ודן רובננקו

לברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם

Printing made possible
with the support of:

Alexander and Elisheva Chernilovsky
In honor of their son Mordechai
On the occasion of his Upshernish
Elul 3, 5780

•

Yuval Jurzditsky and Michal Rozen-Jurzditsky

•

Steve and Lee Rittvo

•

Boris and Svetlana Bednov

In loving memory of
David Chaim ben Berko Tzukerman
12 Tishrei 5763
תנצב"ה

•

IN LOVING MEMORY OF
MOSHE MENDEL SON OF YOSEF
27 NISSAN 5772
APRIL 19 2012
DEDICATED BY HIS SON
YOSEF APT

לזכר הקדושים

ר' נחום ב"ר געצל רובננקו
וזוגתו חיה רבקה (ריבה) בת ר' שלמה (מאירוב)

וילדיהם שמואל, חנה וב"ב הי"ד

שנספו עקדה"ש בקייץ שנת תש"א
בריגא ווארקליאן ודווינסק

שרה בת ר' שמואל ומוסא ביילא
רובננקו

וכל יהודי סובאטה שנספו עקדה"ש
בכ"ו - כ"ז תמוז תש"א
ע"י הנאצים ועוזריהם המקומיים

הי"ד